VIEȚILE SFINȚILOR

PE

IANUARIE

VIEȚILE SFINȚILOR

PE

LUNA IANUARIE

RETIPĂRITE ȘI ADĂUGITE
CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
DUPĂ EDIȚIA DIN 1901-1911

EDIȚIA A II-A

EDITURA EPISCOPIEI ROMANULUI - 2001

INTRODUCERE

Luna ianuarie, cu care se începe anul nou civil, este împodobită şi binecuvântată de Dumnezeu cu două praznice împărăteşti deosebite, cu două sărbători cu cruce roşie cu ţinere şi cu şapte sărbători cu cruce neagră, închinate unor mari sfinţi profeţi, ierarhi, cuvioşi şi mucenici, care îi dau acestei luni un deosebit caracter de sfinţenie şi evlavie.

Ianuarie este singura lună de peste an care începe cu un praznic împărătesc cu dublă semnificaţie, anume – Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos. La întâi ianuarie, când se împlinesc opt zile de la naştere, Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea lumii a fost adus la templul din Ierusalim, unde a primit botezul Legii Vechi, adică trupeasca tăiere împrejur. Acum I S-a pus şi numele de Iisus, care înseamnă Mântuitor, ca întru numele lui Iisus *tot genunchiul să se plece; al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt* (Filipeni 2, 10), cum spune Sfântul Apostol Pavel, adică, al îngerilor, al oamenilor şi al celor din iad. Tăierea împrejur este primul botez al Domnului nostru Iisus Hristos.

În sens mistic, pentru noi creştinii, aceasta înseamnă, nu tăierea trupului, ci scoaterea din rădăcină a gândurilor rele care se ascund în inimă, până nu se fac mari şi devin patimi ucigătoare de suflet.

Tot la întâi ianuarie se face şi începutul anului nou civil, spre deosebire de anul nou bisericesc, care începe la 1 septembrie. În sens evanghelic, orice început de zi, de lună şi de an nou este un prilej de înnoire a vieţii noastre duhovniceşti prin rugăciune, milostenie şi iertare, renunţând la toate plăcerile trecătoare ale acestei vieţi.

Al doilea mare praznic împărătesc, de la 6 ianuarie, este Botezul Domnului în apele Iordanului, săvârşit de Sfântul Ioan Botezătorul. Acum Hristos primeşte al doilea botez în trup, adică botezul pocăinţei, cu toate că El nu avea păcat. Botezul lui Ioan închipuia botezul creştin din apă şi din Duh, în numele Preasfintei Treimi, precum şi botezul spiritual al spovedaniei, prin care ni se

iartă păcatele făcute după Botez. Fiul lui Dumnezeu a primit în trup şi al treilea botez, botezul muceniciei şi al sângelui, când a fost răstignit pe Cruce, care este cel mai înalt botez creştin, cum spun Sfinţii Părinţi.

Botezul Domnului este numit *Epifanie*, adică Arătarea Domnului pentru că, în clipa botezului, S-au arătat la Iordan pentru prima dată toate cele trei persoane ale Preasfintei Treimi – Tatăl, vorbind din cer; Fiul, în apele Iordanului şi Duhul Sfânt în chip de porumbel, cum citim în Sfânta Evanghelie. La fel şi noi creştinii, când ne botezăm în numele Preasfintei Treimi, primim tainic în noi pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt şi devenim fii ai lui Dumnezeu după dar.

La 7 ianuarie prăznuim Soborul Sfântului Ioan Botezătorul şi Înaintemergătorul, numit de Hristos cel mai mare om născut din femeie (Matei 11, 11), prooroc, înger în trup şi mare postitor, care a propovăduit în pustiul Iordanului botezul pocăinţei, numit de Biserică şi „prietenul Mirelui Hristos". Pentru viaţa sa îngerească, după 30 de ani de nevoinţă pustnicească, Sfântul Ioan s-a învrednicit să boteze pe Domnul în râul Iordanului, să fie apostol al pocăinţei şi să i se taie capul pentru că mustra pe Irod care trăia în desfrânare. Împreună cu Maica Domnului şi cu toţi sfinţii, Sfântul Ioan Botezătorul mijloceşte înaintea Preasfintei Treimi pentru mântuirea lumii şi a noastră a tuturor.

Luna ianuarie este totodată şi luna cu cei mai mari ierarhi ai Bisericii lui Hristos, dintre care şase sunt deosebit de importanţi. Toţi mari teologi, dascăli a toată lumea, iscusiţi scriitori, învăţători şi apărători ai dogmelor ortodoxe, bărbaţi plini de Duhul Sfânt, de bărbăţie şi curaj, mari nevoitori şi postitori şi renumiţi făcători de minuni.

Astfel, la 1 ianuarie prăznuim pe Sfântul Vasile cel Mare, unul dintre cei mai mari ierarhi, făcători de minuni, exorcişti şi dascăli ai Ortodoxiei din toate timpurile. El a scris mai multe cărţi de învăţătură, a vindecat mulţi bolnavi, a întemeiat primele spitale şi aziluri de bătrâni şi orfani şi a înfruntat pe eretici şi pe împăraţii apostaţi.

La 10 ianuarie prăznuim pe un alt mare dascăl şi ierarh, pe Sfântul Grigorie de Nyssa, fratele mai mic al Sfântului Vasile cel Mare. Gândirea şi teologia sa profundă l-au făcut uneori să fie mai înalt şi mai adânc decât fratele său, Vasile.

La 2 ianuarie cinstim pe Sfântul Ierarh Silvestru, episcopul Romei, mare exorcist şi izgonitor de diavoli, care a contribuit mult la

propovăduirea Evangheliei lui Hristos, în timpul împărăţiei Sfântului Constantin cel Mare.

Alţi doi mari ierarhi, dascăli, mărturisitori şi apărători ai Ortodoxiei din secolele IV şi V au fost Sfinţii Atanasie cel Mare şi Chiril, prăznuiţi la 18 ianuarie, ambii păstori ai Alexandriei Egiptului, a căror viaţă înaltă uimeşte şi zideşte sufletele noastre.

La 25 ianuarie prăznuim pe Sfântul Ierarh Grigorie Teologul, Arhiepiscopul Constantinopolului, din secolul IV, prieten intim cu Sfântul Vasile cel Mare, înalt gânditor şi apărător al dogmelor ortodoxe, pentru care a fost numit şi „Teologul".

La 27 ianuarie prăznuim aducerea moaştelor Sfântului Ioan Gură de Aur, de la Cucuso la Constantinopol, iar la 30 ianuarie prăznuim în aceeaşi zi pe toţi cei trei mari dascăli ai lumii şi ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur, ca o cunună a unităţii sfinţilor în cer şi pe pământ.

Luna ianuarie este, de asemenea, împodobită şi cu prăznuirea celor mai mari sfinţi şi cuvioşi Părinţi, întemeietori ai vieţii monahale în lumea creştină, din secolele III şi IV. Primul întemeietor al monahismului ortodox, după modelul Mântuitorului Hristos şi al Sfântului Ioan Botezătorul, a fost Sfântul Antonie cel Mare, prăznuit la 17 ianuarie, ce s-a nevoit pe valea Nilului în secolele III şi IV, numit şi părintele monahismului răsăritean. Viaţa îngerească, statornicia, smerenia, nevoinţa şi răbdarea lui l-au făcut biruitor peste patimi, peste gânduri şi diavoli, reuşind să umple valea Nilului cu zeci de mii de călugări şi pustnici, dintre care cel dintâi ucenic i-a fost Sfântul Pavel Tebeul, cinstit la 15 ianuarie şi apoi Cuviosul Macarie Egipteanul, prăznuit la 19 ianuarie.

În secolele V-VII, monahismul s-a extins din Egipt în Muntele Sinai şi în Ţara Sfântă – Palestina, prin câţiva mari cuvioşi părinţi, ca: Sfântul Gheorghe Hozevitul din pustiul Ruva, pomenit la 8 ianuarie; Sfântul Teodosie cel Mare, întemeietorul vieţii de obşte, prăznuit la 11 ianuarie; Sfântul Eftimie cel Mare, prăznuit la 20 ianuarie şi Cuviosul Efrem Sirul, cinstit la 28 ianuarie, mare nevoitor din secolul IV. Un sfânt mai nou, pe care l-a dat Biserica Rusiei în secolul XIX este Sfântul Serafim de Sarov, pomenit la 2 ianuarie.

Un loc deosebit ocupă sfinţii mucenici şi mărturisitori pe care îi prăznuim în această lună, precum sunt: Sfântul sfinţitul Mucenic Clement, episcopul Ancirei, care a pătimit cumplite chinuri pentru Hristos de la unsprezece împăraţi şi tirani romani, prăznuit la 23 ianuarie; Sfântul Maxim Mărturisitorul, apărătorul dreptei credinţe împotriva monoteliţilor din secolul VII, căruia i s-au tăiat limba şi

mâna dreaptă, mare scriitor de opere dogmatice şi mistice, prăznuit la 21 ianuarie; Sfânta Muceniţă Tatiana, la 12 ianuarie, şi alţii.

În această lună prăznuim şi doi sfinţi autohtoni. Primul se numeşte Sfântul Ierarh Betranion, episcopul Tomisului – Constanţa de azi –, la începutul secolului IV, canonizat la 20 iunie 1992, şi al doilea, este Cuviosul Antipa de la Calapodeşti-Bacău, numit şi „Atonitul", canonizat în anul 1906 şi cinstit la 10 ianuarie.

Iată, deci, ce bogată este luna ianuarie în sfinţi ierarhi, mucenici, mărturisitori, cuvioşi şi învăţători a toată lumea, ale căror fapte şi vieţi se cuprind pe larg în acest volum deosebit, intitulat „Vieţile Sfinţilor pe luna ianuarie".

De aceea recomandăm cu toată căldura această sfântă carte, spre citire şi mângâiere duhovnicească tuturor credincioşilor iubitori de mântuire, care se hrănesc din cuvintele Sfintei Evanghelii şi din pilda vieţii Sfinţilor Părinţi şi trăiesc în bucuria unirii cu Hristos.

Arhimandrit Ioanichie Bălan
Sfânta Mănăstire Sihăstria

BOTEZUL DOMNULUI
Anul mântuirii 1995

LUNA IANUARIE

ZIUA ÎNTÂI

CUVÂNT LA TĂIEREA ÎMPREJUR A DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

Împlinindu-se opt zile de la naştere, Domnul nostru Iisus Hristos a binevoit a primi tăierea împrejur, pe de o parte, ca să împlinească legea, cum spune în Evanghelie: *N-am venit să stric legea, ci s-o împlinesc*, pentru că El se supunea legii, ca pe cei vinovaţi şi robiţi de dânsa să-i facă liberi, precum zice apostolul: *A trimis Dumnezeu pe Fiul Său, Care S-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere*; iar pe de alta, ca să se arate că a luat trup adevărat şi să astupe gurile eretice, care ziceau că Hristos n-ar fi luat trup omenesc, ci cu nălucire S-ar fi născut.

Drept aceea, S-a tăiat împrejur, ca să fie arătat omenirii; pentru că de nu S-ar fi îmbrăcat cu trupul nostru, apoi cum ar fi fost cu putinţă să se taie împrejur nălucirea, iar nu trupul, fiindcă grăieşte Sfântul Efrem Sirul: „Dacă n-a fost trup, pe cine a tăiat Iosif împrejur? Cel ce a fost cu trup adevărat S-a şi tăiat împrejur ca un om şi cu sângele Său S-a roşit Pruncul, ca un fiu omenesc şi, durându-L, plângea, precum se cădea firii omeneşti"...

Pentru aceea S-a tăiat împrejur la trup, ca să ne aducă nouă duhovnicească tăiere împrejur; pentru că, sfârşindu-se legea cea veche, care era după trup, a început cea nouă, duhovnicească. Precum omul cel vechi, trupesc, tăia împrejur pe omul cel simţit, aşa şi cel duhovnicesc este dator a-şi tăia împrejur patimile cele sufleteşti: iuţimea, mânia, zavistia, mândria, necurăţia şi alte păcate. Iar a opta zi S-a tăiat împrejur, scriindu-ne nouă cu sângele Său viaţa cea viitoare, care de învăţători se socoteşte a fi a opta zi. Astfel, Ştefan, făcătorul canonului din această zi, în cântarea a patra, zice: „Închipuieşte viaţa cea neîncetată a veacului al optulea ce va să fie, în

care Stăpânul S-a tăiat împrejur". Sfântul Grigorie de Nyssa grăieşte aşa: „Cea de a opta zi s-a aşezat prin lege, ca veacul al optulea, ce va să fie prin optime, să mi-l însemneze mie".

Se cuvine a şti şi aceasta; că tăierea împrejur în Aşezământul cel vechi era rânduită în chipul Botezului şi al curăţirii păcatului strămoşesc, măcar că acela nu se curăţa cu totul prin tăierea împrejur, până la sângele lui Hristos cel de voie vărsat pentru noi. Pentru că tăierea împrejur era numai închipuire a înainte curăţirii celei adevărate, iar nu adevărată curăţire, pe care a săvârşit-o Domnul nostru, scoţând păcatul din mijlocul lumii şi pironindu-l pe Cruce. Iar în loc de tăierea împrejur din Legea cea veche, a legiuit Botezul darului celui nou, care este din apă şi Duh. Tăierea împrejur a fost atunci ca o pedeapsă pentru păcatul cel întâi făcut şi spre semnul acesta, cum că pruncul ce se taie împrejur este zămislit întru fărădelegi, după cuvântul lui David: *...în păcate m-a născut maica mea,* pentru care rana rămâne pe trupul pruncului.

Dar Domnul nostru era fără de păcat, deşi în toate S-a asemănat nouă, în afară de păcat; precum şarpele de aramă făcut de Moise în pustie era şarpe numai cu asemănarea, dar fără veninul şarpelui, aşa şi Hristos era om adevărat, dar nepărtaş păcatului omenesc şi S-a născut din Maică fără de prihană şi fără de bărbat, mai presus de fire.

Şi nu I se cădea Lui să rabde acea rană a păcatului, adică a tăierii împrejur, după lege, ca unul Care era fără de păcat şi dătător de lege, dar de vreme ce a venit să ia asupra Sa păcatele a toată lumea, după cum grăieşte Apostolul: *Neştiind de păcat, pentru noi s-a făcut păcat*; deci ca şi cum ar fi fost păcătos, a suferit tăierea împrejur, fiind fără de păcat. Apoi mai mare smerenie a arătat Stăpânul nostru prin tăierea împrejur decât prin naşterea Sa. Pentru că prin naştere a luat asupra Sa numai chipul omenesc, după cum grăieşte Apostolul: *Întru asemănarea omenească făcându-Se şi cu chipul S-a aflat ca omul*, iar prin tăierea împrejur a luat asupra Sa chipul păcătosului, suferind ca şi un păcătos rana cea rânduită pentru păcat. Pentru ceea ce nu era vinovat, a pătimit ca un vinovat, cum grăieşte David: *Cele ce n-am jefuit, atunci am plătit;* adică de care păcat nu sunt părtaş, pentru acela am suferit durerea tăierii împrejur.

Deci, a voit ca să primească tăiere împrejur, începând înainte de a pătimi pentru noi, şi gustând acel pahar, pe care voia să-l bea până în sfârşit, grăind pe Cruce: *Săvârşitu-s-a.* Vărsa picături de sânge din trupul Lui, până ce din tot trupul va curge sângele pâraie; în pruncie începe a răbda şi la pătimire a se deprinde; ca, atunci când va fi

bărbat desăvârşit cu vârsta, să rabde cu înlesnire patimile cele mai cumplite, pentru că din tinereţe se cuvine omului a se deprinde la nevoinţele cele bărbăteşti. Viaţa omenească este plină de osteneli, fiind ca o zi, având naşterea dimineaţa, iar seara sfârşitul; că de dimineaţă, adică din scutece, Omul – Dumnezeu Hristos iese la lucrul Său prin osteneli, fiind în osteneli din tinereţe şi spre lucrarea Sa până în seara aceea când soarele s-a întunecat şi s-a făcut întuneric pe tot pământul până la al nouălea ceas; căci grăieşte către iudei: *Tatăl Meu până acum lucrează şi Eu lucrez.*

Dar ce lucrează Domnul nostru? Mântuirea noastră! *Căci mântuire a lucrat în mijlocul pământului.* Iar ca s-o lucreze desăvârşit, se apucă de dimineaţă, adică din tinereţe de lucru, începând a răbda durere trupească şi cu inima suferind pentru noi ca pentru fiii Săi, până ce se va închipui întru noi însuşi El, Hristos. De dimineaţă, cu sângele Său începe a semăna, ca spre seară să adune rodul cel frumos al răscumpărării noastre.

Şi întru tăierea împrejur s-a pus fericitului prunc numele „Iisus", nume care s-a dat din cer de Arhanghelul Gavriil în vremea când a binevestit Preacuratei Fecioare zămislirea Lui, mai înainte de a se zămisli în pântece, adică mai înainte de a se învoi Preasfânta Fecioară cu cuvintele binevestitorului, sau mai înainte de a zice: *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!* Pentru că la acele cuvinte ale ei, îndată Cuvântul lui Dumnezeu trup .s-a făcut, sălăşluindu-Se în preacuratul şi preasfântul Ei pântece.

Deci, acest preasfânt nume, Iisus, care s-a spus de înger mai înainte de zămislire, I s-a dat la tăierea împrejur Domnului Hristos, ca o încredinţare despre mântuirea noastră; pentru că „Iisus" înseamnă „Mântuitor", precum mai înainte a tălmăcit acelaşi înger lui Iosif, în vis, arătându-se şi zicându-i: *Vei da numele Lui „Iisus", pentru că Acela va mântui pe poporul Său din păcate.* Încă şi Sfântul Apostol Petru, mărturisind despre numele lui Iisus, zicea: *Nu este întru nimeni altul mântuire, pentru că nu este nici un alt nume sub cer, dat între oameni, întru care se cade a ne mântui noi.*

Acest mântuitor nume, Iisus, mai înainte de toţi vecii era pregătit în sfatul Sfintei Treimi, şi până acum păzit spre a noastră mântuire. Iar acum, ca un mărgăritar de mult preţ, S-a adus spre răscumpărarea neamului omenesc din vistieriile cele cereşti şi S-a dat prin Iosif, întru adeverirea tuturor. Apoi cele neştiute şi cele tăinuite ale înţelepciunii lui Dumnezeu, întru numele acesta s-au arătat. Acest nume ca un soare a strălucit lumii, după cum grăieşte proorocul: *Va*

răsări vouă, celor ce vă temeţi de numele Meu, soarele dreptăţii. Ca un mir bine mirositor a umplut lumea de bună mireasmă, după cum zice: *Mir, mir vărsat numele Său, nu ţinut în vas, ci vărsat*. Căci până când mirul este în vas, până atunci mireasma lui este înăuntru; iar când se varsă, îndată buna lui mireasmă umple văzduhul.

Neştiută era puterea numelui lui Iisus, în sfatul cel mai înainte de veci, acoperindu-se ca într-un vas. Iar după ce din cer s-a vărsat pe pământ acest nume, îndată ca nişte mir plin de aromate, prin buna mirosire a darului, de la vărsarea pruncescului sânge întru tăierea împrejur, a umplut lumea. Şi toată lumea acum mărturiseşte că Domnul Iisus Hristos este întru slava lui Dumnezeu Tatăl.

Arătată s-a făcut puterea numelui lui Iisus, căci acest minunat nume a mirat pe îngeri, a bucurat pe oameni şi a înfricoşat pe diavoli, pentru că şi diavolii cred în El şi se cutremură. Apoi de numele acesta tremură iadul, tremură cele dedesubt, se scuturã puterea întunericului, cad cei ciopliţi, se goneşte întunericul idoleştii îndrăciri, iar lumina dreptei credinţe răsare şi luminează pe tot omul ce vine în lume.

La acest nume preamare al lui Iisus *tot genunchiul se pleacă, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt*. Acest nume al lui Iisus este armă tare asupra potrivnicilor, precum zice Sfântul Ioan Scărarul: „Totdeauna cu numele lui Iisus să baţi pe cei potrivnici, pentru că armă mai tare decât aceasta nu vei afla nici în cer, nici pe pământ". Acest nume preascump, Iisus, o, cât de dulce este inimilor celor ce iubesc pe Iisus Hristos! O, cât este de dorit celui ce-L are pe El! Căci Iisus este iubire şi dulceaţă.

Acest preasfânt nume, Iisus, o, cât este de iubit robului şi legatului pentru Iisus, celui robit pentru dragostea Lui! În minte să fie Iisus, pe limbă Iisus. Iisus se crede cu inima întru dreptate, Iisus se mărturiseşte cu gura spre mântuire. Ori umblând, ori şezând, ori ceva lucrând, Iisus să fie pururea înaintea ochilor. *N-am crezut* – zice Apostolul –, *a şti ceva între voi, fără numai pe Iisus*; căci Iisus, celui ce se plânge către Dânsul, îi este luminare a minţii, frumuseţe a sufletului, sănătate a trupului, veselie a inimii, ajutor întru necazuri, bucurie întru mâhnire, iar iubitorului Său, plată şi răsplătire.

S-a scris cândva numele cel nespus al lui Dumnezeu – după cum povesteşte Ieronim – pe o tăbliţă de aur, ce se purta pe capul arhiereului celui mare. Se scrie acum dumnezeiescul nume al lui Iisus cu sângele cel vărsat la a Lui tăiere împrejur, şi se scrie nu în aur, materialnic, ci duhovnicesc, adică în inimile şi în gurile robilor lui

Iisus, precum s-a scris întru a Apostolului Pavel, despre care s-a zis: *Vas ales Îmi este acesta, ca să-Mi poarte numele Meu*. Ca o preadulce băutură, preadulcele Iisus doreşte să fie purtat numele Său în vas; căci cu adevărat dulce este celor ce-l gustă cu dragoste, către care se grăieşte în psalmi: *Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul*. Pe acela gustându-l proorocul, strigă: *Iubi-Te-voi, Doamne, virtutea mea*.

Pe Acesta gustându-l Apostolul Petru, zice: *Iată, noi am lăsat toate şi în urma Ta am mers, căci către cine altul să mergem? Tu ai cuvintele vieţii veşnice*. Prin această dulceaţă li s-au îndulcit sfinţilor pătimitori chinurile cele amare, încât şi de cea mai amară moarte nu s-au temut, ci strigau, zicând: *Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, primejdia sau sabia? Nici moartea, nici viaţa, fiindcă dragostea este mai tare ca moartea*.

Deci în care vas doreşte să se poarte cu adevărat acea dulceaţă a numelui lui Iisus? În cel de aur, ca aurul lămurit în ulceaua primejdiilor şi a necazurilor, care ca şi cu nişte pietre scumpe se împodobeşte cu rănile cele suferite pentru Iisus, strigând: *Eu rănile Domnului Iisus pe corpul meu le port*. Un vas ca acesta trebuie acelei dulceţi.

În unul ca acesta numele lui Iisus doreşte să fie purtat. Nu în zadar Iisus, la luarea numelui Său, varsă sânge în tăierea împrejur, voind aceasta, ca vasul, ce va purta numele Său, să se roşească cu sânge. Că după ce Domnul a câştigat vas ales numelui Său pe Apostolul Pavel, îndată a adăugat, zicând: *Eu îi voi spune, câte i se cade lui să pătimească pentru numele Meu*. Caută la vasul Meu, cel sângerat şi rănit. Aşa se scrie numele lui Iisus, cu roşeala sângelui, cu durerile şi chinurile celor ce până la sânge suferă, nevoindu-se împotriva păcatului.

Deci te sărutăm cu dragoste, o, preadulce nume al lui Iisus! Ne închinăm cu osârdie preasfântului Tău nume! O, preadulce şi întru tot îndurate Iisuse, lăudăm numele Tău cel preamare, Mântuitorule Iisuse! Cădem la sângele cel vărsat întru tăierea împrejur, Pruncule cel fără de răutate şi Doamne cel desăvârşit, şi ne rugăm bunătăţii Tale celei mari, pentru preasfânt numele Tău, pentru preascump sângele Tău ce s-a vărsat şi pentru Maica Ta cea fără de prihană, care fără stricăciune Te-a născut! Să reverşi asupra noastră mila Ta cea bogată, să îndulceşti inimile noastre prin Tine însuţi Iisuse, să ne aperi şi să ne îngrădeşti pe noi de pretutindeni cu numele Tău, Iisuse! Însemnează-ne şi ne pecetluieşte pe noi robii Tăi cu acest nume,

Iisuse, ca şi în veacul ce are să fie, ai Tăi să fim şi cu îngerii să slăvim preacinstitul şi de mare cuviinţă numele Tău, Iisuse, şi să-l cântăm în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL IERARH VASILE CEL MARE, ARHIEPISCOPUL CEZAREEI CAPADOCIEI

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînţelept şi între toţi sfinţii preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfântul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, şi s-a născut din părinţi binecredincioşi şi de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru şi pe Sfântul Vasile, pentru care ne stă înainte cuvântul, pe Grigorie şi pe Navcratie, şi o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceştia, cu adevărat s-a împlinit cuvântul lui David, care zice: *Neamul drepţilor se va binecuvânta.* Şi nu numai sfântul acesta a fost îmbunătăţit şi mare luminător al lumii, ci şi ceilalţi trei fraţi ai lui s-au făcut minunaţi şi purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nyssei, iar Navcratie a fost pustnic şi sfânt făcător de minuni. Încă şi sora lui, Macrina, s-a sfinţit, după cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toţi fraţii i-a covârşit Sfântul Vasile întru fapta bună şi întru învăţătură; căci la învăţăturile vârstei cele dintâi chiar pe tatăl său l-a avut dascăl şi povăţuitor, pe care de obşte îl avea Pontul ca dascăl al învăţăturilor şi al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dânsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună şi curată, pe care dumnezeiescul David o numeşte plăsmuire de ziuă, potrivnică celei de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învăţătura, ce se numeşte enciclică, adică înconjurătoare, dar şi toată buna credinţă; şi, în scurt să zic, prin învăţăturile vârstei celei dintâi s-a făcut încăpător al desăvârşirii care avea să fie mai pe urmă.

Iar după ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învăţături şi se cădea lui ca de nimic din cele bune să nu se lipsească şi nici de iubirea de osteneală a albinei, care din tot felul de flori îşi adună cele trebuincioase, să nu rămână mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă şi cu învăţăturile ce se dădeau acolo. Zic aici despre Cezareea cea preavestită, care a fost leagăn de

învăţături şi al Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, unde, primind Sfântul Vasile toate învăţăturile, se asemăna cu unii din dascăli, iar pe alţii îi covârşea în tot felul de învăţătură, încât în puţină vreme s-a făcut slăvit şi vestit tuturor celor mai mari ai cetăţii şi la tot poporul, decât învăţătura pe statornicie având-o mai mare. Apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele sofiştilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăţa dogmele şi rânduielile ce se află în filosofie. În sfârşit, lucrul cel mai mare a fost că toţi îl aveau ca pe un preot al creştinilor, mai înainte de preoţie. Şi atât de slăvit se făcuse el prin învăţătură şi prin fapta bună, încât era cinstit, cucernic şi vrednic înaintea tuturor.

De aici, după ce s-a făcut în acest fel, s-a dus la Bizanţ, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvârşiţi retori şi filosofi, de la care a adunat, prin ascuţimea minţii sale, cele mai înalte învăţături şi cu ele şi-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesăţios de învăţătură şi de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, sârguindu-se la învăţături, precum şi pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361–363), vrăjmaş şi chinuitor al creştinilor, şi pe Libaniu sofistul şi pe mulţi alţii.

Deci acolo, aflând Sfântul Vasile pe Sfântul Grigorie, apoi întrecându-se unul pe altul în fapta bună şi în râvna cea dumnezeiască, atât de mult s-au iubit, încât nu puteau să se despartă nicidecum; şi şedeau amândoi într-o casă, amândoi aveau o mâncare, amândoi aveau un cuget şi o voie. Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri şi unul de la altul primea mare folos, nu numai întru fapta bună, ci şi întru învăţături. Căci ca doi lucrători de pământ, sârguitori şi iscusiţi, cu aceeaşi sârguinţă lucrând ţarina filosofiei şi semănând cu multă osteneală sămânţa învăţăturilor, au secerat rodul sârguinţei lor, prin care au întrecut pe cei de o vârstă cu dânşii. Şi atât de mult se înfrânau, încât mâncau numai ca să trăiască, pâine şi apă, mulţumind Domnului, ca Proorocul Ilie şi ca Ioan Înaintemergătorul, care se hrănea cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pântecele şi-i aduc dulceaţă, le defăimau, şi cu totul se depărtau de ele.

Pentru acest fel de înţelepciune, pe care au păzit-o până la sfârşitul vieţii lor, atât de curaţi şi neîntinaţi s-au ţinut, încât au întrecut întru întreaga înţelepciune pe vestitul Xenocrat, care dormea cu o femeie desfrânată, şi nu-i venea nicidecum în minte că era o

femeie aproape de dânsul. Apoi au fugit de lăcomie şi de împuţinare şi numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necâştigarea atât de mult au iubit-o, încât au covârşit pe Antistene, pe Pitagora şi pe Cratis, încât pe cele cinstite şi lăudate ale acelora le-au arătat ca pe nişte jucării de copil; căci foarte mult au defăimat câştigarea de bani şi de alte lucruri.

Trufia şi înălţarea cu totul le-au urât, iar mândria şi trecerea cu vederea au pierdut-o prin cuviosie. Cât despre înţelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuinţă să mai scriem, căci toată viaţa lor era o cugetare şi dorire necontenită, ziua şi noaptea, ca să câştige filosofia cea cerească şi adevărată, mai mult decât pe cea pământească. Însă se sârguiau a o câştiga şi pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezrădăcineze neghinele din grâu, să cureţe şi să lămurească dogmele sfintei credinţe, şi să apere pe credincioşi de năvălirile ereticilor.

Se sârguiau mai mult ca să întreacă pe filosofii cei vechi, şi s-a şi făcut astfel prin multa lor osteneală şi prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meşteşugul gramaticii erau neîntrecuţi, ca şi în măsurile ştiinţei, poeziei, în mulţimea istoriilor şi frumoasa grăire de cele politice. Buna rânduială a retoricii şi frumuseţea vorbirii au ales-o şi minciuna au lepădat-o. Filosofia cea năravnică au deprins-o atât de mult din dogme, încât i-au întrecut pe toţi. Tot astfel şi în celelalte ştiinţe s-au deprins, încât au întrecut pe toţi din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică şi în astronomie, încât s-au făcut dascăli şi filosofi desăvârşiţi.

O înfrânare ca aceasta şi întreaga lor înţelepciune văzând-o dascălul Sfântului Vasile, anume Eubul, om preaînţelept şi mai bun decât toţi filosofii cei din Atena, se minuna uimindu-se. Iar Vasile, vrând să-l vâneze şi să-l aducă la cunoştinţa de Dumnezeu, apoi un dar nepreţuit ca acesta să-i dăruiască pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetăţii, vorbind cu ceilalţi filosofi şi întrebându-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, ca ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Şi întrebându-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvânt, a venit Vasile şi îndată a dezlegat acel sofism şi l-a deslușit. Apoi ziceau ceilalţi: „Cine este cel care a deslușit cuvântul filosofului?" Răspuns-a Eubul, zicând: „Ori Dumnezeu, ori Vasile!"

Şi văzând Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii şi pe ucenicii săi, iar el a şezut cu Vasile, şi au petrecut trei zile în vorbă, întrebându-se de filosofie. Drept aceea, a întrebat Eubul pe Vasile: „Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: „Firea filosofiei este pomenirea morţii". După aceasta a grăit şi despre lume, zicând: „Deşi sunt dulci

cuvintele cele lumeşti, însă amară este lumea pentru cel ce se ţine de ea cu iubire şi patimă. Şi alta este slava cea trupească şi alta a firii celei fără de trup. Şi nu este cu putinţă ca cineva să se îndulcească de amândouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpâni. Însă, pe cât porunceşte puterea bunătăţii, să împărţim la cei flămânzi pâinea înţelegerii; şi pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperământul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperământul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm şi nu defăimăm trupul nostru.

Sunt la noi, o, Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povăţuindu-ne spre mântuire; pentru că vom învia toţi, unii spre viaţa veşnică, iar alţii spre munca şi ruşinarea veşnică, şi vom sta toţi înaintea judecăţii lui Hristos, precum ne învaţă marii glăsuitori Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David şi dumnezeiescul Apostol Pavel. După aceştia, chiar dătătorul pocăinţei şi răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăinţă s-a întors, cuprinzându-l cu dragoste, l-a sărutat, cu haină luminată şi cu inel l-a împodobit şi l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca şi celor ce au purtat greutatea şi zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne noi şi născându-ne din apă şi din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El*".

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: „O, Vasile, arătătorule de cele cereşti, prin ţine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul a toate, aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie, Amin! Acesta este semnul credinţei mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mâinile tale o dau şi cealaltă vreme a vieţii mele cu tine o voi petrece, căci doresc naşterea din apă şi din Duh!"

Iar Vasile i-a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, de acum şi până în veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, şi din rătăcirea cea mare te-a adus la cunoştinţa milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îţi voi spune în ce chip să ne îngrijim de mântuirea noastră şi să ne izbăvim din cursele vieţii celei de aici; să vindem toate averile şi să le împărţim săracilor. După aceea să mergem în Sfânta Cetate, ca să vedem minunile ce sunt acolo şi îndrăznirea către Dumnezeu acolo o vom câştiga".

Astfel, toate bine împărţindu-le celor ce aveau trebuinţă, şi cumpărându-şi hainele cele albe pentru Sfântul Botez, s-au dus la

Ierusalim şi au întors în cale pe mulţi la adevărata credinţă. Şi mergând în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, şedea înaintea uşii, fiind supărat. Şi acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luând nişte stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retoricească, nu putea, şi în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe acesta, văzându-l Vasile necăjit, l-a întrebat: „Pentru ce eşti necăjit, tinere?" Iar Filoxen a zis: „Oare dacă-ţi voi arăta pricina mâhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, întru aceasta?" Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tânărul i-a spus despre sofist şi despre stihurile acelea şi că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe ca să alcătuiască stihurile. Iar Vasile, luând stihurile, a început a i le tâlcui, alcătuindu-le în vorbă simplă, în trei feluri.

Atunci tânărul, mirându-se şi înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tâlmăcirea. Drept aceea, Vasile a scris tâlcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luându-le tânărul, cu bucurie a mers dimineaţa la Libaniu, dascălul său, ducându-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat şi a zis: „Vă jur pe dumnezeiasca rânduială, că nu se află cineva din înţelepţii de acum care să-ţi spună o asemenea tâlcuire. Deci cine ţi-a scris aceasta, Filoxene?"

Iar tânărul i-a spus: „Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tâlcuit aceasta". Libaniu îndată a alergat cu sârguinţă la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Şi văzând pe Vasile şi pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neaşteptată şi s-a bucurat de dânşii. Deci, i-a rugat să vină şi să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înainte masă cu multe feluri de bucate.

Iar ei, după obiceiul lor, gustând puţină pâine şi apă cu măsură, au mulţumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătăţile. Şi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotrivă îi aduceau cuvântul credinţei. Iar Libaniu, cunoscând puterea cuvintelor, zicea că: „N-a venit încă vremea de o scăldătoare ca aceea, iar dacă rânduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivească? Însă mult mă vei îndatora, o, Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grăi, spre folosul ucenicilor care sunt la mine".

Şi degrabă ucenicii lui Libaniu fiind adunaţi, a început Vasile a-i învăţa: „Să aveţi curăţie sufletească, nepătimire trupească, păşire blândă, grai cumpănit, cuvânt cu bună rânduială, hrană şi băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înţelepţi luare-aminte, la cei mai bătrâni supunere. Să aveţi spre cei asemenea cu voi şi spre cei mai mici dragoste nefăţarnică; de cei răi, pătimaşi

şi iubitori de trup să vă depărtaţi, puţin să grăiţi, iar mai mult să înţelegeţi, să nu fiţi fără de socoteală în cuvânt, să nu prisosiţi cu vorba, să nu fiţi îndrăzneţi la râs, cu sfiala să vă împodobiţi şi cu femeile cele necurate să nu vorbiţi; să aveţi în jos privirea, iar sufletul sus, să fugiţi de cuvintele cele împotrivă; dregătorie dăscălească să nu doriţi, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiţi. Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plata s-o aştepte şi veşnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru". Acestea zicându-le Vasile către ucenicii lui Libaniu şi ei ascultând nu fără de mirare, iarăşi a plecat cu Eubul în cale.

Iar după ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credinţă şi cu dragoste închinându-le şi într-însele închinându-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăţi, cu numele Maxim, şi l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzându-i plini de credinţă, a făcut după dorinţa lor şi luând clerul său a mers cu Vasile şi cu Eubul la Iordan, iar când era pe mal, Vasile a căzut la pământ şi, cu lacrimi şi glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să fie vreun semn al credinţei lui.

Deci, tremurând, s-a sculat şi s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care şi pe omul cel vechi l-a lepădat şi, intrând în apă, se ruga. Iar când s-a apropiat arhiereul să-l boteze, iată s-a pogorât un fulger de foc spre ei, şi ieşind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorât în Iordan, şi, tulburând apa, a zburat la cer. Iar cei ce stăteau pe mal, văzând aceea, s-au cutremurat şi au preamărit pe Dumnezeu.

Şi fiind botezat Vasile, a ieşit din apă, şi mirându-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugându-se. Apoi a botezat şi pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir şi i-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine. Şi întorcându-se în Sfânta Cetate, au petrecut într-însa un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon şi acolo a tâlcuit *Pildele lui Solomon*.

Iar nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Şi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor şi că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăţi. Deci, dimineaţa, chemând arhiepiscopul pe arhidiaconul său şi pe unii din clericii cei cinstiţi, i-a trimis la porţile cetăţii dinspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întâmpina, să-i aducă la dânsul cu cinste. Iar ei ducându-se şi întâmpinând pe Vasile şi Eubul, pe când intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

Iar el văzându-i pe dânşii, s-a mirat, că pe unii ca aceştia îi văzuse în vedenie, şi a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin şi cum se numesc. Şi înştiinţându-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă şi să-i ospăteze. După aceea, chemând clerul său şi bărbaţii aleşi din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: „De vreme ce pentru cinstita ta viaţă ţi-a arătat Dumnezeu pe moştenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dânsul precum îţi este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecăţile lui Dumnezeu îl descoperă".

Şi a chemat arhiepiscopul pe Vasile şi pe Eubul şi a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrând ca să afle priceperea lor; şi, auzindu-i, s-a mirat de noianul înţelepciunii ce se afla într-înşii, apoi ţinându-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Iar petrecând Vasile în Cezareea, avea acelaşi fel de viaţă precum a văzut mai înainte la mulţi cuvioşi, pe când a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria şi Mesopotamia, căutând pe Eustatie filosoful şi cercetând într-acele părţi pe părinţii cei nevoitori, le urma bine cu chipul şi cu viaţa monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, şi era povăţuitorul monahilor în Cezareea. Iar murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfântul Vasile, ca un vrednic şi de Dumnezeu mai înainte însemnat. Dar, fugind de cinste, s-a ascuns şi a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puţin învăţat şi întru înţelepciunea cărţii neiscusit. Deci, acela ştiind pe Vasile că era de toţi foarte cinstit şi lăudat ca un mai înţelept filosof şi cu viaţă sfântă, a început ca un om neputincios a fi biruit de zavistie şi se arăta răuvoitor lui Vasile.

Acest lucru înţelegându-l Sfântul Vasile, nevrând să fie pricinuitor de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori şi pe prietenul său, pe Sfântul Grigorie de Nazianz. Acolo, adunând cu dânsul mulţime de monahi, a făcut rânduială de viaţă monahală, fiind luminat de Duhul Sfânt, şi petrecea viaţă îngerească pe pământ. Deci le ajuta lor la o viaţă ca aceea şi fericita Emilia, maica lui Vasile, petrecând nu departe de ei, de cealaltă parte de râu, în sat, şi de hrana lor îngrijindu-se, căci rămânând văduvă, toată sârguinţa o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Iar venind vremea, Vasile şi Grigorie au ieşit din pustie, siliţi fiind de trebuinţa Sfintei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie l-a luat la sine tatăl său, Grigorie, spre ajutorul dreptcredincioşilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrân şi neputând să

se lupte acum cu lupii. Iar Vasile împăcându-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareei, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dânsul şi să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzând fericitul Vasile o primejdie ca aceea a Sfintei Biserici, şi cinstind mai mult trebuinţa cea de obşte decât viaţa pustnicească, a lăsat singurătatea şi a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvântul şi cu scrisul, curăţind credinţa cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu s-a pristăvit pe braţele lui Vasile, dându-şi sufletul său lui Dumnezeu. Iar după dânsul, lucrând Sfântul Duh, marele Vasile, chiar nevrând a fi ridicat în scaun, a fost sfinţit de mulţi episcopi, între care era şi bătrânul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz. Acela, fiind neputincios şi obosit de bătrâneţe, a poruncit să-l ducă pe Vasile în Cezareea şi să-l silească pe el la arhiepiscopie, ca nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocârmuia bine Biserica lui Hristos. Iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfinţit prezbiter, ca să-i ajute la ostenelile bisericeşti, iar mai târziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În acelaşi timp şi mama sa, fericita Emilia, după o viaţă de mai bine de 90 de ani, şi-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nyssei, şi pe Petru, pe care l-am pomenit, precum şi o fiică, Macrina fecioara, întâia născută, şi ceilalţi fii, crescuţi întru mari fapte bune.

Iar după un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înţelepciunii, aşa încât, cu ale sale cuvinte curate, să poată săvârşi slujba cea fără de sânge şi să vie spre el Duhul Sfânt. Iar după şase zile, adică în ziua a şaptea, pogorându-se Duhul Sfânt, a început a liturghisi şi a săvârşi în toate zilele jertfa cea fără de sânge. Şi după ce a trecut câtăva vreme, cu credinţă şi cu rugăciune a început a scrie cu a sa mână tainele sfintei slujbe. Şi în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcând înaintea punere a Pâinii şi a Paharului, la Sfântul Jertfelnic. Şi sculând pe Vasile, i-a zis: „După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvinte, să aduci slujba cea fără de sânge". Iar el s-a sculat tremurând, neputând să privească cu ochii la arătarea Domnului cea prealuminoasă.

Iar după vedenia aceea a mers în biserică şi, apropiindu-se de Sfântul Altar, a început a grăi şi a scrie pe hârtie, în limba greacească, astfel: „*Să se umple gura mea de laudă, ca să cânt slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru,* Cel ce ne-ai zidit pe noi şi ne-ai adus în viaţa aceasta", rostind apoi şi celelalte rugăciuni ale Sfintei Liturghii.

Iar după sfârşitul rugăciunilor a ridicat pâinea, rugându-se cu dinadinsul şi zicând: „Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt lăcaşul Tău şi de pe scaunul slavei împărăţiei Tale, şi vino ca să ne sfinţeşti pe noi, Cel ce şezi sus, împreună cu Tatăl şi aici cu noi nevăzut petreci, învredniceşte-ne, cu puternică mâna Ta, ca să ni se dea preacuratul Tău Trup şi cinstitul Tău Sânge şi nouă, tuturor popoarelor".

Arhiereul săvârşindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întâi clerici, au văzut o lumină cerească luminând altarul şi pe arhiereu; şi nişte bărbaţi prealuminaţi în veşminte albe, înconjurând pe acel mare arhiereu. Văzând aceasta, s-au înspăimântat foarte tare şi au vărsat lacrimi, lăudând pe Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemând un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieştilor Taine, şi l-a aşezat deasupra Sfintei Mese.

Altădată, săvârşind sfântul dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcându-se creştin, vrând să iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioşi şi a intrat în biserică. Acolo a văzut pe Sfântul Vasile că avea în mâinile sale un prunc, pe care îl sfărâma. Şi împărtăşindu-se credincioşii din mâinile sfântului, a venit şi evreul. Şi i-a dat arhiereul, ca şi celorlalţi creştini, o parte din Sfintele Daruri, pe care luând-o evreul în mâini, a văzut că era adevărată carne. După aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sânge adevărat în el.

Deci a păstrat rămăşiţele Sfintei Împărtăşanii şi, mergând acasă, le-a arătat femeii sale, şi i-a spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezând cu adevărat că înfricoşată şi preaînaltă este taina creştinească, a doua zi a mers la fericitul Vasile, rugându-l să-i dea Sfântul Botez. Iar Vasile, dând mulţumire lui Dumnezeu, nu a întârziat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui.

Altădată, mergând undeva sfântul, o femeie săracă, fiind nedreptăţită de eparhul cetăţii, a căzut în cale la picioarele fericitului, rugându-l ca să scrie despre dânsa la acel boier, ca unul care avea multă trecere către dânsul. Iar sfântul, luând o hârtie, a scris către boier astfel: „S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îţi aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubeşti şi are trecere cuvântul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ţi scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul şi fă milă cu femeia aceasta".

Aşa scriind sfântul, a dat hârtia femeii celei sărace, iar ea luând-o, a dus-o şi a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfântului: „După scrisoarea ta, părinte sfinte, aş fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce se află sub dajdie". Iar sfântul iarăşi a scris către dânsul: „Dacă ai voit şi n-ai putut, bine; iar de ai putut şi n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea celor ce au trebuinţă ca, atunci când vei voi să fii miluit, să nu poţi fi". Acest lucru s-a şi întâmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărându-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuiri, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuise. Iar eparhul a trimis din închisoare rugăminte la Sfântul Vasile ca să-l miluiască şi să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa. Şi Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dânsul şi, după şase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Iar eparhul, văzând milostivirea sfântului către dânsul, a alergat la el spre a-i mulţumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altădată, era foamete atâta de mare în eparhia sfântului, încât mulţi oameni au murit, din lipsă de hrană. Iar sfântul, văzând pe boieri că ţin grâul în hambare şi nu-l dau săracilor, se mâhnea de învârtoşarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decât aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogaţi să nu voiască a vinde grâul, ci să aştepte ca, vânzându-l mai scump, să adune mai mulţi bani. Dar nu ştiu ticăloşii că, cu cât aşteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulţi şi să strâmtoreze pe cei săraci, cu atât îşi înmulţesc asupra lor mânia lui Dumnezeu. Căci ce altceva este mai rău decât să păstreze grâul şi să neguţătorească strâmtorarea săracilor; şi să iubească scumpătatea, iar creştinii să se lipsească şi să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceştia creştini? Cum să-i numească oameni pe ei, care sunt mai sălbatici decât fiarele. Că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceştia nu se milostivesc spre cei de o seminţie cu dânşii. Unii ca aceştia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Însă sfântul îi învăţa în fiecare zi despre milostenie, îi sfătuia, îi ruga, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, şi mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele şi mai mari le voi zidi*. Acestea făcându-le şi zicându-le sfântul, de-abia i-a înduplecat să-şi deschidă hambarele. Atunci, urmând lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, slujea

singur la împărţirea grâului, singur fierbea semințe, singur le împărţea săracilor hrana. Şi aşa făcând multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361–363), preanecuratul şi preapăgânul, vrând să ducă război asupra perşilor, a venit în părţile Cezareei Capadociei. Iar Sfântul Vasile, cunoscându-l de la Atena, căci învăţase acolo împreună cu dânsul, a luat poporul său şi l-a întâmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat. Şi fiindcă nu avea alt dar să-i dăruiască, i-a adus trei pâini de orz, dintr-acelea care mânca sfântul; căci aşa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mănâncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-l răsplătească şi să-i dea iarbă din livadă.

Iar sfântul, văzând o necinste ca aceasta, a zis împăratului: „Noi, împărate, ţi-am adus dintr-acelea care mâncăm, precum ai cerut, iar împărăţia ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dându-ne dintru acelea pe care le mănânci tu însuţi". Auzind acestea împăratul, s-a mâniat foarte şi a zis sfântului: „Acum primeşte darul acesta, şi când mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot şi pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinsteşte pe zeii cărora mă închin eu, şi atunci vei lua şi tu cuviincioasa răsplătire". Astfel înfricoşându-l păgânul împărat, s-a dus în Persia.

Iar sfântul întorcându-se în cetate şi chemând toată mulţimea poporului, mai întâi le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicând: „Să nu vă mâhniţi, fraţii mei creştini, de banii voştri, ci numai de viaţa voastră să vă îngrijiţi. Duceţi-vă şi aduceţi banii voştri, să-i adunăm într-un loc, şi când vom auzi că se întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzându-i, ca un iubitor de bani ce este, se va îmblânzi şi nu va face asupra noastră precum vorbeşte". Şi ducându-se creştinii, au făcut precum le-a poruncit sfântul, au adus avuţii nenumărate, aur, argint şi pietre scumpe.

Iar sfântul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele fiecăruia, ca să se păstreze până când vor auzi despre întoarcerea împăratului. Şi când a înţeles sfântul că se întoarce împăratul, a adunat mulţimea creştinilor, împreună cu femeile şi cu copiii, şi le-a poruncit să postească trei zile. Apoi i-a suit în muntele Cezareei, care şi acum se numeşte „Didim", adică geamăn, căci are două vârfuri, în care era şi o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Deci rugându-se creştinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu şi Preasfintei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgânului împărat, sfântul a văzut stând împreună cu poporul la rugăciune mulţime de oaste cerească împrejurul muntelui, şi în mijlocul lor a văzut o femeie şezând pe un scaun cu multă slavă, şi a zis către îngerii care stăteau împrejur: „Chemaţi la mine pe Mercurie, ca să se ducă să ucidă pe Iulian, vrăjmaşul Fiului meu". Deci, s-a arătat Sfântului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, şi luând voie de la femeia aceea, care era Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfântul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici şi s-a pogorât în cetate. Şi era acolo o biserică a Sfântului Mercurie, în care se aflau moaştele lui, cinstindu-se de creştini; căci Sfântul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăţiei lui Deciu (249–251) şi Valerian (253–259).

Deci, în biserica aceasta intrând sfântul, s-a rugat înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, lângă care era şi chipul Sfântului marelui Mucenic Mercurie, cu suliţă ca un ostaş. Iar Vasile se ruga ca acel păgân împărat, pierzătorul creştinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Şi a văzut chipul Sfântului Mercurie, cel de lângă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, schimbându-se, şi s-a făcut nevăzută acea închipuire a sfântului câtăva vreme. Iar după puţin, s-a arătat cu suliţa însângerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însuliţat la război de Sfântul Mucenic Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmaşului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfântul că acea vedenie a fost adevărată. Şi îndată s-a suit în munte şi a zis creştinilor: „Bucuraţi-vă şi vă veseliţi astăzi, fraţilor, căci s-a auzit rugăciunea noastră şi împăratul şi-a luat cuviincioasa pedeapsă. Pentru aceasta, mulţumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-şi ia fiecare din voi banii săi".

Creştinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toţi: „Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgân, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului şi al pământului, Cel ce ne-a dăruit viaţa noastră?" Iar sfântul lăudându-le sârguinţa lor, a poruncit să-şi ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu cealaltă avuţie să zidească o casă de săraci şi de străini, spital, casă de bătrâni şi de sărmani.

Sfântul Vasile avea şi acest dar: pe când slujea şi înălţa Sfintele Daruri, cunoştea că vine darul Sfântului Duh, printr-un semn ca

acesta: porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieştii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mişcându-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul şi înălţând Sfintele, nu s-a făcut obişnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mişcare, însemna pogorârea Duhului Sfânt. Drept aceea, gândind Vasile ce este aceasta, a văzut un diacon din cei ce ţineau ripidele făcând semn spre o femeie ce stătea înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfânta Masă, şi şapte zile i-a dat canon ca să postească şi să se roage, şi fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să dea la săraci.

Deci dintr-acea vreme, Sfântul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele şi îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieştii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică şi de Sfânta Împărtăşire să se despartă.

Într-aceă vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364–378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulţi episcopi drept-credincioşi izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelora, iar pe alţii mici la suflet şi fricoşi i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Şi se mânia şi se tulbura văzând pe Sfântul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere şi în credinţa sa fiind nemişcat ca un stâlp, şi pe alţii sprijinindu-i şi sfătuindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urât de Dumnezeu. Deci străbătând împăratul stăpânirea sa şi pe cei dreptcredincioşi pretutindeni chinuindu-i mult, a mers la Antiohia şi în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Şi a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri şi pe sfetnici cu rugăminte, cu făgăduinţe şi cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfântul cei de un gând cu împăratul; dar încă şi femeile cele de neam mare şi care aveau cunoştinţă cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfântul, sfătuindu-l şi îndemnându-l să vină la unirea gândului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărât.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndârjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemându-l la sine şi neputând să-l plece cu momeli la credinţa împărătească, îl îngrozea cu mânie. Iar sfântul, la îngrozirile lui, cu îndrăzneală a răspuns: „Averile mele voieşti să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăţi, iar pe mine nu mă vei sărăci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele şi aceste puţine cărţi, în care

este toată bogăţia mea, nu-ţi trebuiesc; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pământul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, căci mă vor duce la doritul sfârşit, şi cu acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeul meu".

Modest a zis: „Nimeni n-a vorbit cu mine cu aşa îndrăzneală". Iar sfântul i-a răspuns: „Căci nu ţi s-a întâmplat să vorbeşti cu vreun episcop. Noi întru celelalte arătăm smerenie şi blândeţe, însă când cineva voieşte să ia de la noi pe Dumnezeu şi dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul". La sfârşit Modest a zis: „Să te gândeşti până dimineaţă, căci la pierzare te voi da". Iar el a răspuns: „Eu dimineaţă acelaşi voi fi! Însă voiesc ca şi tu să fii neschimbat în cuvântul tău". Nişte cuvinte îndrăzneţe ca acestea, ale Sfântului Vasile, le-a spus Modest împăratului, iar el i-a poruncit ca să nu-l supere mai mult.

Şi sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca şi cum vrând să placă puţin lui Vasile, a intrat în biserica lui şi, privind la buna podoabă şi la rânduiala bisericii, la cântarea şi la rugăciunea credincioşilor luând aminte, se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rânduială şi o bună podoabă ca aceea. Acolo, la vorba împăratului apropiindu-se Sfântul Vasile, a grăit către el cuvinte dumnezeieşti, iar nu omeneşti, pe care le-a auzit şi Grigorie de Nazianz – fiindcă se întâmplase atunci acolo –, care a şi scris despre aceea. De atunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducându-se în Antiohia, iarăşi s-a schimbat spre mânie împotriva lui Vasile, fiind învăţat de oamenii cei răi şi la clevetirea acestora plecându-se, a judecat să izgonească pe Vasile. Şi când voia să iscălească hotărârea, scaunul pe care şedea împăratul s-a mişcat, iar condeiul cu care voia să scrie i s-a stricat. A luat al doilea condei, dar şi acela s-a stricat, la fel şi al treilea, apoi mâna i-a tremurat şi frica a căzut peste dânsul; iar el, cunoscând puterea lui Dumnezeu, a rupt hârtia.

Dar vrăjmaşii dreptei credinţe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe Vasile în Antiohia. Şi ajungând el în cetatea Cezareea şi spunând lui Vasile porunca împăratului, sfântul a răspuns: „Eu, fiule, mai înainte cu puţine zile m-am înştiinţat că împăratul, supunându-se sfatului nepricepuţilor oameni, trei condeie a sfărâmat, vrând să iscălească hotărârea mea pentru surghiun şi să

întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimțitoare au oprit pornirea lui, mai bine voind să se strice, decât să slujească la nedreapta lui judecată".

Și fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecății eparhului, care întrebându-l de ce nu se ține de credința împăratului, Sfântul Vasile a răspuns: „Să nu fie aceea ca, abătându-mă de la dreapta credință creștinească, să urmez necuratei învățături ariene; căci credința în Unul Dumnezeu am primit-o de la părinți, spre a o slăvi". Iar judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns: „Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pătimesc și din legăturile trupești să mă dezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbați făgăduința voastră". Iar eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunându-i că bărbatul acela este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credința lui, nemișcată și neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplându-se de mânie, se gândea cum ar putea să piardă pe Vasile.

Într-u acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare și de la doctori deznădăjduindu-se, era aproape de moarte. Iar maica aceluia venind la împăratul, se certa cu dânsul, zicând: „Pentru că ai nedreaptă credință în Dumnezeu și faci rău arhiereului lui Dumnezeu, pentru aceea moare copilul".

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile și i-a zis: „Dacă sunt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale". Răspuns-a sfântul: „De te vei lipi, împărate, de credința cea dreaptă și vei dărui pace Bisericilor, apoi fiul tău va fi viu".

Iar împăratul făgăduind să împlinească aceasta, îndată Sfântul Vasile, rugându-se lui Dumnezeu pentru viața fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Iar arienii auzind și văzând acestea, cârteau în inimile lor pline de zavistie și de răutate și ziceau împăratului: „Și noi putem să facem aceasta". Și iarăși au înșelat pe împăratul, încât le-a îngăduit și să-l boteze pe fiul său.

Iar după ce arienii l-au botezat, îndată a murit în mâinile lor. Aceasta a văzut-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie și a spus-o fratelui lui Valens, împăratul Valentinian (364–375), care împărăția în Apus. Iar el, mirându-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântului Vasile i-a trimis multă avere, prin mâinile lui Anastasie, pe care Vasile luând-o, a zidit spitale, în eparhia sa, prin cetăți, și a odihnit mulțime de săraci și de neputincioși.

Sfântul Grigorie de Nazianz povestește că Sfântul Vasile a tămăduit și pe Modest eparhul, care era vrăjmaș sfântului, pe când acela se îmbolnăvise foarte rău și căuta ajutor cu smerenie în boala sa, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecând, a venit după Modest alt eparh în țara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Și era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tânără, bogată și foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat. Pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila întru însoțirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întreagă și vrând să păzească curăția văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Iar când a înțeles că vor să o silească la nuntă, a fugit la biserică și a alergat la Sfântul Vasile, arhiereul lui Dumnezeu.

Iar el, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dânsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărându-se pe Sfântul Vasile, a trimis pe ostașii săi să o ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfântului, unde îngerii petreceau; căci eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ține la dânsul pentru păcat. Dar negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dânsul și l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Iar Sfântul Vasile se arăta gata la toate chinurile, zicând: „De vei porunci să se strivească cu fiare trupul meu, îmi vei tămădui pântecele meu, căci mă vezi că sunt bolnav".

În acel timp s-au înștiințat cetățenii despre cele ce se făceau, și ridicându-se cu toții, nu numai bărbații, ci și femeile, alergară cu arme și ciomege la curtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfântul părinte, păstorul lor. Și dacă Sfântul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzând atâta tulburare în popor, s-a temut foarte mult și a eliberat pe sfânt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, cel ce a fost ucenic al marelui Vasile, însuși văzător al minunilor lui și urmaș al lui la moștenirea scaunului său, bărbat îmbunătățit și sfânt, a spus un lucru nemincinos ca acesta: „Un boier dreptcredincios, anume Proterie, cercetând Locurile Sfinte, a gândit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpânului său. Și văzând sluga că acest lucru este greu, și neîndrăznind a zice ceva de aceea, simțindu-se nevrednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a

spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia de soție pe fiica stăpânului său.

La început vrăjitorul n-a voit. Apoi mai pe urmă a zis: „De vei voi, te voi trimite la stăpânul meu, diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui"; iar acel ticălos rob a zis: „Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Fermecătorul a zis: „Te vei lepăda de Hristos al tău și vei da scrisoare pentru aceasta?" Iar el a zis: „Gata sânt, numai să-mi câștig dorința mea". Vrăjitorul a răspuns: „De făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi de ajutor". Și luând o hârtie, a scris diavolului astfel: „De vreme ce mi se cade a mă sârgui, stăpâne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință și să vin spre a ta stăpânire, întru înmulțirea părții tale, iată trimit la tine acum pe tânărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor să-și câștige dorința sa, ca și eu întru aceasta să mă preamăresc și cu mai mare sârguință să câștig pe mulți care îți vor fi plăcuți".

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelui tânăr și l-a trimis, zicându-i: „Să mergi în această oră a nopții și să stai la mormintele păgâne, să ridici hârtia în văzduh și-ți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus și, ajungând la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. Și îndată duhurile viclene s-au arătat în fața lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la stăpânul lor; pe care văzându-l că ședea pe scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor și, luând-o, diavolul a zis către tânăr: „Crezi în mine?" Iar el a zis: „Cred". Și diavolul i-a zis: „Te lepezi de Hristos al tău?" Iar ticălosul a zis: „Mă lepăd". Satana i-a zis: „De multe ori mă înșelați voi creștinii; căci atunci când vă trebuie ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine și vă apropiați de Hristos al vostru; iar El, ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zapis, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos și de Botez și făgăduiești ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnica muncă în ziua judecății; și așa eu îndată voi împlini dorința ta". Iar tânărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrânării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasa dragoste către acest tânăr, încât neputând răbda patima trupească, a căzut la pământ, rugându-se de tatăl său: „Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelui tânăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, apoi cu amară

moarte degrabă mă vei vedea moartă și vei da seamă pentru mine în ziua judecății".

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimântat și se tânguia, zicând: „Vai mie păcătosul, cum s-a întâmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu în psalmi și în cântări duhovnicești, și prin tine nădăjduiam ca și eu să fiu mântuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mâhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă". Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicând într-una: „De nu vei face după dorința mea, atunci singură mă voi ucide".

Iar tatăl ei, nepricepând ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decât să o piardă; deci chemând pe sluga lui, i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dânsa: „Mergi, fiică ticăloasă și pătimașă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă și nu-ți va fi de nici un folos".

Și săvârșindu-se nedreapta însoțire și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după câtăva vreme au observat și alții că acel tânăr nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea, au spus ticăloasei sale soții, zicându-i: „Nu știi că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?" Iar ea, auzind aceasta, s-a umplut de mâhnire și, aruncându-se la pământ, a început să-și lovească obrazul și să-și bată pieptul cu pumnii, strigând: „Nimeni, neascultând de părinții săi, nu s-a mântuit vreodată! Cine va spune rușinea tatălui meu? Vai mie, ticăloasa, în câtă pierzare am căzut astăzi! De ce m-am născut? Și născându-mă, de ce n-am pierit?"

Astfel tânguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dânsa, întrebând-o despre pricina tânguirii. Și cunoscând lucrul, dânsul a început a o mângâia, zicând că nu sunt adevărate cele despre dânsul, și îi spunea că este creștin. La cuvintele lui puțin mângâietoare, dânsa a zis: „De vei voi să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu suflet să fie fără grijă, să mergi dimineață cu mine în biserică și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele Taine și atunci te voi crede".

Iar ticălosul ei bărbat, văzând că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute și cum s-a dat diavolului. Iar

ea, căpătând curaj şi scuturându-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfântul Vasile şi a strigat: „Miluieşte-mă, ucenice al lui Hristos, miluieşte-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu şi diavolescului sfat m-am supus!"

Şi i-a povestit toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfântul chemându-l, l-a întrebat dacă sunt adevărate toate cele spuse despre dânsul de femeia sa. Iar el cu lacrimi în ochi a răspuns: „Adevărat, sfinte al lui Dumnezeu, aşa este; că de voi tăcea, faptele mele vor striga". Şi i-a povestit cum s-a dat diavolilor, iar sfântul a zis: „Voieşti să te întorci iarăşi la Dumnezeul nostru, Iisus Hristos?" Tânărul a răspuns: „Da, voiesc, dar nu pot". Şi Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tânărul i-a răspuns: „Pentru că m-am lepădat de Hristos şi diavolului m-am încredinţat cu zapis". Iar Vasile a zis: „Nu te mâhni de aceasta, căci Dumnezeu este iubitor de oameni şi primeşte pe cei ce se pocăiesc!"

Atunci femeia lui, aruncându-se la picioarele sfântului, îl ruga, zicându-i: „Ucenice al lui Hristos, cât poţi, ajută-ne nouă!"; iar sfântul a grăit către tânăr: „Dar crezi că te vei mântui?" Iar el a zis: *„Cred, Doamne, ajută necredinţei mele!"* Şi luându-l sfântul de mână, a făcut pe dânsul semnul Sfintei Cruci şi l-a închis la un loc, înăuntrul sfintelor ogrăzi; apoi i-a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Şi singur a petrecut acolo trei zile, rugându-se lui Dumnezeu; după care sfântul, cercetându-l, l-a întrebat: „Cum te afli, fiule?" Tânărul a răspuns: „Într-o mare primejdie mă aflu, stăpâne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoşările, săgetăturile şi lovirea pietrelor; pentru că, ţinându-mi zapisul, mă ocărăsc, zicându-mi: «Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine!»" Sfântul i-a zis: „Nu te teme, fiule, ci numai să crezi". Şi dându-i puţină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii şi iarăşi l-a închis. După puţine zile, cercetându-l din nou, i-a zis: „Cum te afli, fiule?" Iar tânărul a răspuns: „De departe aud îngrozirile şi chiotul, iar pe dânşii nu-i văd". Apoi, dându-i puţină mâncare şi rugându-se pentru dânsul, l-a închis din nou şi s-a dus.

După aceasta, la patruzeci de zile a venit din nou la dânsul şi l-a întrebat: „Cum te afli, fiule?" Iar el a răspuns: „Acum sunt bine, sfinte părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptându-te pentru mine şi biruind pe diavolul". Deci, sfântul, făcând rugăciuni, l-a scos din închisoare şi l-a dus în chilia sa. Iar a doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi şi pe tot poporul cel iubitor de Hristos, şi le-a zis: „Să preamărim, fraţilor, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că

iată, Bunul Păstor voieşte să ia pe umeri oaia cea pierdută şi s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bunătăţii Lui, ca să biruiască şi să ruşineze pe vrăjmaşul sufletelor noastre". Atunci s-a adunat poporul în Biserică şi a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tânărul ce se pocăia, strigând: „Doamne miluieşte!"

Iar făcându-se ziuă, Vasile a luat pe tânăr de mână şi l-a dus cu tot poporul în biserică, cântând psalmi şi laude. Şi iată diavolul, fără ruşine, a venit pe nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrând să răpească pe tânăr din mâinile sfântului. Iar tânărul a început a striga: „Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!" Diavolul tăbărâse asupra tânărului cu atâta îndrăzneală şi neruşinare, încât şi pe Sfântul Vasile îl zgâria, trăgând la dânsul pe tânăr. Întorcându-se fericitul, a zis către diavol: „Neruşinatule pierzător de suflete, începător al întunericului şi al pierzării, oare nu-ţi ajunge a ta pierzare, pe care ai adus-o ţie şi celor ai tăi? Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dânsul: „Mă nedreptăţeşti, Vasile!" Şi acest glas diavolesc l-au auzit mulţi. Iar arhiereul a zis: „Să te certe pe tine Domnul, diavole!" Iar diavolul iarăşi a zis către dânsul: „Vasile, mă nedreptăţeşti, că nu eu am mers la dânsul, ci el la mine şi s-a lepădat de Hristos al tău, dându-mi zapisul pe care îl am în mâinile mele, iar în ziua judecăţii îl voi aduce înaintea Judecătorului Celui de obşte".

Iar Vasile a zis: „Bine este cuvântat Domnul Dumnezeul meu, că nu-şi va lăsa poporul mâinile în jos, rugându-se, până nu vei da zapisul!" Şi întorcându-se sfântul către popor, a zis: „Înălţaţi mâinile voastre în sus şi strigaţi: Doamne miluieşte!" Poporul, înălţând mâinile spre cer, a strigat cu lacrimi multă vreme: „Doamne miluieşte!" Şi iată a venit zapisul tânărului acela, purtat prin văzduh, văzându-l toţi, şi s-a dat Fericitului Vasile în mâini. Iar sfântul, luând zapisul, s-a bucurat şi a dat mulţumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tânăr: „Cunoşti, frate, zapisul acesta?" Tânărul a răspuns: „Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mâna mea". Şi Marele Vasile l-a rupt îndată bucăţi, înaintea tuturor şi l-a ars. Apoi, ducând pe tânăr în biserică, l-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine şi pe popor l-a ospătat din belşug. Iar pe tânăr, mult învăţându-l şi dându-i canonul cel cuviincios, l-a încredinţat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea şi mulţumea lui Dumnezeu.

Acelaşi bărbat vrednic de credinţă, Eladie, povestea şi aceasta despre Sfântul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: „Veniţi fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu şi să preamărim pe Stăpânul nostru". Şi a ieşit afară din cetate, neştiind nimeni unde voieşte să meargă. Iar un prezbiter, cu numele Anastasie, care vieţuia într-un sat, avea de soţie o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie. Şi era socotită Teognia de către mulţi că este neroditoare, pentru că nimeni nu ştia curăţia fecioriei lor, cea păzită în taină. Şi Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfânta sa viaţă, şi era bărbat înainte-văzător; căci întru acea vreme, văzând mai înainte cu duhul că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa, Teognia: „Eu mă voi duce la câmp să lucrez pământul, iar tu, doamnă, sora mea, să împodobeşti casa şi la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumânări şi să ieşi în întâmpinarea Sfântului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi, păcătoşii". Iar ea, mirându-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Şi fiind Sfântul Vasile nu departe de casa lui Anastasie, l-a întâmpinat Teognia şi i s-a închinat. Iar Vasile a zis: „Cum te afli, doamnă Teognia?" Şi ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimântat şi a răspuns: „Sunt sănătoasă, stăpâne sfinte".

Fericitul i-a zis: „Unde este domnul Anastasie, fratele tău?" Ea a răspuns: „Nu-mi este frate, ci bărbat, şi s-a dus la câmp să lucreze pământul". Vasile a zis: „A venit şi este în casă, nu te îndoi". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfântul a ştiut mai înainte toată taina lor; şi tremurând, a căzut la picioarele sfântului şi i-a zis: „Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari şi minunate lucruri văd întru tine!" Sfântul s-a rugat pentru dânsa înaintea tuturor şi a intrat în casă.

Intrând el în casa prezbiterului, l-a întâmpinat singur Anastasie şi, sărutând picioarele sfântului, a zis: „De unde mie aceasta, că a venit arhiereul Domnului meu la mine?" Arhiereul a răspuns: „Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică şi să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obişnuise prezbiterul acela ca în toate zilele să postească, afară de sâmbăta şi duminica, şi nu gusta nimic decât numai pâine şi apă. Iar când au ajuns în biserică, Sfântul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturghia, dar el se lepăda zicând: „Ştii, stăpâne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvintează*". Vasile a zis către dânsul: „Pe lângă toate lucrurile tale cele bune, să ai şi ascultare". Şi când slujea

Anastasie, în vremea înălţării înfricoşatelor Taine, a văzut Sfântul Vasile şi ceilalţi care erau vrednici pe Preasfântul Duh pogorându-se în chip de foc şi înconjurând pe Anastasie. Iar după săvârşirea dumnezeieştii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a pus la masă pe sfânt şi clerul său. Şi când mâncau, a întrebat sfântul pe preot: „De unde îţi este comoara şi ce fel este viaţa ta?" Preotul răspunse: „Eu, arhiereule al lui Dumnezeu, sunt om păcătos şi mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintru aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar alta pentru plata dajdiilor; apoi se osteneşte cu mine şi femeia mea, slujind străinilor şi mie".

Vasile a zis către dânsul: „S-o numeşti sora ta, precum şi este; apoi spune-mi şi bunătăţile tale". Anastasie răspunse: „Eu n-am făcut nimic bun pe pământ!" Atunci Vasile a zis: „Să ne sculăm şi să mergem împreună". Deci, sculându-se, s-au dus la un bordei şi Vasile a zis: „Să-mi deschizi uşa aceasta". Anastasie a răspuns: „Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voieşti a intra, că nu este nimic acolo, decât numai trebuinţele de casă." Vasile a zis: „Eu pentru trebuinţele acestea am şi venit!" Iar prezbiterul nevoind să deschidă uşa, sfântul a deschis-o cu cuvântul, şi intrând, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia îi căzuseră mai multe mădulare trupeşti şi nu ştia de dânsul nimeni, decât numai prezbiterul şi sora sa. Deci Vasile a zis către preot: „Pentru ce ai voit să tăinuieşti de mine această comoară a ta?" Preotul răspunse: „Stăpâne, omul acesta este mânios şi ocărâtor, pentru aceea m-am temut să ţi-l arăt, să nu greşească cu vreun cuvânt împotriva Sfinţiei Tale".

Vasile a zis atunci: „Bună nevoinţă alergi; dar să mă laşi şi pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu şi eu părtaş la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav şi, închinându-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineaţa l-a scos pe el întreg cu totul şi sănătos. Iar preotul cu sora sa şi toţi cei ce erau acolo, văzând o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul şi după duhovnicescul ospăţ, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfântul Vasile, Cuviosul Efrem Sirul, care vieţuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Şi fiind în vedenie, a văzut un stâlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer şi a auzit un glas de sus, zicându-i: „Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stâlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luând cu sine tălmaciul, de vreme ce el nu ştia elineşte, a

mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Şi privind în taină de departe, a văzut pe Sfântul Vasile mergând la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel şi clerul care era împrejurul lui. Şi întorcându-se Efrem către tălmaciul, care mergea după dânsul, i-a zis: „Mi se pare că în deşert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rânduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut".

Şi intrând în biserică Efrem, a stat într-un colţ, la loc ascuns, şi gândind, zicea în sine: „Noi, suferind greutatea şi zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atâta slavă şi cinste omenească, este stâlp de foc. Mă minunez!" Astfel gândind despre Marele Vasile, acesta s-a înştiinţat despre Efrem prin Duhul Sfânt, şi a trimis la dânsul pe arhidiaconul său, zicând: „Să mergi la uşa bisericii cea dinspre apus, şi vei afla acolo un monah în colţul bisericii, cu barba scurtă şi mic la stat, stând cu altul, şi îi vei zice lui: «Vino şi să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul». Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingând poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem şi i-a zis: „Binecuvintează, părinte! Să mergi şi să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Iar Efrem, prin tălmaci, înţelegând cuvântul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: „Ai greşit, frate, pentru că noi suntem oameni străini şi nu ne ştie arhiepiscopul!" Şi arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfântul Vasile citea sfintele cărţi la popor. Şi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăşi a zis arhidiaconului: „Mergi şi spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino şi intră în Sfântul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Şi mergând arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem şi a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcând metanie, a zis: „Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stâlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfânt grăieşte prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvârşirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc şi să-l sărute mai deoparte. Deci săvârşindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfântul Vasile în camera de vase şi, chemând pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare şi i-a zis: „Bine ai venit, părinte, care ai înmulţit ucenicii lui Hristos în pustie, şi ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atâta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ţi dea plată pentru osteneala ta". Iar Efrem, prin tălmaci,

răspunzând lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, şi s-a împărtăşit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mâini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătându-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfântul Vasile: „Preasfinţite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc să mi-l dai". Marele Vasile i-a zis: „Cere cele ce-ţi sunt trebuincioase, pentru că mult îţi sunt dator pentru osteneala ta; căci atâta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: „Ştiu, părinte, că toate câte vei cere de la Dumnezeu, îţi dă; deci, voiesc să te rogi bunătăţii Lui ca să-mi dea ştiinţa să grăiesc elineşte". Iar el a răspuns: „Este mai presus de puterea mea să-ţi împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădejde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte şi povăţuitorule al pustiei, şi să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: *Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi şi îi va mântui pe ei*". Şi fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: „Pentru ce părinte Efrem nu primeşti sfinţire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: „Fiindcă sunt păcătos, stăpâne". Vasile i-a zis: „O, de-aş avea eu păcatele tale!" Şi i-a zis lui: „Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pământ, Sfântul Vasile şi-a pus mâna sa pe capul Cuviosului Efrem şi a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: „Grăieşte acum ca să ne ridicăm de la pământ". Deci s-a limpezit limba lui Efrem şi a zis în limba elinească: „Mântuieşte, miluieşte, ridică-ne şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău". Şi s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări şchiopul ca cerbul şi limpede va fi limba gângavilor*. Deci au preamărit toţi pe Dumnezeu, Care a făcut limba lui Efrem să vorbească elineşte. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfântul Vasile, veselindu-se duhovniceşte. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon şi i-a liberat cu pace.

Odată, nelegiuitul împărat Valens fiind în cetatea Niceea, s-au apropiat de dânsul începătorii eresului arian, cerând să gonească din sobornicească Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Şi a făcut astfel împăratul cel rău, însuşi fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioşi şi a dat-o arienilor. Apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mâhnire toată mulţimea dreptcredincioşilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul şi

mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Şi privind în taină de departe, a văzut pe Sfântul Vasile mergând la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel şi clerul care era împrejurul lui. Şi întorcându-se Efrem către tălmaciul, care mergea după dânsul, i-a zis: „Mi se pare că în deşert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rânduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut".

Şi intrând în biserică Efrem, a stat într-un colţ, la loc ascuns, şi gândind, zicea în sine: „Noi, suferind greutatea şi zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atâta slavă şi cinste omenească, este stâlp de foc. Mă minunez!" Astfel gândind despre Marele Vasile, acesta s-a înştiinţat despre Efrem prin Duhul Sfânt, şi a trimis la dânsul pe arhidiaconul său, zicând: „Să mergi la uşa bisericii cea dinspre apus, şi vei afla acolo un monah în colţul bisericii, cu barba scurtă şi mic la stat, stând cu altul, şi îi vei zice lui: «Vino şi să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul». Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingând poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem şi i-a zis: „Binecuvintează, părinte! Să mergi şi să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Iar Efrem, prin tălmaci, înţelegând cuvântul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: „Ai greşit, frate, pentru că noi suntem oameni străini şi nu ne ştie arhiepiscopul!" Şi arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfântul Vasile citea sfintele cărţi la popor. Şi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăşi a zis arhidiaconului: „Mergi şi spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino şi intră în Sfântul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Şi mergând arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem şi a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcând metanie, a zis: „Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stâlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfânt grăieşte prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvârşirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc şi să-l sărute mai deoparte. Deci săvârşindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfântul Vasile în camera de vase şi, chemând pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare şi i-a zis: „Bine ai venit, părinte, care ai înmulţit ucenicii lui Hristos în pustie, şi ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atâta osteneală, părinte, venind ca să vezi un păcătos? Domnul să-ţi dea plată pentru osteneala ta". Iar Efrem, prin tălmaci,

răspunzând lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, şi s-a împărtăşit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mâini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătându-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfântul Vasile: „Preasfinţite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc să mi-l dai". Marele Vasile i-a zis: „Cere cele ce-ţi sunt trebuincioase, pentru că mult îţi sunt dator pentru osteneala ta; căci atâta cale ai suferit pentru mine". Cinstitul Efrem i-a zis: „Ştiu, părinte, că toate câte vei cere de la Dumnezeu, îţi dă; deci, voiesc să te rogi bunătăţii Lui ca să-mi dea ştiinţa să grăiesc elineşte". Iar el a răspuns: „Este mai presus de puterea mea să-ţi împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădejde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte şi povăţuitorule al pustiei, şi să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să asculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: *Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi şi îi va mântui pe ei*". Şi fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: „Pentru ce părinte Efrem nu primeşti sfinţire de prezbiter, fiind vrednic?"

Efrem a răspuns prin tălmaci: „Fiindcă sunt păcătos, stăpâne". Vasile i-a zis: „O, de-aş avea eu păcatele tale!" Şi i-a zis lui: „Să facem închinăciune". Apoi, fiind el la pământ, Sfântul Vasile şi-a pus mâna sa pe capul Cuviosului Efrem şi a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: „Grăieşte acum ca să ne ridicăm de la pământ". Deci s-a limpezit limba lui Efrem şi a zis în limba elinească: „Mântuieşte, miluieşte, ridică-ne şi ne păzeşte pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău". Şi s-a împlinit Scriptura: *Atunci va sări şchiopul ca cerbul şi limpede va fi limba gângavilor*. Deci au preamărit toţi pe Dumnezeu, Care a făcut limba lui Efrem să vorbească elineşte. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfântul Vasile, veselindu-se duhovniceşte. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe tălmaciul lui l-a făcut diacon şi i-a liberat cu pace.

Odată, nelegiuitul împărat Valens fiind în cetatea Niceea, s-au apropiat de dânsul începătorii eresului arian, cerând să gonească din sobornicească Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserica s-o dea adunării lor celei ariene. Şi a făcut astfel împăratul cel rău, însuşi fiind eretic; căci a luat cu sila biserica de la cei dreptcredincioşi şi a dat-o arienilor. Apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mâhnire toată mulţimea dreptcredincioşilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul şi

apărătorul cel de obște al bisericilor, la care venind toată mulțimea celor dreptcredincioși, cu tânguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Iar sfântul, mângâindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol și, stând înaintea lui, i-a zis: „*Cinstea împăratului iubește judecata*. Și înțelepciunea zice: *Dreptatea împăratului întru judecată*. Deci pentru ce, o, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioși din sfânta biserică și dând-o pe ea răucredincioșilor?"

Zis-a lui împăratul: „Iarăși spre mustrarea mea ai venit Vasile? Nu ți se cuvine să fii astfel". Vasile răspunse: „Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Și prigonindu-se ei și certându-se stătea de față acolo mai marele bucătarilor de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrând să ajute arienilor, a vorbit ceva necuviincios, ocărând pe sfântul. Iar sfântul a zis: „Vedem și pe necărturarul Demostene!" Iar acela, nerușinându-se, iarăși a grăit ceva împotrivă. Apoi sfântul i-a zis: „Lucrul tău este ca pentru mâncări să socotești, iar nu dogmele bisericești să le fierbi". Atunci a tăcut Demostene rușinat.

Iar împăratul, pe de o parte mâniindu-se și pe de alta rușinându-se, a zis lui Vasile: „Să mergi tu între ei să socotești, însă astfel să judeci, încât să nu te afli ajutând pe poporul credinței tale". Sfântul a răspuns: „De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiți și pe mine în surghiun și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfântul, luând de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea și chemând pe arieni, le-a zis: „Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi și între credincioși, pentru biserica pe care cu sila ați luat-o". Iar ei i-au răspuns: „Deci, judecă după judecata împăratului!"

Sfântul a zis: „Să mergeți și voi, arienii, și voi, credincioșii, să închideți biserica și, încuind-o, s-o pecetluiți cu pecețile, voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor; apoi să puneți de amândouă părțile străjeri tari. Și mergând mai întâi voi, arienii, să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceea să vă apropiați de biserică. Dacă se vor deschide singure ușile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte și vom merge cu litie spre biserică cântând, și dacă se vor deschide nouă ușile bisericii, apoi s-o avem noi pe ea în veci. Iar de nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica". Și a fost plăcut cuvântul acesta înaintea arienilor, însă credincioșii se mâhneau asupra sfântului, zicând că nu după dreptate, ci de frica împăratului a

făcut judecata. Și făcându-se înțelegere de amândouă părțile, a fost străjuită cu tot dinadinsul sfânta biserică, pecetluită și întărită.

Și rugându-se arienii trei zile și trei nopți și apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn. Și se rugau de dimineață până la al șaselea ceas, stând și strigând: „Doamne, miluiește!", dar nu li s-au deschis ușile bisericii și s-au întors cu rușine.

Atunci, marele Vasile, adunând pe toți credincioșii, cu femeile și cu copiii, au ieșit din cetate la biserica Sfântului Mucenic Diomid; acolo făcând priveghere de toată noaptea, au mers cu toții la sobornicească biserică cea pecetluită, cântând: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!" Apoi, stând înaintea ușii bisericii, a zis către popor: „Ridicați mâinile voastre spre înălțimea cerului și strigați cu dinadinsul: Doamne, miluiește!" Și aceasta făcându-se, sfântul a poruncit ca să fie tăcere și, apropiindu-se de ușă, a însemnat-o cu semnul Sfintei Cruci de trei ori și a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeul creștinilor, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor". Și glăsuind poporul: „Amin", îndată s-a făcut cutremur și au început a se sfărâma zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat pecețile, și s-au deschis ușile ca de un vânt și furtună mare și s-au lovit de zid. Iar dumnezeiescul Vasile a început a cânta: *Ridicați boieri porțile voastre, ridicați porțile veșnice și va intra Împăratul slavei*.

Și intrând Vasile în biserică cu toată mulțimea credincioșilor și săvârșind dumnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Iar acea mulțime mare de arieni, văzând minunea, s-au lepădat de credința lor cea rea și s-au adăugat la cei dreptcredincioși. Și înștiințându-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile și de acea minune preamărită, s-a mirat foarte și defăima urâciunea relei credințe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credință și după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părțile Traciei, a fugit și s-a ascuns într-o șură de paie, iar prigonitorii lui, înconjurând claia, cu foc au aprins-o și acolo împăratul arzând, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în același an, după plecarea la Domnul a Sfântului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfântului, a fost defăimat că trăiește cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: „Bine că mi-ați spus aceasta, că iată voi merge eu cu voi și-l voi mustra". Și apropiindu-se sfântul de cetatea Sevastiei, Petru a

ştiut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era şi Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, şi locuia cu femeia sa cum locuieşte un frate cu sora sa, în curăţie.

Deci, a ieşit din cetate în întâmpinarea lui Vasile, ca la opt stadii şi, văzând pe fericitul mergând cu mulţi, a zâmbit şi a spus: „Ca la un tâlhar ai venit la mine, stăpâne şi frate". Apoi, dându-şi sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate şi rugându-se la biserica Sfinţilor patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Şi văzând Vasile pe cumnata sa, i-a zis: „Bucură-te, buna mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni aici". Iar ea a zis către dânsul: „Bucură-te şi tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite". Apoi a zis Vasile lui Petru: „Rogu-mă ţie, frate, ca în această noapte să te odihneşti în biserică, cu doamna ta". Iar Petru a zis: „Pe toate câte vei porunci, le voi face". Şi făcându-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo şi Sfântul Vasile cu cinci bărbaţi drepţi şi le-a zis lor: „Ce vedeţi deasupra fratelui meu şi deasupra cumnatei mele?" Iar ei au zis: „Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, adumbrindu-i şi ungând cu aromate patul lor cel neprihănit". Vasile a zis: „Tăceţi acum şi nimănui să nu spuneţi ce-aţi văzut".

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul şi să se aducă înaintea tuturor un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinşi. Apoi a zis: „Cinstita mea soră, să-ţi întinzi rochia ta". Ea întinzând-o, sfântul a zis către cei ce ţineau cărbunii: „Puneţi în rochia ei cărbunii cei aprinşi". Şi i-au pus; apoi a zis către dânsa: „Să ţii acei cărbuni în haina ta, până când îţi voi zice ţie". Şi a poruncit iarăşi ca să mai aducă alţi cărbuni aprinşi. Apoi a zis către fratele său: „Întinde-ţi, frate, felonul tău!" El l-a întins. După aceea a zis către slujitori: „Turnaţi cărbunii din vas în felon!" Ţinând ei multă vreme cărbunii cei aprinşi în hainele lor şi rămânând nevătămaţi, s-a înspăimântat poporul, văzând aceasta, şi zicea: „Domnul păzeşte pe cuvioşii săi şi îi va ferici pe pământ". Iar când Petru şi soţia sa au aruncat cărbunii pe pământ, nu era într-înşii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbaţi drepţi să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Şi au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe fericitul Petru şi pe sora lui şi ungând cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toţi au preamărit pe Dumnezeu, Care curăţeşte pe plăcuţii Săi de clevetirile omeneşti cele nedrepte.

În zilele Cuviosului părintelui nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă şi foarte bogată, care petrecea în desfătări şi se tăvălea în necurăţenia desfrânării de mulţi ani. Iar Dumnezeu, Care vrea pocăinţa tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său şi s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Şi aflându-se singură, se gândea la numeroasele sale păcate şi a început a se tângui, zicând: „Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atâtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o şi sufletul mi l-am întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decât toţi, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrânatei sau vameşului? Căci nimeni n-a greşit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atâtea răutăţi; şi de unde voi avea ştire că îmi va primi Dumnezeu, pocăinţa?"

Astfel, tânguindu-se, şi-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinereţe până la bătrâneţe şi şezând, le-a scris pe o bucată de hârtie. Iar mai pe urmă decât toate a scris unul din păcatele cele mai grele şi cu plumb a pecetluit hârtia. Apoi, aşteptând vremea când Sfântul Vasile mergea la biserică, a alergat la dânsul şi aruncându-se înaintea picioarelor lui, cu hârtia, zicea: „Miluieşte-mă, sfinte al lui Dumnezeu, pe mine care am greşit mai mult decât toţi!" Iar sfântul a întrebat-o ce voieşte de la dânsul, iar ea, dându-i hârtia cea pecetluită, i-a zis: „Iată, stăpâne, toate păcatele şi fărădelegile mele le-am scris pe hârtia aceasta şi le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citeşti, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curăţeşti, căci cred că Cel ce mi-a dat gândul acesta te va auzi când te vei ruga pentru mine".

Iar Vasile, luând hârtia, a căutat spre cer şi a zis: „Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atât mai vârtos poţi să curăţeşti păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sunt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare şi neurmată". Acestea zicând, sfântul a intrat în biserică, ţinând hârtia în mână şi aruncându-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugându-se pentru acea femeie. Iar a doua zi, săvârşind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hârtia pecetluită precum o primise, zicând către dânsa: „Ai auzit femeie că nimeni nu poate să ierte păcatele decât numai Bunul Dumnezeu?" Iar ea a zis: „Am auzit, cinstite părinte, şi pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui".

Acestea zicându-le femeia, şi-a dezlegat hârtia şi a aflat şterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Şi văzând aceasta femeia, s-a spăimântat şi bătându-şi

pieptul, a căzut la picioarele sfântului, strigând: „Miluieşte-mă, robule al lui Dumnezeu. Precum pentru toate fărădelegile mele ai voit şi ai rugat pe Dumnezeu, aşa şi pentru aceasta te roagă ca să fiu cu totul curăţită!" Iar arhiereul, curgându-i lacrimi şi făcându-i-se milă de dânsa, i-a zis: „Scoală-te, femeie, că şi eu sunt om păcătos şi-mi trebuie şi mie milostivire şi iertare! Acela Care a curăţit păcatele tale este puternic să curăţească şi acest păcat neşters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat şi dacă vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci şi slavei celei cereşti te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie şi vei afla un bărbat sfânt, anume Efrem. Aceluia să-i dai această hârtie şi să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe Iubitorul de oameni, Dumnezeu".

Iar femeia, după cuvântul sfântului, s-a dus în pustie, şi, după o cale îndelungată, a aflat chilia fericitului Efrem şi bătând la dânsul, a zis: „Miluieşte-mă pe mine, păcătoasa, cuvioase părinte!" Iar Efrem, ştiind cu duhul pricina venirii ei, i-a zis: „Du-te de la mine, femeie, căci şi eu sunt un păcătos, trebuindu-mi şi mie de la alţii ajutor!" Atunci ea, aruncându-i hârtia, i-a zis: „Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugându-te lui Dumnezeu, să-mi curăţească păcatul meu, cel scris în hârtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curăţit; iar tu pentru un păcat să nu te leneveşti a te ruga, pentru că la tine sunt trimisă".

Cuviosul Efrem i-a zis: „Nu, fiică. Ci cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atât mai vârtos îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te şi nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte până a nu se duce la Domnul". Iar ea, închinându-se cuviosului, s-a întors în oraş. Apoi, intrând în cetate, a sosit la îngroparea Sfântului Vasile, pentru că acum murise şi sfântul lui trup era dus la mormânt. Dar femeia întâmpinându-l, a început a striga cu multă tânguire, aruncându-se la pământ şi zicând către dânsul, ca şi când ar fi fost viu: „Vai mie, sfinte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei! Pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieşi din trup! Iată m-am întors fără folos, suferind în zadar atâta osteneală în pustie. Dumnezeu să vadă şi să judece între mine şi între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor şi la altul m-ai trimis".

Zicând acestea, a aruncat hârtia deasupra patului sfântului, spunând la tot poporul despre osteneala sa. Iar unul din clerici, vrând să vadă ce este scris pe hârtie, a luat-o şi, dezlegând-o, n-a aflat întru dânsa nimic, căci toată hârtia era curată şi a zis femeii: „Nimic nu

este scris aici. Pentru ce te osteneşti, neştiind iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?" Văzând tot poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o asemenea putere robilor Săi, şi după mutarea lor din viaţă.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea şi era doctor atât de iscusit, încât cunoştea după vene pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Iar purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzând cu duhul întoarcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult şi adeseori îl chema la dânsul şi îl povăţuia să se lase de legea lui şi să primească Sfântul Botez. Dar Iosif se ferea, zicând: „În credinţa în care m-am născut, în aceea voiesc să mor!" Sfântul însă i-a zis: „Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, până ce nu te vei naşte din apă şi din Duh; căci fără de acest dar nu-ţi este cu putinţă să intri în împărăţia lui Dumnezeu. Oare părinţii tăi nu s-au botezat în nor şi în mare? Ei au băut din piatra care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioara pentru mântuirea noastră şi pe Care părinţii tăi L-au răstignit; şi fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălţându-Se la ceruri, a şezut de-a dreapta Tatălui şi de acolo va veni să judece viii şi morţii".

Încă îi spunea sfântul multe şi folositoare cuvinte, dar evreul rămânea în necredinţa sa. Iar când a sosit vremea ducerii sfântului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit şi a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dânsul, şi i-a zis: „Ce ţi se pare de mine, Iosife?" El, pipăind vinele sfântului, a zis către paznici: „Să gătiţi toate cele de îngropare, că va muri îndată". Iar Vasile i-a zis: „Nu ştii ce grăieşti". Evreul răspunse: „Să mă crezi, stăpâne, că astăzi până a nu apune soarele, vei muri". Vasile i-a zis: „De voi rămâne până dimineaţă la ceasul al şaselea, atunci ce vei zice?" Iosif răspunse: „Să mor eu". Sfântul i-a zis: „Cu adevărat să mori păcatului, ca să viezi întru Domnul". Evreul a zis: „Ştiu ce grăieşti, stăpâne; iată mă jur ţie că de vei fi viu până mâine, apoi voi face voia ta!"

Deci, Sfântul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viaţa până a doua zi pentru mântuirea evreului; şi a dobândit cererea. Iar a doua zi a trimis să-l cheme, dar Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrând să-l vadă mort. Şi văzându-l că este viu, a amuţit de uimire. Apoi a căzut la picioarele lui cu inimă încredinţată şi a spus: „Mare este Dumnezeul creştinilor şi nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urâtă de Dumnezeu şi mă apropii

de adevărata credinţă creştinească. Deci porunceşte, sfinte părinte, să-mi dea Sfântul Botez, mie şi la toată casa mea".

Iar Sfântul Vasile i-a răspuns: „Te voi boteza eu singur cu mâinile mele". Şi apropiindu-se, evreul a pipăit mâna cea dreaptă a sfântului şi i-a zis: „Neputincioase sunt puterile tale, stăpâne, şi firea a slăbit desăvârşit; de aceea nu vei putea să mă botezi singur". Vasile răspunse: „Avem pe Ziditorul Care ne întăreşte pe noi". Şi sculându-se, a intrat în biserică şi a botezat înaintea tuturor pe evreu şi toată casa lui, numindu-l Ioan, şi l-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine, slujind singur în acea zi şi învăţând multe pe cel botezat, despre veşnica viaţă.

Şi rostind cuvânt de învăţătură către toate cuvântătoarele sale oi, a vieţuit până la ceasul al nouălea; apoi, dând tuturor cea mai de pe urmă sărutare şi iertare, a înălţat mulţumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele Lui daruri; şi, fiind încă rugăciunea în gura lui, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhiereul şi marele cuvântător în viaţa de veci, în ziua dintâi a lunii ianuarie, în al cincisprezecelea şi cel mai de pe urmă an al împărăţiei lui Valens şi în al patrulea an al împărăţiei lui Graţian (375–379), care a împărăţit după Valentinian, tatăl său.

Sfântul Vasile cel Mare a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni şi 16 zile; şi a vieţuit toţi anii de la naşterea sa patruzeci şi cinci (333–378). Iar evreul cel nou botezat, văzând pe sfântul răposat, a căzut în faţa lui şi a zis cu lacrimi: „Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Şi adunându-se mulţi arhierei, au cântat psalmii cei de îngropare şi au pus cinstitele moaşte ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în biserica Sfântului Mucenic Eupsihie. Înştiinţându-se de aceasta Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al cetăţii Sasima, a scris cuvântul de îngropare, şi venind după câteva zile, l-a citit deasupra mormântului cu multe lacrimi, lăudând pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUA

SFÂNTUL IERARH SILVESTRU, EPISCOPUL ROMEI[1]

Sfântul Silvestru, născându-se în Roma cea veche şi crescând în sfânta credinţă, a fost ucenic al lui Quirinus prezbiterul, om iubit de Dumnezeu şi înţelept, ortodox în credinţă, de la care învăţând înţelepciunea cărţii şi bunele obiceiuri, în vârsta sa cea desăvârşită a fost foarte iubitor de străini; pentru că, din dragoste către Dumnezeu şi către aproapele, îi aducea în casa sa, le spăla picioarele, îi ospăta şi le făcea toată odihna. Odată, a venit în Roma din Antiohia un bărbat sfânt şi mărturisitor al lui Hristos, anume Timotei preotul, propovăduind Evanghelia împărăţiei; pe acela l-a primit Silvestru în casa sa şi, folosindu-se foarte mult de a lui viaţă şi învăţătură sfântă, s-a făcut desăvârşit în bunătăţi şi în credinţă.

Şi petrecând Timotei în casa lui Silvestru un an şi câteva luni, pe mulţi romani i-a întors la Dumnezeu, de la închinarea la idoli; pentru care lucru a fost prins de către Tarquinius, eparhul cetăţii, şi fiind ţinut în legături şi în temniţă, şi de trei ori pe zi bătut, pentru că nu s-a supus să jertfească idolilor, apoi tăindu-i-se capul cu sabia, s-a săvârşit; iar fericitul Silvestru luând noaptea sfintele lui moaşte, le-a îngropat în casa sa, cu cântările cele cuviincioase.

După aceasta, o femeie credincioasă, anume Feonisia, a zidit o biserică Sfântului Timotei, din averea sa, cu binecuvântarea lui Miltiade, episcopul Romei, care a şi adus într-însa moaştele sfântului mucenic. Dar Tarquinius, eparhul cetăţii, chemând pe Silvestru, l-a întrebat de averea ce a rămas după Timotei şi-l silea să jertfească

[1] După Metafrast, pe scurt.

idolilor, dar acesta neplecându-se, îl îngrozea cu chinurile. Iar Silvestru, văzând înainte moartea cea neașteptată ce era să fie degrabă eparhului, a spus către dânsul cuvântul Evangheliei: *În această noapte, sufletul tău vor să-l ceară de la tine,* iar cele ce te lauzi să-mi faci, acelea nu se vor întâmpla. Eparhul, mâniindu-se de aceste cuvinte, a poruncit să lege cu lanțuri de fier pe Sfântul Silvestru și să-l arunce în temniță, iar el a șezut să prânzească; și mâncând pește, s-a înfipt în gâtul lui un os, pe care n-a putut să-l scoată în nici un fel și cu nici o doctorie; pentru aceea, bolind de la ceasul prânzului până la miezul nopții, a murit, după proorocia sfântului. Și a doua zi, eparhul a fost dus la mormânt de ai săi cu plângere.

Iar Silvestru a fost scos din temniță cu bucurie de cei credincioși și era cinstit foarte mult, nu numai de cei credincioși, ci și de cei necredincioși; căci multe din slugile curții eparhului văzând împlinirea proorociei lui Silvestru s-au înfricoșat și cădeau la picioarele lui, temându-se să nu li se întâmple și lor ceva rău, cum se întâmplase stăpânului lor; iar alții s-au întors la Hristos, încredințându-se prin minunea aceea.

Și ajungând sfântul la vârsta de 30 de ani, a fost hirotonit diacon de către Miltiade, episcopul Romei. Apoi după Miltiade s-a suit în scaunul Episcopiei Romei Silvestru, fiind ales de toți, deoarece era ca o luminoasă făclie în sfeșnic și păstorea turma lui Hristos ca un alt apostol, povățuind-o cu cuvântul și cu lucrul la pășunea cea mântuitoare. Și aflând pe unii din clerici, care-și lăsaseră rânduiala și se îndeletniceau cu negustorii lumești, i-a întors iarăși la slujirea bisericească și i-a pus la canon, ca nimeni din cei sfințiți să nu se lege cu lucruri de acest fel.

Acest preasfințit părinte a dat romanilor numiri pentru zilele săptămânilor; pentru că atunci romanii pe cea dintâi zi, pe care noi o numim duminică, ei o numeau ziua soarelui, iar pe celelalte le numeau: ziua Lunii, ziua lui Mars, ziua lui Mercurie, ziua lui Iovis, ziua Venerei, ziua lui Saturn. Iar el îngrețoșându-se de numele acelea necurate ale zeilor păgâni, a poruncit ca pe cea dintâi zi s-o numească ziua Domnului – că în acea zi Domnul nostru a înviat din morți cu slavă, iar pe celelalte zile le-a lăsat așa precum le numesc romanii. A așezat încă și aceasta, ca numai într-o sâmbătă să postească creștinii, în aceea în care a murit Hristos și s-a pogorât în iad, ca să-l risipească și să scoată de acolo pe strămoșul Adam cu strămoșii ceilalți, iar în celelalte sâmbete a oprit a se posti.

În acea vreme era în Roma un balaur mare, într-o peșteră adâncă, locuind sub muntele ce se cheamă Tarpie, unde s-a zidit Capitoliul, căruia poporul necredincios îi aducea jertfe în toată luna, ca unui zeu. Iar când balaurul ieșea din peșteră, vătăma văzduhul cu otrăvitoarea lui suflare, și se făceau multe omoruri în poporul ce locuia aproape și mai ales între copii. Deci elinii au zis către sfântul: „Pogoară-te în peșteră și fă ca balaurul, cu puterea Dumnezeului tău, să nu mai iasă afară ca să omoare oamenii și atunci vom crede în Dumnezeul tău, ca într-un Atotputernic". Iar sfântul a adunat pe toți credincioșii cei sfințiți și pe mireni și le-a rânduit post și rugăciune trei zile; apoi singur mai mult decât toți, se ostenea în post și în rugăciune.

Într-o noapte i s-a arătat în vedenie Sfântul Apostol Petru, poruncindu-i să ia cu sine câțiva preoți și diaconi și să se ducă la peștera unde sălășluia balaurul fără temere, apoi, săvârșind în gura peșterii dumnezeiasca slujbă, să intre înăuntru și, chemând numele lui Iisus Hristos, să astupe acolo pe balaur ca să nu mai iasă niciodată. Deci sfântul s-a dus la peșteră, după porunca apostolului, iar după săvârșirea sfintei slujbe, a intrat în peșteră și, găsind într-însa niște uși, le-a închis, zicând: „Ușile acestea să nu se mai deschidă, până în ziua venirii a doua a lui Hristos". Și astupându-l astfel pe balaur, l-a făcut să nu mai iasă în veci. Iar păgânii socoteau că Silvestru cu clerul său vor fi mâncați acolo de balaur, dar când l-au văzut că a ieșit nevătămat, s-au mirat și de atunci, nemaivăzând ieșirea balaurului, mulți au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu, și s-au adăugat celor credincioși.

Împărățind în acea vreme marele Constantin (306–337), nefiind încă luminat cu Sfântul Botez și ieșind din Roma la război împotriva lui Liciniu, s-a ridicat în Roma prigonire de la senatorii Romei asupra creștinilor, încât erau siliți credincioșii a jertfi idolilor, iar cei ce nu se supuneau erau munciți în multe feluri. Pentru această pricină, Sfântul Silvestru, luându-și clerul său, a ieșit din cetate și s-a ascuns într-un munte, ce se chema Soractes. În acea vreme, după dumnezeiasca rânduială, împăratul Constantin a căzut într-o boală foarte cumplită și fără leac, încât era plin de bube de la picioare până la cap. Și erau duși la dânsul mulți doctori foarte înțelepți, precum și vrăjitori, nu numai din stăpânirea Romei, ci și din Persia, însă nici o ușurare n-a aflat în boala sa. Iar mai pe urmă, slujitorii lui Jupiter din Capitoliu, apropiindu-se de împăratul, i-au zis: „De nu-ți vei face scăldătoare din sânge de prunci și de nu te vei scălda într-însa, fiind

caldă, este cu neputinţă să te tămăduieşti; iar de vei face aşa, îndată vei fi sănătos şi nu-ţi va fi altă doctorie mai bună decât aceasta". Iar împăratul a trimis pretutindeni ca să adune prunci, spre gătirea băii din sângele lor şi s-au adunat în Capitoliu mulţime de prunci, care sugeau la sânul mamei lor.

Venind ziua în care urma să fie junghierea pruncilor, împăratul mergea la Capitoliu, pentru că acolo jertfitorii aveau să-i pregătească însângerata baie. Şi iată, s-au adunat acolo mulţime de femei, care, smulgându-şi părul şi cu unghiile zgâriindu-şi feţele, strigau şi cu amar se tânguiau. Şi întrebând împăratul care este pricina plângerii lor, s-a înştiinţat că sunt maicile pruncilor adunaţi spre junghiere; apoi umilindu-se, văzând amara lor tânguire şi lacrimile, a zis: „O, cât de mare este neomenia celor ce m-au sfătuit ca să vărs sânge nevinovat! Nu este lucru încredinţat de voi fi sănătos, spălându-mă în sângele cel nevinovat, şi chiar dacă aş şti cu încredinţare că mă voi tămădui, mai bine este ca eu singur să rabd durerea, decât să vărs sângele atâtor prunci, care nici un rău nu mi-au făcut şi să umplu de neîncetată tânguire şi mâhnire pe maicile lor". Aceasta zicând, s-a întors la palat şi a poruncit ca să dea maicilor pe fiii lor întregi; ba încă şi aur din vistieriile împărăteşti dând fiecăreia, le-a liberat în pace.

Iar Preabunul Dumnezeu, văzând o milostivire ca aceea, i-a răsplătit cu îndoită sănătate trupească şi sufletească, căci a trimis la dânsul pe Sfinţii Săi Apostoli, Petru şi Pavel, care, pe când el dormea, i s-au arătat în vedenie, stând înaintea patului său. Şi i-a întrebat împăratul cine sunt şi de unde vin. Iar ei au răspuns: „Noi suntem Petru şi Pavel, Apostolii lui Iisus Hristos, trimişi la tine ca să te povăţuim pe calea mântuirii şi să-ţi spunem despre o scăldătoare, în care poţi să-ţi câştigi sănătatea trupului şi a sufletului şi să-ţi făgăduim veşnică viaţă de la Dumnezeu, pentru vremelnica viaţă cea dăruită de tine pruncilor, căci i-ai cruţat. Deci să chemi la tine pe episcopul Silvestru, care se ascunde de frica ta, în muntele Soractes şi învăţătura aceluia s-o asculţi; iar el îţi va arăta baia în care te vei curăţi de toate bolile, şi vei ieşi cu sufletul şi cu trupul sănătos". Aceasta zicându-i sfinţii apostoli s-au dus de la dânsul.

Iar împăratul, deşteptându-se din somn, se mira de acea vedenie, şi iată a intrat doctorul la dânsul după obicei. Iar el a zis către doctor: „De acum nu-mi mai trebuie doctoria voastră, căci nădăjduiesc la dumnezeiescul ajutor". Deci l-a trimis înapoi. Apoi îndată a poruncit să caute pretutindeni pe episcopul Silvestru şi să-l aducă la

sine cu cinste. Şi aflând pe Silvestru şi ducându-l la împărat, acesta l-a primit cu cinste şi cu dragoste, pentru că însuşi el sculându-se, l-a îmbrăţişat. Apoi l-a întrebat, zicând: „Sunt la voi nişte dumnezei, care se numesc Petru şi Pavel?" Silvestru a răspuns: „Unul este la noi Dumnezeu, împărate, Care a zidit cerul şi pământul şi toate cele ce sunt într-însele, iar pe cei care tu îi numeşti Petru şi Pavel, aceştia nu sunt dumnezei, ci robi ai lui Dumnezeu, care au propovăduit numele lui Hristos în toată lumea, iar mai pe urmă şi sângele şi-au vărsat pentru Domnul lor, în vremea lui Nero". Iar împăratul, auzind acestea, s-a bucurat, şi a zis: „Rogu-te, episcope, arată-mi chipurile acelora, dacă le ai pe icoană, ca să fiu încredinţat că sunt aceia care mi s-au arătat în vis".

Iar Silvestru îndată a trimis pe diaconul său, ca să aducă icoana Sfinţilor Petru şi Pavel şi văzând împăratul feţele apostolilor cele închipuite pe icoană, a zis: „Cu adevărat aceştia sunt cei văzuţi de mine". Apoi a spus cu amănuntul toată vedenia sa episcopului şi l-a rugat ca să-i arate scăldătoarea în care ar putea să se cureţe de lepra cea sufletească şi trupească, după cum i-au zis apostolii, care i s-au arătat în vedenie.

Iar Sfântul episcop Silvestru a grăit împăratului: „Nu într-alt chip se cade ţie, împărate, ca să intri într-acea scăldătoare, dacă nu vei crede mai întâi fără de îndoire în Dumnezeul pe Care L-au propovăduit apostolii, care s-au arătat ţie". Răspuns-a împăratul: „De nu aş fi crezut că Iisus Hristos este Unul Dumnezeu, atunci niciodată nu te-aş fi chemat la mine". Sfântul i-a grăit: „Se cuvine mai întâi să posteşti, ca astfel cu rugăciunea, cu lacrimile şi cu mărturisirea păcatelor tale să milostiveşti pe Dumnezeu. Să lepezi porfira şi coroana şapte zile şi să te închini în cămările palatului tău în sac şi în cenuşă, să faci pocăinţă, plângând şi căzând la pământ, apoi să porunceşti să se închidă templele idoleşti, iar jertfele lor să înceteze şi pe creştinii care sunt izgoniţi să-i liberezi, iar celor ce şed în legături să le dăruieşti pace; apoi să fii bun celor ce te roagă, toate cererile cele drepte să le împlineşti şi să dai din averile tale săracilor milostenie multă". Deci a făgăduit împăratul ca toate acestea cu lucrul să le împlinească, iar episcopul, punând mâna pe capul său, s-a rugat şi l-a pregătit pentru Botez.

Şi adunând pe toţi credincioşii, le-a poruncit ca şi ei să postească şi să se roage ca să înceteze prigonirea asupra Bisericii lui Dumnezeu şi să se izgonească întunericul închinării idoleşti, iar lumina cea mântuitoare să răsară tuturor. Şi sosind a şaptea zi,

sfântul a mers la împărat şi, învăţându-l multe despre tainele credinţei în Sfânta Treime, i-a pregătit baia Sfântului Botez, în care a intrat împăratul şi l-a cufundat Sfântul Silvestru, chemând peste dânsul numele Preasfintei Treimi. Atunci a strălucit o lumină mare din cer, mai frumoasă decât razele soarelui şi a umplut casa de multă strălucire; apoi împăratul s-a curăţit îndată de lepră, căzând de pe trupul lui ca nişte solzi de peşte în apă şi a ieşit din baie sănătos, încât nu s-a mai văzut nici urmă din bubele ce au fost pe trupul lui. Apoi îmbrăcându-se în hainele cele albe, după Sfântul Botez, a spus singur: „Când m-am cufundat în apă, am simţit o mână de sus, întinzându-se şi atingându-se de mine". Şi îndată a poruncit ca nimeni să nu mai îndrăznească a huli pe Hristos sau a mai face rău creştinilor. Apoi a zidit în curtea sa împărătească o biserică în numele Mântuitorului Hristos şi a poruncit ca să se boteze toţi cei ce ar voi să fie creştini; iar haine de botez albe să ia de la împărătească vistierie. Deci s-a botezat în acel ceas mulţime de popor şi, din zi în zi, creştea şi se înmulţea Biserica lui Hristos, iar închinarea la idoli se împuţina.

Şi a fost multă bucurie credincioşilor care se înmulţiseră atât de mult în Roma, încât erau să fie izgoniţi din cetate toţi cei care nu voiau să fie creştini. Dar împăratul a oprit poporul, zicând: „Domnul nostru nu voieşte ca cineva să vie la dânsul silit, ci de se apropie cineva de bunăvoie şi cu gând bun, pe acela îl primeşte cu milostivire. Deci, liber este fiecare să creadă cum voieşte şi să nu se prigonească unul pe altul". Acest răspuns împărătesc a înveselit şi mai mult poporul, căci îi lăsa pe toţi să vieţuiască în credinţa lor.

Şi nu numai în Roma a fost această bucurie creştinească, ci şi în toată lumea, pentru că toţi credincioşii cei chinuiţi pentru Hristos, de pretutindeni, au fost liberaţi din legături şi din temniţe; apoi s-au întors din surghiun mărturisitorii lui Hristos, precum şi cei ascunşi prin munţi şi prin pustietăţi de frica chinuitorilor şi acum mergeau fără nici o temere la locurile lor; iar prigoana şi chinurile pretutindeni au încetat. Iar vrăjmaşul, nevoind a suferi pacea aceasta a Bisericii şi să vadă lumina dreptei credinţe întinzându-se, a îndemnat pe evrei ca să se apropie de Elena cea vrednică de laudă, mama împăratului, care se afla atunci în Bitinia, patria sa; şi au trimis la dânsa aceste cuvinte: „Bine a făcut împăratul, fiul tău, că a lăsat păgânătatea şi a răsturnat templele idoleşti; însă rău a făcut de a crezut în Iisus şi-L cinsteşte ca pe Fiul lui Dumnezeu şi adevăratul Dumnezeu, căci Acela a fost un iudeu şi vrăjitor, înşelând pe popor cu năluciri vrăjitoreşti, iar Pilat, muncindu-L ca pe un făcător de rele, L-a spânzurat pe lemn. Iar dacă

împăratul a căpătat sănătate, aceasta nu s-a făcut prin puterea Lui, ci cu darul lui Dumnezeu, Care a zidit cerul şi pământul. Deci se cuvine ţie, Împărătească, ca să abaţi pe fiul tău de la o rătăcire ca aceasta, ca nu cumva, supărându-Se Dumnezeu Cel Preaînalt, să se întâmple ceva rău împăratului".

Auzind acestea Elena, a înştiinţat pe fiul său Constantin; iar el, citind scrisoarea, a răspuns fericitei sale mame, ca acei evrei care i-au spus unele ca acestea, să vie cu dânsa la Roma, şi cu episcopii creştini să se întrebe de credinţă, înaintea tuturor; şi care parte va birui, acea credinţă să fie mai bună. Această poruncă a împăratului fiind adusă de către împărătească la cunoştinţa evreilor, îndată s-a adunat o mulţime de evrei înţelepţi şi iscusiţi în legea lor, care ştiau cuvintele proorocești şi străbătuseră elineasca învăţătură; deci fiind gata spre întrebare, au mers cu împărăteasa Elena la Roma. Şi între dânşii era un rabin mai înţelept, anume Zamvri, iscusit nu numai în înţelepciunea elinească, ci şi în scriptura cea evreiască, fiind şi un mare vrăjitor, în care evreii îşi puneau toată nădejdea lor, că, de nu va dovedi pe creştini cu cuvintele, apoi cu semnele sale vrăjitoreşti să-i biruiască.

Iar sosind ziua întrebării evreilor cu creştinii, împăratul a şezut în scaunul său cu toată suita; apoi a intrat înaintea împăratului Sfântul Silvestru cu câţiva tovarăşi şi episcopi, care se întâmplaseră atunci. Au intrat şi evreii care erau în număr de 120. După aceea s-a început discuţia, pe care şi împărăteasa Elena dorind s-o asculte, a şezut după perdea, iar împăratul cu suita sa asculta ce se vorbea de amândouă părţile. Deci la început evreii cereau din partea creştinilor să stea la întrebări cu dânşii 12 creştini mai înţelepţi; dar Sfântul Silvestru s-a împotrivit, zicând: „Nu spre mulţimea oamenilor nădăjduim, ci spre Dumnezeu, Care întăreşte toate, ne-am pus nădejdea, şi pe Care chemându-L într-ajutor, îi zicem: *Scoală-Te Dumnezeule, judecă între noi*". Iar evreii au zis: „Această scriptură este a noastră, căci proorocul nostru a scris aceste cuvinte, iar ţie se cade să grăieşti din ale tale scripturi, iar nu dintru ale noastre".

Silvestru a răspuns: „Într-adevăr, la început vouă v-a fost grăită Scriptura Vechiului Aşezământ şi propovăduirile proorocești, însă aceleaşi se cuvin şi nouă, căci într-însele sunt multe grăite despre Domnul nostru Iisus Hristos. Deci, se cade ca astăzi din acelea să ne întrebăm cu voi, căci cărţile voastre s-au făcut ale noastre, iar ale noastre s-au făcut străine pentru voi, şi mai curând veţi crede cărţilor voastre, decât în ale noastre; pentru aceasta, cu cărţile voastre vă

arătăm adevărul, căruia voi vă împotriviţi. Apoi şi dovedirea va fi mai minunată şi mai luminată dacă, luând arma din mâna potrivnicului, cu aceeaşi armă îl vom birui". Împăratul a zis: „Drept este acest cuvânt al episcopului şi cu neputinţă este a-i grăi împotrivă, căci din scripturile voastre, o, evreilor, vor aduce creştinii mărturie despre Hristos al lor şi cu adevărat a lor va fi biruinţa, iar voi, chiar din cărţile voastre veţi fi biruiţi". Acestea zicând împăratul, toată suita a lăudat această judecată.

Deci au început evreii a zice către creştini astfel: „Atotţiitorul Dumnezeul nostru în Cartea a doua a Legii, zice: *Vedeţi, vedeţi că Eu sunt şi nu este Dumnezeu afară de Mine.* Dar cum numiţi voi Dumnezeu pe Iisus, Care a fost om, pe Care părinţii noştri L-au răstignit şi după aceea ziceţi că sunt trei Dumnezei: Tatăl întru Care şi noi credem, Iisus, numindu-L Fiu al lui Dumnezeu, şi că al treilea Dumnezeu este Duhul. Crezând astfel oare nu vă împotriviţi lui Dumnezeu, Ziditorul tuturor, Care ne-a învăţat că nu sunt alţi Dumnezei afară de El?"

La acestea, de Dumnezeu insuflatul Silvestru a răspuns: „Dacă veţi pricepe scripturile, veţi afla că noi nimic nou nu aducem mărturisind pe Fiul lui Dumnezeu şi pe Sfântul Duh; pentru că acestea nu sunt zise numai de noi singuri, ci de proorocii dumnezeieşti sunt spuse. Mai înainte de toţi, David, Proorocul şi împăratul, înainte vestind vrăjmăşia părinţilor voştri asupra Mântuitorului nostru, a zis: *Pentru ce s-au întărâtat neamurile? Şi popoarele au cugetat cele deşarte asupra Domnului şi asupra Hristosului Lui?* Deci, David grăind de Domnul şi de Hristos, nu vorbeşte despre o persoană, ci de două. Iar că Hristos este Fiu al lui Dumnezeu vesteşte acelaşi prooroc, zicând: *Domnul a zis către Mine: Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut.* Pentru că unul este Cel ce a născut, iar altul Cel născut". Împotriva acestora evreii au zis: „De vreme ce, precum grăieşti, a născut Dumnezeu, apoi tu aici pe Cel fără de patimă Îl faci pătimaş. Apoi, cum Fiul este Dumnezeu născut sub ani şi fiinţa Sa a avut-o în vreme? Pentru că acel cuvânt – astăzi – însemnează vreme şi nu lasă a crede că Dumnezeu este veşnic".

Silvestru a răspuns: „Nu zicem noi că în Dumnezeu este pătimaşă naşterea, evreule, ci pe Dumnezeu Îl mărturisim fără patimă, iar naşterea o socotim într-acest chip: precum din minte se naşte cuvântul. Nici nu socotim vremelnică naşterea Fiului din Tatăl, ci veşnică; căci Fiul, împreună cu Tatăl şi cu Duhul, este făcător al vremilor, iar făcătorul vremilor nu este sub vremi.

Apoi cuvântul acela: *Eu astăzi Te-am născut,* nu însemnează pe cea de sus şi veşnica dumnezeiască naştere, ci pe cea de jos, care a fost primită în vreme şi în timp pentru mântuirea noastră; pentru că proorocul cunoştea că Hristos Dumnezeu este mai înainte de veci, pentru aceasta şi zice: *Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului.* Vestind înainte întruparea Lui, care era să fie în vremurile cele mai de pe urmă, a zis: *Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut.* Deci, cu aceste cuvinte, *Fiul Meu eşti Tu,* însemnează nu naşterea cea vremelnică, ci naşterea cea veşnică a Lui.

Iar cu aceasta: *Eu Te-am născut,* înseamnă naşterea Lui, care s-a petrecut sub ani; şi când a zis: *Eu Te-am născut,* a arătat proorocului că şi naşterea care avea să fie sub ani, Tatăl o socotea ca pe a Sa, de vreme ce cu a Lui voie avea să fie. Dar chiar şi acea zicere: *Astăzi Te-am născut,* înseamnă veşnicia naşterii lui Dumnezeu, în care nu este fapta celui ce a trecut, sau a celui ce vine, ci totdeauna a celui ce este de faţă. Iar despre Duhul Sfânt acelaşi David mărturiseşte, zicând: *Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu Duhul gurii Lui toate puterile lor.* Drept aceea, aici pe trei pomeneşte: pe Tată, ca Domn, pe Fiul pe care îl numeşte Cuvânt şi pe Sfântul Duh. În alt loc zice: *Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine.* Şi iarăşi: *Unde mă voi duce de la Duhul Tău?* Cu aceste cuvinte proorocul arată că este Duh Sfânt şi le umple pe toate. Şi iarăşi zice: *Trimite-vei Duhul Tău şi se vor zidi.* Acestea toate nu sunt zise de David? Dar şi Moise, de Dumnezeu văzătorul, în Cartea Facerii, numeşte pe Dumnezeu, zicând: *Să facem pe om după chipul şi după asemănarea noastră;* deci, cu cine grăia atunci Dumnezeu, dacă nu vom înţelege că altă faţă era cu dânsul? Şi nu poate să zică nimeni că aici ar fi grăit Dumnezeu către cereştile puteri; pentru că singure acele cuvinte – *după chipul nostru* – nu lasă nici a gândi la aceea, pentru că nu este chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, ca şi a îngerului; că nici firea şi puterea nu este una, ci alta este firea lui Dumnezeu şi alta a îngerilor.

Deci, se cădea ca altul să fie acela cu care a grăit Dumnezeu aceste cuvinte: *după chipul nostru.* Şi astfel se cădea să fie Acela, care era de o fire cu Dumnezeu, care grăia, adică de un chip şi o asemănare. Şi cine putea să fie astfel, dacă nu Fiul, care este de o fiinţă cu Tatăl, de o slavă şi de o putere, chipul Tatălui cel neschimbat? Deci, ce lucru nou aducem noi în mijloc, crezând şi zicând că este Tată şi Fiu şi Duh Sfânt? Şi dacă neamurilor sunt de necrezut acestea, şi li se pare că sunt deşarte, nu este mirare, căci nu

ştiu Sfânta Scriptură; iar voi de ce nu credeţi celor ce se învaţă în cuvintele sfinţilor prooroci – dintre care nici unul nu este care să nu fi proorocit despre Mântuitorul nostru?"

Apoi dumnezeiescul acesta părinte, vrând mai multe să grăiască despre Sfânta Treime, împăratul, tăindu-i vorba, a grăit către evrei: „Aceste cuvinte, pe care episcopul ni le-a pus nouă de faţă din Scriptură, o, evreilor, oare astfel sunt scrise şi în cărţile voastre?" Iar ei au răspuns da. Apoi împăratul le-a zis: „Deci, la această întrebare, adică despre Sfânta Treime, mi se pare că sunteţi biruiţi". Ei au răspuns: „Nu, o, bunule împărat! Nicidecum nu poate Silvestru ca să ne biruiască, dacă şi noi vom pune înainte pe cele ce avem; pentru că avem multe cuvinte împotrivă, pe care îndată suntem gata a le grăi, dar vedem că este de prisos vorba şi deşartă este sârguinţa a ne întreba despre Treime, căci nu pentru aceasta acum se grăieşte, dacă este unul Dumnezeu sau trei, ci despre aceasta, că Nazarineanul nu este Dumnezeu. Că deşi ne-am învoi ca să fie trei Dumnezei, însă de aici nu înseamnă că Iisus este Dumnezeu, căci nu a fost Dumnezeu, ci om, din om născut, şi cu oamenii păcătoşi a locuit, cu vameşii bând şi mâncând; şi precum se scrie în Evanghelia Lui, a fost ispitit de diavolul; apoi a fost vândut de ucenic şi prins, batjocorit, bătut, adăpat cu fiere şi cu oţet, dezbrăcat, fiindu-i împărţite hainele Lui la sorţi, pe Cruce pironit, mort şi îngropat; cum dar unul ca acesta se poate numi Dumnezeu? Despre aceasta acum, împărate, se grăieşte împotriva creştinilor, căci pe acel Dumnezeu nou Îl propovăduiesc. Deci, de pot să zică ceva despre El şi de au ceva mărturii, să ne spună nouă".

Astfel zicând ei, Sfântul Silvestru a început a grăi: „Nu trei Dumnezei socotim noi, evreule, precum voi socotiţi, ci pe unul Dumnezeu mărturisim, Care în trei feţe sau trei ipostasuri este cinstit şi închinat de noi. Se cădea vouă, ca acele cuvinte puse împotriva întrebării voastre celei dintâi şi pe care le-am adus din ale voastre cărţi să le arătaţi că nu sunt bine zise, şi astfel la întrebare să intraţi; dar de vreme ce acum vă lepădaţi, deci să vorbim despre Domnul nostru Iisus Hristos, precum singuri voiţi.

Să începem de aici: Dumnezeu, Care pe toate întru fiinţă le-a adus, când a zidit pe om şi l-a văzut plecându-se spre tot răul, n-a trecut cu vederea lucrul mâinilor Sale, ci bine a voit ca Fiul Său, Care este cu El nedespărţit (pentru că Dumnezeu este pretutindeni), să se pogoare până la ale noastre hotare. Deci s-a pogorât şi, născându-se din Fecioară, s-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege

să-i răscumpere. Iar despre aceasta, că din Fecioară avea să se nască, a proorocit dumnezeiescul Prooroc Isaia, zicând: *Iată, Fecioara în pântece va lua şi va naşte Fiu şi vor chema numele Lui Emanuel*. Iar numele acesta precum şi voi ştiţi, însemnează dumnezeiasca venire la oameni; şi Emanuel se tâlcuieşte *cu noi este Dumnezeu*. Deci pe Dumnezeu, cum că avea să se nască din Fecioară, acelaşi prooroc mai înainte cu multă vreme l-a vestit".

Evreii au zis: „În limba noastră evreiască, cartea lui Isaia proorocul nu are scris Fecioară, ci tânără, iar voi aţi stricat Scriptura, scriind în cărţile voastre Fecioară, în loc de tânără".

Sfântul episcop Silvestru a răspuns: „Dacă în cărţile voastre nu este scris Fecioară, ci tânără, apoi nu este oare tot una tânără şi fecioară? Să judecăm de aici când Isaia Proorocul a grăit despre Dumnezeu către Ahaz: Cere semn de la Domnul Dumnezeul tău în adânc, sau în înălţime. Ahaz a zis: Nu voi cere, nici voi ispiti pe Domnul. Atunci a grăit proorocul: Pentru aceasta Domnul singur vă va da un semn. Deci ce semn va da? Fecioara va lua în pântece. Iar de ziceţi voi că proorocul n-a zis „fecioară", ci „tânără", şi că nu este tot una tânără şi fecioară, apoi şi acel făgăduit semn nu poate să se numească semn; pentru că a naşte tânăra cea însoţită cu bărbat nu este acesta semn, ci rânduială a firii şi obicei; iar a naşte fără amestecare bărbătească, acela este un semn, pentru că este neobişnuit lucru, care covârşeşte rânduiala firii. Deci tânăra aceea, despre care s-a scris de voi, era fecioară, de vreme ce Domnul a făgăduit să dea printr-însa semnul; şi acesta este un semn, ca mai presus de fire să se nască Fiul, necunoscând bărbat. Noi n-am stricat Scriptura, scriind în loc de „tânără", „fecioară", ci am îndreptat-o, ca să ştim mai luminos printr-însa semnul lui Dumnezeu cel prealuminat, care covârşeşte firea omenească. Cine din oameni s-a născut fără unire bărbătească, decât numai Adam cel zidit din pământ şi Eva cea zidită din coasta lui? Apoi când a născut vreo femeie, neamestecându-se cu bărbat? Deci, n-ar fi fost semnul cel ce s-a făgăduit să se dea de la Dumnezeu, dacă tânăra aceea nu mai presus de fire, ci după fire amestecându-se cu bărbat ar fi luat în pântece, căci ar fi fost lucru obişnuit al firii, dar de vreme ce Fecioara a zămislit fără bărbat, de la Duhul Sfânt, pentru aceea semnul lui Dumnezeu este nou şi preaslăvit; şi a fost cu noi Dumnezeu, după făgăduinţă, Cel născut din Fecioară Preacurată, mai presus de fire".

Evreii au zis: „De vreme ce s-a numit *Iisus* cel născut din Maria, iar nu *Emanuel*, deci nu era El Acela pe Care L-a făgăduit

Dumnezeu prin prooroc, ci altul". Sfântul Silvestru a răspuns: „Sfânta Scriptură a obişnuit ca, uneori, în loc de nume a pune întâmplările şi faptele, precum şi aceasta: *Cheamă numele Lui grabnic biruitor;* măcar că nimeni nu s-a aflat niciodată să se cheme cu un nume ca acesta. Însă de vreme ce Hristos avea să biruiască pe vrăjmaşi, pentru aceea ca un nume i se socoteau lucrurile Lui, pe care avea să le facă. Acelaşi prooroc grăieşte şi despre Ierusalim: *Te vei numi cetate a dreptăţii*, măcar că nimeni n-a numit niciodată cetatea aceea *cetate a dreptăţii*, ci o cheamă cu obişnuitul său nume *Ierusalim*; şi de vreme ce atunci Ierusalimul se îndreptase înaintea lui Dumnezeu, de aceea i-a zis în proorocie cetate a dreptăţii, din lucrurile ce se făceau într-însa.

Şi altele ca acestea pot să se afle în Scriptură, care a dat nume lucrurilor ce s-au întâmplat. Ascultă pe Baruh, proorocind despre faptul că Dumnezeu vrea să locuiască cu oamenii: *Acesta este Dumnezeul nostru, nu se va socoti altul afară de El; aflat-a toată calea ştiinţei şi a dat-o lui Iacov, sluga Sa, şi lui Israel cel iubit de El; iar după aceasta pe pământ S-a arătat şi cu oamenii a vieţuit*. Iar că de diavolul avea să fie ispitit, Zaharia a proorocit aşa: *Şi mi-a arătat mie Domnul pe Iisus, preotul cel mare, stând înaintea îngerului Domnului şi diavolul sta de-a dreapta Lui, ca să I se împotrivească. Şi a zis Domnul către diavol: Să te certe Domnul pe tine, diavole*. Iar pentru mântuirea lui era proorocit în Cartea lui Solomon: *Zis-au în sine cei ce gândeau nedreptate: Să vânăm cu vicleşug pe drept, că nu ne este de trebuinţă şi se împotriveşte lucrurilor noastre*. Iar cum avea să fie vândut de ucenicul Său, a spus înainte psalmistul: *Cel ce mănâncă pâinea mea, a pornit asupra mea vicleşug*.

Pentru martorii cei nedrepţi a scris înainte: *Sculatu-s-au asupra Mea mărturii nedrepte*. Despre răstignirea Lui, zice: *Străpuns-au mâinile şi picioarele Mele, numărat-au toate oasele Mele*. Acelaşi prooroc a grăit şi despre împărţirea hainelor lui Hristos: *Împărţit-au lor hainele Mele şi pentru cămaşa Mea au aruncat sorţi*. Acelaşi a proorocit şi despre adăparea cu oţet, amestecat cu fiere: *Mi-au dat spre mâncare fiere şi la sete M-au adăpat cu oţet*. Şi iarăşi despre îngroparea Lui a spus mai înainte: *M-au pus în groapa cea mai dedesubt*. Iacov, strămoşul nostru, văzând mai înainte aceeaşi cu duhul, a zis: *Culcându-te, ai adormit ca un leu şi ca un pui de leu*".

Acestea şi mai multe mărturii aducându-le înainte Sfântul Silvestru, de la sfinţii prooroci, despre Domnul Hristos, a biruit pe

evrei, fiindcă grăia Sfântul Duh prin gura lui. Şi a arătat lămurit că Hristos, Cel născut din Fecioară, este Dumnezeu adevărat.

Iar Evreii ziceau: „Ce nevoie era să se nască Dumnezeu în trup omenesc? Nu putea într-alt chip să se mântuiască neamul omenesc?" Sfântul a răspuns: „Nu este nimic cu neputinţă la Dumnezeu, dar se cădea să fie biruit diavolul de acela care a fost biruit de el. Omul a fost biruit de diavol, nefiind născut după obiceiul firii, adică nu din amestecare bărbătească, ci dintr-un pământ ca acela zidit, care era ca o fecioară curată, căci încă atunci nu era blestemat de Dumnezeu, nici nu-l întinase sângele uciderii de frate, nici vreo ucidere de fiară; apoi era străin de stricăcioasele trupuri ale morţilor, şi nu era întinat cu lucruri necurate. Dintr-un pământ ca acesta s-a zidit trupul strămoşului, pe care dumnezeiasca insuflare l-a înviat. Deci diavolul cel rău întru toate, biruind pe un om ca acesta şi născut astfel, i se cădea cu adevărat ca şi el însuşi să fie biruit de un om ca acela.

Iar acesta este Domnul nostru Iisus Hristos, născut nu după obiceiul şi legea firii, ci precum Adam era curat din pământ, aşa şi El din pântecele cel curat fecioresc era sfânt; şi precum acela a înviat cu suflarea dumnezeiască, aşa şi Acesta prin Duhul Sfânt, când a adumbrit pe Preasfânta Fecioară, S-a întrupat şi S-a făcut Dumnezeu şi om desăvârşit în toate, afară de păcat, având două firi: dumnezeiască şi omenească. Deci, omenirea a pătimit pentru noi, iar dumnezeirea a rămas fără de patimă". Apoi sfântul a adus asemănarea aceasta: „Precum un pom luminat de razele soarelui, chiar de s-ar tăia pomul, raza soarelui nu se taie, tot astfel şi omenirea lui Hristos, unindu-se cu Dumnezeirea, a răbdat patimi, însă Dumnezeirea n-a suferit nimic".

Zicând Sfântul Silvestru acestea, împăratul şi toată suita l-au lăudat şi au găsit adevărate în întregime toate cele spuse de dânsul; pentru că acum evreii nu mai aveau de zis nimic împotriva sfântului.

Atunci vrăjitorul Zamvri a zis către împăratul: „Deşi ne biruie Silvestru cu cuvintele sale, pentru că e foarte învăţat şi meşter la cuvinte, pentru aceasta noi nu ne vom depărta de la legea noastră părintească, nici vom urma Omului, pe Care părinţii noştri L-au dat morţii prin sfatul lor obştesc. Iar că unul este Dumnezeu, pe Care noi Îl cinstim, şi altul nu este, eu voi arăta nu cu cuvântul, cum face Silvestru, ci sunt gata a arăta cu lucrul. Dacă porunceşte împăratul ca să se aducă aici un bou mare şi neîmblânzit şi îndată va şti stăpânirea ta şi toţi cei de faţă cum că nu este alt Dumnezeu în afară de Dumnezeul nostru". Unul din cei ce stăteau înaintea împăratului, a

zis: „Nu departe de zidurile cetății, în cireada mea, se află un asemenea bou, pe care nimeni nu poate să pună jugul, nici cu mâna să-l atingă". Și îndată împăratul a trimis să aducă acel bou.

În același timp Sfântul Silvestru a întrebat pe Zamvri: „Pentru ce-ți trebuie boul? Și dacă îl vor aduce, ce poți să faci?" Iar Zamvri a zis: „Vreau să arăt puterea Dumnezeului nostru, al cărui nume de-l voi șopti boului la ureche, îndată va muri, căci firea cea muritoare nu poate să sufere numele lui Dumnezeu, nici nu poate a fi viu boul și să audă acel nume. Părinții noștri când aduceau boii la jertfă, acest nume îl strigau în urechea lor și îndată scoteau un mare răget, și murind, erau gata spre jertfă". Silvestru i-a zis: „Dacă numele acela, precum zici, ucide pe toți cei ce-l aud, atunci cum l-ai învățat tu și n-ai murit?" Zamvri a răspuns: „Nu se cade ție să știi această taină, de vreme ce ești vrăjmașul nostru". Împăratul a spus: „Dacă episcopului nu vrei să-i descoperi această taină, atunci să ne-o spui nouă, căci cu adevărat acest lucru este îndoielnic, afară numai dacă ar zice cineva că acest nume este scris". Zamvri a răspuns: „Nici piele, nici hârtie, nici lemn, nici piatră, nici orice fel de materie nu poate să ție acel nume scris, căci îndată pier și scriitorii și acea materie pe care s-ar scrie". Împăratul i-a zis: „Apoi spune cum l-ai învățat singur, căci este cu neputință a-l învăța, dacă nici nu se grăiește, nici nu se scrie". Zamvri a răspuns: „Eu, împărate, șapte zile am postit, apoi într-o spălătoare nouă de argint am turnat apă curată din izvor și m-am rugat, apoi s-au scris cuvintele pe apă cu un deget nevăzut, care m-a învățat numele lui Dumnezeu".

Înțeleptul Silvestru a zis: „Dacă astfel, precum spui, ai învățat numele acela, deci când îl grăiești cuiva în ureche, nu auzi tu însuți numele acela precum și cel căruia îl spui? Apoi cum, auzindu-l singur, nu mori?" Răspuns-a vrăjitorul: „Ți-am spus că nu ți se cade să știi această taină, fiind vrăjmașul nostru; deci nu mai este nevoie de cuvinte, când cu fapta se cade să arătăm ceea ce se grăiește; și din două să-ți alegi una: sau tu, chemând numele Nazarineanului tău, să omori boul, ca și noi întru Dânsul să credem, sau eu voi zice în urechea lui numele Dumnezeului nostru și voi omorî pe boul acela, și atunci vei fi dator să crezi în Dumnezeul nostru".

Aceasta auzind-o cei ce erau de față, au lăudat judecata lui Zamvri, iar creștinii se îndoiau și sfântul episcop îi întărea. Iar împăratul a zis lui Zamvri: „Se cade ca tu mai întâi să-ți împlinești făgăduința, căci tu ai făgăduit să omori boul cu un cuvânt". Vrăjitorul a zis: „Dă-mi poruncă, împărate, și sunt gata a face aceasta,

apoi vei vedea puterea Dumnezeului meu". Zicând aceasta, s-a apropiat de bou, pe care îl legaseră de coarne câțiva oameni puternici cu funii tari și cu mare greutate îl duceau. Deci, apropiindu-se Zamvri de dânsul, i-a șoptit ceva la ureche și îndată boul, răcnind foarte tare și scuturându-se, a căzut mort. Cei de față, văzând aceasta, s-au mirat foarte mult, iar evreii, bătând din palme au strigat: „Am biruit, am biruit!"

Dar Sfântul Silvestru a rugat pe împărat ca să poruncească să fie tăcere. Și făcându-se tăcere, episcopul a zis către evrei: „Oare aceasta nu este scris în cărțile voastre, pe care Dumnezeu a grăit-o: *Eu voi omorî și voi face viu, ucide-voi și voi tămădui?* Ei au răspuns: „Așa este scris". Silvestru a zis: „Dacă Zamvri cu numele lui Dumnezeu a omorât boul, apoi cu același nume să-l și învieze, pentru că Dumnezeu este binefăcător, iar nu răufăcător și aceasta este firea Lui, adică a face bine, iar a face rău este împotriva firii Sale; ci voia Lui este ca totdeauna să facă bine. Dacă se întâmplă câteodată că și pedepsește pe cineva, pentru folosul altora, aceasta o face de nevoie, și nu cu voie face unele ca acestea, ci silit fiind de faptele noastre cele rele. Deci, dacă ceea ce nu este în firea lui Dumnezeu, cu înlesnire a făcut-o Zamvri, cu atât mai vârtos poate să facă ceea ce este în firea lui Dumnezeu, adică să învieze boul cu același nume dumnezeiesc prin care l-a omorât, și atunci eu voi trece la credința lui". Zamvri a zis către împărat: „Încă o dată împărate, Silvestru voiește să se folosească de cuvinte, care nu sunt de trebuință, după ce s-a săvârșit lucrul cel minunat". Iar către Silvestru a zis: „Dacă tu, Silvestre, ai putere să faci vreo minune cu numele lui Hristos al tău, spune". Silvestru a răspuns: „De vei voi, îți voi arăta puterea Hristosului meu, când, prin chemarea sfântului Său nume, voi învia boul acesta, pe care tu l-ai omorât". Zamvri a zis: „În zadar te lauzi, Silvestre, pentru că nu se poate una ca aceasta, adică să înviezi boul". Împăratul a zis lui Zamvri: „Deci, dacă ceea ce zici tu că este cu neputință, va putea să o facă Silvestru, atunci vei crede în Dumnezeul lui?" Zamvri a răspuns: „Cu adevărat, împărate, jur înaintea ta că de voi vedea acest bou înviat, voi mărturisi că Hristos este Dumnezeu și voi primi credința lui Silvestru". Și toți evreii au zis același lucru.

Atunci episcopul, plecându-și genunchii, cu tot dinadinsul s-a rugat lui Dumnezeu cu lacrimi; apoi, sculându-se și ridicând mâinile către cer, a strigat în auzul tuturor: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, căruia cu înlesnire îți este a omorî și a învia, a răni și

a tămădui, binevoieşte ca prin chemarea Preasfântului şi de viaţă făcătorului Tău nume, să redai viaţă acestui bou, pe care Zamvri cu chemarea drăcească l-a făcut mort; pentru că este vremea să se arate minunile Tale pentru mântuirea multora. Auzi-mă pe mine, robul Tău, în ceasul acesta, ca să se preamărească Preasfânt numele Tău". Iar după rugăciune s-a apropiat de bou şi a grăit cu glas mare: „De este adevărat Dumnezeul cel propovăduit de mine, Iisus Hristos cel născut din Fecioara Maria, scoală-te şi stai pe picioarele tale, apoi lepădându-ţi toată sălbăticia, să fii blând". Aceasta zicând sfântul, îndată boul a înviat, s-a sculat şi stătea blând. Iar sfântul a poruncit să se dezlege funiile din coarnele lui şi i-a zis: „Du-te de unde ai venit şi pe nimeni să nu vatămi, ci blând să fii; astfel îţi porunceşte Iisus Hristos, Dumnezeul nostru". Deci, s-a dus boul cu toată liniştea, el care mai înainte era neîmblânzit şi sălbatic. Aceasta văzând-o toţi, au strigat într-un glas: „Mare este Dumnezeul cel propovăduit de Silvestru". Iar evreii cu Zamvri, alergând la sfântul şi cuprinzându-i cinstitele lui picioare, se rugau ca să mijlocească la Dumnezeu pentru dânşii, ca să-i primească la credinţa creştinească. La fel şi fericita Elena, deschizând perdeaua, după care şedea, ascultând întrebările şi privind la cele ce se făceau, a ieşit şi a căzut la picioarele sfântului şi mărturisind că Hristos este Dumnezeu adevărat, a cerut Sfântul Botez. Şi s-a botezat atunci Sfânta Elena, la fel şi evreii cu Zamvri; apoi nenumărată mulţime de popor a crezut în Dumnezeu şi s-a unit cu Biserica lui Hristos.

După aceasta, Sfântul Silvestru s-a dus cu Sfânta împărătească Elena la Ierusalim, ca să caute Crucea Domnului, care fiind aflată, mulţi evrei au crezut în Hristos şi i-a botezat Sfântul Silvestru. Apoi, întorcându-se la Roma, a vieţuit cealaltă vreme a vieţii sale în obişnuitele lui osteneli şi în grija pentru Biserica lui Hristos.

Astfel, bine păstorindu-şi turma cea cuvântătoare, a trecut către Domnul. În episcopie a petrecut 23 de ani şi 10 luni, iar acum în viaţa cea nesfârşită preamăreşte pe Tatăl, pe Fiul şi Sfântul Duh, pe unul în Treime Dumnezeu, Căruia şi de la noi să-I fie slava în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL SERAFIM DE LA SAROV

Acest mare mărturisitor al luminii Sfântului Duh s-a înălţat ca un astru deasupra pământului rusesc, la 19 iulie 1759, în epoca în care spiritul aşa-numit „al Luminilor" invada Europa şi Rusia, pregătind deja, din depărtare, timpurile întunecate ale ateismului şi persecuţiei religioase.

Fiu al unor negustori cucernici din oraşul Kursk, el a crescut în smerenie şi dragoste faţă de Biserică şi a avut parte la vârsta copilăriei de arătarea milei Maicii Domnului, care l-a vindecat în chip miraculos.

La 17 ani părăsi lumea, cu binecuvântarea mamei sale, şi intră în Mănăstirea Sarov, unde a devenit repede un model de ascultare şi virtuţi monahale. Îndeplinea cu bucurie şi zel toate sarcinile, chiar cele mai obositoare, pentru folosul fraţilor, postea pentru a înfrânge pornirile trupului şi îşi păstra, ziua şi noaptea, mintea aţintită la Dumnezeu, cu ajutorul rugăciunii lui Iisus. După câtva timp, el s-a îmbolnăvit foarte grav şi, în ciuda durerilor, a refuzat ajutorul medicilor, cerând numai acel unic leac, care este potrivit celor ce au părăsit totul pentru Dumnezeu: Sfânta Împărtăşanie. Când, crezându-se că va muri, i-a fost adusă merindea cea sfântă pentru calea din urmă, Preasfânta Maică îi apăru, în mijlocul unei puternice lumini, însoţită de Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan Teologul. Arătându-i-l pe tânărul novice, ea le spuse: „Acesta este din neamul nostru!" Puţin după aceasta, se însănătoşi cu totul şi construi o bolniţă pe locul acelei apariţii minunate.

La capătul a opt ani de ascultare ca frate în mănăstire, a fost tuns monah, primind numele Serafim („înfocat", „arzător"), nume care îi spori şi mai mult zelul în a urma pe aceşti slujitori netrupeşti ai Domnului, care ard de dragoste pentru El. Hirotonit diacon, el petrecea noaptea întreagă în rugăciune, înainte de a săvârşi dumnezeiasca Liturghie; şi sporind fără încetare în sfintele nevoinţe, Domnul îi dărui ca răsplată nenumărate clipe de extaz şi mângâieri duhovniceşti. Fiind îndrumat cu grijă de cei mai înaintaţi în vârstă şi înţelepciune, el nu a căzut în păcatul slavei deşarte de care este pândit cel care se bucură de darurile lui Dumnezeu; dimpotrivă ele l-au

făcut să se smerească şi mai mult, învinovăţindu-se pe sine în tot timpul şi căutând şi mai mult singurătatea.

La puţină vreme după hirotonirea sa şi după moartea duhovnicului său, el a primit încuviinţarea de a se retrage în singurătate, în adâncul pădurii, la 6–7 km de mănăstire. Aici el îşi făcu o colibă de lemn, înconjurată de o mică grădină, pe o colină, pe care el a numit-o „Sfântul Munte", gândindu-se la Athos. El petrecea acolo toată săptămâna, întorcându-se la mănăstire numai duminicile şi în zilele de sărbătoare, stăruind în rugăciune, citirea Sfintelor Scripturi şi chinuindu-şi trupul pentru a plăcea Domnului. Orice ar fi făcut, îşi păstra mintea înălţată la lucrările lui Dumnezeu; era cu totul lipsit de orice pângărire, nu se îngrijea deloc de trup şi suporta cu răbdare asprimea iernii şi năvălirile insectelor vara, fericit că poate fi astfel părtaş la suferinţele Domnului, dorind să-şi curăţească sufletul. Căra mereu în spate o Evanghelie grea, numind-o „povara lui Hristos", şi se ducea în anumite locuri din pădure, pe care le numise, după Locurile Sfinte: Betleem, Iordan, Tabor, Golgota, citind acolo pericopele evanghelice corespunzătoare. El retrăia, astfel, în mod intens, în fiecare zi, viaţa şi Patimile Domnului nostru Iisus Hristos. Meditaţia continuă pe textele Sfintei Scripturi nu-i dăruia numai cunoaşterea adevărului, dar şi curăţenia sufletului şi străpungerea inimii, în aşa fel încât în afara slujbelor dumnezeieşti făcute la ore fixe şi în afară de miile de îngenuncheri de fiecare zi, el era în stare să se roage fără încetare, având mintea unită cu inima. La început se hrănea cu pâinea primită de la mănăstire, apoi numai cu roadele grădinii sale; dar putea foarte bine să se lipsească de tainul său pentru a-l împărţi animalelor care veneau la coliba sa, mai ales unui urs uriaş, dar ascultător ca o pisică.

Văzând viaţa sa atât de plăcută lui Dumnezeu şi atât de apropiată de cea a netrupeştilor puteri, duşmanul de totdeauna al neamului omenesc, diavolul, ars de invidie, porni împotriva pustnicului obişnuitele lui atacuri: gânduri de slavă deşartă, zgomote infernale, apariţii înspăimântătoare şi celelalte; dar viteazul ostaş alunga toate acestea prin rugăciune şi semnul Crucii. Cum războiul gândurilor se întetea tot mai mult, sfântul hotărî să lupte ca stâlpnicii de odinioară: el petrecu o mie de zile şi o mie de nopţi pe o stâncă în picioare, sau îngenuncheat, repetând fără încetare rugăciunea vameşului: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului*. Astfel, el a fost eliberat pentru totdeauna de lupta gândurilor.

Dar diavolul nu s-a dat bătut şi a trimis trei tâlhari, care, furioşi că n-au găsit la sărmanul monah banii la care sperau, l-au bătut cu ciomegele şi cu dosul unui topor, lăsându-l pe jumătate mort, cu totul însângerat şi cu oasele rupte. Cu toate că avea o constituţie robustă, blândul Serafim nu a încercat nici o clipă să se apere şi s-a lăsat cu totul în voia lor, cu gândul că astfel se făcea părtaş suferinţelor Domnului. În starea de plâns în care se afla, a reuşit totuşi să se târască până la mănăstire, unde, după cinci luni de suferinţă, a fost vindecat în chip minunat printr-o nouă apariţie a Maicii Domnului, asemănătoare celei din timpul uceniciei sale în mănăstire. A rămas totuşi gârbov până la sfârşitul zilelor sale şi nu se putea mişca decât cu mare greutate, sprijinindu-se într-un toiag.

Această infirmitate l-a făcut să urce o nouă treaptă pe scara vieţii lui îndreptate spre cer şi să înceapă, din 1807–1810, lupta tăcerii, în deplină singurătate. Odată însănătoşit, se reîntoarse în „pustia" sa şi, nemaiputând veni la mănăstire cu regularitate, cum făcea înainte, el încetă cu totul să mai vorbească cu oamenii. De fiecare dată când întâlnea pe cineva în pădure, i se închina până la pământ, fără a scoate un cuvânt, rămânând aşa până când omul se îndepărta. El a reuşit astfel să-şi păstreze mintea înălţată la Dumnezeu fără întrerupere şi fără abatere.

Între timp, egumenul mănăstirii muri şi unii călugări au început să se arate duşmănoşi faţă de sfântul pustnic, acuzându-l că s-a despărţit de comuniunea cu Biserica. Până la urmă i-au poruncit chiar să se întoarcă în mănăstire. Sfântul s-a supus fără nici o împotrivire şi s-a stabilit într-o chilie strâmtă, unde a început o nouă etapă a vieţii sale ascetice: recluziunea (închiderea cu totul în chilie).

În antreul chiliei a pus un sicriu, în care se ruga, iar în chilie, unde nu intra nimeni niciodată, nu avea decât un sac cu pietre drept aşternut, un trunchi de copac drept scaun şi o icoană închipuind-o pe „Fecioara mângâietoare", numită de el „Bucuria bucuriilor", în faţa căreia ardea în permanenţă o candelă. El trăia astfel într-o tăcere completă, sporind în trai aspru, citind şi interpretând în fiecare săptămână întreg Noul Testament, rugându-se fără încetare, cu inima priveghind şi având drept martori ai deselor extaze şi răpiri în Duh ale minţii sale numai pe îngeri şi pe sfinţii din cer.

La sfârşitul a cinci ani de retragere totală, deschise uşa chiliei, lăsând să intre pe cei ce voiau să-l vadă, dar fără a rupe totuşi legământul tăcerii, chiar când era vorba de vizitatori importanţi. Apoi, în 1826, Maica Domnului îi vesti că a sosit vremea să

părăsească tăcerea şi el începu să le împărtăşească semenilor din roadele experienţei sale ascetice: mai întâi călugărilor, pe care-i îndemna la stricta respectare a regulilor monahale şi la zel desăvârşit în lucrarea lor pentru mântuire; apoi şi mirenilor care sosiră în număr din ce în ce mai mare.

După ce s-a făcut părtaş de bunăvoie Patimilor mântuitoare ale Domnului nostru Iisus Hristos, timp de 47 de ani, trăind în asceză absolută, trecând pe rând prin starea de vieţuitor în obşte, sihastru, stâlpnic şi zăvorât, acest bătrân mic de statură, înveşmântat în alb, încovoiat pe toiagul său, s-a întors între semenii săi, plin de har şi lumina Sfântului Duh, pentru a îndeplini slujirea duhovnicească superioară, a stăreţiei spirituale, şi a devenit pentru tot poporul rus un adevărat „apostol", martor şi propovăduitor al Învierii.

Uşa chiliei sale era deschisă oricui până târziu în noapte. Îşi saluta vizitatorii cu veselie, zicându-le: „Bucuria mea, Hristos a înviat!"; dovedea o bucurie cu totul specială faţă de păcătoşii care veneau la el pocăindu-se, ca Fiul risipitor care se întoarce la Tatăl. Blândeţea sa neobişnuită înmuia inimile cele mai aspre, umilinţa sa îi smerea pe cei mândri, făcându-i să verse lacrimi de copil. Pentru cei mari, ca şi pentru oamenii din popor, chilia „sărmanului Serafim" era asemenea unui pridvor al cerului. O convorbire cu el sau o simplă binecuvântare deveneau adevărate întâlniri cu Dumnezeu, capabile să schimbe cu totul sensul vieţii lor.

Datorită darului înainte-vederii, el citea în inimile păcătoşilor, dezvăluind cele ce ei nu îndrăzneau să mărturisească, răspundea la scrisori fără a le deschide şi ştia să dea fiecăruia sfatul, mângâierea, încurajarea şi mustrarea de care aveau nevoie. Predat cu totul voii lui Dumnezeu, el le spunea, fără multă cercetare, primul cuvânt pe care i-l descoperea Dumnezeu, şi acesta era, totdeauna, cel mai potrivit pentru ei. Mila lui, izvorâtă din dragostea lui Dumnezeu care era în el, se revărsa asupra tuturor. A vindecat în chip minunat pe mulţi, ungându-i cu uleiul din candela sa sau dându-le să bea din izvorul numit mai apoi „puţul lui Serafim", aflat în apropierea mănăstirii, în „pustia cea apropiată", unde îi plăcea să-şi petreacă după-amiezele. I se aduceau atâtea cereri de rugăciune, pentru morţi şi vii, încât îi era cu neputinţă să-i pomenească pe toţi; de aceea aprindea pentru fiecare o lumânare, chilia sa fiind mereu încălzită şi luminată de sute de flăcări, închipuind sufletele credincioşilor.

Dumnezeu i-a acordat, de asemenea, darul profeţiei şi el a prezis cele viitoare, atât pentru anumiţi oameni, cât şi pentru ţara sa,

ca războiul Crimeii, foametea şi groaznica încercare care a răvăşit Biserica şi poporul rus un secol mai târziu; dar el îşi ascundea, din smerenie, profeţiile îndărătul unor cuvinte tainice, astfel încât ele nu erau înţelese decât după împlinirea evenimentelor.

Marele proprietar Motovilov, care fusese vindecat în chip minunat de omul lui Dumnezeu şi care devenise cel mai râvnitor ucenic al său, îl întrebă într-o zi: „Care este scopul vieţuirii creştine?" Părintele Serafim îi răspunse: „Dobândirea Sfântului Duh, pe care-L primim dacă îndeplinim faptele de sfinţenie cerute de Biserică şi mai ales prin rugăciune". Şi fiindcă interlocutorul său îi cerea să-i spună mai precis ce este harul Duhului Sfânt, stareţul îl strânse brusc în braţele sale, îl privi drept în ochi, faţa lui devenind dintr-o dată mai strălucitoare decât soarele la amiază, şi îi zise cu putere: „Priveşte-mă, prietene al lui Dumnezeu, nu-ţi fie teamă! I-am cerut Domnului, din adâncul inimii, să te facă demn de a vedea cu ochii tăi trupeşti pogorârea Sfântului Duh; şi iată ai devenit, ca şi mine, cu totul luminos. Şi te-ai umplut şi tu de harul Sfântului Duh, căci altfel n-ai putea să mă vezi în această lumină. Ce simţi?" Motovilov a răspuns: „Linişte, o pace de nespus. Inima mea s-a umplut de o bucurie inexprimabilă". „Şi ce încă?" „O căldură şi o mireasmă, pe care nu le-am mai simţit vreodată". „Această mireasmă este buna mirosire a Sfântului Duh, răspunse sfântul, şi această căldură nu este din afară, căci suntem în plină iarnă şi pădurea din jurul nostru e acoperită de zăpadă; ea este în noi, după cuvântul Domnului: *Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*".

Această minunată întrevedere dură mai mult timp şi, la sfârşitul ei, sfântul îi ceru ucenicului său să o pună în scris şi s-o transmită lumii. Manuscrisul lui Motovilov n-a fost găsit decât mult mai târziu, în 1903, în preajma canonizării lui Serafim. El a cunoscut de atunci o răspândire impresionantă. Este un ultim cuvânt, un testament plin de lumină şi nădejde, pe care profetul de la Sarov l-a lăsat Rusiei şi întregii Biserici, cunoscând încercările ce vor fi în timpurile din urmă.

În învăţăturile sale, sfătuia adesea: „Bucuria mea, câştigă duhul păcii şi atunci mii de inimi se vor mântui în preajma ta". Această pace interioară pe care el o dobândise cu preţul atâtor trude, se răspândea în preajma lui ca bucurie şi lumină; şi iată că Sfântul Serafim nu a lăsat urmaşilor o învăţătură ci, mai curând, un model de vieţuire.

Pe când era numai diacon, fondatoarea mănăstirii din Diveevo, situată la câțiva kilometri de Sarov, i-a încredințat părintelui Serafim conducerea duhovnicească a obștii sale abia înființate. De-a lungul întregii sale vieți el s-a purtat ca un părinte cu fiicele sale duhovnicești. Cu toate dificultățile economice, obștea a sporit repede. Sfântul Serafim a organizat-o după regulile stricte ale vieții de obște, dându-le drept îndrumar cuvintele: „În tot timpul să aveți mâinile ocupate cu lucrul și buzele cu rugăciunea".

La porunca Maicii Domnului, el a mai înființat o a doua mănăstire, zisă a „Morii", în care viețuiau fiicele sale duhovnicești cele mai sporite, cărora le-a dat o regulă de viețuire având în centru „rugăciunea lui Iisus". Din nefericire, după moartea starețului, diavolul ațâță un călugăr pizmaș și intrigant, care se strădui din toate puterile să ruineze renumele și lucrarea Sfântului Serafim; el închise „Moara", călugărițele fiind supuse multor strâmtorări și necazuri.

Odată, cu puțin timp înainte de săvârșirea călătoriei pământești, Serafim ceru să vină o călugăriță de la Diveevo și acoperind-o cu rasa sa, îi spuse: „Maica Domnului va veni acum la noi". Curând se auzi un sunet asemănător unui vânt violent în pădure, apoi cântări bisericești; ușa se deschise singură și chilia fu brusc inundată de lumină și de o mireasmă delicată. Sfântul căzu în genunchi și Maica Domnului apăru, urmată de doi îngeri, însoțită de Sfântul Ioan Teologul și de douăsprezece sfinte fecioare mucenice. Călugărița a căzut la pământ, înspăimântată de moarte, dar Sfântul Serafim a stat drept, vorbind duios cu Împărăteasa cerurilor, ca și cu un prieten. Ea îi făgădui să aibă mereu în grija sa pe surorile de la Diveevo și, dispărând, Preasfânta Fecioară îi zise: „Iubite Serafime, în curând vei fi cu noi". Rămași singuri, starețul îi mărturisi călugăriței că este a douăsprezecea vedenie de care Domnul i-a făcut parte.

Ajuns la vârsta de 70 de ani, suferind cumplit de pe urma rănilor, dar neslăbind cu nimic în lucrarea sa, Sfântul Serafim vorbea din ce în ce mai des despre apropiata sa moarte, cu bucurie și cu fața strălucind de lumină. La întâi ianuarie 1833, după ce s-a împărtășit, el s-a închinat la toate icoanele din biserică, aprinzând în fața fiecăreia o lumânare și i-a binecuvântat pe toți frații, zicându-le: „Lucrați pentru mântuirea voastră; vegheați! Cununile vă sunt pregătite". Apoi, după ce merse să-și vadă mormântul dinainte pregătit, se închise în chilie și, îngenunchind și cântând imnele Învierii, își dădu duhul în mâinile lui Dumnezeu chiar în aceeași noapte. Tot poporul din împrejurimi se strânse la înmormântarea sa.

Și chiar și după moarte omul lui Dumnezeu a continuat să viziteze și să-și îmbărbăteze fiii duhovnicești prin numeroase apariții și vindecări minunate, astfel că evlavia poporului dreptcredincios nu a încetat să sporească, cu toate împotrivirile vrăjmașilor.

Lupta sa a fost încununată prin canonizarea care a avut loc la 19 iulie 1903, în prezența familiei imperiale, a numeroșilor ierarhi și a unei mulțimi de sute de mii de persoane, venite din toate părțile Rusiei. Aceasta a fost ultima manifestare a unității de suflet a poporului rus, înainte de marea încercare ce avea să fie. Moaștele sale, purtate atunci în procesiune, au făcut multe minuni. În 1926, bolșevicii le-au confiscat și s-a pierdut urma lor. Prin pronia divină, ele au fost regăsite în 1991, în depozitele muzeului ateismului din Sankt Petersburg. După ce au fost recunoscute cum se cuvine, aceste moaște prețioase au fost duse la Mănăstirea Diveevo, într-o măreață procesiune ce a străbătut marile orașe ale Rusiei, mișcând inimile poporului rus spre renaștere în credință și întoarcere la Dumnezeu, după șapte decenii de prigoană ateistă.

LUNA IANUARIE

ZIUA A TREIA

SFÂNTUL PROOROC MALEAHI[1]

Sfântul prooroc Maleahi s-a născut în Sofi, din seminţia lui Zabulon, după întoarcerea din robie de la Babilon. Acesta din tinereţea sa a avut viaţă curată şi neprihănită şi a proorocit despre venirea Domnului, despre înfricoşata judecată, despre schimbarea aşezământului şi a legii lui Moise şi despre jertfa cea nouă, iar numele de Maleahi, ce se tâlcuieşte „înger", i s-a dat de tot poporul, pe de o parte pentru că era cu foarte bunăcuviinţă, ca un înger, iar pe de alta, că păzea îngerească curăţie şi sfinţenie şi cu îngerii avea prietenie; pentru că de multe ori vorbea cu îngerul care-i descoperea tainele lui Dumnezeu, şi-l învăţa cunoştinţa celor ce aveau să fie, lucru pe care cei vrednici cu adeverire l-au cunoscut, auzind glasul îngeresc, iar pe înger neputând a-l vedea. Sfântul Maleahi vorbea faţă în faţă cu îngerul, precum cineva grăieşte cu prietenul său. A fost acest sfânt prooroc mai în urmă decât toţi proorocii; pentru că n-a fost după dânsul altul, în Israel. El a murit fiind tânăr şi a fost îngropat la un loc cu părinţii în satul său.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC GORDIE[2]

Mucenicul lui Hristos, Gordie, era din cetatea Cezareei, născut din părinţi creştini şi crescut în dreapta credinţă creştinească. Venind

[1] După Sfântul Epifanie şi din Prolog.
[2] Luată din cuvântul de laudă al marelui Vasile, făcut la pomenirea acestui mucenic.

în vârstă desăvârşită, a fost chemat la oaste şi era sutaş, căci şi cu trupească tărie şi cu sufletească bărbăţie covârşea pe alţii. În acea vreme Liciniu, împăratul Romei (307–324), a vărsat otrava tiraniei asupra creştinilor şi a ridicat mâna cea luptătoare contra lui Dumnezeu şi a Bisericii lui Hristos, căci se trimiteau porunci şi cărţi împărăteşti pretutindeni, în toate târgurile şi la toate locurile cele vestite, ca oamenii să nu se închine lui Hristos. Iar cel care ar fi făcut împotriva poruncii împărăteşti, acela trebuia să moară.

Deci, erau puşi înaintea lor idoli de piatră şi de lemn, ca oamenii să se închine idolilor ca lui Dumnezeu cel nezidit; iar cei ce nu se vor supune, să fie siliţi cu chinuri. Şi în toată cetatea s-a făcut tulburare, încât se jefuiau averile creştinilor, se pustiau casele credincioşilor, iar trupurile lor se sfârâmau; femeile cele drept-credincioase erau târâte în mijlocul cetăţii, nu era milă de cei tineri, nici cinste pentru cei bătrâni, ci cei ce nu erau vinovaţi cu nimic, aceia ca nişte tâlhari pătimeau; temniţele erau pline, iar casele vestite şi bogate nu mai aveau locuitori.

Iar pustietăţile se umpleau de cei izgoniţi pentru credinţa în Hristos; tatăl dădea la moarte pe fiu, fiul pe tată îl chema la judecată, fratele se ridica asupra fratelui şi sluga asupra stăpânului; era o cumplită noapte de nebunie asupra sufletelor omeneşti, încât unul pe altul, ca în întuneric, nu se cunoşteau; iar peste toate acestea, casele de rugăciune erau risipite de mâinile necuraţilor, sfintele altare răsturnate şi nu era nici un fel de înainte aducere, nici de tămâie, nici loc spre slujba lui Dumnezeu. Pe toate le cuprinsese tristeţea, ca un nor întunecat. Plăcuţii lui Dumnezeu erau prigoniţi, creştinii tremurau de cumplita chinuire, iar diavolii dănţuiau, înşelând toată lumea cu sângele cumplitelor jertfe.

Atunci Sfântul Gordie, văzând o primejdie ca aceasta, şi-a ales izgonirea de bunăvoie, pentru că, lepădând brâul ostăşesc şi slava vieţii, precum şi toate câte erau plăcute oamenilor iubitori de lume şi de desfătări, a vrut mai bine să locuiască cu fiarele, în locurile pustii şi de oameni neumblate, decât cu închinătorii de idoli, râvnind în acest chip Sfântului prooroc Ilie, care văzând slujirea de idoli a Sidonului, a fugit în muntele Horeb şi a intrat în peşteră, căutând să vadă pe Dumnezeu, precum L-a şi văzut, atât cât ochiul omenesc putea să-L vadă.

Într-acest chip Gordie a fugit de gâlcevile cetăţii, de strigătele târgului şi a scăpat de mărirele boiereşti, de judecăţile clevetitorilor, vânzătorilor, cumpărătorilor, mincinoşilor, grăitorilor de ruşine,

fugind de jocuri şi de glume, de râsurile ce se fac prin cetăţi, având auzul şi ochii curaţi şi, mai înainte de toate, fiindu-i inima curăţită, putând să vadă pe Dumnezeu. Apoi s-a învrednicit dumnezeieştilor descoperiri şi a învăţat mari taine, nu de la oameni şi nici prin oameni, ci câştigând învăţător pe Sfântul Duh al adevărului.

Drept aceea, gândind la viaţa sa că este deşartă şi scurtă, ca visul şi ca umbra, înseta foarte mult de veşnica petrecere de sus; şi, ca un mare luptător se pregătea mai înainte de luptă, prin foame, prin priveghere, prin rugăciune şi prin învăţăturile duhovniceşti; şi mai ales aştepta ziua aceea, în care cetatea toată avea să facă praznic necuratului zeu Marte, sau, mai bine zis, diavolului, care iubea războaiele.

Şi sosind ziua aceea, s-a adunat la privelişte tot poporul să vadă alergările cailor, şi din locuri înalte priveau toţi, încât nu rămăsese în cetate nici un evreu sau elin, ba chiar şi mulţi creştini, care vieţuiau fără de grijă, nu se fereau de adunarea deşertăciunii, ci priveau foarte mulţi la alergarea cailor şi la meşteşugul călăreţilor. Slujitorii erau liberi în acea zi şi se adunaseră acolo, iar copiii de la şcoli alergau la privelişte, unde mai erau şi femei desfrânate şi fără de ruşine; deci era plină privelişte de mulţimea oamenilor fără de rânduială, care priveau cu nesaţ la alergarea cailor.

Atunci, viteazul acesta mare la suflet, Gordie, pogorându-se din munte la privelişte, nu s-a temut de popor, nici n-a gândit în câte mâini de războinici se va da singur; ci, alergând cu neînfricată inimă, cu netemător suflet – ca prin nişte pietre dese sau ca prin copaci mulţi – prin poporul cel ce şedea la privelişte, a stat în mijloc, împlinind cuvântul Scripturii: *Dreptul ca leul nădăjduieşte şi de ce să se teamă mai mult?* Cu atâta îndrăzneală stând în privelişte, a strigat cu mare glas cuvintele proorocului Isaia, zicând: *Aflatu-m-am celor ce nu mă căutau pe mine, arătatu-m-am celor ce nu întrebau de mine.*

Cu aceste cuvinte a arătat că nu de nevoie este dus, ci de bunăvoie se dă spre mucenicească nevoinţă; şi într-aceasta a urmat Domnului Hristos, care S-a dat Însuşi evreilor celor ce-L căutau în întunecimea nopţii. Apoi, îndată sfântul a făcut ca ochii tuturor să se întoarcă spre el, pentru că era bărbat înfricoşat la vedere; căci pentru petrecerea de multă vreme în munţi, avea capul nespălat şi plin de praf, barba lungă, era îmbrăcat în haină proastă, uscat cu trupul şi purta un toiag. Şi toate acestea înfricoşau pe cei ce priveau la dânsul, încă şi un dar dumnezeiesc strălucea pe faţa lui.

Iar după ce l-au văzut, îndată s-au ridicat de la toţi diferite glasuri: credincioşii băteau din palme de bucurie, iar necredincioşii strigau asupra judecătorului, să poruncească să-l ucidă. Deci, văzduhul umplându-se de strigăte şi de gâlceavă, caii erau defăimaţi, călăreţii de asemenea, şi în zadar umblau, căci nici unul nu voia să vadă altceva, decât numai pe Gordie şi să audă cuvintele lui. Apoi toată privelişte se umpluse de strigăte, care, sunând ca un vânt prin văzduh, acoperiseră zgomotul cailor. După aceea, propovăduitorul poporului făcând tăcere, trâmbiţele au tăcut, fluierele şi organele au încetat, numai singur Sfântul Gordie se auzea şi se vedea. Şi acolo la privelişte stătea şi voievodul, rânduind acele alergări şi dând plată pentru întreceri, celor ce făceau alergările; deci au adus îndată la voievod pe sfântul şi l-a întrebat cine şi de unde este, din ce parte şi din ce neam. Iar el a spus toate despre sine, ce fel de dregătorie a avut, pentru ce a lăsat-o şi s-a dus în pustie şi pentru ce s-a întors. „M-am întors, zicea el, să-ţi arăt că întru nimic nu socotesc poruncile tale, iar pe Iisus Hristos Îl mărturisesc că este nădejdea şi apărarea mea; apoi, auzind că tu eşti om mai cumplit decât mulţi alţii, am ales într-adins această zi şi vreme potrivită, pentru împlinirea scopului şi făgăduinţei mele".

La aceste cuvinte s-a aprins mânia voievodului ca un foc şi toată iuţimea ce era într-însul a întors-o asupra Sfântului Gordie, zicând: „Chemaţi la mine pe chinuitori! Unde sunt bicele, beţele de plumb şi roţile? Îndată să fie întins pe dânsele şi să i se zdrobească trupul, apoi să fie spânzurat pe lemn, spre chinuire. Să se aducă uneltele morţii ca să fie dat fiarelor, să fie tăiat cu sabie şi aruncat în prăpastie. Dar toate acestea sunt puţine asupra omului necurat, care nu o dată este vrednic a pieri cu moarte, ci de multe ori".

Iar Sfântul Gordie a răspuns: „Cu adevărat mare pagubă mi-aş fi făcut de n-aş fi voit să mor pentru Hristos, cu diferite chinuri". La aceste cuvinte ale lui, voievodul s-a pornit mai mult spre mânie şi spre iuţimea sa cea firească şi cu atât s-a făcut mai cumplit, cu cât Sfântul Gordie se arăta mai îmbărbătat în chinuri; căci cu nici un fel de chinuri, nici cu arme, n-a putut să-l întoarcă de la scopul lui, ci spre cer ridicându-şi ochii, zicea cântarea psalmistului: *Domnul îmi este ajutor şi nu mă voi teme, ce-mi va face omul.* Şi iarăşi: *Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti.* Şi altele asemenea zicea, cum învăţase din dumnezeieştile cărţi, deşteptându-se spre bărbăţie şi răbdare. Apoi s-a arătat atât de curajos, încât singur cerea asupra sa chinurile, zicând: „Pentru ce întârziaţi? De ce staţi? Strujiţi-mi trupul

şi în bucăţi zdrobiţi-l; chinuiţi-mă, precum voiţi, să nu-mi răniţi buna nădejde, căci cu cât îmi veţi înmulţi mai mult chinurile, cu atât mai multe răsplătiri voi lua de la Stăpânul meu; căci nevoia acestei vieţi mijloceşte veşnică veselie şi voi lua în locul rănilor celor puse pe trupul meu hainele luminoase, la învierea cea de obşte; în loc de necinste, îmi vor înflori cununile, în loc de osândirea cu tâlharii, voi petrece cu îngerii. Îngrozirile voastre sunt seminţele pe care voi le semănaţi în mine, ca, ducându-mă, să merg cu bucurie şi să iau cununile mele".

Şi neputând voievodul ca prin mânia şi chinurile sale să întoarcă de la credinţă pe Sfântul Gordie, a început vicleanul cu cuvinte înşelătoare a-l amăgi pe el; pentru că aşa s-a obişnuit diavolul, căci pe cei fricoşi îi îngrozeşte, iar pe cei tari cu înşelăciune îi moaie şi îi slăbeşte. Deci, chinuitorul multe daruri dădea sfântului şi alte măriri îi făgăduia de la împăratul, zicând: „Împăratul voieşte să-ţi dea un cinstit loc între ostaşi, averi multe, bogăţii, măriri şi tot ce vei voi".

Iar sfântul, auzind de toate aceste făgăduinţe, a râs de nebunia lui, zicând: „Oare, poţi să-mi dai mie ceva care ar putea să fie mai bun decât împărăţia cerurilor?" Atunci necuratul voievod, poruncind să fie de faţă soldatul care executa sentinţa, cu mâna şi cu limba cea rea a dat răspuns pentru tăierea Sfântului Gordie.

Deci sfântul, având să fie tăiat înaintea adunării poporului, l-au înconjurat cunoscuţii şi i-au dat cea din urmă sărutare; apoi plângând, îl rugau să nu se dea morţii de bunăvoie, ca să nu-şi piardă floarea vieţii sale şi să nu părăsească acest dulce soare. După aceea îl sfătuiau să se lepede de Hristos numai din gură. Şi ziceau: „Cu un cuvânt te izbăveşti de la moarte, lepădându-te de Hristos din gură, iar din inimă să crezi într-însul, precum voieşti; pentru că nu limba o ascultă Dumnezeu, ci mintea care gândeşte şi inima. Şi aşa dacă vei face, şi mânia judecătorului o vei îmblânzi, iar pe Dumnezeu milostiv către tine Îl vei face". Dar el stătea ca o piatră în mijlocul mării, care, lovindu-se şi bătându-se de valuri, rămâne neclintită; aşa era şi el nemişcat, în scopul său cel bun. Precum casa înţeleptului stă pe piatră şi nu se risipeşte de puterea vânturilor ce suflă, a ploilor şi a râurilor care năvălesc, tot astfel acest bărbat era tare şi nemişcat în credinţa sa.

Apoi, văzând cu ochii cei duhovniceşti pe diavol, înconjurând pe cunoscuţii lui şi îndemnând pe unul spre lacrimi, pe altul spre rugăminte şi spre darea sfatului nefolositor, a zis către cei ce plângeau cuvântul Domnului: „Nu plângeţi pentru mine, ci plângeţi

pentru vrăjmaşii lui Dumnezeu, care prigonesc pe creştini; pentru aceia zic să plângeţi, care ne pregătesc nouă focul, iar pentru ei înşişi îşi aprind gheena şi îşi adună mânia în ziua mâniei. Încetaţi a mai sfărâma inima mea, pentru că eu nu numai o dată, ci de multe ori sunt gata a muri, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos".

Iar către cei care îl sfătuiau să se lepede de Hristos cu cuvântul, a răspuns astfel: „Limba pe care, cu darul lui Hristos, o am nu pot s-o mişc ca să se lepede de Ziditorul său; deoarece cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire. Deci, cum mă voi lepăda de Dumnezeul meu, Căruia din pruncie mă închin, fiind crescut întru sfânta credinţă? Oare nu se va cutremura cerul dacă mă voi lepăda de Dumnezeu? Oare nu-şi vor ascunde lumina luminătorii cereşti înaintea mea? Pământul oare mă va suferi şi nu mă va înghiţi de viu? Nu vă amăgiţi. Dumnezeu nu poate fi batjocorit, ci din gurile noastre ne judecă pe noi, iar din cuvintele noastre ne îndreptează, şi tot din cuvinte ne osândeşte. Oare n-aţi auzit îngrozirea cea înfricoşată a Domnului? *Cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, mă voi lepăda şi Eu de el înaintea Tatălui Meu celui din ceruri.*

Pentru ce mă sfătuiţi să mă lepăd cu gura de Dumnezeul meu? Pentru ce oare să-mi lungesc viaţa sau de moarte să scap o vreme sau să adaug câteva zile vieţii mele? Atunci de viaţa veşnică mă voi lipsi. Oare ca să scap de durerile trupeşti? Apoi nu voi vedea bunătăţile drepţilor acolo unde nu este durere. Aceasta este nebunie, ca să-şi cumpere cineva viaţa trecătoare cu viaţa veşnică şi să piară cu sufletul. Ci vă sfătuiesc, dacă gândiţi rău, să vă învăţaţi buna înţelegere şi adevărul şi, lepădând minciuna, să ziceţi: «Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl». Pentru că aceste cuvinte le va rosti limba, când tot genunchiul se va pleca întru numele lui Iisus: al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt".

Acestea zicându-le Sfântul Gordie, şi făcând semnul crucii pe dânsul, mergea la moarte fără frică în suflet, neschimbându-şi faţa cea luminoasă.

Apoi s-a aşezat la locul hotărât pentru tăiere, nu ca având după sine un gealat, ci ca un înger văzând înaintea sa, în mâinile căruia avea să-şi dea sufletul său. Şi fiind tăiat, a câştigat viaţă fericită, fiind dus ca Lazăr, în glas de bucurie, la locul de odihnă veşnică, unde, luând răsplătirea nevoinţei sale, slăveşte în veci cu îngerii pe Domnul pentru care a pătimit.

LUNA IANUARIE

ZIUA A PATRA

SOBORUL SFINŢILOR ŞAPTEZECI DE APOSTOLI

După alegerea celor doisprezece apostoli, Domnul nostru Iisus Hristos a luat încă şaptezeci de apostoli mai mici, ca să-i trimită la propovăduire. Despre acest lucru scrie Sfântul Evanghelist Luca astfel: *După aceştia a arătat Domnul şi alţi şaptezeci, şi i-a trimis câte doi înaintea feţei Sale;* pentru că pe cei doisprezece îi avea lângă El, ca pe nişte martori ai vieţii Sale, iar pe cei şaptezeci îi trimitea.

Dar care erau numele celor şaptezeci nu este adeverit, de vreme ce, precum scrie Sfântul Evanghelist Ioan: *Mulţi din ucenicii Lui s-au dus şi după aceea nu mai umblau cu Dânsul. Şi a zis Iisus celor doisprezece: Oare şi voi voiţi să vă duceţi?* Şi a fost aşa, căci aproape de patima cea de bunăvoie a Domnului, se împuţinaseră foarte mult ucenicii lui şi abia câţiva din cei şaptezeci rămăseseră lângă El, dar şi din cei doisprezece a căzut unul. Iar după Înviere, ceata sfinţilor doisprezece apostoli s-a împlinit cu Matia; iar ceata celor şaptezeci nu îndată, ci încet s-a împlinit cu cei nou încredinţaţi prin buna vestire a celor care erau în ceata celor doisprezece şi prin propovăduirea Sfântului Pavel, cel chemat de sus, în aceeaşi ceată cu Sfântul Petru. Şi se află despre cei şaptezeci de apostoli o istorie scrisă, sub numele Sfântului sfinţit mucenic Dorotei, episcopul Tirului, şi la începutul cărţii faptelor apostolilor tipărită, care de asemenea şi în Prolog este pomenită.

Dar acolo sunt scrişi unii care numai la început au fost apostoli, iar după aceea au căzut din credinţă şi din apostolie, precum Nicolae, nemernicul antiohian, fiind din cei şapte diaconi, care cu Simon vrăjitorul s-a abătut de la credinţă; la fel Figel, Ermoghen şi Dimas,

despre care scrie Sfântul Apostol Pavel către Timotei: *Ştii că s-au întors de la mine toţi cei din Asia, dintre care este Figel şi Ermoghen* (2 Tim. 1, 15). Şi iarăşi: *Dimas m-a lăsat, iubind veacul de acum, pentru că s-a făcut mai pe urmă jertfitor idolesc în Tesalonic* (2 Tim. 4, 10). Pentru care scrie şi Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu în epistola sa cea sobornicească dintâi: *De la noi au ieşit, dar n-au fost de la noi. De ar fi fost de la noi, ar fi rămas cu adevărat cu noi* (1 Ioan 2, 19).

Şi nu se cuvine ca pe unii ca aceia să-i cinstim în numărul sfinţilor celor şaptezeci ai soborului, ce acum se prăznuieşte. Căci ce împărtăşire este luminii cu întunericul? Însă mulţi sunt în acea istorie trecuţi sub tăcere, pe care Sfânta Biserică în sinaxarul lunilor îi numeşte sfinţi, din cei şaptezeci de apostoli, cum sunt Timotei, Tit, Epafras, Arhip, Ahila, Olimp, Codrat, Ahaic. Sunt încă şi altele multe cu îndoire, în acea istorie scrisă de cineva sub numele Sfântului Dorotei. Deci în afară de acea istorie, care nu a fost trecută cu totul cu vederea, căci este de trebuinţă, s-au adunat acestea aici cu multă cercetare, din dumnezeiasca Scriptură, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi de la vechi istorici şi povestitori bisericeşti vrednici de crezare, făcând o enumerare ca aceasta, după numele şi rânduiala sfinţilor apostoli şaptezeci, care în această zi se prăznuiesc.

Cei şaptezeci de apostoli erau:

1. Sfântul Iacob, fratele Domnului, pe care Sfântul Apostol Pavel, în epistola sa către Galateni, îl pomeneşte, zicând: *M-am suit în Ierusalim ca să văd pe Petru, iar pe altul din apostoli n-am văzut, decât numai pe Iacob, fratele Domnului* (1, 18–19). Acesta a fost întâiul episcop al Ierusalimului, pus de însuşi Domnul, pe care propovăduindu-L, evreii l-au aruncat de pe aripa bisericii şi cu pietre l-au rănit; şi fiind lovit cu un lemn în cap, s-a sfârşit.

2. Sfântul Marcu Evanghelistul, care a scris Sfânta Evanghelie, îndemnându-l Sfântul Apostol Petru, care pomeneşte în cea dintâi sobornicească epistolă, zicând: *Închină-se vouă Biserica cea adunată în Babilon şi Marcu, fiul meu* (1 Petru 5, 13). Acesta a fost aşezat episcop de acelaşi Sfânt Petru în Alexandria, unde închinătorii de idoli l-au legat cu o funie, apoi, târându-l şi bătându-l cu pietre, Domnul i S-a arătat şi, chemându-l la slava cea cerească, şi-a dat duhul său.

3. Sfântul Luca Evanghelistul, care a scris Sfânta Evanghelie, povestindu-i lui istoria Sfântul Apostol Pavel, care îl şi pomeneşte în

epistola către Coloseni, zicând: *Închină-se vouă Luca, doctorul cel iubit* (4, 14). Acelaşi a scris şi Faptele Apostolilor şi după multe osteneli, şi-a sfârşit apostolia sa mucenicește, în Teba Beoției.

4. Sfântul Cleopa, fratele mai mic al Sfântului Iosif, logodnicul Fecioarei, care, călătorind în Emaus cu Sfântul Luca (care pomenește de el în Evanghelia sa, iar al său nume îl trece sub tăcere), a văzut pe Domnul după Înviere; şi după o vreme, evreii l-au ucis în aceeaşi casă, unde a cunoscut pe Hristos înviat, prin frângerea pâinii.

5. Sfântul Simeon, rudenia Domnului, după Iacob, a fost al doilea episcop în Ierusalim şi pentru Hristos şi el răstignit s-a sfârşit.

6. Sfântul Varnava, cel numit astfel de apostoli, iar mai înainte se numea Iosie, care se pomeneşte în Faptele Apostolilor şi de către Sfântul Pavel, în epistola către Galateni, zicând: *M-am suit în Ierusalim cu Varnava* (2, 1). Acesta cu Sfântul Pavel a slujit Cuvântului şi mai întâi a propovăduit pe Hristos în Roma; apoi a fost pus episcop în Mediolan. Şi în patria sa, insula Ciprului, a fost ucis de evrei şi de elini cu pietre, apoi l-au îngropat cu Evanghelia Sfântului Matei, cea scrisă de dânsul.

7. Sfântul Iosie sau Iosif, numit Varsava şi Iust, cel numărat împreună cu Matia, după Iuda cel căzut, care se pomeneşte în Faptele Apostolilor (1, 23); iar de Sfântul Pavel în epistola sa către Coloseni se numeşte şi Isus, care se mai zice Iust; şi se povesteşte de către dascăli că acest Iosie este fiul lui Iosif logodnicul, ca şi Iacob, Simeon şi Iuda (nu Iscarioteanul). Şi a fost episcop în Eleuteropolis, unde s-a sfârşit mucenicește.

8. Sfântul Tadeu, care a fost mai înainte ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul, apoi al lui Hristos, altul decât Sfântul Apostol Iuda Tadeul, care se numeşte şi Levi, unul din cei doisprezece, care a botezat pe Avgar, împăratul Edesei, şi l-a curăţat de lepră; care după multe osteneli întru bunăvestirea lui Hristos, a adormit întru Domnul, în Berit, cetatea Feniciei.

9. Sfântul Anania, care a botezat pe Pavel apostolul, a fost episcop în Damasc; iar în Eleuteropolis şi-a sfârşit alergarea şi fiind ucis cu pietre, s-a dus către Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care L-a văzut stând în cerurile cele deschise.

10. Sfântul Ştefan, întâiul mucenic şi arhidiacon, ucigându-se de evrei cu pietre, s-a dus către Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care l-a văzut stând în cerurile cele deschise.

11. Sfântul Filip, unul din cei şapte diaconi, care a botezat pe Simon vrăjitorul în Samaria şi pe famenul Candachiei; el a fost episcop în Tralia Asiei, şi luminând pe mulţi în credinţă, a trecut în adânci bătrâneţi la viaţa cea neîmbătrânită.

12. Sfântul Prohor, unul din cei şapte diaconi, împreună călător cu Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu şi părtaşul ostenelilor sale. Întâi a fost episcop în Nicomidia, cetatea Bitiniei; apoi, propovăduind pe Hristos în Antiohia, mucenicește s-a săvârşit.

13. Sfântul Nicanor, unul din cei şapte diaconi, în aceeaşi zi în care a fost ucis întâiul Mucenic Ştefan, după cum se scrie în Faptele Apostolilor – fiind prigoană mare asupra Ierusalimului – a fost ucis împreună cu două mii, din cei ce credeau în Hristos.

14. Sfântul Timon, unul din cei şapte diaconi, a fost episcop în cetatea Bostrica din Arabia şi, propovăduind numele lui Hristos, a pătimit multe de la iudei şi de la elini. Fiind aruncat într-un cuptor aprins, a ieşit viu, nevătămat; apoi s-a dus către Domnul.

15. Sfântul Parmena, unul din cei şapte diaconi, săvârşind slujba cea încredinţată lui de apostoli, întru propovăduirea cea plină de credinţă, şi-a dat sfârşitul mucenicește, înaintea feţei apostolilor.

16. Sfântul Timotei, ostenindu-se întru buna vestire cu Sfântul Pavel, care i-a trimis două epistole, a fost episcop în Efes, iar la praznicul elinesc, ce se numea Katagoghion, s-a sfârşit mucenicește.

17. Sfântul Tit, asemenea s-a ostenit în buna vestire cu Sfântul Pavel, care i-a scris o epistolă; el a fost episcop al Gortinei, în Creta.

18. Sfântul Filimon, către care Sfântul Pavel osebit a trimis scrisoare, a fost episcop de Gaza.

19. Sfântul Onisim – despre care Sfântul Pavel scrie către Filimon –, chinuit fiind de către Tertul, eparhul Romei, s-a sfârşit în Puteoli.

20. Sfântul Epafras, pe care Sfântul Pavel îl pomeneşte în Epistola trimisă către Filimon, zicând: *Se închină ţie Epafras, cel robit împreună cu mine, pentru Iisus Hristos* (1, 23). A fost episcop în Colose, în Biserica Laodiceii şi în Ierapole; apoi cu Sfântul Pavel a fost la Roma în legături, de unde Pavel, scriind către Coloseni, zice: *Închină-se vouă Epafras, cel de la voi, robul lui Iisus Hristos, care totdeauna se nevoieşte în rugăciuni, ca să fiţi desăvârşiţi întru toată voia lui Dumnezeu. Că mărturisesc pentru dânsul că are multă râvnă*

şi durere pentru voi şi pentru cei ce sunt în Laodiceea şi în Ierapole (4, 12–13).

21. Sfântul Arhip, cel pomenit în aceeaşi Epistolă către Filimon, a fost, după Sfântul Epafras (cel ţinut la Roma în legături), episcop în Colose, către care scrie Sfântul Pavel, zicând: *Să spuneţi lui Arhip: Păzeşte-ţi slujba pe care ai luat-o de la Dumnezeu ca s-o săvârşeşti* (4, 17).

22. Sfântul Sila, care cu Sfântul Apostol Pavel a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu şi împreună cu dânsul a suferit multe chinuri, bătăi şi temniţe, despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Iar Pavel alegând pe Sila, a ieşit întărind Bisericile*. A fost episcop în Corint, ostenindu-se foarte mult în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu; şi făcând semne şi minuni, s-a dus către Domnul.

23. Sfântul Silvan, pe care Sfântul Petru, în scrisoarea sa cea sobornicească, îl pomeneşte astfel: *Prin Silvan, credinciosul frate, precum mi se pare, puţin am scris vouă* (1 Petru 5, 12). Asemenea şi Sfântul Pavel, în a doua Epistolă către Corinteni, zice: *Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care la voi prin noi S-a propovăduit de mine şi de Silvan*. Acesta cu Sfântul Pavel a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu şi a fost episcop în Tesalonic; apoi multe primejdii suferind pentru nevoinţa credinţei, s-a suit la încununătorul de nevoinţă, Hristos.

24. Sfântul Crescent, pe care-l pomeneşte Sfântul Pavel în a doua epistolă a sa, către Timotei, zicând: *Crescent în Galatia, s-a trimis de mine la propovăduire* (2 Tim. 4, 10). Acesta a fost episcop în Galatia, apoi a propovăduit în Galia pe Hristos, iar în Viena, cetatea Galiei, a numit episcop pe ucenicul său Zaharia; apoi iarăşi s-a întors în Galatia, unde a murit mucenicește, în timpul împăratului Traian (98–117).

25. Sfântul Crisp, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc astfel: *Iar Crisp, începătorul soborului, a crezut în Domnul cu toată casa sa*. Despre care şi Sfântul Pavel în Epistola către Corinteni, zice că *pe Crisp l-a botezat* (1 Cor. 1, 14). Şi a fost episcop în insula Eghina, care se află lângă Pelopones, între Marea Egeei şi a Ioniei.

26. Sfântul Epenet, pe care Sfântul Pavel în Epistola sa către Romani îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă iubitului meu Epenet, care este începătorul Asiei, întru Hristos* (16, 15). A fost episcop în Cartagina.

27. Sfântul Andronic, pe care în aceeaşi epistolă Sfântul Apostol Pavel îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă lui Andronic* (16, 7). Şi îl numeşte rudenie, împreună cu dânsul robit şi vestit între apostolii cei ce mai înainte de el au crezut în Hristos. A fost episcop în Panonia.

28. Sfântul Stahie, pe care Sfântul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte: *Închinaţi-vă, zice, şi iubitului meu Stahie* (16, 9). El a fost pus episcop de către Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, în Arghiropolis, din Bizanţ.

29. Sfântul Amplie, pe care Sfântul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă lui Amplie, iubitul meu în Dumnezeu* (16, 8). A fost episcop, propovăduind pe Hristos în Diospol şi în cetatea Odessos şi acolo, fiind ucis de elini, s-a sfârşit.

30. Sfântul Urban, pe care în aceeaşi epistolă Sfântul Pavel îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă lui Urban, iubitorul nostru în Hristos* (16, 9). A fost episcop în Macedonia şi s-a sfârşit mucenicește.

31. Sfântul Narcis, pe care în aceeaşi epistolă îl pomeneşte Sfântul Pavel, zicând: *Închinaţi-vă celor ce sunt din casa lui Narcis în Domnul* (16, 11). A fost episcop în Atena.

32. Sfântul Apelie, pe care în aceeaşi epistolă îl pomeneşte Sfântul Pavel, zicând: *Închinaţi-vă lui Apelie, cel încercat în Hristos* (16, 10). A fost episcop în Heracleea.

33. Sfântul Aristobul, pe care Sfântul Pavel în aceeaşi epistolă îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă celor ce sunt de la Aristobul* (16, 10). A fost episcop în Bretania şi acolo, după multe osteneli şi pătimiri, s-a sfârşit.

34. Sfântul Irodion, pe care în aceeaşi epistolă Sfântul Pavel îl pomeneşte, zicând: *Închinaţi-vă lui Irodion, rudeniei mele* (16, 11). A fost episcop în Patras.

35. Sfântul Agab a luat darul proorociei. Pe sfântul acesta îl pomenesc Faptele Apostolilor, zicând că într-o vreme s-a pogorât un prooroc din Iudeea, anume Agab, care, luând brâul lui Pavel şi legându-şi mâinile sale şi picioarele, a zis: *Aşa grăieşte Duhul Sfânt: pe bărbatul care are brâul acesta, aşa îl vor lega iudeii în Ierusalim şi-l vor da în mâinile neamurilor.*

36. Sfântul Ruf, pe care în Epistola către Romani îl pomeneşte Sfântul Pavel, zicând: *Închinaţi-vă lui Ruf, cel ales în Domnul* (16, 13). A fost episcop în Teba din Elada.

37. Sfântul Asincrit, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Ircania, din Asia.

38. Sfântul Flegon, cel pomenit în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Maraton, în cetatea Traciei.

39. Sfântul Hermes, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Filipopoli.

40. Sfântul Patrova, cel pomenit în aceeaşi epistolă (16, 14), a fost episcop în Neapole şi în Puteoli (Italia).

41. Sfântul Hermas, care în aceeaşi epistolă se pomeneşte (16, 14), a fost episcop în Dalmaţia. Pentru aceşti cinci sfinţi, care s-au pomenit aici mai sus, scrie Sfântul Pavel, zicând: *Închinaţi-vă lui Asincrit, Flegon, Hermes, Patrova şi Hermas* (16, 14).

42. Sfântul Linos, pe care îl pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (2, 4, 21), a fost episcop în Roma.

43. Sfântul Gaius, pe care, în Epistola către Romani (16, 23), îl pomeneşte Sfântul Pavel, zicând: *Se închină vouă Gaius, ospătătorul meu şi a toată Biserica*. A fost episcop în Efes, după Sfântul Timotei.

44. Sfântul Filolog, pe care îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 15) Sfântul Pavel, zicând: *Închinaţi-vă lui Filolog*. A fost pus de Sfântul Apostol Andrei, episcop în Sinope.

45. Sfântul Lucius, pe care Sfântul Pavel în aceeaşi epistolă (16, 21) îl pomeneşte, a fost episcop în Laodiceea Siriei.

46. Sfântul Iason, care se pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 21), a fost episcop în Tars.

47. Sfântul Sosipatru, cel pomenit în aceeaşi epistolă, a fost episcop în Iconiu. Despre aceşti trei sfinţi aici pomeniţi, scrie Sfântul Pavel, după ce spune despre Sfântul Timotei, zicând: *Se închină vouă Lucius, Iason şi Sosipatru, rudeniile mele* (16, 21).

48. Sfântul Olimpan, pe care Sfântul Pavel îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 15), urmând Sfântului Apostol Petru, până la pătimirea lui de moarte, a fost tăiat în Roma, împreună cu Sfântul Apostol Irodion, de către Nero (54–68); precum scrie Metafrast la ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel.

49. Sfântul Tertius, care a scris către Romani epistola spusă de Sfântul Pavel, în care singur pe sine se pomeneşte aşa: *Mă închin vouă şi eu Tertius, cel ce am scris epistola aceasta, întru Domnul*. A

fost episcop în Iconiu, al doilea după Sfântul Sosipatru, unde a câştigat şi mucenicească cunună.

50. Sfântul Erast, pe care Sfântul Pavel îl pomeneşte în aceeaşi epistolă (16, 23), a fost iconom al Bisericii Ierusalimului, iar după aceea episcop al Paneadei.

51. Sfântul Cvartus, care în aceeaşi epistolă (16, 23) se pomeneşte, a fost episcop în Beirut. Despre aceşti doi sfinţi, Sfântul Pavel scrie: *Se închină vouă Erast, dregătorul cetăţii, şi Cvartus, fratele* (16, 23).

52. Sfântul Evod a fost episcop în Antiohia, după Sfântul Apostol Petru. Pe el îl pomeneşte Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, în epistola sa către Antiohieni, zicând: „Aduceţi-vă aminte de fericitul Evod, părintele vostru, care întâi a fost pus păstor vouă de sfinţii apostoli, şi s-a sfârşit mucenicește".

53. Sfântul Onisifor, pe care îl pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (1, 16), zicând: *Să dea Domnul milă casei lui Onisifor, că de multe ori m-a odihnit şi de lanţurile mele nu s-a ruşinat*. A fost episcop în Colofon şi în Cirene.

54. Sfântul Clement, pe care îl pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (4, 3), zicând: *S-a nevoit cu mine şi Clement*. El a fost episcop în Roma, după episcopii Lin şi Clit; apoi surghiunit fiind în Chersones, s-a sfârşit mucenicește, prin înecare în adâncul mării.

55. Sfântul Sostene, care după Sfântul Crisp a fost începător soborului iudaicesc, întorcându-se la credinţă de către Sfântul Pavel, şi despre care se scrie în Faptele Apostolilor: *Şi prinzând toţi elinii pe Sostene, începătorul soborului, îl băteau înaintea divanului*. Despre el pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola I către Corinteni, începută aşa: *Pavel, chematul apostol al lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, şi Sostene fratele* (1 Cor. 1, 1). El a fost episcop în Colofon.

56. Sfântul Apolo, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, astfel: *Iar un iudeu anume Apolo, de neam din Alexandria, bărbat cuvântător, a venit în Efes, fiind puternic în Scripturi. Acesta era învăţat în calea Domnului şi, arzând cu Duhul, învăţa cu dinadinsul despre Domnul*. Îl pomeneşte Sfântul Pavel în epistola I către Corinteni (3, 6): *Eu am sădit, Apolo a udat, iar Dumnezeu a crescut*. El a fost episcop în Smirna, mai înainte de Sfântul Policarp.

57. Sfântul Tihic, cel pomenit în Faptele Apostolilor şi în epistolele Sfântului Pavel către Efeseni (6, 21) şi Coloseni (4, 7), zicând: *Iar cele pentru mine, pe care le lucrez, toate le va spune vouă Tihic, iubitul meu frate, şi credinciosul slujitor în Domnul, pe care l-am trimis la voi ca să ştiţi cele pentru noi şi ca să se mângâie inimile voastre.* În Epistola a doua către Timotei (4, 12) zice: *Iar pe Tihic l-am trimis în Efes.* El a fost episcop în Colofon, după Sfântul Sostene.

58. Sfântul Epafrodit, pe care-l pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola către Filipeni (2, 25; 4, 18), zicând: *Iar mai de folos am socotit ca pe Epafrodit, fratele, ajutătorul şi împreună ostaşul meu, iar al vostru apostol şi slujitor trebuinţei mele, a-l trimite la voi.* A fost episcop în Adriania.

59. Sfântul Carp, despre care Sfântul Pavel în a doua Epistolă către Timotei (4, 13), după Sfântul Tihic, pomeneşte zicând: *Felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp, venind aici, să-l aduci, precum şi cărţile.* El a fost episcop în Veria Traciei.

60. Sfântul Codrat a fost episcop în Atena şi în Magnesia unde, cuvântul Domnului propovăduind, şi-a luat sfârşitul prin mucenicie de la atenieni, în vremea împăratului Adrian (117–138).

61. Sfântul Marcu, care se numeşte şi Ioan, pe care Faptele Apostolilor îl pomenesc de multe ori, că a fost călător împreună cu Pavel şi cu Barnaba, zicând: *Iar Barnaba şi Saul s-au întors din Ierusalim la Antiohia, împlinindu-şi slujba şi au luat cu sine pe Ioan, care se chema Marcu.* El a fost episcop în Biblos, din Fenicia, şi umbra lui gonea bolile.

62. Sfântul Zina, care se zice legiuitor, adică învăţătorul legii lui Moise, despre care Sfântul Pavel, în Epistola sa către Tit (3, 13), zice: *Pe Zina, legiuitorul, degrabă să-l trimiţi la mine.* El a fost episcop în Diospoli.

63. Sfântul Aristarh, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, precum şi Epistola Sfântului Apostol Pavel către Coloseni şi către Filimon. El a fost episcop în Apameia Siriei.

64. Sfântul Pudenţiu, despre care pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 21), zicând: *Se închină ţie şi Pudenţiu.* El a fost la romani bărbat dreptcredincios, primind în casa sa pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel şi adunarea celorlalţi credincioşi, a cărui casă s-a schimbat după aceea în biserică, ce se numea păstorească şi în care se zice că Sfântul Petru slujea Liturghia.

65. Sfântul Trofim, despre care Faptele Apostolilor pomenesc, ca şi Sfântul Pavel în Epistola a doua către Timotei (4, 20), zicând: *Iată pe Trofim l-am lăsat bolnav în Milet.* El cu Pudenţiu şi cu Aristarh au urmat în toate călătoriile pe Sfântul Pavel şi la sfârşit, în vremea tăierii lui în Roma de către Nero, toţi aceşti trei au fost tăiaţi.

66. Sfântul Marcu, nepotul lui Barnaba, a fost episcop în Apolonia; despre el pomeneşte Sfântul Pavel în Epistola sa către Coloseni (4, 10), împreună cu Sfântul Aristarh, zicând: *Închină-se vouă Aristarh, cel robit cu mine, şi Marcu, nepotul lui Barnaba.*

67. Sfântul Artemas, despre care pomeneşte Sfântul Pavel, scriind către Tit (3, 12), zicând: *Când voi trimite pe Artemas la tine.* El a fost episcop în Listra.

68. Sfântul Acvila, despre care pomenesc Faptele Apostolilor şi epistolele lui Pavel, a fost episcop în Heracleea, iar în Asia şi în Ahaia a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu şi a fost ucis de necredincioşi.

69. Sfântul Fortunat, despre care Sfântul Pavel pomeneşte în Epistola I către Corinteni (16, 17), a câştigat sfârşit fericit în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

70. Sfântul Ahaic, pe care îl pomeneşte Sfântul Pavel împreună cu Fortunat, în aceeaşi Epistolă către Corinteni (16, 17): *M-am bucurat de venirea lui Fortunat şi a lui Ahaic, căci lipsirea voastră au împlinit-o aceştia şi au odihnit duhul meu şi al vostru.*

Până aici se împlineşte desăvârşit ceata sfinţilor 70 de apostoli, la care, după alt izvor al Evangheliei, se adaugă încă şi aceşti doi:

Sfântul Dionisie Areopagitul, despre care pomenesc Faptele Apostolilor, a fost întâi episcop în Atena, apoi în Galia a propovăduit pe Hristos şi acolo i s-a tăiat capul. Iar faptul că şi acesta a fost din aceeaşi ceată apostolească, îl mărturiseşte Eusebiu, zicând astfel despre aceşti apostoli: „Au adăugat la aceştia pe Areopagitul acela, anume Dionisie, care s-a întors la credinţă în Atena, prin propovăduirea lui Pavel, cum scrie Luca în *Faptele Apostolilor*".

Sfântul Simeon, care s-a numit Niger, despre care Sfântul Luca, în Faptele Apostolilor (13, 1), pomeneşte, zicând: *Erau unii în Biserica din Antiohia, prooroci şi dascăli, Barnaba şi Simeon, care se numea Niger.* Iar cum că şi acesta este din aceeaşi ceată apostolească, mărturiseşte Sfântul Epifanie, punându-l pe dânsul între apostoli, pentru că le pomeneşte numele acelora astfel: Marcu, Luca, Iust, Barnaba, Apelie, Ruf, Niger (adică Simeon Niger), şi pe ceilalţi

şaptezeci şi doi. Astfel scriind Sfântul Epifanie pentru aceşti doi, ne încredinţează că ceata acestor sfinţi apostoli cuprinde şaptezeci şi două de feţe şi că Sfântul Simeon Niger este unul din acelaşi număr apostolesc. Cu ale tuturor acestora mult ajutătoare sfinte rugăciuni, să ne învrednicim şi noi cu adunarea cea sfântă ca să ne facem părtaşi chemării cereşti şi să cunoaştem pe Cel Preaînalt Apostol şi Arhiereu al mântuirii noastre, Iisus Hristos, lăudându-L pe El, ca şi pe Dumnezeu Tatăl şi pe Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Notă. În ştiinţă să fie că după aceştia toţi care s-au scris aici, pot încă şi mai mulţi să se afle într-aceeaşi vreme, împreună cu sfinţii apostoli; fiindcă mărturiseşte despre aceasta Eusebiu, episcopul Cezareei Palestinei, care în cartea sa cea dintâi, în cap. al 12-lea, scrie astfel: „Numele fiecăruia din cei doisprezece apostoli ai lui Hristos din destul se încredinţează pentru toţi, din mărturiile Evangheliei, iar pentru cei şaptezeci de apostoli nici un catalog sigur nu se află undeva".

Iar de vei voi ca să cercetezi, vei afla cu înlesnire mai mult de şaptezeci, din mărturiile Sfântului Pavel, care în cea dintâi Epistolă către Corinteni zice: *Hristos S-a arătat după Învierea Sa lui Chifa, apoi celor unsprezece; iar după aceea S-a arătat la mai mult decât cinci sute de fraţi deodată, dintre care cei mai mulţi trăiesc până acum, iar unii au şi adormit.* Deci, mulţi ostenindu-se în buna vestire a lui Hristos în aceeaşi vreme în Biserica cea dintâi şi luminând multe ţări cu credinţa, asemenea cu apostolii sunt vrednici de numele apostolesc, iar unii aici îndeosebi trebuie să se pomenească. Adică:

Sfântul Lazăr, fiind mort patru zile şi de Domnul înviindu-se, împreună cu sfinţii apostoli a primit Duhul Sfânt, Care în limbi de foc S-a coborât. Şi fiind mare prigoană asupra Bisericii Ierusalimului, după uciderea lui Ştefan, a fost izgonit din hotarele Iudeii şi slobozit pe mare într-o luntre fără vâsle, împreună cu Sfântul Maximin, ucenicul Domnului, şi cu Sfântul Chelidonie, care din naştere a fost orb şi de Domnul s-a luminat; însă plutind după dumnezeiasca ocârmuire în Masilia, acolo Sfântul Lazăr a propovăduit apostoleşte pe Hristos. Apoi, fiind episcop în cetatea Kitiei din insula Ciprului, a murit. Şi sfântul lui trup, după mulţi ani, s-a descoperit într-o raclă de marmură cu aceste cuvinte scrise deasupra: „Lazăr cel mort de patru zile, prietenul lui Hristos".

Iar **Sfântul Maximin**, a fost întâi episcop în Livia, cetatea care se numea astfel în Galia, şi împlinitor al propovăduirii apostoleşti. Acolo a petrecut şi **Sfântul Chelidonie**, ajutătorul episcopiei la propovăduirea apostolească, cu Sfântul Maximin, unde cu pace s-a odihnit; iar de unii istorici se numără în ceata sfinţilor şaptezeci de apostoli, ca unul dintr-înşii.

Sfântul Iosif, cel din Arimateea, care a fost învăţat de Iisus şi a cerut preacinstitul Lui trup de la Pilat; la fel, izgonindu-se de zavistnicii evrei din hotarele lor, a propovăduit pe Hristos în Anglia, unde a şi murit şi ca un apostol se cinsteşte de locuitorii acelei ţări.

Sfântul Nicodim, care a venit noaptea la învăţătura lui Hristos şi a dat sfat bun pentru neosândirea Domnului, iar mai pe urmă împreună cu Iosif a îngropat cu cinste trupul lui Iisus şi l-a uns cu aromate; el la fel a pătimit prigonire apostolească de la evrei, pentru credinţa şi propovăduirea lui Hristos.

Sfântul Gamaliel, care a fost învăţător Sfântului Apostol Pavel şi a dat evreilor sfat bun despre propovăduirea sfinţilor apostoli, zicând: *Dacă este de la Dumnezeu învăţătura aceasta, nu veţi putea s-o nimiciţi.* După aceasta a propovăduit apostoleşte pe Hristos, în Care a crezut, şi, pe cel izgonit pentru propovăduire, adică pe Sfântul Nicodim, îl ţinea la sine, pe care până la sfârşitul vieţii hrănindu-l, după moarte l-a îngropat aproape de Sfântul Ştefan, întâiul mucenic.

Sfântul famen al împărătesei Candachiei, cel botezat în cale de Sfântul Filip, pe împărăteasa aceea a adus-o la Hristos; a fost întâi propovăduitor al lui Hristos în Etiopia şi apostol al Etiopiei numindu-se, s-a sfârşit mucenicește.

Sfântul Zacheu, cel ce a primit în casa sa pe Domnul, bucurându-se, iar de la Dânsul a auzit acestea: *Astăzi mântuire casei acesteia s-a făcut.* După Înălţarea Domnului a urmat pe Sfântul Petru, de care punându-se episcop în Cezareea Palestinei, a propovăduit pe Hristos.

Sfântul Cornelie Sutaşul, cel botezat de Sfântul Petru, a fost pus de acelaşi episcop în Cezareea, după Sfântul Zacheu, şi casa lui a făcut-o biserică.

Sfântul Longhin Sutaşul, care a crezut în vremea răstignirii Domnului şi cu adevărat a mărturisit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, apoi şi Învierea Lui a mărturisit-o şi, după aceasta, fiind propovăduitor şi apostol al lui Hristos în Capadochia, a pătimit mucenicește.

Sfântul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, pe care Domnul, când era prunc, l-a luat în mâinile Sale. El a fost episcop în Antiohia, propovăduind pe Hristos, pentru Care a şi pătimit în Roma, dându-se spre mâncare leilor.

Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, pe care fericitul Simeon Metafrast, în viaţa Sfântului Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, îl numeşte apostol dumnezeiesc, scriind aşa: „Au sosit în Smirna şi acolo Sfântul Ignatie a sărutat pe Sfântul Policarp, dumnezeiescul apostol, episcopul Smirnei, şi ucenic împreună cu sine".

Sfântul Aristion, episcop al Bisericii Smirnei, ucenicul Domnului, din aceia care erau după cei doisprezece apostoli, pomenit în cărţile Sfântului Papia, episcopul Ierapolei, cel ce a vieţuit îndată după apostoli, despre care

scriu istoricii bisericeşti: Nichifor în cartea a III-a, cap. 20, şi Eusebiu în cartea a III-a, cap. 33.

Sfântul Ierotei, cel ce a învăţat credinţa de la Sfântul Apostol Pavel şi a fost pus episcop în Atena, care la Adormirea Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, s-a adus cu ceata Sfinţilor Apostoli prin văzduh.

Sfântul Antipa, episcopul Pergamului, a pătimit mărturisind apostoleasca propovăduire în Hristos. Despre el Însuşi Domnul Hristos a arătat în descoperirea Sfântului Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, zicând: *Antipa, martorul Meu cel credincios, este ucis.*

Sfântul Dimitrie, despre care a scris Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu în Epistola a treia (1, 12), zicând: *Lui Dimitrie i s-a mărturisit de la toţi şi de la însuşi adevărul. Şi noi mărturisim şi ştiţi că mărturia noastră este adevărată.* El a fost episcop în Filadelfia, în Asia.

Încă se mai pomeneşte în Faptele Apostolilor de **Mnason din Cipru**, vechi ucenic al Domnului, despre care scrie Sfântul Luca aşa: *Au venit cu noi şi nişte ucenici din Cezareea, aducând cu ei pe un vechi ucenic din Cipru, Mnason, la care găzduiam noi.* Dacă nu cumva va socoti cineva că acest vechi ucenic al Domnului, Mnason, este acelaşi cu Iason. Deci aceştia şi mai mulţi, afară din soborul celor şaptezeci de apostoli, au fost vechi ucenici ai Domnului, în aceeaşi vreme cu apostolii propovăduitori ai Lui, afară de mai mult de cinci sute de fraţi, care, deşi n-au fost pomeniţi, au văzut pe Domnul înviat; numele lor sunt scrise aici, pe pământ, în cărţi, dar în ceruri sunt scrise cu adevărat, precum scrie Sfântul Pavel către Filipeni în capitolul patru: *Care întru buna vestire s-au nevoit cu mine, şi cu ceilalţi ajutători ai mei, ale căror nume sunt în cărţile vieţii.* Iar în povestirea scrisă sub numele Sfântului Dorotei, pentru cei şaptezeci de apostoli, ale unora aceleaşi nume se repetă de prisos, iar în locul lor dintre aceştia zişi acum ar putea cineva să pomenească.

Încă să se ştie iarăşi că în povestirea aceea scrisă sub numele lui Dorotei, multe, precum am scris, fiind nesigure, patru nume din cei şaptezeci de apostoli în zadar se repetă, anume, **Irodion**, spunându-l a doua oară, ca şi cum Rodion ar fi fost cu Sfântul Pavel, însă pe care Pavel nu l-a pomenit nicăieri, fără numai pe **Irodion**. Şi iarăşi pe **Apolo**, **Tihic** şi **Aristarh**, pe care singuri aceiaşi, iar nu doi cu acelaşi nume îi pomeneşte Sfântul Pavel.

La aceeaşi povestire numele a patru se află împreunate câte doi, al lui **Cleopa** cu **Simeon** şi **Crisp** cu **Crescent**; căci se scrie ca şi cum Cleopa ar fi acelaşi cu Simeon; şi cei vrednici de credinţă, vechi istorici bisericeşti, Eusebiu, cel numit Pamfil, şi Nichifor al lui Calist Xantopol şi cel adus de dânşii ca mărturie mai veche, adică Hegesip, iar după dânşii şi Gheorghe Kedrinul, scriu asemenea, cum că Cleopa era frate mai mic al Sfântului Iosif Logodnicul, iar Simeon era rudenie a Domnului; deşi se pomeneşte în Prolog

că Simeon acesta era acelaşi, adică fiul lui Iosif, ca şi Iacob, Iosie şi Iuda; însă cei mai vrednici de credinţă istorici bisericeşti grăiesc că Simeon acesta (rudenia Domnului, episcopul Ierusalimului, al doilea după Iacob), era fiul lui Cleopa, fratele lui Iosif, şi văr, iar nu frate bun, lui Iacob, fiul lui Iosif. Iar acel Simeon, fiul lui Iosif şi frate bun lui Iacob, era altul (nepomenit între apostoli), de care socotesc că n-a luat slujba apostoliei, precum Iacob şi Iosie, fraţii lui, între cei şaptezeci, iar Iuda (care se zice şi Tadeu), între cei doisprezece. Ci poate că mai înainte de a se împărţi apostolii în lume, s-a dus din viaţa aceasta, precum şi alţi ucenici ai Domnului, despre care Sfântul Pavel zice: *Cei mai mulţi trăiesc şi până acum, iar unii au şi adormit*; lucru care rămâne la bisericeasca socoteală, însă este dovedit, că altul era Cleopa şi altul Simeon.

Iar ceea ce se scrie despre Crisp, pe care Sfântul Pavel îl pomeneşte în Epistola a doua către Timotei, că a fost episcop în Galileia; dar în epistola aceea se pomeneşte Crisc sau Crescent, episcopul Galatiei şi al Galiei; iar deosebit alt Crisp, mai mare al soborului, se pomeneşte în Faptele Apostolilor şi în epistola întâia către Corinteni a lui Pavel.

În aceeaşi povestire se scrie că **Chifa**, pe care Sfântul Pavel l-a mustrat în Antiohia, a fost episcop în Iconia. Dar Sfântul Pavel în Antiohia, precum scrie către Galateni, nu altuia, precum Chifa, cel din şaptezeci de apostoli, ci însuşi lui Petru, apostolul cel sfânt, i-a stat împotrivă pe faţă, căci sminteală era să vieţuiască ca neamurile.

În aceeaşi povestire se mai scrie că unul din cei şaptezeci ar fi fost un apostol Cezar; pe care l-ar fi pomenit Sfântul Pavel. Dar Sfântul Pavel, scriind din Roma către Filipeni (4, 22), pomeneşte de casa cezarului Nero, care atunci împărăţea în Roma (54–68), iar nu de vreun ucenic al Domnului anume Cezar. Despre aceasta scriu sfinţii învăţători, Sfântul Ioan Gură de Aur şi Sfântul Teodoret. Cel dintâi zice: „I-am îndemnat şi i-am întărit, arătându-le că propovăduirea s-a atins şi de casa împărătească; pentru că dacă cei ce erau în casele împărăteşti toate le-au defăimat pentru Împăratul ceresc, cu cât mai ales li se cădea lor, Filipenilor, s-o facă". Celălalt, Sfântul Teodoret, zicea: „Prea multă mângâiere le-a adus, când le-a spus că şi în palatele împărăteşti stăpâneşte dumnezeiasca Evanghelie şi pe casnicii necuratului împărat îi aduce la viaţă". Aşa tâlcuiesc aceşti sfinţi învăţători cuvintele apostolului, care pomenesc de Cezar în Epistola către Filipeni, la sfârşitul acestora, zicând: *Închină-se vouă toţi sfinţii şi mai ales cei din casa Cezarului. Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi toţi. Amin* (4, 22–23).

LUNA IANUARIE

ZIUA A CINCEA

PĂTIMIREA SFINȚILOR MUCENICI TEOPEMPT ȘI TEONA

Împăratul Diocleţian (284–305), în anul întâi al prigoanei ce s-a făcut de dânsul asupra creştinilor, mergând de la Roma, a intrat în cetatea Nicomidiei, unde a făcut mulţi idoli şi s-a închinat lor. Iar după câteva zile, a fost prins înaintea cetăţii omul lui Dumnezeu, episcopul Teopempt, care a pătimit la începutul prigonirii făcută de marele păgân Diocleţian, şi fiind adus înaintea împăratului, a zis: „Nu sunt dumnezei acei idoli de argint, de aur, de lemn sau de piatră, cărora tu te închini, pentru că nu pot nici să sufle, nici să grăiască, nici să facă ceva bine sau rău. Dumnezeul cel ceresc, Atotputernicul, a făcut cerul, pământul şi marea, precum şi toate cele ce sunt într-însele".

Acestea şi multe altele grăindu-le sfântul despre credinţa creştinească, s-a supărat împăratul şi i-a zis: „Nu te-am chemat să vorbeşti multe cuvinte, ci ca îndată să încetezi vorba şi să aduci jertfă zeului Apolon". Sfântul Teopempt a răspuns: „Unor zei ca aceştia eu niciodată nu voi aduce jertfă, nici mă voi teme de chinurile tale, căci este scris: *Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă*. Iar tu, având putere asupra trupului meu, fă ceea ce voieşti".

Atunci împăratul a poruncit să fie ars de viu în cuptor. Deci, ostaşii au aprins cuptorul de dimineaţa până la amiază, şi sfântul episcop a zis către dânşii: „Să încetaţi puţin şi eu voi arăta puterea Domnului Dumnezeului meu, pentru al Cărui sfânt nume se încinge acel cuptor, spre a mă pierde". Zicând aceasta, s-a aruncat în cuptorul cel foarte aprins şi a şezut în mijlocul lui, iar aceia s-au dus, crezând că el va arde şi va pieri îndată. Dar la miezul nopţii, ieşind

sfântul bărbat din cuptor şi intrând în casă la împăratul, deschizându-se toate uşile singure, l-a deşteptat şi i-a zis: „Eu sunt Teopempt, episcopul, omul lui Iisus Hristos, pentru că n-am murit, după cum tu ai poruncit ca să mă omoare şi iată că sunt viu". Zicând acestea, s-a dus iarăşi în cuptor; iar împăratul, văzându-l pe sfântul şi auzind cuvintele lui, s-a înspăimântat şi a rămas ca un mut, de frica cea mare. Iar a doua zi, chemând pe ostaşii săi, le-a zis: „Aţi aruncat pe creştinul acela în cuptorul cel ars, unde v-am poruncit?" Ostaşii au răspuns: „Am făcut, stăpâne, precum ne-ai poruncit; l-am aruncat şi, arzând, a murit ieri".

Atunci Diocleţian a pornit cu ostaşii săi şi s-a oprit înaintea cuptorului, dar a auzit pe sfântul episcop, cântând şi binecuvântând pe Dumnezeu în mijlocul cuptorului celui arzând, şi s-a mirat foarte mult.

Şi ieşind sfântul din cuptor nevătămat, împăratul a zis către cei de faţă: „Vedeţi ce putere are vraja creştinească; căci am auzit că în numele unui Iisus îşi săvârşesc farmecele lor". Deci a poruncit ca în acelaşi ceas să prindă un câine şi să-l arunce în cuptor, vrând să vadă dacă nu va arde câinele, precum n-a ars episcopul cu minune; dar îndată a ars câinele. Văzând aceasta împăratul, a zis către omul lui Dumnezeu: „Voi pune asupra ta mai multe chinuri, ca asupra unui necurat, de vreme ce te-am cunoscut că eşti înşelător şi vrăjitor". Şi a poruncit ca într-o temniţă să fie închis, fără a i se da nici pâine, nici apă, până în ziua în care avea să-l judece înaintea poporului; şi a petrecut omul lui Dumnezeu douăzeci şi două de zile în această temniţă, fără hrană şi băutură, întărindu-se de Dumnezeu.

După trecerea acestor zile, împăratul a poruncit ostaşilor săi să meargă ca să cerceteze dacă se află încă în viaţă creştinul acela. Iar ostaşii, mergând la închisoare, l-au găsit viu şi cu faţa veselă, ospătat ca la o masă împărătească. Deci s-a supărat Diocleţian şi a scos din temniţă pe fericitul episcop şi, rupându-şi hainele de pe dânsul, a bătut din palme, zicând: „Veniţi şi vedeţi vraja creştinească". Iar fericitul episcop a zis: „Până când, ticălosule, ai inima închisă, şi nu cunoşti pe Dumnezeul cel adevărat, în Care eu cred? Acela mi-a dat mie putere şi tărie, până te voi birui şi voi socoti nimic toate chinurile tale".

Iar împăratul, auzind de toate acestea, a poruncit să-i scoată ochiul cel drept şi să-l puie în mâna lui cea dreaptă, şi astfel să-l ducă iarăşi în temniţă. Acolo, rugându-se sfântul, o lumină mare a strălucit în întuneric şi îndată ochiul său s-a deschis, fiind întreg şi sănătos ca

şi celălalt. De acest lucru înştiinţându-se împăratul şi văzându-l, s-a mâniat mai mult şi a zis: „Mă jur pe împărăţia Romei şi pe marele Apolon, că nicidecum nu mă voi odihni până ce nu voi chema mai întâi pe cel mai puternic vrăjitor, care va putea să-ţi risipească toate meşteşugurile şi farmecele tale". Aceasta zicând, iarăşi a poruncit să-l ducă în temniţă. A trimis apoi scrisorile sale în toate părţile stăpânirii, că, dacă se va afla vreun vrăjitor, care să poată risipi farmecele creştineşti, să vină la dânsul degrabă şi să ia multe daruri şi mare cinste. Deci a venit un vrăjitor, anume Teona, care stând înaintea lui Diocleţian, a zis: „După porunca voastră împărătească, am venit ca mai degrabă să dezleg creştineştile farmece, căci nu se va afla în mine nedreptate înaintea ta".

Aceasta auzind împăratul, s-a bucurat şi a zis: „Este la mine în temniţă un boier creştin, ale cărui farmece de le vei dezlega, mare cinste vei lua". Teona i-a zis: „Să facă creştinul acela vreo putere înaintea mea şi eu voi risipi toate lucrările lui".

Deci, veselindu-se împăratul de nişte cuvinte ca acestea, a zis către dânsul: „Eu aş voi ca de la tine mai întâi să văd vreun semn". Teona i-a zis: „Să se aducă aici un bou mai sălbatic". Acela fiind adus, Teona a şoptit nişte cuvinte în urechile boului şi îndată boul a crăpat în două şi fiecare parte era deosebită. Atunci mirându-se împăratul, a zis: „Cu adevărat tu eşti destoinic pentru risipirea farmecelor creştineşti". Iar Teona vrăjitorul a zis către împărat: „Aşteaptă puţin şi vei cunoaşte prin minune lucrul ce s-a făcut, împărate". Aceasta zicând, a poruncit ca să-i aducă un cântar şi a pus în el acele părţi ale boului şi s-au aflat amândouă deopotrivă cu greutatea.

Deci a poruncit Diocleţian ca să aducă înaintea sa pe Sfântul Teopempt, episcopul, şi, punându-l împotriva vrăjitorului, a zis către dânsul: „Ştiindu-te că eşti înşelător şi vrăjitor, am chemat acest fermecător din părţile Egiptului, voind să cunosc cine din voi este mai puternic în fermecătorii".

Atunci Teona a zis către episcop: „Două meşteşuguri ale farmecelor voi săvârşi acum asupra ta şi de nu te vor vătăma, voi crede şi eu în Dumnezeul tău". Deci, făcând două turte din făină fermecată, i-a dat episcopului să mănânce; iar el, luând, le-a mâncat şi s-au îndulcit în gura lui ca mierea, cu nimic vătămându-l. Văzând aceea Teona, s-a mirat şi a zis: „Încă un meşteşug de farmece minunat voi săvârşi asupra ta şi de nu te va vătăma, voi crede în Dumnezeul tău". Luând un pahar de apă, a pus într-însul o iarbă

aducătoare de moarte şi a chemat numele celor mai puternici diavoli, ca mai puternică să-i fie otrava, apoi a dat-o sfântului să bea; iar el bând-o, a rămas nevătămat.

Atunci Teona, căzând la picioarele episcopului, a zis: „Sunt creştin şi mă închin Celui răstignit". Împăratul auzind aceasta, s-a tulburat foarte şi a strigat, zicând: „Mari sunt facerile de minuni ale creştinilor, care se fac cu vrăji". Deci, a poruncit să-i ducă în temniţă, unde sfântul episcop învăţând credinţa pe Teona, l-a numit *Sinesie*, adică „plin de înţelegere", de vreme ce a înţeles cu inimă curată şi a cunoscut pe Hristos Dumnezeu şi Domnul. Şi l-a botezat pe el acolo. Iar a doua zi împăratul a poruncit ca pe sfântul episcop să-l aducă înaintea sa şi, plecându-şi grumajii, a zis către dânsul: „Bucură-te, învăţătorule al vrăjitorilor", şi-l sfătuia cu cuvinte multe spre păgânătatea elinească.

Iar sfântul nevrând să jertfească zeilor, împăratul a poruncit să-l întindă pe pământ, cu faţa în sus şi de patru lemne să-l lege de mâini şi de picioare, apoi să aducă o bucată mare de piatră dintr-un stâlp sfărâmat, pe care abia opt oameni puteau s-o ducă şi s-o pună pe pântecele sfântului. Dar rugându-se sfântul episcop, îndată acea piatră ce era pe pântece, singură ridicându-se, s-a aruncat de la dânsul departe, ca la 15 coţi.

Atunci Diocleţian a poruncit să-l spânzure de picioare, cu capul în jos şi altă piatră grea să-i spânzure de grumaji; deci a lăsat pe sfântul spânzurat de dimineaţă până la al treilea ceas din zi. Apoi a poruncit să taie funia cu care sfântul era spânzurat de picioare, ca astfel, deodată căzând şi capul sfărâmându-şi de greutatea pietrei, iar grumajii rupându-şi, să se sfârşească. Aceasta făcându-se, sfântul episcop, cu puterea lui Dumnezeu, a stat drept pe picioarele sale.

După aceasta tiranul a dat asupra lui hotărâre de moarte, pe care sfântul cu bucurie a primit-o şi cu glas mare a grăit: „Bine este cuvântat Dumnezeu şi Tatăl Domnului Iisus Hristos, Care m-a învrednicit să ajung această zi, pe care în toată vremea o doream; deci mă rog, Ţie, Doamne, pomeneşte-mă şi în acest ceas". Zicând aceasta, şi-a plecat genunchii şi i-au tăiat capul, săvârşindu-se în pace şi în mărturisirea Sfintei Treimi.

După aceea a poruncit împăratul ca să aducă înaintea sa pe Teona vrăjitorul, care crezuse în Hristos şi după ce n-a putut nici cu îmbunări, nici cu îngroziri să-l înduplece la jertfele idoleşti, a poruncit să-l arunce într-o groapă adâncă, să-l astupe cu ţărână, apoi a adus cai ca să calce pe sfânt în groapă. Astfel, Sfântul Teona

astupându-se cu ţărână şi de picioarele cailor mult călcându-se, a trecut către Domnul.

Deci Sfinţii Mucenici Teopempt episcopul şi Teona, zis Sinesie, şi-au săvârşit nevoinţele lor cele mucenicești de la Dioclețian împăratul, în Nicomidia; împărăţind peste toţi Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, I se cuvine slava, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, VIAŢA MAICII NOASTRE SINCLITICHIA[1]

Cea numită cu numele Sinclitichia a fost din Macedonia. Auzind strămoşii ei despre iubirea de Dumnezeu şi credinţa în Hristos, ce se răspândise în cetatea alexandrinilor, s-au dus acolo. Iar ajungând în acea cetate şi aflând faptele mai mari decât vestea, au fost primiţi cu prietenească dragoste. Şi nu se bucurau ei de mulţimea poporului, nici nu se minunau de mărimea caselor, ci aflând credinţă şi dragoste adevărată, mai prejos au socotit patria lor decât mutarea.

Deci era fericita Sinclitichia nu numai cu neamul vestită; dar era împodobită şi cu celelalte calităţi care în viaţă se socotesc veselitoare. Ea avea o soră şi doi fraţi de un cuget cu dânsa, având şi ei viaţă cinstită, dintre care unul, fiind în vârstă copilărească, a răposat; iar celălalt, ajungând la 25 de ani, era îndemnat de părinţi la căsătorie. Însă pregătindu-se toate cele de veselie şi săvârşindu-se lucrurile cele după obicei, tânărul a zburat ca o pasăre din laţuri, făcând schimb, în locul miresei pământeşti, cu soborul cel fără prihană al sfinţilor.

Iar sora lui, fiind încă în braţele părinteşti, îşi împodobea sufletul cu iubirea de Dumnezeu, iar purtările de grijă ale trupului le avea numai cât se cuvenea firii. Pentru că era curată şi la chip prea frumoasă, încât mulţi logodnici s-au apropiat de dânsa; pe de o parte bucurându-se de zestre, iar pe de alta gândindu-se la neamul părinţilor şi, pe lângă acestea, aprinzându-se şi de frumuseţea fecioarei.

Deci, părinţii îndemnau pe tânără spre nuntă, silind-o spre aceasta, ca prin ea să nu li se stingă neamul. Iar înţeleapta fecioară nicidecum nu se învoia cu asemenea sfaturi ale părinţilor, ci mai vârtos, cu cât auzea de nuntă lumească, cu atât privea la cea

[1] Scrisă de marele Atanasie, Arhiepiscopul Alexandriei.

dumnezeiască. Şi pe mulţi logodnici trecând cu vederea, ea îşi îndrepta ochiul la Mirele ceresc.

Şi era o adevărată ucenică a fericitei Tecla, urmând aceleia întru învăţături; pentru că la amândouă Hristos le era logodnic şi acelaşi Pavel era aducător de Mire al amândurora. Şi mi se pare că şi cămara o avea aceeaşi, adică biserica le era amândurora lăcaş. Însuşi David versuieşte despre amândouă în cântările cele cinstite şi dumnezeieşti; pentru că în chimvale bine răsunătoare se veseleau sufletele lor cele încredinţate lui Dumnezeu, în timpane şi psaltiri cu zece strune trimiteau ele în sus cântarea cea desăvârşită. Chiar Mariam, pentru aceste fecioare, aducând înainte cuvintele, zice: „Să cântăm Domnului, căci cu mărire S-a preamărit". Iar mâncările dumnezeieştii nunţi sunt de obşte celor ce se ospătează, căci zice: *Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul.* Ţesătura îmbrăcămintelor de mireasă le era tot una, deoarece: *Câţi în Hristos s-au botezat, în Hristos s-au şi îmbrăcat.*

Deci, la fel le era lor dragostea către Domnul, pentru că de aceleaşi dăruiri se învredniceau. Încă şi cu nevoinţele se întreceau, pentru că mucenicia fericitei Tecla o ştiau toţi, cum s-a nevoit prin foc şi fiare sălbatice. Apoi nici ostenelile acestei îmbunătăţite nu trebuie a se tăinui; pentru că, dacă Unul era Mântuitorul lor Cel dorit, apoi tot un vrăjmaş li se răndula lor, adică diavolul.

Iar la Tecla socotesc chinurile mai măsurate, pentru că se surpase răutatea vrăjmaşului, prin cele dinafară întâlnindu-se cu dânsa; iar aici se arată mai iute răutatea sa, pornindu-se prin gândurile sale cele pierzătoare din cele dinlăuntru. Ţesătura cea aleasă a hainei nu a înşelat ochiul ei, nici strălucirile cele de multe feluri ale pietrelor de mult preţ. Chimvalul nu a amăgit auzul ei, nici fluierul n-a putut întoarce tăria sufletului ei. N-au înduplecat-o lacrimile părinţilor, nici vreo altă dojenire a rudeniilor, ci, având gândul ca un diamant, şi-a abătut în lături mintea sa.

Şi ca pe nişte ferestre toate simţirile sale închizându-le, vorbea cu Mirele său, zicând cuvântul acela: „Precum sunt eu nepotului meu, aşa şi nepotul meu mie". Dacă se spuneau vorbe întunecoase, fugea de acestea, aducându-se pe sine Domnului în cămările cele mai dinlăuntru ale sufletului; iar când i se dădeau sfaturi luminoase folositoare, toată mintea sa o avea în primirea celor zise.

Postirea o avea aşa de iubită, încât nimic nu-i era mai drag; pentru că o socotea păzitoare şi temelia celorlalte virtuţi. Dacă ar fi fost nevoie cândva să mănânce afară de vremea cea obişnuită, ea

făcea cele împotriva celor ce mănâncă. Se îngălbenea faţa ei de nemâncare şi trupul ei se subţia, din pricina hranei puţine. Deci, fericita aceasta cugeta cele zise de Apostol: *Cu cât omul nostru din afară se strică, cu atât cel dinlăuntru se înnoieşte*.

Astfel se străduia, tăinuindu-se de mulţi. Iar când părinţii s-au dus din viaţa aceasta, învăţându-se mai mult cu înţelepciunea, a luat şi pe sora sa cu sine, pentru că era lipsită de vedere; apoi s-au depărtat de casele părinteşti şi s-au dus la o curte a unei rudenii a sa, ce era mutată din cetate. După aceea, vânzând toată avuţia rămasă şi împărţind-o săracilor, a rugat pe unii din preoţi a-i tăia părul şi de atunci toată împodobirea a lepădat-o, pentru că este obiceiul la femei a socoti părul ca podoabă. Şi acesta era semn că a făcut sufletul ei curat şi neprisositor.

De atunci s-a învrednicit de întâia numire feciorească, adică de călugărie; iar toată averea sa împărţind-o săracilor, zicea: „De mare cinste m-am învrednicit, încât nu sunt vrednică a mulţumi Celui ce mi-a dăruit acestea. Dacă pentru lucrurile stricăcioase din afară oamenii risipesc toată avuţia lor, cu atât mai vârtos eu, învrednicindu-mă de acest dar, nu se cădea oare ca odată cu averea a da şi trupul? Şi ce zic a le da, căci toate sunt ale Domnului; pentru că *al Domnului e pământul şi plinirea lui*". Deci prin aceste cuvinte, adică prin smerita cugetare, se liniştea, pentru care cu mult mai înainte în ogrăzile părinteşti se arăta foarte vrednică şi iscusită, iar mai apoi ajungând la floarea nevoinţei sporea cu faptele bune.

Pentru că cei care fără iscusinţă şi fără socotire s-au apropiat de această taină dumnezeiască (călugăria) au pierdut ceea ce căutau, neprivind mai înainte la faptele lor. Precum cei ce vor să călătorească se îngrijesc mai întâi de merinde, tot asemenea şi aceasta, gătindu-se mai înainte cu ostenelile ca şi cu oarecare hrană, fără temere mergea spre cele de sus; pentru că, strângând mai înainte cele trebuincioase pentru săvârşirea casei, punea temelia bună. Dar facerea caselor se urmează după plan, din materiile cele din afară; iar Sinclitichia a făcut împotrivă, pentru că nu aduna materiile cele din afară, ci mai vârtos pe cele dinlăuntru le deşerta. Căci banii săi dându-i săracilor şi părăsind mânia şi pomenirea de rău şi izgonind zavistia şi mărirea deşartă, şi-a zidit casa pe piatra al cărei turn este vestit, iar casa neînviforată.

Şi ca să nu zic multe, ea covârşea prin începuturi bune şi pe cele ce aveau deprinderea vieţii monahiceşti. Precum copiii cei isteţi, fiind încă la începutul cărţii, se întrec cu cei în vârstă, care sunt de

mai mult timp pe lângă dascăli, aşa şi aceasta, arzând cu duhul, întrecea pe celelalte.

Deci, viaţa ei cea pustnicească nu o putem spune, de vreme ce nimănui nu da voie a se face privitor, şi nici nu voia a fi cineva propovăduitor al vitejiilor ei. Căci nu atât se îngrijea să facă bine, cât de păzirea şi ascunderea acestuia; iar aceasta nu o făcea pentru că o pizmuia cineva, ci fiind întărită de darul ceresc; pentru că avea în minte acel grai dumnezeiesc, care zice: *Să nu ştie stânga ce face dreapta*.

Astfel tăinuindu-se, săvârşea cele cuviincioase făgăduinţei. Iar din vârsta cea dintâi şi până la cea desăvârşită, se ferea nu numai de întâlnirea cu vreun bărbat, dar fugea de multe ori şi de cele de un neam cu dânsa. Aceasta o făcea pentru două lucruri: ori ca să nu se laude pentru covârşirea pustniciei, ori ca să nu se tragă pe furiş de la fapta bună pentru trebuinţa trupească. Aşa pândea bântuielile cele dintâi ale sufletului, neiertându-l pe dânsul a fi tras în jos de poftele cele trupeşti, ci, ca pe un copac stufos, curăţa împrejur crengile sale neroditoare. Odraslele cele spinoase ale patimilor le dezrădăcina prin postire şi rugăciune. Apoi tot trupul său îl supunea la multe osteneli şi se îndestula cu puţină pâine şi apă.

Iar când se ridica războiul vrăjmaşului, mai întâi pe Stăpânul său Îl chema prin rugăciune, spre a lupta împreună. Căci nu putea opri pornirea leului doar cu pustnicia. Apoi îndată cu rugămintea, Domnul era de faţă şi fugea războinicul. Iar de multe ori şi zăbovea vrăjmaşul la luptă şi Domnul nu chinuia pe războinic, crescând prin aceasta iscusinţa sufletului celui îmbunătăţit. Iar ea primind aceasta ca o adăugire a darurilor, şi mai mult se întărea de biruinţă asupra vrăjmaşului.

Sinclitichia nu numai că se îndestula cu puţină trebuinţă a hainelor, ci şi de ospătările cele de dezmierdare se lepăda; căci pâine de tărâţe mânca, iar apă de multe ori nici nu lua şi se culca jos până la o vreme oarecare. Deci până înceta războiul, avea nişte arme ca acestea, cu rugăciunea era îmbrăcată, iar coiful ei era din credinţă amestecată cu nădejde şi dragoste. Credinţa mergea mai înainte, strângând toate încheieturile sufletului ei; după aceea venea şi milostenia, dar nu cea după lucrare, ci cea după voire.

Deci prin această biruinţă răbdând pe vrăjmaşul şi ea se uşura pe sine de pustnicia cea aspră. Iar aceasta o făcea ca nu deodată să se dezlege de mădularele trupului, pentru că acesta ar fi fost semn de biruinţă; căci armele căzând, care mai este nădejdea ostaşului în

război? Unii înfrânându-se cu ajunare fără măsură şi fără cercetare, şi-au adus rănire de moarte. Şi ca şi cum ar fi fost lăsaţi de împotrivă luptătorul, pe dânşii s-au stricat.

Sinclitichia însă nu făcea astfel, ci toate cu deslușire le făcea. Cu vrăjmaşul se lupta groaznic prin rugăciuni şi pustnicie, iar întru alinarea corabiei sale purta grija de trup. Pentru că şi cei ce călătoresc pe apă, ajungându-i iarna şi viforul, rămân nemâncaţi şi îşi pun tot meşteşugul lor împotriva primejdiei care o au înaintea ochilor; iar când îşi dobândesc viaţa, atunci pentru a doua scăpare se îngrijesc. Şi nu toată vremea lor pentru furtună se cheltuieşte, ci ca şi cum ar primi alinarea cea prea scurtă ca o odihnă a ostenelilor, nu petrec aşa fără grijă, nici nu se ţin de somn adânc, ispitire având a celor trecute şi înţelegere luând a celor ce vor să fie, căci deşi iarna şi furtuna au încetat, marea nu s-a împuţinat, şi dacă a trecut a doua primejdie, a treia poate să vină. Şi dacă cele întâmplate s-au dus, pricina lor este de faţă. Deci aşa se petrecea cu Sinclitichia. Deşi duhul poftei l-a izgonit, dar cel ce-l stăpâneşte pe acesta nu era departe. Drept aceea se cade necontenit a fi în rugăciune, pentru nestatornicia mării şi pentru sărătura răutăţii vrăjmaşului.

Deci fericita, ştiind cu dinadinsul viforul de faţă al vieţii şi văzând furtunile valurilor, cu osârdie ocârmuia corabia sa, prin dreapta credinţă în Dumnezeu; pentru că aceasta o scotea neînviforată la limanul cel de mântuire, având ca ancoră întemeiată credinţa în Hristos. Viaţa ei era deci apostolească, căci o petrecea în credinţă şi sărăcie.

Strălucind prin credinţă şi smerită cugetare, aceasta a săvârşit fapta cuvântului de mântuire; căci a călcat pe aspidă şi pe vasilisc şi peste toată puterea vrăjmaşului, cum zice Scriptura: *Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi aşeza*. Iar grăirea, deşi la dăruiri în sus se aduce, şi aici să se înţeleagă. „Pentru că ai biruit războiul cel materialnic, vei ridica steag de biruinţă împotriva celui nematerialnic, Eu fiindu-ţi scut ţie. Cunoască dar mărimea credinţei tale începătoriile şi stăpânirile cele ce s-au zis de sluga Mea Pavel. Pentru că biruind puterile cele potrivnice, vei câştiga şi pe cele mai bune". Deci, astfel osebindu-se pe sine, s-a făcut săvârşitoare a faptelor celor bune.

Vremea mergând înainte şi faptele ei bune înflorind, mireasma ostenelilor ei cele preamărite se ducea la mulţi. Pentru că nu este, cum zice Sfânta Evanghelie, lucru ascuns care să nu fie arătat; căci ştie Dumnezeu pe cei ce-L iubesc pe El, şi a-i vesti spre îndreptarea celor ce îi aud. Deci atunci, prin voia lui Dumnezeu, au început unele

a veni la dânsa, spre a le vorbi. Pentru că prin cuvinte se cunoşteau faptele vieţii ei şi mai mult se apropiau, vrând a se folosi.

Acelea o întrebau pe dânsa, zicând: „Cum trebuie să ne mântuim?" Iar ea, oftând greu şi multe lacrimi vărsând, intra întru sine şi, ca şi cum ar fi dat răspunsul prin lacrimi, tăcea. Apoi cele ce se adunaseră o sileau pe dânsa a spune măririle lui Dumnezeu şi pentru că se minunau şi se spăimântau de însăşi vederea ei, iarăşi o rugau pe dânsa a le grăi. Şi fiind mult silită fericita, după multă vreme făcându-se linişte, cu glas smerit a spus graiul acela al Scripturii: *Nu sili pe sărac, pentru că este scăpătat*.

Iar cele de faţă, primind graiul, mai mult o întrebau, apoi prin graiurile Scripturii ziceau către dânsa: *„În dar ai luat, în dar dă*; şi vezi să nu pătimeşti pedeapsa celui ce a ascuns talantul". Ea a zis către dânsele: „Ce vorbiţi astfel pentru mine, păcătoasa, ca şi cum eu fac ceva? De obşte avem Învăţător pe Domnul şi din aceleaşi izvoare scoatem apele cele duhovniceşti. Apoi ne hrănim din acelaşi lapte al Aşezământului celui vechi şi al celui nou". Iar ele către dânsa ziceau: „Ştim şi noi că una este învăţătura noastră, Scriptura, şi Acelaşi este Dascălul; dar tu prin sârguinţă ai sporit în faptele cele bune şi cele ce s-au făcut de tine întru deprinderea bunătăţilor trebuie a le pune ca rânduială celor tinere, pentru că şi Dascălul nostru Cel de obşte aceasta porunceşte".

Iar fericita auzind aceasta, plângea ca pruncii, însă cele adunate, repetând întrebarea, o rugau pe dânsa a înceta din plâns. Şi după ce s-a liniştit, au început iarăşi a o ruga, iar ea milostivindu-se şi cunoscând că cele zise nu-i aduc ei laudă, ci celor de faţă le seamănă folos, a început a zice către dânsele astfel:

„Fiicelor, toţi şi toate ştim a ne mântui, dar pentru a noastră nepăsare, ne lipsim de mântuire. Pentru că se cade mai întâi a păzi cele cunoscute prin darul Domnului, adică acestea: *Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată vârtutea ta, şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi*. Dintru acestea, începutul legii se păzeşte; întru acestea plinirea darului se odihneşte. Scurtă este glăsuirea cuvântului, dar multă şi nemărginită este puterea ce iese din acestea; căci toate cele de suflet folositoare, de acestea atârnă. Chiar şi Pavel mărturiseşte, zicând: *Dragostea este sfârşitul legii*. Deci câte vor spune oamenii de treabă după darul duhului, sunt din dragoste şi la dânsa se sfârşesc; deci mântuirea aceasta este, adică dragostea cea îndoită. Se cade a adăuga şi aceasta ca urmare a dragostei, adică: Fiecare din noi cunoscând ceea ce este, să dorească cele mai mari".

Dar ele nu se dumireau la cele zise şi iarăşi o întrebau. Iar ea le-a zis: „Ştiţi pilda din Evanghelie despre sămânţa care a dat una o sută, alta şaizeci, şi alta treizeci. Deci suta este cinul nostru călugăresc, şasezecimea este ceata celor înfrânaţi, iar treizecimea a celor ce vieţuiesc cumpătat. Adică bine este a trece de la cele treizeci spre cele şaizeci şi de la cele şaizeci spre cele o sută. Pentru că de la cele mai mici la cele mai mari este bine a spori; iar a merge de la cele mai mari spre cele mai mici nu este fără primejdie; pentru că cel ce o dată s-a plecat spre cele rele, nici întru cele mai puţine nu poate sta, ci ca într-un fund de pieire se coboară. Deci, făgăduind cineva feciorie, pricinuieşte păcate de nu se va păzi. Că zic unii că: «Dacă vom vieţui cumpătat sau chiar nebuneşte, măcar de cele treizeci ne vom învrednici. Pentru că se zice că toate Legea veche se ţinea de facerea de copii».

Deci, cunoscut să vă fie că socotesc că acest gând rău vine de la vrăjmaş; căci cel ce merge de la cele mai mari spre cele mai mici, se răneşte de cel potrivnic. Pentru că cel care face aceasta, se judecă ca un ostaş fugar, nu ca unul care a fugit de la o oaste mai mare la una mai mică; şi nu se învredniceşte de iertare. Căci, dacă a fugit de făgăduială, ia pedeapsă. Deci se cade, precum mai înainte am zis, a păşi înainte de la cele mai mici spre cele mai mari. Aceasta o învaţă şi apostolul, zicând: *Cele din urmă uitându-le, la cele dinainte priviţi.* Astfel se cade, ca cei ce au suta, pe aceasta a o păstra şi să nu dea margine numărului. Pentru că zice: *Când veţi face toate cele poruncite vouă, să ziceţi: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem.* Deci se cade ca noi, cele ce am ales cinul acesta, să păzim cumpătarea mai mult decât cele din lume; pentru că şi din acelea unele se pare că ţin fecioria, dar împreună cu ea este şi nebunie, căci cu toate celelalte simţuri păcătuiesc, se uită cu necuviinţă şi râd fără rânduială. Iar noi şi de acestea lăsându-ne, să ne suim mai sus spre faptele cele bune. Din ochi să scoatem nălucirea cea deşartă, căci Scriptura zice: *Ochii tăi să vadă cele drepte,* iar limba să o oprim de la nişte păcătuiri ca acestea; pentru că este necuvios a rosti graiuri urâte. Şi nu numai de a spune cele deşarte se cade a ne lăsa, ci şi de a le auzi.

Acestea sunt cu putinţă a le păzi, dacă nu vom ieşi des în lume. Pentru că prin simţurile noastre, deşi nu voim, intră furii. Cum poate casa a nu se înnegri, venind fum din afară şi ferestrele fiind deschise? Deci se cuvine a părăsi mergerile la târg, pentru că dacă necăjicios şi cu greu socotim a vedea chiar fraţii şi părinţii noştri, cu mult mai

vârtos va fi vătămător nouă a privi pe uliţe pe cei cu necuviinţă goliţi, care uneori au şi graiuri de poftă, pentru că dintr-acestea se întâmplă nălucire vătămătoare a avea. Iar când ne vom închide, nici acolo nu trebuie să fim fără grijă, ci a priveghea; pentru că s-a scris: *Privegheaţi.*

Şi cu cât ne întemeiem mai mult pe întreaga înţelepciune, cu atât ne luptăm cu gânduri mai iuţi. Căci cel ce a adăugat cunoştinţă, zice, va adăuga durere; pentru că pe cât sporesc sârguinţele, pe atât avem necazuri. Pentru că pe cât sporesc cei ce se străduiesc, cu atâta se întâlnesc cu mai mari împotrivă luptători. Vezi cât te-ai depărtat şi nu te vei împuţina pentru cele de acum. Dacă biruieşti desfrânarea cea materialnică, atunci vrăjmaşul ţi-o pune înainte pe cea prin simţire. Iar când şi în aceasta te vei birui pe sine, atunci se încuibează în locurile socotelii minţii tale, pornindu-ţi războiul cel nematerialnic. Pentru că feţe necuviincioase şi forme şi vorbe vechi le aduce celor ce se liniştesc. Deci se cade a nu ne învoi cu nălucirile, căci s-a scris: Dacă duhul celui ce stăpâneşte se va sui peste tine, locul tău să nu-l laşi. Pentru că învoirea către acestea este deopotrivă cu desfrânarea cea lumească. Că cei tari, zice, cu tărie vor fi certaţi. Deci mare este nevoinţa contra duhului desfrânării; pentru că începutul răutăţii vrăjmaşului către pierzarea sufletului acesta este. Despre acesta fericitul Iov zicea tainic către diavol: *Cel ce ai putere peste buricul pântecelui.*

Deci, prin multe măiestrii, diavolul porneşte boldul desfrânării asupra oamenilor iubitori de Hristos. De multe ori şi dragoste frăţească a pornit rău-cugetătorul spre a sa răutate. Pentru că fecioare ce au fugit de nuntă şi de toată nălucirea diavolului, prin dragoste frăţească le-a împiedicat. Încă a rănit până şi monahi care fugeau şi ei de tot felul de chipuri desfrânate, şi i-a amăgit prin vorbă cucernică; pentru că acesta este lucrul vrăjmaşului: îmbrăcându-se în cele străine, pe furiş le pune pe ale sale înainte. Arată grăunţe de grâu şi pune sub dânsele cursă. Mi se pare că şi Domnul pentru aceasta zice: *Ei vin la voi în îmbrăcăminte de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori.*

Deci, ce vom face? Să ne facem înţelepţi ca şerpii şi nevinovaţi ca porumbeii, deci să pornim gând măiestru împotriva cursei lui, spre a nu se ascunde de noi pornirile diavolului, căci cea asemenea din cea asemenea degrab se cunoaşte. Iar nevinovăţia porumbelului arată curăţia faptei. Deci orice lucru bun va fi întru fuga de cel mai rău. Dar cum vom fugi de ceea ce nu ştim? Deci se cuvine noi să înţelegem cruzimea lui şi să ne păzim de reaua măiestrie a acestuia,

pentru că este scris că *împrejur umblă, căutând pe cine să înghită* (adică bucatele lui alese). Deci trebuie totdeauna a priveghea, căci vrăjmaşul şi prin lucrările cele dinafară priveghează, iar prin gândurile cele dinăuntru asupreşte; dar mai mult prin cele dinăuntru, pentru că noaptea şi în fiecare zi cu nematerialnicie se apropie. Deci de ce este trebuinţă în războiul cel de faţă? Este învederat că de pustnicie dureroasă şi de rugăciune curată; şi acestea sunt, în scurt, doctoria vindecătoare de tot gândul.

Se cuvine încă a întrebuinţa şi unele osebite plănuiri, spre a goni această vătămare a sufletului şi când vine gândul cel întinat, a-i pune împotriva lui cele potrivnice. Iar dacă se va face în locurile socotelii minţii vreo nălucire de faţă bine încuviinţată şi frumoasă, se cade a o pedepsi prin cuvânt, şi aşa se scot ochii idolului, iar cărnurile obrazului se pierd, se taie încă şi buzele şi se vede o închegare de oase goale fără chip şi aşa vezi pe cine doreai. Pentru că aşa se va putea opri gândul de la rătăcirea cea deşartă. Că cea iubită nimic era, sânge cu flegmă amestecată şi mâncare viermilor. Deci prin nişte gânduri ca acestea, cu cuviinţă este a izgoni necurata răutate şi cum un cui scoate pe alt cui, aşa şi pe diavolul. Dar încă trebuinţă este trupul cel îndrăcit a-l supune gândului, că izvorăşte bube puturoase şi putrezitoare şi în scurt a zice asemenea mortului ori şi pe sine mort sub ochii cei dinăuntru a se vedea. Iar mai mare decât toate este aceasta: a stăpâni pântecele, pentru că astfel va fi cu putinţă a înfrâna şi dezmierdările cele de sub pântece".

Deci era ospăţ dumnezeiesc al celor de faţă, pentru că din paharul înţelepciunii se înveseleau şi fericita Sinclitichia le pregătea dumnezeiască băutură şi fiecare dintr-însele primea ceea ce voia. Iar una din cele ce se adunaseră o întreba, zicând: „Este desăvârşită bunătate necâştigarea?" Iar ea a zis: „Şi foarte desăvârşită bunătate celor ce pot, pentru că cele ce rabdă aceasta, necaz au cu trupul, iar cu sufletul au odihnă. Căci precum hainele se spală întorcându-se şi călcându-se, aşa şi sufletul cel tare, prin sărăcia cea de bună voie, mai mult se întăreşte; iar cele ce au gândul mai neputincios, cele împotrivă pătimesc, pentru că puţin necăjindu-se, pier ca hainele cele rupte, nesuferind spălătura cea prin fapta bună. Căci unul şi acelaşi este meşteşugul spălării, dar sfârşitul hainelor este de multe feluri; căci unele se rup şi pier, iar altele se înălbesc şi se înnoiesc.

Dar ar fi putut zice cineva că bun odor este necâştigarea la bărbatul înţelept; căci este frâul păcatelor celor cu fapta. Se cade dar negreşit a se iscusi mai întâi în postire, în culcarea pe jos şi în

celelalte fapte şi astfel, a câştiga această faptă bună; pentru că cei ce nu au făcut astfel, ci deodată au purces la lepădarea banilor, desăvârşit s-au robit de căinţă. Pentru că banii sunt unelte ale vieţii celei îndulcitoare. Deci, ucide întâi meşteşugul tău, adică lăcomia pântecelui şi viaţa cea cu desfătări, şi astfel lesne vei putea tăia materia banilor; că greu lucru mi se pare meşteşugul fiind de faţă, unelte să nu ai. Căci cel ce n-a lepădat pe cea dintâi, cum va putea da afară pe cea de-a doua?

Pentru aceasta şi Mântuitorul vorbind către bogat, nu deodată îi porunceşte lepădarea banilor, ci mai întâi îl întreabă dacă a împlinit poruncile legii. Şi luând chip de învăţător adevărat, zice: «Dacă ai învăţat literele, dacă ai luat silabisirea şi dacă ai deprins numele, vino acum şi spre citirea cea prea desăvârşită». Adică: *Du-te, vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor, apoi vino şi urmează-Mi*. Şi mi se pare că dacă nu ar fi făgăduit tânărul că a făcut cele cercetate, nu l-ar fi îndemnat Domnul spre necâştigare. Căci cum ar fi putut să înceapă citirea, puterea silabisirii neştiind-o? Deci, bună este necâştigarea celor ce s-au făcut întru deprinderea bunătăţilor. Pentru că, făcând lepădarea tuturor celor de prisos, se îndreptează către Domnul, cum zice acel dumnezeiesc cuvânt: *Ochii noştri către Tine nădăjduiesc şi Tu dai hrană la bună vreme celor ce Te iubesc pe Tine*.

Şi în alt fel iarăşi mare folos primesc, că neavând mintea spre vistieria cea de pe pământ, privesc la Împărăţia cerurilor şi săvârşesc cuvântul lui David, cântătorul de laude, care zice: *Ca un dobitoc m-am făcut lângă tine*. Că precum cele de sub jug făcând lucrarea lor, se îndestulează doar cu hrana pentru trai, aşa şi cei ce îndrăgesc necâştigarea socotesc întrebuinţarea argintului ca un nimic şi lucrează cu trupul doar pentru hrana de peste zi. Aceştia ţin temeiul credinţei, pentru că Domnul a zis către dânşii a nu se îngriji pentru ziua de mâine: *Că păsările cerului nu seamănă, nu seceră şi Tatăl cel ceresc le hrăneşte*.

Vrăjmaşul se biruieşte mai mult de cei necâştigători, pentru că nu are cu ce să-i vatăme. Că cele mai multe din necazuri şi ispite întru răpirea averilor se fac. Că ce poate să facă duhul cel potrivnic? Să ardă satele? Dar nu sunt. Să omoare dobitoacele? Nici pe astea nu le au. Să se atingă de preaiubiţii copii? Dar şi acestora de mult le-au zis: „Să fiţi sănătoşi!" Deci prea mare pedeapsă asupra vrăjmaşului şi vistierie de mult preţ sufletului este necâştigarea; dar cu cât aceasta este minunată şi prea înaltă către fapta bună, pe atât de rea şi lesnicioasă la răutate este iubirea de argint. Şi adevărat a zis

dumnezeiescul Pavel pentru aceasta că este mama tuturor relelor, căci pentru pofta bogăţiei este jurământul strâmb, furtişagul, răpirea, lăcomia, desfrânarea, zavistia, uciderea, urâciunea de fraţi, războiul, slujirea de idoli, apoi odraslele acestora: făţărnicia, momirea, luarea în râs; deci pricină a tuturor acestora se mărturiseşte iubirea de argint; pentru aceea apostolul a numit-o mamă a tuturor relelor.

Şi nu numai Dumnezeu îi pedepseşte pe iubitorii de argint, ci şi singuri pe sine se strică unii ca aceştia, că patima fiindu-le nesăţioasă, niciodată nu-şi împlinesc scopul. Drept aceea le este lor nevindecată rana. Cel ce nu are nimic, puţine pofteşte şi dobândind acestea, mai multe pofteşte. Are o sută de arginţi şi pofteşte o mie, iar aceştia agonisindu-i, nu-şi potoleşte pofta, ci merge către nemărginire. Astfel, neputând să câştige atât, de-a pururea se plâng de sărăcie.

Iubirea de argint are cu sine de-a pururea zavistia şi aşa strică întâi pe cel ce o are. Căci precum viperele născându-se, întâi pe mamele lor le omoară, mai înainte de a muşca pe alţii, aşa şi zavistia pe cel ce o are, pe el îl veştejeşte mai înainte de a se revărsa asupra vecinilor. Mare lucru era dacă am fi putut răbda atâtea dureri, căutând argintul cel lămurit; căci în multe patimi nevindecate cad vânătorii lumii deşarte. Spargeri de corăbii pătimesc, prădătorii îi întâlnesc, pe pământ cad între tâlhari, suferă furtună şi vânturi silnice şi, de multe ori câştigând, se socotesc pe sine săraci, faţă de cei pe care îi zavistuiesc. Iar noi nicidecum nu îndrăznim în faţa unor primejdii ca acestea, pentru câştigul cel adevărat; iar dacă cândva vom agonisi cât de puţin, ne mărim pe noi înşine, arătându-ne oamenilor. De multe ori şi pe cea nefăcută o scoatem în povestire, iar îndată scânteia bunului care ni se pare că îl aveam, ni se fură de către vrăjmaşul.

Şi multe câştigând aceia, mai multe poftesc, iar pe cele de faţă, nici nu le bagă în seamă, ci se întind spre cele care nu sunt de faţă. Deci trebuie să punem toată sârguinţa ca să ascundem câştigul. Iar cele care povestesc isprăvile lor, să caute a-şi spune şi neajunsurile. Iar dacă pe acestea le ascund, ca să nu fie batjocorite de cei ce le aud, cu mult mai vârtos se cade a ne păzi de a le spune pe cele bune, căci a le spune pe acestea, înstrăinează de la Dumnezeu. Deci şi cei ce după fapta bună vieţuiesc, povestesc şi greşelile lor cele mici în adăugire la cele ce au făcut, lepădând slava oamenilor, iar bunătăţile lor le ascund pentru întărirea sufletului.

Căci precum o comoară arătându-se, se împuţinează, aşa şi fapta cea bună, făcându-se cunoscută şi vădită, se pierde. Şi precum

ceara se topeşte de faţa focului, aşa şi sufletul se slăbeşte de laude. Şi dimpotrivă, dacă fierbinţeala a topit ceara, răceala ei cu adevărat va aduce întărirea. Dacă lauda lipseşte de tărie sufletul, negreşit ocara şi mustrarea sporesc fapta lui bună, căci este scris: *Bucuraţi-vă şi vă veseliţi când vor spune oamenii toată minciuna asupra voastră*. Şi se zice: *În necaz m-ai întărit pe mine*. Şi iarăşi: *Ocară a aşteptat sufletul meu*. De asemenea, altele zeci de mii ca acestea se pot auzi în Sfânta Scriptură.

Este întristare folositoare şi întristare aducătoare de stricăciune. Deci, a întristării celei bune este una de a suspina pentru păcatele tale, alta şi pentru neştiinţa aproapelui, alta spre a nu împlini scopul, iar alta ca să se atingă de bunătatea cea desăvârşită. Deci acestea sunt chipurile întristării celei adevărate. Dar este şi lucrare a vrăjmaşului care se împreunează cu acestea. Pentru că bagă şi acesta întristare plină de necuvântare, care a fost numită şi trândăvie de unii. Deci se cade acest duh a-l izgoni prin rugăciune mai ales, şi prin cântare de psalmi.

Deci ţinându-vă de grijile cele bune, nu se cuvine a socoti că este vreo grijă în viaţă; căci Scriptura zice: *Tot capul este în durere şi toată inima în întristare*; pentru că prin acest cuvânt Duhul Sfânt a arătat viaţa monahicească şi cea lumească. Prin durerea capului se înţelege tainic chipul monahicesc; pentru că cel ce domneşte este capul. Pentru că ochii înţeleptului, zice, în capul lui. Iar durere a zis pentru că toată fapta cea bună prin dureri se isprăveşte. Apoi, prin întristarea inimii, a arătat năravul cel nestatornic şi înrăutăţit al celor lumeşti. Inima a fost numită locuinţă de mânie şi întristare, pentru că neslăvindu-se unii, se întristează; cele străine poftind, se topesc; sărăcind, greu suferă; îmbogăţindu-se, înnebunesc, neavând nici somn pentru paza celor de faţă.

Deci, să nu fim târâţi pe furiş de cuget, zicând că [dacă ne vom întoarce în lume] vom dobândi negrijile cele din lume, că poate acelea de acolo mai mult se ostenesc. Cele din lume nasc cu greu şi cu primejdii şi pătimesc multe cu hrănirea de lapte şi cu copiii care bolesc; iar toate acestea le rabdă neavând sfârşit al durerii. Pentru că cei născuţi ori se vatămă la trup, ori fiind crescuţi rău, cu vicleşug ucid pe cei ce i-au născut.

Deci, acestea ştiindu-le, să nu ne amăgim de vrăjmaşul, ca şi cele ce în lume au viaţă slobodă şi fără grijă. Pentru că cele ce nasc se strică prin dureri, iar nenăscând, ca nişte sterpe şi neroditoare se ocărăsc. Iar acestea le zic vouă, ca să vă întăriţi împotriva celui

potrivnic. Nu tuturor sunt potrivite cele zise, ci numai celor ce voiesc viaţa cea monahicească. Căci, precum nu este aceeaşi hrană la toate vietăţile, aşa nici la toţi oamenii nu le este de folos acelaşi cuvânt.

Nu se cade a pune vin nou în burduf vechi. Pentru că într-alt fel se ospătează cei plini de privire şi cunoştinţă, şi într-alt chip cei ce gustă din pustnicie, şi după putere cei ce sunt norociţi în lume. Căci precum unele din vieţuitoare sunt de uscat, altele de apă, iar altele zburătoare, la fel şi oamenii. Unii jumătate din viaţă sunt ca cele de pe pământ, alţii caută către cele înalte, ca cele zburătoare, iar alţii cu apele păcatelor sunt acoperiţi ca peştii. *Căci am venit*, zice Scriptura, *în adâncurile mării şi viforul m-a copleşit*. Aceasta este firea vieţuitoarelor. Iar noi ca nişte vulturi având aripi, să zburăm peste cele mai înalte şi să călcăm peste leu şi peste balaur; iar pe cel ce altă dată stăpânea, acum să-l stăpânim. Iar aceasta o vom face dacă toată socoteala minţii noastre o vom aduce Mântuitorului. Însă cu cât noi ne suim către înălţimi şi vrăjmaşul se străduieşte a ne opri prin cursele sale. Şi ce-i de mirare să avem noi împotrivă luptători când ne avântăm către înălţime, când şi în cele de jos ne pizmuiesc, căci şi comorile cele îngropate sub pământ nu-i lasă pe oameni să le ia?

Deci, dacă şi către nălucirea cea pământească se pune împotrivă, cu atât mai vârtos către Împărăţia cerurilor ne va pizmui. Se cade dar în tot chipul a ne întrarma. Pentru că şi din cele din afară se apropie şi din cele dinlăuntru se pornesc. Şi precum o corabie uneori se scufundă de multele învăluiri din afară, iar alteori se îneacă prin strângerea apei dinăuntru; aşa şi noi uneori ne pierdem prin păcatele cele din afară cu fapta, alteori ne prăpădim prin gândurile cele dinlăuntru.

Deci, se cade a ne feri de lovirile cele dinafară ale duhurilor, precum şi de necurăţiile cele dinlăuntru ale gândurilor. Apoi totdeauna se cuvine a priveghea către gânduri. Că la întreitele învăluiri, adică cele din afară, răcnind corăbierii, le vine mântuirea prin corăbiile cele de aproape. Iar strângerea apei celei dinăuntru, de multe ori dormind corăbierii şi marea fiind liniştită, se întâmplă şi pe furiş îi omoară. Deci se cuvine a avea mai ostenitoare socoteală de minte către gânduri. Pentru că vrăjmaşul ca pe o casă pe suflet vrând a-l surpa, ori de la temelii aduce căderea, ori de la acoperiş începând, o strică toată, ori şi prin ferestre intrând, întâi pe stăpânul casei îl leagă şi astfel robeşte toate. Deci temelie sunt faptele cele bune, acoperişul este credinţa, iar ferestrele sunt simţurile, şi prin toate ne dă război vrăjmaşul.

Drept aceea, se cade a fi cu mulţi ochi acela ce voieşte a se mântui. Pentru că nu este loc aici de neîngrijire; căci Sfânta Scriptură zice: *Să se păzească cel ce stă, să nu cadă*. Viaţa noastră s-a numit „mare" de către sfinţitul cântător David. Căci părţile mării, unele sunt pietroase, altele pline de fiare, iar altele liniştite. Deci, noi în partea cea liniştită a mării părem a înota, iar cei din lume în cea primejdioasă. Iar noi înotăm ziua, povăţuiţi fiind de soarele dreptăţii, iar aceia noaptea, fiind purtaţi de necunoştinţă.

Şi se poate de multe ori ca mireanul fiind în furtună şi în întuneric, răcnind şi priveghind, să-şi mântuiască caicul său; iar noi întru alinare fiind, să ne scufundăm de nepăsare, lăsând cârma dreptăţii. Deci, să ia aminte cel ce stă ca să nu cadă; căci cel ce a căzut, o grijă are, ca să se scoale; iar cel ce stă, păzească-se ca să nu cadă. Pentru că de multe feluri sunt căderile. Căci cei ce au căzut, s-au lipsit de a sta; iar zăcând, nu foarte s-au vătămat. Iar cel ce stă, să nu defaime pe cel căzut, ci să se înfricoşeze, ca nu, căzând, să se strice şi să se pogoare în prăpastia cea mai de jos. Căci se poate să nu ceară nici ajutor din adâncul puţului, fiindcă strigarea nu se aude. Pentru că zice dreptul David: *Să nu mă înghită pe mine adâncul, nici să-şi închidă peste mine puţul gura sa*.

Vezi ca şi tu, căzând jos, să nu te faci mâncarea fiarelor. Cel ce a căzut, nu mai închide uşa, iar tu nicidecum să nu adormi, ci de-a pururea să zici cântarea: *Luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru moarte, ca nu cumva să zică vrăjmaşul meu: m-am întărit asupra lui*. Priveghează necurmat din cauza leului care răcneşte. Aceste graiuri folosesc spre a nu se înălţa cineva, ci a se întoarce şi a suspina, spre a se mântui.

Vezi-te pe tine, care stai, pentru că îndoită frică este asupra ta; ori ca să nu te întorci spre cele de demult, căzând asupra ta vrăjmaşul pentru împuţinarea ta, ori ca, alergând, să nu te împiedici. Pentru că vrăjmaşul nostru, diavolul, de multe ori ne trage înapoi, când va vedea pe suflet zăbovind şi fiind pregetător. Ori părându-i-se lui sârguitor şi ostenitor către pustnicie, intră pe furiş cu subţirime, şi pe ascuns, prin mândrie, şi astfel, fără bărbăţie, pierde sufletul. Această armă, adică mândria, mai de pe urmă şi mai din vârf este decât toate relele. Prin ea diavolul a căzut şi tot prin ea se străduieşte a-i surpa şi pe cei mai puternici dintre oameni. Precum cei iscusiţi dintre războinici, după ce cheltuiesc săgeţile cele mai mărunţele, fiind puternici încă cei viteji, pun înainte sabia cea mai tare decât toate, astfel şi diavolul, după ce cheltuieşte undiţele cele dintâi ale sale, atunci unelteşte paloşul cel mai de pe urmă, adică mândria. Care au

fost, dar, cursele lui cele dintâi? Arătat este că lăcomia pântecelui, iubirea de dezmierdare şi desfrânarea. Pentru că aceste duhuri vin mai ales la vârstele cele mai tinere. Urmează apoi: iubirea de argint, lăcomia şi cele asemenea acestora.

Deci, când bietul suflet se va ridica deasupra acestora: când pântecele îl va stăpâni, când şi peste dezmierdările cele de sub pântece va sări, când argintul îl va defăima, atunci este încurcat de pretutindeni de răucugetătorul, şi îi dă lui pornire fără rânduială, pentru că îl măreşte pe dânsul ca să se ridice cu necuviinţă asupra fraţilor. Grea şi pierzătoare este această otravă a vrăjmaşului. Pe mulţi i-a doborât întunecându-i deodată, dând sufletului înţelegere neadevărată şi purtătoare de moarte. Căci înşeală pe om că a ajuns cele neştiute celor mulţi şi că în posturi întrece pe mulţi, şi îl arată pe el încununat cu mulţime de vitejii.

Şi îl aduce în uitare de toate cele ce a păcătuit, pentru a se înălţa asupra celor ce sunt împreună cu el; căci pe furiş fură din mintea lui greşelile, şi aceasta n-o face spre folosul lui, ci ca să nu poată zice acel glas vindecător: *Ţie, Unuia, am greşit, miluieşte-mă;* nici nu-i dă voie a zice: *Mărturisi-mă-voi Ţie, Doamne, cu toată inima mea.* Ci precum el, după socoteala minţii sale, a zis: *Mă voi sui şi voi pune acolo scaunul meu*, aşa şi pe acesta îl închipuie între începătorii, şi în mai înainte şederi, încă şi între învăţători şi tămăduitori. Deci sufletul cel ce astfel s-a amăgit, se strică şi piere, fiind rănit cu rană anevoie de vindecat.

Deci ce se cade a face când nişte gânduri ca acestea vin în mintea noastră? Se cade necontenit a cugeta la aceste cuvinte dumnezeieşti: *Eu sunt vierme, şi nu om*, şi la alt loc, unde se zice: *Eu sunt pământ şi cenuşă.* Apoi graiul proorocului Isaia, care zice: *Toată dreptatea omului este ca o cârpă lepădată.* Şi dacă în vreuna din cele ce s-au depărtat în pustie, vor intra gândurile acestea, să intre în viaţă de obşte; şi să se silească să mănânce şi a doua oară în zi, dacă prin covârşire de pustnicie s-a robit de această patimă. Să se certe şi să se dojenească de cele de o vârstă, ca una ce nu face nimic; şi toată munca să o facă. Să i se aducă ei spre citire vieţi mai alese ale sfinţilor. Şi să încerce cele adunate împreună a-şi întinde ostenelile lor către pustnicie câteva zile, ca aceea văzând mărimea faptelor bune, mai mică să se socotească pe sine. Iar mai înainte de această boală merge alt rău: neascultarea. De aceea prin cele împotriva neascultării, este cu putinţă a curăţi păşunea cea putrezită a sufletului. Pentru că ascultarea, zice Scriptura, este mai presus de jertfă.

Deci se cade a înlătura gândul de mărire din vreme, căci de se va afla sufletul nebăgător de seamă şi pregetător, uneori încă şi amorţit spre sporirea binelui, a o lăuda pe una ca aceasta se cuvine. Şi dacă puţin ceva bun va face, a se minuna şi mare a o face pe dânsa cu cuviinţă este. Şi greşelile cele groaznice şi fără omenie ca pe nişte prea mici şi de nimic a le zice. Pentru că diavolul voind a răzvrăti toate; la cei sârguitori şi pustniceşti se sileşte să le ascundă păcatele cele făcute, căci voieşte pe mândrie a o creşte. Iar la cele de curând venite le pune înaintea ochilor toate păcătuirile, născând deznădăjduire întru dânsele, căci zice uneia: „Tu, fiind desfrânată, cum poţi fi iertată?"; iar alteia îi zice: „Tu, fiind lacomă, îţi este cu neputinţă a dobândi mântuire". Deci, pe sufletele care se clatină astfel, se cade a le mângâia şi a zice: „Rahab era desfrânată şi prin credinţă s-a mântuit; Pavel era prigonitor, dar s-a făcut vas de alegere; Matei era vameş, dar toţi cunosc darul acestuia; tâlharul prăda şi ucidea, dar primul a deschis uşa Raiului. Deci, la acestea gândind, să nu-ţi deznădăjduieşti sufletul tău.

Iar celor care s-au robit de mândrie, din cele mai mari se cade a le vindeca, căci se cade a zice către dânsele: „Ce te-ai umflat ca una ce nu mănânci carne? Alţii nici peşte nu văd. Dacă vin nu bei, ia seama că alţii nici untdelemn nu mănâncă. Până seara posteşti? Dar alţii două şi trei zile ajunează. Dacă nu te speli, cugeţi mari lucruri? Dar mulţi pentru patimă trupească nicidecum baie n-au făcut. Te minunezi că dormi într-un şanţ şi în aşternut de păr? Dar alţii se culcă pe jos neîncetat. Ci şi aceasta dacă ai fi făcut-o, nu este mare lucru, pentru că unii chiar îşi puneau pietre sub ei, ca să nu se dobândească cele fireşti după dezmierdare, iar alţii au stat atârnaţi ţinându-se de frânghii toată noaptea. Ci chiar făcând toate acestea şi săvârşind pustnicia cea desăvârşită, să nu cugeţi a fi mare, pentru că diavolii mai mult decât ale tale au făcut şi fac: nici nu mănâncă, nici nu beau şi în pustie petrec; iar tu dacă locuieşti chiar în peşteră, ţi se pare că faci lucru mare."

Şi aşa prin nişte gânduri ca acestea, este cu putinţă a vindeca patimile cele potrivnice. Căci precum un foc care este bătut tare de vânt, împrăştiindu-se, piere, sau dacă nu are vânt, iarăşi piere, tot aşa şi fapta cea bună zboară pentru trecerea cu vederea, dacă multă grăbnicie prin pustnicie va lua. Şi se strică iarăşi binele prin lenevire, când nicidecum nu ne vom porni pe noi înşine către răcoreala Sfântului Duh. Sabia cea ascuţită se toceşte lesne de piatră; aşa şi

pustnicia prea întinsă, repede piere prin mândrie. Drept aceea, se cuvine a întări sufletul de pretutindeni, iar din pustnicia cea desăvârşită, cea arsă de arşiţa mândriei, trebuie a pleca spre locurile cele umbroase, iar uneori şi a tăia cele de prisos, ca să se facă rădăcina mai bine înverzită.

Iar pe cel robit de deznădăjduire se cuvine a-l sili să caute în sus, prin gândurile cele mai înainte zise, pentru că sufletul acestuia zboară prea jos. Căci şi cei mai buni din lucrătorii de pământ, când vor vedea un răsad slab şi neputincios, îl udă cu îndestulare şi îl învrednicesc de multă purtare de grijă, ca să crească; iar când vor vedea în răsad vreo odraslă înainte de vreme, obişnuiesc a tăia împrejur cele de prisos, pentru că acestea se usucă degrabă. Iar doctorii pe unii bolnavi îi hrănesc destul şi îi îndeamnă la plimbare, iar pe alţii legându-i, ajunaţi mult îi păzesc. Deci, arătat este cât de mare-i mândria, între răutăţi.

Aceasta o arată fapta cea potrivnică ei, smerita cugetare. A o câştiga pe aceasta este foarte greu; căci dacă cineva nu se va lepăda de toată slava, nu va putea dobândi această vistierie. Aşa de mare este smerita cugetare, încât toate faptele bune poate să le urmeze diavolul, iar aceasta nici nu ştie ce este. Ştiind întemeierea şi neclintirea ei, Apostolul Petru ne porunceşte a ne împodobi pe dinăuntru cu smerită cugetare şi voieşte ca toţi, făcând cele de folos, cu aceasta a se înconjura.

De posteşti, de miluieşti, de înveţi, de eşti feciorelnic şi priceput, pe aceasta în loc de zid nesurpat pune-ţi-o ţie de faţă; toate faptele cele bune ale tale să le strângă şi să le cuprindă smerita cugetare. Vezi şi mărturisirea celor trei tineri, pentru că aceştia de celelalte fapte bune nepomenind, pe cei smeriţi întru laude i-au numărat, nu zicând feciorelnici sau necâştigători. Căci precum este cu neputinţă a se face corabie fără cuie, tot astfel este cu neputinţă a se mântui omul fără smerita cugetare. Iar că bună şi mântuitoare are firea ei, vedem din aceea că Domnul, împlinind rânduiala către oameni, cu aceasta S-a îmbrăcat, zicând: *Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima*. Vezi cine este Cel ce zice aşa, ca desăvârşit să I te faci ucenic. Deci, să ţi se facă început şi sfârşit al bunătăţilor smerita cugetare. Cugetul smerit nu este numai forma. Pe omul cel dinăuntru tainic îl însemnează, pentru că va urma acestuia şi cel dinafară. Ai păzit toate poruncile? Ştie Domnul. Ci însuţi ţie îţi porunceşte să iei din nou început de robie, că zice: *Când acestea toate le veţi face, ziceţi: Suntem slugi netrebnice*.

Deci, smerita cugetare se capătă prin ocări, prin dosădiri, prin răniri, ca să auzi zicându-ţi-se nebun şi lipsit de minte, sărac şi scăpătat, neputincios şi prost, nesporit în lucruri, necuvântător întru grăire, urât la chip, slab în putere. Acestea sunt semnele smeritei cugetări. Acestea Domnul nostru le-a auzit şi le-a pătimit, pentru că i-au zis că este samarinean şi că are diavol. El chip de rob a luat, a fost pălmuit şi a primit răniri. Deci, se cade a urma şi noi această smerită cugetare cu fapta. Sunt unii care se făţărnicesc şi se smeresc prin formele cele din afară, vânând prin aceasta slavă; dar din roadele lor se cunosc. Pentru că pe deasupra ocărâţi fiind, unii ca aceştia nu au răbdat, ci numaidecât ca un şarpe şi-au vărsat veninul".

La cuvintele acestea, fecioarele cele adunate se bucurau foarte şi iarăşi mai aşteptau, nesăturându-se de bunătăţi. Deci iarăşi a zis fericita către dânsele: „Nevoinţă este multă celor ce se apropie de Dumnezeu, şi întâi este osteneală, dar apoi bucurie nepovestită. Căci precum cei ce voiesc a aprinde foc, întâi se afumă şi lăcrimează, şi astfel îl dobândesc, tot astfel se cade a aprinde şi noi dumnezeiescul foc în noi cu lacrimi şi cu osteneală. Pentru că însuşi Domnul zice: *Foc am venit să arunc pe pământ*. Dar unii, fiind slabi, fumul l-au suferit, iar focul nu l-au aprins, pentru că în afară au avut îndelungă răbdare, însă gândirea lor la Dumnezeu a fost neputincioasă şi întunecoasă.

Drept aceea, mare odor este dragostea; pentru aceasta adeverind Apostolul, zicea: *Dacă toate averile le voi împărţi şi trupul îmi voi robi, iar dragoste nu am, m-am făcut aramă răsunătoare şi chimval răsunător*. Deci mare este între bunătăţi dragostea; precum şi prea rea este mânia, pentru că tot sufletul întunecându-l şi sălbăticindu-l, la necuvântare îl aduce. Deci Domnul, îngrijindu-se de pretutindeni de mântuirea noastră, nicidecum n-a iertat să fie vreo mică parte a sufletului descoperită. Porneşte vrăjmaşul înverşunare? Domnul ne-a întrarmat cu fecioria. Naşte mândrie? Smerita cugetare nu este departe. A sădit urâciune înăuntru? Dar dragostea stă de faţă.

Deci, deşi vrăjmaşul porneşte multe săgeţi împotriva noastră, dar Domnul ne-a întărit cu mai multe arme, spre mântuirea noastră şi căderea aceluia. Prea rea între răutăţi, cum am zis, este mânia. Pentru că Sfânta Scriptură zice: *Mânia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu*. Se cade, dar, pe dânsa a o ţine în frâu. Că în vreme trebuincioasă s-a arătat că de folos este a ne mânia şi a ne porni împotriva diavolilor, iar către om a ne porni cu mânie nu foloseşte, chiar dacă ar păcătui. Ci se cade a-l întoarce pe dânsul după ce va înceta patima iuţimii.

A ne iuți este ca o patimă mai mică între răutăți, iar pomenirea de rău este mai grea decât toate. Pentru că mânia ca niște fum puțin tulburând sufletul, se împrăștie, iar pomenirea de rău, ca una ce s-a înfipt în suflet, îl face pe el mai cumplit decât fiarele. Un câine care se repede împotriva cuiva, se momește de hrană și tace; așa și celelalte fiare, de obicei se îmblânzesc. Dar cel ce se ține de pomenirea de rău, nu se pleacă la mângâieri, nu se îmblânzește de hrană. Încă nici vremea, care toate le preface, n-a vindecat patima pomenitorilor de rău. Deci aceștia sunt mai păgâni și mai nelegiuiți decât toți, pentru că nu ascultă pe Mântuitorul, Care zice: *Du-te mai întâi, împacă-te cu fratele tău, și astfel adu darul tău.* Și apostolul zice: *Să nu apună soarele peste mânia voastră.*

Deci, bine este a nu se mânia. Iar dacă s-ar și întâmpla astfel, nu-ți este iertat nici o zi să fii stăpânit de această patimă, pentru că a zis: *Să nu apună soarele.* Iar tu aștepți până ce toată vremea ta va apune? Nu știi oare a zice: *Destul este zilei răutatea ei*? De ce urăști pe omul care te-a întristat? Nu este el cel ce te-a nedreptățit, ci diavolul. Urăște boala și nu pe cel care bolește.

De ce se făleşte în răutate cel puternic? Pentru aceasta cântătorul de psalmi a zis: *Nelegiuire toată ziua și nedreptate a gândit limba ta.* Adică, în toată vremea vieții tale nu asculți cuvântul care zice: *Să nu apună soarele întru mânia voastră.* Iar când zice: *Nedreptate a gândit limba ta,* înseamnă că nu încetezi hulind pe fratele tău.

De aceea, dreaptă pedeapsă rostește prin aceasta cântătorul de laudă, zicând: *Pentru aceasta Dumnezeu te va surpa până în sfârșit, te va smulge și te va muta din locașul tău, iar rădăcina ta din pământul celor vii.* Acestea sunt darurile vorbitorilor de rău, acestea sunt răsplătirile răutății.

Deci se cuvine a ne feri de pomenirea de rău, pentru că multe rele cumplite îi urmează: zavistie, întristare, grăire de rău; și purtătoare de moarte este răutatea acestora, deși pare a fi mică. Și de multe ori rănile cele făcute de paloșul cel cu două ascuțișuri, ori de o sabie mai mare, cum este desfrânarea, lăcomia și zavistia, s-au vindecat de doctoria cea mântuitoare a pocăinței. Iar mândria și pomenirea de rău, ori grăirea de rău, ca niște săgeți, ce se par a fi departe, pe furiș înfigându-se în părțile sufletului cele mai alese, l-au ucis; iar acestea nu ucid cu mărimea rănii, ci prin nepăsarea celor răniți. Pentru că, socotind ca o nimica grăirea de rău și celelalte, câte puțin cu totul s-au stricat de dânsele.

Grea și rea este vorbirea de rău, pentru că unii o au ca hrană și odihnă. Iar tu să nu primești auzire deșartă, să nu te faci încăpere a relelor celor străine, ci gătește-ți sufletul tău fără prisosință. Pentru că, primind puturoasa necurăție a cuvintelor, vei aduce, prin gânduri, întinăciuni rugăciunii tale, căci fără pricină urăști pe cei ce-i întâlnești. Pentru că muindu-se auzul tău de neomenia celor ce grăiesc de rău, cauți la toți posomorât. Deci, este trebuință a păzi limba și auzul, spre a nu zice ceva de acest fel sau a auzi cu împătimire, pentru că este scris: *Auzire deșartă să nu primiți.* În Psalmi David grăiește: *Pe cel ce clevetea în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit.* Și în altă parte zice: *Nu va grăi gura mea lucruri omenești.* Iar noi și pe cele ce nu sunt fapte împlinite, le vorbim. Deci, se cade a nu crede celor ce ni se spun, ci după Dumnezeiasca Scriptură să zicem și să facem: *Iar eu ca un surd m-am făcut și ca un mut.* Nu se cade a ne bucura de primejdia omului, chiar de ar fi foarte păcătos. Pentru că unii, văzând pe cineva bătut, dar fiind fără învățătură lumească, au zis acestea: „Cel ce și-a așternut rău, va suferi rău în somn". Deci, tu, cea care ți-ai așternut bine lucrurile, cutezi a te odihni în viață? Dar ce vom face cu cuvântul care zice că o întâlnire au și dreptul și păcătosul? Pentru că viețuirea noastră de aici una este, deși deosebită petrecere avem.

Nu se cade a urî pe vrăjmași, pentru că Domnul prin glasul Său ne-a poruncit acestea: *Să nu iubiți numai pe cei ce vă iubesc, pentru că aceasta o fac și păcătoșii și vameșii.* Omului bun nu-i trebuie meșteșug și nevoință spre a fi iubit, pentru că atrage la sine pe cei ce-l iubesc, iar cel rău are trebuință de dumnezeiasca învățătură și de osteneală multă spre îndreptare; pentru că Împărăția cerurilor nu este a celor răsfățați și negrijulii, ci a celor silitori.

Precum nu se cade a urî pe vrăjmași, tot așa nici de cei nebăgători de seamă și leneși nu trebuie a fugi și a-i îngâna. Deci unii își zic vorba aceea a Scripturii: *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, și cu cel îndărătnic, te vei îndărătnici.* Că pentru aceasta, zic ei, fugim de cei păcătoși, ca să nu ne răzvrătim cu dânșii, prin neștiința sufletului. Iar unii ca aceștia fac cele potrivnice împotriva celor scrise, pentru că Duhul Sfânt poruncește a nu ne răzvrăti cu cei răzvrătiți, ci a-i îndrepta de răzvrătire; că împreună vei întoarce, adică împreună îi vei atrage către sine-ți din cele de-a stânga spre cele de-a dreapta.

Trei feluri de idei sunt în viața oamenilor: Una este a răutății desăvârșite, a doua este o așezare de mijloc, privind către amândouă și din amândouă împărtășindu-se, iar a treia, întru mărime se strânge,

dar şi pe cele mai de la sfârşit se ispiteşte a le povăţui. Deci, oamenii cei răi, cu cei mai răi amestecându-se, mai mult fac creşterea celor cumplite. Iar cei de mijloc se străduiesc a fugi de cei înverşunaţi, temându-se de aceştia, ca să nu fie atraşi de dânşii, pentru că sunt încă prunci în faptele bune. Iar cei de ai treilea, având socoteală bărbătească şi cuget tare, vieţuiesc împreună cu cei răi, vrând a-i mântui pe ei, dar şi sunt împunşi de aceştia, pentru că şi diavolii încă mai mult îi strică pe ei, ca unii ce-şi pierd uneltele lor. Încă şi de cei din afară se ocărăsc şi de cei ce îi văd pe dânşii petrecând împreună cu cei leneşi sunt batjocoriţi şi clevetiţi că sunt asemenea acestora.

Iar ei primind prihănirile acestea de la oameni ca nişte laude, săvârşesc fără frică dumnezeiescul lucru, pentru că este scris: *Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, când oamenii vor zice toată minciuna împotriva voastră*. Fapta acestora este stăpânească, pentru că şi Domnul cu vameşii mânca, iar socoteala acestora este mai vârtos iubitoare de fraţi, decât iubitoare de sine. Pentru că văzând ca nişte aprinderi de case pe cei ce păcătuiesc şi pe ale lor nebăgându-le în seamă, pe cele străine şi care pier le întăresc, fiind arşi de ocări şi suferind. Iar cei de mijloc, dacă îl văd pe fratele lor arzând de păcat, fug, ca să nu-i ardă şi pe ei focul. Iar cei de ai treilea, ca nişte vecini răi, pe cei ce ard mai mult îi aprind, adăugând răutatea lor la materia acelora spre pieire. Iar cei buni, potrivnicii acestora, au socotit câştigurile lor mai mici decât mântuirea acelora.

Acestea sunt semne ale dragostei celei adevărate, aceştia sunt păzitorii dragostei celei curate. Şi precum cele cumplite atârnă una de alta, pentru că iubirii de argint îi urmează zavistia, vicleşugul, călcarea de jurământ, mânia şi vorbirea de rău, aşa şi cele potrivnice lor se ţin de dragoste, adică: blândeţea, îndelunga răbdare, suferirea de rău, bunătatea desăvârşită şi necâştigarea. Pentru că nu este cu putinţă a dori această faptă bună, fără numai prin necâştigare. Căci Dumnezeu a spus să avem dragoste nu către un singur om, ci către toţi. Deci, având noi, nu se cade a trece cu vederea pe cei ce au trebuinţă, că se şterge dragostea. Deci a-i îndestula pe toţi, este cu neputinţă omului şi este lucrul Domnului.

Deci ce zic? Pentru milostenie te nevoieşti şi aceasta se face ţie pricină de a câştiga? Mirenilor s-a poruncit aceasta, pentru că nu atât pentru a se hrăni scăpătaţii s-a poruncit milostenia, cât pentru dragoste. Că Dumnezeu ocârmuieşte pe cel bogat şi hrăneşte şi pe cel sărac. Deci de prisos s-a poruncit milostenia? Să nu fie aceasta, ci ea se face început al dragostei celor ce nu ştiu. Că precum mai înainte

tăierea împrejur a trupului era închipuire a tăierii împrejur a inimii, aşa şi milostenia este învăţătorul dragostei. Deci, celor ce dragostea din dar s-a dat, de prisos le este milostenia.

Nu clevetind mila zic acestea, ci arătând curăţenia necâştigării. Deci să nu se facă cea mai mică împiedicare celei mai mari, pe cea mică în puţin isprăvind-o. Pentru că toate deodată le-ai dat, de acum suie-ţi dragostea către cea mai mare, pentru că eşti purtătoare de cruce. Tu pe glasul cel slobod eşti datoare a-l zice: *Iată toate le-am lăsat şi am urmat Ţie*. Tu te-ai învrednicit a urma cuvântul cel bun al apostolilor; pentru că Petru şi Ioan au zis: *Argint şi aur nu am*. Îndoită este învăţătura, dar de un chip este credinţa. Iar între cei lumeşti, să nu se facă fără socoteală milostenia, că zice: *Untuldelemn al păcătosului să nu ungă capul meu*.

Deci, se cuvine ca cel ce miluieşte să aibă cugetul precum Avraam şi cu dreptate a face precum acela. Pentru că dreptul primind străinii, împreună cu casa a pus de faţă şi socoteala, căci a slujit singur, nevrând să împartă câştigul cu slugile. Cu adevărat, unii ca aceştia vor avea plata milosteniei, deşi sunt în a doua ceată. Pentru că Domnul, zidind lumea, îndoită a pus rânduiala locuitorilor ei. Căci celor ce vieţuiesc cinstit pentru facerea de copii le-a poruncit nunta, iar celorlalţi, pentru curăţenia vieţii, curăţia le-a dat, făcându-i întocmai cu îngerii. Şi acelora le-a dat legi şi învăţături, iar acestora le zice: *A Mea este izbânda, Eu voi răsplăti*. Acolo zice: *Vei lucra pământul*; şi aici porunceşte: *Nu vă îngrijiţi pentru ziua de mâine*. Acelora le-a dat lege, iar pe noi ne-a făcut prin dar a cunoaşte poruncile.

Crucea ne este nouă steag al biruinţei, pentru că cinul nostru nimic altceva nu este, decât numai lepădare de viaţă şi cugetare la moarte. Deci precum cei morţi nu mai lucrează cu trupul, aşa şi noi. Pentru că, câte erau de făcut printr-însul, le-am făcut când eram prunci. Căci, zice Apostolul: *Lumea este răstignită pentru mine şi eu pentru lume*. Cu sufletul trăim; printr-însul să arătăm faptele bune. După socoteala minţii noastre să miluim; căci fericiţi sunt cei milostivi cu sufletul.

Precum este scris că cel ce a poftit frumuseţe, chiar fără de lucrare, nevăzut a săvârşit păcat, tot astfel şi aici milostenia s-a săvârşit în minte, deşi argintul lipseşte. Noi ne-am cinstit cu vrednicia cea mai mare; că precum stăpânii cei din lume multe feluri de slujbe au pentru slugi, adică pe unii îi trimit în sate, spre a lucra pământurile şi a păzi moştenirea neamului, iar pe cei dintr-înşii

născuți, dacă îi vor vedea blânzi și frumoși, îi mută în casa lor, spre a lor slujbă, tot astfel face și Domnul.

Pe cei ce au ales nunta cea cinstită, i-a pus în lume, iar pe cei mai buni decât aceștia, mai ales cei care au câștigat voință bună, i-a pus înaintea Sa spre slujire. Aceștia de toate cele pământești sunt străini, pentru că s-au învrednicit mesei stăpânești; nu se îngrijesc pentru îmbrăcăminte, căci cu Hristos s-au îmbrăcat.

Deci unul este Stăpânul ambelor cete: Hristos. Căci precum dintr-același grâu este și paiul și sămânța, astfel de la Dumnezeu sunt și cei ce după lume viețuiesc bine și cei ce au ales viața monahicească. De amândouă este trebuință, adică de frunză spre paza și hrana seminței, iar de rod, pentru că este naștere a tot. Deci, precum este cu neputință a fi deodată și buruiană și sămânță, tot așa este cu neputință nouă ca, având împrejur slava cea lumească, să facem rod ceresc. Iar frunzele scuturându-se și paiul uscându-se, bun de seceriș este spicul. Deci și noi, lepădând nălucirea cea de pe pământ în locul frunzelor, uscând trupul nostru ca pe un pai și înălțând gândul nostru, vom putea naște sămânță de mântuire.

Este primejdios pentru cel ce nu s-a învățat prin viața cea cu fapta să se apuce să învețe pe alții, că precum cineva, având casă putredă și primind niște străini, îi va vătăma prin căderea casei, astfel și aceștia, nezidindu-se mai întâi pe ei cu întemeiere, pierd împreună cu sine și pe cei ce s-au apropiat de ei. Pentru că i-au chemat la mântuire cu cuvintele, iar cu răutatea chipului, pe cei sârguitori mai vârtos i-au abătut. Căci tâlcuirea cea goală a cuvintelor se aseamănă cu niște scrisori alcătuite cu vopsele care se șterg lesne, care după puțină vreme, prin bătaia vânturilor și prin picăturile ploilor, s-au desfăcut. Iar învățătura cea lucrătoare nici tot veacul nu o va putea dezlega, deoarece cuvântul, săpând pârțile cele întemeiate ale sufletului, îi dăruiește chip veșnic. Deci, noi nu trebuie a face pe deasupra vindecarea sufletului, ci peste tot a-l împodobi, nelenevindu-ne mai ales de cele dinăuntru.

Am făcut lepădarea părului; împreună cu el să lepădăm și boldurile cele din cap. Pentru că, rămânând singure acestea, ne chinuiesc mai mult. Părul nostru era podoaba cea din lume: cinstirile, slavele, câștigurile de bani, strălucitele împodobiri de haine, uneltele de băi și îndulcirile de mâncări. Acestea ne-am arătat că le-am lepădat, dar boldurile cele stricătoare de suflet mai vârtos trebuie să le dăm afară. Care sunt dar, acestea? Grăirea de rău, jurământul strâmb, iubirea de argint. Deci, capul nostru este sufletul, și până când era îmbrăcat în materiile lucrurilor cele lumești se acopereau

fiarele, se părea că se tăinuiesc, iar acum dezgolindu-se, tuturor le sunt arătate.

Pentru aceasta în monahie ori în monah sunt arătate chiar și păcătuirile cele mai simple, precum într-o locuință curată, vădită se face tuturor fiara ce s-a văzut, oricât de mică ar fi. Iar în cei lumești, ca în niște peșteri necurate încuibându-se cele mai mari dintre fiarele purtătoare de venin, se tăinuiesc acoperindu-se de materia cea deasă. Este trebuință a curăți casa necurmat și a căuta împrejur ca nu cumva vreuna din gângăniile cele stricătoare de suflet să intre în cămările lui; apoi a tămâia locul cu dumnezeiasca tămâie, adică cu rugăciunea. Căci, precum vietățile cele purtătoare de venin lasă cele mai iuți otrăvuri, astfel și gândul cel întinat gonește rugăciunea și postul.

Una din fiarele cele stricătoare de suflet este și aceea care se numește noroc sau facere, pentru că și aceasta este bold prea cumplit al diavolului. Și sufletelor celor sârguitoare, de multe ori în minte numai o nălucire vătămătoare pornind, zboară. Iar pe oamenii cei mai nebăgători de seamă îi și stăpânește. Însă nimeni din cei ce viețuiesc după fapta bună nu crede și nu primește acest gând stricător de minte și deșert, pentru că aceștia mai întâi pe Dumnezeu Îl pun început al tuturor bunătăților ce s-au făcut și se fac; și al doilea, fiindcă așează cugetul lor ca domn și judecător al faptei bune și al răutății. Câți dar, din lenevire și trândăvire au suferit cele din nesfătuire, îndată se apropie de ei acel diavol. Căci precum niște copii care fug și nu suferă pedepsirea părinților cea spre folos, și ajung prin locuri pustii și se împreună cu draci sălbatici, așa și aceștia fac. Că rușinându-se să pună cugetul lor ca pricină a celor făcute de dânșii, clevetesc pe cele ce nu sunt de față. Uneori zic că de la Dumnezeu la facere li s-au dat lor dezmierdările. Pentru că fiind desfrânați și furând, bolind de iubire de argint și alegând cuget viclean, singuri au abătut de la adevăr faptele lor. Sfârșitul scopului lor este deznădăjduirea cea purtătoare de pierzare, pentru că, având aceste gânduri, trebuie să-l scoată din mijloc pe Dumnezeu, și chiar și judecata. Că zic ei: „Dacă așa s-a judecat, ca noi să desfrânăm și să fim lacomi, de prisos este judecata".

Deci, din aceste gânduri se vede deșertul lor cuget. Pentru aceștia a zis Scriptura: *Zis-a cel fără de minte în inima sa, nu este Dumnezeu;* și că: *La înălțime au grăit nedreptate*. Și dau pricini pentru păcate aceștia, pentru că ciuntesc Scripturile, și fiind orbi, voiesc a adeveri cugetul cel rău al lor din ele. Și întâi din Evanghelie încearcă să scoată al lor venin, apoi iau și pe Isaia spre mărturie a

nebuniei lor, pentru că spun, că el a zis: *Domnul a făcut pace şi a zidit răutăţi*. Toţi mărturisesc că pacea este lucrul lui Dumnezeu, iar ei spun că răutatea este răutate a sufletului; iar la noi răutatea cea făcută de Dumnezeu prea folositoare este, pentru că spre mântuire de suflet şi pedepsire de trup se fac foametea, seceta, sărăcia şi celelalte nevoi. Pentru că aceia au înţeles doctoriile cele de mântuire ca răutate a sufletului şi rele cu adevărat, iar acestea spre întoarcere se aduc nouă de la Cel bun. Căci cine este fiul pe care nu-l pedepseşte tatăl?

Încă şi ceea ce este scris: *Nu-s în om căile lui,* iarăşi asemenea o aduc spre a lor rătăcire, pentru că neavând căi, vor a urma căi. Cale nu are lăcomia, îndrăcirea pântecelui, desfrânarea. Căci sunt fără întemeiere, ca cele ce nu sunt. Deci acestea căi le-au socotit aceia că sunt. Iar Scriptura numeşte căi pe cele de obşte tuturor: viaţa şi moartea. Că adevărat călătorii sunt ale intrării celei de aici şi a mutării din acestea simţite.

Deci toate le fac nenorociţii ca să se depărteze de la stăpânirea de sine, şi această sârguinţă o pun ca să schimbe libertatea pe robie. Căci acesta este lucru al răutăţii, cu cele mai rele pe sine a se trage; că se fac martori ai lor cum că răutăţii s-au vândut pe sine. Deci şi aceasta este meşteşugire vicleană a diavolului, pentru că pe sufletele cele leneşe le găteşte a se pleca jos prin slava deşartă, neiertându-le lor a se trezi spre cunoştinţa adevărului. Că precum o corabie, plutind fără cârmă, se înviforează de-a pururea, aşa şi pentru aceştia suflă de pretutindeni primejdia asupra lor, căci nici nu pot să se adăpostească la limanul cel mântuitor, pentru că au părăsit pe Domnul, cârmaciul lor.

Iar pe sufletele cele date lui, vrăjmaşul aşa le rătăceşte, şi de multe ori şi pe cele sârguitoare le ţese printr-acestea, vrând a tăia alergarea lor cea bună, pentru că după înţelegere le bagă cum că şi facerea bună şi cea rea, de la pornirea stelelor se face. Iar acest gând potrivnicul îl aduce celor ce de la înţelepciunea lumească la viaţa monahicească s-au abătut, pentru că diavolul fiind înţelept întru răutăţi, întinde cursele sale după firile oamenilor: pe unii prin deznădăjduire îi pândeşte, pe alţii prin iubire de bani îi sapă, şi ca un doctor purtător de moarte aduce oamenilor otrăvurile.

Deci pe unul prin ficaţi îl ucide, aducându-i doctoria cea săgetătoare a poftei, pe altul îl răneşte la inimă, aprinzând mânia lui spre iuţime. Iar altora le-a slăbit puterea cea domnitoare, ori cu neştiinţă i-a înviforat pe dânşii, ori prin iscodire i-a răzvrătit, căci pe unii din căutări nedrepte i-a abătut în lături, şi vrând a vorbi despre

Dumnezeu şi despre fiinţa Lui, ca o corabie s-au înecat, fiindcă neînfrânând viaţa cea lucrătoare cu izbândă, s-au repezit spre privire şi, întunecându-se, au căzut. Pentru că neapucându-se de cea mai întâi după rânduială, pe cea de-a doua nu au nimerit-o, precum cei ce învaţă litera a, întâi văd forma ei şi apoi îi învaţă numele şi abia la sfârşit primesc cerneala ca să o scrie. Deci, dacă pentru prima literă este trebuinţă de atâta obişnuinţă şi meşteşug, cu atât mai vârtos înaintea Ziditorului trebuie osteneală şi vreme, pentru a merge înainte spre privirea slavei celei negrăite a Celui căutat.

Ci să nu se îngâmfe cineva spre descoperirea celor dumnezeieşti, pornind de la învăţăturile cele din afară; pentru că unul ca acesta se amăgeşte cu mintea, fiind înşelat de diavolul. Căci zice cântătorul de laude: *Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă*. Iar Domnul cu al Său glas în Evanghelie a zis: *Lăsaţi copiii să vină la Mine*. Şi iar zice: *Dacă nu vă veţi face ca pruncii, nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu*. Te-ai învăţat pentru lume? Fă-te nebun pentru Domnul! Taie pe cele vechi, ca pe cele noi să le sădeşti! Temeliile cele putrede surpă-le, ca să pui dedesubt temeiul cel de diamant al Domnului, ca astfel şi tu ca Apostolul să te zideşti pe piatra cea vârtoasă!

Deci, nu se cade a fi iubitor de sfadă pentru cuvinte. Să nu te îndeletniceşti mult cu acestea, pentru că diavolul poate vătăma prin bârfirea cea fără vreme. Multe curse are el, căci cumplit vânător este; apoi păsărilor celor mici, curse mici le întinde, iar păsărilor celor mai mari, le găteşte laţuri tari. Laţ greu şi purtător de moarte este a crede norocului. Vrednic de alungat este gândul acesta.

Dar te înduplecă pe tine prin lucruri şi prin mai înainte cunoştinţe? Are înfăţişare de judecată, dar judecata nu este adevărată. Că nicidecum nu este precum zic ei. Căci precum ţăranii şi corăbierii au o oarecare cunoştinţă neluminată a vânturilor şi a ploilor, din mersul norilor, tot asemenea şi acestora de la diavoli le vine mai înainte cunoştinţa lor putredă. Şi unii zic şi ei cu socotire, precum ghicitoarele cele ce vorbesc în pântece. Iar aceasta mai vârtos ar putea să risipească socoteala cea rea a minţii lor, că dacă aceste socotitoare cuvântări de minciună au fost alcătuite de diavoli, este deşert meşteşugul celor ce hotărăsc. Iar dacă mai mult pentru ele nu conteneşte să se îndrepte din cuvinte vrăjmaşul, dintr-aceasta îl vei vădi pe dânsul mincinos, că alteori cu alte gânduri bate război cu sufletul. Căci ce este nestatornic nu este adevărat, iar ce nu este adevărat este aproape de pieire.

Că diavolul nu se îndestulează nici cu răutatea sa cea dintâi, ci supune sufletului şi facerea de sine, iar pe mintea noastră, cea ca un domn, o mărturiseşte floare a firii. Şi pune omului în gând că dezlegându-se trupul, împreună cu dânsul se strică şi sufletul. Iar acestea toate ne sfătuieşte pe noi, ca să se strice sufletul prin nepăsare. Dar făcându-se aceste năluciri umbroase, să nu ne învoim cu ele, ca şi cu nişte lucruri adevărate, pentru că acestea îşi arată răutatea lor, altă dată apropiindu-se în alt fel şi într-o clipeală de ochi zburând.

Eu ştiu pe un oarecare rob al lui Dumnezeu vieţuind după fapta bună, care, şezând în chilie, pândea ceea ce aduceau înlăuntru gândurile. Şi număra care este întâi, care al doilea, şi fiecare din ele câtă vreme îl ţinea, şi dacă mai pe urmă sau mai înainte l-a ajuns decât în ziua trecută. Şi aşa cu dinadinsul cunoştea şi darul lui Dumnezeu, şi a sa îngăduire şi putere, încă şi surparea vrăjmaşului.

Deci este de trebuinţă ca şi noi, primind aceste canoane, a le păzi, căci dacă cei ce fac negustoriile vremelnice, în fiecare zi cumpănesc câştigurile şi cu bucurie primesc pe cele mari, iar pentru pagubă se necăjesc, cu atât mai mult se cuvine a priveghea cei ce negustoresc vistieria cea adevărată şi doresc bunătăţile cele mai mari. Iar dacă se face de la vrăjmaş o hoţie cât de mică, nu trebuie trecută cu vederea, căci greu vom fi judecaţi; dar nici nu trebuie a le lepăda pe toate pentru greşeala cea fără voie. Ai cele nouăzeci şi nouă de oi, caută pe cea pierdută; să nu te sperii pentru cea una, să nu fugi de Stăpânul, ca nu cumva diavolul cel mâncător de sânge să piardă toată turma faptelor tale, robind-o. Deci, să nu lipseşti din rânduială pentru una; bun este Stăpânul, căci zice cântătorul de psalmi: *Când va cădea, nu se va sfărâma, că Domnul sprijineşte mâna lui.*

Câte vom face ori vom câştiga aici, să le socotim mult mai mici decât bogăţia ce are să fie; pentru că suntem pe acest pământ ca într-un al doilea pântece de maică. Că precum în cele dinăuntru ale maicii nu aveam o viaţă ca aceasta, nici de nişte mâncăruri tari ca acestea nu ne îndulceam în pântece, ca acum, şi nici a lucra aşa ca aici nu puteam, că eram afară de lumina soarelui şi de toată strălucirea; deci, precum într-acele cămări fiind, eram lipsiţi de multe din cele de aici, aşa şi în lumea aceasta de acum suntem lipsiţi de multe care sunt în împărăţia cerurilor.

Am încercat mâncărurile de aici? Să poftim pe cele dumnezeieşti. Ne-am îndulcit de lumea de aici? Să dorim Soarele dreptăţii, Ierusalimul de sus să-l socotim nouă maică şi Mitropolie, iar pe Dumnezeu să-L numim Tată al nostru; să trăim aici cu întreagă

înţelepciune, ca să dobândim viaţa veşnică, pentru că, precum pruncii care în pântece s-au desăvârşit din puţină hrană şi viaţă şi pentru aceasta se aduc către mântuirea cea mai mare, aşa şi dreptţii din petrecerea de jos se duc spre călătoria cea de sus, după cum se scrie: *Merge-vor din putere în putere.* Iar păcătoşii ca nişte târpituri ce se sfârşesc în pântece, din întuneric, întunericului se dau; căci mor pe pământ, fiind acoperiţi de mulţimea păcatelor, şi ducându-se din viaţă, se pogoară în locurile cele mai întunecate ale tartarului.

De trei ori în viaţă ne naştem: o naştere este ieşirea afară din sânurile maicii, când din pământ la pământ ne aducem; iar celelalte două ne suie de la pământ la cer, din care una este mulţumitoare, adică aceea pe care o avem prin dumnezeiasca baie, iar alta se face nouă din pocăinţă şi din ostenelile cele bune. Într-aceasta suntem noi acum. Deci, suntem datoare ca, apropiindu-ne de Mirele cel adevărat, a ne împodobi cu mai bună cuviinţă.

Facă-se nouă, dar, pildă privirea nunţii lumeşti: căci dacă cele ce se aduc către bărbatul cel robit atât de uşor, atâta sârguinţă pun pe băi, pe ungeri mirositoare şi pe podoabă împestriţată, pentru că prin acestea li se pare a se face drăgălaşe şi mai mult; şi dacă s-a pus atâta nălucire în cele ce petrec după trup, cu mult mai vârtos este trebuinţă a le covârşi pe acelea, noi, cele care ne-am logodit cu Mirele ceresc; şi astfel a spăla întinăciunea păcatelor cu pustnicia cea cu osteneală; apoi a îmbrăca în locul îmbrăcămintilor trupeşti pe cele duhovniceşti.

Acelea împodobesc trupul cu flori pământeşti, noi să luminăm sufletul cu fapte bune, şi în loc de pietre de mare preţ, să punem împrejurul capului cununa cu trei împletituri: credinţa, nădejdea şi dragostea. Împrejurul grumazului să punem cinstita împodobire, adică smerita cugetare; în loc de brâu să ne încingem cu întreaga înţelepciune; iar strălucit acoperământ să ni se facă necâştigarea. Iar la masă să ni se aducă mâncărurile care nu se strică, adică rugăciunile şi cântările de psalmi, precum zice Apostolul: *Nu numai limba s-o pornim, ci şi duhul.* Să înţelegem cele zise: Că de multe ori gura grăieşte, iar inima împrejurul gândurilor se îndeletniceşte. Se cade să luăm aminte ca nu, apropiindu-ne de dumnezeieştile nunţi, să bolim cu sărăcie de fapte bune, că ne va urî şi pe noi Logodnicul şi nu ne va primi nicidecum, dacă nu va lua juruinţele noastre. Care sunt acestea? A ne îngriji de trup mai puţin, iar sufletul a-l hrăni mai mult, pentru că acestea sunt făgăduinţele cele către Dânsul.

Precum nu putem două ciuturi pline de apă a le sui deodată, pentru că prin osia care se întoarce una se pogoară deşartă, iar

cealaltă se suie, aşa este şi cu noi. Când toată purtarea de grijă o avem în suflet, el se suie umplându-se de bunătăţi şi dorind cele înalte. Iar trupul nostru, făcându-se uşor prin pustnicie, nu îngreunează puterea care stăpâneşte. Pentru acest lucru Apostolul este martor, căci zice: *Pe cât omul nostru din afară se strică, pe atât cel dinlăuntru se înnoieşte.*

În mănăstire de obşte eşti? Să nu-ţi schimbi locul, că te vei vătăma mult. Că precum o pasăre zburând de pe ouă le face răsuflate şi fără prăsilă, aşa şi o fecioară, ori un monah, degeră şi moare din credinţă, mutându-se din loc în loc. Să nu te amăgească desfătarea bogaţilor din lume, ca şi cum ai avea ceva folos din dezmierdare. Aceia cinstesc meşteşugul bucătăresc, tu cu postire şi cu mâncărurile cele simple covârşeşte îndestularea acelora. Căci se zice: *Sufletul în saţiu fiind, îşi bate joc de faguri, iar celui care este în lipsă şi cele amare i se par dulci. Să nu te saturi de pâine şi nu vei pofti vin.*

Trei sunt capetele cele dintâi ale vrăjmaşului, din care toată răutatea se coboară: pofta, dezmierdarea şi întristarea. Acestea atârnă una de alta şi urmează una alteia. Pe dezmierdare a o ţine cu măsură este cu putinţă, iar pofta este cu neputinţă; pentru că dezmierdarea pleacă de la trup, pofta de la suflet; iar întristarea se face din amândouă împreună. Deci, nelăsând pofta să lucreze, şi pe celelalte le-ai risipit. Iar de o vei lăsa să sporească, cea dintâi împărţindu-se către cea de a doua, împotrivire înconjurătoare vor face către sine, şi nicidecum nu vor lăsa pe suflet să se însănătoşeze, căci scris este: *nu da ieşire apei.*

Nu folosesc tuturor toate. Fiecare în a sa minte deplin să se adevereze. Multora le foloseşte a fi în viaţă de obşte, dar şi multora a trăi deosebi de folos le este. Precum unele răsaduri cresc în locurile cele umede, iar altora le priesc locurile cele uscate, astfel şi oamenii, unora le fac bine locurile cele mai înalte, iar alţii în cele mai smerite se mântuiesc. Deci mulţi din cetate, cugetând la cele ale pustiei, s-au mântuit, iar mulţi fiind în munte, dar făcând cele ale norodului celui de obşte, au pierit. Pentru că este cu putinţă ca, fiind împreună cu mulţi să cugete cele ale singurătăţii, şi iarăşi fiind singur, cu gândul să petreacă împreună cu alţii.

Multe sunt boldurile diavolului. N-a putut el să slăbească un suflet prin sărăcie? Îi dă bogăţie spre amăgire. N-a putut prin ocări? Îi pune înainte laude şi slave. S-a biruit el prin sănătate? Face trupul bolnav. Pentru că neputând cu dezmierdările a amăgi, prin durerile cele fără de voie încearcă să abată în lături sufletul. Căci aduce boli

grele, prin cererea lui, ca să-i tulbure pe oameni, împuţinând dragostea lor către Dumnezeu. Şi ţi se taie bucăţi trupul şi se învăpăiază de fierbinţeli groaznice, dar încă şi de sete nepotolită este mâhnit. Iar dacă acestea le suferi păcătos fiind, adu-ţi aminte de munca ce va să fie, de focul cel veşnic şi de pedepsele de la judecată, şi nu te vei împuţina de cele de faţă, ci mai vârtos bucură-te că te-a cercetat Domnul şi zicerea aceea de laudă s-o ai pe limbă: *Chinuindu-mă, m-a pedepsit pe mine Domnul, dar morţii nu m-a dat.* Fier erai? Dar prin foc lepezi rugina.

Iar dacă boleşti fiind drept, de la cele mari spre cele mai mari sporeşti. Eşti aur? Prin foc te faci mai lămurit. S-a dat ţie înger al satanei? Veseleşte-te. Vezi cui te-ai făcut asemenea. Pentru că te-ai învrednicit de darul Sfântului Apostol Pavel. Prin friguri te ispiteşte? Prin răceli te pedepseşte? Dar Scriptura zice: *Am trecut prin foc şi prin apă.* Deci, acum repaos s-a gătit. Ai dobândit pe cea dintâi? Aşteaptă şi pe cea de-a doua. Lucrând, strigă cuvintele sfântului, căci zice: *Scăpătat şi în durere sunt eu.* Şi: *Întru necaz m-ai desfătat pe mine.*

Mai ales întru aceste iscusinţe să pustnicim sufletele, că vedem înaintea ochilor pe împotrivă luptătorul. Să nu ne întristăm, că pentru slăbiciunea şi rana trupului nu putem sta la rugăciune şi să cântăm cu glas. Toate acestea s-au dat nouă spre surparea poftelor. Iar postirea şi culcarea pe jos s-au legiuit nouă pentru a depărta dezmierdările cele de ruşine. Deci, dacă boala le-a slăbit pe acestea, de prisos este osteneala. De ce zic de prisos? Pentru că precum la boală, prin doctoriile cele mai mari şi mai tari, căderile purtătoare de pierzare se adorm, aşa şi aici. Şi aceasta este pustnicia cea mare, a răbda în boală şi a trimite sus lui Dumnezeu laude de mulţumire.

Ne lipsim de ochi? Să nu suferim cu greu, pentru că uneltele nesaţiului le-am lepădat, iar cu ochii cei dinăuntru privim slava Domnului. Am asurzit? Să mulţumim, lepădând desăvârşit auzul cel deşert. Pătimim de mâini? Dar pe cele dinăuntru le avem pregătite către războiul împotriva vrăjmaşului. Stăpâneşte boala tot trupul? Atunci sănătatea după omul cel dinăuntru mai mult va creşte.

Dacă suntem în viaţă de obşte să alegem ascultarea mai vârtos decât pustnicia. Pentru că aceasta ne învaţă trecerea cu vederea, iar aceea făgăduieşte smerita cugetare. Iar este de la vrăjmaşul pustnicia întinsă, că şi ucenicii lui aceasta o fac. Deci cum vom deosebi pustnicia cea dumnezeiască şi împărătească de cea tiranică şi diavolească? Arătat este că din împreună măsurarea. Să ai toată

vremea un îndreptar de postire. Nu patru sau cinci zile să posteşti, iar în cealaltă zi să te îndestulezi cu mulţime de bucate, pentru că totdeauna nemăsurarea este aducătoare de stricăciune. Nu deodată să cheltuieşti lucrurile tale, căci gol te vei afla în război şi lesne vei fi robit. Arma noastră este trupul, iar sufletul este ostaşul. Deci, de amândouă îngrijeşte-te. Eşti tânără şi sănătoasă? Posteşte, că va veni bătrâneţea plină de neputinţă.

Cât poţi învistiereşte hrană sufletească, ca îmbolnăvindu-te, să o afli; posteşte cu socoteală şi în toate zilele. Vezi să nu intre pe furiş vrăjmaşul sub chipul postirii tale. Pentru aceasta Mântuitorul a zis: *Faceţi-vă iscusiţi schimbători de bani*. Adică pecetea cea împărătească s-o cunoaşteţi cu dinadinsul, pentru că sunt şi peceţi mincinoase. Felul aurului acelaşi este, dar se deosebeşte prin pecete. Deci, aurul este postirea, înfrânarea şi milostenia. Dar şi copiii elinilor pun pe acestea chipul lor cel tiranic; şi ereticii toţi prin acestea se laudă. Dar se cade a-i vedea pe aceştia şi a fugi de dânşii, ca de nişte făcători de peceţi mincinoase. Caută ca nu cumva, prin neiscusinţă căzând între dânşii, să te păgubeşti. Deci, primeşte cu întemeiere crucea Domnului, închipuită în faptele bune, adică credinţă dreaptă, împreună cu fapte cinstite.

Deci se cade noi cu deslușire a cârmui; iar fiind în viaţă de obşte, să nu căutăm ale noastre, ci maicii celei după credinţă, adică Bisericii a ne supune. Ne-am surghiunit pe noi înşine din hotarele cele lumeşti, deci pe cele ce le-am lepădat, să nu le mai căutăm. Acolo aveam slavă, iar aici ocară. Acolo îndestulare de hrană, aici chiar lipsă de pâine. În lume cei ce greşesc, chiar fără voia lor, sunt puşi la închisoare, iar noi pentru păcatele noastre să ne închidem pe noi înşine, ca buna voinţă a gândului să gonească munca ce va să fie. Posteşti? Să nu pui ca pricină boala. Că şi cei ce nu postesc în aceleaşi boli au căzut. Ai început binele? Să nu dai înapoi fiindcă vrăjmaşul te-a oprit, pentru că el prin răbdarea ta se surpă.

Că şi cei ce încep să plutească, întâi dobândesc vânt bun, întinzând pânzele. Însă corăbierii pregătesc corabia pentru orice fel de vânt; şi cu multă osteneală sau chiar luptându-se cu furtuna, plutesc înainte. Aşa şi noi, întâmpinând vânt potrivnic, vom întinde crucea în loc de pânze şi fără frică vom săvârşi călătoria".

Acestea sunt învăţăturile preaîmbunătăţitei Sinclitichia, iar mai vârtos fapte decât cuvinte. Însă şi multe altele s-au făcut cunoscute de dânsa, spre folosul celor ce o ascultau şi o vedeau; şi atâta mulţime de bunătăţi a odrăslit dintr-însa, încât limba omenească nu se va

dumeri, cum să le tâlcuiască. Iar diavolul, urâtorul de bine, se topea, nesuferind atâta îmbelşugare de bunătăţi şi întru sine plănuia cum ar putea să tulbure răsăritul faptelor ei bune. De aceea a cerut de la Dumnezeu spre nevoinţa cea de la sfârşit pe viteaza fecioară; şi atât de mult s-a răzbunat pe ea cu vrăjmăşia, că boala i-a început nu de la mădularele cele din afară, ci atingându-se de măruntaie, îi da adâncă durere, încât era nemângâiată de ajutorul de la oameni.

Şi întâi i-a rănit măruntaiele cele mai de nevoie în viaţă, plămânii, şi prin boli aducătoare de pierzare câte puţin şi-a aprins răutatea. Pentru că putea prin cerere şi în puţină vreme să-i aducă sfârşitul ei, ci ca un chinuitor mâncător de sânge, prin multe răniri şi îndelungată vreme, şi-a arătat cruzimea sa, căci câte puţin topindu-i plămânii, prin scuipările ce le scotea afară, pe aceştia i-a lepădat. Şi avea şi friguri necontenite, care ca o pilă îi cheltuiau trupul. Iar fericita era de optzeci de ani, când diavolul a mutat suferinţele lui Iov la ea, pentru că şi atunci aceleaşi pătimiri le-a uneltit. Însă acum a curmat vremea, făcând mai împovărătoare usturimile. Căci fericitul Iov a suferit în răni 35 de ani, iar acum vrăjmaşul ca o pârgă a prădat către rănire anii zecimilor şi i-a adus la sfinţitul trup al Sinclitichiei. Pentru că vreme de trei ani şi jumătate, fericita s-a luptat cu vrăjmaşul prin slăvitele acestea dureri.

Iar pe Iov l-a rănit în părţile cele din afară, iar la aceasta de la cele dinăuntru mergea înainte cu durerile. Căci, atingându-se de mădularele ei cele dinăuntru, mai mari şi mai grele dureri îi aducea. Nu tot astfel mi se pare că s-au nevoit cei mai viteji mucenici, ca de-a pururea pomenita Sinclitichia; pentru că la aceia ucigătorul se apropia la cele din afară. Chiar sabie ori foc de le aducea, mai uşor era decât ispitirile cele de faţă; căci ca printr-un cuptor înfocat ardea măruntaiele ei, din cele dinăuntru aprinzând focul câte puţin, şi ca o pilă prin vreme îndelungată, precum s-a zis, îi rodea trupul. Este adevărat că grea şi fără omenie era această durere, pentru că şi cei ce au încredinţate judecăţile în lume, când vor a pune pedeapsă mai grea peste cei ce au păcătuit, prin foc îi mistuiesc pe aceştia. Aşa şi vrăjmaşul neîncetată pedeapsă îi făcea ziua şi noaptea. Iar ea suferind cu vitejie rănirea, nu cădea cu cugetul, ci iarăşi se înarma împotriva vrăjmaşului, căci iarăşi cu bunele sale învăţături, pe cei răniţi de dânsul îi vindeca, pentru că sufletele lor nerănite le smulgea ca de la un leu.

Şi vindeca pe cei răniţi cu doctoriile lui Hristos cele mântuitoare, iar pe cei nerăniţi îi păzea, pentru că, arătându-le cursele

diavolului, îi izbăvea de pedeapsă. Şi zicea minunata că: Nu trebuie vreodată să fie fără grijă sufletele ce s-au afierosit lui Dumnezeu, căci acestora mai ales se împotriveşte vrăjmaşul. Pentru că liniştindu-se ele, el scrâşneşte cu dinţii; apoi, biruindu-se, se scârbeşte; şi ducându-se pe furiş, pândeşte necontenit să vadă de vor adormi, şi aşa pe furiş intră; iar prin cele ce socotesc că nu au grijă, prin acelea le împiedică. Precum este cu neputinţă ca cei răi să nu aibă scânteie de bine, aşa dimpotrivă şi pentru cei credincioşi. Căci cei care se luptă, mi se pare, că au uneori oarecare parte în locurile cele potrivnice.

Deci, de multe ori un om s-a înconjurat de tot lucrul prea urât, dar este milostiv. Dar şi în cei sârguitori de multe ori este întreagă înţelepciune, postire şi pustnicie dureroasă, dar sunt avari şi grăitori de rău. Deci, se cade a nu ne lenevi la cele mici, ca unele ce nu pot vătăma, pentru că şi picătura mică găureşte piatra în timp. Cele mari ale bunătăţilor vin oamenilor de la dumnezeiescul dar, iar relele, ce ni se par a fi mici, ne-am învăţat să le gonim prin noi înşine. Deci cel ce prin dar s-a luptat pentru cele mari, iar pe cele mici le-a defăimat, mult se va vătăma; căci Domnul nostru Iisus Hristos, ca un Tată adevărat, întinde mâna copiilor Lui, care de curând au început a umbla, şi izbăvindu-i din toate primejdiile mari, către cele mici ne lasă pe noi singuri să pornim, ca şi cu picioarele, arătând prin aceasta voia noastră liberă, căci cel ce la cele mici este lesne robit, cum ar putea să le păzească pe cele mai mari.

Deci, duşmanul binelui, iarăşi văzând pe Sinclitichia întărindu-se împotriva lui, se necăjea, şi, înţelegând că tirania sa este surpată, a închipuit un alt fel de răutate: i-a rănit organele glăsuitoare, ca să taie cuvântul ei, părându-i-se că prin aceasta va lăsa flămânde de dumnezeiescul cuvânt pe cele ce se apropiau de dânsa. Dar deşi le-a lipsit auzul de folos, mai mare câştig li s-a dăruit, căci văzând chinurile ei, mai mult se întăreau cu duhul. Că rănile ei cele trupeşti vindecau sufletele cele rănite, care vedeau răbdarea şi mărimea de suflet a fericitei.

Deci altă rană i-a făcut ei vrăjmaşul, căci durând-o o măsea, i-a putrezit îndată gingia, mâncărimea a mers în toată bărbia, făcându-se stricăciune. Şi în 40 de zile i-a fost mâncat de viermi osul, iar după două luni, s-a făcut scobitură. Deci s-au învineţit toate locurile dimprejur, iar osul stricându-se, se prăpădea şi el câte puţin. Iar putrezire şi prea grea putoare stăpânea în tot trupul ei, încât cele ce îi slujeau, mai mult decât dânsa pătimeau, şi în cea mai multă vreme se depărtau, neputând suferi mirosul cel cumplit. Iar când era trebuinţă

să fie îngrijită, o mulţime de tămâie se ardea, pentru a intra la dânsa, şi iarăşi se depărtau cele ce îi slujeau, din pricina mirosului celui greu şi nesuferit.

Iar fericita arătat vedea pe împotrivă luptătorul şi nicidecum nu lăsa a i se aduce ei ajutor omenesc, arătând şi prin aceasta bărbăţia sa. Apoi, fiindcă cele adunate o rugau ca măcar să ungă cu miruri locul vătămat, pentru neputinţa lor, ea nu se înduplecă; căci socotea că prin aceasta se surpă preaslăvita nevoinţă.

De aceea cele adunate au trimis să cheme pe un oarecare doctor, ca doar ar putea s-o înduplece să dobândească vindecarea. Iar ea nu voia, zicând: „De ce mă scoateţi pe mine de la această luptă bună? De ce căutaţi cele arătate, neştiind cele ascunse? De ce iscodiţi ceea ce se face, nevăzând pe cel ce o face?" Iar doctorul care era de faţă, zicea către dânsa: „Nu pentru vindecare ori mângâiere întrebuinţăm doctoria, ci pentru ca partea cea moartă şi înstrăinată, după obicei s-o îngropăm, ca să nu se strice împreună cu ea şi cele sănătoase. Căci ceea ce se aduce celor morţi, aceasta facem şi noi, pentru că punem aloe împreună cu smirnă şi mirsină amestecată cu vin".

Iar ea, primind sfatul, a suferit, mai vârtos fiindu-i milă de cele adunate, pentru că se curăţea din aceasta nemăsurarea putorii. Căci cine nu s-a înspăimântat văzând nevindecarea rănii? Cine nu s-a folosit, înţelegând răbdarea fericitei? Cine nu s-a întărit, văzând căderea vrăjmaşului? Pentru că acolo pusese el rana, de unde ieşea izvorul cel de mântuire şi prea dulce al cuvintelor, şi covârşirea grozăviei ei a împrăştiat toată mângâierea. Căci ca o fiară mâncătoare de sânge izgonea toată sârguinţa celor ce veneau la ea, ca să rupă vânatul ce i-ar fi căzut înainte. Şi hrană căutând, mâncare s-a făcut. Pentru că a fost înşelat ca printr-o undiţă, prin neputinţa trupului. Văzând-o pe ea ca pe o femeie, o defăima, căci nu ştia cugetul ei cel cu bărbăţie. Deci trei luni şi mai mult s-a nevoit ea în acest fel şi prin putere dumnezeiască îşi ţinea tot trupul, căci se împuţinaseră cele folositoare spre întărirea lui, neavând hrană. Şi cum putea primi hrana, atâta putreziciune şi putoare oprind-o? Şi se depărtase de la dânsa şi somnul, tăindu-se de chinuri.

Iar când era aproape de marginea biruinţei şi încununării ei, în vedenie a văzut dregătorii de îngeri, fecioare care o îndemnau la suire, străluciri de lumină negrăită şi latura raiului. Iar după vederea acestora a venit întru sine şi a vestit celor de faţă să sufere cu vitejie şi fără împuţinare toate durerile vremii de acum; şi le-a mai spus că

după trei zile se va despărți de trup. Dar nu numai atât, ci și ceasul ducerii ei le-a arătat. Deci, sfârșindu-se vremea, fericita Sinclitichia s-a dus către Domnul, primind răsplata nevoințelor de la El, adică Împărăția cerurilor, pe care să o dobândim și noi toți, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin[2].

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOASA APOLINARIA FECIOARA, CARE S-A NEVOIT ÎN CHIP DE BĂRBAT[3]

Murind Arcadie, împăratul grecilor (395–408), iar Teodosie, fiul lui, fiind de opt ani, și deci nedestoinic pentru ocârmuirea împărăției, Honoriu, împăratul Romei (395–423), fratele lui Arcadie, a încredințat învățătura tânărului împărat, precum și ocârmuirea a toată împărăția grecească unui nobil dintre cei de frunte, anume Antemie, bărbat înțelept și dreptcredincios.

Acesta, până la venirea în vârstă a lui Teodosie, era socotit de toți împărat, pentru aceea și Sfântul Simeon Metafrast, începând a scrie viața aceasta, zice: „Împărățind dreptcredinciosul împărat Antemie". Acest Antemie avea două fiice: una din ele, mai mică, avea duh necurat încă din scutece, iar cea mai mare, din tinerețe se îndeletnicea cu rugăciuni pe la sfintele biserici; iar numele ei era Apolinaria. Și venind în vârsta cea desăvârșită, părinții ei voiau s-o însoțească cu bărbat, dar ea se lepăda, zicându-le: „Voiesc să merg la mănăstire, să ascult dumnezeieștile Scripturi și să învăț rânduiala monahală". Iar părinții ei îi ziceau: „Noi voim să te căsătorim". Iar ea le răspundea: „Nu voi să am bărbat, ci nădăjduiesc că pe mine mă va păzi Dumnezeu curată întru frica Sa, precum a păzit neprihănite pe sfintele Sale fecioare".

Deci, se părea părinților un lucru nou și minunat că în anii tinereților ei grăia unele ca acestea, fiind cuprinsă de o asemenea dumnezeiască dorire. Apoi Apolinaria a rugat pe părinții ei să-i aducă o monahie care s-o poată învăța Psaltirea și citirea sfintelor Scripturi.

[2] La această fecioară, zic unii, că a fost ascuns într-o groapă Sfântul Atanasie cel Mare, care este și scriitorul vieții ei, timp de șapte ani, când îl căutau ereticii ca să-l omoare.

[3] După Metafrast.

Iar împăratul Antemie se mâhnea mult de dorirea ei, pentru că voia s-o însoțească cu bărbat. Și văzând că fecioara a rămas neschimbată în hotărârea sa și nu voia să primească darurile ce-i aduceau tinerii cei de neam mare, care doreau s-o ia de soție, părinții au zis: „Ce voiești, fiică?" Iar ea a răspuns: „Mă rog vouă ca să mă dați lui Dumnezeu, că veți lua răsplată pentru a mea feciorie". Deci, văzând gândul ei neschimbat, tare și iubitor de Dumnezeu, a zis: „Voia Domnului să fie". I-au adus, deci, o monahie iscusită, care a învățat-o a citi dumnezeieștile cărți.

După aceasta, a zis către părinți: „Rogu-mă vouă, să mă lăsați ca să văd Sfintele Locuri de la Ierusalim, să mă rog acolo și să mă închin cinstitei Cruci și Sfintei Învieri a lui Hristos". Dar ei n-au vrut s-o lase, de vreme ce pe dânsa singură o aveau mângâiere în casa lor. Apoi o iubeau mai mult decât pe sora ei cea chinuită de duhul necurat. Însă, după ce i-a rugat multă vreme, ei s-au învoit s-o lase.

Deci, i-au dat slugi și slujnice multe, aur și argint destul și i-au zis: „Primește, fiică, acestea și să mergi să-ți împlinești făgăduința ta, pentru că Dumnezeu voiește să-I slujești Lui ca roabă". Apoi, suind-o într-o corabie, au sărutat-o și i-au zis: „Pomenește-ne și pe noi, fiică, la Sfintele Locuri". Ea le-a răspuns: „Precum voi împliniți dorința inimii mele, așa să împlinească și Dumnezeu cererea voastră, iar în ziua răutății să vă izbăvească". Astfel, despărțindu-se de părinți, a plecat cu corabia.

Și ajungând la Ascalon, a rămas acolo câteva zile, din pricina furtunii de pe mare și a înconjurat toate bisericile și mănăstirile dimprejur, rugându-se Domnului și dându-le ajutoare. Apoi, aflând împreună călători, a mers în Sfânta Cetate a Ierusalimului și s-a închinat Învierii Domnului și cinstitei Cruci, făcând rugăciune cu dinadinsul pentru părinții săi. Și mergea în toate zilele la mănăstirile de fecioare, dând acolo multă milostenie; apoi a început a libera de fecioare, dând acolo multă milostenie; apoi a început a libera slugile și slujnicele cele de prisos, milostivindu-se spre dânsele și încredințându-se în rugăciunile acestora.

Iar după câteva zile, împlinindu-și rugăciunile la Sfintele Locuri și fiind la Iordan, ea a zis către cei ce erau cu dânsa: „Frații mei, voiesc să vă liberez și pe voi; dar să mergem mai întâi în Alexandria, să ne închinăm Sfântului Mina". Ei au răspuns: „Fie precum voiești, stăpână".

Deci, când s-a apropiat de Alexandria, antipatul s-a înștiințat de venirea ei și a trimis oameni cinstiți ca s-o întâmpine și să se închine ei ca unei fiice împărătești; iar ei, neplăcându-i cinstea ce i se făcea,

a venit noaptea în cetate şi intrând singură în casa antipatului, i s-a închinat lui şi femeii lui. Iar antipatul cu femeia sa au căzut la picioarele ei, zicându-i: „De ce ai făcut aşa, stăpână? Noi am trimis la tine ca să ne închinăm ţie, iar tu, fiind stăpâna noastră, ai venit la noi plecându-te". Fericita Apolinaria a zis către dânşii: „Voiţi să-mi faceţi un lucru plăcut?" Ei au răspuns: „Da, stăpână". Sfânta zise către dânşii: „Lăsaţi-mă, nu mă supăraţi cu cinstea, pentru că vreau să mă duc să mă închin Sfântului Mucenic Mina".

Deci, cinstind-o cum se cădea, au liberat-o cu daruri. Iar fericita a împărţit acele daruri la săraci, însă a zăbovit în Alexandria câteva zile, înconjurând bisericile şi mănăstirile. Apoi a aflat în casa în care găzduia o bătrână, pe care miluind-o cu daruri, a rugat-o să-i cumpere în taină o mantie, paraman, camilafcă, brâu de curea, şi toată îmbrăcămintea bărbătească a rânduielii monahiceşti. Iar bătrâna, cumpărându-le şi aducându-le fericitei, a zis: „Dumnezeu să-ţi ajute, maica mea".

Apolinaria, luând acele haine, le-a ascuns, ca să nu ştie despre ele cei ce erau cu dânsa; apoi a liberat pe celelalte slugi şi slujnice, oprindu-şi numai o slugă bătrână şi un eunuc. După aceea, suindu-se în corabie, a mers la Limnu; iar de acolo, luând patru dobitoace, s-a dus la mănăstirea Sfântului Mucenic Mina, căruia închinându-se şi împlinindu-şi rugăciunea, a mers la schit ca să se închine sfinţilor părinţi care erau acolo.

Deci era seară când a pornit în cale şi a poruncit eunucului să stea înapoia căruţei; iar sluga cealaltă fiind înainte, cârmuia dobitoacele; însă fericita şezând înăuntru acoperământului, şi având cu sine îmbrăcămintea monahală, se ruga în sine, cerând ajutor de la Dumnezeu, pentru scopul său. Apoi a sosit întunericul şi miezul nopţii se apropia şi căruţa a ajuns într-o vale mlăştinoasă, ce avea lângă dânsa un izvor, care mai pe urmă s-a numit „izvorul Apolinariei". Şi a ridicat Fericita Apolinaria acoperământul căruţei şi văzând pe amândouă slugile dormind, pe eunuc şi pe vizitiu, s-a dezbrăcat de hainele mireneşti şi s-a îmbrăcat cu hainele monahiceşti, cele bărbăteşti, zicând către Dumnezeu: „Cel ce mi-ai dat începutul acestui chip, învredniceşte-mă să-l port până la sfârşit, după voia Ta cea sfântă, Doamne". Apoi, însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci, s-a pogorât încet din căruţă, pe când dormeau slugile amândouă şi intrând în luncă, s-a ascuns, până ce s-a dus căruţa mai departe; şi astfel s-a sălăşluit sfânta în pustiul acela, vieţuind singură cu Dumnezeu, pe care L-a iubit. Iar Dumnezeu, văzându-i dragostea cea

osârdnică, o acoperea cu mâna Sa, ajutându-i asupra nevăzuţilor luptători şi dându-i trupească hrană din pomii finicului.

Iar cei din căruţa aceea, din care sfânta s-a pogorât în taină, adică eunucul şi bătrânul, după ce au mers mai departe, s-au deşteptat tocmai când se lumina de ziuă. Şi văzând căruţa deşartă, s-au înspăimântat foarte, pentru că vedeau numai hainele stăpânei, iar pe dânsa nu. Deci se mirau, neştiind unde s-a dat jos, unde s-a dus şi pentru ce, şi încă dezbrăcându-se de toate hainele. Apoi căutând-o mult şi strigând-o cu mare glas, după ce n-au putut s-o găsească, nu se pricepeau ce să facă, decât numai să se întoarcă înapoi. Astfel, întorcându-se în Alexandria, au spus toate antipatului. El, minunându-se de lucrul ce i s-a spus, îndată a anunţat prin scrisoare pe împăratul Antemie, tatăl Apolinariei, despre toate, cu de-amănuntul, iar hainele fiicei lui, care rămăseseră în căruţă, le-a trimis cu eunucul şi bătrânul.

Iar împăratul, citind scrisoarea antipatului, a plâns foarte mult; iar mai ales, privind spre hainele iubitei lor fiice, amândoi, tatăl şi mama, se tânguiau cu nemângâiere, şi împreună cu dânşii plângeau toţi boierii. După aceea, Antemie mulţumind lui Dumnezeu, a zis: „Dumnezeule, Tu ai ales-o, întăreşte-o cu puterea Ta". Şi plângând toţi iarăşi, unii boieri mângâiau pe împăratul, zicându-i: „Apolinaria s-a făcut adevărata fiică a bunului Tată, ea acum este adevărata ramură a Împăratului Celui dreptcredincios". Acestea şi mai multe grăind, s-a potolit puţin tânguirea lui amară. Şi toţi se rugau lui Dumnezeu pentru dânsa, ca s-o întărească la o viaţă ca aceea, căci au înţeles că la o viaţă aspră s-a dus în pustie, după cum era şi adevărat.

Deci, această sfântă fecioară a petrecut câţiva ani în acel loc, unde s-a coborât din căruţă, sălăşluindu-se în pustietatea din luncă, din care ieşeau mulţime de ţânţari cumpliţi, ca un nor. Acolo se lupta cu diavolul şi cu trupul său, care la început era molatec, crescut în casele împărăteşti; după aceea se făcuse ca scoica, pe de o parte de osteneli, de posturi şi de privegheri, iar pe de altă parte de zăduful zilei şi de neîncetatele muşcături ale ţânţarilor. Iar când a voit Domnul ca ea să fie rânduită în ceata Sfinţilor Părinţi celor din pustie şi să fie ştiută de oameni, spre folosul multora, a făcut-o să plece din locul acela; căci îngerul Domnului arătându-i-se în vis, i-a poruncit să meargă în schit şi Dorotei să se numească. Deci, a ieşit în astfel de chip, că nimeni nu putea să cunoască ce fel de trup este, bărbătesc sau femeiesc.

Şi umblând ea prin pustie, într-o dimineaţă a întâmpinat-o Sfântul Macarie, şi i-a zis ei: „Binecuvintează, părinte". Iar ea încă cerea binecuvântare de la dânsul, şi binecuvântându-se unul pe altul, au mers spre schit. Şi a întrebat sfânta pe stareţul acela: „Părinte, cine eşti tu?" El i-a răspuns: „Eu sunt Macarie". Apoi ea a zis: „Să faci dragoste, părinte, ca să mă laşi să locuiesc între fraţii tăi". Şi îndată stareţul a dus-o în schit, i-a dat chilie, neştiind că este femeie, ci socotind că este un famen. Pentru că Dumnezeu nu i-a arătat lui acea taină, pentru cel mai mare folos ce avea să fie mai pe urmă la toţi şi pentru slava sfântului Său nume.

Apoi a întrebat-o cum o cheamă, iar ea a răspuns: „Dorotei îmi este numele şi, auzind despre Sfinţii Părinţi care petrec aici, am venit să mă fac părtaş al vieţii lor, de mă voi afla vrednic". Stareţul iarăşi a întrebat-o: „Ce fel de meşteşug ai, frate?" Dorotei răspunse: „Ce-mi vei porunci, părinte, aceea voi lucra". Deci i-a arătat ei să lucreze la împletituri din rogojini. Deci acea sfântă fecioară trăia acolo, având chilie în mijlocul bărbaţilor, ca un bărbat şi ca unul din părinţii schitului, apărând-o Dumnezeu ca să nu i se afle firea; apoi se silea să fie neîncetat ziua şi noaptea la rugăciune şi la lucrul rogojinilor. Apoi după o vreme a început a fi slăvită de părinţi pentru asprimea vieţii sale cu care întrecea pe alţii. Ba, ceva mai mult, i se dăduse de la Dumnezeu darul de a tămădui neputinţele, încât numele lui Dorotei era în gurile tuturor. Pentru că toţi îl iubeau pe acest părut Dorotei şi ca pe un mare părinte îl cinsteau.

Şi trecând vreme îndelungată, diavolul care se afla în fiica cea mai mică a împăratului Antemie, sora Apolinariei, a început mai grozav a o chinui şi a striga: „De nu mă veţi duce în pustie, nu voi ieşi dintr-însa". Dar aceasta cu vicleşug a meşteşugit-o diavolul, ca să dea pe faţă pe Apolinaria, care locuia în mijlocul bărbaţilor şi s-o izgonească din schit. Dar Dumnezeu nu-l lăsa ca să zică ceva de Apolinaria. Deci, chinuia diavolul mereu pe fecioară ca să fie dusă în pustie.

Atunci boierii au sfătuit pe împărat ca s-o trimită la sfinţii părinţi din schit, ca să se roage pentru dânsa. Astfel a făcut tatăl ei, adică pe fiica sa cea îndrăcită a trimis-o cu mulţime de slugi la părinţii pustnici. Şi venind ei în schit, a ieşit întru întâmpinarea lor Sfântul Macarie şi i-a întrebat: „Pentru ce aţi venit aici, fiilor?" Iar ei ziseră: „Dreptcredinciosul nostru împărat Antemie a trimis pe fiica sa, ca voi, rugându-vă lui Dumnezeu, s-o tămăduiţi de boală".

Deci luând-o stareţul de la postelnic, a dus-o la părintele Dorotei – care era Apolinaria, sora celei îndrăcite –, şi i-a zis: „Să faci dragoste, frate, de vreme ce este fiica împăratului, căci are nevoie de rugăciunile părinţilor care sunt aici, precum şi de ale sfinţiei tale, să te rogi pentru dânsa şi s-o tămăduieşti; pentru că ţie s-a pregătit de la Dumnezeu această faptă bună". Dorotei auzind aceasta, a început a plânge şi a zice: „Cine sunt eu, păcătosul, ca să gândiţi astfel de mine, ca şi cum eu aş avea putere să izgonesc diavolii?" Şi îngenunchind, ruga pe stareţul, zicând: „Lăsaţi-mă, părinte, ca să-mi plâng păcatele mele cele multe, pentru că eu sunt neputincios, prea simplu şi neiscusit la un lucru ca acesta".

Iar Macarie i-a zis: „Oare nu sunt alţi părinţi făcători de semne întru Dumnezeu? Însă acest lucru, ţie ţi s-a dat". Iar Dorotei a zis: „Fie voia Domnului". Deci, milostivindu-se spre cea îndrăcită, a luat-o în chilia sa şi a cunoscut-o că este sora ei; apoi plângând pentru dânsa şi îmbrăţişând-o, îi zicea: „Bine ai venit la noi, soro". Dar Dumnezeu a astupat gura diavolului ca să nu vădească pe roaba lui Dumnezeu Apolinaria, ce era în chipul cel bărbătesc; căci îşi tăinuia numele firii femeieşti în mijlocul bărbaţilor şi se lupta cu diavolul prin rugăciune.

Apoi într-una din zile, începând diavolul a chinui mai mult pe fecioară, s-a sculat fericita Apolinaria ridicându-şi mâinile spre Dumnezeu şi se ruga cu lacrimi pentru sora sa. Atunci diavolul nesuferind mai mult puterea rugăciunii, a răcnit cu glas mare: „O, nevoie, cu sila izgonindu-mă, ies de aici". Deci, aruncând pe fecioară, a ieşit. Atunci Sfânta Apolinaria, luând pe sora sa sănătoasă, a dus-o în biserică şi, căzând la picioarele sfinţilor părinţi, a zis: „Iertaţi-mă pe mine, păcătosul, cel ce am greşit mult între voi". Iar ei chemând pe oamenii împărăteşti, le-au dat pe fiica împăratului, tămăduită prin rugăciunea şi cu binecuvântarea lui Dorotei.

Deci s-a făcut bucurie mare părinţilor pentru fiica cea tămăduită. Atunci toată suita se bucura cu împăratul, slăvind pe Dumnezeu de atâta milă, pentru că vedeau pe fecioară sănătoasă şi cu faţa frumoasă. Iar Sfânta Apolinaria mai mult se smerea între părinţi şi se nevoia peste măsură, şi desăvârşit s-a făcut purtătoare de semne.

După aceasta, diavolul a aflat un alt meşteşug prin care să mâhnească pe împărat şi casa lui s-o necinstească şi s-o ocărască, apoi să facă rău şi părutului Dorotei. Deci, a intrat iarăşi în fiica împăratului cea tămăduită; dar tăinuindu-se, aceasta nu părea a fi îndrăcită, ci o făcea ca şi cum ar fi zămislit, încât din zi în zi i se

mărea pântecele şi, văzând-o părinţii, se tulburau foarte. Şi o întrebau pe fecioară cu cine a greşit şi cine a îngreunat-o. Iar ea, curată fiind cu trupul şi cu sufletul, le zicea: „Nu ştiu nimic şi nu cunosc de unde îmi este aceasta". Dar părinţii, stăruind cu asprime şi cu bătaie silind-o să spună cu cine a păcătuit, diavolul a zis prin gura ei: „Monahul acela din schit, într-a cărui chilie am găzduit, acela m-a silit şi am zămislit de la dânsul".

Atunci împăratul s-a mâniat foarte şi a trimis ca să piardă locul acela. Şi mergând voievodul cu oastea la schit, a zis cu mânie: „Daţi-ne pe monahul care a silit şi a îngreunat pe fiica împăratului, daţi-l nouă pe acela degrabă, mai înainte de a nu vă pierde pe voi pe toţi". Aceasta auzind-o toţi părinţii, s-au înfricoşat foarte. Iar fericitul Dorotei stând în mijloc, a zis: „Eu sunt, despre care voi întrebaţi, pe mine să mă prindeţi, eu sunt singur vinovat; iar pe ceilalţi părinţi, ca pe nişte nevinovaţi să-i lăsaţi în pace". Acestea auzindu-le părinţii, s-au mâhnit şi ziceau către Dorotei: „Să mergem şi noi cu tine". Pentru că nu-l credeau pe dânsul a fi vinovat. Iar fericitul Dorotei zicea către dânşii: „Stăpânii mei, rugaţi-vă numai pentru mine; căci eu nădăjduind la Dumnezeu şi în rugăciunile voastre, degrabă mă voi întoarce sănătos la voi".

Deci, l-au dus pe el cu tot soborul în biserică, făcând pentru dânsul rugăciune şi, încredinţându-l lui Dumnezeu, l-au dat voievozilor împărăteşti, care erau trimişi, pentru că avva Macarie şi ceilalţi părinţi ştiau că Dorotei nu este părtaş la nici o răutate. Şi ducând pe Dorotei la împărat, a căzut la picioarele lui, zicând: „Rogu-mă dreptei voastre credinţe ca să-mi îngăduiţi şi în tăcere să mă ascultaţi, a grăi despre fiica voastră; să mergem numai la un loc deosebit, că eu voi spune vouă toate; căci fecioara nu este prihănită şi nici nu s-a făcut curăţiei ei vreo silă".

Deci, împăratul şi împărăteasa luară pe Dorotei şi, fiind singuri, ea a zis către dânşii: „În numele lui Dumnezeu, mă rog vouă, să-mi făgăduiţi, că după ce veţi cunoaşte adevărul, aveţi să mă lăsaţi la locul meu". Deci, după ce i-au făgăduit şi au întărit cuvântul împărătesc, atunci fericita Apolinaria le-a zis: „Cel ce a tămăduit în numele lui Dumnezeu pe fiica voastră, cu rugăciunile sfinţilor părinţi, eu sunt, smeritul". Aceasta auzind-o împăratul şi împărăteasa, s-au mirat şi au rămas ca muţi, tăcând; apoi, luând aminte la ea, sfânta a grăit: „Eu voi adeveri vouă lucrul acesta, iar taina cea neştiută până acum, o voi descoperi pentru preamărirea numelui lui Dumnezeu şi spre ruşinarea diavolului, care cleveteşte pe cei nevinovaţi".

Aceasta zicând-o şi-a descoperit pieptul şi s-a arătat că nu este fire bărbătească, ci femeiască. Apoi a zis: „Tată, eu sunt fiica ta, Apolinaria". Acestea auzindu-le părinţii, s-au făcut ca morţii, de spaimă şi de mirare. Şi îndată cunoscând că este fiica lor, s-au bucurat nespus şi multe lacrimi de bucurie au vărsat în ziua aceea. Apoi au adus la fericita Apolinaria pe sora ei, care părea îngreunată, şi i-au zis ei: „Cunoşti pe acest monah?" Ea a răspuns: „Cu adevărat acesta este părintele care m-a făcut sănătoasă în numele lui Dumnezeu".

Şi căzând la picioarele sfintei, se ruga să-i tămăduiască şi pântecele cel umflat. Iar Apolinaria, ridicând de la pământ pe sora sa, şi-a pus palma pe pântecele ei şi îndată a fugit diavolul; apoi pântecele s-a tămăduit şi s-a aşezat în măsura sa cea mai dinainte. Aceasta văzând-o părinţii, au preamărit pe Dumnezeu şi au zis: „Cu adevărat aceasta este fiica noastră, Apolinaria".

Atunci s-a făcut plângere cu bucurie în casa împăratului, despre două lucruri: întâi că Apolinaria, fiica cea mai mare, de care până atunci nu aveau înştiinţare, pe neaşteptate s-a aflat; şi al doilea, că cealaltă fiică s-a izbăvit de ruşine. Apoi Sfânta Apolinaria a petrecut la părinţii ei câteva zile, povestind cu amănuntul toate cele despre ea şi se slăvea Dumnezeu pentru toată rânduiala Sa cea dumnezeiască.

Apoi sfânta, voind să se ducă la locul ei, părinţii o rugau ca să rămână la dânşii, dar n-au putut s-o înduplece, nici să-şi schimbe cuvântul lor dat ei, căci mai înainte de descoperirea tainei, se făgăduiseră ca împăraţi s-o lase la locul ei. Deci, chiar nevrând, au liberat pe fiica lor cea iubită, plângând şi tânguindu-se; iar apoi veselindu-se cu duhul pentru o fiică bună ca aceea, care s-a dat spre slujba lui Dumnezeu.

Şi Apolinaria a rugat pe părinţii ei ca să îi ajute cu rugăciunile lor. Iar ei au zis: „Dumnezeu, Căruia te-ai făcut mireasă, să te păzească întru dragostea Sa şi să te acopere cu mila Sa. Apoi să ne pomeneşti şi pe noi, iubită fiică, în sfintele tale rugăciuni". Şi voiau să-i dea mulţime de aur ca să-l ducă în schit, spre trebuinţa sfinţilor părinţi, dar ea n-a voit să ia, zicând: „Părinţii mei n-au trebuinţă de bogăţiile acestei lumi, ca să nu cadă din bunătăţile cele cereşti". Deci, făcând rugăciune, mult plângând, şi sărutând pe fiica cea iubită, au lăsat-o să meargă la locul ei, bucurându-se şi veselindu-se întru Dumnezeu.

Iar după ce a ajuns în schit, s-au bucurat de dânsa părinţii şi fraţii, că fratele lor Dorotei s-a întors la dânşii întreg şi sănătos; de

aceea au făcut în ziua aceea praznic, mulţumind lui Dumnezeu. Însă în schit nu ştia nimeni ce i s-a întâmplat ei la împărat; nici despre firea ei cea femeiască n-a ştiut nimeni. Deci, vieţuia Sfânta Apolinaria, adică părutul Dorotei, în mijlocul fraţilor, ca şi mai înainte, în a sa chilie. Iar după puţine zile, mai înainte văzând ducerea sa către Dumnezeu, a zis către avva Macarie: „Să faci dragoste, părinte, de mi se va întâmpla a mă duce din viaţa aceasta, să nu mă spele, nici să îngrijească fraţii trupul meu". Iar stareţul i-a zis: „Cum se poate una ca asta?"

Şi mutându-se ea către Domnul, au mers fraţii să-i spele trupul şi văzând că este cu firea femeiască, au strigat, zicând: „Slavă Ţie, Hristoase, Celui ce ai mulţi sfinţi ascunşi ai Tăi!" Apoi, minunându-se Sfântul Macarie că nu i s-a descoperit lui taina aceasta, a văzut în vis pe cineva, zicându-i: „Să nu te mâhneşti că s-a ascuns de tine acea taină; şi se cade şi ţie ca să fii încununat cu Sfinţii Părinţi cei din veac". Iar cel ce se arătase în vis i-a spus lui neamul, viaţa şi numele fericitei Apolinaria.

Apoi deşteptându-se din somn stareţul şi chemând pe fraţi, le-a spus vedenia, şi toţi mirându-se, au slăvit pe Dumnezeu cel minunat întru sfinţii Săi. Apoi îngrijind de trupul sfintei, l-au îngropat cu cinste în partea dinspre răsărit a bisericii, în mormântul Sfântului Macarie. Şi se făceau multe tămăduiri de la sfintele ei moaşte, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A ŞASEA

CUVÂNT LA BOTEZUL DOMNULUI

Domnul nostru Iisus Hristos, după întoarcerea Sa din Egipt, vieţuia în Galileea, în cetatea Sa, Nazaret, unde crescuse, tăinuindu-şi înaintea oamenilor puterea şi înţelepciunea dumnezeirii Sale, până la vârsta de treizeci de ani, pentru că nu era îngăduit cuiva dintre iudei, mai înainte de 30 de ani, să aibă rânduiala de dascăl sau de preot. Pentru aceasta nici Domnul Hristos până la aceşti ani nu a început propovăduirile Sale, nici nu Se arăta că este Fiul lui Dumnezeu şi Arhiereul cel mare, Care a străbătut cerurile până ce s-a împlinit numărul anilor Lui.

El vieţuia în Nazaret, cu Preacurata Sa Maică şi cu Iosif, părutul Său tată, care era lucrător de lemn şi cu care lucra împreună. După moartea lui Iosif, singur Domnul făcea acel lucru de mână, câştigând prin osteneală, hrana pentru El şi pentru prea iubita Sa maică, ca să ne înveţe pe noi a nu ne lenevi şi nici a mânca pâinea în zadar.

Apoi, împlinindu-se cei 30 de ani şi venind vremea dumnezeieştii Lui arătări – precum zice Evanghelia –, ca să se arate lui Israel: *A fost cuvântul lui Dumnezeu către Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie, trimiţându-l pe el ca să boteze cu apă*. Deci, i-a pus un semn încredinţat după care putea să cunoască pe Mesia, Cel care a venit în lume, precum singur Botezătorul întru a sa bună vestire spune, zicând: *Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: Deasupra Căruia vei vedea Duhul pogorându-se şi rămânând peste El, Acela este cel ce botează cu Duh Sfânt*.

Deci, ascultând Ioan cuvântul lui Dumnezeu, a venit în părţile Iordanului, propovăduind botezul pocăinţei, întru iertarea păcatelor. Pentru că el era acela de care mai înainte a zis Isaia: *Glasul celui ce*

strigă în pustie, gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui. Deci, veneau la dânsul toată latura Iudeei şi a Ierusalimului, şi se botezau toţi de la dânsul, în râul Iordanului, mărturisindu-şi păcatele. Atunci a venit şi Iisus din Galileea la Iordan, ca să fie botezat de Ioan. El a venit într-acea vreme, după ce Ioan spusese mai înainte poporului despre El, zicând: *Vine în urma mea Cel mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic să-I dezleg curelele încălţămintelor Lui. Deci, eu v-am botezat pe voi cu apă, iar Acela vă va boteza cu Duhul Sfânt.*

După aceste cuvinte, a venit Iisus ca să Se boteze, cu toate că nu-I trebuia aceasta, ca unul Care era preacurat, fiind născut din Preacurata şi Preasfânta Fecioară, El Însuşi fiind izvorul a toată curăţia şi sfinţenia.

Însă Cel ce a luat asupra Sa păcatele a toată lumea a venit la râu ca să le spele pe ele cu Botezul. A venit la ape ca să sfinţească firea lor; a venit să Se boteze ca să ne pregătească nouă baia sfântului Botez. A venit la Ioan, pentru ca acesta să fie pentru dânsul martor nemincinos, văzând pe Duhul Sfânt pogorându-Se peste Cel pe Care-L boteza şi auzind glasul Tatălui de sus.

Iar Ioan se sfia de El, zicând: *Eu am trebuinţă să mă botez de Tine şi Tu vii la mine.* Căci Ioan cu duhul L-a cunoscut pe El; pentru că mai înainte cu 30 de ani a săltat de bucurie în pântecele maicii sale; deci, avea trebuinţă de botezul Lui, ca cel ce era în păcatul neascultării, cel adus de Adam asupra a tot neamul omenesc.

Iar Domnul a zis: *Lasă acum, că aşa se cade a împlini toată dreptatea.* Prin dreptate înţelege aici Sfântul Ioan Gură de Aur poruncile lui Dumnezeu; ca şi cum ar fi zis: „De vreme ce toate câte le porunceşte legea le-am săvârşit şi singură aceasta a rămas, adică să Mă botez; deci, Mi Se cade să o săvârşesc şi pe aceasta". Iar botezul lui Ioan era porunca lui Dumnezeu, precum el zice: *Cel ce m-a trimis ca să botez cu apă, Acela mi-a zis.*

Deci, cine l-a trimis? Arătat este că a fost Însuşi Dumnezeu, cum zice însăşi Scriptura: „A fost cuvântul lui Dumnezeu către Ioan". Deci, Iisus, fiind în vârstă de 30 de ani, S-a botezat pentru că omul de la această vârstă se pleacă cu înlesnire către tot păcatul.

Aşa grăiau Ioan Gură de Aur şi Teofilact, cum că cea dintâi vârstă a copilăriei are multă neştiinţă şi zburdălnicie, a doua vârstă, a tinereţilor, se aprinde de poftă trupească, iar vârsta de 30 de ani, a bărbatului desăvârşit, este a iubirii de aur, a măririi deşarte, a iuţimii, a mâniei şi a tuturor păcatelor.

Pentru aceasta Hristos Domnul a aşteptat botezul până la această vârstă, ca să împlinească legea cu toate vârstele, să sfinţească firea noastră şi să ne dea putere, ca să biruim patimile şi să ne ferim de păcatele cele de moarte. Iar după Botezul Său, Domnul a ieşit îndată din apă, adică n-a zăbovit; căci se povesteşte că Sfântul Ioan Botezătorul, pe fiecare om care se boteza de dânsul, îl afunda până la cap şi-l ţinea astfel până ce-şi mărturisea toate păcatele sale şi numai după aceea îi afunda şi capul şi îl lăsa să iasă din apă; pentru aceasta, zice Evanghelia, că a ieşit îndată din apă. Şi ieşind Domnul din râu, I s-au deschis cerurile, strălucind de sus o lumină în chip de fulger, iar Duhul lui Dumnezeu S-a pogorât spre Domnul, Cel ce S-a botezat, arătându-Se în chip de porumbel.

Precum în zilele lui Noe, porumbiţa a vestit micşorarea apelor, tot asemenea şi încetarea înecării păcatului a însemnat-o porumbelul.

Iar Duhul Sfânt s-a arătat în chip de porumbel, pentru că acea pasăre este curată, blândă, iubitoare de oameni, fără de răutate şi nu stă în locuri necurate. Tot asemenea şi Duhul Sfânt este izvorul curăţiei, noianul iubirii de oameni, învăţătorul blândeţii, rânduitorul binelui şi fuge de la cel care se tăvăleşte în tina cea necurată a păcatului, fără de pocăinţă.

Şi pogorându-Se Duhul Sfânt ca un porumbel spre Domnul nostru Iisus Hristos, s-a auzit un glas din cer, zicând: *Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit.* Aceluia deci, se cuvine mărirea şi stăpânirea, în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A ŞAPTEA

SOBORUL SFÂNTULUI IOAN, ÎNAINTEMERGĂTORUL ŞI BOTEZĂTORUL DOMNULUI

A doua zi după Sfânta şi dumnezeiasca Arătare, adică Botezul Domnului, Biserica a rânduit încă de la început a se prăznui soborul cinstitului şi slăvitului prooroc Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului, căci se cădea a cinsti cu praznic pe cel ce a slujit la taina Botezului dumnezeiesc, punând mâna sa pe creştetul Stăpânului.

Deci, îndată după Botezul Domnului, Botezătorul se cinsteşte de toţi şi cu cântări se slăveşte, pentru că prin sobor se înţelege adunarea poporului în biserică, la cântarea şi slăvirea lui Dumnezeu, întru cinstea şi lauda marelui Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Celui ce se prăznuieşte.

Un sobor ca acesta, măcar că se săvârşea la toate bisericile ce sunt în toată lumea, ba încă se săvârşeşte şi astăzi; însă se făcea mai aleasă prăznuire în bisericile zidite în numele Botezătorului, precum oarecând în biserica lui de lângă Iordan, unde a botezat pe Hristos; în Sevastia, unde s-a tăiat de către Irod; în Antiohia, unde mâna lui cea dreaptă a fost dusă de Sfântul Evanghelist Luca, şi în Constantinopol, unde acea sfântă mână se adusese din Antiohia şi unde mai ales se făcuse soborul acela, de vreme ce se adusese mâna chiar în seara dumnezeieştii Arătări, când se face sfinţirea apelor.

Se părea atunci că însuşi Botezătorul soseşte nevăzut la sfinţirea apelor, făcându-se bucurie împăraţilor şi la tot poporul, care cu multă prăznuire săvârşea soborul lui, după ziua dumnezeieştii Arătări. Deci, să săvârşim şi noi cu bucurie duhovnicească soborul Sfântului marelui Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul, rugându-l să mijlocească pentru noi către Stăpânul Hristos, ca să fim şi noi în Biserica

celor ce prăznuiesc veşnic, în locaşul cel nefăcut de mână şi acolo, în ceruri, să auzim glasul celor ce dănţuiesc şi să prăznuim dumnezeieştile arătări cele veşnice, săturându-ne cu ei de vederea feţei lui Dumnezeu, Care Se arată sfinţilor Săi; şi să slăvim cu toate cereştile cete pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVÂNT DESPRE CINSTITA MÂNĂ A SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL

După ce Irod, împăratul cel fără de lege, a tăiat capul Sfântului Ioan, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului, cinstitul său trup a fost îngropat de ucenicii săi, aproape de mormântul Sfântului prooroc Elisei, în vestita cetate Sevastia din Samaria; pentru că în acest loc s-a săvârşit ospăţul cel fără de lege al lui Irod şi necuratul dans al fiicei Irodiadei.

Iar când Sfântul Evanghelist Luca propovăduia pe Hristos şi înconjura multe cetăţi, a ajuns şi în cetatea Sevastia, iar de aici urma să se ducă în Antiohia, patria sa, şi a vrut să ia cu sine trupul Sfântului Ioan Înaintemergătorul şi Botezătorul, care era nestricat şi întreg, dar n-a putut, deoarece nu i s-a dat voie de locuitorii Sevastiei, care cinsteau foarte mult moaştele Botezătorului şi cu dinadinsul le păzeau.

De aceea, Sfântul Evanghelist Luca, luând de la sfântul numai mâna cea dreaptă, care a botezat pe Domnul şi Stăpânul nostru Iisus Hristos, a dus-o în cetatea sa, Antiohia, şi cu dânsa, precum cu o vistierie de mare preţ, răsplătea cetăţii sale pentru creşterea ce a avut într-însa. Iar din acea vreme sfânta mână a Botezătorului era la credincioşii antiohieni de mare cinste, căci printr-însa se săvârşeau multe minuni.

Şi multe vremi şi mulţi împăraţi trecând, a venit Iulian, călcătorul de lege, care pe faţă lepădându-se de Hristos şi închinându-se idolilor, făcea mare rău Bisericii lui Dumnezeu, nu mai puţin decât chinuitorii care au fost mai înainte de el.

Nu numai pe credincioşii cei vii ai lui Hristos îi prigonea şi-i ucidea, ci s-a ridicat şi asupra morţilor cu tiranie şi fără de omenie; pentru că, scoţând din mormânt oasele sfinţilor celor care pătimiseră înainte, le dădea focului, iar bisericile lui Dumnezeu şi toate lucrurile sfinte arzându-le, le prefăcea în cenuşă.

Iulian acesta s-a dus şi în Antiohia, pe de o parte ca să aducă jertfă necuratului său zeu Apolon cel din Dafne, iar pe de alta ca şi acolo să facă rău creştinilor şi să ardă lucrurile sfinte.

Iar creştinii care erau în Antiohia, auzind despre venirea lui, au ascuns în taină sfânta mână a Botezătorului, într-un stâlp oarecare al cetăţii, care se numea Gonia, ca astfel să nu fie necinstită şi arsă de chinuitori. Iar Iulian ducându-se în Antiohia şi făcând mari fărădelegi şi chinuire, apoi căutând cu sârguinţă mâna Botezătorului, după ce n-a putut s-o afle, a trimis în Palestina, în cetatea Sevastia, ca tot trupul Botezătorului care era acolo, afară de cap şi de mână, precum şi mormântul şi biserica lui, să se dea focului şi risipirii.

Acest lucru s-a şi făcut, precum scriu Nichifor şi Kedrin, deşi fericitul Simeon Metafrast a scris acestea, că nu trupul Botezătorului, ci alt trup s-a ars în locul aceluia; pentru că patriarhul Ierusalimului, înştiinţându-se mai înainte vreme de porunca chinuitorului, a luat în taină din mormânt moaştele Botezătorului şi le-a trimis în Alexandria, cu pază; iar în locul acelora a pus oasele unui mort şi acelea au fost arse în locul moaştelor Botezătorului, împreună cu mormântul şi cu biserica lui.

Şi pierind degrabă acel fără de lege împărat şi dreapta credinţă iarăşi strălucind, mâna Sfântului Înaintemergător a fost scoasă din stâlpul de unde a fost ascunsă, ca o lumină de sub obroc, şi se cinstea de credincioşi, căci se săvârşeau printr-însa minuni, ca şi mai înainte, dintre care să spunem una.

Un balaur mare şi înfricoşat se încuibase în hotarele Antiohiei, iar necuratul popor elin care era acolo, având-l în numărul zeilor, îl cinstea cu jertfe în toţi anii, iar jertfa se săvârşea în acest chip: o fecioară fără prihană, păzită înadins pentru aceasta, se dădea balaurului pentru mâncare, văzând tot poporul din priveliştea ce era gătită nu departe de peştera acelui balaur. Şi ieşind de la locul său, balaurul, arătându-se foarte înfricoşat la vedere, se târa şuierând, căscând gura, apoi lua jertfa care i se aducea şi cu dinţii rupând-o, o mânca. Şi pentru aceasta se luau fiicele cetăţenilor Antiohiei, după sorţi.

Atunci s-a întâmplat, într-un an, de au căzut sorţii pe unul din cetăţenii de credinţă creştină ca să dea pe fiica sa balaurului spre jertfă. Iar el cu multe lacrimi ruga pe Hristos Dumnezeu şi pe Ioan Botezătorul ca să se izbăvească fiica sa de moartea aceea cumplită. Deci, sosind vremea urâtului de Dumnezeu praznic al acelui balaur, tatăl fiicei striga către Dumnezeu cu tânguire şi pe Sfântul Ioan Botezătorul îl chema spre ajutor.

Şi alergând la biserica în care era mâna Botezătorului, a rugat pe chelar să-i deschidă şi să-l lase să se închine la acea cinstită şi sfântă mână. Aceasta o făcea cu un gând tăinuit în inima sa, pentru care îşi pregătise galbeni mulţi în sânul său. Apoi, când făcea închinăciune în sfânta biserică, înaintea sicriului în care era sfânta mână, a vărsat acolo galbenii din sân. Iar chelarul fiind iubitor de aur, a început a-i aduna cu osârdie, în care vreme creştinul acela, sărutând sfânta mână a Botezătorului, a muşcat în taină cu dinţii încheietura degetului mic, ascunzând-o la sine; apoi s-a rugat mult şi a ieşit de acolo, câştigându-şi dorirea.

Deci, sosind acea cumplită zi în care era să se dea fecioara spre moartea cea nevinovată şi adunându-se acolo poporul, în ceasul jertfei, a venit tatăl, ducându-şi fiica spre mâncare balaurului, făcând sărmanul rugăciuni din inimă şi având nădejde spre Dumnezeu.

Şi pe când ieşea acel înfricoşat balaur din peştera sa, şuierând şi căscând gura, şi se apropia de fecioara aceea pregătită lui spre jertfă ca s-o mănânce. Iar tatăl ei nu se depărta, chemând în ajutor pe Atotvăzătorul şi Mântuitorul Hristos Dumnezeu şi pe Botezătorul Lui. Şi apropiindu-se balaurul şi căscând gura, tatăl fecioarei a aruncat încheietura sfinţitului deget al Botezătorului în mijlocul gâtlejului balaurului şi îndată acesta a căzut mort, mântuindu-se fecioara de cumplita moarte. Iar tatăl ei, cu glas mare şi cu lacrimi de bucurie, înălţa mulţumire lui Dumnezeu Mântuitorul şi Sfântului Botezător, spunând la tot poporul lucrurile lui Dumnezeu cele minunate şi preamărite.

Atunci poporul care era de faţă, văzând balaurul mort şi pe fecioară vie, împreună cu tatăl lăudând pe Dumnezeu, la început se mira şi se înspăimânta foarte de acea minune; apoi, schimbându-se spaima în bucurie, într-un glas preamărea pe Unul adevăratul Dumnezeu, Care întru cei de sus locuieşte şi spre cei smeriţi priveşte. Deci, antiohienii au făcut prăznuire şi mare veselie, pentru că mulţime nenumărată de necredincioşi s-au adăugat la cei credincioşi, crezând în Hristos Dumnezeu. Iar în acel loc unde s-a făcut acea preamărită minune, au zidit o biserică frumoasă şi mare, întru numele Sfântului Ioan Botezătorul.

Apoi se mai povesteşte şi aceasta, că în ziua praznicului Înălţării cinstitei Cruci a Domnului, se înălţa de arhiereu şi acea cinstită mână a Botezătorului. Iar uneori se întindea, iar alteori se strângea, prin aceasta însemnând îndestularea roadelor pământului sau lipsa lor.

În adevăr, când se întindea, se făcea îmbelşugare multă ţarinilor, grădinilor, livezilor şi viilor; iar când se strângea, urma lipsirea rodurilor şi foamete. Iar când, cu voia lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre, năvălind agarenii, au luat Antiohia şi toate hotarele ei şi au început a o stăpâni, atunci acea vistierie de mare preţ, adică preacinstita mână a Sfântului Ioan Botezătorul era ca într-o robie.

Iar dreptcredincioşii împăraţi creştini puneau multă sârguinţă, cum ar putea să ia acea cinstită mână din stăpânirea agarenilor şi s-o aibă într-a lor împărătească cetate, dar nu-şi câştigau dorirea; pentru că nu puteau nici cu aur, nici în alt chip s-o răscumpere de acolo.

Apoi, împărăţind porfirogeneţii, fraţii Constantin şi Roman (913–959) – acel dar, mai scump decât toate vistieriile pământeşti, li s-a dăruit în felul următor: Unui bărbat cinstit din Antiohia, cu dregătoria diaconească, anume Iov, i-a venit un gând din dumnezeiască insuflare, cum ar putea să scoată sfânta mână a Botezătorului din stăpânirea agarenilor şi s-o aducă în creştineasca stăpânire. Deci, se afla acea sfântă mână în cea mai frumoasă biserică ce era în Antiohia, adică a Sfântului Apostol Petru; atunci Iov şi-a făcut locuinţa sa lângă acea biserică şi s-a împrietenit cu păzitorul de vase al bisericii, ca astfel să poată săvârşi mai lesne ceea ce-şi pusese în mintea sa.

Şi a încercat de multe ori să înduplece pe păzitorul de vase la lucrul său cel cugetat, dar dacă acela n-a voit, atunci Iov a făcut astfel: a gătit cină bună şi chemând pe păzitorul de vase, l-a ospătat şi l-a îmbătat; apoi, acela adormind greu, Iov a mers în taină în biserică şi, deschizând racla, a luat mâna Botezătorului şi a ascuns-o. Iar dimineaţa, deşteptându-se din somn păzitorul de vase, n-a ştiut de lucrul ce se făcuse.

Iar Iov, în acea vreme, a ieşit din Antiohia cu cinstita mână şi mergea degrabă spre hotarele împărăţiei creştineşti, temându-se ca să nu se înştiinţeze cetăţenii Antiohiei despre ducerea sfintei mâini şi să nu vină în urma lui; apoi, cu dumnezeiescul acoperământ păzindu-se şi cu rugăciunile Sfântului Botezător fiind apărat, fără de vătămare şi fără împiedicare, degrabă a ajuns în stăpânirea creştinească.

Deci, mergând în Calcedon, a descoperit taina pe care o păstra, arătând acea comoară nepreţuită, adusă din Antiohia, şi îndată a dat de ştire credincioşilor împăraţi; iar ei, auzind de acea veste bună mai presus de nădejde, s-au umplut de negrăită bucurie şi fără zăbavă au trimis la Calcedon corabia cea împărătească, cu preasfinţitul patriarh

şi cu câţiva cinstiţi senatori, să întâmpine mâna Botezătorului, care se aducea la dânşii şi s-o primească în cetatea împărătească cu cinste.

Iar întorcându-se de la Calcedon corabia, cu sfânta mână pe care o ducea însuşi patriarhul în mâinile sale, au ieşit la ţărm împăraţii şi tot poporul, ca şi cum întâmpinau pe Sfântul Botezător nevăzut, venind din cer şi cu vrednică închinăciune o cinsteau cu osârdie, în psalmi şi în cântări, cu lumânări şi tămâie; apoi, sărutând-o cu dragoste, au pus-o în împărătească biserică, care era în palat. Şi s-a întâmplat acea aducere a sfintei mâini a Botezătorului chiar în seara dumnezeieştii Arătări, mai înainte de sfinţirea apelor. Iar după acest praznic se făcea soborul Botezătorului cu multă veselie, în cinstea celui mai cinstit decât proorocii, a Sfântului Ioan Botezătorul, şi întru slava Unui Dumnezeu în Treime, Cel de toţi slăvit şi închinat, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A OPTA

CUVIOASA MAICĂ DOMNICA

Pe vremea împărăţiei marelui Teodosie (379–395), Domnica fiind elină, s-a dus din cetatea Cartagina la Constantinopol, cu alte patru fecioare. Apoi s-a făcut despre dânsa o dumnezeiască descoperire preasfinţitului arhiepiscop Nectarie patriarhul (381–397), care primind-o, a învrednicit-o de Sfântul Botez.

După aceasta, Sfânta Domnica luând chipul monahicesc, se nevoia în post cu duhovniceşti osteneli, făcând multe minuni.

Căci a mântuit pe nişte corăbieri care se înviforau, turnând în mare untdelemn sfinţit şi astfel a schimbat marea în linişte. Domnica avea şi darul de a prooroci, pentru că a văzut înainte moartea împăratului, despre care l-a şi înştiinţat. Apoi a văzut pe sfântul înger venind şi sfinţind firea apelor; precum şi alte preamărite taine dumnezeieşti i s-au descoperit.

Şi ajungând la adânci bătrâneţi, până pe vremea împărăţiei lui Leon (457–474) şi a lui Zenon (474–491), cunoscându-şi mai înainte ducerea sa către Dumnezeu, s-a odihnit în pace.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFINŢII MUCENICI IULIAN ŞI VASILISA ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNŞII

Iulian avea ca patrie Antinoia, cetatea Egiptului (alţii zic Antiohia Siriei), fiind născut din părinţi renumiţi prin slavă şi bogăţie. Din tinereţile sale iubind fecioria, a dorit să o păzească până la sfârşitul vieţii sale. Deci, punând-o pe aceasta ca pe o temelie a faptelor bune, petrecea cu frica lui Dumnezeu, nevoindu-se la

învăţătură şi la citirea cărţilor şi deprinzându-se la amândouă înţelepciunile, adică la cea elinească şi cea creştinească; şi străbătând toată filosofia şi toată dumnezeiasca Scriptură.

Şi fiind el de 18 ani, părinţii îl sileau să se căsătorească, pentru că le era unul născut şi voiau să se mângâie de urmaşi, iar el se lepăda cu totul. Iar când îl supărau cu aceasta părinţii şi rudeniile, sfătuindu-l, rugându-l şi chiar silindu-l spre însurare, înţeleptul tânăr a cerut răgaz o săptămână ca să se gândească. Deci a petrecut toată săptămâna aceea în post, rugăciuni şi în lacrimi, rugându-se lui Dumnezeu ziua şi noaptea, ca singur cu judecăţile care ştie să-i păzească nebântuită fecioria cea făgăduită Lui.

Iar în ziua a şaptea, sosind noaptea şi trupul lui slăbind de post şi de rugăciuni, când s-a culcat şi a adormit, i S-a arătat Domnul în vedenie, mângâindu-l şi zicându-i: „Să nu te temi a te supune voii şi sfatului părinţilor tăi; pentru că vei lua o femeie care nu va atinge curăţia ta, ci pentru tine îşi va păzi şi ea fecioria; şi astfel şi pe tine şi pe dânsa, fiind curaţi, vă voi primi în ceruri. Pentru că prin voi se va înmulţi curăţia şi mulţi tineri şi fecioare prin învăţătura voastră se vor face cetăţeni ai celor cereşti; iar Eu voi fi cu tine întotdeauna, petrecând şi biruind toate poftele trupeşti şi războaiele, apoi şi pe fecioara care va fi însoţită ţie, o voi face aşa, precum singur vei voi; adică o voi face ca şi ea să urmeze hotărârii tale bune şi în cămara cea pregătită vouă vă veţi vedea cu îngereştile cete şi cu nenumărate fecioare, de amândouă părţile, pe care firea le-a despărţit, iar credinţa în Mine le-a unit şi cărora tu te arăţi că vei fi următor". Acestea grăindu-le Domnul, S-a atins de el şi i-a zis: „Îmbărbătează-te şi să se întărească inima ta".

Astfel, prin acea dumnezeiască vedenie mângâindu-se şi întărindu-se acest tânăr minunat, s-a deşteptat şi a zis: „Mulţumesc Ţie, Doamne Dumnezeule, Cel ce cerci inimile şi rărunchii, căci alungi de la mine dulceţile şi mângâierile acestei lumi şi al curăţiei mele ajutor şi păzitor Te făgăduieşti să-mi fii, că spre Tine cu inimă întărită nădăjduiesc şi aştept, că-mi vei da *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit şi pe care le-ai pregătit celor ce Te iubesc*. Iar de vreme ce mă învredniceşti ca să umblu în calea Ta, mă rog ca Tu singur să-mi fii cale bună, ca şi tuturor iubitorilor de curăţie. Ştii, Doamne, că din ziua naşterii mele până în acest ceas în care ai binevoit a mă chema, nimic n-am ales altceva a iubi şi a dori, fără numai pe Tine Unul. Deci, Tu să întăreşti făgăduinţele ce ies din gura mea şi să le aduci la săvârşire".

După aceea, ieşind din camera sa, a spus părinţilor că se pleacă la voia lor şi nu se leapădă de nuntă. Iar ei, umplându-se de bucurie, au căutat de îndată o fecioară de seama lui, de o familie bună şi cu bogăţie; şi s-a aflat una, anume Vasilisa, care de asemenea era singură la părinţii săi, foarte împodobită la faţă şi cu bune obiceiuri înzestrată şi pe care au logodit-o cu fiul lor.

Apoi, făcându-se obişnuitul ospăţ de nuntă, mireasa a simţit în cămară o bună mireasmă, ca într-o grădină ce dă miros plăcut din mulţimea crinilor, a trandafirilor şi a altor flori mirositoare. Şi a zis către mire: „Stăpânul meu, ce este aceasta? Căci acum fiind iarnă, aici este un miros de flori de primăvară şi atât de mult m-am veselit de această bună mireasmă, încât s-a stins în mine orice dorinţă".

Atunci, fericitul mire Iulian a zis către dânsa: „Această bună mireasmă pe care o simţi, nu este după vreme, ci după lucrarea iubitorului de curăţie Hristos, Care celor ce îşi păzesc fecioria neîntinată le dăruieşte viaţă veşnică. Deci, dacă voieşti să păzeşti poruncile lui Hristos împreună cu mine şi să-i placi Lui, să-L iubim din tot sufletul, şi Lui să-I hărăzim fecioria noastră neprihănită; să ne facem vase alese ale Lui, în vremea de acum, ca întru vremea ce va să fie, să împărăţim cu Dânsul, şi între noi niciodată să nu ne despărţim".

La aceste cuvinte, fericita mireasă Vasilisa a răspuns: „Ce alt lucru este mai de trebuinţă decât mântuirea, ca adică păzindu-ne fecioria să câştigăm viaţa cea veşnică? Cred cuvintelor tale şi împreună cu tine întocmai doresc ca să petrecem în feciorie până în sfârşit, ca astfel să pot câştiga răsplătire de la Hristos, Domnul meu".

Acestea zicând dânsa, fericitul Iulian s-a aruncat la pământ, închinându-se lui Dumnezeu şi zăcea întins cu faţa în jos, glăsuind aşa: „Întăreşte, Doamne, făgăduinţa ce se face între noi". Iar fecioara Vasilisa, văzând pe mirele său la pământ, rugându-se, îndată şi dânsa s-a plecat la rugăciune. Şi deodată s-a cutremurat temelia camerei în care se aflau ei şi o lumină negrăită a strălucit atât de mult, încât lumânările ce ardeau în cameră s-au întunecat de acele raze cereşti şi s-a făcut o dumnezeiască vedenie mare, venind pe de o parte Împăratul măririi Hristos, cu mulţime nenumărată de îngeri în haine albe, iar pe de altă parte Împărăteasa şi Stăpâna Preacurată, de Dumnezeu Născătoarea, cu cete de fecioare.

Atunci se cântau de amândouă cetele cântări cereşti, de negrăită dulceaţă, pe care urechea nu le-a auzit vreodată. Apoi, apropiindu-se doi bărbaţi luminaţi, încinşi cu brâie de aur şi, ridicând pe Iulian şi

pe Vasilisa de la pământ, le-au pus pe pat o carte mare şi frumoasă; iar împrejurul patului stăteau patru bătrâni cinstiţi, frumoşi la chip, care ţineau nişte pahare de aur pline cu aromate, din care ieşea multă mireasmă negrăită, care umplea camera.

Şi unul din bătrâni a zis către dânşii: „Iată, în aceste pahare se închipuieşte desăvârşirea voastră, pentru că sunteţi fericiţi; căci, biruind dulceaţa cea vremelnică a veacului acestuia, v-aţi sârguit spre cea veşnică, care la inima omului nu s-a suit. Deci, citeşte, Iuliane, cele scrise în această carte a vieţii!" Şi privind Iulian, citea numele lor cele scrise cu litere de aur, astfel: „Iulian cel ce s-a lepădat de lume, pentru dragostea Mea, va fi în numărul acelora care nu s-au însoţit trupeşte cu femeile. Iar Vasilisa, care este cu inima dreaptă şi cu fecioria neprihănită, se va rândui în ceata fecioarelor celor ce urmează Fecioarei Maria, Maicii Mele celei Preacurate".

Citind Iulian acestea, cartea s-a închis şi de amândouă părţile mulţime de bărbaţi şi fecioare purtători de lumină au zis într-un glas, bucurându-se: „Amin". Apoi bătrânul iar a zis către Iulian şi fecioara Vasilisa: „În această carte, pe care o vedeţi, sunt scrişi oamenii cei curaţi, cei buni, cei nemincinoşi, cei smeriţi, cei blânzi, cei ce au dragoste nefăţarnică, cei ce rabdă toate cele potrivnice, cei ce au suferit primejdii şi necazuri, şi, în sfârşit, cei ce atât de mult au iubit pe Hristos, încât pentru dragostea Lui n-au cinstit mai mult nici pe tată, nici pe mamă, nici pe femeie, nici fii, nici moşii, nici bogăţii şi nimic din cele lumeşti; ba chiar şi sufletele lor nu le-au cruţat, spre a le da pentru Hristos, întru al căror număr v-aţi învrednicit şi voi".

Zicând acestea către dânşii acel cinstit bătrân, îndată s-a depărtat de la ochii lor acea vedenie dumnezeiască, iar acea fericită pereche, Iulian şi Vasilisa, fiind plini de negrăită bucurie, cealaltă vreme a nopţii au petrecut-o în psalmi şi cântări. Apoi, făcându-se ziuă, părinţii, rudeniile şi toţi cei adunaţi la nuntă se veseleau, socotind că s-a săvârşit fapta însoţirii mirelui cu mireasa, neştiind însă nimeni de acea preaminunată însoţire duhovnicească. Dar Iulian şi Vasilisa vieţuiau împreună în curăţie şi întru întreagă înţelepciune, păzindu-şi neprihănită fecioria, ascunzând această taină înaintea oamenilor, încât nici părinţii lor, nici rudele, nici alţi oameni nu aveau cunoştinţă despre această feciorească petrecere, până ce mai pe urmă a arătat-o Domnul, spre folosul multora.

Şi după puţină vreme, au încetat din viaţă părinţii lui Iulian şi ai Vasilisei, lăsându-le foarte multă avere. Iar ei, având viaţa lor cea duhovnicească liniştită, au voit ca nu numai pentru dânşii, ci şi pentru

mântuirea multora să se îngrijească. Pentru care au zidit două mănăstiri, una pentru bărbaţi şi alta pentru femei, apoi, despărţindu-se, el s-a făcut călugăr în cea bărbătească, iar ea în cea femeiască, şi adunând cete de monahi, ei erau mai mari peste dânşii.

Deci, la Sfântul Iulian, erau ca la zece mii de fraţi, din cei ce cu osârdie slujeau lui Dumnezeu. Pentru că, atâta dar îi dăduse Dumnezeu, încât de pretutindeni alergau la dânsul cei ce voiau să se mântuiască; şi lăsându-şi casele, logodnicele, părinţii, rudeniile şi averile şi toate frumuseţile lumii, se încredinţau acestuia, ca să-i povăţuiască la Împărăţia Cerului.

Asemenea şi Sfânta Vasilisa, întru a sa mănăstire a adunat până la o mie de mirese lui Hristos, din fecioarele cele curate, ba încă şi mulţime de femei. Şi în amândouă aceste mănăstiri, ca în două grădini de rai, înflorea curăţia cea îngerească, iar fecioria biruia necurăţia diavolilor celor iubitori de plăceri deşarte. Dar acum este vremea să povestim sfârşitul sfinţilor, arătând cum au mers cu ai lor fii, cei întru Hristos, la cereştile lăcaşuri, zicând către Dumnezeu: „Iată noi şi fiii pe care ni i-ai dat nouă".

În acea vreme erau doi păgâni împăraţi: Diocleţian (284–305) şi Maximian (286–305). Şi era prigonire cumplită asupra creştinilor, care, străbătând prin toate ţările şi tulburând Biserica lui Hristos s-a apropiat şi de hotarele acelei ţări în care vieţuiau Sfinţii Iulian şi Vasilisa, încât mulţi din cei credincioşi se aflau în mare tulburare şi frică. Atunci fericitul Iulian şi Vasilisa s-au rugat cu lacrimi lui Dumnezeu, în post şi în rugăciuni, ca să întărească credincioasele cete de monahi adunate de dânşii şi să-i păzească, pentru ca nici unul dintr-înşii să nu cadă, nici să piară, ci toţi să fie mutaţi în aceeaşi ogradă cerească.

Deci, Sfintei Vasilisa i s-a făcut înştiinţare de la Domnul Hristos, Care în vedenie S-a arătat ei, că în curând se va duce la odihna cea veşnică şi că mai întâi va trimite pe toate sfintele fecioare; ca nu cumva să rămână vreuna după dânsa şi văzând prigoana cea mare asupra Bisericii, să lipsească din ceata Sa. De aceea, Vasilisa mai avea încă jumătate de an ca să petreacă aici, până ce acele fecioare, toate până la una, vor trece către Dumnezeu. Apoi i s-a mai arătat, cum că duhovnicescul ei frate, Iulian, va intra întru muceniceasca nevoinţă, cu mulţi alţii, şi bine nevoindu-se, va birui pe vrăjmaş. După aceea cu veselie va trece din cele de aici, ca îndoită cunună să-şi ia, adică a fecioriei şi a muceniciei, întru bucuria Dumnezeului său.

Acestea s-au împlinit chiar aşa: pentru că într-o jumătate de an, toată ceata de fecioare, adunată de Sfânta Vasilisa în cereasca cămară a Mirelui său Cel fără de moarte, au sfârşit prin vremelnica moarte; numai singură Sfânta Vasilisa a rămas, căreia i s-au arătat şi în vedenia visului toate sfintele fecioare în luminoase haine împărăteşti, zicându-i: „Te aşteptăm, maica noastră, ca împreună cu tine să ne închinăm Domnului şi Împăratului nostru. Deci, vino şi ne dă pe noi lui Hristos, Căruia ne-ai făcut mirese".

Apoi deşteptându-se cuvioasa, s-a bucurat foarte mult, întâi că toată ceata fecioarelor ei a intrat in bucuria Domnului; iar apoi, pentru că şi ei i s-a gătit acolo veşnica viaţă. Şi le-a spus toate astea fratelui său duhovnicesc, Sfântului Iulian. Iar după câteva zile, rugându-se Domnului cu tot dinadinsul, şi-a dat sufletul în mâinile Mirelui celui fără de moarte şi Dumnezeu; iar trupul ei cel sfânt a fost îngropat de Cuviosul Iulian cu mare cinste.

După aceasta, a mers în acele părţi ighemonul Marcian, cu soţia şi copiii săi, care, nebuneşte mâniindu-se asupra creştinilor, săvârşea mari chinuri, ucideri şi vărsări de sânge.

Aflând însă că Iulian este de neam cinstit şi crede în Hristos, apoi auzind şi de mulţimea fraţilor celor de o credinţă cu el, a trimis la dânsul pe nişte cetăţeni cinstiţi, ca să-l îndemne să se supună poruncii împărăteşti şi să aducă jertfe la idoli. În acea vreme se adunaseră în locaşul Cuviosului Iulian mulţime de preoţi, diaconi şi alţi clerici, din cetăţile şi laturile dimprejur, cu episcopul lor, care iubind pe Domnul, cu osârdie aşteptau muceniceasca moarte.

Atunci toţi, prin fericitul Iulian, au răspuns celor trimişi de ighemon, cum că un singur Împărat au, Cel ce locuieşte în cer, adică pe Domnul Iisus Hristos, şi porunca Aceluia o ascultă, ca să nu se închine la idoli şi la diavolii care sunt într-înşii, ci să se închine Dumnezeului celui adevărat, pentru care sunt gata îndată să moară. Şi înapoindu-se trimişii, au spus ighemonului cele ce au auzit, iar el, mâniindu-se, a trimis ostaşii să prindă pe Iulian, vrând ca pe el singur să-l ispitească, iar mănăstirea lui să o ardă cu foc, împreună cu toţi cei adunaţi într-însa. Deci, fericitul Iulian a fost prins, legat şi dus la temniţa cetăţii, iar fraţii cei din mănăstirea lui, ca la zece mii, cu episcopul şi clericii adunaţi acolo în acelaşi timp, s-au adus lui Dumnezeu jertfă mirositoare, fiind arşi împreună cu mănăstirea. Iar în locul acela, multă vreme se auzeau cântând mulţime de glasuri dulci, atunci când se săvârşea de obicei bisericeasca pravilă, în ceasul întâi, al treilea, al şaselea, al nouălea, seara şi în miezul nopţii; apoi,

mulţime de bolnavi se tămăduiau acolo; pentru că toţi cei ce mergeau, auzind această cerească cântare, se tămăduiau de orice boală erau cuprinşi.

A doua zi au pus de faţă la judecata ighemonului pe Cuviosul Iulian şi, prin cuvinte cu meşteşug îndemnându-l şi momindu-l, îl amăgeau, şi cu îngroziri înfricoşându-l; văzând că nu se supune, l-au lovit amar cu toiege noduroase. În acea bătaie un toiag rupându-se în mâna celui ce-l bătea, a lovit pe un slujitor, care era ruda ighemonului şi i-a scos un ochi, din care pricină ighemonul şi mai mult s-a mâniat şi s-a întărâtat. Iar sfântul mucenic a zis ighemonului: „Ascultă-mă, Marciane, să aduni pe toţi slujitorii la idoli, cei mai iscusiţi, şi să le porunceşti ca să cheme numele idolilor asupra celui cu ochiul orb şi să-i roage ca să dea vedere închinătorului lor, iar dacă ei nu vor putea să facă aceasta, apoi eu, chemând numele Domnului meu Iisus Hristos, nu numai ochiul cel trupesc îl voi tămădui, ci şi ochii sufleteşti îi voi lumina, spre cunoştinţa adevărului".

Deci învoindu-se la aceasta ighemonul şi chemând pe toţi slujitorii idolilor, le-a poruncit, ca adunându-se în templul idolesc cel de aproape, cu jertfe să roage pe idoli ca să tămăduiască ochiul celui orb. Aceia mergând, i-au îndeplinit porunca; şi după multe jertfe ce adunaseră, au auzit acestea de la zeii lor: „Duceţi-vă de aici, căci noi fiind daţi focului celui veşnic şi ţinuţi în întuneric, cum putem să dăm vedere orbilor, pe care nici noi singuri n-o avem? Pe când rugăciunea lui Iulian spre Dumnezeul cel Preaînalt este atât de puternică, încât din ziua aceea, în care a fost adus la chinuire, ni s-a adăugat în gheenă însutită muncă".

Acest glas diavolesc auzindu-se în acel templu, au căzut toţi idolii care erau acolo, ca la cincizeci, şi ca ţărâna s-au făcut. Iar ighemonul a strigat asupra Sfântului Iulian : „O, vrăjitorule, atât sunt de puternice vrăjile tale, încât şi pe zeii noştri i-ai sfărâmat. Vom vedea însă, dacă vei lumina ochiul celui orbit, precum ai făgăduit".

Deci, a poruncit ca pe mucenicul, fiind gol, să-l stropească cu ud, ca să se depărteze de dânsul puterea cea fermecătoare şi vrăjitoare. Dar mirosul rău al udului aceluia îndată s-a prefăcut în bună mireasmă de aromate, încât şi văzduhul mirosea bine şi toţi se mirau. Apoi Sfântul Iulian, făcând semnul Crucii pe ochiul celui bolnav, a chemat numele Domnului şi îndată bolnavul s-a tămăduit, încât ochiul lui s-a luminat şi vedea bine. Iar ighemonul cel orbit cu răutatea, acelea le socotea farmece, iar nu puterea lui Hristos, însă

cel ce acum vedea, striga cu glas mare, zicând: „Adevăratul Dumnezeu este Iisus Hristos; deci se cade pe Acela Unul a-L cinsti şi Lui a ne închina". Iar ighemonul a poruncit ca să-i taie capul; şi astfel cel ce a văzut trupeşte şi sufleteşte, botezându-se întru adevăratul său sânge, a mers ca să vadă pe Dumnezeul cel nevăzut.

Iar pe Sfântul Iulian legându-l păgânul Marcian cu lanţuri de fier peste tot trupul, a poruncit ca astfel să-l poarte prin toată cetatea şi pe toate uliţele să-l chinuiască în multe feluri. Şi sfântul fiind batjocorit şi chinuit, propovăduitorul striga: „De aceasta sunt vrednici cei ce nu se închină zeilor şi defaimă poruncile cele împărăteşti".

Şi mergând cu sfântul în locul unde învăţa carte fiul ighemonului, anume Celsius – care era singurul fiu născut la părinţii lui –, copilul a căutat spre sfânt şi a zis către cei de o vârstă cu el: „Minunat lucru văd". Şi întrebându-l ei ce vede, el a zis: „Iată pe acel creştin osândit, pe care ostaşii îl poartă legat, îl văd înconjurat de mulţime de tineri luminaţi şi unii îi slujesc, iar alţii îi pun pe cap o cunună atât de luminoasă, încât strălucirea ei covârşeşte lumina soarelui. Eu socotesc că într-un Dumnezeu ca acela se cade a crede şi a sluji, Care astfel păzeşte pe slujitorii Lui şi cu atâta slavă îi străluceşte. Să mă credeţi, fraţilor, că şi eu unul ca acela vreau să fiu, dacă Dumnezeul lui va voi să fie Dumnezeul meu".

Acestea zicând, a aruncat cărţile şi haina cea luminoasă, lăsând lumii pe cele lumeşti şi a alergat în urma sfântului, pe care, ajungându-l, a căzut la picioarele lui, zicând: „Pe tine doresc să te am ca tată al naşterii mele celei de a doua; iar de Marcian, născătorul meu cel trupesc, păgânul urâtor al dreptilor şi mucenicilor, mă lepăd şi-l defaim, iar de tine lipindu-mă, pentru Hristos Dumnezeul şi Mântuitorul meu pe Care până acum nu L-am ştiut, azi doresc să pătimesc asemenea ţie".

Acestea văzându-le, ostaşii chinuitori au rămas uimiţi de atâta îndrăzneală. Deci, s-a adunat toată cetatea la o privelişte ca aceea, văzând pe fiul ighemonului lângă mucenic lipindu-se şi rănile lui sărutându-le. Apoi, copilul a zis către popor: „Pe mine mă ştiţi că sunt fiul ighemonului, şi cu păgânul meu tată, până acum prigoneam fără vină pe sfinţi, însă din neştiinţă le-am făcut acestea; dar acum, după ce am cunoscut pe Dumnezeu, şi mai ales eu am fost cunoscut de Dânsul, mă depărtez de mincinoşii zei, de tată şi de maică mă lepăd, bogăţiile cel împărăteşti le arunc şi mărturisesc pe Hristos, cred în El şi adeveresc că sunt următor al fericitului Iulian. Pentru ce întârziaţi, slujitori şi ostaşi? Mergeţi şi spuneţi părinţilor mei că am

cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, şi m-am lipit de acel credincios slujitor". Şi vestindu-se despre aceasta tatălui şi maicii sale şi auzind de lucrul cel neaşteptat, se topeau de durere ca ceara de foc şi îndată au trimis să ia pe copil de la Iulian şi să-l aducă acasă. Dar Dumnezeu, Care păzeşte pe prunci, a făcut astfel ca nimeni să nu poată să se atingă de el, fiindcă toţi cei ce se atingeau, simţeau în mână şi în spatele lor o durere mare; de aceea, nici unul nu îndrăznea să-l ia şi să-l despartă de mucenic.

Şi înştiinţându-se şi despre aceasta, ighemonul a poruncit ca amândoi să vină la dânsul. Deci, căutând la fericitul Iulian, i-a zis: „Te sileşti a lua rodul nădejdii mele cu meşteşugul tău cel fermecător? O inimă tânără lesne o amăgeşti cu necuviosae cuvinte, ca să se întoarcă de la dragostea părintească?" Zicând acestea ighemonul, a alergat maica lui Celsius cu multe rudenii din toate părţile, smulgându-şi părul, lovindu-şi pieptul şi strigând cu glas tare, care lucru văzându-l ighemonul, şi-a rupt hainele, faţa şi-a zgâriat-o, şi a zis către mucenic: „Iuliane, prea crudule, vezi durerea tatălui şi a maicii, caută spre tânguirea atâtor rudenii şi dezleagă pe nevinovatul copil de farmecele tale; dă-ne pe fiul nostru cel unul născut, întoarce pe moştenitorul şi stăpânul acestei case, ca şi eu să mijlocesc pentru tine la împărat, să-ţi ierte vina şi să fii liber şi sănătos".

Iar Sfântul Iulian a răspuns: „Ajutorul tău nu-mi trebuie, nici de la împăraţii tăi nu cer să fiu liber; ci de aceasta mă rog Dumnezeului meu, Iisus Hristos, ca pe mine împreună cu acest mieluşel, născut din pântece de lup, şi pe toţi cei ce vor crede după împlinirea muceniciei mele, să ne rânduiască în numărul celor aleşi de El. Însă, iată că stă înaintea ta cel născut trupeşte din tine, iar acum crezând cu mine în Hristos, este născut duhovniceşte; el are câţiva ani de vârstă, singur să-ţi răspundă, singur să caute spre lacrimile cele de maică şi pe pieptul care l-a hrănit, singur să-l miluiască".

La aceasta, cinstitul şi bine-înţelegătorul copil a zis: „Din ghimpi se naşte trandafirul şi nu-şi pierde mirosul; dar nici ghimpele care a născut trandafirul nu-şi pierde ţepii săi cei ascuţiţi. Deci, voi, părinţii mei, precum v-aţi obişnuit cu muncirea voastră ca spinul, să împungeţi pe cei nevinovaţi, lăsaţi-mă pe mine ca pe un trandafir, să dau bună mireasmă celor ce cred. Aceia să se supună vouă, care sunt gata să piară, iar mie să-mi urmeze cei ce se sârguiesc să treacă din întuneric la lumină. Eu, pentru Domnul meu Iisus Hristos mă lepăd de voi, părinţilor; iar pentru necinstea zeilor pe fiul vostru cu munci să-l chinuiţi; căci prin moartea cea vremelnică, caut veşnica viaţă. Nu

pot să vă fiu bun, iar mie însumi rău; nici dragostea voastră n-o voi cinsti mai mult decât bucuriile cele veşnice. Pentru ce zăboveşti, tată, ca un necredincios şi împietrit născător, iar nu ca adevăratul Avraam? Ia-ţi sabia şi adu-mă jertfă lui Hristos pe mine, fiul tău. Iar dacă te biruieşti de fireasca dragoste părintească şi nu poţi să faci aceasta, apoi trimite-mă la un mai cumplit stăpânitor şi chinuitor, ca să pătimesc şi eu pentru Domnul nostru Iisus Hristos. Sunt deşarte tânguirile voastre şi zadarnice lacrimile, că nu pot să mă despart de la mărturisirea mea".

Auzind acestea ighemonul, a poruncit să-i ducă pe amândoi într-o închisoare necurată şi foarte întunecoasă; dar intrând ei, întunericul s-a schimbat în lumină şi mirosul cel rău în bună mireasmă; pe care lucru văzându-l douăzeci de ostaşi, au crezut în Hristos. Dar de vreme ce fericitul Iulian nu era prezbiter şi nu era cine să boteze pe cei ce crezuseră, era mâhnit de aceasta. Însă Dumnezeu, care face voia celor ce se tem de El, le-a trimis un prezbiter în acest chip.

Era în cetatea aceea un bărbat cinstit şi mai întâi între cetăţeni, pe care împăraţii Diocleţian şi Maximian îl cinsteau şi îl iubeau mult, pentru că era din neamul împăratului de mai înainte al Romei, anume Carin (283–285), şi acel bărbat era creştin, precum şi femeia şi copii săi.

Şi murind el şi femeia lui în dreapta credinţă creştinească, au rămas după dânşii şapte fii, tineri de ani şi bătrâni cu înţelepciunea; pe aceia miluindu-i împăraţii pentru părinţii lor, le-au poruncit să rămână în credinţa lor şi fără temere să laude pe Hristos la arătare. Acei copii aveau cu dânşii un prezbiter, anume Antonie, care le săvârşea Sfintele Taine. Acestora li s-a făcut descoperire de la Dumnezeu, ca împreună cu prezbiterul să se ducă în temniţă, să cerceteze pe Iulian şi pe Celsius.

Iar ducându-se ei noaptea, un înger mergea înainte, care, dacă s-a atins de uşile temniţei, îndată s-au deschis, şi intrând, au sărutat pe sfinţii cei legaţi şi se rugau împreună lui Dumnezeu; apoi prezbiterul a botezat pe fericitul tânăr Celsius, fiul ighemonului, şi pe cei douăzeci de ostaşi. Iar cei şapte fraţi, vorbind cu Sfântul Iulian şi cu Celsius, s-au aprins cu râvna să pătimească împreună cu dânşii pentru Hristos şi nu voiau să iasă din temniţă, ca să se întoarcă la casa lor.

Înştiinţându-se de aceea ighemonul, s-a mirat foarte, că aceia cărora li se dăduse libertate de la împăraţi să rămână în credinţa creştinească, acum doresc de bunăvoie lanţurile şi chinuirea; deci,

aducându-i înaintea sa, îi îndemnă mult să se ducă la casa lor şi să-L cinstească pe Hristos cum voiesc, de vreme ce aşa sunt miluiţi de împăraţi. Ei însă doreau lanţurile şi temniţa, mai mult decât libertatea, zicând: „Este nevrednic aurul de coroana împărătească, dacă nu va fi mai întâi lămurit şi curăţat în foc; aşa nici noi nu suntem vrednici de Hristos al nostru, dacă credinţa noastră către El nu va fi lămurită ca aurul. Nu este plăcut pomul care se împodobeşte numai cu frunzele, iar roade nu aduce; aşa nici noi nu vom fi plăcuţi lui Hristos al nostru, de nu-I vom aduce roadele cele frumoase ale credinţei noastre". Deci, ighemonul a poruncit să fie după voia lor, până ce va înştiinţa pe împărat despre dânşii.

Deci întorcându-se de la ighemon, aceşti fericiţi tineri au mers nu la casa lor, ci în temniţă, la Sfântul Iulian şi la Celsius şi la cei douăzeci de ostaşi, având cu ei şi pe prezbiterul Antonie. Iar ighemonul a trimis la împărat, înştiinţându-l despre Iulian, despre fiul său, Celsius, despre ostaşi şi despre cei şapte fraţi. Şi a luat degrabă răspuns ca toţi, de vor rămâne în nesupunere, să fie arşi în foc; iar dacă prin vrăjile lor nu se vor vătăma de foc, apoi să-i omoare prin chinuri, cum va şti mai bine.

Luând o poruncă ca aceea de la împăraţi, ighemonul a poruncit să pregătească divanul în mijlocul cetăţii şi, stând înaintea poporului, a pus de faţă pe Sfântul Iulian, cu toţi cei împreună cu el, pe Celsius, pe cei şapte fraţi, pe prezbiterul lor şi cu cei douăzeci de ostaşi, apoi a început a-i îndemna prin cuvinte la închinarea de idoli, arătându-le împărătească poruncă adusă spre pierderea lor, de nu se vor supune.

Iar aceia răspundeau cu îndrăzneală împotrivă, spunând că s-a pregătit de la Împăratul ceresc pierzarea veşnică închinătorilor de idoli, dacă vor fi fără pocăinţă. Şi fiind lungă cercetarea prin cuvinte, de amândouă părţile, în acea vreme, din întâmplare duceau pe lângă divan un mort din cetate, la îngropare; pe acesta văzându-l ighemonul, a poruncit să-l aducă înaintea sa şi să-l pună în mijloc.

Aceasta făcându-se, poporul se mira, nepricepând ce doreşte ighemonul să facă cu mortul acela. Apoi ighemonul a zis către Sfântul Iulian: „Spuneţi voi că Învăţătorul vostru Hristos mai înainte de răstignirea Sa învia pe cei morţi; deci va fi arătat că este adevărat Dumnezeul Acela, dacă voi, ca şi Învăţătorul vostru, veţi învia pe mortul acesta". Sfântul Iulian răspunse: „Ce foloseşte celui orb, când i se spune că se înalţă soarele?" Ighemonul zice: „Lasă acum basmele tale şi, dacă eşti tu puternic sau Dumnezeul tău, scoală pe mortul acesta".

Iar Sfântul Iulian a răspuns: „Deşi nevrednică este păgânătatea voastră de o minune ca aceasta, dar fiindcă de la Domnul este vremea ca să se arate dumnezeiasca Lui putere şi ca să nu socotiţi că aceasta este cu neputinţă la Dumnezeu, veţi vedea îndată, pentru că nădăjduiesc spre Domnul meu, că toate câte voi cere de la El cu credinţă îmi va da şi mă va arăta nerușinat înaintea voastră". Zicând acestea, Sfântul Iulian şi-a ridicat ochii şi inima spre cer, rugându-se în auzul tuturor, iar faţa lui s-a luminat în rugăciune, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, adevăratul Fiu al lui Dumnezeu, care Te-ai născut înainte de veci, iar la plinirea vremii ai luat trup din Preacurata Fecioară, mai presus de fire, caută acum din înălţimea cerului, ca să se ruşineze vrăjmaşii Tăi, iar cei ce cred în Tine, să se întărească. Ascultă-mă în ceasul acesta din cerul cel sfânt al Tău şi scoală pe mortul acesta, ca cei ce vieţuiesc în trup să nu moară cu sufletul, iar cei ce au sufletul mort să învieze, văzând puterea Ta cea mare".

Aşa s-a rugat ca la un ceas, apoi, întorcându-se, a zis către cel mort: „Ţie îţi grăiesc, pământ uscat, în numele Celui ce a înviat pe Lazăr după patru zile, scoală-te şi stai pe picioarele tale". Sfântul zicând acestea, îndată s-a ridicat mortul şi a stat, încât poporul s-a spăimântat de acestea. Iar cel înviat a strigat cu glas mare, zicând: „O, ce bine primite sunt rugăciunile robului lui Dumnezeu! O, cât poate fecioria lui cea neprihănită! Pentru că unde eram eu dus şi de unde m-am întors!"

Iar Marcian, ighemonul, privea spre acela cu tot dinadinsul şi se mira foarte mult, dar nu cunoştea puterea lui Hristos, fiind orbit de diavolul; pentru că zicea că minunea este o putere a meşteşugului farmecelor. Apoi, batjocorind pe cel înviat, întreba: „De unde te-ai întors?" Iar el a început a spune cu de-amănuntul, zicând: „Am fost dus de un fel de arapi, a căror mărime era ca de uriaşi, cu vederea înfricoşată, ochii ca un cuptor întunecat, dinţii ca de leu, unghiile ca de vultur, care nu aveau nici o milă. Aceia bucurându-se, mă trăgeau la iad şi, acum fiind eu aproape de gura prăpăstiei, acei arapi aşteptau şi nu mă aruncau, până ce trupul meu se va da pământului, din care s-a luat. Şi iată, deodată s-a clătinat iadul, şi s-a auzit un glas de sus, de la scaunul lui Dumnezeu: «Pentru Iulian, iubitul Meu, să se întoarcă sufletul lui înapoi în trup». Atunci îndată au venit doi îngeri în haine albe şi, luându-mă din ghearele diavolilor, m-au întors în lumea aceasta, prin sfântul acesta, care m-a înviat; ca astfel după moarte să cunosc pe Dumnezeul acela, de Care, fiind viu, mă lepădam".

Acestea auzindu-le ighemonul, s-a tulburat şi nu ştia ce să facă. Şi ca să nu se facă gâlceavă în popor, a poruncit ca să ducă pe Sfântul Iulian şi pe ceilalţi sfinţi într-o temniţă, a cărei uşă a pecetluit-o cu inelul său. Acolo, Sfântul Iulian a poruncit Sfântului Antonie prezbiterul ca să boteze pe cel înviat şi l-a numit Anastasie, care se tâlcuieşte „Înviat".

A doua zi, Marcian, ighemonul, a poruncit să se pregătească treizeci şi unu de poloboace, după numărul sfinţilor mucenici, şi până la jumătate de poloboc să se toarne smoală şi pucioasă, apoi să se adune mulţime de lemne şi de vreascuri, spre arderea sfinţilor. Toate acestea fiind gata, îi duceau pe sfinţi din temniţă, legaţi deosebit, iar Iulian cu Celsius erau legaţi într-un lanţ. Atunci plângeau mulţi, că se dădeau morţii nişte tineri atât de frumoşi. Iar Sfântul Iulian zicea către dânşii: „Să nu opriţi aurul să treacă prin foc, ca mai luminos să fie". Iar ighemonul n-a voit să privească la arderea fiului său, de care i se rupea inima; de aceea a lăsat pe ajutorul său ca să săvârşească porunca împărătească, iar el s-a dus mâhnit.

Deci, fiecare dintre sfinţi a fost băgat în polobocul cu smoală pregătit şi împresurându-i pe toţi cu lemne, cu câlţi şi cu vreascuri, le-au dat foc; încât se suia în sus văpaia ca la treizeci de coţi, iar sfinţii în mijlocul focului cântau şi lăudau pe Dumnezeu. Şi arzând poloboacele şi toată materia cea aprinsă, sfinţii s-au văzut vii, întregi şi nevătămaţi şi veseli la faţă, lucru de care toţi s-au mirat. Apoi au înştiinţat despre aceasta pe ighemon şi îndată cu sârguinţă a mers să vadă de este adevărat şi văzând minunea, a rămas uimit.

Deci, iarăşi cu porunca lui, au dus pe sfinţi în temniţă, iar femeia ighemonului, maica lui Celsius, înştiinţându-se că fiul ei s-a păzit în foc viu şi întreg, a mers în temniţă să-l vadă şi, încredinţându-se, a crezut în Hristos şi a botezat-o în temniţă Antonie prezbiterul, iar numele ei era Marionila. Apoi înştiinţându-se ighemonul degrabă că şi femeia lui a primit botezul creştinesc, îndată a încuiat-o şi pe ea în temniţă.

După aceasta, şezând la judecată, a tăiat pe sfinţii douăzeci de ostaşi şi pe cei şapte tineri, care erau fraţi. Iar pe Iulian, Celsius, Antonie prezbiterul, Anastasie şi pe femeia sa, Marionila, i-a păstrat pentru altă judecată, ţinându-i în lanţuri. Iar după o vreme, sfinţii fiind judecaţi, s-au prefăcut ca şi cum se supun la voia împărătească şi la sfatul ighemonului şi că voiesc să se închine idolilor; pentru aceasta, cu multă bucurie i-au dus în templu. Dar când s-au apropiat

de el, Sfântul Iulian s-a rugat şi templul a căzut; aşa că a ucis pe toţi slujitorii care erau acolo şi pe celălalt popor, ca la o mie.

Apoi a crăpat pământul în acel loc şi ieşind foc din prăpastie, ardea pe păgânii care se apropiau. Deci, iarăşi au dus în temniţă pe sfinţi, unde lor într-acea noapte rugându-se, li s-a arătat mulţimea sfinţilor mucenici, care mai înainte au pătimit, fiind în mare lumină, îmbrăcaţi în haine albe şi cântând cântări cereşti; iar între dânşii erau cei douăzeci de ostaşi şi cei şapte fraţi, pe care nu demult îi tăiaseră.

După aceea, a venit şi Sfânta Vasilisa cu toată ceata sfintelor fecioare şi i-au spus Sfântului Iulian că degrab îşi va săvârşi nevoinţa şi va trece cu bucurie la cereştile locaşuri. Apoi îi zicea: „Împărăţia cerului ţi s-a deschis şi Domnul nostru Iisus Hristos te va lua la El pe tine şi pe cei ce sunt cu tine; iar întru întâmpinarea voastră vor ieşi cu slavă cetele patriarhilor, ale proorocilor, ale apostolilor şi veţi fi rânduiţi cu dânşii în veci". Acestea zicându-le, s-a făcut nevăzută şi toţi sfinţii care se arătaseră s-au dus, lăsând legaţilor pentru Hristos bucurie şi veselie duhovnicească.

După aceasta, iarăşi şezând chinuitorul la judecată şi pe sfinţi punându-i de faţă, îi chinuia în multe feluri. Mai întâi a poruncit ca să le înfăşoare degetele de la mâini şi de la picioare cu câlţi muiaţi în untdelemn, apoi să le aprindă; deci făcându-se aceasta, au ars câlţii pe mâini şi pe picioare, iar sfinţii cu nimic nu s-au vătămat; apoi Sfântului Iulian şi Sfântului Celsius le-au jupuit pielea de pe cap; iar fericitului Antonie prezbiterul şi lui Anastasie le-au scos ochii cu undiţele şi i-au orbit, iar când erau să chinuiască pe Sfânta Marionila, mâinile chinuitorilor au amorţit şi nu s-au atins de dânsa. Deci i-au dat pe toţi la mâncare fiarelor, ci şi de acelea s-au păzit întregi cu dumnezeiasca putere ce astupa gurile fiarelor.

În sfârşit, ighemonul a poruncit ca din toate temniţele şi închisorile să adune pe cei vinovaţi la moarte, ca să fie ucişi împreună cu aceia şi aceşti sfinţi mucenici. Deci, fiind adunată mulţimea vinovaţilor, a poruncit să-i scoată pe toţi la tăiere, ca şi pe aceşti mucenici; şi nici pe fiul, nici pe soţia sa nu i-a cruţat. Astfel s-au săvârşit sfinţii cu ucidere de sabie, murind în mijlocul celor fără de lege. Iar după tăierea lor, îndată s-a cutremurat pământul şi a căzut a treia parte a cetăţii din temelie, încât n-a rămas în cetate nici un loc întreg unde era vreun idol. Şi s-au pornit din cer fulgere, tunete şi grindină, încât a ucis mare parte din poporul necredincios.

Iar Marcian, ighemonul, de frică căzând în boală, după puţine zile a pierit ca un nenorocit, plin de răni. Şi noaptea, după tăierea

sfinţilor, au venit preoţi cu oameni dreptcredincioşi, ca să adune trupurile mucenicilor, dar în mulţimea morţilor n-au putut să-i cunoască. Deci, plecându-şi genunchii, au început a se ruga şi iată li s-au arătat sufletele sfinţilor în chip de fecioare, şezând fiecare lângă trupul său. Atunci cunoscându-le, le-au adunat şi le-au îngropat în biserică, sub altar. Iar Dumnezeu, Care preamăreşte pe sfinţii Săi, a poruncit ca din locul în care erau îngropate trupurile sfinţilor mucenici să iasă izvor de ape vii şi tămăduitoare şi să vindece toate bolile cu acea apă şi cu rugăciunile sfinţilor, împreună lucrând darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine mărire în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL GHEORGHE HOZEVITUL

Sfântul nostru părinte Gheorghe s-a născut dintr-o familie evlavioasă din ostrovul Ciprului. După moartea părinţilor săi, vrând să îmbrăţişeze viaţa pustnicească şi să scape de însoţirea cea silnică care i-o gătea unchiul său, a fugit la locurile sfinte ca să se întâlnească cu fratele său mai mare, Heraclid, care vieţuia ca şi pustnic deja de mai mulţi ani în lavra Calamonului, pe malurile Iordanului. Dar părându-i-se fratelui său că este prea tânăr pentru viaţa de pustie, l-a dus la Mănăstirea Maicii Domnului de la Hozeva.

După ce a fost tuns în călugărie, Grigorie a fost încredinţat unui bătrân aspru şi nedrept. Dar el i s-a supus lui cu blândeţe, răbdare şi smerenie, ca şi cum Însuşi Domnul ar fi lucrat prin el.

Într-o zi, întârziind să aducă apă de la pârâu, bătrânul său i-a tras o palmă de faţă cu toată obştea. Atunci, deodată i s-a uscat mâna bătrânului şi i-a înţepenit şi nu s-a vindecat decât cu rugăciunea sfântului său ucenic, înaintea mormintelor sfinţilor părinţi din mănăstire.

Atunci, ca să scape de slava de la oameni, Sfântul Gheorghe a fugit şi s-a dus la Calamon, unde s-a nevoit ani îndelungaţi cu fratele său. El îl asculta în toate şi îl cinstea ca şi pe părintele său după Dumnezeu, nu ca pe fratele său trupesc. Niciodată nu a avut pe buzele sale cuvinte de prisos; sporea neîncetat în rugăciune; iar ca mâncare se mulţumea cu câteva resturi mucegăite şi acoperite de viermi, care le ţineau pentru ei de la o săptămână la alta. Şi s-au făcut rugăciunile lui bine primite la Dumnezeu, încât a ajuns făcător de

minuni. Căci, odată, a făcut să dea rod un copac uscat; iar altădată a îmblânzit un leu şi numai cu cuvântul.

Iar după ce a murit fratele său şi egumenul obştii, s-a întors la mănăstirea lui de metanie, Hozeva, unde egumenul Leontie l-a primit cu bucurie şi i-a dat o chilie osebită, lăsându-l să ducă viaţa care îi era lui plăcută. Zăvorât toată săptămâna, el îşi ascundea nevoinţa sa şi venea în obşte numai Duminica, ca să rostească cuvinte de folos pentru fraţi şi să primească spovedania gândurilor lor. Atunci aduna câteva rămăşiţe de la masa de obşte, le usca la soare şi le folosea în celelalte zile, muindu-le în apă.

Şi multe erau atacurile demonilor ca să-l oprească de la nevoinţa sa, dar el nu-şi oprea cu nici un chip pravila sa de rugăciune şi nu rostea niciodată vreun cuvânt fără să aibă semn de la Dumnezeu, dobândind astfel mare putere asupra duhurilor necurate.

Deşi se dezbrăcase de orice gând de judecată, se tânguia de râvna scăzută a părinţilor şi îi mustra pe cei care se făleau cu vechimea anilor de mănăstire, defăimând pe mireni şi pe păcătoşi. El zicea: „Credeţi-mă, chiar dacă un om ar putea să facă din nou cerul şi pământul, dar ar dispreţui cu mândrie pe aproapele său, munca sa ar fi deşartă şi partea sa ar fi cu făţarnicii. Nu poţi să te apropii de Dumnezeu, dacă nu eşti în pace cu aproapele tău. Toate păcatele şi patimile au ca izvor mândria şi duc la moarte. Iar ascultarea şi supunerea către Domnul sunt viaţă, bucurie şi lumină".

El îi învăţa pe ucenicii săi să se libereze de patimi prin frica de Dumnezeu, care se arată prin nevoinţă, lacrimi, rugăciune şi post şi-i îndemna să se întreacă unii pe alţii în smerenie, păzindu-se de orice judecată şi invidie, ca să ajungă la sfânta dragoste, *legătura desăvârşirii*.

Înainte de a năvăli păgânii perşi (614) Sfântul Gheorghe a proorocit căderea Ierihonului şi împresurarea Ierusalimului. Egumenul şi fraţii au avut astfel vreme să fugă; unii în Arabia, alţii în peşteri, dar el n-a vrut să părăsească locul unde Dumnezeu l-a aşezat. Totuşi, la rugăminţile ucenicilor săi, s-a plecat ca să se adăpostească la Calamon. Atunci cea mai mare parte dintre călugări au fost descoperiţi de păgâni, omorâţi sau duşi robi. Dar Sfântul Gheorghe a fost cinstit de barbari şi a fost lăsat liber.

Astfel s-a întors la Hozeva, unde a rămas zăvorât până la sfârşitul zilelor lui, slujit fiind de ucenicul său Antonie. Datorită rugăciunilor lui, mănăstirea n-a dus niciodată lipsă de pâine şi de untdelemn pentru oaspeţii veniţi. Iar când a ajuns la sfârşitul zilelor

lui, simţindu-şi dinainte plecarea sa din viaţă, l-a chemat pe ucenicul său Antonie. Dar acesta fiind ocupat cu slujirea oaspeţilor, n-a putut să vină. Atunci bătrânul a trimis la el să-i zică: „Nu te necăji! Voi aştepta până când vei săvârşi slujirea ta". Iar spre miezul nopţii, când ucenicul său a venit, l-a sărutat şi a zis: „Ieşi suflete al meu! Du-te către Domnul!" Şi astfel ajungând la vârful nepătimirii şi umplându-se de darul Sfântului Duh, şi-a aflat odihna durerilor şi ostenelilor sale, mutându-se către Domnul său cel dorit, Căruia i se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL GRIGORIE DE LA PECERSCA, FĂCĂTORUL DE MINUNI

Nu numai Neocezareea se laudă cu făcătorul de minuni Grigorie, ci şi sfânta şi făcătoarea de minuni lavră Pecersca se măreşte cu cel care poartă acelaşi nume. Dumnezeu când a preamărit pe sfinţii Săi, pe Antonie şi Teodosie ai Pecerscăi, care au strălucit prin tot felul de minuni, în aceeaşi vreme a ales şi pe Cuviosul Grigorie, făcătorul de minuni, şi în aceeaşi lavră l-a chemat.

Deci acest fericit, după ce s-a aşezat Cuviosul Antonie în peşteră, a mers la Cuviosul Teodosie, povăţuitorul mănăstirii, şi luând de la dânsul cinul monahicesc, s-a învăţat la sărăcie, la smerenie, la ascultare, la curăţie, precum şi la celelalte bunătăţi; iar la rugăciune mai mult se îndeletnicea. Şi aşa, după nevoinţele cele multe, mai mult decât cele vremelnice, s-a învrednicit a avea darul facerii de minuni. Iar mai înainte de toate a câştigat biruinţa asupra diavolilor, încât aceştia de departe văzând pe sfântul, strigau: „O, Grigorie, ne izgoneşte cu rugăciunea ta".

Pentru că Grigorie avea obicei ca, după orice cântare, să facă rugăciuni pentru certarea celui viclean. Apoi biruitul vrăjmaş nesuferind gonirea ce i se făcea de sfântul, se gândea cu ce fel de răutate să-i facă supărare întru îmbunătăţita sa viaţă. Dar, neputând singur a-i face nimic, a îndemnat pe nişte oameni răi ca să-l fure, dânsul neavând altceva decât cărţi de rugăciune şi de citire.

Deci într-o noapte s-au dus tâlharii la chilia lui Grigorie şi ascunzându-se, păndeau până ce va ieşi cuviosul la Utrenie în biserică, ca atunci să intre şi să-i ia tot avutul lui. Însă fericitul a simţit venirea lor, pentru că nu dormea în toate nopţile, şi stând în

chilie, se ruga lui Dumnezeu. Atunci s-a rugat pentru dânşii zicând: „Dumnezeule, dă somn robilor tăi, care s-au ostenit în deşert, vrăjmaşilor plăcând". Şi a fost auzit de Dumnezeu, căci au adormit tâlharii cinci zile şi cinci nopţi, până ce fericitul în faţa mai multor fraţi i-a deşteptat, zicându-le: „Până când străjuiţi în deşert, vrând să mă furaţi? Duceţi-vă acum la casele voastre!"

Iar aceştia sculându-se, nu puteau să se ducă, fiindcă nu mâncaseră de atâta vreme. Atunci fericitul le-a pus înainte bucate şi, hrănindu-i, i-a liberat. Şi înştiinţându-se despre aceasta, stăpânitorul cetăţii a poruncit să-i muncească. Iar Grigorie, mâhnindu-se că pentru dânsul au fost daţi la chinuire, a mers la stăpânitor, i-a dăruit nişte cărţi ale sale şi a liberat pe tâlhari; apoi a vândut şi alte cărţi şi preţul lor l-a dăruit la săraci, zicând: „Nu cumva să mai cadă cineva în primejdie, vrând să mă fure; căci Domnul a zis: *Vindeţi averile voastre şi daţi milostenie. Faceţi-vă vouă pungi care nu se învechesc şi comoară nefurată în ceruri, unde nici furul nu se apropie, nici molia nu o strică*". Iar acei tâlhari, pentru minunea ce se făcuse asupra lor, nu se mai întoarseră la locurile lor cele dintâi, şi cu pocăinţă mergând în aceeaşi mănăstire a Pecerscăi, s-au dat în slujba fraţilor.

Însă vrăjmaşul nu şi-a părăsit viclenia lui cea rea, căci acest cinstit Grigorie mai avea o grădiniţă mică, în care semăna verdeţuri şi sădea pomi roditori. Deci, într-altă vreme, îndemnându-i acelaşi vrăjmaş, s-au dus alţi tâlhari şi intrând în acea grădină, şi-au umplut sacii cu poamă; iar când şi-au luat sarcina şi au voit să plece, n-au putut şi au rămas două zile şi două nopţi nemâncaţi, doborându-se de sarcini. Apoi începură a striga: „Părinte Sfinte, Grigorie, slobozeşte-ne, că ne pocăim de păcatul nostru şi de acum nu vom mai face lucruri de felul acesta".

Iar monahii auzind, au alergat şi au pus mâna pe ei, dar n-au putut să-i ducă din acel loc. Atunci i-au întrebat: „Când aţi venit aici?" Tâlharii au răspuns: „Sunt două zile şi două nopţi de când stăm aici". Iar monahii au zis către dânşii: „Noi totdeauna umblăm pe aici şi nu v-am văzut". Tâlharii au răspuns: „Şi noi, dacă vă vedeam, am fi cerut de la voi mijlocire către stareţ; dar acum, slăbiţi am început a striga. Deci, vă poftim rugaţi pe Sfântul făcătorul de minuni Grigorie, să ne slobozească".

Şi venind Grigorie, le-a zis: „De vreme ce în deşert v-aţi petrecut viaţa voastră, furând ostenelile străine, iar voi înşivă nevoind a vă osteni, de acum să staţi aici ceilalţi ani până la sfârşitul vieţii

voastre". Iar ei cu lacrimi rugau pe stareţ să-i libereze, făgăduind că de acum n-au să mai facă o greşeală ca aceasta. Iar stareţului făcându-i-se milă de dânşii, le-a zis: „De veţi vrea să lucraţi cu braţele voastre şi din ostenelile voastre pe alţii să hrăniţi, vă voi slobozi".

Iar tâlharii au zis cu jurământ: „Te vom asculta totdeauna". Atunci Grigorie le-a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeul Cel ce v-a întărit, de acum veţi lucra la sfinţii fraţi şi din osteneala voastră veţi aduce pentru trebuinţele lor". Şi astfel i-a slobozit. Iar tâlharii, în schimbul faptei celei rele, au lucrat în grădinile mănăstirii, până la sfârşitul vieţii lor. Apoi înşelătorul ispititor l-a ispitit şi a treia oară, ca tot prin tâlhari, să se apropie de fericitul, cu acest chip de înşelăciune:

Au venit odată la Grigorie trei oameni necunoscuţi, nu în taină ca tâlharii, ci arătându-se ca şi cum le-ar trebui ajutor, vrând însă a-l ispiti. Doi din ei rugau pe sfântul pentru cel de-al treilea, zicând: „Părinte, acest prieten al nostru este osândit la moarte; te rugăm, grăbeşte a-l izbăvi pe el, dă-i ceva ca să se răscumpere de la moarte". Iar fericitul văzând îndată cu duhul că minciuna lor se va împlini în adevăr, a lăcrimat cu jale şi a zis: „Vai omului acestuia, că i-a sosit ziua pieirii". Ei ziseră: „Părinte, dacă-i vei da tu ceva, atunci nu va muri". Însă aceasta ziceau, vrând să ia ceva de la dânsul şi să împartă între ei. Iar făcătorul de minuni fiind înainte-văzător, a zis: „Orice i-aş da, tot va muri; însă vă întreb: cu ce fel de moarte este osândit?" iar ei răspunseră: „Are să fie spânzurat pe lemn". Atunci înainte-văzătorul le-a grăit: „Bine l-aţi judecat, că dimineaţă se va împlini aceasta".

Acestea zicându-le, s-a coborât în peşteră, unde ferindu-se de vederea şi auzirea deşertăciunilor pământeşti, avea obiceiul a-şi face rugăciunile; şi de acolo scoţând cărţile care îi rămăseseră, le-a dat lor, zicând : „Luaţi acestea şi, de nu vă vor plăcea, mi le veţi înapoia". Iar ei au luat cărţile şi au început a râde, zicând: „Le vom vinde şi ceea ce vom lua, vom împărţi"; apoi, văzând încă şi pomii cei roditi, ziseră între dânşii: „Vom veni în noaptea aceasta şi vom aduna roadele".

Şi sosind noaptea, veniră cei trei tâlhari, iar Grigorie se ruga atunci în peşteră. Iar ei astupară pe dinafară uşa peşterii, unde era cuviosul şi unul dintre dânşii, despre care s-a zis că va fi spânzurat, suindu-se într-un măr, a început a culege mere, dar iată că o creangă de care se ţinea, s-a frânt şi el a căzut; iar cei ce străjuiau, speriindu-se, au fugit amândoi.

Atunci, cel ce cădea, când zbura în văzduh, s-a agăţat de altă creangă, şi neavând ajutor, s-a spânzurat. Iar Grigorie fiind închis, n-a putut să vină cu fraţii la Utrenie, în biserică. Atunci fraţii ieşind din biserică, s-au dus să vadă pricina nevenirii neobişnuite a acelui sfânt bărbat. Şi iată că văzură în pom un om spânzurat, şi se înspăimântară; apoi căutând pe Grigorie, îl aflară încuiat în peşteră. Iar el ieşind, a poruncit să coboare pe cel spânzurat, apoi a văzut şi pe prietenii lui, cu alţii care veniseră, şi se uitau la cel mort. Şi le-a zis lor: „Vedeţi cum ticăloasa voastră minciună s-a răsplătit? Pentru că Dumnezeu nu se batjocoreşte; şi dacă nu m-aţi fi încuiat, eu i-aş fi ajutat să nu moară, dar de vreme ce vrăjmaşul v-a învăţat să urmaţi cele deşarte şi minciuna, drept aceea aţi pierdut şi mila voastră". Iar batjocoritorii, văzând împlinirea cuvintelor fericitului, căzură la picioarele lui, cerând iertare. Deci Grigorie i-a supus la slujba Mănăstirii Pecersca, ca acolo ostenindu-se, prin sudoarea feţei lor să-şi mănânce pâinea, apoi să fie îndestulaţi a hrăni şi pe alţii din osteneala lor. Astfel şi aceia şi-au sfârşit viaţa, ca şi ceilalţi, slujind în Mănăstirea Pecersca, robilor Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu şi ucenicilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie.

Acum se cuvine a spune şi patima morţii pe care a suferit-o sfântul: s-a întâmplat odată de se spurcase un vas mănăstiresc, prin căderea unei vietăţi necurate; deci, fericitul s-a coborât la Nipru pentru curăţie, ca să scoată apă. Şi iată că voievodul Rostislav Vsevolodici a sosit acolo în aceeaşi vreme, voind să intre în Mănăstirea Pecersca pentru rugăciune şi binecuvântare, pentru că se ducea cu fratele său, Vladimir Monomahul (1113–1125), la război împotriva polovţilor. Şi văzând slugile lui Rostislav pe cuviosul acesta, au început a-l batjocori şi a-l defăima cu cuvinte de ruşine, fiind povăţuiţi de înrăutăţitul vrăjmaş.

Iar cuviosul îndată cunoscându-i, cu duhul său proorocesc, că sunt aproape de moarte, a zis către dânşii: „O, fiilor, când este trebuinţă să aveţi umilinţă multă şi să faceţi rugăciuni, atunci săvârşiţi mai multe răutăţi care nu sunt plăcute lui Dumnezeu; deci plângeţi a voastră pierzare şi vă căiţi de greşelile voastre, ca măcar o uşurare să luaţi în ziua cea înfricoşată, căci acum v-a ajuns judecata şi vă veţi îneca toţi în apă, împreună cu domnul vostru".

Iar voievodul Rostislav auzind aceea, n-a pus la inima sa cuvintele cuviosului, şi părându-i că îi grăieşte minciună, iar nu proorocie, s-a mâniat foarte şi i-a zis: „Mie îmi spui că voi muri în apă, cel care ştiu a înota prin mijlocul ei? Tu singur vei gusta acea

moarte!" Deci, îndată, fără frică de Dumnezeu, a poruncit să lege mâinile şi picioarele cuviosului, să-i atârne de grumaz o piatră şi să-l arunce în apă; şi astfel l-a înecat.

Iar fraţii l-au căutat două zile şi nu l-au găsit; apoi a treia zi s-au dus în chilia lui, vrând să ia de la el ceea ce a rămas; dar iată că au găsit în chilie pe cuviosul mort, având mâinile şi picioarele legate, piatra spânzurată de grumaz, iar hainele îi erau încă ude şi faţa ca a unui om viu; atunci se mirară de cine şi cum a fost adus, de vreme ce şi chilia era încuiată.

Însă dând laudă lui Dumnezeu, Celui ce face minuni întru sfinţii Săi, au scos cu cinste acele moaşte făcătoare de minuni şi le-au pus în peşteră, unde stau şi până acum nestricate. Iar Rostislav, nesocotind aceasta a fi păcat şi cu iuţime suflând, n-a intrat în mănăstire, precum se făgăduise, şi n-a voit nici binecuvântarea, care s-a şi depărtat de la dânsul; numai Vladimir Monomahul, fratele lui, a fost în mănăstire, cerând binecuvântare. Iar când au ajuns la Tripoli şi au trecut râul Stugna, făcură cetele lor război cu polovţii şi nu i-au biruit, ci au fugit din faţa potrivnicilor. Atunci Vladimir, fugind, a trecut râul Stugna, prin rugăciunile şi binecuvântarea sfinţilor din Pecersca, iar Rostislav s-a înecat cu toată oastea.

Astfel, s-a împlinit proorocia sfântului, deoarece cu ce măsură a măsurat răul ucigaş, i s-a măsurat şi lui. Iar făcătorul de minuni cel fără de răutate Grigorie a aflat izvorul vieţii şi cu râul dulceţii celei veşnice desfătându-se, la apele cele mai presus de ceruri, laudă numele Domnului, Căruia se cuvine slavă şi laudă, acum şi pururea şi în nesfârşiţii veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A NOUA

SFÂNTUL MUCENIC POLIEUCT

În vremea lui Deciu (249–251) şi Valerian (253–259), împăraţii Romei, erau doi ostaşi cinstiţi, Nearh şi Polieuct, din cetatea Melitinei, pământul Armeniei, care împrietenindu-se între ei, aveau atâta dragoste unul către altul, încât nici între fraţi nu se afla aşa iubire, pentru că fiecăruia din ei i se părea că în prietenul său îşi are viaţa şi suflarea.

Şi Nearh era creştin dreptcredincios şi în legea Domnului desăvârşit, iar alesul Polieuct era elin, neluminat cu credinţa cea adevărată, însă avea obiceiurile cele creştineşti şi se împodobea cu toate faptele bune, fiind în toate ca un măslin roditor. Aceasta numai îi lipsea, că nu era încă în casa Domnului. Deci se îngrijea Nearh ca să-l aducă la credinţa creştinească, adeseori citindu-i dumnezeieştile Scripturi şi arătându-i deşertăciunea şi urâciunea închinării la idoli; dar încă nu venise ceasul întoarcerii lui şi al mântuirii, cel înainte însemnat de Dumnezeu, până ce s-a auzit prin târguri şi prin uliţe citindu-se porunca cea fără de Dumnezeu a păgânilor împăraţi, care îi silea pe toţi la închinarea zeilor lor, şi-i îngrozea cu chinuri de multe feluri, dacă s-ar fi aflat cineva nesupus şi neascultător.

Atunci Nearh, ca un credincios rob al lui Dumnezeu, înainte pregătindu-se spre moarte, a început a se mâhni pentru prietenul său Polieuct, crezând că acela pe care nădăjduia să-l vadă în viaţa creştinească se va teme de porunca şi îngrozirea împărătească şi va fi întru păgânătatea elinească până în sfârşit, şi deci astfel i se va închide calea spre mântuire. De aceea, întristându-se foarte şi în taină plângând pentru pierderea fratelui, s-a schimbat la faţă, încât se părea că este tulburat şi mâhnit.

Iar Polieuct, văzând pe prietenul său astfel de tulburat, îl întreba de pricina mâhnirii lui, iar acela nespunându-i, s-a mâhnit şi Polieuct, pentru că nu suferea să vadă pe prietenul său în întristare şi în tulburare. Deci, stăruind Polieuct prin rugăminte, îi zicea: „Oare, întru ce te-am mâhnit? Care este greşeala mea împotriva ta? Ce lucru atât de greu ţi-am făcut de nu dai iertare prietenului tău?" Iar Nearh, umplându-şi ochii de lacrimi şi din adâncul inimii suspinând, i-a zis: „Când mă gândesc, prietene, la despărţirea şi zădărnicirea dragostei noastre şi a prieteşugului, mă mâhnesc şi se întristează în mine duhul meu".

Acestea auzindu-le Polieuct, s-a rănit foarte mult cu inima şi a zis: „Cum se poate să fie aceasta, frate? Pentru ce grăieşti nişte cuvinte ca acestea lipsite de nădejde? De unde poate să fie despărţirea dragostei noastre, de la care nici moartea nu va putea să ne despartă?" Nearh zise: „O, preaiubite prietene, aceasta mă mâhneşte şi îmi tulbură sufletul, că despărţirea noastră, pe care am spus-o, este mai grea decât moartea cea firească".

Iar Polieuct, încă neînţelegându-i cuvântul, s-a sculat degrabă şi cuprinzând cu dragoste pe fratele său, îl ruga cu osârdie, zicându-i: „Spune-mi, Nearh, spune-mi pe faţă şi mă încredinţează, cum va fi acea despărţire a noastră, pentru că nu pot suferi mai mult tăcerea ta! Iar de vei tăcea şi nu-mi vei spune, apoi îndată vei vedea pe Polieuct al tău zăcând mort la pământ fără suflet".

Atunci Nearh a început a grăi: „Prea iubite Polieuct, porunca cea împărătească, care pretutindeni se citeşte, ne va aduce despărţirea unuia de altul; pentru că eu mă ţin de credinţa creştinească, iar tu de păgânătatea elinească; şi când mă vor lua la moarte, tu te vei lepăda de mine şi mă vei lăsa".

Auzind aceasta Polieuct, cel cu bună înţelegere, îndată a cunoscut ce voieşte Nearh şi, cu darul lui Dumnezeu luminându-se, a început a gândi la cele dumnezeieşti; apoi şi-a adus aminte de o vedenie, ce i se făcuse mai înainte cu câteva zile, şi a zis: „Nu te teme, iubitul meu prieten Nearh, nici o despărţire nu ne va fi, pentru că am văzut în vedenia visului pe Hristos, Căruia tu Îi slujeşti, apropiindu-se de mine şi, luându-mi haina, m-a îmbrăcat cu o altă haină nouă, al cărei preţ şi frumuseţe nu este cu putinţă a o spune, iar nasturii de la haina aceea erau de aur, apoi şi cal înaripat mi-a dat".

Iar Nearh, auzind aceasta, s-a bucurat şi tâlcuia vedenia, că lepădarea hainei celei vechi şi îmbrăcarea în cea nouă, este schimbarea sa într-o viaţă mai bună; apoi i-a zis: „Se cade ţie să laşi

păgânătatea elinească şi să te îmbraci întru Hristos, prin credinţa cea dreaptă; iar calul cel înaripat, să ştii că însemnează alergarea cea grabnică spre cer". Şi a mai zis către Polieuct: „Iată, acum ai cunoscut pe Hristos, adevăratul Dumnezeu". Iar el a zis: „Dar când nu L-am cunoscut eu pe El? Oare nu ardeam eu cu inima când îmi spuneai despre El? Când îmi citeai Sfânta Evanghelie, oare nu mă minunam de cuvintele Lui? Numai numele cel creştinesc nu-l aveam, dar cu osârdia şi cu inima eram creştin; că totdeauna cu râvnă cugetam, ca, lăsând idolii cei deşerţi, să slujesc lui Dumnezeu. Deci, ce facem, Nearhe? Pentru ce nu arătăm şi nu mărturisim pe faţă credinţa noastră cea întru Hristos?"

Iar Nearh cu dulceaţă ascultând cuvintele lui, se înveselea cu duhul; şi temându-se să nu înceapă a dori averi, femei şi copii sau a sa sănătate, a început a vorbi cu dânsul despre deşertăciunea acestei lumi, a-i spune de bunătăţile cele nevăzute şi de slava care este în ceruri, zicând: „Mie, Polieucte, nici bogăţiile, nici slava, nici cinstea ostăşească, nici orice lucru din cele lumeşti nu-mi este mai cinstit şi mai dorit decât viaţa cea întru Iisus Hristos; pe aceea o doresc, iar celelalte toate îmi sunt de nimic".

Iar Polieuct, ca şi cum l-ar fi ispitit, a zis: „Apoi, oare nu iubeşti cinstea cea din oaste, pe care o ai tu acum?" Nearh a răspuns: „Socotesc că încă nu ştii, Polieucte, cinstea şi slava cea adevărată şi fericirea cea nesfârşită, pe care Domnul Hristos a pregătit-o robilor Săi". Polieuct a zis: „Tu crezi că eu nu ştiu de acele măriri şi fericiri care sunt la Hristos, în ceruri. Dar mie mi se pare că eu acum te-am întrecut pe tine în cele cereşti, de vreme ce în vedenie am luat porfira împărătească cea cerească, precum ţi-am spus; însă te întreb un lucru: se poate oare, fără a primi tainele creştineşti, a se apropia cineva de Hristos şi a se face ostaş al Lui?"

Nearh a răspuns: „Să nu te îndoieşti despre aceasta, credinciosule prieten; poate Dumnezeu ca din pietre să ridice fiii lui Avraam, pentru că nici unuia, care vine către Dânsul, nu-i închide uşa milostivirii Sale, iar celor ce vin mai pe urmă în via Sa, le dă plată ca şi celor ce au lucrat toată ziua. Aşa şi tâlharului celui de pe cruce i-a deschis Raiul şi pentru puţină mărturisire, mare plată i-a dat, pentru care alţii au vărsat multe sudori". Auzind aceasta Polieuct, a zis: „Fie voia lui Hristos, adevăratul Dumnezeu; iată, din ceasul acesta las toate cele deşarte ale lumii şi mărturisesc că sunt rob al lui Hristos, Căruia Îi voi sluji, precum Îi va plăcea. Deci, voi

merge şi voi citi porunca cea împărătească, dată asupra creştinilor şi asupra Domnului şi Dumnezeului meu Iisus Hristos".

Zicând astfel, s-a dus în târg şi, citind scrisoarea cea împărătească înaintea tuturor, a defăimat-o şi a rupt-o în bucăţi. Şi întorcându-se, a văzut că duceau pe idoli în templu şi oamenii li se închinau lor; deci, mai întâi a râs de nebunia păgânească, apoi, ca şi cum mergea spre închinăciune, a pornit către idoli, şi apropiindu-se de ei, apuca pe idoli câte unul şi-i trântea la pământ. Şi i-a sfărâmat pe toţi ca pe nişte hârburi, zdrobind atunci doisprezece zei elineşti.

Şi săvârşind aceasta, a venit la dânsul tatăl femeii sale, anume Felix, care era rânduit de împăraţi pentru a chinui pe creştini, şi văzând sfărâmarea idolilor, ce se făcuse de Polieuct, s-a mâhnit foarte mult, zicând: „Vai, mie, că pierd pe fiii mei; eu care mai înainte eram vestit pentru ei, astăzi fără de veste rămân fără dânşii, pentru că nici zeii, nici oamenii nu vor milui pe Polieuct al meu, care a făcut unele ca acestea".

Iar Polieuct, dănţuind pentru sfărâmarea celor neînsufleţiţi, a zis către socrul său: „De ce te întristezi, tată? Iată cum pe faţă am arătat cât sunt de neputincioşi zeii voştri şi dacă sunt mai mulţi de aceştia, să se aducă aici în mijloc, şi vei vedea cum robii lui Hristos îi nimicesc".

Felix a zis: „Atotputernicii împăraţii noştri au poruncit ca pe unii ca aceştia să-i ucidem şi de acum tu eşti mort, pentru că ceasul uciderii tale a sosit şi în alt chip nu poate să fie, căci împărătească poruncă nu se va schimba. Îţi îngădui numai ca să mergi în casa ta şi să dai cea mai de pe urmă sărutare femeii şi fiilor tăi". Sfântul a zis: „Ce grijă am eu de femeie şi copii, când acum nu iau în seamă cele pământeşti, ci caut spre cele cereşti şi gândesc la cele nepieritoare. De va voi fiica ta să mă urmeze, fericită va fi, iar de nu, apoi rău va pieri cu idolii voştri".

Auzind Felix aceasta de la ginerele său, a plâns pentru dânsul, zicând: „Vai mie, iubitul meu fiu Polieuct, că şi pe tine te-a înşelat puterea lui Hristos cea vrăjitoare". Sfântul Polieuct a zis: „Aceasta nu o tăinuiesc, căci El m-a chemat la cunoştinţa adevărului pentru El, cu dumnezeiasca Sa dreaptă cea atotputernică m-a scos din întuneric la lumină, din moarte la viaţă şi din rătăcire m-a povăţuit la calea cea dreaptă, apoi m-a învrednicit a mă numi şi a fi ostaş al Lui".

Sfântul grăind unele ca acestea, l-au apucat chinuitorii şi l-au bătut peste gură; iar el întru nimic nu socotea bătaia. Şi venind femeia lui, a plâns pentru dânsul, împreună cu tatăl său Felix; iar

sfântul zicea către socrul său: „O, prea nelegiuitule slujitor al idolilor necuraţi, pentru ce te sârguieşti cu lacrimile tale cele înşelătoare şi cu ale fiicei tale, ca să mă abaţi de la mărturisirea lui Hristos? Pentru ce plângi pe Polieuct, când se cade ca mai mult pentru tine să plângi? Căci slujind vremelnicilor împăraţi, veşnicului foc te vei da". Iar femeia sfântului, pe nume Paulina, tânguindu-se, zicea către dânsul: „Ce ţi s-a nălucit, iubitul meu bărbat, Polieuct? Cum te-ai amăgit şi te-ai pornit ca să sfărâmi pe cei doisprezece zei ai noştri?"

Iar sfântul, zâmbind, a zis către dânsa: „Dacă am biruit şi am sfărâmat eu singur doisprezece idoli, acum tu nu ai la cine să mai scapi; acum eşti fără de dumnezeu. Ascultă-mă, o, Paulino, şi cunoaşte pe unul, adevăratul Dumnezeu, Care este în ceruri şi Aceluia să te închini şi te sârguieşte ca să schimbi viaţa aceasta vremelnică cu cea veşnică".

Acestea şi mai multe grăind sfântul către femeie, mulţi din cei necredincioşi stând împrejur ascultau cu bucurie cuvintele lui şi cunoscând puterea tainei s-au umilit şi au crezut în Hristos. Apoi, adunându-se judecătorii cetăţii cu toţi sfetnicii, au pus pe Sfântul Polieuct înaintea judecăţii lor şi pe de o parte cu îmbunări, iar pe de alta cu îngroziri, se sârguiau ca iarăşi să-l întoarcă la păgânătatea idolească. Dar de vreme ce n-au putut să izbutească, au hotărât asupra lui pedeapsă cu moartea, ca să ia sfârşit prin sabie.

Atunci, sfântul, mergând la moarte cu bucurie nespusă, încredinţa poporul care mergea împrejur că vorbeşte cu un tânăr prea luminat, care îl întăreşte pe el şi-i porunceşte să uite toate cele lumeşti; dar nimeni nu putea să vadă pe acel tânăr decât numai sfântul mucenic. Apoi, văzând în popor pe fericitul Nearh, prietenul său, şi după Dumnezeu, tată, a strigat către dânsul: „Mântuieşte-te, iubitul meu prieten, şi să-ţi aduci aminte de aşezământul dragostei cel întărit de noi".

Acest din urmă cuvânt zicând, şi-a plecat sub sabie sfântul său cap şi s-a botezat în însuşi sângele său, fiind tăiat pentru Iisus Hristos. Acest Sfânt Polieuct s-a mucenicit în Melitina, cetatea Armeniei, întru înmulţirea Bisericii luptătoare şi întru împlinirea celei biruitoare din cer, întru cinstea şi mărirea lui Hristos Dumnezeu, Care este capul întregii Biserici, Căruia cu Tatăl şi cu Sfântul Duh I se cuvine cinstea şi mărirea în vecii nesfârşiţi. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL EUSTRATIE

Acest cuvios Eustratie era de neam din părţile Tarsului, născut din părinţi dreptcredincioşi. Tatăl său se numea Gheorghe şi mama sa Megheti, şi trăiau în îndestulare de bogăţie. Ei crescând bine întru învăţătură pe copil, acesta, când a împlinit 20 de ani ai vârstei sale, s-a aprins de dumnezeiasca râvnă, şi lăsându-şi părinţii, a fugit şi s-a dus în părţile Olimpului, la mănăstirea lui Avgar, unde au strălucit în pustnicie şi în toate celelalte fapte bune Sfinţii Grigore şi Vasile, unchii lui dinspre maică. Iar egumenul acelui lăcaş era atunci Grigore. Deci, fiind primit acolo de aceştia, şi tunzându-i-se părul, a intrat în viaţa cea ostenitoare şi cinstită a monahilor. Şi dobândind această dorire, slujea tuturor fraţilor, cu inima osârdnică şi cu cuget smerit. El nu se îngrijea de nimic din veacul acesta, pentru că nu avea decât o rasă şi un cojoc, pe care se culca; şi unde i se întâmpla, acolo se culca, pentru că el nu avea un loc spre odihnă.

Se zice despre dânsul că niciodată nu s-a culcat cu faţa în sus, de când s-a lepădat de lume, nici pe partea stângă a trupului său, în cei 75 de ani, de când a început a se nevoi în post. Dar sfârşindu-se cuvioşii Grigore şi Vasile – unchii lui dinspre maică, care povăţuiau pe fraţi – i s-a încredinţat acestui fericit Eustratie povăţuirea lor, plecându-se de rugămintea acestora.

Iar când cel cu nume de fiară, Leon Armeanul (813–820), sculându-se asupra dreptcredinciosului împărat grec Mihail (811–813), l-a izgonit din împărăţie şi se sârguia iarăşi a ridica eresul luptării contra sfintelor icoane, care eres de mult se stinsese, atunci toţi dreptcredincioşii, lăsând casele şi locaşurile lor, şi acest cuvios, îndemnându-l marele Ioanichie, s-a dus în patria sa.

Iar după ce Biserica iarăşi şi-a luat podoaba sa prin aşezarea şi închinarea la sfintele icoane, atunci sfinţii părinţi întorcându-se la locaşurile lor, s-a întors şi dumnezeiescul Eustratie în mănăstirea sa; şi aici toată ziua se ostenea fără pregetare în lucrurile cele trupeşti, împreună cu fraţii; iar noaptea stătea la priveghere fără somn şi întru plecările de genunchi. Iar rugăciunile erau în gura lui neîncetat, căci şi când se făcea cântarea cea bisericească, stând înăuntrul Sfântului Altar, de la început până la sfârşit zicea cu osârdie în sine: „Doamne miluieşte". Iar minunile făcute de dânsul fiind multe la număr, este cu neputinţă a le da în scris.

Iar când a venit timpul să se ducă din cele de aici, chemând pe fraţii cei de sub ascultarea sa, le-a zis: „Vremea vieţii mele a sosit la sfârşit; deci, iubiţii mei fii, daţi amanetul ce aţi luat, ştiind că toate cele de faţă sunt vremelnice, iar cele viitoare vor fi veşnice; sârguiţi-vă a vă învrednici părţii celor mântuiţi".

Zicând acestea, s-a rugat; apoi binecuvântându-i şi ridicând ochii spre cer, a zis: „În mâinile Tale îmi dau duhul!" Şi a adormit întru Domnul, având toţi anii vieţii sale, 95.

Astfel, ducându-se la viaţa cea fără de sfârşit, a fost numărat în cetele cuvioşilor.

LUNA IANUARIE

ZIUA A ZECEA

POMENIREA CELUI ÎNTRE SFINŢI, PĂRINTELE NOSTRU GRIGORIE, EPISCOP DE NYSSA

Acest Grigorie era frate după trup cu Sfântul Vasile cel Mare şi a străbătut din tinereţe toată învăţătura cărţii desăvârşit; el a fost retor slăvit şi filosof ales, ca şi Vasile, fratele lui. Apoi s-a căsătorit cu fericita Teozva, pe care Sfântul Grigorie, cuvântătorul de Dumnezeu (Teologul), a cinstit-o mai pe urmă cu multe laude, numind-o podoaba Bisericii, înfrumuseţarea lui Hristos, cu adevărat soţie sfântă a celui sfinţit şi vrednică de tainele cele mari. Pentru că bărbatul ei fiind hirotonit prezbiter, soţia sa vieţuia cu sfinţenie în curăţie şi cu întreagă înţelepciune, slujind bolnavilor, îngrijind de cei săraci şi strălucind cu bunătăţile. Apoi s-a învrednicit de slujba diaconiei; pentru că a fost sfinţită diaconiţă şi de aceea Grigorie cuvântătorul de Dumnezeu zicea că este vrednică de mari taine. Apoi, plăcând Domnului, a răposat şi s-a numărat în cetele sfinţilor.

Iar bărbatul ei, Sfântul Grigorie, a fost ridicat la rânduiala episcopiei, în ostrovul Nyssei şi păstorea bine Biserica lui Hristos. Şi împărăţind în acea vreme Valens (364–378), arienii se întăriseră, având ajutor pe împăratul cel orbit cu acelaşi eres, şi, sculându-se, au izgonit pe Sfântul Grigorie de Nyssa de pe scaunul său. Atunci a umblat sfântul din loc în loc, opt ani, până la moartea împăratului, străbătând cetăţile şi ţările şi întărind pe cei dreptcredincioşi.

Iar în vremea împărăţiei marelui Teodosie (379–395), fiind al doilea sobor a toată lumea în Constantinopol (381), contra lui Macedonie, luptătorul contra Sfântului Duh, se afla acolo şi Sfântul Grigorie cu Sfinţii Părinţi, ca ajutător al dreptei credinţe, înfruntând şi ruşinând pe potrivnici cu puterea adevărului celui arătat din

dumnezeiasca Scriptură. Şi şezând pe scaunul său mulţi ani, a ajuns la adânci bătrâneţe, apoi a adormit întru Domnul, lăsând după sine multe scrieri folositoare Sfintei Biserici. Şi era cu chipul cel trupesc asemenea fratelui său Vasile, însă cărunt şi puţin mai vesel.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL MARCHIAN PREZBITERUL, ICONOMUL BISERICII CELEI MARI DIN CONSTANTINOPOL

În vremea împărăţiei lui Marchian şi a Pulheriei (450–457), a înflorit cu bunătăţile în Constantinopol, prea minunatul bărbat Marchian fericitul, care avea ca patrie Roma cea veche, fiind născut din părinţi dreptcredincioşi, de neam bun şi bogaţi; şi care, mutându-se din Roma cea veche în cea nouă, au luat cu dânşii şi pe fiul lor Marchian, copil tânăr, care străbătea bine învăţătura cărţii şi se deprindea la obiceiuri bune şi, de vreme ce dorea ca să fie totdeauna în casa lui Dumnezeu, cu sârguinţă venea la cântarea bisericească. Pentru acest lucru era iubit de patriarhul din acea vreme, care l-a rânduit între clericii săi.

Iar după puţină vreme, deşi tânăr de ani, dar bătrân cu înţelepciunea şi cu curăţenia vieţii – căci căruntele sunt înţelepciunea oamenilor şi vârsta bătrânilor, şi viaţa neîntinată –, patriarhul l-a judecat a fi vrednic de rânduiala preoţiei, apoi l-a pus şi iconom al bisericii celei mari.

Şi murind părinţii săi, multe averi i-au rămas fericitului Marchian, pentru că era la dânşii singurul născut; pentru aceea toate bogăţiile părinţilor au intrat în mâinile lui, pe care nu le-a cheltuit în deşert, ci pe toate le-a dat lui Dumnezeu, îndestulând pe cei săraci, iar bisericile Domnului le-a înnoit, zidind şi altele din temelie. Şi între acestea a zidit cu multă cheltuială o biserică nouă şi prea frumoasă, în cinstea Sfintei Mucenițe Anastasia.

Iar când unul din prietenii lui se mira de atâta cheltuială de aur la zidirea şi înfrumuseţarea bisericii, sfântul a zis către dânsul: „De-aş avea o fiică şi aş voi ca s-o logodesc cu cineva dintr-un neam bun, oare n-aş cheltui mulţime de aur ca s-o pot dărui cu mulţime de podoabe? Acum, hotărând în mintea mea ca să zidesc biserica cea mai frumoasă a miresei lui Hristos, care mireasă şi-a vărsat sângele

pentru Dânsul, voi putea oare să-mi cruţ averile mele? Oare de împodobirea aceasta nu mă voi îngriji mai mult?"

Astfel era de milostiv pentru buna podoabă a bisericilor; iar pentru sine era scump şi nemilostiv, neiubind împodobirea cu haine, ba încă uneori dezbrăcându-se de haina sa cea simplă şi dând-o celor săraci, precum va arăta cuvântul de faţă; căci după ce s-a săvârşit biserica Sfintei Anastasia şi cu toată podoaba s-a înfrumuseţat, a sosit sfinţirea ei, chiar în ziua pomenirii acestei muceniţe, la 22 decembrie, în care s-a sfârşit muceniceşte pentru Hristos.

Şi mergând preasfinţitul patriarh Ghenadie la acea biserică cu tot clerul, şi împăratul cu toată suita sa, precum şi poporul, s-au mutat şi moaştele Sfintei Muceniţe Anastasia din biserica cea mică şi veche în cea mare şi nouă, zidită de Marchian. Atunci Cuviosul Marchian mergând cu ceilalţi prezbiteri în felon (sfită) înaintea caretei în care erau moaştele sfintei, un sărac, apropiindu-se de dânsul, cerea milostenie; iar el neavând nimic afară de haina în care era îmbrăcat (pentru că două haine niciodată n-a purtat în viaţa sa), dar nevrând să lase deşert pe cel sărac, tăinuindu-se de toţi, a mers la un loc ascuns, şi dezbrăcându-se de haina sa, a dat-o săracului, iar el a rămas gol, îmbrăcat numai în felon, făcând acest lucru după cuvântul Domnului: *Celui ce cere de la tine, dă-i*. Apoi intrând în rândul său între prezbiteri, a mers înainte, neştiind nimeni ce făcuse.

Şi intrând toţi în biserică şi făcându-se sfinţirea, iar moaştele Sfintei Muceniţe Anastasia fiind aşezate cu cinste, preasfinţitul patriarh a poruncit fericitului Marchian ca să săvârşească dumnezeiasca slujbă. Venind ceasul spălării mâinilor, se acoperea Marchian cu felonul său, luând seama ca să nu-l vadă cineva că este gol. Iar diaconii şi prezbiterii cei ce erau acolo, căutând spre dânsul, l-au văzut că avea pe sub felon o haină prea minunată, ca o porfiră împărătească de mare preţ, strălucind ca aurul; de care unii se minunau, iar alţii se mâniau, grăind între dânşii că un prezbiter nu se cade să fie într-o haină ca aceasta şi să slujească Sfânta Liturghie.

Iar acea haină nevăzută, cu care Dumnezeu a acoperit goliciunea robului Său, toţi au văzut-o, când cuviosul s-a apropiat ca să se împărtăşească cu Preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine. Atunci unii dintre prezbiteri au spus despre aceasta preasfinţitului patriarh Ghenadie, care a zis: „Şi eu l-am văzut astfel, precum ziceţi voi".

Şi sfârşindu-se slujba, l-a chemat patriarhul în camera sfintelor vase şi a început a-l ocărî, zicându-i: „De ce te împodobeşti, frate, cu astfel de haină? Oare se cade ţie să slujeşti într-o haină ca aceasta,

care este cuviincioasă mai mult împăratului decât prezbiterului?" Iar el cu smerenie a căzut la picioarele lui, zicând: „Iartă-mă, stăpâne, n-am făcut aceasta ce mi se spune de voi; pentru că din tinereţe nu m-am obişnuit a purta haine frumoase şi de mare preţ, deci cum aş putea acum a mă îmbrăca într-însele?"

Patriarhul i-a zis: „Noi toţi te-am văzut în haină împărătească, pentru ce te aperi?" Atunci a poruncit să-i ridice felonul şi, văzându-l gol, s-a mirat. Iar patriarhul întrebându-l despre acest lucru, fericitul, chiar nevrând, i-a spus ceea ce se întâmplase; cum că pentru Hristos a dat săracului haina cea de pe urmă. Şi auzind toţi aceia, care văzuseră la dânsul sub felon haina cea împărătească, au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce dă un dar tăinuit ca acesta, celor ce-L iubesc. Şi de atunci s-a ştiut de către mulţi viaţa lui cea milostivă.

Apoi cuviosul într-atâta sărăcie a ajuns, încât, odată umblând prin ploaie, i s-a udat haina, şi intrând în casa sa, închizând uşile după dânsul, a aprins cărbuni şi usca acea haină udă, pentru că nu avea alta. Într-acea vreme s-a întâmplat că patriarhul avea trebuinţă de iconom pentru nişte lucruri. Şi mergând trimişii să cheme pe Marchian, au aflat încuiată casa lui; deci îl strigau de afară ca să meargă degrabă la patriarh. Iar el spunea că merge, dar nu pleca, de vreme ce nu i se uscase haina. Apoi au venit iarăşi trimişii şi-l supărau, chemându-l. Iar unul dintr-înşii, privind prin uşă, l-a văzut uscându-şi haina la cărbuni şi a spus celor ce erau cu dânsul; deci, ducându-se, au spus şi patriarhului. Iar el a zis: „Să nu vă miraţi de aceasta, pentru că Marchian din tinereţe s-a învăţat la sărăcie de bunăvoie şi la smerenie, cu totul încredinţându-se lui Dumnezeu, săvârşind apostolescul cuvânt cu fapta; căci având hrană şi o haină, cu aceasta se îndestulează". Cei ce au auzit aceasta, au lăudat pe Domnul, care are astfel de slujitori.

Iar pentru viaţa lui cea atât de îmbunătăţită, i-a dat Dumnezeu darul facerii de minuni, ca să izgonească diavolii şi să tămăduiască bolnavii. Odată săvârşindu-se praznicul în biserica Sfintei Anastasia şi adunându-se mult popor, o femeie care era îngreunată s-a suit în foişorul bisericii pentru că înăuntru era îmbulzeală, şi din întâmplare a căzut de acolo la pământ şi a murit. Iar Sfântul Marchian nerăbdând să se facă tânguire la praznic, a ridicat mâinile sale cele cuvioase în sus şi a făcut rugăciune cu dinadinsul către Dumnezeu; atunci, îndată femeia aceea a înviat şi a stat pe picioare sănătoasă, încă şi rodul purtat în pântecele ei era viu, încât se minunau oamenii de acea minune preamărită.

Odată, fiind un mare foc în Constantinopol, Cuviosul Marchian, înconjurând biserica Sfintei Anastasia, s-a suit pe acoperiş şi, ridicându-şi mâinile spre cer, s-a rugat; atunci, îndată focul şi-a întors flacăra cea neîmblânzită şi cu totul s-a stins, ca şi cum rugăciunile sfântului ar fi fost multă apă, nevătămând bisericeasca zidire cu nimic. Apoi a zidit Cuviosul Marchian şi o altă biserică Sfintei Muceniţe Irina, în locul unde era biserica cea veche şi care căzuse, adică cea de lângă mare.

După aceea a înnoit şi altele care erau acolo aproape, adică a Sfântului Teodor şi a Sfântului Isidor şi le-a îndestulat cu toate cele trebuincioase. Iar ajungând la adânci bătrâneţe, s-a apropiat de fericitul său sfârşit. Şi umbla noaptea pe uliţe şi oriunde afla un mort zăcând, îl spăla şi-l îmbrăca, apoi zicea celui mort: „Scoală-te, frate, să ne îmbrăţişăm". Sculându-se mortul, după cuvântul sfântului, îi dădea lui sărutarea cea mai de pe urmă şi iarăşi se odihnea.

El a mântuit şi multe desfrânate, pe unele prin cuvinte, pe altele prin ale sale faceri de bine, îndemnându-le să-şi ia bărbaţi şi să vieţuiască după lege; iar pe cele ce din sărăcie se dedau la o petrecere necurată ca aceea, pe acelea în taină miluindu-le din averile sale părinteşti şi îndestulându-le, le întorcea la viaţa cea cu înţelepciune. Pe acest fericit bărbat Dumnezeu l-a iubit, îngerii l-au lăudat şi arhiereii l-au cinstit; iar împăraţii s-au ruşinat de el, popoarele s-au minunat şi au preamărit pentru dânsul pe Dumnezeu; apoi diavolii s-au temut de dânsul şi au fugit. Pentru că era cu Dumnezeu şi Dumnezeu într-însul, la Care s-a şi mutat, fiind plin de ani şi de fapte bune, răposând mai înainte de săvârşirea şi sfinţirea bisericii Sfintei Irina. Sfântul a grăit la sfârşit cuvintele acestea: „Doamne, în mâinile Tale dau acestea amândouă, adică: sufletul pe care Tu însuţi mi l-ai dat şi Biserica, pe care eu, cu a Ta voie, am zidit-o".

Şi a fost îngropat cu slavă în Mănăstirea Sfântului Ioan Înaintemergătorul, care se numeşte a lui Daniil, aproape de biserica Sfântului Mucenic Mochie. Iar pentru săvârşirea bisericii Sfintei Irina, după moartea Cuviosului, a luat grija dreptcredincioasa împărăteasă Verina, soţia împăratului Leon cel Mare (457–474), care a împărăţit după Marchian şi Pulheria şi a săvârşit-o, precum se cădea; iar acoperişul l-a făcut din aur şi înăuntru a împodobit-o cu toată frumoasa cuviinţă, întru pomenirea Cuviosului Marchian şi întru cinstea lui Hristos Dumnezeu, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL DOMETIAN, EPISCOPUL MELITINEI

Acest plăcut al lui Dumnezeu, Dometian, s-a născut pe vremea împărăţiei lui Iustin cel Tânăr (565–578), din părinţi drept-credincioşi şi bogaţi, anume Teodor şi Evdochia. Isprăvind cu desăvârşire învăţătura cărţii, s-a căsătorit; dar mutându-se soţia sa din această viaţă, iar el sârguindu-se de îndată spre filosofia cea duhovnicească, a lăsat lumea, pentru dragostea lui Dumnezeu şi a fost ales episcop al Bisericii Melitinei, la 30 de ani ai vârstei sale.

El a fost nu numai un bun păstor al turmei sale, ci şi altor popoare luminător şi ajutător şi foarte trebuitor în toată împărăţia grecească, ca un purtător de grijă a binelui obştesc; pentru că de multe ori era trimis în Persia de împăratul Mauriciu (582–602), pentru îndreptarea poporului; şi a fost mijlocitorul lui Chosroe, la dobândirea împărăţiei Persiei şi întăritor al păcii dintre greci şi perşi. Iar pe un voievod, anume Baram, care se ridicase asupra lui Chosroe şi se atinsese cu îndrăzneală de vrednicia împărătească în Persia, l-a dat jos din stăpânire şi l-a făcut birnic (tributar) al grecilor.

El era prieten bun al împăratului Mauriciu, care i-a dăruit mult aur şi averi, pe care le-a împărţit la sfintele biserici şi la casele de ostaşi, spre hrănirea săracilor. Şi venind în Constantinopol, a trecut la Împăratul ceresc şi trupul lui a fost cinstit de soborul împărătesc şi bisericesc şi a fost adus în cetatea sa Melitina. Şi a făcut multe minuni în viaţă şi după moarte, întru mărirea lui Hristos, Dumnezeul nostru.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL ANTIPA ATONITUL DE LA CALAPODEŞTI[1]

Ieroschimonahul Antipa s-a născut în Moldova, în satul Calapodeşti, judeţul Bacău, în anul 1816. Amândoi părinţii săi erau creştini dreptcredincioşi şi foarte evlavioşi. Tatăl său, Gheorghe

[1] Scrisă de ieromonahul Pimen, egumenul Mănăstirii Valaam.

Luchian, era diacon în biserica săracă din satul Calapodeşti. Mama lui, Ecaterina, după moartea soţului a intrat în mănăstire, unde a şi murit ca schimnică, cu numele de Elisabeta.

Naşterea viitorului luptător duhovnicesc s-a însemnat cu dumnezeiască bunăvoinţă, căci maica sa l-a născut fără durere sau boală; apoi, până la sfârşitul vieţii, l-a luminat minunatul har al lui Dumnezeu. Încă în copilărie, pe când păştea oile tatălui său într-o pădure mare, unde se încuibaseră mulţime de şerpi veninoşi, el îi lua în mână fără frică, spre spaima celor ce-l priveau, fără să sufere vreo vătămare.

Înzestrat de Dumnezeu cu mari daruri duhovniceşti, copilul părea să fie lipsit de obişnuitele însuşiri fireşti: era simplu şi cu totul nepriceput. Această îndoită aşezare a lui se răsfrângea şi asupra copiilor celor de-o vârstă cu el. Uneori ei, izbiţi de vreo faptă neobişnuită a lui, cădeau cu frică înaintea lui şi îl numeau „stăpânul" lor; alteori îl ocărau pentru simplitatea lui.

Când părinţii l-au dat la şcoală, multă vreme copilul, cu toată râvna şi stăruinţa lui, nu putea învăţa carte. Văzând aceasta, dascălul său l-a şi povăţuit să părăsească şcoala şi să se apuce să înveţe un meşteşug. Dar el, plângând cu amar, zicea: „Nu meşteşug vreau! Ci singura mea dorinţă este să pot citi, şi până la moarte mă voi ţine de citirea dumnezeieştilor cărţi".

Râvna, munca şi rugăciunile au biruit până la urmă şi sfintele cărţi au devenit, pentru Cuviosul Antipa, singurele de-a pururi izvoare de învăţătură duhovnicească şi mângâierea cea mai dulce.

Tânărul Alexandru nu terminase şcoala când tatăl său a murit şi familia lor a rămas fără sprijin. Fiind el cel mai în vârstă din casă şi viitor purtător de grijă al familiei, mama sa l-a dat să înveţe o meserie, legătoria de cărţi.

Înfruntând cu bărbăţie toate greutăţile, în casă străină şi la stăpân aspru, orfanul fără sprijin, cu ajutorul lui Dumnezeu, a deprins degrabă meşteşugul legătoriei de cărţi şi, întorcându-se acasă, în scurtă vreme a avut toate cele de trebuinţă familiei, devenind scump ajutor şi mare mângâietor pentru mama sa văduvă.

Acum, în familia lui Luchian era deplină îndestulare, dar inima tânărului stăpân al casei nu găsea nici o mângâiere în cele pământeşti. Adeseori se însingura şi, scăldându-se în lacrimi, era în nedumerire unde ar putea găsi liniştea sufletească, şi se ruga lui Dumnezeu, zicând: *Arată-mi, Doamne, calea pe care trebuie să merg, că la Tine am ridicat sufletul meu.*

Într-una din aceste convorbiri cu sine însuşi, la vârsta de 20 de ani ai vieţii sale, tânărul Alexandru, fără de veste, a fost cuprins de o negrăită şi minunată lumină, care i-a umplut inima de o nespusă bucurie. Din ochii lui au pornit şiroaie de lacrimi plăcute şi parcă a simţit în această lumină o înaltă chemare dumnezeiască. Iar el, ca răspuns la această chemare a lui Dumnezeu, a strigat plin de bucurie: „Doamne, eu vreau să fiu călugăr!"

Dar Domnul, cu dumnezeiască iconomie, a lăsat să treacă peste el şi felurite ispite diavoleşti. Apăreau draci înaintea lui ca nişte şerpi negri, dar se însemna cu semnul Sfintei Cruci şi piereau într-o clipă, scânteind ca fulgerul. I se arătau şi în diferite alte vedenii urâcioase, făcând trăsnete şi gălăgie mare, care produceau mare spaimă asupra tânărului. Dar adeseori, înaintea acestor năluciri drăceşti, auzea un glas care-i vestea: „Fii gata, iar o să ai ispită!"

Pe lângă ispitele diavoleşti, tânărul Alexandru a avut de suferit şi din partea răutăţii omeneşti, căci mulţi îl mâhneau şi-l mustrau pentru dreptatea şi râvna sa pentru cele duhovniceşti. Astfel, iscusindu-se şi cu cele de-a dreapta şi cu cele de-a stânga, s-a ridicat tot mai sus pe treptele desăvârşii creştineşti.

Într-o noapte, Alexandru, fără să spună cuiva, a plecat pe nesimţite din casa părintească, îndreptându-şi paşii spre vestita şi bogata mănăstire a Neamţului. Ajuns aici, a intrat în biserica cea mare a mănăstirii şi cu ochii plini de lacrimi a căzut în genunchi înaintea icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. În biserică nu era nimeni şi deodată se aude un zgomot şi perdeaua care acoperea sfânta icoană s-a tras la o parte singură; şi cuprins de o nespusă bucurie sufletească şi umilinţă, tânărul a sărutat icoana făcătoare de minuni a Împărătesei Cereşti.

În urma acestei întâmplări din biserica Domnului, tânărul s-a prezentat la stareţul mănăstirii, care însă, cu toate rugăminţile şi cererea lui, nu a binevoit să-l primească în obştea Mănăstirii Neamţ.

După această întâmplare, a plecat spre Muntenia, în obştea Mănăstirii Căldăruşani. Mai bine de doi ani râvnitorul s-a ostenit cu mare lepădare de sine, îndeplinind cu sfinţenie ascultările mănăstirii, ducând o viaţă cu multe lipsuri şi întristări. Mănăstirea nu i-a dat haine şi nici chilie de locuit. Căzut de osteneală, dormea pe unde se nimerea: la paznicul moşiei, pe duşumeaua bucătăriei, pe afară. Într-o iarnă a adormit pe o grămadă de fân pe câmp; ninsoarea l-a acoperit cu zăpadă şi a fost găsit îngheţat pe jumătate. Abia a putut să-şi revină în simţiri.

Ostenelile trupeşti, privegherile şi posturile, tânărul ostaş al lui Hristos le însoţea cu rugăciunea tainică, pe care o învăţase de la schimonahul Ghedeon, care de vreo treizeci de ani pustnicea în preajma mănăstirii lor. Viaţa lui aspră şi desăvârşita lui lepădare de sine se deosebeau adânc de rânduiala obştească a acelei mănăstiri. Duhovnicul lui îl sfătuia să se ducă la Sfântul Munte al Athosului. Tot într-acolo se îndrepta şi inima lui, dar dorea să ceară şi sfatul unui bătrân iscusit în cele duhovniceşti.

În acea vreme, arhimandritul Dimitrie, stareţul Mănăstirii Brazi, din Moldova, avea faimă pentru înalta lui trăire duhovnicească şi faptele sale alese. Înainte de a fi stareţ, el a trăit viaţă pustnicească aspră într-o pădure mare, unde din întâmplare a găsit îngropat un vas mare plin cu bani de aur. În vas a găsit şi o însemnare, unde se spunea că aceşti bani sunt ai Mitropolitului Dosoftei, care i-a ascuns acolo, prevăzând sfârşitul său mucenicesc din mâna turcilor. În însemnare se mai spuneau şi acestea: „Că cine va găsi aceşti bani este îndatorat să zidească din ei o mănăstire şi trei schituri"; şi că „la terminarea de zidit a celui din urmă, al treilea schit, va afla şi moaştele mele".

Înştiinţând pe mitropolitul de la Iaşi despre această minunată descoperire şi primind de la el binecuvântare, arhimandritul Dimitrie a început cu râvnă să împlinească ultima dorinţă a fericitului Mitropolit Dosoftei; a fost înălţată o mare biserică precum la Neamţ, iar în urmă, s-a terminat şi construirea celui de-al treilea – cel din urmă – schit, unde arhimandritul Dimitrie a rânduit ca în ograda lui să se sape şi pentru dânsul un mormânt. Când părintele Dimitrie a sosit la schit pentru sfinţirea bisericii, i s-a spus că groapa pe care el poruncise să i se sape se dărâma mereu. Atunci el a poruncit să se sape în prezenţa lui şi, săpându-se, s-a găsit sicriul cu moaştele fericitului Mitropolit Dosoftei. „M-am învrednicit eu însumi, spunea Cuviosul Antipa, să văd şi să sărut aceste moaşte, din care ieşea o mireasmă foarte plăcută".

La acest arhimandrit Dimitrie s-a îndreptat şi Alexandru, ca să ceară sfat duhovnicesc. De obicei părintele Dimitrie oprea pe cei ce doreau să meargă la Sfântul Munte Athos. De data aceasta însă, spre mirarea tuturor, el i-a dat voie, tunzându-l mai întâi în chipul monahicesc şi dându-i numele de Alimpie. Astfel, cu binecuvântarea marelui stareţ, noul monah Alimpie, a plecat la Sfântul Munte al călugărilor.

Într-una din chiliile pustietăţilor Atonului, în acea vreme, se nevoiau duhovniceşte doi compatrioţi ai lui Alimpie: Ieroschimonahul Nifon şi Ieroschimonahul Nectarie, la care el dorea să intre ucenic.

Mergând la aceştia şi arătându-le dorinţa sa, ca părinţi iscusiţi ce erau, ei l-au povăţuit, zicând: „Fiindcă de curând ai îmbrăcat haina monahală, se cuvine ca mai întâi să te osteneşti în ascultare, la o mănăstire grecească cu viaţa de obşte". Ascultând de sfatul lor, monahul Alimpie a intrat în Mănăstirea Esfigmenu, unde timp de patru ani a făcut ascultare la bucătărie. Aici a trecut printr-o grea şi primejdioasă ispită: un an întreg s-a depărtat de la el rugăciunea cea tainică şi s-a lipsit de orice mângâiere duhovnicească. Mintea şi inima i-au fost cuprinse de o apăsătoare întunecare şi mâhnire. Numai marea nădejde şi credinţă către Maica Domnului l-au izbăvit de deznădăjduire. După trecerea anilor de încercare s-a reîntors la bătrânii români, care l-au primit în pustie, pentru lupte mai mari.

Odată părintele Nifon îi spunea lui Alimpie: „De acum trebuie să te îmbraci în marea schimă şi eu însumi te voi tunde în această vrednicie". „Cu cea mai mare bucurie sunt gata a primi schimnicia, a răspuns Alimpie, dar mă tem că Preacuvioşia Voastră nu o să mă lăsaţi să plec singur în pustie". „Fără îndoială că nu te voi lăsa, i-a răspuns părintele Nifon, deoarece ne eşti de trebuinţă aici."

În acel timp mintea bătrânului Nifon frământa ideea ridicării unui schit românesc în Muntele Atonului cu viaţă chinovială şi de sine stătător şi părintele Alimpie putea să-i fie de mult ajutor la împlinirea acestui scop. De aceea şi voia să-l tundă el însuşi în schimnicie, ca să-l lege de el pentru totdeauna, după rânduiala duhovnicească. Lui Alimpie, care înţelegea gândul bătrânului, îi cădea ca o sarcină grea acest lucru.

În această nedumerire, privitor la schimnicie, bătrânul şi ucenicul lui au hotărât să se adreseze părintelui lor duhovnicesc, preacuviosului bătrân Eftimie ieroschimonahul. După sfatul bătrânului, Nifon a tuns pe Alimpie în marea schimă, dându-i numele de Antipa şi i-a dat şi deplină voie să ducă viaţă singuratică în pustie. Cam fără de plăcere a lăsat părintele Nifon pe schimonahul său să plece în singurătate. De aceea nici nu i-a dat nimic din cele de trebuinţă pentru sălăşluire.

Mergând deci Cuviosul Antipa în pustie, a găsit şi s-a sălăşluit într-o chilie dărăpănată, cu pereţii căzuţi; numai un colţ se mai ţinea. Aici pe o poliţă a găsit o iconiţă veche a Maicii Domnului, al cărei chip abia se mai cunoştea. Cuviosul Antipa s-a bucurat aşa de mult de găsirea iconiţei, ca şi cum ar fi aflat o comoară.

Şi luând degrabă iconiţa s-a dus la un pictor cunoscut lui, părintele ierodiacon Paisie, care lăsase sfintele dealuri ale Kievului şi venise la sfintele înălţimi ale Athosului, rugându-l să o cureţe numai, cu băgare de seamă, fără să-i dreagă vopselele. Părintele Paisie nu se învoia să primească icoana cu asemenea tocmeală, dar văzând rugăciunile cele multe ale Cuviosului Antipa, s-a hotărât să încerce, încredinţat fiind că încercarea va fi fără de folos.

Spălând pictorul icoana – o minunile tale, Stăpână! – aceasta singură de la sine s-a luminat şi s-a făcut aşa de frumoasă, încât el s-a minunat; şi adeverea aceasta, cu jurământ, Cuviosului Antipa, când i-a adus icoana. Şi într-adevăr este lucru minunat ca după mulţime de ani să se lumineze icoana Maicii Domnului şi pe urmă, prin multe semne minunate, să se arate făcătoare de minuni. De această iconiţă – mărturisea cu bucurie Cuviosul Antipa – nu s-a despărţit niciodată. Acum iconiţa se află în Mănăstirea Valaam, în biserica cu hramul Sfinţilor Părinţi făcători de minuni Serghie şi Gherman, în partea din stânga, pe stâlpul micului iconostas.

În căsuţa umedă şi dărăpănată însă nu se putea locui; iar Cuviosul Antipa nu avea nici posibilitatea s-o repare. Într-o zi când mergea frământat de aceste gânduri pe cărările neumblate ale Atonului, s-a întâlnit cu un pustnic necunoscut, care i-a zis: „Părinte, nişte oameni buni mi-au dat cinci galbeni, rugându-mă să-i dau vreunui pustnic sărac al Muntelui şi eu, rugându-mă Domnului, m-am hotărât să-i dau celui dintâi cu care mă voi întâlni. Aşadar, ia-i Sfinţia ta, poate îţi vor fi de trebuinţă".

Cuviosul Antipa a primit cu mulţumire, ca din mâna lui Dumnezeu, banii din mâna necunoscutului şi chemând un chiliot, care se îndeletnicea cu dulgheria, îl tocmi să-i repare chilia.

Patru zile lucrarea a mers cu spor, dar în a cincea zi meşterul s-a îmbolnăvit de holeră, i-au slăbit puterile şi a căzut jos nu departe de chilie şi-l apucară cârceii. Neavând putere să-l ducă pe bolnav la chilia sa, Cuviosul Antipa s-a tulburat foarte mult; dar, printr-un îndemn tainic şi cu singura nădejde de scăpare, a scos icoana Maicii Domnului şi a pus-o pe un loc mai ridicat în faţa bolnavului care zăcea pe pământ, iar el, retrăgându-se în desişul pădurii, s-a aşezat la rugăciune către Domnul pentru vindecarea lui. Şi după ce s-a rugat îndestul, Cuviosul Antipa s-a întors la chilie, unde cu spaimă şi cu bucurie văzu pe bolnavul de moarte deplin sănătos şi lucrând. Acesta, văzând pe Cuviosul Antipa îi zise: „Icoana ta este făcătoare de minuni şi ea m-a vindecat. Că fiind eu lungit ca un mort, deodată am

simţit viind de la icoana Împărătesei cereşti o adiere caldă şi dătătoare de viaţă, care m-a încălzit desăvârşit, şi făcându-mă sănătos, m-am sculat şi m-am apucat de lucru".

Astfel în scurtă vreme chilia a fost reînnoită. Acum viaţa Cuviosului Antipa curgea liniştită. La osteneala rugăciunilor pustnicul unea, după trebuinţă, lucrul mâinilor, făcând linguri de lemn, pe care le vindea la Careia, pentru a-şi cumpăra cele trebuincioase întreţinerii. Pentru sfătuire duhovnicească se ducea la sfântul pustnic şi bătrânul nevoitor, schimonahul Leontie, cu care avea cele mai strânse legături duhovniceşti şi numai cu binecuvântarea lui se hotăra să păşească înainte.

În acest timp străduinţa părintelui Nifon pentru întemeierea schitului românesc începu puţin câte puţin să dea roade. În România, în oraşul Iaşi, cumpărase un metoc; în Muntele Atonului câştigase terenul pe care începuse cu spor zidirea clădirilor schitului şi numărul monahilor creştea.

Atunci bătrânii români s-au gândit să ceară ajutorul Cuviosului Antipa, care ascultând de sfaturile părinţilor duhovniceşti, s-a învoit.

Mai întâi l-au hirotonit ierodiacon, în curând preot, şi apoi l-au pus chelar al schitului. În această ascultare, Cuviosul Antipa se străduia cu multă râvnă să îndeplinească cu toată scumpătatea toate rânduielile vieţii obşteşti ale schitului chinovial de curând înfiinţat.

Odată Părintele Nifon, egumenul, a dat binecuvântarea chelarului să servească bucate deosebite unui musafir, care venise la dânsul. Şi fiindcă chelarul nu l-a servit, s-a mâniat pe el şi i-a poruncit să-i facă metanie. „Cu bucurie vă voi face metanie, a răspuns chelarul către egumen, dar Sfinţia Voastră nu trebuie să călcaţi ceea ce singur aţi aşezat cu sfinţenie după rânduielile Sfinţilor Părinţi; ci singur trebuie să fiţi pildă altora întru toate. Că numai aşa viaţa chinovială va fi trainică şi cu bună nădejde". Mai târziu, după ce lucrurile s-au liniştit, Părintele Nifon a mulţumit Cuviosului Antipa pentru înţeleapta lui râvnă.

Treburile pentru înfiinţarea schitului au silit pe Părintele Nifon să plece în România pentru vreo trei ani. Pentru cârmuirea treburilor obşteşti din acest răstimp a fost însărcinat Cuviosul Antipa, căruia mai apoi i s-a dat şi dreptul de duhovnic, prin citirea cuvenitei rugăciuni de arhiereu, şi dându-i şi carte deosebită de întărire.

După întoarcerea Părintelui Nifon la Muntele Athos, el l-a numit pe Cuviosul Antipa iconom al metocului din Iaşi, şi a sosit vremea ca acesta să se despartă pentru totdeauna de sfintele locuri,

unde mulţi ani se ostenise în luptele cele duhovniceşti, de care se legase cu tot sufletul şi despre care, până la sfârşitul vieţii sale, a păstrat cea mai adâncă şi mai sfântă amintire.

Astfel, din liniştitele locuri ale Muntelui Athos, Cuviosul Antipa s-a pornit pe neaşteptate într-un oraş gălăgios şi prins cu mulţime de treburi şi griji. Dar el şi aici, înainte de toate, se străduia ca şi mai înainte în pustie, să-şi îndeplinească cu de-amănuntul toată rânduiala schimniciei, după aşezămintele Athosului, aşa cum îi poruncise şi Părintele Nifon, când l-a trimis la Iaşi.

Împotriva oricărei primejdii sufleteşti, faţă de mulţimea ispitelor care îl asaltau din toate părţile, iscusitul luptător duhovnicesc se întrarma cu puternica armă a postului; câte două, trei zile, uneori şi câte o săptămână el nu mânca, nici nu bea nimic. Petrecând el însuşi o viaţă aspră de luptător duhovnicesc şi iubind din tot sufletul sfânta credinţă şi evlavia, Cuviosul Antipa când vedea vreo abatere de la sfintele datorii, fără să ţină seama de faţa persoanei, mustra cu râvnă abaterile de la îndatoririle bisericeşti pe care le vedea. O astfel de râvnă unită cu nerăutatea şi dragostea sinceră de îndreptarea celui greşit, pătrunsă de adâncă iscusinţă duhovnicească şi întărită de propria pildă de mare nevoitor al vieţii monahiceşti, a atras către Cuviosul Antipa inimile tuturor, atât a persoanelor de rang înalt, precum şi a celor de jos. Ei toţi primeau cu credinţă şi evlavie sfaturile lui şi ascultau de cuvântul lui.

O evlavie deosebită îi arăta Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit al Moldovei, Sofronie Miclescu, care îl rânduise duhovnic la două mănăstiri de maici şi cu care avea adeseori convorbiri duhovniceşti. Dar şi Cuviosul Antipa se arăta faţă de Înalt Preasfinţia Sa cu deplină încredere fiască, care se vede şi din împrejurarea următoare.

În timpul nevoinţelor sale din Sfântul Munte, Cuviosul Antipa, care din pricina postului îndelungat simţea de obicei în gură o amărăciune, acum, însă, acea amărăciune se schimbase într-o dulceaţă neobişnuită. Nedumerit de această schimbare, Cuviosul Antipa s-a adresat mitropolitului Moldovei cerându-i deslușiri. Înalt Prea Sfinţia Sa i-a spus că această lucrare este rodul postului şi a rugăciunii de taină; că ea este o binecuvântare cu care Domnul încurajează pe cei ce se luptă pe calea mântuirii. Despre aceasta arată şi Sfântul Isaac Sirul, zicând: „Însuşi Domnul schimbă amărăciunea întărătării contra postului într-o dulceaţă a Sa neînţeleasă".

Pe lângă bunăvoinţa tuturor faţă de Cuviosul Antipa, şi treburile metocului mergeau foarte bine; mijloacele pentru întreţinerea

metocului creşteau simţitor. Astfel ostenindu-se cu toată râvna pentru schitul moldovenesc, toţi cei doritori de mântuire alergau cu multă dragoste la Cuviosul Antipa. El însă, cu toate acestea, neîncetat dorea şi era cu toată inima la pustiul iubit şi la Muntele Athos, şi adesea ruga pe Părintele Nifon ca să-l recheme la Sfântul Munte. Dar nu la aceasta se gândea Părintele Nifon.

Văzând marele folos ce-l aducea schitului Cuviosul Antipa prin străduinţa sa, ştiind şi multele nevoi, precum şi lipsa mijloacelor trebuitoare pentru întemeierea schitului, Părintele Nifon s-a hotărât să plece în Rusia pentru a strânge milostenie şi se gândea să ia cu sine şi pe Cuviosul Antipa. Când a aflat de această hotărâre, Cuviosul Antipa a zis egumenului: „Nu mă laşi să mă duc la Sfântul Munte, ci vrei să mă iei în Rusia; dar eu presimt că dacă voi trece graniţa nu voi mai fi al vostru, ci al ruşilor". Ceea ce s-a şi întâmplat. Pentru că intrând în Rusia, fără să cunoască limba, găzduind la o familie de negustori evlavioşi, parcă ar fi tras la rudenii.

Aici Cuviosul Antipa a găsit un loc liniştit după dorinţa lui, o căsuţă într-o livadă, unde cea mai mare parte a vremii şi-o petrecea în rugăciune şi lacrimi. Rareori şi numai la stăruitoare rugăminţi ieşea din sihăstria lui. Cu toate acestea însă, strângerea daniilor pentru Schitul Prodromu mergea cu spor, pentru că binecredincioşii creştini singuri aduceau la gazda Cuviosului Antipa daruri bogate. Mai ales când auzeau creştinii că se face biserică nouă, se întreceau cu darurile.

Astfel, în scurtă vreme, încăperile largi ale negustorului se umplură de vase scumpe, de odăjdii, de îmbrăcăminţi pentru icoane şi alte odoare bisericeşti dăruite de binefăcătorii din Moscova pentru schitul românesc Prodromu din Sfântul Munte.

Din nenorocire însă, sau mai degrabă pentru că aşa a îngăduit Domnul, Cel ce ştie toate, vaporul cu tot ce avea s-a înecat în Marea Neagră în timpul unei furtuni. Această nenorocire a cunoscut-o şi Cuviosul Antipa. În noaptea acelei jalnice nenorociri, pe când el se afla la rugăciune, sticla de la rama icoanei pe care o adusese de la Sfântul Munte s-a spart fără nici o pricină, făcând un zgomot neobişnuit de tare. Din aceasta a înţeles că era prevestirea unei nenorociri şi o aştepta cu linişte.

Nu peste mult timp Cuviosul Antipa a aflat despre nenorocire şi că părinţii din Sfântul Munte se întristaseră foarte tare pentru pierderea atâtor bogăţii. Ba şi donatorii din Moscova, auzind că odăjdiile şi toate lucrurile pe care le dăruiseră Cuviosului Antipa se înecaseră în mare, îşi pierduseră râvna de a mai ajuta cu ceva.

Numai Cuviosul Antipa nu şi-a pierdut curajul. Ci în timpul tulburării din Moscova, el a adunat la Petersburg o sumă însemnată de bani, precum se vede şi din registre. Pentru a-i trimite la Sfântul Munte, banii trebuiau schimbaţi în aur, iar atunci din ordin înalt liberarea aurului din casieria generală era oprită. Cuviosul Antipa cunoscând marile nevoi ale călugărilor români şi văzând şi piedicile ce-i stăteau în cale, s-a adresat la diferite persoane puternice să-l ajute, dar l-au respins toţi.

Nemaiavând nici o nădejde de la oameni, Cuviosul Antipa a căzut la rugăciune înaintea icoanei Maicii Domnului din Sfântul Munte, cerând ajutorul Împărătesei cereşti. În timpul rugăciunii i s-a părut că a auzit un glas de la icoană, zicându-i: „Asta-i treaba Mitropolitului". Dar nu a fost un glas, ci aceasta i-a venit în minte, adeverea Cuviosul Antipa.

Şi într-adevăr în urma mijlocirii Prea Sfinţitului către Ministerul de Finanţe, acesta a aprobat ca suma de bani adunată de dânsul să poată fi schimbată în aur şi trimisă schitului românesc din Sfântul Munte.

Mai apoi donatorii din Moscova au uitat de paguba ce se făcuse cu înecarea vaporului şi iarăşi au început a-i da Cuviosului Antipa cu multă dărnicie tot felul de daruri pentru Schitul Prodromu, făcând pe părinţii români să uite de pierderea trecută. Şi toţi îl cinsteau cu multă evlavie, ca pe un adevărat om al lui Dumnezeu, iar el îi folosea cu frumoase pilde şi cuvinte şi învăţături de suflet folositoare. Atât la Moscova cât şi la Petersburg oameni evlavioşi de toate mărimile mergeau la el pentru sfătuiri duhovniceşti. Însuşi Mitropolitul Isidor al Petrogradului şi Filaret al Moscovei îi arătau deosebită atenţie şi vorbeau cu el despre viaţa duhovnicească. Într-una din aceste convorbiri, fiind întrebat ce este mai de trebuinţă celui ce se îndeletniceşte cu rugăciunea tainică, răvnitorul lucrător al rugăciunii a spus: „Răbdarea".

Cuviosul Antipa a fost prezentat Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit al Moscovei, Filaret, de către Părintele Nifon, iar cu Înalt Prea Sfinţitul de la Petrograd s-a cunoscut din întâmplare. Odată, sosind la Petrograd pentru primirea condicii de donaţii de la Sfântul Sinod, Cuviosul Antipa a fost găzduit la un preot de mir, care venise în capitală pentru unele treburi. Era la începutul Postului Mare. De obicei Cuviosul Antipa mergea la toate slujbele bisericeşti ale Sfintei Lavre. În chilie săvârşea ziua şi noaptea toată slujba postului în limba română şi ţinea rânduiala schimnicească; nici hrană, nici băutură nu

gusta deloc; aşa că şi zilele şi nopţile nevoitorului treceau în rugăciune. A trecut ziua întâi a postului, a doua, a treia, toate la fel. Cu mirare se uita preotul la o astfel de viaţă a Cuviosului Antipa, şi când, la sfârşitul săptămânii s-a prezentat Înalt Prea Sfinţitului Isidor pentru treburile sale, i-a spus şi despre aceasta, atrăgând atenţia Prea Sfinţitului asupra nevoitorului. Cuviosului Antipa i-a fost de mult folos această atenţie a arhiereului în mai multe împrejurări din viaţa sa, cum a fost aceea cu mutarea în Mănăstirea Valaam, precum şi în vremea descoperirii sfintelor moaşte ale Sfântului şi făcătorului de minuni Tihon din Zadonsk, când a primit o însemnată bunăvoinţă cerească şi tainică.

Pe când Mitropolitul Isidor călătorea la Voronej, s-a oprit la Moscova, unde i s-a înfăţişat Cuviosul Antipa. Aflând Înalt Prea Sfinţitul că şi el doreşte să ia parte la prăznuirea moaştelor Sfântului Tihon, l-a chemat şi pe el să slujească împreună la această sărbătoare, de care lucru Cuviosul Antipa s-a bucurat negrăit. Dându-şi seama de o cinste aşa mare, ca să slujească la o sărbătoare atât de însemnată a dreptei noastre credinţe şi de vrednicia de a se număra în ceata puţinilor aleşi din marea adunare credincioşilor prezenţi la acea zi, Cuviosul Antipa a început a se pregăti pentru slujbă chiar din momentul primirii acestei negrăite bucurii; timp de patru zile n-a mâncat nici n-a băut nimic, cu toate că se găsea în călătorie. Ajungând el la Zadonsk, Mitropolitul Isidor, văzând pe Cuviosul Antipa, i-a spus iarăşi plăcuta şi nespusa lui bucurie.

Aşa a vestit Domnul inimii arhipăstorului celui ce avea grijă de viitoarea sărbătoare, dar altfel au făcut ceilalţi îngrijitori. Poate după vreo cerere dinadinsul, sau pentru a ţine seama de altă persoană vrednică; ei au numit la sfânta slujbă o altă persoană în locul Cuviosului Antipa.

Încă din primul an al petrecerii sale în Rusia, Cuviosul Antipa s-a dus să vadă Mănăstirea Valaam, unde i-au plăcut din toată inima colibele netulburate din pustiile ei. De aceea îndată ce a terminat lucrul cu strângerea ajutoarelor în folosul schitului românesc, cu binecuvântarea stareţilor săi români, la 6 noiembrie 1865 s-a dus în Munţii Valaamului. Mica şi singuratica lui chilie din Schitul Tuturor Sfinţilor de aici a fost sălăşluire răvnitorului iubitor de linişte şi rugăciune.

Mare spor în rugăciune avusese Cuviosul Antipa în Sfântul Munte al Atonului, precum şi în mijlocul zgomotului lumesc de prin oraşele României şi Rusiei, unde însă erau împrăştierile aduse de

neapăratele trebuinţe, cu lucrul mâinilor pentru a se hrăni, prin treburile cu mirenii pentru nevoile mănăstirii şi cu strângerea milelor. În singurătăţile Valaamului, însă, rugăciunea a devenit singura şi neapărata îndeletnicire a lui, la care râvnitorul nevoitor se sârguia zi şi noapte.

Pe lângă îndatorata pravilă de rugăciune de zi şi de noapte, după aşezămintele bisericeşti, Cuviosul Antipa citea în fiecare zi câte două acatiste ale Maicii Domnului, cel de obşte şi cel al Adormirii, şi în fiecare zi făcea câte trei sute de metanii cu rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase...", pentru mântuirea tuturor celor din viaţă şi odihna cu sfinţii a celor răposaţi. Pomelnicul Cuviosului Antipa era foarte mare. Pomenea pe toţi făcătorii săi de bine de mai înainte şi pe toţi cunoscuţii. Această pomenire ţinea mai mult de o oră. Între slujbe şi metanii, la timp hotărât se ocupa de rugăciunea tainică, căreia îi jertfea tot timpul liber din zi şi din noapte. Când se întâmpla să slujească în mănăstire, sau când se împărtăşea în schit cu Sfintele Taine ale lui Hristos, îşi făcea mai întâi în chilie toată pravila în limba română, apoi intrând în Sfântul Altar, se îmbrăca cu odăjdiile preoţeşti şi stătea fără întrerupere la întreaga slujbă bisericească. Pravila la chilie, Cuviosul Antipa şi-o făcea cu toată luarea aminte nu o dată, ci de multe ori. Din întâmplare l-au auzit fraţii plângând amarnic în timpul rugăciunii, care pentru el era aşa de plăcută, încât mereu se plângea că nu-i ajunge timpul pentru rugăciune.

În săptămâna cea dintâi a Postului Mare, Cuviosul Antipa nu gusta nimic, nici mâncare, nici băutură. Cu aceeaşi asprime păzea el postul lunea, miercurea şi vinerea din tot cursul anului, precum şi din ajunul Naşterii şi Botezului Domnului. În aceste două zile, chiar şi când era bolnav înainte de moarte şi de mare fierbinţeală i se usca gura, nici atunci nu îndrăznea să-şi uşureze suferinţa cu o înghiţitură de apă. În cele patru zile de dezlegare: duminica, marţea, joia şi sâmbăta îi era de ajuns hrana care i se aducea la prânz în ziua de sâmbătă.

Astfel se nevoia în cursul anului în schit Cuviosul Antipa, iar când venea în mănăstire, atunci ţinea rânduiala mănăstirească de obşte. La mănăstire el venea de trei ori pe an: la Naşterea Domnului, în Săptămâna Patimilor şi a Sfintelor Paşti şi în Săptămâna Rusaliilor. În afară de aceste zile hotărâte, mai venea în mănăstire pentru neapărata trebuinţă a convorbirilor duhovniceşti cu persoane cunoscute şi apropiate ale lui, care veneau la Valaam anume pentru dânsul. Deşi venirea acestor persoane stingherea pe iubitorul de linişte, el le

primea întotdeauna cu desăvârşită şi nemărginită dragoste. De aici se vede adânca lui dragoste faţă de toţi şi delicateţea lui sufletească, temându-se ca nu cumva să mâhnească pe cineva cu ceva. Atunci zile întregi pustnicul se afla împreună cu bărbaţi şi femei, lua ceai şi mânca cu ei. „Cum poţi împăca postul din schit cu o astfel de dezlegare?", îl întrebă odată nedumerit unul din părinţii valaamiţi, care îl iubea. El îi răspunse minunat cu cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *...întru toate m-am învăţat să fiu şi sătul şi flămând, şi în belşug şi în lipsă.*

„Părinte, cuvioşia ta aveai prietenii apropiate cu femei, nu cumva ţi-au venit gânduri rele?", îl întrebă unul din ucenicii lui în zilele cele din urmă ale vieţii sale. „Niciodată", îi răspunse Cuviosul Antipa, ca cel ce era păzit de curăţia fecioriei. „Aşa cum un tată care îşi iubeşte copiii, nu poate avea asemenea gânduri, cu atât mai mult ele nu pot veni la un părinte duhovnicesc. Singura mea dorinţă pentru ucenicele mele era sporirea lor duhovnicească şi mântuirea sufletelor lor".

Printre fiii duhovniceşti ai Cuviosului Antipa se găseau şi oameni înstăriţi, care la îndemnurile lui făceau cu plăcere danii mănăstirilor nevoiaşe din Rusia şi din Sfântul Munte. Învoindu-se pentru ajutorarea sfintelor locaşuri la nevoie, totuşi Cuviosul Antipa nu încuviinţa ridicarea de clădiri strălucite şi de prisos. „Multe mănăstiri am văzut eu în Rusia şi peste graniţă, zidite cu multă bătaie de cap, zicea el, dar bătaia de cap şi zidirea lor sunt treburi mireneşti pline de griji. Viaţa monahului este în biserică, iar îndeletnicirea lui, pravila călugărească".

Nenăzuind nimic spre cele pământeşti şi toată mintea sa având-o spre Dumnezeu, Cuviosul Antipa suferea cu bucurie toate amărăciunile, ponoasele, supărările. Adânca lui smerenie şi mustrarea de sine pe care şi-o făcea totdeauna, îi dădea putere să-şi păstreze netulburată adânca sa pace sufletească. El trăia în sărăcia cea mai cumplită. Chilia lui era cu desăvârşire goală: nu avea nici pat, nici scaun, ci numai o măsuţă în loc de analog şi o strană de lemn cu o scândură de-a curmezişul, pe care se rezema în timpul slujbelor de noapte, când se lupta cu somnul, fiind sleit de oboseală. Pe jos era aşternută o pâslă, pe care el şedea şi pe care în timp de mare oboseală îşi făcea şi scurta lui odihnă.

Trăind singur şi întru asemenea sărăcie, Cuviosul Antipa răspundea cu toată dragostea la trebuinţele fraţimii ori de câte ori era nevoie. Cuviosul Antipa a iubit din toată inima şi din tot sufletul

Mănăstirea Valaamului din prima zi a sosirii lui în ea şi şi-a păstrat dragostea pentru ea neîmpuţinată până la sfârşit.

„Am o sigură comoară, zicea el, iconiţa făcătoare de minuni a Maicii Domnului, şi pe aceasta oricine mi-o va cere nu i-o voi da, fără numai o voi lăsa Mănăstirii Valaamului".

Petrecând mulţi ani în aspră nevoinţă, Cuviosul Antipa nu şi-a stricat niciodată sănătatea; în obşte el avea o fire sănătoasă şi tare. În caz de boală nu întrebuinţa doctorii, nici nu cerea ajutor de la medici. Primind boala ca din mâna lui Dumnezeu, tot de la Dumnezeu aştepta şi vindecarea.

Judecând după înfăţişarea lui liniştită, cu greu putea cineva a presupune că el avea să se strămute în curând, din munţii nevoinţelor, în locaşurile cereşti. În cel din urmă an al vieţii sale, o tuse puternică i-a istovit cu totul puterile şi l-a uscat, pregătindu-i o paşnică trecere din viaţă.

În anul boliştei, Cuviosul Antipa a petrecut după obicei Săptămâna Patimilor şi Săptămâna Luminată a Sfintelor Paşti în mănăstire. În Sâmbăta Mare el a stat la Sfânta Liturghie. După sfârşitul Sfintei Liturghii el s-a destăinuit celui mai apropiat şi împreună nevoitor ucenic, zicând: „În timpul Sfintei Împărtăşiri, fiind în altar, mi-am aruncat privirea în biserică prin uşa de la miazăzi. Monahii se cuminecaseră toţi, dar feţele unora străluceau ca soarele. Nu ştiu cum îi cheamă pe aceşti monahi şi nici n-am mai văzut vreodată aşa ceva".

În toamna târzie a acelui an, Cuviosul Antipa se afla la rugăciune în chilia lui. Deodată se făcu un mare zgomot şi icoana Maicii Domnului adusă din Sfântul Munte s-a mutat singură din locul ei, iar celelalte icoane din jurul ei au căzut jos. Icoana Maicii Domnului a mers încet prin văzduh şi s-a oprit pe pieptul Cuviosului Antipa. Bătrânul s-a spăimântat şi cu evlavie a luat icoana şi a pus-o la locul ei. Această întâmplare minunată şi plină de bucurie a destăinuit-o el cu lacrimi de umilinţă unuia dintre cei mai apropiaţi ucenici ai săi, numai cu trei zile mai înainte de trecerea sa din viaţă.

Dar boala sa înainta cu mare repeziciune. După dorinţa Cuviosului Antipa, i s-a făcut Sfântul Maslu, după care se vedea tot mai limpede că se stinge din viaţă. În tot acest timp, fraţii mănăstirii îl vizitau cu multă dragoste, iar ucenicii lui apropiaţi au fost nelipsiţi de lângă dânsul în cele din urmă zile ale sale.

Cu vreo două zile mai înainte de încetarea sa din viaţă, în timpul Vecerniei din biserica mănăstirii, s-a auzit un zgomot ca o

izbitură puternică de pardoseală: un frate ascultător, ţăran bătrân, căzuse jos cuprins de apoplexie. Auzind imediat de întâmplare, egumenul a dat blagoslovenie ca să-l răcorească cu aghiasmă de la paracliserie, însă bolnavul trecuse din viaţă.

În acea noapte, precum şi în cea trecută, mai cu deosebire a suferit Cuviosul Antipa; spre ziuă însă s-a uşurat şi a întrebat pe unul din ucenicii care era acolo: „Cine a murit la voi în mănăstire?" Şi fiindcă până atunci nu venise nimeni la schit din mănăstire să aducă vreo veste, ucenicul a răspuns: „Nimeni". „Ba nu, a răspuns Cuviosul Antipa, a murit un om simplu, un bătrân... I-a fost rău. Egumenul a poruncit să-i dea apă, dar nu i-a folosit... A murit". Cu nedumerire ascultau ucenicii cele ce le spunea bătrânul. Pe la orele 11 însă a sosit în schit părintele duhovnic al schitului şi atunci s-a lămurit că fiind culcat pe patul său de boală în schit, ca la trei verste departe de mănăstire, Cuviosul Antipa spunea despre cele întâmplate acolo cu atâta precizie şi amănunte, de parcă s-ar fi petrecut înaintea ochilor lui.

În ultima noapte, Cuviosul Antipa ridica adesea mâinile către cer şi chema pe iubitul său bătrân din Sfântul Munte al Atonului, pe schimonahul Leontie, bărbat sfânt şi mare nevoitor. „Leontie, Leontie! Unde eşti tu Leontie?" Şi mereu repeta aceste cuvinte, de parcă vorbea cu cel chemat. „Părinte, dar cu cine vorbeşti, îl întrebă un frate, pentru că nu este nimeni aici?". Iar bătrânul aţintindu-l cu privirea pe frate, l-a ciocănit uşor în cap cu degetul.

Către ziuă, simţind trecerea din viaţă apropiată şi dorind să fie împărtăşit cu dumnezeieştile Taine la Liturghia ce urma să se săvârşească în cea din urmă zi a vieţii sale, Cuviosul Antipa a cerut să grăbească slujba Sfintei Liturghii, ca să fie împărtăşit. După ce s-a învrednicit să primească dumnezeieştile şi Sfintele Daruri cu deplină limpezime de minte, Cuviosul Antipa a căzut într-un somn liniştit. După vreo două ore, ucenicul său cel mai apropiat a citit ceasul al nouălea şi a început a citi Acatistul Maicii Domnului, în timpul căruia a adormit liniştit pentru vecie acela care în toată viaţa sa şi în fiecare zi înălţa Împărătesei cerului acatiste de laudă cu adâncă evlavie şi cu credinţă aprinsă. Aşa s-a sfârşit cu pace Cuviosul Antipa, iubitorul pustiei şi odraslă a României.

După o nevoinţă binecuvântată ca aceasta, Cuviosul Antipa Atonitul şi-a dat sufletul cu pace în braţele Mântuitorului Hristos, la 10 ianuarie 1882, în vârstă de şaizeci şi şase de ani, şi a fost

înmormântat, conform voinţei sale, în afara schitului, astfel ca şi femeile pelerine să se poată închina nestingherite la mormântul său.

În anul 1883, văzând părinţii Mănăstirii Valaam că Ieroschimonahul Antipa Luchian este venerat de ucenici şi de credincioşi ca sfânt, au rânduit să i se scrie viaţa pe scurt spre lauda lui Dumnezeu şi folosul sufletesc. Astfel, Ieroschimonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în acelaşi an nevoinţa părintelui său duhovnicesc, intitulată „Vrednica de pomenire viaţă a Ieroschimonahului Antipa".

Viaţa Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori, în anii 1883 şi 1893, răspândindu-se atât în Rusia şi Finlanda, cât şi în Muntele Athos. Iar canonizarea şi trecerea în rândul sfinţilor a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viaţă. În Mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la Mănăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează şi *„Cuviosul Ieroschimonah Antipa Atonitul"*, cu viaţa sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în mănăstirile din Sfântul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rândul sfinţilor şi numărat printre cei din urmă cuvioşi părinţi ai Atonului.

În luna august 1991, făcându-se săpături în Mănăstirea Valaam, care a fost redeschisă după ce comuniştii făcuseră din insulă o închisoare, au fost găsite moaştele Cuviosului Antipa. Odată cu ele s-au mai găsit mărgele de metanii, o cruce, o bucată de centură cu o cataramă, bucăţi de schimă şi nişte resturi de haine de lână. Stareţul Mănăstirii Valaam, părintele Andronic, a făcut slujba Panahidei înaintea moaştelor, după care le-a mutat în chip sărbătoresc în biserica Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, care este lângă intrarea în mănăstire.

Cu blagoslovenia stareţului, monahul Mihail – pictorul mănăstirii – a pictat o icoană cu chipul Sfântului Antipa Românul, după un desen vechi. Până în ziua de azi icoana stă deasupra raclei sfântului şi uimeşte pe toţi care vin să i se închine prin strălucirea şi adeverirea sfinţeniei chipului prinsă în ea.

Apoi racla a fost mutată în biserica ce se află mai jos de cea cu hramul Schimbării la Faţă (închinată Sfinţilor Serghie şi Gherman de la Valaam) şi stă pe partea dinspre miazăzi, lângă coloana de lângă Sfântul Altar.

Aşa s-a nevoit şi s-a săvârşit în chip plăcut lui Dumnezeu, departe de ţară, un mare cuvios român, dascăl al liniştii şi al neîncetatei rugăciuni, cu ale cărui sfinte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A UNSPREZECEA

VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU TEODOSIE, ÎNCEPĂTORUL VIEŢII DE OBŞTE[1]

Pe Cuviosul Teodosie l-a odrăslit satul Mogarion, care se află în părţile Capadochiei, din părinţi binecredincioşi; tatăl său se numea Proeresie, iar mama sa Evloghia, şi l-au crescut cu bunele obiceiuri şi cu învăţătura. Şi ajungând la înţelepciunea cea desăvârşită şi învăţând dumnezeiasca Scriptură bine, i s-a poruncit ca să citească din sfintele cărţi în biserică, către popor; pentru că era dulce grăitor şi iscusit cititor, ca nimeni altul.

Deci, citind cuvintele învăţătoare spre folosul celor ce ascultau, el singur a tras mari foloase pentru că, luând aminte la ceea ce a poruncit Domnul lui Avraam, ca să iasă din pământul şi din neamul său; iar altă dată, gândind la cele pe care le sfătuieşte Evanghelia, adică să lase tată, mamă şi fraţi, pentru viaţa veşnică, el se aprindea cu inima şi ardea cu duhul, ca pe toate să le părăsească şi să urmeze lui Hristos pe calea strâmtă şi anevoioasă.

La acestea totdeauna gândind, se ruga zicând: „Povăţuieşte-mă, Doamne, în calea Ta şi voi merge întru adevărul Tău". Apoi, încredinţându-se lui Dumnezeu, a luat calea către Ierusalim, pe vremea împărăţiei lui Marchian, când acesta era aproape de sfârşitul vieţii lui, şi pe când se adunase în Calcedon Sinodul al patrulea a toată lumea al Sfinţilor Părinţi, contra lui Dioscor şi a lui Eutihie.

Şi mergând prin Antiohia, Fericitul Teodosie a dorit să vadă pe Cuviosul Simeon, cel ce stătea pe stâlp, voind să se învrednicească de binecuvântarea lui. Deci, a mers acolo, şi când era aproape de stâlp,

[1] După Metafrast.

a auzit pe cuviosul strigând: „Bine ai venit, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". Iar el, cum a auzit că acela îl cheamă pe nume, s-a mirat, căci niciodată nu-l văzuse şi nu-l ştia, şi, căzând în genunchi, s-a închinat părintelui celui înaintevăzător. Apoi s-a suit la sfânt, poruncindu-i acela, şi a căzut la cinstitele lui picioare. Iar sfântul, cuprinzând pe tânărul cel insuflat de Dumnezeu, l-a sărutat şi i-a proorocit că va fi păstor al oilor cuvântătoare şi pe mulţi va răpi de la lupul cel vrăjmaş şi i-a spus mai înainte multe altele ce aveau să se întâmple; apoi, binecuvântându-l, l-a slobozit.

Iar Teodosie, întărindu-se cu binecuvântarea cuviosului şi sfintele lui rugăciuni având-le ca pe nişte povăţuitori şi păzitori la călătorie, a mers pe calea ce-i era înainte şi a ajuns în Sfânta Cetate a Ierusalimului, pe vremea patriarhiei lui Iuvenalie.

Şi străbătând toate locurile de acolo şi închinându-se sfintelor biserici, se gândea pe care din două vieţi să înceapă: pe cea singuratică, sau pe a celor ce se mântuiesc de obşte; şi a socotit că în singurătate se va linişti, neştiind însă că şi acolo se va lupta cu duhurile vicleşugului şi că nu este fără de primejdie. „Pentru că dacă cei ce ostăşesc în lume nu sunt atât de pricepuţi încât la începutul luptelor să se arunce în foc, fiind încă neiscusiţi şi nedeprinşi, cu atât mai mult eu – zicea sfântul întru sine –, neînvăţând încă mâinile mele spre luptă şi degetele mele la război, nici de sus fiind încins cu putere, cum voi îndrăzni să aleg singurătatea împotriva începătoriilor, puterilor şi stăpânitorilor lumii întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii celor de sub cer? Se cade mai întâi să mă împărtăşesc cu sfinţii nevoitori şi să învăţ de la părinţi cum mă voi lupta cu vrăjmaşii cei nevăzuţi; apoi, după o vreme, să adun roadele cele ce cresc din singurătate şi linişte".

Socotind acestea cu înţelepciune, pentru că avea într-însul pe lângă alte fapte bune, şi înţelegerea cea desăvârşită, care ştie pe toate să le socotească bine, îndată şi-a căutat un povăţuitor. În acea vreme era mai iscusit între părinţii ce vieţuiau împrejurul Ierusalimului, un stareţ oarecare, anume Longhin, care avea chilia sa lângă turnul ce se numea de cei vechi „al lui David", unde, închizându-se, lucra cu iubire de osteneală, mierea cea dulce a bunătăţilor.

De aceea, mergând fericitul Teodosie la acest stareţ, a făcut începutul ostenelilor monahiceşti şi, lipindu-se de acel stareţ cu tot sufletul, se povăţuia de dânsul la toată fapta bună; pentru că acel cuvios era mare cu cuvântul şi cu fapta. Iar după multă vreme, a fost mutat de către stareţ, chiar fără voia sa, la locul ce se numea „veche

şedere"; şi aceasta pentru următoarea pricină: o femeie dreptcredincioasă şi văduvă cinstită, anume Glicheria, fiind slujitoare a lui Hristos, a zidit în acel loc o biserică Preacuratei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu, şi stăruia cu dinadinsul, cu multă rugăciune, pe lângă Cuviosul Longhin, ca să dea voie lui Teodosie să locuiască lângă biserica cea nou zidită. Dar ucenicul nu voia la început a se despărţi de părintele său, însă fiind ascultător, s-a sălăşluit acolo, după porunca părintelui. În locul acela petrecând el, a străbătut pretutindeni vestea de bunătăţile lui, pentru că fapta bună face arătat pe cel ce o săvârşeşte, precum şi lumânarea aprinsă arată noaptea, pe cel ce o poartă. Şi au început a veni la dânsul cei ce căutau folos şi a se aduna cei ce voiau ca să fie următori ai vieţii lui.

Şi vieţuind fericitul acolo câtăva vreme, s-a supărat de neodihnă, pentru că nu suferea să fie slăvit de oameni; deci s-a dus la un munte, unde era o peşteră, în care până astăzi se află sfintele lui moaşte, şi unde, precum se povesteşte de cei vechi, s-au odihnit de cale şi au dormit acei trei magi, care au mers la Hristos, în Betleem, cu daruri, şi s-au întors pe altă cale la ţara lor. Deci, în acea peşteră s-a mutat Cuviosul Teodosie.

Această mutare a lui acolo a fost cu dumnezeiască rânduială, ca astfel în acel loc să se ridice acea mărită lavră şi să se adune pentru Hristos Dumnezeu cete de oşti duhovniceşti. Iar fericitul, schimbându-şi locul petrecerii sale, şi-a schimbat totodată şi viaţa, începând a călători pe o cale mai strâmtă. Dorinţa lui era să împlinească totdeauna poruncile Domnului, iar mai vârtos era atât de cuprins de dragostea dumnezeiască, încât toate sufleteştile puteri spre nimic din cele ale lumii nu le încorda, fără numai spre Unul Dumnezeu, ca să-L iubească din tot sufletul, din toată inima şi cu tot cugetul.

O asemenea dragoste avea în osteneli şi nevoinţe, încât nu va putea nimeni să o spună cu amănuntul. Rugăciunea lui era neîncetată, privegherea de toată noaptea, lacrimile din ochi totdeauna curgeau ca din nişte izvoare; apoi ţinea postul fără măsură, pentru că 30 de ani n-a gustat nici pâine, ci mânca numai fructe de finic, sau linte, sau ierburi şi rădăcini de pustie, şi de acelea foarte puţine, numai să nu moară de foame. Când nu se găsea acea hrană prin pustie, hrana lui erau sâmburi de curmale, muiaţi în apă; iar sufletul neîncetat îşi hrănea cu cuvântul lui Dumnezeu, săturându-l cu dumnezeiasca vedere cea dinăuntru.

Cu viaţa aceasta a strălucit ca o stea luminoasă şi a fost ştiut de cei ce locuiau în Palestina, căci este cu neputinţă a se ascunde cetatea

stând deasupra muntelui; şi veneau la dânsul unii dintre cei iubitori de bunătăţi, voind mai mult să aibă împreună cu dânsul acea pustnicească şi liniştită viaţă în peşteră, decât cea luminată din cetăţi. Deci, la început avea şapte ucenici; şi ştiind că celor ce încep a vieţui după Dumnezeu nu le este mai de folos altceva decât pomenirea morţii, care este adevărata filosofie, le-a poruncit să sape un mormânt, ca, privind spre dânsul, să-şi aducă aminte de moarte, ca şi cum ar avea-o înaintea ochilor. Iar după ce s-a gătit mormântul, s-a dus părintele să-l vadă şi, stând deasupra mormântului, a zis către ucenicii săi ca şi cum ar glumi, iar cu ochii sufleteşti văzând mai înainte cele ce aveau să fie: „Iată, fiilor, mormântul este gata, dar oare este cineva din voi gata de moarte, ca să-l primească mormântul acesta?"

Acestea zicând sfântul, un ucenic din cei ce erau de faţă, anume Vasile, cu rânduiala de preot, apucând înaintea altora, a căzut în genunchi înaintea stareţului, şi plecându-şi faţa la pământ, cerea binecuvântarea ca să moară şi să fie pus în acel mormânt, zicând: „Binecuvântează-mă, părinte, ca eu să înnoiesc mormântul, eu să fiu mort mai înainte dintre fraţii care se gândesc la moarte". Atunci stareţul s-a învoit.

Vasile intrând în mormânt, sfântul a poruncit a se face pomenire pentru Vasile, ca pentru un mort, împlinind câte porunceşte legea pentru cei răposaţi, la trei zile, la nouă zile şi la patruzeci de zile. Şi sfârşindu-se pomenirea toată, s-a sfârşit şi fericitul Vasile, neavând nici o boală trupească, ci adormind şi odihnindu-se ca şi cu un somn dulce, a trecut către Domnul.

Şi trecând 40 de zile de la îngroparea lui, stareţul a văzut pe Vasile la pravilă, arătându-se între fraţi şi cântând cu cântăreţii; apoi s-a rugat lui Dumnezeu ca să li se deschidă ochii şi celorlalţi, să vadă pe cel ce se arătase, şi, văzându-l unul din fraţi, anume Aetie, de bucurie s-a repezit să-l cuprindă cu mâinile, dar cel ce s-a arătat era de necuprins şi îndată s-a făcut nevăzut. Şi ducându-se, zicea în auzul tuturor: „Mântuiţi-vă, părinţilor şi fraţilor, mântuiţi-vă, zic; iar pe mine nu mă veţi mai vedea aici".

Aceasta a fost întâia mărturie a bunătăţilor Cuviosului Teodosie, căci avea un astfel de ucenic gata de moarte, cu a lui povăţuire, şi după moartea cea trupească arătându-se viu cu sufletul, după cuvântul Domnului din Evanghelie: *Cel ce crede în Mine, de va şi muri, viu va fi*. Despre celelalte daruri minunate ale stareţului, ce i s-au dat de la Dumnezeu, cuvântul de faţă le va arăta.

Sosind praznicul Învierii lui Hristos, ucenicii sfântului, care erau în acea vreme 12, se mâhneau că nu aveau ce să mănânce la praznic, nici pâine, nici unt şi nimic altceva din cele de mâncare; iar ceea ce era mai de întristare, era că nici dumnezeiasca Liturghie nu putea să se săvârşească, la un praznic ca acela luminat, nefiind prescuri, nici vin de slujbă, încât rămâneau lipsiţi şi de împărtăşirea Sfintelor Taine; deci, cârteau puţin între dânşii asupra cuviosului, în taină. Iar el, având neîndoită nădejde spre Dumnezeu, a poruncit fraţilor să împodobească bine dumnezeiescul Altar şi să fie fără de grijă, apoi le-a zis: „Cel ce a hrănit pe Israil de demult în pustie şi mai pe urmă cu puţine pâini a săturat multe mii de oameni, Acela se va îngriji şi de noi; pentru că şi acum ca şi înainte, atât cu puterea, cât şi cu purtarea de grijă, acelaşi Dumnezeu este în veci".

Acestea le-a grăit cuviosul cu nădejde şi îndată s-au împlinit cuvintele lui; precum de demult lui Avraam i-a stat de faţă – în Muntele Horeb –, berbecele gata spre jertfă, aşa şi acestui fericit stareţ, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu i s-au gătit toate cele de trebuinţă. Căci, apunând soarele, a venit un iubitor de Dumnezeu la peştera lor, aducând pustnicilor doi catâri încărcaţi cu fel de fel de hrană şi cu prescuri şi vin de la casa lui, spre săvârşirea dumnezeieştilor Taine.

Văzând acestea, ucenicii fericitului s-au bucurat şi au cunoscut de ce dar de la Dumnezeu s-a învrednicit stareţul lor. Deci, au prăznuit cu veselie Paştele, iar hrana adusă le-a fost destulă în cele cincizeci de zile. După aceea, iarăşi fiind lipsă de hrană, iarăşi fraţii se mâhneau, chinuindu-se de foame. Iar un oarecare bărbat bogat făcea într-acea vreme milostenii multe tuturor mănăstirilor celor din Palestina, iar locaşul lui Teodosie, care era în peşteră, îl trecea cu vederea, neştiindu-l, şi prin acesta Dumnezeu îi încerca credinţa; deci, supărau fraţii pe părintele ca şi pe sine şi pe dânşii să se facă cunoscuţi îndurătului bogat, ca să ia şi ei, ca şi celelalte mănăstiri, milostenie spre hrană.

Dar Cuviosul Teodosie, nevoind nicidecum să fie cunoscut de cineva din mireni şi nădăjduind nu spre oameni, ci spre Dumnezeu, care deschide mâna Sa şi satură pe tot cel viu de bunăvoie, mângâia pe ucenicii săi şi-i învăţa ca în răbdare să aştepte mila lui Dumnezeu, nădăjduind spre Acela Care satură tot sufletul cel flămând; pentru că, dacă dă hrană dobitoacelor celor necuvântătoare şi puilor corbilor celor ce-l cheamă pe El, cu atât mai vârtos făptura Sa cea înţelegătoare şi cuvântătoare nu o va lipsi de hrana cea trebuincioasă.

Astfel mângâind sfântul pe fraţii cei împuţinaţi cu sufletul, a venit cineva la el, aducând un dobitoc încărcat cu multe bucate, şi acela mergea nu la peştera lui Teodosie, ci aiurea, ca să dea bucatele ce aducea. Iar când era aproape de peşteră şi voia să treacă de ea, dobitocul a stat şi nu mergea mai departe din loc; deşi era bătut de stăpânul său, totuşi stătea nemişcat în loc, ca piatra. Deci, cunoscând omul acela că voia lui Dumnezeu şi puterea nevăzută ţineau dobitocul de stătea nemişcat, i-a slăbit frâul şi l-a lăsat ca să meargă unde va voi. Iar dobitocul, ca şi cum ar fi fost tras cu mâna, a mers drept la locaşul Cuviosului Teodosie, care era în peşteră. Deci, cunoscând omul bunavoire a Domnului şi purtarea de grijă pentru robii Săi, a dat toate bucatele cuviosului stareţ şi ucenicilor lui. Într-acea vreme au încetat ucenicii sfântului a se mai împuţina cu sufletul şi se sârguiau să fie râvnitori nădejdii şi credinţei celei tari către Dumnezeu, precum şi către părintele lor.

Şi înmulţindu-se fraţii în toate zilele, pentru că izvoarele darurilor de care era plin sfântul părinte chemau la sine multe suflete care iubeau fapta bună, pe care ar putea cineva să-i numească cerbi înţelegători şi doritori de izvoarele cele duhovniceşti; căci mulţi senatori şi bogaţi au venit să locuiască cu dânsul. Însă peştera fiind strâmtă pentru a încăpea atât de mulţi, fraţii rugau pe cuviosul ca să lărgească mănăstirea afară de peşteră şi să facă loc mai mare oilor celor cuvântătoare. Ei ziceau: „Nu te îngriji, părinte, de cele pentru zidirea mănăstirii, ci numai porunceşte, căci mâinile noastre sunt de ajuns".

Atunci văzând sfântul că este silit să fie păstor la o turmă mai mare şi i se risipeşte liniştea lui, se tulbura de felurite gânduri, pe de o parte nevrând să lase liniştea, ca pe o adevărată maică, iar pe de alta îngrijirea pentru fraţi socotind-o a fi nu mic lucru; pentru că omul este dator să vieţuiască nu numai pentru el însuşi, ci mai mult pentru aproapele, pentru care lucru însuşi Hristos Domnul a fost pildă, căci adunând ucenici s-a aşezat păstor oilor celor cuvântătoare şi şi-a pus sufletul pentru dânsele.

Acestea gândind Cuviosul Teodosie, nu pricepea de ce să se ţină? De linişte, ori de grija pentru mântuirea fraţilor; deci, uneori se ducea cu gândul la una, iar alteori spre cealaltă. Atunci, ce a făcut fericitul? Toate le-a îndreptat spre Dumnezeu, Care poate pe amândouă să le aducă spre folos; pentru ca şi de roadele liniştii să nu se păgubească, şi nici plata pentru mântuirea şi îngrijirea fraţilor să n-o lase, de vreme ce nu în singurătatea trupului, ci întru buna stare şi întru alinarea inimii, se săvârşeşte viaţa monahicească.

Şi încă avea în minte cuviosul şi proorocia Sfântului Simeon Stâlpnicul, care îi proorocise despre păstorirea oilor celor cuvântătoare. Însă el încredinţa voii lui Dumnezeu lucrul ce avea să înceapă şi Lui se ruga ca să-i arate cu încredinţare, de îi va fi plăcută zidirea mănăstirii, şi cu semn de minune să-i arate locul pe care să se pună temeliile locaşului.

Deci luând o cădelniţă şi umplând-o de cărbuni stinşi, a pus tămâie fără de foc şi umbla prin pustie, rugându-se astfel: „Dumnezeule, Cel ce prin multe şi mari minuni ai încredinţat pe Israel şi pe plăcutul Tău Moise, prin felurite semne, ca să primească începătoria peste poporul Tău; după aceea toiagul l-ai prefăcut în şarpe, iar mâna ai umplut-o de lepră şi apoi ai însănătoşit-o; Cel ce ai schimbat apa în sânge şi sângele iarăşi în apă cu înlesnire l-ai prefăcut; Cel ce ai dat lui Ghedeon prin lână semnul biruinţei, Făcătorule al tuturor şi Atotţiitorule; Cel ce lui Iezechiel, prin umbra cea întoarsă înapoi pe trepte, i-ai încredinţat adăugire de viaţă; Cel ce rugăciunile lui Ilie le-ai ascultat şi foc din cer ai trimis, pentru întoarcerea necredincioşilor şi ai ars lemnele, jertfele şi pietrele; Tu şi acum acelaşi Dumnezeu eşti, ascultă-mă pe mine, robul Tău, şi-mi arată locul unde va fi plăcut Stăpânirii Tale, ca să se ridice sfânta biserică şi să se facă locaş robilor Tăi şi ucenicilor mei. Vei arăta aceasta cu adevărat, în locul unde se vor aprinde aceşti cărbuni de la sine, în slava Ta, spre cunoştinţa multora şi spre încredinţarea adevărului".

Acestea şi altele asemenea grăindu-le în rugăciune, înconjura locurile pe care le vedea, unele mai cuviincioase decât altele pentru mănăstire; şi a ocolit mult pământ pustiu până la locul ce se numea Cutil şi până la malurile iezerului celui cu smoală, având acei cărbuni stinşi în cădelniţă. Iar când a văzut că nu se aprind şi nici dorirea lui nu se împlineşte, a gândit să se întoarcă la peşteră.

Deci, întorcându-se şi nefiind departe de peşteră – o, cine va lăuda după vrednicie puterea Ta, Nemuritorule Împărate! –, îndată a ieşit din cădelniţă fum binemirositor, căci cărbunii s-au aprins. Atunci a cunoscut sfântul că acela este locul unde binevoieşte Dumnezeu să zidească locaşul, arătând nu cu graiul, ci prin minune. Şi îndată ucenicii sfântului s-au apucat de lucru, punând temelia; apoi au zidit biserica, chiliile, ograda şi locaş larg degrabă au făcut, cu ajutorul Celui Preaînalt; deci, lavra Cuviosului Teodosie s-a făcut vestită şi slăvită şi într-însa s-a început viaţă de obşte.

Şi a dat Domnul în lavra aceea toată îndestularea, încât cei ce locuiau într-însa se îmbogăţeau nu numai cu duhovniceşti bogăţii de

Astfel mângâind sfântul pe fraţii cei împuţinaţi cu sufletul, a venit cineva la el, aducând un dobitoc încărcat cu multe bucate, şi acela mergea nu la peştera lui Teodosie, ci aiurea, ca să dea bucatele ce aducea. Iar când era aproape de peşteră şi voia să treacă de ea, dobitocul a stat şi nu mergea mai departe din loc; deşi era bătut de stăpânul său, totuşi stătea nemişcat în loc, ca piatra. Deci, cunoscând omul acela că voia lui Dumnezeu şi puterea nevăzută ţineau dobitocul de stătea nemişcat, i-a slăbit frâul şi l-a lăsat ca să meargă unde va voi. Iar dobitocul, ca şi cum ar fi fost tras cu mâna, a mers drept la locaşul Cuviosului Teodosie, care era în peşteră. Deci, cunoscând omul bunavoire a Domnului şi purtarea de grijă pentru robii Săi, a dat toate bucatele cuviosului stareţ şi ucenicilor lui. Într-acea vreme au încetat ucenicii sfântului a se mai împuţina cu sufletul şi se sârguiau să fie râvnitori nădejdii şi credinţei celei tari către Dumnezeu, precum şi către părintele lor.

Şi înmulţindu-se fraţii în toate zilele, pentru că izvoarele darurilor de care era plin sfântul părinte chemau la sine multe suflete care iubeau fapta bună, pe care ar putea cineva să-i numească cerbi înţelegători şi doritori de izvoarele cele duhovniceşti; căci mulţi senatori şi bogaţi au venit să locuiască cu dânsul. Însă peştera fiind strâmtă pentru a încăpea atât de mulţi, fraţii rugau pe cuviosul ca să lărgească mănăstirea afară de peşteră şi să facă loc mai mare oilor celor cuvântătoare. Ei ziceau: „Nu te îngriji, părinte, de cele pentru zidirea mănăstirii, ci numai porunceşte, căci mâinile noastre sunt de ajuns".

Atunci văzând sfântul că este silit să fie păstor la o turmă mai mare şi i se risipeşte liniştea lui, se tulbura de felurite gânduri, pe de o parte nevrând să lase liniştea, ca pe o adevărată maică, iar pe de alta îngrijirea pentru fraţi socotind-o a fi nu mic lucru; pentru că omul este dator să vieţuiască nu numai pentru el însuşi, ci mai mult pentru aproapele, pentru care lucru însuşi Hristos Domnul a fost pildă, căci adunând ucenici s-a aşezat păstor oilor celor cuvântătoare şi şi-a pus sufletul pentru dânsele.

Acestea gândind Cuviosul Teodosie, nu pricepea de ce să se ţină? De linişte, ori de grija pentru mântuirea fraţilor; deci, uneori se ducea cu gândul la una, iar alteori spre cealaltă. Atunci, ce a făcut fericitul? Toate le-a îndreptat spre Dumnezeu, Care poate pe amândouă să le aducă spre folos; pentru ca şi de roadele liniştii să nu se păgubească, şi nici plata pentru mântuirea şi îngrijirea fraţilor să n-o lase, de vreme ce nu în singurătatea trupului, ci întru buna stare şi întru alinarea inimii, se săvârşeşte viaţa monahicească.

Şi încă avea în minte cuviosul şi proorocia Sfântului Simeon Stâlpnicul, care îi proorocise despre păstorirea oilor celor cuvântătoare. Însă el încredinţa voii lui Dumnezeu lucrul ce avea să înceapă şi Lui se ruga ca să-i arate cu încredinţare, de îi va fi plăcută zidirea mănăstirii, şi cu semn de minune să-i arate locul pe care să se pună temeliile locaşului.

Deci luând o cădelniţă şi umplând-o de cărbuni stinşi, a pus tămâie fără de foc şi umbla prin pustie, rugându-se astfel: „Dumnezeule, Cel ce prin multe şi mari minuni ai încredinţat pe Israel şi pe plăcutul Tău Moise, prin felurite semne, ca să primească începătoria peste poporul Tău; după aceea toiagul l-ai prefăcut în şarpe, iar mâna ai umplut-o de lepră şi apoi ai însănătoşit-o; Cel ce ai schimbat apa în sânge şi sângele iarăşi în apă cu înlesnire l-ai prefăcut; Cel ce ai dat lui Ghedeon prin lână semnul biruinţei, Făcătorule al tuturor şi Atotţiitorule; Cel ce lui Iezechiel, prin umbra cea întoarsă înapoi pe trepte, i-ai încredinţat adăugire de viaţă; Cel ce rugăciunile lui Ilie le-ai ascultat şi foc din cer ai trimis, pentru întoarcerea necredincioşilor şi ai ars lemnele, jertfele şi pietrele; Tu şi acum acelaşi Dumnezeu eşti, ascultă-mă pe mine, robul Tău, şi-mi arată locul unde va fi plăcut Stăpânirii Tale, ca să se ridice sfânta biserică şi să se facă locaş robilor Tăi şi ucenicilor mei. Vei arăta aceasta cu adevărat, în locul unde se vor aprinde aceşti cărbuni de la sine, în slava Ta, spre cunoştinţa multora şi spre încredinţarea adevărului".

Acestea şi altele asemenea grăindu-le în rugăciune, înconjura locurile pe care le vedea, unele mai cuviincioase decât altele pentru mănăstire; şi a ocolit mult pământ pustiu până la locul ce se numea Cutil şi până la malurile iezerului celui cu smoală, având acei cărbuni stinşi în cădelniţă. Iar când a văzut că nu se aprind şi nici dorirea lui nu se împlineşte, a gândit să se întoarcă la peşteră.

Deci, întorcându-se şi nefiind departe de peşteră – o, cine va lăuda după vrednicie puterea Ta, Nemuritorule Împărate! –, îndată a ieşit din cădelniţă fum binemirositor, căci cărbunii s-au aprins. Atunci a cunoscut sfântul că acela este locul unde binevoieşte Dumnezeu să zidească locaşul, arătând nu cu graiul, ci prin minune. Şi îndată ucenicii sfântului s-au apucat de lucru, punând temelia; apoi au zidit biserica, chiliile, ograda şi locaş larg degrabă au făcut, cu ajutorul Celui Preaînalt; deci, lavra Cuviosului Teodosie s-a făcut vestită şi slăvită şi într-însa s-a început viaţă de obşte.

Şi a dat Domnul în lavra aceea toată îndestularea, încât cei ce locuiau într-însa se îmbogăţeau nu numai cu duhovniceşti bogăţii de

lucruri bune, ci şi de cele trupeşti nu se simţea trebuinţă; şi era acolo odihna nu numai a monahilor, ci şi a mirenilor, străinilor, călătorilor, săracilor, scăpătaţilor, bolnavilor şi neputincioşilor. Deoarece Cuviosul Teodosie era milostiv, iubitor de oameni şi îndurat, arătând că este din inimă tuturor părinte, tuturor prieten iubit, tuturor rob şi slujitor osârdnic, curăţind rănile bolnavilor, mângâind pe cei leproşi, adăpându-i şi făcându-le toată slujirea.

Apoi arăta mare dragoste spre cei ce veneau de pretutindeni, ospătându-i, odihnindu-i şi cu toate trebuinţele îndestulându-i; astfel, cuviosul era adăpostire de obşte a tuturor, de obşte primitor, de obşte casă, de obşte ospăţ, de obşte vistierie a neputincioşilor, flămânzilor, săracilor şi străinilor; pentru că toţi se îndulceau de dragostea aceluia, de mila şi de îndurările sale şi nu era nimeni trecut cu vederea de dânsul. Aceasta au văzut-o cei ce slujeau la mese în mănăstire, căci uneori se întâmpla a se pune 100 de mese într-o zi, pentru toţi cei ce veneau, străini şi săraci; atât era de iubitor de străini Cuviosul părinte Teodosie. Dar Dumnezeu Însuşi fiind dragoste şi văzând atâta dragoste către aproapele în plăcutul Său, i-a binecuvântat mănăstirea lui; căci într-însa, fiind puţină hrană, se înmulţea nevăzut şi sătura multe mii de oameni.

Odinioară, fiind foamete în Palestina şi mulţime de săraci şi scăpătaţi adunându-se de pretutindeni la porţile mănăstirii, ca să-şi ia obişnuita milostenie, ucenicii s-au întristat şi au spus fericitului că n-au atâta hrană ca să dea tuturor care cereau; iar el, căutând cu mâhnire asupra lor, le-a defăimat necredinţa şi le-a zis: „Îndată să deschideţi porţile, ca toţi să intre". Deci, intrând săracii şi scăpătaţii, au şezut la rând. Iar cuviosul a poruncit ucenicilor ca să pună pâine înaintea lor şi, mergând ucenicii mâhniţi la cămara cu pâine, crezând că nu vor afla nimic: o, minune, deschizând cămara, au găsit-o plină de pâini, pentru că mâna lui Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a umplut-o pentru credinţa robului Său. Atunci fraţii au lăudat pe Dumnezeu pentru o minune ca aceasta şi s-au minunat de nădejdea cea mare a părintelui lor.

Şi iarăşi făcându-se praznic în mănăstirea lor, în ziua Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, şi la praznic venind mult popor şi nefiind bucate îndeajuns pentru toată mulţimea, Cuviosul Teodosie căutând spre cer şi puţine pâini binecuvântând, a poruncit să le pună înaintea mulţimilor. Şi înmulţindu-le Dumnezeu, a săturat poporul, precum s-a săturat odinioară din cele cinci pâini, ba încă şi pentru cale şi-au luat merinde.

Iar fraţii, adunând prisosul rămas, multe coşniţe au umplut, pe care păstrându-le, au mâncat din ele mult timp. Şi de multe ori, mii de oameni fiind adunaţi la mănăstire, încât se părea că nici fântânile nu vor fi destule spre adăparea atâtor suflete, toţi erau hrăniţi cu mâinile hrănitorului celui milostiv. Apoi a zidit cuviosul multe case pentru străini şi multe bolniţe, osebit pentru monahi şi osebit pentru mireni, precum şi pentru cei prea îmbătrâniţi în osteneli. Ba încă cerceta şi pe cei ce erau în munţi şi în peşteri şi se îngrijea de dânşii ca un tată de copiii săi, miluindu-i cu îndurările. Drept aceea, le purta de grijă de toate câte trebuiau corpului şi sufletului, învăţându-i şi dojenindu-i şi pe mulţi izbăvindu-i de înşelăciunea satanei.

Dar în locaşul cuviosului erau fraţi nu numai de un neam şi de o limbă, de aceea a făcut şi alte biserici în care fiecare neam să binecuvânteze pe Dumnezeu în graiul său. Drept aceea, în biserica cea mare a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu erau grecii, într-a doua erau iviriţii, iar într-a treia armenii, care cântau în limbile lor rânduiala bisericească, de şapte ori pe zi, după cum zice David: *De şapte ori în zi Te-am lăudat, Doamne.* Însă pentru cei bolnavi biserica era aparte. Iar în vremea împărtăşirii cu Preacuratele Taine, toţi fraţii din toate bisericile se adunau în biserica cea mare, în care cântau grecii, şi împreună se împărtăşeau.

Deci, toţi fraţii petrecători aici, fiii cuviosului părinte, pe care duhovniceşte i-a născut şi în învăţătură păstoreşte i-a crescut şi la faptă bună i-a povăţuit, erau în număr de 693, din care mulţi erau păstori pe la alte mănăstiri, învăţându-se aici ocârmuirea cea bună de la Sfântul Teodosie, cel plin de duhovnicească înţelepciune, care îşi păştea turma, nu certând-o cu toiagul, ci cu cuvântul păstorind-o; adică cu cuvântul cel dres cu sare, care mişca sufletul şi străbătea până la adâncul mişcărilor minţii; căci cu cuvântul şi cu fapta învăţa singur, făcându-se pildă a turmei. Pentru aceea, când sfătuia cu dragoste sau certa pe cineva, era înfricoşător. Cu toate acestea era iubit de toţi şi dulce la vorbă.

Şi la dânsul era minunat şi lucrul acesta, că fiind neînvăţat în înţelepciunea cea din afară, nici iscusit în cărţile elineşti, dădea învăţătură cu atâta îndestulare de cuvinte, încât nici dacă ar fi îmbătrânit cineva în cărţi şi ar fi străbătut desăvârşit învăţătura retoricească cu vorbire frumoasă, nu putea să se asemene lui. Pentru că învăţa nu din înţelepciunea cea omenească, ci din darul lui Dumnezeu, care grăia către dânsul precum către proorocul Ieremia în taină: *Iată, am dat cuvintele Mele în gura ta.*

Apoi, fericitul grăia de la dânsul multe cuvinte alese, iar altele din cuvintele apostoleşti, din aşezămintele Sfinţilor Părinţi şi din cuvintele cele pustniceşti ale Marelui Vasile, al cărui urmaş era cu viaţa, şi iubitor al Scripturilor celor de Dumnezeu înţelepţite, ale acestui sfânt. Şi este bine şi de folos să pomenim o învăţătură a lui, din cele multe şi mari; adică aceasta:

„Rogu-mă vouă, fraţilor, zicea el, pentru dragostea Domnului nostru Iisus Hristos, care S-a dat pe Sine pentru păcatele noastre, să ne îngrijim de sufletele noastre, să ne întristăm pentru deşertăciunea acestei vieţi trecătoare, să ne îndreptăm spre cele viitoare, în mărirea lui Dumnezeu şi a Fiului Său; să nu petrecem în lenevire şi slăbănogire, trecându-ne vremea de astăzi în trândăvie şi amânând începerea lucrului celui bun până mâine, ca nu cumva să fim aflaţi fără fapte bune, de către Cel Care cere sufletele noastre şi ne vom lipsi din cămara cea de bucurie; atunci în deşert vom plânge pentru vremea vieţii cea trecută rău, tânguindu-ne, când nici un folos nu va fi celor ce se căiesc. Acum este vremea bine primită; acum este ziua mântuirii, acesta este veacul pocăinţei, iar cel viitor al răsplătirii. Acesta este al lucrării, iar acela al luării de plată. Acesta este al răbdării, iar acela al mângâierii.

Acum Dumnezeu este ajutător al celor ce se întorc din calea cea rea, iar atunci va fi înfricoşător întrebător al faptelor omeneşti, al cuvintelor şi al gândurilor, înaintea Căruia nu este cu putinţă a se tăinui. Acum ne îndulcim de îndelunga Lui răbdare, iar atunci vom cunoaşte dreapta Lui judecată, când vom învia, unii spre munca veşnică, iar alţii spre viaţa veşnică; şi vom lua fiecare după faptele noastre. De ce întârziem dar să ne supunem lui Hristos, Celui ce ne-a chemat în cerească Lui împărăţie? Oare să nu ne trezim? Oare să nu ne întoarcem de la viaţa cea deşartă, spre evanghelicească desăvârşire?

Va veni ziua Domnului cea înfricoşată şi de spaimă, în care cei ce vor fi de-a dreapta lui Dumnezeu şi prin fapte bune se vor apropia de El, vor fi primiţi în Împărăţia cerească, iar pe cei de-a stânga, care vor fi lepădaţi pentru lipsa faptelor bune, îi va acoperi focul gheenei, întunericul cel veşnic şi scrâşnirea dinţilor.

Noi zicem că suntem doritori de cerească împărăţie, iar pentru ca s-o câştigăm nu ne îngrijim; şi neostenindu-ne câtuşi de puţin la împlinirea poruncilor Domnului, în deşertăciunea minţii noastre nădăjduim să câştigăm cinstea cea întocmai ca şi a acelora care până la moarte s-au nevoit împotriva păcatului".

Aşa învăţând cuviosul pe ucenicii săi, îi povăţuia să aibă multă sârguinţă spre mântuire. Însă acum este vremea să pomenim şi de râvna lui pentru dreapta credinţă; pentru că, deşi era blând cu obiceiul către toţi, însă unde se făcea nedreptate dreptei credinţe, acolo el era ca un foc arzător sau ca o sabie tăietoare, armă nebiruită asupra celui potrivnic.

În acea vreme împărăţea Anastasie (491–518) – cel ce luase sceptrul după Leon cel Mare (457–474) şi după Zenon (474–491) –, a cărui împărăţie la început se părea ca un rai de plăcere, dar mai pe urmă s-a arătat ca un câmp pustiu, pentru că se făcuse ca unii din păstorii care risipesc şi pierd turma lor şi cu apă tulbure îşi adapă oile, fiindcă s-a vătămat cu eresul lui Eutihie şi al lui Sever cel fără de minte; şi cu acela tulbura Biserica lui Dumnezeu, lepădând al patrulea Sinod sobornicesc al Sfinţilor Părinţi, cel din Calcedon (451). Apoi izgonea pe episcopii cei dreptcredincioşi de pe scaunele lor, iar pe cei rău slăvitori îi punea în locul acelora. Şi pe mulţi din cei dreptcredincioşi îi pleca spre a sa rătăcire, pe unii cu îngroziri, iar pe alţii cu cinste şi cu daruri.

Acela a îndrăznit cu meşteşugul lui cel înşelător a se atinge şi de acest stâlp nemişcat întru credinţă, de Cuviosul părintele nostru Teodosie. Iar vicleşugul lui era astfel: a trimis 30 de litre de aur cuviosului, ca şi cum ar fi spre hrana şi îmbrăcămintea săracilor şi spre trebuinţa bolnavilor, iar în fapt el vâna voinţa cuviosului pe care toată Palestina îl asculta şi sfatul său îl urma; iar marele părinte, cunoscând vicleşugul împăratului, s-a făcut ca un vultur zburător în nori, neajuns de nimeni, căci mai ales cuviosul vâna pe împărat, care voia să-l prindă pe el.

Deci, aurul cel trimis nu l-a lepădat, ca să nu arate că defaimă credinţa împăratului şi să nu dea pricină mâniei lui; şi încă prin milostenia făcută din aurul acela să-i mijlocească de la Dumnezeu milă, povăţuindu-l pe calea cea dreaptă. Dar întru nimic n-a sporit milostenia, de vreme ce nu cu dreptate, ci cu vicleşug a fost trimis aurul. Însă împăratul nădăjduia să aibă pe Teodosie la un gând cu sine, de vreme ce luase aurul, dar deşartă i-a fost nădejdea lui.

Pentru că venind vremea în care împăratul, prin scrisorile sale, cerea de la cuviosul mărturisirea credinţei – însă o mărturisire cum el nădăjduia, unită cu a lui Eutihie şi a lui Sever –, atunci cuviosul, adunând pe toţi cetăţenii pustiului, ca un bărbat puternic şi povăţuitor de oaste duhovnicească, a stat cu tărie împotriva păgânătăţii eretice. Iar împăratului i-a răspuns prin scrisoare astfel:

„Când aceste două ne stau în faţă, împărate, adică, ori cu urâciune voind a vieţui fără minte, ori a muri cu cinste, urmând dogmelor celor drepte ale sfinţilor, să ştii că moartea mai mult o cinstim, pentru că nu primim dogmele cele noi, ci urmăm aşezămintele părinţilor celor care au fost mai înainte; iar pe cei care voiesc a născoci altele, pe aceia cu dreaptă credinţă îi lepădăm şi îi dăm blestemului şi din cei hirotoniţi de cei fără de minte, nu primim pe nici unul. Să nu ne fie nouă aceasta, Hristoase, Împărate!

Iar de s-ar întâmpla ceva dintr-aceasta, punând martor al adevărului pe Dumnezeul cel hulit de dânşii, împotrivă vom sta până la sânge; şi precum pentru patrie, astfel şi pentru dreapta credinţă ne vom pune cu plăcere sufletele noastre, chiar de am vedea Sfintele Locuri pierdute prin foc. Pentru că, ce trebuinţă este numai de nume, adică să se numească locuri sfinte, când acea sfinţenie suferă de la eretici ocară cu fapta. Drept aceea, noi nicidecum nu voim, nu numai să grăim, dar nici să gândim ceva împotriva sfintelor soboare a toată lumea. Dintre care cel dintâi a fost împodobit cu trei sute optsprezece părinţi, care s-au adunat la Niceea, contra lui Arie şi anatemei dându-l pe ticălosul acela, l-au înlăturat de la trupul Bisericii, de vreme ce necredinciosul dogmatiza pe Fiul lui Dumnezeu străin de fiinţa Tatălui şi aducea înăuntru dogmele nedreptei credinţe.

Al doilea sinod, prin îndemnarea dumnezeiască s-a adunat la Constantinopol, contra lui Macedonie, care grăia hule asupra Duhului Sfânt. Al treilea s-a adunat la Efes, contra lui Nestorie cel cu limba necurată, care hulea Trupul lui Hristos cel luat din Preacurata Fecioară. După aceasta s-a adunat în Calcedon soborul celor şase sute trei zeci de purtători de Dumnezeu părinţi, care au grăit întocmai cu sinoadele cele dintâi, iar pe cele grăite de cei mai dinainte le-au întărit; apoi, pe ticălosul şi hulitorul Eutihie, împreună cu Dioscor, l-au înlăturat de la sfinţitul şi bisericescul trup şi apostoleasca credinţă au întărit-o; iar pe tot cel ce gândea cele potrivnice l-a socotit străin de Biserica lui Hristos.

Împotriva acestor sinoade să se aprindă asupra noastră foc, să se ascută sabie şi moartea cea mai amară să ne pună nouă în faţă, iar mai ales, de se poate, nenumărate morţi să fie, noi nicidecum nu ne vom lepăda de dreapta credinţă adevărată, nici prin eres nu vom necinsti cele ce părinţii bine le-au primit. Martori să ne fie sudorile şi nevoinţele cele multe, pe care le-au suferit Sfinţii Părinţi pentru credinţă. Ci acelea vor rămâne tari şi nemişcate pentru noi, ca şi pentru aceia cărora cu cuviinţă este a urma pe Dumnezeu, iar pacea

lui Dumnezeu, care covârşeşte toată mintea, să fie povăţuitoare şi păzitoare stăpânirii tale".

Cu această scrisoare cuviosul a arătat râvna sa pentru dreapta credinţă. Citind aceasta împăratul, s-a ruşinat şi s-a mai potolit puţin; apoi şi războiul cel dinăuntru asupra celor dreptcredincioşi a încetat o vreme. După aceea, a scris cuviosului cu smerenie, aruncând asupra altora pricina tulburării bisericeşti, zicând: „La acest lucru nou nu suntem noi pricinuitori, omule al lui Dumnezeu, pentru care cu îndrăzneală chemăm ca martor ochiul lui Dumnezeu cel atotvăzător; ci de la aceia iese atâta tulburare, care mai mult decât alţii se cădea cu tăcere să cinstească dogmele. Căci ei, dorind fiecare ca să se arate şi cu cuvântul şi cu vrednicia mai întâi, unul pe altul se întrec şi caută să ne atragă şi pe noi către ei. Înştiinţat lucru să fie cuvioşiei tale, că unii din monahi şi din clerici, părându-li-se a înţelege drept nişte sminteli ca acestea, au pornit sârguindu-se, precum am zis, ca să se arate pe ei mai întâi".

După aceasta, trecând puţină vreme, iarăşi s-a întărâtat împăratul, având nestatornicie, şi s-a ridicat asupra dreptei credinţe. Deci, iarăşi s-au dat în toate părţile, precum şi în sfânta cetate a Ierusalimului, porunci împărăteşti, care lepădau sfintele soboare, dar mai ales pe cel din Calcedon. Atunci, iarăşi s-a arătat duhovnicescul ostaş, Cuviosul Teodosie, care era acum bătrân cu anii, însă avea putere de tânăr. Căci toţi de frică tăcând şi cei mai mulţi învoindu-se cu împăratul, cuviosul venind din locaşul său, a intrat în sfânta biserică cea mare a Ierusalimului; apoi, urcându-se acolo unde este obiceiul preoţilor a face citire către popor şi cu mâna făcând semn de tăcere, cu mare glas a strigat: „Dacă nu socoteşte cineva pe cele patru sfinte sinoade a toată lumea, întocmai ca şi pe cele patru Evanghelii, anatema să fie".

Acestea zicându-le, ca un înger a înspăimântat pe popor şi nici unul din potrivnici n-a îndrăznit să zică vreun cuvânt. Apoi, chemând pe ucenicii săi cei mai aprinşi în credinţă, umbla prin cetăţi şi prin sate, pierzând eresul şi întărind buna credinţă. Şi aflând împăratul despre acest lucru, l-a pedepsit cu izgonire, neştiind ticălosul că se apropia sfârşitul său. Deci, cuviosul a fost trimis în surghiun, iar împăratul Anastasie în curând s-a lipsit de viaţa aceasta vremelnică. Atunci, îndată mărturisitorul lui Hristos, Teodosie, s-a întors în locaşul său, împreună cu toţi ceilalţi care au pătimit izgoniri pentru dreapta credinţă. Iar Agapit, episcopul Romei vechi şi Efrem, episcopul Antiohiei, au scris către dânsul, fericindu-l cu multe laude

pentru răbdarea ce a arătat şi pentru izgonirea ce a suferit pentru adevărata credinţă, încât era gata să sufere şi moarte.

Iar acum este vremea să trecem la povestirea minunilor Sfântului Teodosie.

În timpul acela, când porunca păgână a împăratului Anastasie se punea de faţă în cetatea Ierusalimului, adunaţi fiind toţi părinţii din locaşurile Palestinei, a venit acolo, precum am zis, şi Cuviosul Teodosie cu ucenicii săi. Şi tot soborul acesta era în locul ce se cheamă Ierotion. Iar în acel loc este un scaun mare, zidit de marele Constantin, unde în toţi anii se făcea înălţarea cinstitei Cruci a Domnului.

Atunci, o femeie oarecare, având la sâni o durere pe care doctorii o numeau carchin (cancer), pătimind de multă vreme şi neavând nici o uşurare de la ei, a venit acolo şi stătea întristată aproape de ceata sfinţilor; apoi, apropiindu-se de unul din ei (acesta era Cuviosul Isidor, care mai pe urmă a fost egumen al locaşului Suchiei), i-a arătat, plângând, boala sa şi l-a întrebat dacă este în acel sobor Cuviosul Teodosie şi cum este el la chip. Iar Isidor i-a arătat cu degetul pe sfânt; deci, ea mergând către dânsul, nu într-alt chip, ci ca şi femeia aceea căreia îi curgea sânge şi care s-a atins de marginea hainei Domnului, aşa şi dânsa şi-a descoperit pieptul şi s-a atins în taină de haina monahicească ce era pe cuviosul şi îndată a câştigat tămăduire.

Însă aceasta nu s-a tăinuit de cuviosul, căci întorcându-se către femeie, i-a zis: „Îndrăzneşte fiică, căci Stăpânul meu a zis: *Credinţa ta te-a mântuit*". Iar fericitul Isidor cu sârguinţă a alergat la femeie, vrând să vadă minunea ce se făcuse; şi a văzut că nici un semn nu se mai afla în acel loc, unde erau rănile netămăduite.

După moartea împăratului Anastasie şi după întoarcerea din surghiun a cuviosului părinte, obiceiul lui era ca să meargă în Betleem pentru rugăciuni. Odinioară, vrând să se odihnească de oboseală, s-a abătut din cale la locaşul Cuviosului Marchian; iar el, cu dragoste primind pe doritul oaspete, nu avea cu ce să-l ospăteze – pentru că într-acea vreme nu avea nici pâine, nici grâu, şi după îndestulată vorbă duhovnicească, când a fost vremea mesei, Marchian a poruncit ucenicilor săi ca, fierbând linte, s-o pună înaintea lor.

Teodosie, înţelegând sărăcia cea mare în care se afla Marchian, a poruncit ucenicilor săi să aducă pâinile ce le adusese de acasă în traistă pentru călătorie şi să le pună înainte. Şi mâncând ei, Cuviosul Marchian a zis către Cuviosul Teodosie: „Să nu te superi pentru

aceasta părinte, că ţi-am făcut ospăţ sărac, nici să te mâhneşti că n-am pus pâine înainte, pentru că suntem foarte mult lipsiţi şi n-avem grâu nicidecum".

Zicând el aceasta, minunatul Teodosie a căutat spre barba lui Marchian şi a văzut un grăunte de grâu, care nu se ştie de unde căzuse în barbă, pe care luându-l încetişor cu dreapta şi cu faţa veselă zâmbind, i-a zis: „Iată grâul; deci cum ziceţi că grâu nu aveţi?" Iar fericitul Marchian luând cu bucurie grăuntele din mâinile lui Teodosie, ca pe o sămânţă bine roditoare, a poruncit să-l ducă în jitniţă, crezând că binecuvântarea Sfântului Teodosie, fără osteneală, va aduce rod mai mult decât holdele cele lucrate.

Aceasta s-a şi întâmplat, pentru că a doua zi după plecarea lui Teodosie, ucenicii vrând să deschidă uşile jitniţei, au găsit-o plină cu grâu, încât nici uşile nu se puteau deschide. Deci, Marchian a trimis la Cuviosul Teodosie, înştiinţându-l despre minunea ce se făcuse şi mulţumindu-i pentru înmulţirea grâului. Iar cuviosul i-a răspuns: „Nu eu, ci tu, părinte, ai înmulţit grâul, căci din barba ta s-a luat acel grăunte".

Altă dată o femeie cinstită din Alexandria a venit la locaşul Cuviosului Teodosie, cu fiul său, care văzând pe sfântul părinte de departe, a strigat către mama sa, arătând cu degetul spre fericitul: „Acesta m-a izbăvit de înecare în puţ, ţinându-mă de mână ca să nu mă afund în apă". Iar mama, căzând la picioarele cuviosului, a zis: „Pruncul acesta, jucându-se cu alţii, a căzut din nebăgare de seamă în puţul cel mai adânc şi socoteam că s-a înecat acolo şi a murit. Deci, tânguindu-ne pentru dânsul ca după un mort, am slobozit un om în puţ, ca să scoatem din apă trupul pruncului, iar el s-a aflat viu, şezând deasupra apei. Mirându-ne, şi întrebându-l cum de nu s-a afundat în apă, el ne-a spus că un monah bătrân, arătându-se, l-a apucat de mână şi-l ţinea deasupra apei. Deci, eu de atunci luându-mi pruncul, înconjur cetăţile, satele, munţii şi pustiile, până ce voi afla pe acel părinte; şi iată te-am aflat pe cuvioşia ta, pe care te-a cunoscut pruncul meu, cel mântuit de înecare prin tine".

O altă femeie pătimea grele dureri în toţi anii la naşterea copiilor, căci îi năştea morţi, şi deşi mult roditoare, tot nu avea fii; căci rodul era mort mai înainte de a ieşi din pântece. Deci, a rugat cu lacrimi pe Cuviosul părinte Teodosie, ca şi el să se roage pentru dânsa, să înceteze pierzarea fiilor săi şi să i se uşureze durerile cele grele. Şi l-a mai rugat pe cuviosul, că de va naşte vreun prunc de parte bărbătească, să-i dea voie, să-i pună numele Teodosie. Că

zicea: „De vei porunci ca acela care are să se nască din mine să se cheme cu numele tău, nădăjduiesc că va fi viu pruncul".

Iar cuviosul s-a învoit la cererea ei şi a făcut rugăciune către Dumnezeu cu dinadinsul pentru dânsa. Şi când era să nască, n-a avut durerile de mai înainte, ci a născut mai uşor, şi cel născut era viu şi de parte bărbătească. Apoi l-a numit cu numele cuviosului; iar înţărcându-l şi mai crescând puţin, l-a dus în locaşul cuviosului părinte şi l-a dat lui Dumnezeu spre călugărie.

Asemenea şi altă femeie din Betleem, întristându-se pentru copiii săi, care mureau, când a numit pe pruncul născut după numele cuviosului, l-a avut viu şi a crescut sănătos cu trupul, făcându-se om iscusit, fiind un zidar ales.

Odată supărau pe oameni în Palestina omizile şi lăcustele, dar cuviosul era foarte bătrân în acea vreme, neputând nici a umbla; însă a poruncit ucenicilor să-l aducă în câmp, unde se făcea pierzarea roadelor pământului. Iar acolo a certat lăcustele şi omizile, zicând: „Aşa vă porunceşte vouă Stăpânul vostru cel de obşte al tuturor, să nu pierdeţi ostenelile omeneşti şi să nu mâncaţi hrana săracilor". Şi îndată lăcustele s-au dus ca un nor, iar omizile au pierit.

Altă dată fraţii aveau trebuinţă de haine, încât erau foarte lipsiţi şi dezbrăcaţi şi-l supărau pe cuviosul, venind la el; iar el nu avea ce să le dea, ca să-şi cumpere haine şi-i era milă. Însă după făgăduinţa Stăpânului a toate, grăia către dânşii: *Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, ci căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, căci toate celelalte se vor adăuga vouă; pentru că Tatăl vostru cel ceresc ştie de ce aveţi trebuinţă mai înainte de cererea voastră.*

Aşa mângâind sfântul pe fraţi, a venit un bărbat necunoscut de nimeni, care nici n-a spus cine-i şi de unde este. Acesta a dat cuviosului o sută de galbeni pentru trebuinţa mănăstirească şi s-a dus. Iar cuviosul, mulţumind lui Dumnezeu pentru o purtare de grijă ca aceea, a dat galbenii pentru îmbrăcămintea fraţilor şi s-au îndestulat toţi cu haine multă vreme.

Iulian, păstorul Bisericii Vostriei, care la începutul vârstei sale învăţase de la cuvios citirea cărţilor, a spus despre dânsul: „Am venit odată – zice el –, cu cuviosul părinte în Vostria; şi iată o femeie vestită cu răutatea, întâmpinându-ne, a căutat spre cuvios cu mânie şi l-a numit înşelător şi mincinos; dar îndată a ajuns-o pedeapsa lui Dumnezeu, căci, deodată căzând, a murit.

Şi s-a întâmplat nouă, spunea acelaşi Iulian, a merge pe lângă o mănăstire în care erau monahi cuprinşi de eresul lui Sever, care,

văzându-ne, au început a da în toaca bisericii spre adunarea fraţilor, mai înainte de obişnuita vreme a cântării; iar cuviosul, înţelegând că vrea să ne facă oarecare asupreală, s-a aprins cu dreaptă mânie şi prooroceşte a zis cuvântul Stăpânului nostru Hristos: *Nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească.* Şi n-a zăbovit împlinirea cuvintelor sale, căci, puţină vreme trecând, au năvălit agarenii (arabii) noaptea la mănăstirea aceea, şi, luând toate ce se aflau într-însa şi robind pe toţi monahii, au ars mănăstirea şi s-a risipit acel loc, după proorocia sfântului.

Un comite al ostaşilor greci de la răsărit, care se numea Chiric, îndrăzneţ la războaie şi cucernic spre Dumnezeu, mergând asupra perşilor, s-a dus mai întâi în Ierusalim să se închine la Sfintele Locuri, ca să câştige ajutorul lui Dumnezeu asupra vrăjmaşilor; el a venit şi în locaşul lui Teodosie, de vreme ce, străbătând pretutindeni slava pentru sfinţenia cuviosului părinte, îi atrăgea pe toţi la dânsul. Drept aceea, vorbind mult cu sfântul, s-a folosit de la dânsul; pentru că a auzit din sfinţita lui limbă ca să nu nădăjduiască numai spre arcul său, nici să se bizuiască pe zecile de mii de ostaşi, ci pe unul Dumnezeu să-L ştie de ajutător şi să nădăjduiască spre puterea Lui nebiruită, căruia şi este cu înlesnire să facă aceasta: adică, unul să gonească o mie, iar doi să biruiască zeci de mii.

Dintr-o învăţătură ca aceasta, comitele acela a câştigat mare dragoste către sfânt şi a cerut de la dânsul rasa pe care o purta, s-o aibă ca pe o pavăză în războaie. Deci, când oastea grecească a luptat cu perşii şi se făcea mare măcel, comitele fiind îmbrăcat în rasa Cuviosului Teodosie, era nevătămat de săgeţi, de suliţe şi de săbii şi a arătat multă vitejie.

Iar după sfârşitul războiului, a venit iarăşi la cuviosul şi i-a spus: „Pe tine însuţi, părinte, te-am văzut ajutându-mi în război şi făcându-mă înfricoşat vrăjmaşilor, până ce am biruit puterea persană". Şi nu numai comitelui aceluia s-a arătat marele nostru părinte, fiind departe, ci şi la alţi mulţi se arăta în multe locuri, aducându-le grabnic ajutor; unora în corăbii, primejduindu-se în mijlocul valurilor şi al furtunilor, altora prin pustietăţi rătăcind şi altora, scoţându-i din gurile fiarelor sălbatice. Drept aceea, unora în vis, iar altora în vederea ochilor le sta în faţă, scoţându-i din primejdii.

Dar nu numai oamenilor le era grabnic ajutător, ci şi dobitoacelor celor necuvântătoare; astfel, odată un străin mergea cu catârul şi întâmpinându-l în cale un leu, s-a repezit la catâr, neuitându-se spre om, vrând să rupă şi să mănânce catârul; deci, omul tremurând,

a chemat cu mare glas numele cuviosului, zicând: „Ajută-mi, omule al lui Dumnezeu, Teodosie". Atunci leul, auzind de numele sfântului, s-a întors şi a fugit în pustie.

Să pomenim ceva şi despre înainte-vederea cuviosului. El a poruncit odată, nu cu mult înainte de sfârşitul său, ca să lovească în toacă spre adunarea fraţilor. Şi adunându-se fraţii la dânsul, a suspinat, a lăcrimat şi le-a zis: „Este trebuinţă a ne ruga, părinţilor şi fraţilor, este trebuinţă a ne ruga, căci văd că mânia lui Dumnezeu s-a pornit spre partea Răsăritului".

După aceasta, trecând şase sau şapte zile, s-a auzit că a căzut Antiohia în urma unui mare cutremur al pământului şi a căzut chiar în vremea aceea când cuviosul, văzând mânia Domnului, poruncea fraţilor să se roage.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Teodosie s-a apropiat de fericitul sfârşit, zăcând pe patul durerii un an întreg. Şi era rugăciunea neîncetată în gura lui, încât, chiar dormind, buzele lui se mişcau şi grăiau psalmii şi rugăciunile cu care se obişnuise. Iar când sfântul voia să se deştepte, afla psalmul în gura sa, încât se împlinea cu dânsul cuvântul lui David: *Noaptea se înalţă cântarea de la mine.* Apoi necontenit învăţa şi pe fraţi la fapte bune.

Iar mai înainte cu trei zile de sfârşitul său, a chemat trei episcopi iubiţi ai săi şi, spunându-le ducerea sa către Dumnezeu, le-a dat sărutarea cea de pe urmă; iar ei plângeau şi se tânguiau pentru despărţirea de el. După aceasta, a treia zi, rugându-se lui Dumnezeu, şi-a dat duhul, vieţuind peste 105 ani. Iar mutarea lui a cinstit-o Dumnezeu cu minunea aceasta: un om, anume Ştefan, de neam din Alexandria, era îndrăcit de multă vreme; acela, după mutarea cuviosului, atingându-se de patul lui, s-a izbăvit de chinuitorul său şi s-a făcut sănătos. Şi auzindu-se pretutindeni despre sfârşitul Sfântului Teodosie, s-a adunat din toate părţile mulţime de popor, precum şi monahi din mănăstiri.

Apoi a venit şi Preasfinţitul Petru, întâiul stătător al Ierusalimului, cu episcopii săi, şi au îngropat cu cinste sfântul trup al Cuviosului, în peştera în care vieţuise de la început, întru slava Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine închinăciune, împreună cu Tatăl şi Sfântul Duh, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A DOUĂSPREZECEA

SFÂNTA MUCENIŢĂ TATIANA FECIOARA ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNSA

Sfânta Muceniţă Tatiana s-a născut în Roma cea veche, din părinţi de neam mare, pentru că tatăl său a fost de trei ori antipat, însă binecredincios creştin şi temător de Dumnezeu, păzind în taină sfânta credinţă, în care şi pe fiica sa, adică pe Sfânta Tatiana, a crescut-o cu bunăcuviinţă şi frică de Dumnezeu, învăţând-o şi dumnezeieştile cărţi.

Venind aceasta în vârstă şi nevrând să se însoţească cu bărbat, îşi petrecea în feciorie şi curăţie viaţa, pentru că s-a făcut mireasă lui Hristos, fiind rănită de dragostea Lui, şi Aceluia Îi slujea ziua şi noaptea, omorându-şi trupul în post şi rugăciuni şi robindu-l duhului. Şi s-a învrednicit de slujba bisericească pentru viaţa sa îmbunătăţită şi slujea lui Dumnezeu îngereşte, deşi era în trup. Apoi, cu mucenicească cunună a încununat Hristos Dumnezeu pe mireasa Sa, a cărei pătimire a fost astfel:

Fiind ucis de romani prea nelegiuitul împărat al Romei, Antonin Eliogabal (218–222), al cărui trup a fost târât spre batjocură prin cetate şi aruncat în râul Tibru; după dânsul a fost ridicat la împărăţie tânărul copil Alexandru Sever (222–235), care era numai de 16 ani.

Acela avea mamă creştină, pe nume Mammea, de la care învăţase a cinsti pe Hristos, însă nu cu dreaptă credinţă, că pe idoli nu-i lepăda, ci se închina lor ca unor vechi zei ai Romei, având în palatele sale şi chipul lui Hristos şi pe al necuratului Apolon, pe al lui Avraam, cel din legea veche, şi al lui Orfeu cel elinesc, precum şi alţi idoli.

Drept aceea, Alexandru nu prigonea pe creştini, ca cel născut din maică creştină, însă antipaţii şi eparhii lui făceau mare răutate

credincioşilor; căci din pricina tinereţii lui, cârmuirea împărăţiei era încredinţată unora din boieri, între care mai întâi era Ulpian, eparhul cetăţii, aspru din fire şi mare vrăjmaş al creştinilor.

Aceia, ocârmuind toate în numele împărătesc, trimiteau porunci pretutindeni, ca „galileenii" (aşa numeau ei pe creştini) cu chinuri şi cu moarte să fie siliţi la închinarea zeilor romanilor; şi erau aleşi spre pierderea creştinilor cei mai cumpliţi slujitori idoleşti: Vitalie comitul, Vas cubiculariul şi Caius domesticul. Şi se vărsa ca apa sângele creştinilor, fără cruţare, atât în Roma, cât şi în toate părţile stăpânirii romane.

Într-acea vreme, Sfânta fecioară Tatiana, diaconiţa Bisericii Romei, a fost prinsă de cei necredincioşi şi adusă în capiştea lui Apolon, să se închine acestuia. Ea însă s-a rugat lui Hristos, Dumnezeul său, şi îndată s-a făcut cutremur, încât a căzut idolul, zdrobindu-se în bucăţi; apoi a căzut şi o parte din templu şi a ucis pe mulţi dintre necredincioşii care erau acolo înăuntru, precum şi pe slujitori; iar diavolul care locuia în idol, răcnind cu mare glas, a fugit cu tânguire din locul acela, auzind toţi chiotul lui şi văzându-l fugind în întuneric, prin văzduh.

Atunci păgânii au dus-o la judecată şi la chinuire. Şi mai întâi slujitorii tiranilor au bătut-o fără milă peste obraz şi i-au scos ochii cu undiţele. Şi multă vreme fiind chinuită, chinuitorii au slăbit, pentru că sfânta era înaintea celor ce o băteau ca o nicovală tare, încât cei ce o chinuiau aveau dureri mai mari decât muceniţa; ba încă şi de îngerii, care stăteau nevăzuţi lângă dânsa, erau loviţi peste obraz. Deci strigau către judecătorul cel fără de lege, rugându-l să le poruncească să înceteze a chinui pe nevinovata fecioară, fiindcă singuri spuneau că primesc mai multă muncă decât dânsa.

Iar ea se ruga lui Dumnezeu pentru chinuitorii ei, să le dea cunoştinţa adevărului; şi a fost auzită, pentru că li s-a arătat o lumină cerească, şi ochii lor cei sufleteşti deschizându-li-se, au văzut patru îngeri înconjurând pe sfânta, apoi au auzit un glas din cer care venea spre sfânta, şi au căzut la pământ înaintea ei, zicând: „Iartă-ne, slujitoarea adevăratului Dumnezeu, iartă-ne de cele ce ţi-am făcut fără de voie". Deci, au crezut în Hristos, fiind opt la număr, şi s-au botezat în sângele lor; căci au fost chinuiţi cumplit, pentru mărturisirea lui Hristos şi li s-au tăiat capetele cu sabia.

Iar într-altă zi, judecătorul cel nedrept şezând în divan, a pus iarăşi de faţă la întrebare pe Sfânta fecioară Tatiana, care a stat înainte întreagă şi sănătoasă cu trupul, având faţa luminată şi ochii

veseli, dar neputând cu cuvinte s-o înduplece la idoleasca jertfă, a poruncit s-o dezbrace şi să-i taie trupul cu brice. Iar feciorescul ei trup era alb ca zăpada şi când o atingeau cu bricele, curgea din răni lapte în loc de sânge şi ieşea o mireasmă plăcută ca dintr-un vas de aromate.

Iar sfânta, ridicându-şi ochii spre Mirele său Hristos, se ruga în chinuri. Apoi întinzând-o la pământ în chipul crucii, şi mai mult au bătut-o cu toiagul, ostenind şi schimbându-se mulţi slujitori; pentru că îngerii lui Dumnezeu, ca şi mai înainte, stând acolo nevăzuţi loveau pe cei ce băteau pe sfânta şi slujitorii adevereau că sunt bătuţi de o mână nevăzută cu vergi de fier, pentru care au murit nouă dintr-înşii, fiind ucişi de mâna îngerilor, iar ceilalţi au căzut zdrobiţi abia cu viaţă; iar sfânta batjocorea pe judecător şi pe chinuitorii ei, defăimând pe idolii lor.

După aceasta, trecând ziua, au aruncat-o în temniţă, unde toată noaptea rugându-se şi cântând, lumina cerească o acoperea şi îngerii lui Dumnezeu cântau împreună cu dânsa; iar a doua zi, scoţând-o iarăşi la judecată, se arăta cu corpul mai sănătoasă şi cu faţa mai frumoasă ca mai înainte, încât s-au mirat toţi, deşi cu cuvinte amăgitoare o îndemnau să se plece la un gând cu ei şi să aducă jertfă Artemizei, zeiţa lor cea mare.

Iar sfânta fecioară se arăta ca şi cum s-ar fi învoit cu sfatul lor şi o duseră cu slavă în templul Artemizei; dar diavolul cel ce locuia în idolul acesta, înţelegând venirea Tatianei, cu glas mare a strigat: „Vai mie! Vai mie! Unde voi fugi de la Duhul Tău, Dumnezeule al cerului, pentru că foc din cele patru unghiuri ale templului mă izgonesc".

Iar când s-a apropiat sfânta de templu, a făcut semnul Sfintei Cruci şi, ridicându-şi ochii în sus, s-a rugat lui Dumnezeu, şi îndată s-au făcut fulgere şi un tunet înfricoşat, apoi căzând foc din cer, a ars templul şi idolul împreună cu slujitorii; iar jertfele le-a prefăcut în cenuşă şi mulţi din popor au căzut morţi, fiind loviţi de trăsnet. Pentru aceasta, au dus-o iarăşi în divan şi acolo au spânzurat-o, şi cu unghii de fier au însângerat-o, şi sânii ei au fost rupţi cu fiarele. Apoi, aruncând-o din nou în temniţă, îngerii lui Dumnezeu cu lumina cerească au venit iarăşi la dânsa şi, tămăduind-o de răni, au făcut-o sănătoasă, fericindu-i pătimirea ei cea bărbătească.

A doua zi a fost dată spre mâncare unui leu înfricoşat, în privelişte, care, văzând-o, a început a se gudura şi a-i mângâia picioarele. Iar când l-au luat pe leu din privelişte şi-l duceau la locul

său, s-a repezit pe neașteptate la un boier slăvit, anume Eumenie, și l-a ucis pe loc. Apoi iarăși au spânzurat pe Sfânta Tatiana și mai cumplit au zgâriat-o; dar și chinuitorii ei erau loviți și omorâți de îngeri nevăzuți. După aceea, aruncând-o în foc, focul nu ardea, pentru că își potolea puterea sa arzătoare, cinstind pe roaba lui Hristos.

Dar toate aceste preamărite minuni se socoteau de păgâni nu ca puteri ale lui Hristos, ci ca vrăjitorie. Deci, i-au tuns părul capului ei, pentru că ziceau că în perii săi are farmece, care o apără de orice vătămare. Iar după tăierea părului, au închis-o în templul lui Die, pentru că li se părea că de acum nu mai poate să facă nici un rău idolului lor, de vreme ce, odată cu părul s-au luat de la dânsa și vrăjile. Și a petrecut sfânta în acea închisoare două zile, fiind strălucită cu lumina cea obișnuită ce venea din cer și mângâiată de îngeri. Iar a treia zi au venit slujitorii cu poporul, vrând să aducă jertfă zeului Die. Și când au deschis templul, au văzut pe idolul lor căzut la pământ și sfărâmat ca praful; iar sfânta se veselea în Hristos, Dumnezeul său.

Atunci au dus-o iarăși la divan și, neștiind judecătorul ce să-i mai facă, a pedepsit-o cu moartea și i-a tăiat sfântul cap, împreună cu al tatălui său, pentru că l-au dovedit că este creștin, după ce mai întâi l-au scos din dregătoria sa și i-au luat averile; apoi, osândindu-l la moarte prin tăiere, a murit pentru Hristos, împreună cu sfânta sa fiică.

Și amândoi au primit cununile mucenicești de la Hristos Dumnezeu, Căruia I se cuvine mărire, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC PETRU, CARE S-A NUMIT ABESALAMIT

Petru, care se numea și Abesalamit, a fost prins în cetatea Avlona, fiind acolo prigonire. El era de fel din părțile Eleuteropolei, și l-au dus la ighemonul Sever, pentru cercetare.

Acesta a zis către dânsul: „Cum te numești?" Petru a răspuns: „După numele cel părintesc, mă numesc Abesalamit, iar după numele cel duhovnicesc, pe care l-am luat de la Botez, mă numesc Petru". Voievodul a întrebat: „Din ce neam ești?" Petru a răspuns: „Sunt creștin". Boierul l-a întrebat: „Ce dregătorie ai?" Petru a răspuns:

„Nu pot avea o dregătorie mai mare și mai bună decât aceasta, adică a fi creștin". Voievodul a întrebat: „Ai părinți?" Petru a răspuns: „Nu am". Boierul i-a zis: „Minți, căci eu am auzit că tu ai părinți". Petru a răspuns: „În Evanghelie mi se spune ca de toate să mă lepăd, venind la mărturisirea numelui Domnului". Boierul a zis: „Știi porunca împărătească?" Petru a răspuns: „Eu porunca Dumnezeului meu o știu, care este adevăratul și veșnicul împărat". Voievodul a zis: „Milostivii împărați au poruncit ca toți creștinii ori să jertfească idolilor, ori cu felurite chinuri să piară". Petru a răspuns: „Și împăratul cel veșnic și adevărat a poruncit, că de va jertfi cineva diavolilor, iar nu Dumnezeului celui viu, acela în veci să piară. Tu judecă cu dreptate: se cade oare a încălca porunca Împăratului ceresc?"

Voievodul a zis: „Ascultă-mă, jertfește idolilor, și împlinește porunca împăraților noștri". Petru a răspuns: „Eu idolilor celor făcuți de mână, din lemn și din piatră, cărora și voi sunteți asemenea, nu voi jertfi". Boierul a zis: „Nedreptate ne faci nouă; nu știi oare că am putere să te ucid?" Petru a răspuns: „Eu nu te năpăstuiesc, ci îți spun ceea ce este scris în legea Domnului: *Idolii păgânilor sunt aur și argint, lucruri de mâini omenești; au gură, ochi, nări, urechi, mâini și picioare, dar n-au grai, nu văd, nu miros, nici umblă*. Și Domnul grăiește în Sfânta Scriptură: *Asemenea lor să fie cei ce-i fac pe ei, și toți cei ce nădăjduiesc spre dânșii*". Dacă Domnul prin gurile proorocilor și prin Sfântul Duh le-a zis acestea, apoi cum îmi spui tu că te-aș asupri, de vreme ce ți-am zis că ești asemenea cu pietrele și cu lemnele cele mute și surde, prin care cinstiți pe diavoli, ba încă și pe mine mă sfătuiești să fiu asemenea ție".

Voievodul a zis: „Ascultă-mă, miluiește-te singur și adu jertfă zeilor". Răspuns-a Petru: „Atunci eu cu adevărat mă voi milui, de nu voi aduce jertfă zeilor voștri, și de nu mă voi depărta de la adevăr. Dar de vreme ce tu ești necredincios, pentru aceea nu mă crezi pe mine, nici legea lui Dumnezeu, cum că de va jertfi cineva zeilor, va pieri. Deci, de ce zăbovești? Fă ceea ce este poruncit ție". Voievodul a zis: „Voi răbda încă, așteptând până ce te vei gândi și vei jertfi zeilor, izbăvindu-te de chinuri".

Petru a răspuns: „În deșert aștepți; fă acum ceea ce ai să faci, și împlinește lucrul tatălui tău, diavolul, căci eu nu voi face voia voastră, căci nici Domnul meu Iisus Hristos, căruia Îi slujesc cu osârdie, nu mă va lăsa să fac aceasta".

Deci, voievodul a poruncit să-l spânzure; apoi a zis: „Ce zici Petre, vei jertfi zeilor, sau nu?" Petru a răspuns: „Dă acele unghii de

fier şi porunceşte să mă strujească; pentru că nu o dată ţi-am spus că nu voi jertfi diavolilor, ci numai Dumnezeului meu, pentru al cărui nume pătimesc". Şi a poruncit Sever voievodul să-l chinuiască cumplit. Şi chinuit fiind slăvitul lui Dumnezeu mucenic, n-a scos glas de durere, ci numai cânta, zicând: *Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta, să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieţii mele.* Şi iarăşi zicea: *Paharul mântuirii voi lua, şi numele Domnului voi chema.* Aceasta zicând, mai mult s-a întărâtat voievodul şi a poruncit altor chinuitori să se apropie.

Iar poporul care stătea împrejur, văzând sângele curgând pe pământ şi fiindu-i milă de dânsul, a zis: „Miluieşte-te, omule, şi jertfeşte zeilor, ca să te izbăveşti din aceste chinuri amare". Sfântul le-a răspuns: „Aceste chinuri nu sunt nimic, nici o durere nu-mi aduc; iar de m-aş lepăda de Dumnezeul meu, apoi cu adevărat aş cădea în mai grele chinuri, care sunt fără sfârşit". Voievodul a zis: „Ce zici, Petre? Adu zeilor jertfă, ca să nu te căieşti mai pe urmă fără de vreme". Petru a răspuns: „Nu mă voi căi, nici voi aduce jertfă". Zis-a voievodul: „Eu morţii te voi da". Petru a răspuns: „Aceasta este ceea ce doresc şi eu, ca să mor pentru Dumnezeul meu". Atunci voievodul a dat asupra lui răspuns de moarte, zicând: „Pe Petru, care a defăimat porunca nebiruiţilor împăraţi, pentru legea Dumnezeului său, poruncesc să se răstignească pe Cruce".

Şi astfel bunul ostaş al lui Hristos, sfârşindu-şi nevoinţa sa, s-a învrednicit a fi părtaş al patimii Stăpânului, fiind răstignit pe Cruce. Deci, mărturisitorul lui Hristos, Abesalamit, care se numeşte şi Petru, a pătimit în cetatea Avloniei, în vremea lui Maximian, împăratul Romei (286–305); iar peste toţi împărăţind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A TREISPREZECEA

PĂTIMIREA SFINŢILOR MUCENICI ERMIL ŞI STRATONIC[1]

Împărăţind Liciniu păgânul (307–324), şi sârguindu-se să placă foarte mult zeilor săi necuraţi, a dat poruncă grea asupra tuturor creştinilor: ca să fie urmăriţi prin cetăţi şi prin sate şi oricine va afla vreun creştin şi va spune despre el împăratului, să fie răsplătit, învrednicindu-se de mare cinste. De aceea, toţi se sârguiau spre cercetarea şi prigonirea creştinilor, ca să fie plăcuţi împăratului. De acel Liciniu – pe când el şedea odată şi făcea judecată la un loc înalt – s-a apropiat unul din ostaşi, zicându-i: „Este aici un creştin, anume Ermil, care are, după obiceiul creştinătăţii sale, rânduiala diaconiei şi care slujind de multă vreme lui Hristos, râde de zeii noştri şi de tine, împărate, şi întru nimic te socoteşte".

Auzind acestea Liciniu, a poruncit ca îndată să-l caute şi să-l prindă. Şi aflară pe sfântul undeva rugându-se şi ridicându-şi mâinile spre Domnul Dumnezeul său. Iar el înştiinţându-se că este prins spre a fi judecat şi chinuit pentru Hristos, s-a umplut de bucurie şi de veselie. Şi a mers cu ostaşii, nu ca şi cum ar fi dus cu sila, ci ca şi cum ar avea a primi cinste. Deci, a alergat cu sârguinţă şi a stat înaintea împăratului cu multă îndrăzneală. Şi văzându-l împăratul, i-a zis: „Spune cu adevărat, eşti creştin, cum am auzit despre tine?" El a răspuns: „Cu slobod glas mărturisesc, nu numai că sunt creştin, ci despre aceasta adeveresc că sunt sfinţit Dumnezeului celui nevăzut, şi înaintea Lui slujesc în rânduiala diaconiei".

Împăratul a zis: „Să fii diacon, adică slujitor şi la ai noştri zei". Iar mucenicul râzând de cuvintele lui, i-a zis: „O, împărate, mi se

[1] După Metafrast.

pare că eşti surd sau nebun! Eu ţi-am spus că slujesc Dumnezeului Celui nevăzut, iar nu idolilor voştri, care sunt văzuţi, căci ei nu văd nici nu ştiu ce este ca să le fie cineva diacon. Tu, înşelându-te, îi cinsteşti pe ei ca pe nişte zei, ei fiind pietre şi lemne cu totul surde şi neînsufleţite, lucruri de mâini omeneşti, de care se cade mai ales a râde decât a li se închina cineva".

Atunci împăratul n-a suferit vorba lui, ci îndată a poruncit să bată pe mucenic peste obraz cu nişte unelte de aramă, pregătite spre muncire, iar ritorul să strige: „Nu fi îndrăzneţ cu limba, Ermile! Cinsteşte pe împărat, jertfeşte zeilor, şi te izbăveşte de munci". Iar el fiind bătut tare, se arăta ca şi cum nu simţea durerea; ci dimpotrivă defăima slăbiciunea tiranului. Apoi cu glas mai tare a strigat, zicând: „Răni fără sfârşit vei lua şi înfricoşata mână a lui Dumnezeu o vei cunoaşte, căci lăsând pe Ziditorul tău, iei aminte la zeii cei surzi şi muţi şi, ce este mai rău, te sileşti a atrage şi pe alţii la aceeaşi pierzare, ca unul ce urăşte mântuirea lor".

După aceasta, împăratul a poruncit să-l ducă la temniţă trei zile, nădăjduind că se va gândi şi se va căi de îndrăzneala sa. Iar mucenicul mergând, cânta: *Domnul îmi este ajutor şi nu mă voi teme, ce-mi va face mie omul?* Şi intrând în temniţă, a cântat: *Cel ce paşti pe Israel, ia aminte; Cel ce povăţuieşti ca pe o oaie pe Iosif, Cel ce şezi pe heruvimi, arată-te şi vino ca să ne mântuieşti pe noi.*

Şi Domnul n-a trecut cu vederea pe robul Său, ci a trimis un înger, mângâindu-l şi întărindu-l pe el. Apoi îngerul i-a zis: „Ermile, îndrăzneşte, grăieşte şi nu tăcea, iar de acum nu te teme, căci vei birui îndată meşteşugurile duşmanului, şi de sus vei primi cunună prea luminoasă pentru pătimire". Astfel Dumnezeu a înarmat pe ostaşul Său spre nevoinţă, l-a încins cu putere, a învăţat mâinile lui la război, şi a dat arc de aramă în braţele lui şi pavăză de mântuire.

Iar după trei zile, Liciniu împăratul, şezând iarăşi la judecată, a pus de faţă pe Ermil, zicându-i: „Oare te-ai căit şi vei voi acum ca să aduci jertfă zeilor, ca să fii slobod de chinurile cele pregătite ţie? Sau tot aceeaşi nebunie te cuprinde, şi de bunăvoie vrei să te dai pierzării?"

La aceasta ostaşul lui Hristos, pentru cinstea Domnului, care l-a înarmat cu îndrăzneală, a răspuns: „Ţi-am spus odată, împărate; se cădea ca să fie de ajuns cuvintele mele cele dintâi, şi mai mult să nu mă întrebi; pentru că am pe Dumnezeu în cer, Căruia şi slujesc, şi Căruia pe mine însumi mă sârguiesc a mă aduce jertfă; căci de la El nădăjduiesc mare ajutor". Zis-a împăratul: „Atunci voi vedea de-ţi va ajuta Cel ce locuieşte în cer".

Şi îndată a poruncit la şase ostaşi vârtoşi, să-l ia şi întinzându-l la pământ, să-l bată fără cruţare. Deci, fiind bătut ucenicul, răbda ca un fără de trup şi se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, care pentru mine ai răbdat răni şi bătăi, în zilele lui Pilat din Pont; Însuţi întăreşte-mă pe mine, care iarăşi pătimesc pentru Tine, ca să pot săvârşi această alergare de acum; ca fiind părtaş patimilor Tale, să mă fac vrednic răsplătirii Tale celei veşnice".

Sfântul astfel rugându-se, îndată s-a auzit un glas de sus, zicându-i: „Amin, Amin, zic ţie, Ermile; după trei zile te vei izbăvi din aceste primejdii şi vei primi mare răsplătire pentru pătimirea ta". Acest glas a adus mucenicului mare îndrăznire şi întărire; iar chinuitorilor le-a pricinuit mare frică şi cutremur. Pentru că aceia au căzut la pământ şi nu mai puteau să facă nimic. Încă şi împăratul s-a cutremurat, dar n-a voit să cunoască puterea lui Dumnezeu şi a poruncit ca iarăşi să ducă pe mucenic în temniţă.

Şi atunci era străjer la temniţă Stratonic, căruia i se poruncise să păzească pe mucenic. Iar acest Stratonic era în taină creştin şi prieten al Sfântului Ermil, de care se rănea cu inima, văzându-l în munci; dar se înveselea cu duhul de îndrăzneala şi de tăria lui, însă el singur nu îndrăznea să se dea la nişte pătimiri ca acestea. Iar Sfântul Ermil intrând în temniţă, cânta, zicând: *Domnul este luminarea mea şi Mântuitorul meu, de cine mă voi teme? Domnul este păzitorul vieţii mele, de cine mă voi înfricoşa?* Şi a strălucit asupră-i o lumină cerească şi iarăşi a auzit un glas, poruncindu-i să îndrăznească şi făgăduindu-i că va avea sfârşitul pătimirilor, după trei zile.

Iar a doua zi chinuitorul şezând iarăşi la judecată, a adus la cercetare pe Sfântul Ermil, care a stat înainte cu faţa luminoasă, cu ochii veseli şi cu inima plină de bucurie. Iar tiranul Liciniu clătinând capul şi râzând de mucenic, i-a zis: „Spune-ne nouă la ce ţi-a folosit temniţa cea întunecoasă şi vremea cea petrecută în pătimire? Te-a învăţat oare să te supui legii împărăteşti? Şi să dai zeilor cinstea cea cuviincioasă sau încă va fi trebuinţă de chinuri împotriva inimii tale atât de împietrite?" Mucenicul i-a răspuns: „Temniţa cea întunecată mi-a mijlocit mare lumină şi acum sufletul meu este în pace şi în bucurie şi în negrăită lumină, care îmi dă bună nădejde de câştigarea bunătăţilor ce vor să fie; iar eu mă minunez foarte, cum întunericul care este în tine nu primeşte nici o schimbare, ci totdeauna întunecă ochii tăi cei sufleteşti ca să nu vadă adevărul".

Astfel mustrând sfântul rătăcirea împăratului, acesta a strigat: „Spre nimic altceva, precum văd, nu te-ai deprins, decât numai să

ocărăşti pe faţă cu neînfrânata ta limbă, cu îndrăzneţul tău suflet şi cu nebunia ta; însă să ne răspunzi cu încredinţare, vei jertfi zeilor şi te vei supune poruncii noastre? Sau vei lua muncile cele vrednice după faptele tale?" Mucenicul lui Hristos, Ermil, i-a răspuns: „Ai auzit răspunsurile mele, împărate, şi nimic mai mult nu vei auzi de la mine. Fă de acum ceea ce voieşti şi săvârşeşte cu lucrul ceea ce ai gândit".

Şi mâniindu-se Liciniu, a poruncit să întindă pe sfânt gol la pământ şi să-l bată cu beţe pe pântece. Iar sfântul în bătăile ce i se aduceau avea întărire pe Hristos, către Care ridicând ochii cei sufleteşti se ruga: *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte; Doamne grăbeşte ca să-mi ajuţi*. Iar tiranul aprinzându-se de mânie pentru multa răbdare a sfântului, a poruncit ca să-i rupă pântecele lui cu unghii de vultur, ca să vadă cu ochii săi cele dinăuntrul lui.

Iar mucenicul zicea: *Inima şi trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu, ca de seu şi de grăsime să se umple sufletul meu, şi cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea*.

Iar Stratonic, văzând pe Sfântul Ermil, prietenul său, chinuit astfel fără de omenie şi pântecele lui fiind rupt, a început a plânge. Şi văzându-l unii din cei ce stăteau acolo, îndată au spus împăratului că şi Stratonic, străjerul temniţei, pe faţă se arată că este părtaş al rătăcirii creştineşti, şi prieten cu Ermil; căci se milostiveşte şi plânge pentru dânsul. Iar împăratul chemând pe Stratonic, îl întrebă: „Eşti prieten al lui Ermil?"

Stratonic nevrând a minţi, fiind ucenic al adevărului, şi văzând că acum venise vremea nevoinţei sale, a mărturisit că este prieten al lui Ermil şi că este creştin; deci, defăima pe idoli ca nişte neînsufleţiţi şi pe închinătorii lor ca pe nişte nebuni, şi numai pe Unul Dumnezeu, Făcătorul cerului şi al pământului îl preamărea.

Atunci împăratul, umplându-se de mânie, a poruncit să bată pe Stratonic cu beţe peste tot corpul gol. Dar acesta fiind bătut, îşi ridica ochii către Sfântul Ermil, prietenul său, şi zicea: „Roagă-te lui Hristos pentru mine, Ermile, ca să-mi dea putere să-mi păzesc credinţa tare şi nemişcată şi să fiu mai presus decât toţi chinuitorii mei". Apoi râdea de Liciniu şi-l îndemna ca să înceteze a se închina idolilor celor orbi şi neînsufleţiţi şi să se teamă de pedeapsa adevăratului Dumnezeu, în ale Cărui mâini este înfricoşat lucru a cădea. Dar au bătut pe sfânt până ce a tăcut, fiind slăbit de răni. După aceea a poruncit împăratul ca pe amândoi, pe Stratonic şi pe Ermil, să-i arunce în temniţă.

Deci, Sfântul Stratonic se ruga, zicând: „Doamne, să nu pomeneşti fărădelegile mele cele dintâi". Apoi amândoi grăiau către Dumnezeu: „Ajută-ne Dumnezeule, Mântuitorul nostru, pentru mărirea numelui Tău Celui sfânt". Atunci ei au auzit un glas dumnezeiesc, zicând: „Alergarea aţi săvârşit, credinţa aţi păzit, şi de acum s-a pregătit vouă cununa dreptăţii, pe care dimineaţă o veţi lua".

Iar a doua zi, aduseră iarăşi pe Ermil la judecată, şi Liciniu l-a întrebat: „Vei jertfi idolilor?" Sfântul a răspuns: „Cele ce întâi ţi-am spus, acelea şi astăzi îţi repet; pentru aceea arde, taie şi chinuieşte-mă cum voieşti, pentru că am învăţat a nu mă teme de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă". Deci, a poruncit tiranul ca să spânzure pe sfânt de un lemn şi cu cuţitele să-i împungă trupul. Iar sfântul, într-acea mare durere, neîncetat se ruga: „Fii mie ajutor, Dumnezeule, Mântuitorul meu". Apoi a auzit un glas de sus: „Nu te teme, căci cu tine sunt Eu, Dumnezeul Tău".

După aceasta, împăratul a judecat pe Sfântul Ermil, ca să fie înecat în Dunăre; iar pe Sfântul Stratonic aducându-l, îl îndemna să jertfească idolilor, ca să nu pătimească şi el ca prietenul său; dar fericitul Stratonic a răspuns: „Cu adevărat, ticălos aş fi dacă m-aş supune poruncii tale celei nebune; şi cum aş voi eu ca să rămân viu, când prietenul meu moare pentru Hristos?" Liciniu a zis: „Atunci voieşti să mori cu Ermil?" Sfântul Stratonic a răspuns: „Foarte mult doresc; pentru că se cuvine ca prietenii cei adevăraţi să îndure primejdia împreună şi de bunătăţi iarăşi împreună să se îndulcească. Şi ce va fi mai dulce pentru noi, decât a pătimi şi a muri pentru Hristos?"

Şi văzând împăratul Liciniu că nimic nu sporeşte, a osândit pe Sfântul Stratonic la acelaşi fel de moarte, ca să fie înecat în Dunăre cu Ermil.

Iar pe când duceau pe amândoi sfinţii spre înecare, ei cântau cu veselie: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, întru oameni bunăvoire*. Şi ducându-i ostaşii la Dunăre, i-au pus în mreje şi i-au aruncat în adâncul apei.

Astfel Dunărea a primit trupurile sfinţilor mucenici, iar cerul a sălăşluit sufletele lor întru acoperămintele sale. Apoi a treia zi, s-au aflat la mal sfintele lor trupuri, pe care credincioşii le-au îngropat cu cinste, ca la 18 stadii departe de cetatea Singhidon (Belgrad), punându-i pe amândoi într-un mormânt, ca toate să le fie de obşte, ca prieteni: de obşte mărturisirea pentru Hristos, de obşte temniţa, de prieteni: de obşte chinurile, de obşte înecarea, de obşte îngroparea trupurilor lor,

de obşte şi mărirea în ceruri; cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, se cuvine toată mărirea, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea, şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL IACOB, CEL DIN NISIBE

Moise, dătătorul de lege care a trecut pe israeliţi prin mare ca pe uscat, iar în pustie a adăpat pe popor prin minune, şi care multe alte minuni a făcut, a scris faptele cele de mai înainte, nu cu înţelepciunea luată de la egipteni, ci cu darul cel dat din cer.

Pentru că de unde putea el să ştie fapta cea bună a lui Abel, iubirea de Dumnezeu a lui Hristos, dreptatea lui Noe, binecuvântata preoţie a lui Melchisedec, chemarea lui Avraam, credinţa, bărbăţia, iubirea de străini şi înălţarea la jertfă a fiului său, Isaac? Şi, pe scurt, vestea despre nevoinţele altor bărbaţi dumnezeieşti, de unde ar fi putut să le ştie, de n-ar fi luat lumină de la dumnezeiescul Duh? De un ajutor ca acesta (zice Teodorit) am şi eu nevoie în lucrarea de faţă, pentru a scrie Vieţile Sfinţilor care au fost cu puţină vreme înainte de noi şi care au strălucit chiar în vremurile noastre; ca după aceea, să le pun ca pe o lege înaintea celor ce doresc să le urmeze. Deci, mi se cade să încep povestirea, chemând în ajutor rugăciunile acelor sfinţi.

Nisibe este o cetate, care a fost într-o vreme între hotarele stăpânirii Romei şi ale Persiei, care pe atunci dădea dajdie romanilor. În această cetate s-a născut Sfântul Iacob şi şi-a ales deosebita petrecere în pustie, şi sălăşluindu-se acolo, vieţuia prin munţii cei înalţi.

Deci, în timp de vară şi de toamnă locuia prin dumbrăvi, având cerul ca acoperământ; iar în timpul iernii intra într-o peşteră, unde se apăra de ger. Hrana lui nu era nici din ceea ce se seamănă pe câmp, nici din lucru, ci numai din ceea ce singur pământul rodea. El aduna poame din copacii de prin pădure şi ierburi ca cele de prin grădini, cu care îşi întărea trupul, atât numai cât să-şi poată ţine zilele. Foc pentru fierberea mâncării nu-i trebuia niciodată, pentru că se hrănea numai cu verdeţuri crude; şi nici de lână nu avea trebuinţă pentru haine, căci se acoperea cu piei de capre.

Astfel omorându-şi trupul, cu duhovnicească hrană îşi întărea sufletul; iar gândul său îl pregătea spre dumnezeiască vedenie,

făcându-l oglindă a Sfântului Duh – precum grăieşte Apostolul –, şi privind mărirea Domnului, se urca spre desăvârşire. De acolo i se înmulţea în toate zilele îndrăzneala către Dumnezeu, de la Care cerea şi căpăta tot ce avea de trebuinţă; şi înainte vedea şi proorocea cele ce erau să fie; căci i se dăduse de la Sfântul Duh darul facerii de minuni. Din care minuni să povestim câteva şi astfel vom arăta raza strălucirii apostoleşti a darului ce avea.

În acea vreme oamenii cei fără de minte se închinau idolilor şi stâlpilor celor neînsufleţiţi şi le făceau dumnezeiască cinste; iar cinstirea cea cu adevărat dumnezeiască era defăimată de cei mulţi şi erau prigoniţi cei ce nu se amestecau cu sălbăticia lor şi care fiind desăvârşiţi în faptele cele bune, ştiau adevărul şi, răzând de închinarea idolească, se închinau Ziditorului a toate.

Atunci Sfântul Iacob lăsând pustia, s-a dus în Persia, vrând să vadă sădirea cea nouă a sfintei credinţe şi, pe cât se putea, să ajute la înmulţirea ei. Şi trecând un pârâu ce se întâmpla în calea lui, a văzut câteva fecioare spălându-şi hainele şi, dezvelindu-şi picioarele foarte, priveau la dânsul ca la un străin care purta o îmbrăcăminte neobişnuită, măsurându-l cu ochi îndrăzneţi, neruşinându-se nici de cinstea lui, nici de goliciunea lor; ci stăteau cu necuviinţă, fără a-şi acoperi capetele lor.

Atunci sfântul s-a mâniat pentru această neruşinare a lor şi vrând ca să arate puterea lui Dumnezeu, spre învăţătura acelora, şi încă să se şi izbăvească necuraţii de închinarea idolească, când vor vedea acea minune, a blestemat izvorul din care curgea pârâul, şi îndată s-a uscat izvorul acela, încât nici o picătură de apă nu s-a mai aflat într-însul. Asemenea a blestemat şi pe acele fecioare neruşinate ca să îmbătrânească deodată. Şi s-a împlinit cuvântul sfântului, căci părul cel negru al capetelor lor îndată s-a încărunţit şi s-a făcut ca frunzele de toamnă, când cade bruma peste ele.

Văzând aceasta fecioarele (căci şi apa se uscase şi toate fiind cărunte, priveau una la alta), s-au înspăimântat, şi alergând în cetate, au spus către toţi cele întâmplate. Iar cetăţenii, văzând minunea ce se făcuse, au mers la Sfântul Iacob, marele făcător de minuni, şi l-au rugat cu dinadinsul ca să-şi îmblânzească mânia şi să întoarcă iarăşi apa în râu.

Iar sfântul degrabă milostivindu-se, a făcut rugăciune către Domnul, şi a curs izvorul ca şi mai înainte şi pârâul s-a umplut de apă. Apoi oamenii rugau pe sfânt ca să dea şi fetelor tinereţea de mai înainte. Iar sfântul voia să facă aceasta, dar când a întrebat unde sunt,

fetele nu s-au mai aflat, nici nu au venit la pocăinţă; pentru aceasta le-a pedepsit ca să rămână astfel, spre neuitată aducere aminte de puterile minunate ale lui Dumnezeu, ca astfel şi ceilalţi să se înveţe curăţie şi la buna rânduială.

Aceasta a fost minunea acestui nou Moise, pe care a făcut-o nu prin lovirea toiagului, ci prin semnul Sfintei Cruci. Iar eu mai mult de aceasta mă minunez, adică de blândeţea lui, căci n-a făcut ceea ce într-o vreme a făcut marele prooroc Elisei şi n-a trimis nişte ursoaice ca să sfâşie pe fecioarele fără de ruşine, ci printr-o pedeapsă mică le-a învăţat spre bune obiceiuri şi temerea de Dumnezeu. Încă o zic aceasta, nu prihănind mânia proorocului, ci arătând că Sfântul Iacob, având aceeaşi putere în facerea de minuni pe care o avea şi proorocul, a făcut cele cuviincioase bunătăţii lui Hristos şi Noului Aşezământ.

Acest Sfânt Iacob, văzând odată pe judecătorul Persiei făcând o judecată nedreaptă unui om nevinovat, s-a mâhnit de această nedreptate şi a poruncit unei pietre mari ce era aproape, ca să se sfărâme şi să se răspândească ca ţărâna, mustrând pe judecător de această nedreptate. Cei ce erau acolo, văzând acest lucru, s-au înfricoşat; ba încă s-a temut şi judecătorul nedrept şi, cunoscându-şi păcatul, s-a căit; apoi, schimbând judecata cea dintâi, a hotărât alta dreaptă. Şi aici făcătorul de minuni a urmat Domnului său, Care vrând să arate că de voie merge la patimă şi cum că, cu înlesnire – de ar fi voit –, ar fi pierdut pe ucigaşii Săi, totuşi nu i-a pierdut, ci smochinul cel neînsufleţit l-a uscat cu cuvântul, arătându-Şi puterea Sa. Acelei bunătăţi a Domnului a urmat Sfântul Iacob şi n-a adus pedeapsa asupra nedreptului judecător, ci a sfărâmat piatra şi prin aceasta a învăţat pe judecător dreapta judecată. Pentru aceste faceri de minuni, şi făcându-se iubit şi mărit înaintea tuturor, s-a ridicat fără de voie la episcopat, în patria sa, cetatea Nisibe, deşi se lepăda şi fugea de o dregătorie ca aceasta.

Schimbându-şi petrecerea vieţii singuratice şi sălăşluindu-se cu cetăţenii, nu şi-a schimbat nici hrana, nici hainele, ci numai locul îi era altul, iar rânduiala vieţii aceeaşi; însă ostenelile erau mai multe ca cele dintâi, căci prin post, prin culcare pe jos, prin purtarea rasei, i s-a adăugat grija de popor, de sărmani, de văduve, ca să sprijinească pe cei năpăstuiţi şi să ajute tuturor, povăţuindu-i pe toţi la fapte bune.

Însă ce trebuinţă este a număra cu amănuntul ostenelile şi îngrijirile pentru popor, care se cuvin unei dregătorii ca aceasta? Cei ce şi-au luat asupra lor acest jug ştiu aceasta şi, mai ales cei ce iubesc

şi se tem de Stăpânul, Care le-a încredinţat păstoria oilor celor cuvântătoare. Deci, sfântul, ostenindu-se mai mult în dregătoria episcopiei şi săvârşind bunătăţi, şi-a adăugat mai multe daruri ale Sfântului Duh.

Într-o vreme, mergând sfântul la un sat, s-au apropiat în calea sa nişte săraci, care cereau de la dânsul milostenie pentru îngroparea unui mort, care se afla zăcând chiar în acea cale. Iar omul acela nu era cu adevărat mort, ci se prefăcea; căci acei săraci văzând de departe pe episcop venind, au poruncit unuia dintre dânşii ca să se prefacă că este mort, ca să capete cu un meşteşug ca acesta mai multă milostenie de la episcop.

Deci arhiereul le-a dat cuviincioasa milostenie şi pentru cel mort s-a rugat ca să i se ierte păcatele şi sufletul lui să se rânduiască cu cei drepţi; apoi s-a dus în calea sa. Şi depărtându-se sfântul, prietenii celui prefăcut mort îi ziceau să se scoale, iar el nu se scula; căci acum murise cu adevărat şi zăcea fără suflet.

Iar văzând săracii cum că minciuna lor s-a adeverit, au alergat după sfânt, şi ajungându-l, au căzut la picioarele lui, mărturisindu-şi păcatul şi aruncând pricina asupra sărăciei; deci, se rugau ca să-i ierte şi să întoarcă în trup sufletul mortului. Iar făcătorul de minuni, asemănându-se Domnului cel mult îndurat, i-a ascultat; şi cu rugăciunea ce a făcut a întors sufletul şi a înviat mortul.

Aceasta, precum mi se pare, se aseamănă cu minunea Sfântului Petru, care a dat morţii celei năprasnice pe Anania şi pe Safira, care se sfătuiseră să mintă împotriva Duhului Sfânt şi să ascundă din preţul ţarinei; pentru că şi acest Sfânt Iacob, celui ce şi-a tăinuit duhul său şi cu minciună se prefăcuse mort, i-a luat sufletul.

Ci Sfântul Petru, cunoscând furtişagul, descoperindu-i aceasta Sfântul Duh, a dat pedeapsa de moarte asupra celor ce furaseră; iar Iacob, neştiind vicleşugul, căci cu minciună se prefăcuse mort săracul acela, prin rugăciune i-a luat viaţa. Petru, pe Anania şi pe Safira, care muriseră, nu i-a izbăvit, pentru că atunci era trebuinţă de asprime, ca şi ceilalţi să aibă frică; iar Iacob având darul apostolesc, prin moarte a pedepsit câtva timp, apoi iarăşi a mângâiat prin întoarcerea vieţii acelui om.

După aceasta, când Arie, întâiul hulitor al Fiului lui Dumnezeu şi al Sfântului Duh, şi-a ascuţit limba sa asupra Făcătorului său şi a tulburat tot Egiptul, iar mai marele între împăraţi Constantin, care, ca alt Zorobabel, a izbăvit lumea din robia închinării la idoli şi bisericile cele dumnezeieşti răsturnate la pământ le-a ridicat şi le-a înălţat, apoi

a adunat întâiul sobor de sfinţi părinţi a toată lumea, în Niceea; atunci şi arhiereul lui Dumnezeu, Iacob, episcopul Nisibei, era acolo în mijlocul soborului sfinţilor părinţi, apărând dreapta credinţă şi depărtând pe Arie de la Biserică.

În acea vreme, Nisibe era sub stăpânirea împăraţilor Romei, iar marele Constantin murind, împăratul Persiei, Saporie, a venit cu toată puterea oştilor sale, înconjurând cetatea aceasta, vrând s-o ia; dar cu rugăciunile Sfântului episcop Iacob, cetatea rămânea nebiruită. Atunci Saporie a oprit cu pietre şi cu pământ râul care curgea prin cetate, şi adunându-se apă multă, îndată i-a dat drumul asupra cetăţii, încât au căzut zidurile ei de pornirea râului şi de puterea apei, apoi mare parte a cetăţii a înecat-o, aducând multă frică cetăţenilor ei şi multă bucurie perşilor, cărora li se părea că au în mâini cetatea; însă nu s-au apropiat ca să intre, fiindcă apele îi opreau, ci au amânat până a doua zi, ca să se pornească cu toată puterea asupra cetăţii.

Iar noaptea sosind, tot poporul cetăţii s-a apucat de lucru, prin îndemnarea episcopului şi, cu ajutorul rugăciunilor lui, au îndreptat zidurile cetăţii, încât nici călăreţii, nici pedestraşii nu puteau să intre înăuntru fără scări. Dar cetatea putea încă să fie luată cu înlesnire de n-ar fi căutat cetăţenii ajutorul Celui Preaînalt. Şi au rugat toţi pe Sfântul Iacob, episcopul lor, ca să se suie pe zidurile cetăţii şi să risipească puterea potrivnicilor.

Deci s-a suit Sfântul Iacob, şi văzând nenumăratele cete ale oştirii persane, s-a rugat lui Dumnezeu să trimită asupra lor ţânţari şi muşte câineşti, ca ei să cunoască puterea lui Dumnezeu şi să plece de la cetate. Şi a ascultat Dumnezeu rugăciunea robului Său, căci a adus îndată asupra cetelor persane un nor de ţânţari şi de muşte, a căror muşcare era atât de cumplită, încât caii şi elefanţii neputând-o suferi, rupeau zăbalele şi frâiele şi fugeau încoace şi încolo neopriţi. Şi nu numai celor necuvântătoare, ci chiar şi perşilor le erau nesuferiţi ţânţarii aceia şi muştele, ce erau mai cumplite decât mii de ostaşi înarmaţi. Şi văzând păgânul împărat că ostenelile lui erau în deşert, căci puterea oştii lui se biruia de ţânţari şi de muşte, era în nepricepere şi în mare tulburare. Apoi, când a văzut umblând pe zidurile cetăţii pe acel om dumnezeiesc, adică pe Iacob episcopul, şi i s-a părut că acela este împărat, pentru că avea porfiră împărătească, cu coroană pe cap foarte strălucită, s-a mâniat pe ai săi, care spuseseră că nu este împărat în cetate, şi i-a pedepsit cu moarte. Drept aceea, depărtându-se de cetate, a fugit în pământul său, izgonit de muşte şi de ţânţari.

O minune ca aceasta a făcut Dumnezeu prin rugăciunile plăcutului Său, care n-a cerut să cadă foc din cer asupra vrăjmaşului, precum altă dată Ilie proorocul a cerut asupra celor 50 şi i-a ars, nici se ruga ca să-i înghită pământul, ci numai ţânţari şi muşte să vină asupra lor, ca să cunoască puterea lui Dumnezeu. Şi cu adevărat minune a fost, căci atâta oaste persană nu putea să se scape de nişte mici insecte din văzduh şi a fugit, biruindu-se cu ruşine. Atâta dar avea Sfântul Iacob de la Dumnezeu şi atâta îndrăzneală către El.

După aceea, fiind trecut de zile, s-a odihnit întru Domnul. Iar după moartea lui, câtăva vreme trecând, cetatea Nisibei a fost numărată la stăpânirea Persiei, din care credincioşii ieşind, au luat cu ei moaştele folositorului şi povăţuitorului lor, Sfântul Iacob, care de ar fi fost viu, niciodată n-ar fi fost stăpânită cetatea de barbari, de care o apăra marele plăcut al lui Dumnezeu, cu puterea cea nebiruită a lui Hristos, Dumnezeul nostru, Căruia dimpreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, se cuvine slava, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL MAXIM CAVSOCALIVITUL[2]

Cuviosul părinte Maxim era din Lampsac, din părinţi de neam bun, binecredincioşi şi îmbunătăţiţi, care fiindcă erau lipsiţi de fii, rugau totdeauna pe Dumnezeu cu lacrimi ca să le dea un fiu; şi, ascultându-le Dumnezeu rugămintea lor, le-a dat pe fericitul Maxim, pe care din Sfântul Botez l-au numit Manuil.

Apoi, socotindu-l părinţii lui ca pe un dar al lui Dumnezeu, cum era cu adevărat, îl creşteau cu multă dragoste şi sârguinţă, şi-l învăţau sfintele cărţi. Iar când a ajuns copilul în vârstă, l-au adus şi l-au băgat în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Şi rămânând Manuil în biserica aceasta, cânta cu dulce glas şi cu dor dumnezeiesc, rugând pe Născătoarea de Dumnezeu cu multă umilinţă pentru mântuirea lui.

Şi, într-adevăr, el părea un alt Samuil, sporind cu vârsta şi cu darul, fiind lăudat şi iubit de toţi, căci nu avea cugete copilăreşti, ci de la începutul vârstei avea minte bărbătească; şi mergea adeseori la nişte bătrâni cuvioşi, care se linişteau acolo aproape, să audă de la dânşii sfătuiri de suflet folositoare, petrecând împreună cu dânşii şi slujindu-le când el era slobod, căci încă se afla întru supunerea

[2] Scrisă de Teofan, egumenul Mănăstirii Vatopedu.

părinţilor săi, şi se povăţuia de dânşii spre petrecere plăcută lui Dumnezeu. Apoi, dumnezeiescul dor aprinzându-se în inima lui, îl silea să iasă din lume şi să meargă la linişte, ca să se îmbrace cu sfânta schimă a monahilor. Pentru aceasta, de multe ori se dezbrăca de hainele sale cele lumeşti şi îmbrăca cu acelea pe săraci, iar el tremura de frig. Încă şi pâine pe ascuns dădea celor flămânzi cu multă îndestulare; şi pentru ca să-şi ascundă fapta lui cea bună, se prefăcea înaintea părinţilor lui şi înaintea altor cunoscuţi şi rudenii că este nebun; însă fapta lui cea bună nu se tăinuia.

Astfel el într-acest chip se nevoia spre faptele bune, prin care însemna că va avea mai pe urmă viaţă mai înaltă şi mai presus de cele văzute. Iar părinţii lui au uitat că l-au dăruit lui Dumnezeu şi se pregăteau să-l însoare şi să-l lege cu legăturile lumii, ca să vadă pe lângă ei pe doritul lor fiu şi să se bucure de dânsul cât vor trăi. Dar bunul Manuil hrănind în mintea sa gândurile dumnezeieşti, la 17 ani ai vârstei sale, a părăsit pe părinţii săi şi lumea, cum şi toate cele din lume, ducându-se în muntele ce se numeşte Ganu, unde s-a îmbrăcat în chipul monahicesc, numindu-se Maxim, din Manuil, şi s-a supus unui bătrân iscusit şi lucrător de fapte bune, cu numele Marcu, ca să înveţe petrecerea cea monahicească.

Dar de vreme ce el era şi mai înainte învăţat şi obişnuit în petrecerea monahicească şi se arăta acelor bătrâni procopsit şi vrednic în toate, în post, în priveghere, în rugăciune, în culcare pe jos, întru toată aspra petrecere şi întru defăimarea lucrurilor deşarte şi chiar a trupului său, pentru aceea el era iubit de toţi, şi numai de stareţul lui era certat pentru covârşitoarea şi necurmata petrecere aspră ce avea.

Însă n-a trecut mult şi stareţul lui, care a strălucit cu fapta bună în toată Macedonia, s-a dus la veşnicele lăcaşuri. Iar dumnezeiescul Maxim ducându-se de acolo, a trecut prin Macedonia şi prin munţii de prin laturile cele de aproape, căutând să afle un bătrân îmbunătăţit, precum era cel dintâi, şi Dumnezeu i-a împlinit dorinţa sa. Căci, ducându-se în Muntele Papichiu, a aflat bărbaţi sfinţi asemenea cu cei vechi care locuiau sus pe dealuri, în peşteri şi prin locuri pustii şi nu aveau la ei nimic altceva, afară de rasele cele vechi, ce le purtau.

Şi petrecând împreună cu dânşii multă vreme, a adunat în sine toate faptele bune cele mai presus de om, precum primeşte ceara cea moale chipurile peceţilor. Apoi s-a dus la Constantinopol, unde văzând acele frumoase biserici şi închinându-se sfintelor moaşte care erau puse acolo, a alergat la biserica Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu, care se numea Odighitria, ca să vadă

minunile cele mari ce se făceau acolo. Deci, văzându-le şi închinându-se lor, mult s-a minunat şi se gândea cât de mare slavă are în ceruri Născătoarea de Dumnezeu; apoi rămânând de tot uimit, a petrecut toată noaptea în biserică; şi era fără încălţăminte în picioare, fără acoperământ pe cap, purtând numai o rasă de păr. Şi din vederea lui cea umilită, se părea tuturor a fi un nebun; căci se prefăcea şi el ca şi acel mare Andrei, cel nebun pentru Hristos. Deci, toţi se minunau de dânsul şi-l socoteau într-adevăr nebun pentru Hristos.

Şi aflând despre dânsul marele împărat Andronic Paleologul (1282–1328), l-a chemat la palatul împărătesc şi a început a vorbi cu dânsul, în faţa multora. Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns către împărat, spunându-i multe din cuvintele Sfântului Grigorie, cuvântătorul de Dumnezeu, după cum avea obicei, şi din dumnezeieştile Scripturi. Retorii cei mai iscuşiţi se minunau de dânsul, cum de ştie cuvintele Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, precum şi toată cealaltă scriptură. Dar fiindcă nu învăţase gramatica şi nu zicea cuvintele drept şi după meşteşugul gramaticii, marele logofăt Caniclie a zis către cei ce erau de faţă: „Glasul este al lui Iacob, iar mâinile sunt ale lui Isav".

Auzind acestea cuviosul, a plecat îndată de acolo, numindu-i deşerţi de minte şi nebuni şi nu s-a mai dus la curtea împărătească. Iar la Sfântul Atanasie, care era atunci patriarh, se ducea adeseori şi-i asculta cu bucurie dulcile lui cuvinte, numindu-l nou Gură-de-aur. Iar patriarhul cunoscând fapta lui cea bună, s-a sârguit mult ca să-l pună în chinovia pe care o ridicase el în Constantinopol.

Dar cuviosul n-a voit să se ducă şi să se depărteze de biserica Născătoarei de Dumnezeu din Vlaherne, în ale cărei curţi el petrecea în foame, sete, priveghere şi în veghere de toată noaptea, cu rugăciuni, cu lacrimi şi cu suspine necontenite, nevoindu-se în toate nopţile; iar ziua se făcea nebun cel cu adevărat înţelept, ca vântul plăcerii oamenilor să nu-i scuture roadele faptei bune.

Iar după ce a zăbovit acolo vreme destulă, s-a dus la Tesalonic, ca să se închine marelui Dimitrie, izvorâtorul de mir; şi împlinindu-şi dorul său, de acolo s-a dus în Sfântul Munte Athos, înconjurându-l şi închinându-se la sfintele mănăstiri; iar mai pe urmă s-a dus şi la Sfânta Lavră a Sfântului Atanasie.

Aici, citind viaţa şi nevoinţele sfântului acestuia, precum şi pe ale Sfântului Petru Atonitul, s-a minunat de liniştirea lui Petru şi de viaţa cea chinovicească a lui Atanasie; deci, gândindu-se la sârguinţa pe care au avut-o amândoi spre a păzi poruncile lui Dumnezeu, a

dorit să petreacă în locul acela şi să urmeze nevoinţele amândurora. Dar mai înainte de a începe viaţa aceasta, cugetătorul de Dumnezeu a întrebat pe sfinţii părinţi care pustniceau acolo ce petrecere să aibă mai întâi. Iar ei l-au sfătuit să se supună stareţului şi să se iscusească după cum se cuvine în isprăvile fericitei ascultări şi pe urmă, după ce va pune temelie bună pe piatra lui Hristos, adică pe dumnezeiasca smerenie, care este începutul şi rădăcina tuturor faptelor bune, atunci să se nevoiască şi singur în linişte.

Acestea dacă le-a auzit cuviosul, s-a supus egumenului şi s-a sălăşluit acolo împreună cu ceilalţi fraţi. Deci, mai întâi a început slujbele cele mai de jos şi mai proaste, după cum este obiceiul, apoi a fost rânduit să cânte în strana bisericii pentru slava lui Dumnezeu. Căci încă de când era tânăr el a învăţat cântarea de psalmi, şi cântând cu pricepere şi întru cunoştinţa celor ce se ziceau, îşi înălţa mintea către Dumnezeu şi vărsa multe lacrimi de umilinţă.

Acelaşi lucru îl făcea şi când citea scrierile sfinte, fiind cu totul uimit, minunându-se de nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu, Care ne-a dat un dar ca acesta, prin Sfântul Duh, ca să le înţelegem pe ele, fiind noi încă cu trupul. Apoi avea pururea inima aprinsă de focul dumnezeiesc şi i se ardeau măruntaiele lui de dumnezeiescul dar care locuia într-însul. Pentru aceasta, deşi era în mijlocul multora, era ca şi cum s-ar fi aflat în pustietate; aşa că niciodată nu se oprea de la rugăciunea minţii, adică de a zice cu mintea în inimă: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă" – rugăciune pe care o avea neîncetat mişcându-se totdeauna în inima sa, lucru care este rar şi cu greu de aflat.

Dar fericitul a dobândit din copilărie un dar ca acesta al rugăciunii, prin fapta lui cea bună şi prin evlavia ce o avea către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Şi fiind el în ascultarea mănăstirii şi făcând toate cele poruncite cu sârguinţă, ducea o viaţă aspră, asemenea celei de mai înainte, când era în biserica din Vlaherne; şi nu avea nici chilie în lavră, nici vreun alt lucru din câte sunt pentru odihna trupească, ci numai hrana cea de nevoie şi-o lua de la trapeză şi mânca cu înfrânare, numai cât să trăiască; iar şederea o avea în străniile din tinda bisericii, fiindcă se nevoia cu nedormirea de toată noaptea şi cu privegherea, după obiceiul său.

Însă precum Muntele Sinai a chemat pe Moise, Carmelul pe Ilie, iar pustia pe Ioan Botezătorul, tot într-acest chip şi pe Cuviosul Maxim l-a chemat Atonul, floarea munţilor, ca să înflorească drept într-însul, după cum zice psalmistul, ca un finic, şi să rodească

rodurile Sfântului Duh. Căci în Duminica Sfinţilor Părinţi, care este după dumnezeiasca Înălţare a lui Hristos, Dumnezeul nostru, i s-a arătat Născătoarea de Dumnezeu, având în braţe pe Domnul, şi i-a zis: „Urmează-mi, prea credincioasule Maxime, şi suie-te deasupra Atonului, să iei darul Sfântului Duh, după cum doreşti". Şi văzând el această dumnezeiască vedenie de două şi de trei ori, a lăsat Lavra cea mare şi după şapte zile s-a suit pe creştetul muntelui, în Sâmbăta Cincizecimii sau a Rusaliilor, şi a petrecut toată noaptea treaz, împreună cu alţi monahi, care s-au dus după dumnezeiasca Liturghie. Iar dumnezeiescul Maxim a rămas acolo singur trei zile şi trei nopţi, rugându-se necontenit Domnului şi Născătoarei de Dumnezeu, cu rugăciunea minţii. Dar cine poate povesti ispitele pe care le-a uneltit vrăjmaşul asupra sfântului, ca să-l izgonească de acolo?

Astfel se arătau fulgere şi trăsnete, încât se clătina Muntele Atonului şi se desfăceau pietrele şi stâncile; însă toate acestea se făceau prin năluciri diavolilor, în vremea nopţii, ca să-l înfricoşeze. Ba încă şi ziua se auzeau glasuri sălbatice şi tulburări mari, ca şi cum ar fi fost acolo aproape mulţime de oameni grozavi, care se suiau prin toate părţile muntelui spre vârf şi se porneau asupra sfântului cu prăştii şi cu suliţe, ca să-l pogoare din vârful muntelui; fiindcă nu sufereau blestemaţii să locuiască sfântul acolo, dar toate acestea se arătau cu năluciri. Însă dumnezeiescul Maxim având în sine darul Sfântului Duh nu se temea nicidecum, nici se îngrijea de aceasta; ci se îndeletnicea şi se sârguia numai în rugăciunea minţii, rugând pe Domnul şi pe Preacurata Lui Maică, ajutătoarea şi părtinitoarea lui.

Şi de aici i s-a arătat de Dumnezeu Născătoarea cu multă mărire ca o împărăteasă, înconjurată de mulţi boieri tineri, ţinând în braţele sale pe Fiul ei şi Ziditorul a toate. Şi cunoscând-o sfântul prin orbitoarea şi dumnezeiasca lumină, care strălucea şi lumina împrejur toate părţile acelea, apoi adeverindu-se deplin că nu era amăgire diavolească, ci vedenie dumnezeiască şi arătare adevărată a Născătoarei de Dumnezeu, i-a grăit cu bucurie, zicând: „Bucură-te cea cu dar dăruită, Domnul este cu tine", şi altele ca acestea; după aceea, căzând, s-a închinat Domnului şi Născătoarei de Dumnezeu, auzind acestea de la Preasfânta Născătoare: „Primeşte dar asupra diavolilor, cinstite pătimitorule, şi locuieşte în Muntele Atonului; căci aceasta este voia Fiului meu, ca să te sui la vârful faptei bune şi să te faci dascăl şi povăţuitor al multora, ca să-i mântuieşti".

După aceasta, i s-a dat şi pâine cerească, spre hrana şi întărirea firii, fiindcă era de atâtea zile flămând şi nemâncat; şi îndată ce a luat

pâinea şi a băgat-o în gura sa, l-a înconjurat de sus o lumină dumnezeiască şi a auzit laudă îngerească. Iar Născătoarea de Dumnezeu s-a suit în ceruri şi bună mireasmă a rămas în vârful muntelui, încât sfântul a rămas uimit, căci nu voia să se coboare de acolo şi să se lipsească de acea bună mireasmă şi de acea strălucire; cu toate acestea, după trei zile, s-a pogorât din porunca Născătoarei de Dumnezeu, şi s-a dus la biserica ei, ce se numeşte Panaghia, şi petrecând acolo câteva zile, s-a suit iarăşi în vârf şi a sărutat locul acela în care stătuse cu slavă Născătoarea de Dumnezeu şi cerea iarăşi cu lacrimi dumnezeiasca ei arătare. Însă lumină nu a mai văzut, iar bună mireasmă a mirosit fără de saţiu, ca şi mai înainte, şi s-a umplut tot de bucurie şi de veselie negrăită. Şi aceasta a urmat de trei ori, când s-a suit în vârf, dar pe Născătoarea de Dumnezeu n-a mai văzut-o, ca întâia oară.

Iar de atunci s-a coborât la poalele muntelui, ca proorocul Ilie în Carmel, şi acolo aflând un monah bătrân, i-a spus ceea ce a văzut şi a auzit în vârful muntelui. Iar bătrânul auzind acestea, a socotit că s-a rătăcit dumnezeiescul Maxim şi că toate acelea le-a văzut prin nălucire diavolească, numind rătăcit şi amăgit pe luminătorul şi povăţuitorul celor rătăciţi; şi de atunci toţi îl numeau rătăcit, şi întorcându-se de către dânsul, îl goneau, ca să nu se apropie de cineva. Dar acest nerătăcit luminător a primit cu mare bucurie a se numi rătăcit, iar nu sfânt; ba încă se prefăcea totdeauna că este rătăcit, şi când vorbea cu alţii se făcea că este nebun, ca să piardă părerea cea trufaşă şi să rodească smerita cugetare, care păzeşte în om darul Sfântului Duh.

Şi pentru aceasta nu locuia într-un loc cu ceilalţi, ci ca un rătăcit se muta din loc în loc; şi oriunde se ducea, îşi făcea o colibă mică din iarbă şi din frunze, cât numai să încapă trupul lui cel mult pătimitor; iar după puţină vreme o ardea şi se ducea într-altă parte şi îşi făcea alta. Apoi, iubea atât de mult lipsa şi sărăcia, încât nu avea niciodată nici sapă, nici traistă, nici scaun, nici masă, nici oală, nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici pâine, nici altceva din cele trebuitoare omului; ci aproape ca un fără de materie îşi petrecea viaţa prin locuri pustii şi neumblate.

Şi numai o colibă mică îşi făcea, precum am zis, şi după ce petrecea puţină vreme într-însa, o ardea şi pleca de acolo; pentru aceasta se şi numea rătăcit şi „cavsocalivitis" (arzător de colibe), căci mulţi nu cunoşteau dumnezeiescul dar care locuia într-însul şi-l acoperea şi nici nădejdea care îl înroura şi rugăciunea cea necontenită, care îl îndulcea.

Dar cine poate să spună foamea şi setea pe care le răbda, goliciunea, frigul, îngheţurile iernii, arşiţele verii, petrecând fără acoperământ de casă, fără a doua haină, desculţ, neavând de la nimeni nici o cercetare, fără numai dacă era silit de nevoia firii, a merge vreodată la vreun frate ca să-şi mângâie corpul cel mult chinuit cu puţină pâine şi sare şi cu puţin vin, dacă s-ar fi aflat. Şi ar putea să zică cineva că pentru dânsul a spus Hristos în Sfânta Sa Evanghelie: *Căutaţi la păsările cerului, că nici seamănă, nici seceră, nici adună în hambare, şi Tatăl vostru le hrăneşte pe ele.* Căci acest sfânt era ca o pasăre a cerului sau, mai bine zis, ca un fără de trup locuia în pustie. Şi, într-adevăr, acest de-a pururea pomenit Maxim, după cum zice Apostolul Pavel, şi-a răstignit trupul cu patimile şi cu poftele.

Cine să nu se minuneze de o petrecere îngerească ca aceasta? Cine să nu se înspăimânte auzind nevoinţele lui mai presus de om? Adică răbdarea lui cea mare, privegherea de toată noaptea, lacrimile cele de-a pururea curgătoare, necurmata rugăciune, metaniile cele multe, lovirea capului său de pământul pietros, liniştea, blândeţea şi smerenia lui. Pentru aceea şi lăcaş al Sfântului Duh s-a făcut ca un alt Petru Atonitul şi ca alt Atanasie cel Mare, cărora se nevoia să le urmeze din toate puterile sale; sau, mai bine zis, pe începătorii monahilor, pe Pavel, zis Tebeul, şi pe marele Antonie i-a râvnit şi la înălţimile faptelor bune ale acelora a ajuns.

Pentru aceasta şi mintea lui, ca şi a acelora, vedea descoperirile tainelor dumnezeieşti. Dar acestea când s-au făcut cunoscute şi s-au arătat altora? Atunci când el s-a făcut cunoscut că nu este rătăcit la minte şi când a petrecut împreună cu alţi sfinţi bătrâni şi mari sihaştri, care se minunau şi se cucereau de nevoinţele cele mari ale dumnezeiescului Maxim, pe care îl bănuiseră cum că ar fi rătăcit, după cum mai înainte s-a spus; iar când au petrecut împreună cu dânsul, au cunoscut dumnezeiescul dar, care locuia într-însul; şi de atunci nu-l mai numeau rătăcit şi înşelat, ci îi ziceau cinstitul Maxim şi luminătorul cel prea strălucit.

Într-acea vreme a venit la Sfântul Munte şi Cuviosul părintele nostru Grigorie Sinaitul şi aşezându-se în schitul ce se numeşte Magula, s-a făcut dorit şi iubit tuturor părinţilor Sfântului Munte, şi mai ales liniştitorilor, pentru că era dascăl minunat al liniştii şi al rugăciunii; şi a făcut cunoscut tuturor foarte bine meşteşugurile şi măiestriile diavolilor, lucru care este foarte rar şi anevoie de aflat.

Pentru aceasta, alergând la dânsul toţi liniştitorii, se învăţau de la el tainele sfintei rugăciuni, precum şi care sunt semnele cele

nerătăcitoare ale darului şi care ale înşelăciunii vrăjmaşului? Iar unii dintr-înşii i-au spus şi despre Cuviosul Maxim, povestindu-i petrecerea lui supraomenească şi nebunia lui cea prefăcută.

Auzind acestea dumnezeiescul Grigorie, s-a minunat şi a poftit să-l vadă şi să vorbească împreună cu el. Deci, a trimis câţiva dintre ucenicii săi ca să cheme pe fericitul Maxim la dânsul. Şi ducându-se trimişii la coliba lui şi negăsindu-l acolo, l-au căutat în zadar prin împrejurimi, timp de două zile, fiindcă era vreme de iarnă şi el locuia prin peşterile din desişurile pustiei. Deci, ostenindu-se mult, au mers la chilia Sfântului Mamant, ca să se odihnească puţin, şi a sosit acolo îndată şi Sfântul Maxim cel căutat, care a heretisit pe toţi cei ce se aflau acolo, numind pe fiecare după numele său; şi mai înainte a spus dorinţa Cuviosului Grigorie, cum că voieşte să plece din Sfântul Munte şi să meargă la Paroria, cum şi multe de acestea. Iar fraţii cei trimişi i-au adus la cunoştinţă dorinţa stareţului lor şi el îndată a plecat împreună cu dânşii la Grigorie, cântând psalmul: *Ridicat-am ochii mei la munţi, de unde va veni ajutorul meu*, şi celelalte.

Iar când a ajuns la chilia lui Grigorie, dumnezeiescul Maxim a zis către cei trimişi: „Bătrânul acum se odihneşte, fiind foarte obosit de rugăciune; pentru aceasta liniştiţi-vă şi voi puţin, şi eu asemenea mă voi odihni, până voi vedea pe bătrânul". Şi aşa au intrat în pădure, rugându-se cu lacrimi şi cântând astfel: *Paşii mei îndreptează-i după cuvântul tău şi să nu mă stăpânească toată fărădelegea.*

Săvârşind tot psalmul, a fost chemat de dumnezeiescul Grigorie şi îndată a mers. Şi după ce au vorbit acolo cu toţii despre diferite lucruri, Grigorie a scos pe ceilalţi afară şi a oprit la sine pe purtătorul de Dumnezeu Maxim, vrând să se înştiinţeze de la dânsul chiar, de toate cele auzite de la alţii.

Deci, fiind întrebat Sfântul Maxim de dumnezeiescul Grigorie, despre petrecerea şi lucrarea cea duhovnicească, Sfântul Maxim a răspuns: „Iartă-mă, părinte, eu sunt om rătăcit şi înşelat". Iar bătrânul a zis: „Lasă acum acestea, şi spune-mi pentru Domnul fapta ta cea bună, ca să mă luminez, iar de nu, măcar să vorbim împreună despre fapta cea bună şi să ne folosim unul altuia, căci eu nu voi arăta cele grăite de tine la ceilalţi, care împiedică pe aproapele cu cuvintele cele rele şi neiscusite, căci eu iubesc pe aproapele ca pe mine însumi. Deci, spune-mi mă rog pentru Domnul, fapta ta cea bună".

Atunci dumnezeiescul Maxim i-a arătat câte a făcut şi câte a pătimit din tinereţile lui, adică dumnezeiasca râvnă, care o avea

pentru Dumnezeu, fugirea de lume, supunerea lui, nebunia cea prefăcută, nevoinţele cele sihăstreşti, înfricoşata vedere a Născătoarei de Dumnezeu, lumina care l-a înconjurat atunci când era în creştetul Atonului, şi care şi alte dăţi l-a înconjurat, precum şi ispitele diavolilor.

Iar dumnezeiescul Grigorie, întrerupând pe cuviosul din cuvântarea lui, i-a zis: „Spune-mi mie, te rog, ţii rugăciunea minţii, prea cinstite părinte?" Iar cuviosul zâmbind puţin, i-a zis lui: „Nu voi ascunde de tine, părintele meu, minunea Născătoarei de Dumnezeu, care a făcut-o cu mine. Eu din tinereţile mele aveam multă credinţă către Doamna mea de Dumnezeu Născătoare şi o rugam cu lacrimi să-mi dea darul rugăciunii din inimă. Şi într-una din zile, mergând la biserica ei, după cum aveam obiceiul, am rugat-o iarăşi cu nemăsurată fierbinţeală a inimii mele; şi când sărutam cu dragoste sfânta ei icoană, îndată am simţit în inimă o fierbinţeală ce mi-a venit de la sfânta ei icoană, care nu mă ardea, ci mă răcea şi mă îndulcea, pricinuind sufletului meu mare umilinţă. De atunci, părinte, a început mintea mea să zică neîncetat rugăciuni şi inima se veselea cu pomenirea lui Iisus şi a Sfintei de Dumnezeu Născătoare, făcând totdeauna pomenirea lor. Şi din acea vreme niciodată n-a mai lipsit rugăciunea din inima mea. Iartă-mă, părintele meu!"

Iar dumnezeiescul Grigorie a zis către dânsul: „Spune-mi sfinte, ţi-a urmat vreodată după rugăciunea aceasta, «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă», vreo arătare dumnezeiască sau vreun alt rod al Sfântului Duh?" Sfântul Maxim a zis către dânsul: „O, părinte, pentru acestea mă duceam prin locurile pustii şi doream linişte totdeauna, pentru ca să dobândesc mai mult darul rugăciunii prin dragoste covârşitoare către Dumnezeu şi pentru înălţarea minţii către Domnul".

Iar Sfântul Grigorie a zis către dânsul: „Rogu-te, părinte, să-mi spui, ai toate acestea pe care mi le-ai spus?" Atunci dumnezeiescul Maxim a zâmbit şi a zis către dânsul: „Dă-mi să mănânc şi nu mai cerceta rătăcirea şi înşelarea mea". Iar Sfântul Grigorie a zis către dânsul: „O, de aş avea şi eu înşelarea ta, sfinte; însă te rog să-mi spui, când se răpeşte mintea ta întru vedere, ce vede cu ochii cei gânditori? Şi atunci poate mintea împreună cu inima să grăiască rugăciunea?"

Iar dumnezeiescul Maxim a răspuns: „Ba nu poate, căci când vine darul Sfântului Duh în om prin rugăciune, atunci începează rugăciunea, fiindcă se stăpâneşte mintea cu totul de darul Sfântul Duh

şi nu mai poate să lucreze cu puterile ei, ci rămâne nelucrătoare şi se supune numai Sfântului Duh; căci, unde voieşte Duhul cel Sfânt, o duce, ori în vreun aer nematerialnic al dumnezeieştii lumini, ori într-o altă vedenie oarecare nepovestită, ori cum se întâmplă de mai multe ori, întru oarecare vorbire dumnezeiască; şi în scurt, precum voieşte Duhul cel Sfânt, aşa mângâie pe robii Săi, şi după cum se cuvine fiecăruia, aşa îi dă şi darul Lui.

Şi ceea ce spun, poate să vadă cineva la proorocii şi apostolii care s-au învrednicit a avea atâtea vedenii, măcar că oamenii îi batjocoreau şi îi credeau rătăciţi, beţi şi ieşiţi din minte. Astfel proorocul Isaia a văzut pe Domnul pe scaun înalt şi preaînălţat şi pe Serafimi stând împrejurul Lui. Iar întâiul Mucenic Ştefan a văzut cerurile deschise şi pe Iisus stând de-a dreapta Tatălui şi celelalte.

Într-acest chip şi acum robii lui Hristos se învrednicesc a vedea vedenii de multe feluri, pe care unii nu le cred şi nici nu le primesc în nici un chip că sunt adevărate şi socotesc că sunt nişte rătăciri, iar pe cei care le văd, îi cred că sunt rătăciţi. Dar mă minunez foarte mult de aceasta, cum oamenii aceia s-au întunecat şi au orbit şi ca nişte orbi cu sufletul nu cred ce a făgăduit nemincinosul Dumnezeu, prin gura proorocului Ioil, că va da credincioşilor, acolo unde zice: *Voi vărsa darul Duhului meu peste tot credinciosul şi peste robii şi roabele mele*. Acest dar l-a dat Domnul nostru şi-l dă şi acum, şi-l va da până la sfârşitul veacului tuturor credincioşilor robilor Săi, după făgăduinţa Sa.

Deci, când darul acesta al Sfântului Duh ar veni în cineva, nu-i arată cele obişnuite, nici cele simţite ale lumii acesteia, ci îi arată ceea ce n-a văzut niciodată, nici le-a zărit; şi atunci mintea omului aceluia învaţă de la Sfântul Duh taine înalte şi scumpe, pe care, după cum zice dumnezeiescul Apostol Pavel, ochiul trupesc al omului nu poate să le vadă, nici mintea nu poate să le socotească de la sine vreodată.

Şi pentru ca să înţelegi cum le vede mintea noastră, ia aminte la ceea ce voiesc să zic. Ceara când este departe de foc, este tare şi se prinde de mâna omenească, iar după ce o pui în foc se topeşte şi acolo se aprinde şi toată se face lumină şi aşa se săvârşeşte toată întru lumină şi nu este chip să nu se topească în foc şi să nu se facă ca apa. Aşa şi mintea omului, când este singură, neunită cu Dumnezeu, înţelege acelea câte sunt ale puterii ei; iar când se va apropia de focul dumnezeirii şi de Duhul cel Sfânt, atunci se stăpâneşte cu totul de acea dumnezeiască lumină, făcându-se toată lumină, şi acolo în văpaia Sfântului Duh se aprinde şi se topeşte de dumnezeieştile noime, şi nu este chip acolo în focul dumnezeirii să gândească cele trupeşti şi cele ce ar voi".

Atunci dumnezeiescul Grigorie a zis către dânsul: „Mai sunt şi alte asemenea, cavsocalivitul meu, care sunt ale rătăcirii şi ale înşelării?" Iar marele Maxim i-a răspuns, zicând: „Altele sunt semnele înşelării şi altele ale darului; căci duhul cel rău al înşelăciunii, când se apropie de om, îi tulbură mintea şi îl sălbăticeşte, îi face inima aspră şi o întunecă, îi pricinuieşte temere, frică şi trufie, îi slăbănogeşte ochii, îi tulbură creierii, îi înfiorează tot trupul, îi arată cu nălucire în ochii lui lumină nu strălucită şi curată, ci roşie, şi îi face mintea uimită şi diavolească, şi-l îndeamnă să zică cu gura lui cuvinte necuvioase şi hulitoare. Şi acela care vede pe însăşi duhul înşelăciunii de mai multe ori, se iuţeşte şi este plin de mânie, şi smerenia nu o ştie cu totul desăvârşit, nici plânsul cel adevărat şi lacrimile, ci totdeauna se făleşte cu isprăvile lui şi, fără sfială şi frică de Dumnezeu, se află în patimi. Şi pe scurt, îşi iese cu totul din minţi, ajungând la pierzare desăvârşită, din care înşelăciune să ne izbăvească Domnul pentru rugăciunile tale.

Iar semnele darului sunt acestea: când se apropie de om darul Sfântului Duh, îi adună mintea, îl face să fie luător aminte şi smerit, îi aduce înainte pomenirea morţii, a păcatelor, a judecăţii ce va să fie şi a muncii veşnice, şi face sufletul lui lesne umilitor, a plânge şi a se tângui, îi face şi ochii lui blânzi şi plini de lacrimi. Şi cu cât se apropie de om, îl îmblânzeşte în sufletul lui şi-l mângâie prin sfintele patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos, şi prin nemărginita Lui iubire de oameni, pricinuind în mintea lui vedenii înalte şi adevărate; întâi, pentru puterea necuprinsă de minte a lui Dumnezeu, cum adică cu un cuvânt a adus toate făpturile dintru nefiinţă în fiinţă; al doilea, pentru puterea Lui cea nemărginită, care ţine, ocârmuieşte toate şi are purtare de grijă pentru toate; al treilea, pentru necuprinderea şi neînţelegerea Preasfintei Treimi, şi pentru noianul cel neurmat şi neajuns al dumnezeieştii ei Fiinţe şi celelalte. Şi atunci dacă se va răpi mintea omului dintru acea dumnezeiască lumină, inima lui se face alinată, prea blândă şi izvorăşte roadele Sfântului Duh: bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, milostivirea, dragostea, smerenia şi celelalte, primind sufletul lui o bucurie nepovestită".

Acestea după ce le-a auzit Sfântul Grigorie, a rămas uimit şi se minuna de cele ce grăia dumnezeiescul Maxim; de aceea nu-l mai numea om, ci înger pământesc. Apoi l-a rugat mult, zicându-i:

„Încetează, te rog, de a-ţi mai arde coliba ta şi adună-te pe sine într-un loc şi şezi, după cum zice şi dumnezeiescul Isaac, ca să faci mai mult rod, folosind şi pe mulţi alţii, ca un preaiscusit în fapta bună; căci iată, mai te-a ajuns şi bătrâneţea, iar moartea vine de multe ori fără de vreme. Pentru aceasta, împărţeşte talantul, adică darul pe care l-ai luat şi dumnezeiasca sămânţă a învăţăturii tale dă-o poporului lui Dumnezeu, prin şederea ta într-un loc, mai înainte până nu te va ajunge sfârşitul vieţii, ca să iei în ceruri plată mai multă, pentru folosul altora. Căci Domnul, dând apostolilor darul Preasfântului Duh, nu i-a trimis să-şi petreacă viaţa lor în munţi, ci la oameni, ca să se împărtăşească şi ei din darul acelora şi cei păcătoşi să se facă sfinţi, prin sfinţenia acelora. Pentru aceasta a şi zis către dânşii: *Aşa să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor*, şi nu înaintea pietrelor. Deci, strălucească şi lumina ta înaintea oamenilor, ca să vadă lucrurile tale cele bune şi să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri. Lasă acum prefacerea ta că eşti nebun, căci se pricinuieşte sminteală celor ce nu ştiu isprăvile tale cele bune. Deci, ascultă sfătuirea mea, şi fă precum îţi zic, ca un prea bun prieten şi frate al tău. Căci *frate pe frate ajutându-se, sunt ca o cetate îngrădită şi întărită*, zice dumnezeiasca Scriptură".

Aceste sfaturi ale dumnezeiescului Grigorie învăţându-le şi ceilalţi bătrâni, asemenea şi ei l-au sfătuit şi l-au îndemnat să şadă într-un loc. Deci dumnezeiescul Maxim, aflând o peşteră care este aproape de a lui Isaia, ca de trei mile, a făcut acolo o îngrăditură lată de un stânjen şi lungă de unul, fără pietre, fără lemne, fără scânduri şi fără piroane, ci numai cu ramuri şi cu buruieni, după obiceiul lui; şi i se părea că a făcut chilie. Acolo s-a aşezat şi de aici înainte n-a mai ars-o, ci a petrecut toată viaţa sa cu obişnuita lui nevoinţă şi sărăcie, neavând nici măcar un ac sau cât de puţină pâine, păstrându-şi tot aceeaşi sihăstrie mai presus de om, ca un fără de trup.

După aceea şi-a săpat mormântul aproape de chilia sa, şi în toate zilele mergând acolo, în vremea Utreniei, plângea singur şi cânta imnurile jalnice ce se cântă la morţi, după asemănarea aceasta: „Cela ce ai împodobit cerul cu stelele, ca un Dumnezeu", pe care imnuri singur le-a alcătuit.

Deci, şezând în chilia sa, se nevoia cu aceeaşi nevoinţă mai presus de om. Iar diavolii adunându-se, făceau război cu sfântul în fiecare zi şi se sârguiau să-l izgonească din locul acela; dar în deşert se osteneau blestemaţii, căci erau goniţi de rugăciunea cuviosului cea gândită, şi ca un fum se risipeau. Apoi o putere dumnezeiască cu

totul nebiruită îl acoperea de aici înainte; putere care se arăta în chip de foc celor vrednici de o vedere ca aceasta, şi ardea de tot pe vrăjmaşii lui.

De aceea, el vindeca pe mulţi numai cu cuvântul său, şi pe diavoli îi izgonea din oameni, precum am cunoscut acest lucru prea adevărat; după aceea, trimitea pe oameni să meargă în pace la locurile lor, poruncindu-le să se depărteze de vorbirea de rău, de nedreptate, de jurământul strâmb, de beţie, de desfrânare, să postească de carne, să dea milostenie după putere, şi să se cureţe de tot păcatul prin pocăinţă; şi într-acest chip să se împărtăşească cu Preacuratele Taine la praznicele cele mari şi vestite, ca să fie totdeauna sănătoşi.

Încă şi pe un monah, anume Mercurie, l-a îndemnat odată cuviosul ca să izgonească pe dracul dintr-un îndrăcit; şi acolo, înaintea cuviosului, a certat Mercurie pe duhul cel rău şi viclean, cu numele lui Iisus Hristos, şi cu preaslăvire a tămăduit pe cel îndrăcit. Iar pe un ucenic al unui stareţ, care era supărat rău de un diavol, întâlnindu-l în cale cuviosul, i-a poruncit să păzească ascultarea desăvârşită către bătrânul său, să se depărteze de brânză, de vin şi de spurcăciune şi se va tămădui în numele lui Iisus Hristos. Şi, o, minune, mergând după cuvântul acesta, s-a tămăduit.

Într-una din zile au mers la cuviosul nişte monahi din lavră pentru sfat, iar împreună cu dânşii a mers şi un mirean. Şi cum a văzut cuviosul pe mirean, l-a izgonit de departe, zicându-i că este achindinean (Achindin era un eretic) şi necredincios, cu toate că nu-l ştia nimeni altul că este astfel, până în ceasul acela. Iar sfântul se împotrivea lui Achindin şi-l numea cacochindinos (adică rău primejdios), şi îndrăcit, părtaş la tot eresul şi slujitor al lui Antihrist; şi pentru aceasta pe nişte eretici ca aceştia îi izgonea şi-i anatematiza cuviosul pe faţă.

Alţi monahi iarăşi au mers la cuviosul şi, cum i-a văzut de departe, a strigat cu glas mare: „Alungaţi înapoi pe masalianul, zicându-i pe nume, şi apoi să veniţi la mine". Acest lucru auzind acei monahi, s-au cutremurat şi izgonind din tovărăşia lor pe rău credinciosul acela masalian, au mers la sfântul.

Un monah voia să călătorească la Constantinopol cu un caic al Tesalonicului, pentru o trebuinţă; iar cuviosul nu l-a lăsat, spunându-i mai înainte primejdia. Iar după trei zile de la pornire, s-a scufundat în mare caicul acela cu toţi oamenii. Iarăşi alt caic a venit în limanul Lavrei, şi oamenii acelui caic au mers la cuviosul, având cu ei şi un

om îndrăcit, care avea pe diavolul nesăturării, căci mânca cât mănâncă cinci oameni şi tot nu se sătura. Pe acesta aruncându-l la picioarele cuviosului, l-au rugat ca să-l izbăvească de acest duh; atunci sfântul luând o bucată de pâine uscată, a dat-o celui ce pătimea, zicându-i: „În numele Domnului nostru Iisus Hristos numai atât să mănânci, şi să te saturi, şi să fii în pace". De atunci înainte s-a izbăvit acel om de diavolul nesaţiului, şi nu mânca mai mult decât măsura dată de sfânt. Pentru aceasta, lepădându-se de lume şi de cele din lume, s-a făcut monah şi s-a sălăşluit aproape de sfântul; apoi, povăţuindu-se de dânsul, a sporit cu darul lui Dumnezeu în fapta cea bună şi s-a făcut un monah preaiscusit.

Un monah, anume Varlaam, ucenic al unui bătrân oarecare, a fost ocărât de cuviosul pentru învârtoşarea sa şi pentru neascultarea ce o arăta către bătrânul său, şi i-a zis: „Pentru aceste greşeli ale tale, vei avea un rău sfârşit şi ai să mori îngheţat de frig". Lucru care s-a şi întâmplat; căci s-au împlinit cele zise mai înainte de cuviosul.

Unui alt monah, cu numele Atanasie i-a spus cuviosul mai înainte că va fi omorât de ismailiteni; şi s-a întâmplat şi această proorocire a cuviosului. Atât era de bogat fericitul prin darul Sfântului Duh, încât şi cele ce erau departe le vedea, ca şi cum ar fi fost aproape şi cele ce aveau să fie, le cunoştea mai înainte şi le spunea, ca şi cum ar fi fost de faţă.

Apoi chiar şi venirea împăraţilor a cunoscut-o mai înainte, şi a zis: „Împăraţii grecilor voiesc să vie la mine ca să audă proorocie şi să ia mai înainte înştiinţare de cele ce vor să fie, iar nu ca să se folosească". După puţin timp au venit la dânsul Ioan VI Cantacuzino (1347–1354) şi Ioan V Paleologul (1341–1391), care atunci împărăţeau împreună, cărora le-a proorocit cuviosul toate câte avea să li se întâmple, povăţuindu-i să îndure toate neplăcerile ce au să vie asupra lor. Apoi le-a dat învăţătură şi i-a îndemnat la fapte folositoare de suflet şi potrivite împăraţilor, pe care nu le arătăm aici, pentru scurtarea istoriei. Iar când au plecat de acolo împăraţii, fiind petrecuţi de sfântul, a zis către Cantacuzino: „Iată egumenul mănăstirii!"

Iar către Ioan Paleologul a zis: „Stăpâneşte, nestăpânitule, şi nu te înşela; căci împărăţia ta va fi mică şi slabă şi-ţi va aduce multe tulburări". După aceasta le-a zis: „Bucuraţi-vă şi mergeţi în pace". Şi trecând puţină vreme, a trimis în Constantinopol lui Ioan Cantacuzino o bucată de pâine uscată, o ceapă şi un usturoi.

Prin aceasta i-a vestit de mai înainte, că se va face monah şi va mânca astfel de hrană; ceea ce s-a şi întâmplat, căci după puţin timp,

fiind silit de Ioan Paleologul, s-a făcut monah, fără voia sa, şi atunci când mânca pâine şi ceapă, şi-a adus aminte de proorocia Cuviosului şi se minuna. Asemenea şi Ioan Paleologul, aducându-şi aminte de proorociile cuviosului, după ce s-au împlinit toate cele proorocite, s-a minunat, lăudându-l foarte mult.

Preasfinţitul patriarh Calist, mergând în Serbia cu tot clerul său, pentru unirea şi pacea Bisericii, şi trecând prin Sfântul Munte al Atonului, a mers la locul Sfântului Maxim, ca să-l vadă; iar cuviosul a ieşit întru întâmpinarea lui şi a luat binecuvântare de la dânsul; iar după sărutare a zis în glumă către cei ce erau de faţă: „Bătrânul acesta a pierdut pe baba sa" şi altele; şi după ce au vorbit mult timp împreună, l-a petrecut cântând: *Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului.*

Prin aceasta le vestea moartea şi îngroparea lor acolo, lucru care s-a şi întâmplat; căci mergând patriarhul cu clerul său în Serbia, după un scurt timp, au murit cu toţii acolo, fiind otrăviţi – după cum spun cei mai mulţi, iar după cum scriu bizantinii, din pricina văzduhului –, şi s-au îngropat acolo, în biserica sârbilor. Deci, s-a împlinit proorocia cuviosului, care a făcut-o pentru împăraţi şi pentru patriarh.

Un sihastru cu numele Metodie, mergând într-o zi la cuviosul, a văzut o lumină dumnezeiască strălucind împrejurul lui şi n-a îndrăznit a se apropia de dânsul, până când i-a poruncit cuviosul.

Se mai povesteşte de mulţi un lucru minunat despre cuviosul, cum că primea pâine cerească. Odată, în vreme de iarnă, a mers bolnicerul lavrei, anume Grigorie, spre cercetarea lui, împreună cu alt frate şi, de multă zăpadă ce căzuse, era acoperit locul şi urme de om nu se vedeau nicăieri. Şi făcând drum cu multă osteneală, au mers la locul cuviosului, având cu ei pâine, vin şi altele trebuitoare pentru mângâiere.

Dar intrând în coliba lui, au văzut pâine caldă şi curată, din care ieşea miros atât de plăcut, încât a umplut coliba lui de bună mireasmă; iar ei, cercetând să vadă dacă se află în colibă vreun semn de foc, şi neaflând, au rămas uimiţi, minunându-se de acea pâine cerească. Deci, căzând la picioarele sfântului, cereau să le dea şi lor o bucată din acea pâine.

Şi milostivindu-se cuviosul, a tăiat jumătate din pâine şi le-a dat, zicând către dânşii: „Mâncaţi şi luaţi aminte să nu spuneţi cuiva din cele ce aţi văzut, cât voi trăi eu". Încă şi apă de băut a dat prietenilor săi, după cum martor îmi este Dumnezeu, că mai pe urmă,

după adormirea cuviosului, ne-au spus nouă unii din cei ce s-au împărtăşit din această băutură cerească. Iar alţi fraţi ne-au spus cum că apa mării, cu rugăciune o făcea dulce şi o bea.

Altădată, în vremea culesului de vii, au mers la dânsul doi monahi, şi după ce au băut puţin, cuviosul a luat o bucată de pâine şi le-a dat, zicând: „Duceţi-vă mai repede la mănăstirea lui Dorotei, ca să nu vă primejduiţi pe cale de furtună"; iar ei se minunau că le-a zis că are să fie furtună, pentru că aerul şi timpul erau liniştite, şi nori nu se vedeau nicidecum. Cu toate acestea, mai înainte ca ei să ajungă la mănăstirea lui Dorotei, cerul s-a schimbat într-un chip înfricoşat şi s-a stârnit un vânt, urmat de o mulţime de fulgere şi trăsnete şi a căzut atâta grindină şi ploaie tulburătoare, încât a încetat desăvârşit culesul, iar viile cele neculese le-a prăpădit şi le-a făcut ca şi pe cele culese; acestea văzându-le acei doi monahi, au strigat; „Doamne miluieşte". Şi propovăduiau pretutindeni proorocia cuviosului.

Altădată a venit la cuviosul un învăţat din Constantinopol şi, îndată ce l-a văzut cuviosul, a cunoscut gândurile cele rele pe care le avea întru sine şi a început să-l certe, zicând: „Unde ai văzut tu nevoinţele şi luptele sfinţilor, precum şi darurile pe care le dă lor Dumnezeu? Şi huleşti asupra lor, zicând că sfinţii au avut puţine nevoinţe, iar cei ce scriu viaţa lor le fac laude şi le adaugă multe fapte neadevărate, pe care nu le-au făcut. Apoi şi darul minunilor pe care îl luat îl socoteşti că este mincinos. Încetează cu nişte gânduri ca acestea sataniceşti, ca să nu întârâţi pe Dumnezeu, şi să trimită un trăsnet asupra ta şi să te ardă de tot. Pentru că sfinţii s-au afierosit cu totul lui Dumnezeu, încât toate faptele lor le-au făcut pentru Dumnezeu şi spre plăcerea Lui. Şi cine poate scrie cu dinadinsul toată viaţa fiecărui sfânt, precum a fost? Sau cine o ştie cu amănuntul? Ci numai puţine din cele multe se scriu, ca să fie spre mărturia sfântului.

Asemenea socoteşte că şi darul Sfântului Duh, care s-a dat sfinţilor, nu este numai atât cât se vede, ci este bogat, neajuns şi neînţeles, încât covârşeşte toată mintea şi tot gândul. Numai dacă vrei să fii cu adevărat înţelept, lasă nebuna cuvântare a elinilor şi îndeletniceşte-te, precum zice David, ca să cunoşti pe Dumnezeu şi, prin cunoştinţă şi prin liniştea cea duhovnicească, să te împrieteneşti cu Dumnezeu, pe cât vei putea; şi atunci vei cunoaşte darul Sfântului Duh, precum şi minunile cele dumnezeieşti şi neînţelese ale lui Dumnezeu. Şi astfel te vei minuna şi te vei umili, după ce vei cunoaşte în ce întuneric erai mai înainte, căci fără de lumină nu se

cunoaşte întunericul. Deci, vino la lumina liniştii şi rugăciunii şi vei fugi singur de întuneric; apoi atunci vei vedea şi vei cunoaşte darul şi puterea sfinţilor şi vei dori să-l dobândeşti şi tu".

Acestea auzindu-le cărturarul, s-a înfricoşat şi s-a cutremurat; căci i-a spus gândurile cele ascunse ale lui şi, folosindu-se foarte mult de cuvintele cuviosului, şi-a îndreptat gândirea cea hulitoare pe care o avea, şi de aici înainte îndrepta şi pe alţii cu preaînţeleapta învăţătură a sfântului.

„Şi eu însumi, zice scriitorul vieţii acestuia, martor îmi este Dumnezeu, nu voi ascunde ceea ce am văzut la cuviosul, fiindcă m-am făcut şi eu cunoscut cu dânsul şi am avut împreună petrecere cu el.

Într-o zi am pornit de la Sfânta Mănăstire a Vatopedului, împreună cu alt frate, şi am mers la coliba lui, dar neaflându-l acolo mă mâhneam şi căutam împrejur ca să văd pe cel dorit; suindu-mă apoi puţin dinapoia colibei lui şi căutând spre drumul lui Isaia, iată că l-am văzut pe el departe de noi, ca de două mile, şi toată calea aceasta este cu greu de umblat, fiind un loc pietros şi drum întocmit nu avea.

Dar, o, minune, am văzut pe sfântul că s-a înălţat de la pământ sus în cer şi, ca un vultur înaripat, zbura pe deasupra pădurii celei dese şi a pietrelor celor mari şi venea spre mine. Deci, văzându-l zburând într-acest fel, m-am cutremurat şi am strigat: «Mare eşti, Doamne!» Şi de frică m-am tras puţin înapoi, şi într-o clipeală de ochi a sosit şi sfântul acolo, unde stăteam eu, cântând. Iar ce cânta eu nu am înţeles, căci mă minunam. Am căzut deci la picioarele lui şi l-am primit. Iar el m-a întrebat de când am venit în locul acesta. Apoi, apucându-mă de mână, m-a dus în coliba lui; şi după aceea m-a învăţat şi m-a sfătuit mult, zicându-mi: «Caută să nu spui cuiva ceea ce ai văzut, atât cât voi fi în această viaţă. Şi să ştii că ai să fii egumen al mănăstirii şi mitropolit al Arhidonului şi ai să pătimeşti multe. Însă rabdă, urmând lui Hristos, Care a fost spânzurat pe lemn; căci El îţi va fi ajutător întru ispitele care vor fi spre mărturia pătimirii tale». Şi toate acestea mi s-au împlinit, după proorocia sfântului.

Încă şi aceasta pe care am văzut-o eu însumi, nu voi s-o tac: Un monah, cu numele Iacob, l-a rugat pe sfântul ca să-i facă carte de milostenie, prin care să-şi scoată din robie pe fratele său. Şi tăcând puţin cuviosul, i-a zis cu asprime: «Du-te de scoate cei şaizeci de galbeni, pe care îi ai ascunşi în zidul turnului, şi-i dă spre răscumpărarea fratelui tău. Apoi, nu fi lacom şi mincinos şi să nu te mai robeşti iarăşi cu această patimă». Iar Iacob, auzind aceasta, a

mărturisit adevărul şi cerând iertăciune de la cuviosul pentru îndrăzneala lui, a dobândit-o pe aceasta".

Altădată un mirean a venit la cuviosul şi-l ruga cu plângere: „Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mi, căci un preot m-a blestemat şi a murit, iar acum nu ştiu ce să fac, eu ticălosul". Sfântul milostivindu-se de dânsul, i-a zis: „Mergi la mitropolitul Veriei, care stăpânea ca un arhiereu pe preotul acela ce a murit, şi să te ierte după legile creştineşti". Acest lucru s-a şi făcut, căci a dobândit de la dânsul iertare. Şi în acelaşi ceas a zis unui monah: „Du-te şi tu către preotul Ioan, ca să te ierte, mai înainte până nu moare, căci te-a blestemat când l-ai ocărât şi l-ai lovit cu un ciomag". Iar monahul, minunându-se că i-a spus greşeala lui, s-a dus împreună cu mireanul în Veria şi a luat iertare.

Odată arhiereul Traianupoliei a plecat cu diaconul său ca să meargă la cuviosul, vrând să-l ispitească de are cu adevărat mai înainte vedere; pe drum a luat rasa diaconului său şi s-a îmbrăcat cu dânsa. Şi astfel arhiereul a mers la dânsul, ca un diacon, apoi a zis către sfântul: „Binecuvintează, părinte; arhiereul este afară şi de voieşti, porunceşte să vină înăuntru". Iar sfântul a zis către dânsul: „Tu eşti arhiereul, şi tu să mă binecuvântezi; deci, nu te mai preface, căci eu eram acolo deasupra locului în care ai făcut înţelegerea". Şi aceasta zicând, a făcut metanie şi l-a binecuvântat arhiereul, apoi l-a sărutat, şi foarte mult s-a minunat.

Sfântul zicea încă şi aceasta despre cuviosul şi de Dumnezeu purtătorul Nifon Atonitul, că deasupra colibei lui era o peşteră mică, şi într-o zi a intrat în peşteră şi a adormit, iar după ce s-a sculat din somn a şezut şi a văzut dinaintea peşterii o femeie împodobită; dar cunoscând vicleana lucrare a diavolului, a făcut de trei ori semnul cinstitei Cruci, şi îndată s-a făcut nevăzută.

Apoi spunea şi despre sine, că „într-o zi de luni a venit un monah pe care nu l-am văzut niciodată şi a şezut înaintea colibei mele şi era cu totul slab de multa înfrânare, iar marţi dimineaţa, a venit la mine şi am vorbit împreună. Şi neavând pâine sau altceva, ca să mâncăm amândoi, a ieşit şi a şezut mai sus de coliba mea până joi dimineaţă, şi iarăşi a venit la mine şi am vorbit împreună, apoi iarăşi a ieşit şi a stat în locul cel dintâi până sâmbătă dimineaţă. Atunci am ieşit şi eu pentru puţină odihnă trupească, şi de atunci nu l-am mai văzut".

Deci, după ce a petrecut cuviosul părintele nostru Maxim 14 ani în peştera aceea, mai înainte zisă, unde îşi avea coliba sa, aproape de

Panaghia, a ieşit de acolo şi a venit aproape de Sfânta Lavră, numai ca să audă duhovniceştile organe, adică clopotele, şi acolo şi-a făcut o colibă mică, şi într-însa a şezut până la sfârşitul vieţii sale.

Sunt şi alte multe povestiri despre dumnezeiescul Maxim, adică mai înainte-vederi şi faceri de minuni mari şi învăţături de Dumnezeu înţelepţite, prin care povăţuia pe mireni, pe monahi şi pe fiecare om de orice stare; cu toate acestea este cu neputinţă ca să le scriem pe toate, fiind o mulţime.

Iar acestea pe care le-am scris, sunt asemenea ca şi cum am fi umplut un pahar cu apă din mare, pe lângă noianul mării, dar şi aceste puţine sunt destule ca să cunoască creştinii cum că nu numai în vremea aceea de demult preamărea Dumnezeu pe sfinţii Săi; ci şi acum şi în toată vremea pe toţi care Îl slăvesc pe El prin locurile cele bune îi preamăreşte cu semne şi minuni, care sunt ca nişte arvune ale slavei cea de-a pururea vecuitoare, pe care au s-o dobândească întru Împărăţia cerurilor. De aceea, trecând pe cele mai multe, venim acum către preasfinţitul sfârşit al sfântului, ca să sfârşim şi povestirea cea despre dânsul.

Un oarecare monah, care se numea Nicodim, a mers la cuviosul pentru folosul sufletesc; iar sfântul a zis către dânsul: „Frate Nicodime, eu acum degrabă o să mor". Deci, după aceea i-a arătat şi ziua adormirii sale, iar pe aceia care aveau să se afle la îngroparea lui, i-a spus mai înainte pe nume. Şi, când a sosit ziua aceea, pe care mai înainte i-a spus-o, Cuviosul Maxim a adormit, fiind de 95 de ani, în a 13-a zi a lunii ianuarie, şi a fost îngropat în mormântul pe care el însuşi şi l-a săpat, aproape de coliba lui. Şi îngroparea lui s-a făcut numai de aceia pe care el însuşi mai înainte i-a spus, că adică nu se va face întru arătare şi cu mulţime de popor. Şi a dat poruncă îngropătorilor să nu mute într-alt loc moaştele lui, nici să ia cineva o părticică dintr-însele, ci să le lase întregi şi ascunse în mormânt, ca să nu se slăvească de oameni.

Iar după ce s-au înştiinţat despre adormirea cuviosului, toţi părinţii Sfântului Munte foarte mult s-au mâhnit şi plângeau că s-au lipsit de un dascăl ca acesta de Dumnezeu înţelepţit la vieţuirea monahicească şi de un luminător prea strălucit, propovăduindu-i totdeauna pretutindeni vitejiile lui cele duhovniceşti şi dumnezeieştile lui daruri; şi făcând în fiecare an pomenirea sfântului cu cinste şi cu evlavie, precum se cuvine sfinţilor.

Şi aşa au slăvit şi slăvesc pe pământ oamenii pe Cuviosul Maxim cu cinste, iar sus în ceruri este slăvit de îngeri, care primind

preacuratul şi sfântul lui suflet, l-au aşezat în corturile sfinţilor şi l-au preamărit cu negrăita şi neînţeleasa lumină a dumnezeirii; iar acum stă înaintea lui Hristos, pe Care din tinereţile lui L-a dorit şi se bucură împreună cu îngerii şi cu sfinţii cei din veac, rugându-se neîncetat pentru noi.

Dar pentru ca să se arate că darul Sfântului Duh petrece nedespărţit de sfintele lui moaşte, nu a lipsit de a se face minunile cele cuvenite; căci un oarecare monah, cu numele Dionisie, care se poreclea Condostefanos, fiind bolnav de durere de cap multe zile, a alergat la mormântul cuviosului şi rugându-l cu credinţă şi cu lacrimi, ca să-i dea sănătate, a adormit puţin; apoi, deşteptându-se, s-a aflat sănătos şi preamărea pe sfântul. Şi luând în mâinile sale puţină ţărână de la mormântul sfântului, i se părea lui ca nişte mir minunat şi s-au umplut de bună mireasmă negrăită simţurile sale.

„Chiar şi eu însumi, zice scriitorul vieţii acestuia, care mai înainte am văzut pe sfântul zburând în văzduh, îmbolnăvindu-mă foarte rău şi ajungând aproape de moarte, deznădăjduindu-mă de viaţă, am chemat cu lacrimi în ochi pe sfântul întru ajutor, şi în somn arătându-mi-se, m-a făcut sănătos şi am primit viaţă a doua oară, slăvind pe Dumnezeu, împreună şi pe sfântul, căci mort fiind, am înviat".

Un ieromonah îmbunătăţit, cu numele Nifon, împreună cu alt oarecare sihastru au mers la mormântul sfântului şi, săpând, au luat o părticică din sfintele lui moaşte, şi atâta bună mireasmă a ieşit din ele, încât n-au putut să o sufere; pentru aceea, ştergând cu un burete udat cu apă acea bucăţică mică pe care au luat-o, şi-au uns cu credinţă şi cu evlavie simţirile lor. După aceea, au pus-o iarăşi la locul ei, ca să păzească porunca cuviosului, care zisese să rămână întregi şi nelipsite sfintele lui moaşte; apoi, luând ţărână numai, au astupat mormântul ca mai înainte, slăvind pe Dumnezeu, care aşa preamăreşte pe sfinţii Săi.

După aceea mult veselindu-se, mergeau în fiecare zi la mormântul sfântului şi se împărtăşeau de bună mireasmă, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Căruia se cuvine toată mărirea, cinstea şi închinăciunea, împreună cu Părintele Său cel fără de început şi cu Preasfântul şi de viaţă Făcătorul Său Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A PAISPREZECEA

POVESTIREA MONAHULUI AMONIE DESPRE UCIDEREA CUVIOŞILOR PĂRINŢI DIN SINAI ŞI RAIT[1]

Şezând eu odată, zice Amonie, în smerita mea chilie, în părţile Alexandriei, în locul ce se numea Canov, mi-a venit un gând să mă duc în părţile Palestinei, de vreme ce nu puteam suferi, văzând în toate zilele necazurile ce se făceau creştinilor de către chinuitorii cei fără de lege, iar pe Sfântul părintele nostru Petru, patriarhul, fugind şi ascunzându-se din loc în loc, neputând cu îndrăznire să-şi păstorească turma sa cea cuvântătoare; dar încă am dorit să văd şi Sfintele Locuri din Ierusalim şi să mă închin acolo unde a umblat Domnul nostru Iisus Hristos şi a săvârşit tainele rânduielii Sale.

Deci, m-am dus acolo şi m-am bucurat de toate lucrurile Domnului şi am mulţumit iubitorului de oameni Dumnezeu că m-a învrednicit a mă închina Sfintelor Locuri. Apoi m-am dus în pustie cu alţi monahi şi, Dumnezeu ajutându-mi, am venit în Muntele Sinai, în timp de 18 zile, şi m-am închinat acolo Sfintelor Locuri, unde am petrecut îndulcindu-mă de vederea şi de vorbele acelor părinţi cu chip îngeresc ai Sinaiului.

Pentru că în toate zilele umblam în chilia fiecăruia din ei pentru folos sufletesc, a căror rânduială a vieţii era într-acest chip: în toate zilele şedeau în chiliile lor, liniştindu-se, iar sâmbătă seara spre duminică se adunau toţi în biserică şi făceau împreună priveghere de noapte, iar dimineaţa, la Sfânta Liturghie, împărtăşindu-se cu Sfintele şi de viaţă făcătoare ale lui Hristos Taine, se adunau fiecare din ei iarăşi în chilia sa. Vederea lor era îngerească, pentru că se topiseră

[1] Aceasta s-a făcut în anul 288 după Hristos, pe vremea împăratului Diocleţian.

trupurile lor de înfrânarea cea mare şi de priveghere; căci vieţuiau ca nişte fără de trupuri, neavând nimic din cele ce s-au obişnuit a aduce plăcere şi patimi: nici vin, nici untdelemn, nici pâine, ci puţine finice sau muguri de stejar, şi cu acelea îşi hrăneau trupul lor. Însă pentru străini se aflau uneori şi pâini la locul cel rânduit.

Şi nu multe zile trecând, deodată au năvălit asupra părinţilor acelora mulţime de barbari, care se numeau blemieni şi, murind mai marele lor, pe acei părinţi pe care i-au aflat în locurile de primprejur, i-au ucis cu nemilostivire; iar câţi au fost aproape de vârf, au simţit tulburarea şi au fugit departe împreună cu sfântul părinte, egumenul locului, al cărui nume era Dula. Acela era cu adevărat om al lui Hristos, având multă răbdare şi blândeţe, ca nimeni altul; pentru aceea unii l-au numit şi Moise. Şi au ucis barbarii aceia pe toţi sfinţii care au fost în Horeb, în Tefrovil şi în Chidar, iar celelalte locuri dimprejurul Muntelui Sinai le-au prădat; apoi, apropiindu-se şi de noi, puţin de nu ne-au pierdut, nefiind nimeni să-i oprească.

Dar iubitorul de oameni Dumnezeu, Cel ce întinde mână de ajutor celor care Îl cheamă din toată inima, a poruncit să se aprindă o văpaie mare în sfântul vârf al muntelui, şi văzând tot muntele plin de fum, şi focul suindu-se până la cer, ne-am cutremurat toţi, şi puţin de n-am pierit de frica celor ce se vedeau, apoi căzând la pământ, ne-am închinat Domnului şi ne-am rugat Lui, să treacă primejdia ce era asupra noastră.

Iar barbarii, văzând focul, s-au înspăimântat şi îndată au fugit, aruncându-şi armele şi lăsându-şi şi cămilele, pentru că n-au putut măcar un ceas să rabde înspăimântătoarea vedere de foc. Iar noi văzând acestea, am mulţumit şi am slăvit pe Dumnezeu, Care nu lasă până în sfârşit pe cei care Îl cheamă.

Şi ne-am coborât din vârf şi am găsit pe fiecare în locul unde fusese înjunghiat. Şi erau în diferite locuri 38 părinţi omorâţi cu ucidere de sabie, având pe trupurile lor multe şi felurite răni, – al cărora chip de junghiere, cine poate să-l spună? – iar doi erau încă vii, anume Isaia şi Sava, răniţi foarte rău, încât abia suflau. Şi îndată am îngropat pe părinţii cei înjunghiaţi, cu mare plângere; iar pentru cei vii am avut grijă. Pentru că cine ar fi fost atât de nemilostiv, care pentru atâţia şi astfel de părinţi să nu fi plâns cu amar, pe bărbaţii cei cuvioşi şi cu sfânta cuviinţă, aruncaţi la pământ cu umilinţă? Dintre aceştia unul avea capul tăiat desăvârşit, al altuia abia se ţinea de o parte, altul era tăiat în două, altuia îi erau tăiate mâinile şi picioarele,

altul avea ochii scoşi şi altul era despicat în două de la cap până la picioare.

Dar cine poate să spună pe rând cele ce am văzut, pipăind trupurile sfinţilor şi îngropându-le! Iar acei doi fraţi care erau abia vii, zăceau bolind, iar unul dintre dânşii, anume Isaia, sosind noaptea, a adormit în al doilea ceas. Iar Sava, de a cărui sănătate era încă nădejde, a rămas viu, pentru că nu era rănit de cumplite răni, şi mulţumea lui Dumnezeu de cele ce i se întâmplaseră; însă era cuprins de necaz, că nu s-a învrednicit să moară cu sfinţii părinţi, drept aceea striga cu jale: „Vai, mie, păcătosul, vai mie cel nenumărat în ceata sfinţilor părinţi, ucişi pentru Hristos! Vai mie netrebnicul, cel într-al 11-lea ceas lepădat, cel ce am văzut limanul mântuitoarei împărăţii şi n-am intrat întru dânsa!"

Apoi se ruga cu umilite cuvinte: „Dumnezeule, Atotţiitorule, Cel ce ai trimis pe Fiul Tău Cel Unul născut spre mântuirea neamului omenesc; Unule, iubitorule de oameni, nu mă despărţi de cei mai înainte adormiţi sfinţi părinţi, ci cu mine să se împlinească numărul de 40 al robilor tăi. Aşa, Doamne, Iisuse Hristoase, binevoieşte întru aceasta, căci din pântecele maicii mele Ţie Ţi-am urmat şi pe Tine unul Te-am iubit". Astfel rugându-se, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, a patra zi după uciderea sfinţilor părinţi.

Şi încă având noi tânguire şi mâhnire în sufletele noastre, iar lacrimile fiind în ochii noştri, a venit un oarecare ismailitean şi ne-a spus că în cea mai dinăuntru pustie, ce se cheamă Rait, toţi pustnicii ce o locuiesc sunt ucişi de barbari. Şi locul acela era departe de noi, cale mai mult de 20 de zile, şi se află aproape de Marea Roşie, unde sunt 12 izvoare de apă, şi odinioară erau vreo 17 copaci de finic, precum se scrie în cărţile Numerilor, iar acum s-au înmulţit foarte.

Deci, l-am întrebat pe omul acela cum au fost ucişi părinţii şi care este numărul celor ucişi, dar n-a putut să ne spună, de vreme ce şi acela auzise de la alţii, cum că părinţii cei ce locuiau în Rait, toţi sunt ucişi de la mic până la mare. Şi trecând nu multe ceasuri, iată că şi altul acelaşi lucru ne spuse. Iar după puţine zile a venit un monah din părinţii cei ce au fost acolo, vrând ca să petreacă în Muntele Sinai, despre care ştiind părintele Dula, egumenul Muntelui Sinai, cu dinadinsul a început a-l întreba; vrând să ştie cu încredinţare de cele ce s-au întâmplat acolo sfinţilor părinţi, şi în ce chip fugind acela, s-a mântuit.

Despre aceea a început fratele a spune: „Eu, părinţilor, nu am vieţuit cu dânşii, decât aproape 20 de ani, iar alţii erau acolo de mulţi

ani; unii erau de 40 de ani, alţii de 60 de ani, iar alţii aveau 70 de ani în acel loc.

Locul acela este neted şi prea potrivit, foarte larg, iar în lungime ca de 70 de stadii. Dinspre răsărit are un munte ca un zid, care s-a întins până la Marea Roşie, acolo mulţi sihaştri aveau locuinţă, după cuvântul apostolului, *rătăcind prin pustietăţi, prin munţi, prin peşteri, şi în prăpăstiile pământului*. Iar aproape de munte era biserica lor, întru care în toate Duminicile se adunau bărbaţii cu adevărat creştini; şi, deşi erau pe pământ, dar cu sufletul şi cu viaţa erau asemenea îngerilor. Pentru că trupurile lor le-au trecut cu vederea, ca pe nişte lucruri străine, iar sufletele lor, nu numai cu o faptă bună, ci cu toate le-au împodobit; ale căror pătimiri, chinuri şi ispite, aduse asupra lor de diavoli, nu pot a le spune, iubiţilor, ca şi faptele bune ale tuturor. Însă ale unuia sau doi le voi spune spre folos şi destul va fi vouă, ca şi viaţa celorlalţi părinţi s-o înţelegeţi, auzind cele ce se vor grăi.

A fost unul dintre ei stareţ, anume Moise, care din tinereţe a iubit viaţa monahicească, fiind de neam din cetatea care era acolo aproape, ce se chema Faran. Acela era mai înainte egumen părinţilor celor ce locuiau acolo, iar anii vieţii lui în călugărie erau 73, petrecând în muntele acela într-o peşteră, care nu era departe de mănăstire, ca un adevărat al doilea Ilie Tesviteanul, pentru că toate cele ce cerea de la Domnul, le dădea lui.

Apoi, făcând semne cu puterea lui Dumnezeu şi tămăduind toate bolile, pe tot poporul cel ce locuia în hotarele Faranului, ca şi pe ismailitenii părţilor acelora, pe toţi i-a făcut creştini; pentru că văzând minunile şi tămăduirile ce se făceau de dânsul, au crezut întru Hristos şi veneau la Sfânta Biserică, primind Sfântul Botez. După aceea, sfântul părinte pe mulţi i-a scăpat de duhuri necurate, căci avea putere asupra diavolilor, cu darul lui Hristos.

Iar de când a început a se linişti acolo, n-a gustat pâine, dar pentru străini ţinea la dânsul puţină pâine, pe care i-o dădeau lui oamenii cei ce veneau din Egipt. Iar el singur avea ca hrană puţine finice şi apă. Ba încă şi îmbrăcăminte avea de finic şi iubea liniştea foarte mult, ca nimeni altul. Însă cu sârguinţă şi cu blândeţe primea pe cei ce veneau la dânsul pentru învăţătură.

Somnul lui era uşor şi scurt şi acela numai după cântarea Utreniei, iar celelalte ceasuri ale nopţii le petrecea fără somn. Iar în sfintele cele 40 de zile cu nimeni nu vorbea până în Joia cea Mare. În

toate cele 40 de zile îi erau destule spre hrană 20 de finice şi un pahar de apă, dintre care de multe ori îi prisoseau, până la Sfintele Patimi – precum ucenicul lui ne-a spus nouă.

Deci, odinioară, în sfintele 40 de zile, un om, anume Vedian, începător al neamului arabilor, a fost dus la dânsul pentru tămăduire, fiind cuprins de duhul cel necurat. Şi apropiindu-se de chilia stareţului ca la o stadie, l-a aruncat pe el vicleanul duh şi a început a striga: „O, la cine mă duceţi, pentru că eu nici măcar un ceas n-am putut ca să împiedic şi să ispitesc pe înşelătorul acela?" Acestea zicându-le, a ieşit din el şi îndată s-a tămăduit omul şi a crezut în Hristos, cu mulţi alţii, şi s-a învrednicit Sfântului Botez mai pe urmă. Apoi multe altele trebuia ca să vă spun vouă pentru acel cuvios, dar vremea neajungând, este nevoie a tăcea, căci s-a sfârşit, fiind înjunghiat de barbarii cei ce năvăliseră.

La acest minunat şi fericit părinte a fost un ucenic de un nume cu el – pentru că se chema Moise –, din părţile Tebaidei, care a sihăstrit cu dânsul 46 de ani, neschimbând nimic din rânduiala părintelui său, şi a fost pildă celorlalţi monahi tineri, cu care şi eu la început am vieţuit; iar pentru cea fără măsură a lui înfrânare m-am despărţit de dânsul; şi acesta a fost ucis cu ceilalţi sfinţi părinţi. Ar fi fost aşijderea de folos a pomeni şi faptele celorlalţi părinţi; însă pentru scurtimea vremii pe toate lăsându-le, numai de un cuvios încă voi pomeni.

Era între dânşii un părinte anume Iosif, de neam analitean; acela petrecea departe de la apă ca de două stadii, zidindu-şi locaş cu mâinile sale, fiind bărbat sfânt cu adevărat, cu toate faptele bune împodobit; iar acolo era de 30 de ani. Iar ucenicul lui nu era petrecător cu dânsul, ci aproape, undeva într-o altă chilie.

La acest Cuvios Iosif oarecând a venit un frate, ca să-l întrebe ceva, iar când a bătut în uşă şi nu i-a răspuns stareţul, a privit pe o ferestruică şi a văzut pe stareţ stând în mijlocul chiliei, fiind ca o flacără de la cap până la picioare; deci, înfricoşându-se şi slăbind cu trupul, a fost ca un mort două ceasuri, şi deşteptându-se ca din somn, şedea lângă uşa stareţului. Iar stareţul îndeletnicindu-se întru gândirea la Dumnezeu, nu ştia ce se petrecea, şi, trecând cinci ceasuri, iarăşi fratele acela a bătut şi deschizându-i stareţul, l-a adus înăuntru şi l-a întrebat: „Când ai venit, fiule?" Iar el răspunzând, a zis către stareţ: „Sunt patru ceasuri şi mai mult de când am venit, dar ca să nu te supăr, părinte, n-am bătut până acum".

Deci a cunoscut fericitul stareţ cum că-l văzuse fratele şi nimic nu i-a zis lui; ci câte l-a întrebat, i-a spus lui cele folositoare şi cu pace l-a liberat. Iar după ducerea acelui frate, a lăsat minunatul stareţ chilia sa şi s-a făcut nevăzut, temându-se de slava omenească.

După câteva zile, un ucenic al lui, anume Ghelasie, venind în chilia stareţului, nu l-a aflat şi mult l-a căutat rătăcind prin pustia aceea, însă nu l-a aflat nicăieri. Şi s-a întors în chilia stareţului, vărsând multe lacrimi şi s-a sălăşluit într-însa, ca măcar chilia părintelui văzând-o, să primească puţină mângâiere sufletului său. Deci a petrecut în chilia părintelui şase ani, iar după acei şase ani, într-una din zile, la nouă ceasuri, a bătut în uşă cineva şi, ieşind Ghelasie, a văzut pe părintele său stând afară şi s-a mirat de această neaşteptată vedere; pentru că i se părea că vede un duh, însă cu bucurie a zis către dânsul: „Fă rugăciune, părinte!" Iar stareţul a făcut rugăciune şi l-a sărutat.

După aceea a zis către ucenic: „Bine ai făcut, fiule, spunându-mi despre rugăciune mai înainte, pentru că în multe feluri sunt cursele diavolului". Iar fratele a zis către dânsul: „Pentru ce ai voit părinte ca să te desparţi de părinţi şi pe mine, fiul tău, să mă laşi? Că iată în mâhnire şi în plângere am fost până acum". Dar stareţul i-a zis: „Pricina ducerii mele, fiule, numai Dumnezeu singur o ştie. Însă până acum nici din locul acesta nu m-am depărtat, nici pe tine nu te-am lăsat, nici a trecut vreo duminică în care să nu mă împărtăşesc cu părinţii în biserică, cu sfintele cele fără de moarte Taine ale lui Hristos, Dumnezeul nostru".

Şi se mira fratele cel mai mult, cum umblând printre ei, de nici unul nu se vedea. Şi i-a zis lui: „Dar acum părinte, cum ai venit la fiul tău?" Stareţul i-a răspuns: „Iată acum, fiule, a sosit vremea ducerii mele către Domnul şi am venit ca să mă îngropi". Şi mult vorbind cu fratele despre cele folositoare, şi întărindu-l pe el, şi-a ridicat mâinile sale către cer şi a făcut pentru dânsul o rugăciune; şi aşa cu pace a adormit întru Domnul.

Apoi, îndată venind fratele, ne-a spus nouă, şi adunându-ne cu stâlpări, ramuri şi cu cântări multe, l-am dus în biserică, avându-şi faţa luminată precum a fost de demult a proorocului Moise, şi l-am pus cu cei mai dinainte adormiţi sfinţi şi dumnezeieşti părinţi. Încă şi multe altele aveam să vă spun vouă, dar vă las, de vreme ce este vremea să spun cele despre barbari, pentru că vă văd pe voi că doriţi a auzi cum au fost ucişi sfinţii părinţi de către dânşii.

Drept aceea, acei fericiţi părinţi au fost desăvârşiţi, căci au vieţuit întru multă sărăcie şi necâştigare; apoi cu vitejie au răbdat pentru Domnul necazurile, totdeauna îndeletnicindu-se în rugăciune şi în dumnezeiască vedere. Şi eram noi acolo toţi locuitorii 43. Şi iată veniră doi oameni spunându-ne cum că „din cealaltă parte de mare, dinspre Etiopia, au venit mulţime de barbari cu corăbiile, care prinzându-ne pe noi care treceam cu caicul (barca), ne-au oprit, zicându-ne: «Să ne duceţi la cetate, căci nu vă vom ucide pe voi». Iar noi chiar nevrând, am făgăduit, dar căutam vreme când va sufla austrul, ca să plecăm. Însă Dumnezeu ajutându-ne, noi doi am scăpat noaptea cu caicul din mâinile lor. Şi vă spunem vouă aceasta, ca să vă păziţi o vreme, ca nu cumva barbarii aceia umblând pe lângă locul acesta, să vă nimerească şi să vă ucidă, căci sunt 300 la număr".

Noi auzind acestea, ne păzeam, punând străji pe lângă mare, că dacă vor vedea corabia venind, să ne spună. Apoi, făcând priveghere toată noaptea, ne rugam lui Dumnezeu ca să rânduiască cele de folos pentru sufletele noastre. Iar în ceasul întâi al nopţii s-a văzut corabia cu pânza ridicată venind spre noi. Iar mirenii câţi se aflau împrejurul locului aceluia, ce se numea Faran, s-au pregătit de război, apărându-şi femeile şi copiii, şi s-au adunat toţi bărbaţii, 200 la număr, afară de femei şi de copii; iar noi am alergat la biserica noastră, care era îngrădită cu ogradă.

Şi sosind corabia aceea la liman cu barbarii, povăţuindu-se de corăbieri, au petrecut noaptea sub poalele muntelui de apus, aproape de izvoare. Deci, făcându-se ziuă, îndată barbarii legând pe corăbieri, i-au aruncat afară şi numai pe unul l-au lăsat în corabie, împreună cu un barbar, ca să nu se poată duce corăbierul acela cu corabia.

Apoi veniră la izvoare, unde îi întâmpinară bărbaţii cei de acolo, ieşind la război; şi de amândouă părţile s-au aruncat săgeţi multe. Dar, barbarii fiind iscusiţi la rău, au gonit pe bărbaţii cei de acolo şi au ucis dintr-înşii o sută patruzeci şi şapte la număr, iar ceilalţi din ei au fugit pe unde au putut. Iar barbarii, luând femeile şi copiii, îi ţineau la ei, nelegiuiţii.

După aceasta, ca nişte animale sălbatice, s-au repezit spre noi, către ograda mai sus zisă, nădăjduind ticăloşii că vor găsi la noi mult aur; şi înconjurând zidurile cetăţii, strigau fără de rânduială şi cu glasuri de barbari ne înfricoşau. Iar noi fiind în cea mai de urmă primejdie şi necaz, nu ne pricepeam ce să facem, decât numai spre Dumnezeu strigam, tânguindu-ne.

Şi unii din noi răbdau acel necaz cu vitejie, alţii plângeau, iar alţii rugându-se, mulţumeau lui Dumnezeu. Şi unul pe altul mângâindu-se, strigau cu toţi împreună: „Doamne miluieşte". Şi stând părintele nostru Pavel în mijlocul bisericii, a zis: „Ascultaţi-mă părinţilor şi fraţilor, pe mine cel păcătos şi mai de pe urmă între voi toţi; ştiţi cu încredinţare toţi cum că pentru dragostea Domnului Iisus Hristos ne-am despărţit de lumea cea deşartă şi petrecem în această pustie şi ne-am învrednicit a purta jugul Lui cel bun, în foame şi în sete. Şi umblând în cea mai de pe urmă sărăcie, am defăimat toate cele pământeşti şi deşarte, ca să ne învrednicim a fi părtaşi împărăţiei Lui cereşti, şi acum, afară de aceasta, nimic nu nădăjduim, chiar moartea de ni s-ar întâmpla nouă în ceasul acesta.

Drept aceea, de ar voi Stăpânul nostru, ca degrab să ne libereze din viaţa cea deşartă şi să ne aibă la El, apoi pentru ce să ne mâhnim şi să nu răbdăm? Oare nu mai mult ne vom bucura? Pentru aceasta suntem datori a mulţumi şi a ne bucura şi nicidecum a ne împuţina cu sufletul. Pentru că ce este nouă mai frumos, sau ce este mai dulce decât aceasta, ca adică să vedem slava Domnului şi să privim la sfânta Lui faţă cea dumnezeiască? Aduceţi-vă aminte, fraţilor şi părinţii mei, cum întotdeauna am fericit şi am preamărit pe sfinţii mucenici, cei mai dinainte, şi unul altuia povesteam pătimirile lor, cum pentru numele lui Hristos au fost chinuiţi şi doream ca împreună cu dânşii să ne aflăm. Iată acum vremea a sosit, căci dorinţa noastră se îndeplineşte, adică să ne săturăm cu dânşii de aşteptarea noastră în veacul ce va să vie; drept aceea, nicidecum să nu vă împuţinaţi, nici să vă tulburaţi de necaz, nici să vă înfricoşaţi, ci cu nevoinţă să vă încingeţi cu putere şi moartea s-o răbdaţi cu vitejie; căci Dumnezeu ne va primi cu milostivire în Împărăţia Sa".

Şi răspunzând apoi cu toţii, au zis: „Precum ai grăit, cinstite părinte, aşa vom face, pentru că ce vom răsplăti Domnului pentru toate ce ne-a dat? *Paharul mântuirii vom lua şi numele Domnului vom chema*". Apoi Sfântul părintele nostru Pavel, întorcându-se spre răsărit şi ridicându-şi mâinile spre cer, a zis: „Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule Atotţiitorule, nădejdea şi ajutorul nostru, nu ne uita pe noi nevrednicii robii Tăi; ci adu-ţi aminte de sărăcia noastră şi de necazul nostru, căci s-au smerit sufletele noastre. Întăreşte-ne pe noi în ceasul acesta, Doamne, în vremea primejdiei noastre, primeşte ca o jertfă bineprimită, întru miros de bună mireasmă, sufletele noastre ale tuturor, căci Ţie se cuvine slava şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Apoi, toţi zicând „Amin", îndată s-a auzit un glas din Sfântul Altar, noi toţi auzindu-l astfel: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni pe voi.*

Atunci frică şi spaimă au căzut peste noi, de glasul acela, şi au slăbit inimile şi genunchii noştri; căci *duhul este osârduitor*, precum a zis Domnul, *iar trupul neputincios*. Şi numai feţele noastre le aveam privind spre cer, iar de viaţa aceasta ne deznădăjduisem.

Iar barbarii neîmpotrivindu-li-se nimeni, nici oprindu-i, au adus lemne lungi şi cu acelea au sărit zidurile ogrăzii; apoi deschizând uşa, au intrat ca nişte lupi sălbatici şi fiare neîmblânzite, având săbiile în mâinile lor şi prinzând un bătrân cinstit, căruia îi era numele Ieremia, care şedea lângă uşile bisericii, au zis către dânsul: „Arată-ne pe mai marele vostru!" Iar acela privind la ei, a văzut feţele lor negre ca şi armele din mâinile lor şi a zis către dânşii: „De ce mă îngroziţi, vrăjmaşi ai Hristosului meu? Nimic nu voi arăta vouă despre cele ce mă întrebaţi". Şi acolo aproape era şi egumenul.

Iar barbarii s-au mirat de vitejia bărbatului, care nu s-a temut deloc, ci mai ales i-a ocărât; deci cu mânie legându-i mâinile şi picioarele, l-au dezbrăcat, iar cu săgeţile i-au săgetat tot trupul fericitului; şi astfel nevoindu-se cu vitejie asupra diavolului şi capul balaurului călcându-l, mai înainte decât toţi cu cunună mucenicească s-a încununat, făcându-se începătură şi chip de pătimire bătrânilor şi tinerilor.

Deci văzând acestea sfinţitul părintele nostru Pavel, degrabă a ieşit la dânşii, strigând: „Eu sunt cel pe care voi îl căutaţi". Şi cu al său deget se arăta că însuşi el este, pe care aceia îl caută.

Şi s-a dat viteazul rob al lui Hristos pe sine barbarilor, neînfricoşându-se, nici luând aminte la rănile şi chinurile ce erau să-i facă nelegiuiţii mai înainte de moarte. Şi-l întrebau, zicând: „Spune nouă unde ai aurul tău ascuns?" Iar acela cu cuvânt blând, precum grăia totdeauna, a zis către dânşii: „Să mă credeţi că nici un lucru pământesc n-am avut în toată viaţa mea, decât numai aceste haine vechi, pe care le vedeţi pe trupul meu"; şi le-a arătat pe acelea cu mâna, ţinând îmbrăcămintea sa.

Iar ei cu săgeţile tot trupul lui l-au săgetat şi capul cu pietre i l-au zdrobit, zicându-i: „Adu-ne averile tale!" Dar după ce l-au chinuit mult şi n-au găsit nimic, îndată i-au tăiat capul în două cu sabia, încât atârna de o parte şi de alta pe amândoi umerii şi multe răni luând pe trupul său, zăcea mort la picioarele părintelui celui mai înainte ucis, fiind al doilea purtător de biruinţă asupra diavolului. Iar eu, ticălosul,

văzând nemilostiva moarte şi sângele sfinţilor vărsat şi cele dinăuntru aruncate pe pământ, de frică căutam un loc în care să scap fugind.

Şi erau acolo, în partea stângă a bisericii, puţine ramuri de finic şi, pe când barbarii zăboveau la Sfântul părintele nostru Pavel, m-am ascuns sub ramurile acelea, gândind astfel că cu adevărat una din două va fi mie: sau mă voi ascunde şi de moarte voi scăpa, sau şi pe mine aici găsindu-mă, mă vor ucide. Iar nelegiuiţii barbari lăsând pe cei doi părinţi morţi, au intrat în biserică răcnind şi cu săbiile lor pe toţi părinţii i-au ucis, pe cei tineri şi pe cei bătrâni, cu nemilostivire dându-i la moarte".

Acestea spunându-ne monahul acela cu suspinare, plângea amar şi se tânguia foarte, încât şi pe noi, zice Amonie, ne-a pornit spre tânguire şi plângere mare; apoi am plâns toţi, încât puteai să vezi lacrimile ca pâraiele ieşind din ochii noştri şi hainele noastre se udau de multa plângere.

Apoi, acel minunat frate plângând, grăia: „Ce voi zice sau ce voi spune fraţilor de cele vrednice de multă tânguire pe care le-au văzut ochii mei?" Era acolo un părinte mare, cu numele Adam, care avea un ucenic tânăr, ca de 15 ani, anume Serghie, pe care îl crescuse din copilărie, şi din mică vârstă îl învăţase viaţa monahicească şi l-a deprins la luptă şi la război împotriva diavolilor. Pe acesta văzându-l barbarii foarte frumos la faţă şi fiind încă tânăr, li s-a făcut milă de dânsul, şi nu l-au ucis, ci apucându-l de mână l-au scos afară, vrând ca să-l ia cu ei. Iar tânărul văzând că nu este ucis cu fraţii şi cu părinţii, ci că are să fie împreună călător cu barbarii cei fără de lege, se tânguia cu amar; apoi, aprinzându-se cu duhul şi toată frica şi spaima de la sine lepădând-o, bărbăteşte a alergat, şi, apucând sabia de la un barbar, a lovit pe unul din ei peste umăr, ca măcar astfel să pornească spre mânie pe barbari şi să-l ucidă.

Deci, s-a făcut aceea, pentru că de mânie multă umplându-se barbarii, l-au tăiat bucăţi. Iar el, zâmbind, striga: „Binecuvântat este Domnul care nu ne-a dat pe noi vii în mâinile oamenilor celor păcătoşi". Şi aceasta zicând, a adormit întru Domnul. Acestea văzându-le eu, m-am rugat Preaînduratului şi Iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să mă acopere de la faţa acelor fără de lege barbari şi să le orbească ochii, ca să nu mă vadă, ca măcar eu să îngrop trupurile sfinţilor.

Drept aceea, tăindu-se sfinţii, au umplut toată Sfânta Biserică de sânge, neînfricoşându-se, nici întristându-se deloc, ci bucurându-se

mulţumeau lui Dumnezeu de cele ce s-au întâmplat, căci mintea o aveau îndreptată către Stăpânul lor şi, bine vieţuind pe pământ, s-au făcut biserică Sfântului Duh, şi pe toate cele frumoase şi deşarte ale lumii acesteia lăsându-le, lui Dumnezeu au urmat, iar la sfârşit, prin felurite munci, au murit pentru numele Lui.

Iar barbarii aceia, după uciderea părinţilor, au cercetat toată mănăstirea, socotind că vor afla acolo multă bogăţie, neştiind nelegiuiţii că sfinţii părinţi nimic pământesc n-au câştigat, ci, în trup fiind, au vieţuit îngereşte. Iar acestea făcându-se, măcar că nici o picătură de sânge nu aveam în mine, însă cu totul ca un mort zăcând, socoteam că şi ramurile acelea le vor scutura, căutând comoară. Şi adeseori priveam de sub ramuri, când vor veni la mine, ca aflându-mă să mă ucidă, ca şi pe ceilalţi. Deci moartea o aveam înaintea ochilor şi mă rugam lui Dumnezeu să mă mântuiască, dacă îi este cu plăcere.

Şi venind spre ramuri barbarii, au defăimat acel lucru şi s-au dus de acolo, întunecându-le Dumnezeu mintea şi ochii. Apoi lăsând pe sfinţii părinţi zăcând morţi, şi negăsind nimic să ia, s-au întors la izvoare, vrând să se ducă la mare, dar, ajungând acolo, au găsit corabia sfărâmată, căci corăbierul pe care îl lăsaseră s-o păzească, fiind iubitor de Hristos, a tăiat funia corabiei, tăinuindu-se de barbarul care era cu dânsul. Şi fiind vânt, corabia s-a lovit de mal şi a pierit, iar corăbierul, ucigând pe barbar, a fugit şi s-a ascuns în munţi. Iar barbarii aceia pierzându-şi nădejdea, nu se pricepeau ce să facă şi cum să se întoarcă în pământul lor, iar de multă mânie, au tăiat cu sabia pe toţi robiţii pe care i-au avut cu dânşii, pe femei şi pe copii, iar după aceea au aprins foc şi au ars toţi finicii ce creşteau acolo.

Şi zăbovind ei în acestea, au venit mulţime de bărbaţi din cetatea Faran, cu şase sute săgetători aleşi, pentru că auziseră de uciderea sfinţilor părinţi ce se făcuse în Rait. Atunci barbarii, simţind venirea lor, s-au pregătit de luptă şi ducându-se spre mare, au făcut război, pe când răsărea soarele; apoi, slobozindu-se multe săgeţi din amândouă părţile, cei ce erau din Faran, fiind mai mulţi, au biruit pe barbari şi au ucis pe mulţi din ei.

Apoi barbarii, nemaiavând nădejde de scăpare, s-au împotrivit bărbăteşte până la al nouălea ceas – şi au ucis oameni din Faran optzeci şi patru, iar pe mulţi alţii i-au rănit. Iar barbarii au căzut toţi în acel loc, nefugind nicidecum de vrăjmaşi, nici depărtându-se din locul acela.

Acestea făcându-se, eu am luat puţină îndrăzneală şi am ieşit din locul unde eram ascuns şi, pipăind trupurile părinţilor ucişi, i-am aflat pe toţi morţi, afară de trei, pe Domn, pe Andrei şi pe Orion, dintre care Domn zăcea chinuindu-se cumplit, pentru că avea în coaste o rană cumplită; iar Andrei mai pe urmă a rămas viu, căci deşi avea multe răni, dar nu erau aşa de cumplite.

Iar Orion nu avea nici o rană pe trup, pentru că barbarii l-au lovit din partea dreaptă şi sabia a ieşit prin haină pe partea stângă, neatingându-se nicidecum de trupul lui. Şi socotind barbarul că este mort l-a lăsat şi s-a repezit la alţii, iar el aruncându-se între alţii, a zăcut ca un mort. Deci acesta, sculându-se, se ducea pe la trupurile sfinţilor, pipăindu-le şi plângând cu mine şi tânguindu-se de cele ce ni se întâmplaseră.

După aceasta, bărbaţii din Faran, lăsând trupurile barbarilor lângă malul mării, spre mâncarea fiarelor şi păsărilor cerului – au adunat trupurile prietenilor lor, fiind multe; şi, făcând plângere şi tânguire mare, le-au îngropat sub poalele muntelui, unde erau izvoarele, şi s-au întors la noi. Apoi a venit şi boierul lor, Vedian, care s-a izbăvit de duhul cel necurat prin Cuviosul Moise, precum am zis mai înainte.

Cu acel boier intrând în biserică, ne-am tânguit şi am plâns cu amar, bătându-ne piepturile noastre, căci vedeam aruncată la pământ turma lui Hristos, ca oile cele răpite de fiare. Şi puteai să vezi pe cei bătrâni cu sfinţită cuviinţă, cu căruntele cinstite, iar pe cei tineri – având nişte chipuri îngereşti, pentru că străluceau feţele lor ca floarea de dimineaţă, arătând semnele vieţii lor îmbunătăţite. Dar înfricoşate şi cumplite răni aveau robii lui Hristos şi mucenicii, pentru că unul avea rană de la umeri până la pântece, iar altul zăcea la pământ tăiat în două, unuia capul îi era tăiat, iar altuia ochii scoşi, unuia mâinile şi picioarele îi erau tăiate, iar altuia înfiptă suliţa în inimă; şi toţi aşa s-au sfârşit, având diferite răni pe trupuri, căci în viaţă fiind, totdeauna au avut în minte omorârea Domnului Iisus Hristos, ca astfel şi viaţa lui Iisus să se arate în trupurile lor; şi toată viaţa lor cheltuind-o cu bună plăcerea lui Dumnezeu, la sfârşitul lor s-au luminat prin chinuri şi în ceata sfinţilor mucenici s-au numărat.

Deci, am adunat la un loc trupurile lor cele sfinte, iar iubitorul de Hristos boier Vedian cu ceilalţi au adus de la Faran haine luminoase şi am îngropat pe sfinţi, în număr de treizeci şi nouă. Şi toţi cei ce s-au întâmplat acolo, luând ramuri şi stâlpări de finic, au

mers la îngroparea sfinţilor cu psalmi şi cu cântări, ducând împreună cinstitele lor moaşte şi le-am pus în mormânt toate împreună, afară de Domn. Iar Domn, despre care am pomenit mai înainte, fiind roman de neam, era încă viu, dar sosind seara, a adormit şi acela întru Domnul; apoi, aducându-l, l-am pus aproape de sfinţii părinţi.

Aceşti sfinţi mucenici ai lui Hristos s-au sfârşit în a paisprezecea zi a lunii ianuarie, în ceasul al nouălea. Părinţii Andrei şi Orion au rămas acolo, având două gânduri, ca ori să rămână în acel loc, ori să se ducă. Iar eu, neputând suferi pustiirea acelui loc, precum şi tânguirile şi lacrimile ce se vărsau pentru părinţii cei înjunghiaţi – am venit la voi. Însă iubitorul de Hristos Vedian mă silea mult să petrec acolo, şi făgăduia că va veni adeseori la noi şi ne va aduce cele de trebuinţă. Dar n-am voit, pentru pricinile ce s-au spus înainte. Deci, rogu-mă vouă, părinţilor, ca şi cele ce s-au întâmplat aici, pe toate să mi le spuneţi, precum de la mine toate le-aţi auzit cu amănuntul".

Iar noi, zice Amonie, spunându-i cele ce au fost aici, ne-am minunat de judecăţile lui Dumnezeu, cum într-o zi au fost ucişi sfinţii părinţi, şi cum acelaşi număr s-a aflat şi acolo şi aici, şi iarăşi ne-am tânguit şi am plâns toţi împreună. Apoi, sculându-se Cuviosul părintele nostru Dula, a zis: „Cu adevărat, iubiţii mei, ei ca nişte aleşi robi ai lui Hristos s-au învrednicit de bucuria şi de cămara cea cerească, după atâtea nevoinţe şi ispite, încununându-se cu cununa mucenicească – şi acum sunt în mare slavă şi cinste. Iar noi, care am rămas, cu toate necazurile ce au fost, să ne îngrijim de noi şi să-i rugăm pe aceia să se roage Domnului pentru noi, ca şi noi să avem împărtăşire cu dânşii întru cereasca împărăţie; şi acum să înălţăm lui Dumnezeu cântări de mulţumire, căci ne-a apărat de mâinile barbarilor". Deci, zicând acestea, pe toţi ne-a ridicat cu mărime de suflet, iar necazul inimii noastre l-am prefăcut în bucurie şi sufletele noastre le-am mângâiat cu cuvinte înţelepte.

Iar eu, păcătosul Amonie, m-am întors cu Dumnezeu în părţile Egiptului şi toate acestea le-am scris pe hârtie. Dar în locul cel dintâi care se cheamă Canov, nu m-am dus deloc, ci am şezut aproape de Memfis, într-o chilie mică, în care petrecând, adeseori îmi aduc aminte şi citesc chinurile şi nevoinţele cuvioşilor mucenici ai lui Hristos; cu care împreună şi nouă să ne dea Domnul ca să avem împărtăşire în Împărăţia Lui cea cerească, şi să ne îndulcim cu bunătăţile cele negrăite şi veşnice, cu toţi cei ce-L iubesc, căci Aceluia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, cu Cel fără de

început al Lui Părinte şi cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Lui Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, POMENIREA CELEI DE A DOUA UCIDERI A CUVIOŞILOR PĂRINŢI, CARE S-A FĂCUT ÎN SINAI ŞI ÎN RAIT, PE VREMEA FERICITULUI NIL PUSTNICUL

După cea dintâi ucidere a cuvioşilor părinţi, trecând ani mulţi, iarăşi a fost la poalele Muntelui Sinai, în zilele Cuviosului Nil Pustnicul, năvălirea barbarilor care locuiau în pustia ce se întindea de la Arabia, până în Egipt şi care se învecinează cu Marea Roşie şi cu Iordanul. Iar locuinţa acelor barbari nu era în cetăţi şi case, ci în corturi şi în tabere; căci trecând din loc în loc, acolo petreceau mai mult, unde găseau apă bună şi păşune pentru dobitoacele lor. Şi se hrăneau nu din lucrul mâinilor lor sau din neguţătorie, nici din lucrarea pământului, nici din vânarea fiarelor, ci mai ales din război; pentru că toate uneltele lor erau: sabie, arc şi suliţă, şi toată sârguinţa lor era ca să năvălească asupra satelor străine şi să facă războaie la drumuri.

Iar cuvioşii părinţi, care şi-au ales viaţă singuratică pentru Dumnezeu, locuiau în pustiul Sinai, trăind unii în peşteri şi în crăpăturile pietrelor, alţii zidindu-şi chilii mici în nişte locuri aproape de ape; iar alţii petreceau lângă biserică, hrănindu-se cu verdeţuri crude, cu finice şi cu alte poame ce se află acolo; pentru că puţini dintr-înşii mâncau pâine, căci mare înfrânare şi postire aveau. Unul mânca o dată pe zi, altul a doua sau a treia zi, iar altul în toată săptămâna numai o dată îşi întărea trupul neputincios cu hrană. Şi viaţa tuturor era asemenea cu a îngerilor, căci, defăimând cele trupeşti ale lor, se îngrijeau pentru sufletele lor şi se sârguiau să placă Domnului, căruia cu osârdie îi slujeau, arzând cu duhul şi mărindu-L ziua şi noaptea; pentru că rugăciunea şi cântarea de psalmi erau în gurile lor neîncetat, iar în ziua duminicii toţi se adunau într-o biserică şi acolo făcând rugăciuni de toată noaptea, se împărtăşeau cu dumnezeieştile Taine, apoi intrând iarăşi în chiliile lor, se linişteau.

Atunci era între dânşii şi Cuviosul Nil, pustnicul, care mai întâi a fost eparh în Constantinopol, şi a avut, din cinstită însoţire, doi fii;

apoi, sfătuindu-se cu a sa soţie, au lăsat lumea. Deci pe aceea au tuns-o în mănăstire de fecioare în rânduiala monahicească, împreună cu o fiică, iar el luând pe celălalt fiu, Teodul, au mers în Muntele Sinai şi a fost singur văzător al primejdiei care s-a adus de barbari şi a scris mai pe urmă cum au fost ucişi sfinţii părinţi.

Şi era petrecerea Cuviosului Nil în munte şi avea obicei de a cerceta pe părinţii care locuiau acolo împrejur. Drept aceea, odată s-a pogorât din munte, de la locul său, cu fiul, şi au mers la părinţii care erau în locul numit la Sfântul Rug, unde masa fiind pusă înainte seara, preotul acelui loc, fericitul Teodul, a zis către fraţi: „Cine ştie de ne vom mai aduna iarăşi înainte de moarte la această masă". Aceasta o zicea văzând mai înainte cu duhul ispita care avea să fie.

Iar în ziua următoare, după cântarea Utreniei, au năvălit barbarii deodată în sfântul loc şi, precum câinii cei turbaţi, au înconjurat locaşul; şi cu glasuri fără de rânduială umplând văzduhul, înfricoşau pe cei ce erau înăuntru. Apoi s-au repezit la cămările în care era adunată puţină hrană pentru pustnici, căci poame uscate pentru iarnă erau acolo, spre întărirea mult ostenitelor trupuri ale robilor lui Dumnezeu; deci, acea hrană au răpit-o mai întâi barbarii, după aceea, au alergat la biserică, în care se adunaseră părinţii, şi, scoţându-i pe toţi de acolo, i-au dezbrăcat de rase şi spre ucidere i-au pus în rând, după cum erau mai bătrâni de ani.

Şi întâi preotului sfântului loc, fericitului Teodul, care a pus masa în seara dinainte, i-au poruncit să-şi plece grumajii spre tăiere. Iar doi barbari cu săbiile scoase, privind cu ochii mânioşi, stăteau împrejurul cuviosului. Şi el plecându-se sub sabie, întru nimic n-a arătat că se teme, ci numai cu cuvinte blânde a zis: „Binecuvântat este Domnul". Deci lovind într-însul amândoi barbarii, unul după altul, i-au făcut o rană de la spate până la fălci, iar alta de la umeri până la piept; şi astfel dumnezeiescul bărbat a căzut la pământ. Apoi au apucat pe celălalt bătrân, care locuia împreună cu prezbiterul, şi pe acela l-au ucis. Mai era acolo un copil care slujea prezbiterului; aceluia i-au poruncit să adune nişte seminţe vărsate pe pământ, ca şi cum vrând să-l cruţe pe el, ca pe un folositor de slujbă; iar acela plecându-se jos şi adunând, un bărbat stând dinapoi şi scoţând sabia în taină, a lovit pe copil şi l-a ucis.

Atunci fiind ucişi şi alţi părinţi, unii din barbari au arătat cu mâna celorlalţi monahi ca să fugă, astfel voind Dumnezeu. Şi cei ce erau cu trupul mai tari şi puteau să fugă, au fugit prin văi, în muntele unde era cu greu barbarilor să se apropie.

Deci putând şi fericitul Nil să scape cu cei ce fugeau, s-a izbăvit de moarte; iar Teodul, fiul său, a rămas în mâinile barbarilor, dar fiind foarte frumos la faţă, nu l-au ucis, ci l-au luat legat cu ei, vrând să-l dea spre jertfă luceafărului pe care îl cinsteau în loc de Dumnezeu. Pentru că ei nu ştiau pe unul Dumnezeu, Ziditorul tuturor, şi nici idolilor nu se închinau, nici pe vreunul din zeii păgâneşti nu-l cinsteau, numai luceafărului îi slujeau şi aceluia totdeauna îi aduceau ca jertfă lucrurile cele mai bune, iar mai ales pe tinerii cei frumoşi robiţi îi înjunghiau lui, mai înainte de răsăritul soarelui. Deci spre aceea l-au cruţat pe fiul lui Nil.

Încă au prădat şi alte locaşuri monahiceşti ce erau împrejur şi, pe mulţi sfinţi părinţi ucigându-i prin diferite locuri, s-au dus. Iar Nil pustnicul, pentru ducerea în robie a fiului său şi pentru cumplita moarte a cuvioşilor părinţi, privind din înălţimea muntelui, se tânguia cu nemângâiere şi zicea în plângerea sa:

„O, fericiţi şi de trei ori fericiţi părinţi, unde sunt acum ostenelile înfrânării voastre? Unde este răbdarea cea din toate zilele a necazurilor? Oare aţi luat cununa nevoinţelor voastre celor multe? Oare acestea sunt răsplătirile vieţii monahiceşti celei lungi? Oare în deşert aţi făcut alergarea ce se afla înaintea voastră?

Oare cu dreptate este ca pe bunătate să o moştenească necazul, căci, ucigându-vă pe voi, v-a lăsat fără de ajutor purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi n-a stat dreptatea împotriva ucigaşilor pentru nevinovăţia voastră, ci avea tărie mâna cea necurată asupra trupurilor celor sfinte? Pentru că se lăuda răutatea şi cu totul se înveselea, ca şi cum desăvârşit ar fi biruit pe adevăr?

Cum nu şi-a aprins rugul văpaia sa cea de demult şi n-a ars pe cei fără de lege? Cum pământul nu şi-a deschis gura sa şi nu i-a înghiţit pe ei, precum altă dată pe Core cu toată adunarea lui? Cum au tăcut trâmbiţele, fulgerele şi tunetele cele înfricoşate, care au fost oarecând asupra Sinaiului şi n-au îngrozit pe cei necuraţi?

Şi n-a grăbit răzbunarea celui Atotputernic, pentru că nici pe cei ce făceau rău, nu i-a ucis de sus; nici pe cei chinuiţi nu i-a izbăvit cu mâna Sa cea tare; ca astfel barbarii văzând minunile, să cunoască puterea lui Dumnezeu cea nebiruită. Deci aşa, sfinţii părinţi în rugul şi în muntele pe care s-a dat oarecând legea, au căzut fără ajutor, ca nişte jertfe necuvântătoare.

Unde era atunci puterea care a adunat în mare pe egipteni şi adâncul apei l-a făcut lor mormânt? Unde era grindina de piatră ce a ucis pe cei de alt neam, care se luptau împotriva israelitenilor, şi fără

sânge şi osteneală a dat poporului Său biruinţă asupra vrăjmaşilor? Unde şi-a ascuns ajutorul Său Cel Preaînalt, Cel ce a încuiat gurile leilor, ca să nu se atingă de Daniil şi a stins puterea focului, ca să arate dreapta credinţă a tinerilor din Babilon? Cum a tăinuit bunătăţile robilor Săi, lăsându-i pe ei fără de apărare şi făcându-i să fie socotiţi cu totul nevrednici de ajutor?"

Acestea le grăia fericitul din durerea inimii şi din multa mâhnire. Pentru că sufletul împresurându-se de grele necazuri, s-a obişnuit a grăi multe cuvinte uneori, şi nu după judecată. Căci ajutorul lui Dumnezeu de multe ori lasă pe cei drepţi, dându-i chinuitorilor spre diferite feluri de chinuri, ca adică să se arate fapta bună a lor ca aurul de lămurită, şi credinţa lor ca o făclie să strălucească, ca să primească la ceruri mai mari daruri. Pentru că fără îndoială şi aceşti cuvioşi cu cei mai dinainte părinţi ucişi s-au numărat în ceata sfinţilor mucenici, şi acum se preamăresc întru împărăţia lui Hristos.

Apoi, plecându-se ziua spre seară, Nil Cuviosul, cu ceilalţi monahi care erau cu dânsul, luând îndrăzneală, s-au pogorât din munte, ca să îngroape trupurile sfinţilor celor ucişi. Şi venind, au aflat pe Cuviosul Teodul, prezbiterul, încă răsuflând, iar stareţul zicea către dânşii:

„Să nu vă tulbure pe voi această ispită ce s-a întâmplat asupra noastră, pentru că satana are obicei să ceară de la Dumnezeu să-i dea voie a pofti pe cei care se sârguiesc să placă lui Dumnezeu, precum a cerut să aducă ispite asupra lui Iov, pe ai cărui fii i-a pierdut. Dar punătorul de nevoinţă ştie pentru ce dă potrivnicului pe nevoitorii săi, ca mai luminoase răsplătiri să dăruiască celor ce rabdă cu bărbăţie, căci şi lui Iov i-a răsplătit îndoit pentru cele ce le-a pierdut; ba încă şi mai mari bunuri le dă, ceea ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-a suit, pe acelea le-a gătit celor ce-L iubesc şi care rabdă pentru El". Unele ca acestea grăindu-le stareţul, şi dând sărutarea cea mai de pe urmă celor ce se întâmplaseră acolo, şi-a dat sfârşitul, apoi l-au îngropat cu ceilalţi ucenici, fiind întuneric de noapte.

Într-acel ceas, un tânăr, care era slugă a boierului Maghedon, care pentru trebuinţele poporului se afla acolo în acea vreme, scăpând de la barbari, a alergat la dânşii. Pe acel boier l-au prins barbarii undeva pe drum cu fiul său şi, jefuindu-l de toate cele ce avea la dânsul, mai întâi au ucis pe fiul său înaintea ochilor lui, apoi şi pe el l-au omorât. Iar tânărul acela prin fugă s-a izbăvit şi a venit în locaşul

cel prădat, tremurând de frică, ca şi cum ar fi avut în urma sa pe cei ce-l izgoneau.

Pe acel tânăr l-a întrebat Sfântul Nil cum a scăpat. Iar el a zis: „Eu împreună cu fiul tău eram legaţi şi barbarii aseară vorbeau despre noi (precum mi-a spus în taină unul din cei robiţi care înţelegea limba lor) şi se sfătuiau ca pe noi amândoi, adică pe mine şi pe fiul tău să ne aducă jertfă luceafărului, când acela va răsări dimineaţa; pentru aceea au pregătit un altar, aducând pietre şi lemne.

Iar eu am spus despre aceasta fiului tău, zicându-i: «De nu ne vom izbăvi cu fuga, apoi nu va mai răsări soarele pentru noi». Iar el temându-se ca să nu fie prins, a rămas acolo, zicând: «Dacă Dumnezeu a voit aşa, apoi nu vom putea scăpa de moarte şi a ne tăinui, chiar de s-ar ascunde cineva şi în locuri îndepărtate şi ascunse».

Iar eu, fiind noapte adâncă, când am văzut pe barbari adormiţi tare, căci foarte rău s-au îmbătat de cu seară, cu pântecele pe pământ târându-mă, am ieşit din tabăra lor departe; apoi pe picioare sculându-mă, am început a fugi şi alergam ca un întraripat, gonindu-mă frica, pentru că mă temeam ca nu cumva, simţind ei, să mă ajungă. Încă frica şi cutremurul mă ţin şi acum, căci tirania barbarilor cea cumplită pe care am văzut-o, este şi acum în mintea mea ca şi cum aş vedea-o aici, înaintea ochilor".

Deci spunea tânărul acela despre junghierea multor sfinţi părinţi, zicând: „La un loc verde, aflând barbarii apă, au stat să se odihnească şi iată au văzut în munte o peşteră mică, spre care pornind, au scos de acolo pe un bătrân cu chipul cinstit, pe care scoţându-l din munte, l-au ucis cu pietre. Apoi, mergând puţin, au prins un monah tânăr, galben la faţă şi uscat şi l-au ucis şi pe acela cu pietre.

După aceasta, au aflat un loc care avea mulţi copaci şi o peşteră mică, în care locuia un pustnic tânăr de ani şi bătrân cu vitejia sufletului, căruia când îi porunceau să iasă afară şi haina sa să le-o dea lor, le răspundea: «Casa în care m-am ostenit să-mi fie mie mormânt; deci intraţi aici şi mă ucideţi, iar de haina mea nu mă voi dezbrăca, ca să-mi văd singur goliciunea, pe care până astăzi n-am văzut-o; dar când mă veţi ucide, atunci singuri veţi lua haina de pe mine, mort fiind eu şi neştiind nimic».

Apoi iarăşi îi ziceau ca să le arate mănăstirile cele ascunse în pustiul acela, şi făgăduiau să-l lase viu. El le-a răspuns: «Deşi ştiu locurile unde sfinţii bărbaţi locuiesc, însă nu voi spune vouă, pentru

că nu voiesc ca să fiu vânzător al robilor lui Dumnezeu». Aşa stând el cu bărbăţie împotriva barbarilor, s-au mâniat nelegiuiţii şi intrând înăuntru cu săbiile, l-au tăiat bucăţi.

Şi mergând mai departe, au văzut trei părinţi mergând prin pustie şi îndată, repezindu-se la dânşii, i-au tăiat. Apoi, de departe au văzut două mănăstiri care nu aveau multă depărtare între ele; drept aceea, despărţindu-se, au alergat la ele, iar ce au făcut acolo, cum au închis pe părinţi, nu ştiu, decât numai am văzut de departe un monah alergând, pe care barbarii fugărindu-l l-au rănit cu săgeţile; apoi slăbind şi căzând, l-au omorât cu săbiile şi cu suliţele.

După aceasta eu am fugit noaptea, precum mai înainte am zis. Iar fiului tău – zicea către Nil –, ce i s-a întâmplat după fuga mea, Dumnezeu ştie, căci l-am lăsat abia viu, şi n-avea nădejde de viaţă, căci cu adevărat era să moară când va răsări luceafărul, înjunghiat fiind ca jertfă".

Acestea auzindu-le Nil, o, cât de mult plângea şi se tânguia de moartea fiului său, dar mai ales că era să fie înjunghiat şi adus ca jertfă păgânilor. Şi striga către Dumnezeu, zicând: „Să nu laşi Doamne, Dumnezeul părinţilor mei, pentru dumnezeiasca Maică, care într-un curăţie Te-a născut pe Tine şi pentru a Ta bunătate, ca să piară fiul meu de către barbari".

Iar Dumnezeu cu rânduiala Sa a păzit întreg pe tânărul Teodul, pentru că barbarii au dormit până când s-a ridicat soarele; apoi deşteptându-se, de vreme ce luceafărul cel de dimineaţă acum se ascunsese, şi încă văzând că unul din tinerii cei gătiţi spre jertfă a fugit, n-au făcut obişnuitele jertfe, ci au dus în ţara lor pe tânărul care rămăsese.

După aceasta, cei ce locuiau în Faran au trimis pe solii lor la Aman, voievodul barbarilor, jeluindu-se asupra tâlharilor cum că, năvălind în vremea aşezământului de pace, atâta răutate au făcut. În acea vreme Nil fericitul, cu părinţii care rămăseseră, s-a dus în pustie, să caute trupurile părinţilor celor ucişi, ca să le îngroape. Şi au fost înjunghiaţi: Proclu în Vetramv şi Ipatie în Ghet, Isaac în mănăstirea ce se numea Salail, Macarie şi Marcu în cea mai dinafară pustie; iar Veniamin după Elimom, Eusebiu în Tol, Ilie în Aza, pe care încă l-au aflat suflând, apoi, ducându-l în chilie, l-au pus acolo, iar ei s-au întors spre îngroparea altora. Apoi la întoarcere, l-au aflat şi pe acela mort lângă vasul de apă. Pentru că, din cauza multelor răni însetând, când a gustat apă, îndată căzând, şi-a dat duhul. Deci, îngropându-i pe toţi, pe câţi au putut să-i afle, s-au dus în Faran,

vrând să ştie ce veste se va aduce de la voievodul barbarilor. Iar ei intrând în cetate, s-au întors şi trimişii aducând de la voievodul scrisori de pace în care făgăduia ca îndată să pedepsească cu moarte pe cei ce au îndrăznit a face unele ca acelea. Iar faranilor le poruncea să vină la dânsul fără temere, şi pe robiţii lor, pe câţi îi vor afla vii, să-i ia fără de răscumpărare.

Deci, adunându-se faranii, au mers la voievodul barbarilor, cu care a mers şi fericitul Nil, vrând ca să ştie despre fiul său, dacă este viu sau în robie sau a murit de mâinile barbarilor. Şi s-a înştiinţat că este viu, vândut în cetatea Eluziei, pentru că episcopul cetăţii aceleia l-a răscumpărat şi l-a făcut cleric. Pentru toate acestea singur Cuviosul Nil în al său cuvânt povesteşte pe larg. Deci ducându-se acolo cuviosul, şi-a aflat fiul întreg şi sănătos şi mult mângâindu-se, mulţumea lui Dumnezeu. Şi l-a primit cu dragoste episcopul, care l-a şi silit să primească rânduiala de prezbiter, iar pe amândoi, adică pe Nil Cuviosul, cu Teodul, fiul lui, cu cinste i-a liberat la locul lor.

Iar ei întorcându-se la petrecerea lor cea dintâi în Muntele Sinai, au vieţuit ani destui, bineplăcând Stăpânului lor, Domnului nostru Iisus Hristos şi s-au învrednicit a fi cu cetele cuvioşilor părinţi în cer, slăvind pe Dumnezeu, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOŞII PĂRINŢI SIMEON ŞI SAVA, CTITORII MĂNĂSTIRII HILANDARUL, CARE AU TRĂIT ÎN ANII 1190 DE LA HRISTOS[2]

Sfinţii aceştia erau din Serbia. Sfântul Simeon era tatăl Sfântului Sava şi împărat al Serbiei, iar femeia lui se numea Ana. Ei erau din neam împărătesc, creştini binecredincioşi şi evlavioşi.

Şi mai întâi au născut doi copii, un fiu şi o fiică. După aceasta s-a îmbolnăvit împărăteasa şi n-a mai născut fii. Dar având ei împărăţie şi bogăţie multă, se rugau lui Dumnezeu cu lacrimi şi cu postiri ca să le mai dea şi alt fiu. Iar Dumnezeu, auzindu-le rugăciunea, le-a dăruit şi al treilea fiu, pe de-a pururea pomenitul Sava, pe care din vârsta cea dintâi l-au pus să înveţe Sfânta Carte.

Şi în puţină vreme a învăţat toate cărţile cele bisericeşti, care se aflau în limba sârbească; şi atâta înţelepciune, bună rânduială,

[2] Tradusă din limba greacă.

smerenie şi blând obicei avea, încât oricine văzându-l, îl iubea şi de dânsul se cucernicea. Şi cu cât creştea, cu atât se aprindea de dragostea cea către Dumnezeu. Şi alt nimic nu avea în mintea sa, decât numai cum să placă lui Dumnezeu, Făcătorului şi Ziditorului său. Ziua şi noaptea neîncetat se ruga, nevoindu-se cu postiri, cu privegheri şi cu toate alte rele pătimiri, fiind atunci de 17 ani cu vârsta. Şi se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească vieţii celei după Hristos, de vreme ce foarte mult iubea fecioria. De aceea l-a învrednicit iubitorul de oameni, printr-un chip ca acesta.

Nişte părinţi de la Sfântul Munte, auzind de faptele bune ale Sfântului Simeon, tatăl Sfântului Sava, şi mai vârtos că era foarte milostiv către săraci, s-au dus în patria sfântului pentru milostenie. Între aceştia era unul de la una din mănăstirile Sfântului Munte, ce se numeşte Rusicon, care era rus de neam şi foarte îmbunătăţit.

Pe acesta văzându-l fericitul Sava, şi vorbind cu dânsul, l-a întrebat despre mănăstirile Sfântului Munte şi despre rânduiala şi petrecerea părinţilor, ca şi despre altele care erau de trebuinţă la scopul lui. Şi aflând toate de la dânsul, a plâns cu lacrimi, după aceea a zis către dânsul: „Văd, părinte, că Dumnezeu, cunoscând adâncul inimii mele şi scopul meu, te-a trimis la mine, păcătosul, ca să mă povăţuieşti la calea cea dumnezeiască a mântuirii; căci mult s-a veselit sufletul meu din dumnezeieştile tale cuvinte şi mai mult nu pot să rămân în această lume înşelătoare, nici să mai văd slăbiciunile şi nălucirile ei cele mincinoase. Deci te rog să mă înveţi cum să fug de deşertăciunea lumii şi să mă învrednicesc vieţii pe care o duceţi sfinţia voastră; pentru că părinţii mei cugetă acum să mă însoare şi pentru aceasta am hotărât, cu un ceas mai înainte, să fug şi să mă duc la Sfântul Munte şi iată acum cer sfat de la tine".

Acestea auzindu-le bătrânul, i-a răspuns: „Văd, fiule, că scopul tău este dumnezeiesc şi că dragostea lui Dumnezeu a stăpânit sufletul tău şi de aceea cele ce cugeţi se cuvine să le săvârşeşti mai degrab, iar eu voi fi împreună călătorul şi povăţuitorul tău, până ce te voi duce la Sfântul Munte". Atunci, aflând chipul plecării din lume, fericitul Sava a trimis înainte la un loc pe bătrânul să-l aştepte, iar el s-a dus la părinţii lui şi a zis către tatăl său: „Tată, am auzit că în cutare munte este mult vânat, deci, mă rog să-mi daţi voie să mă duc acolo să vânez şi să mă şi plimb puţin; iar de voi zăbovi puţin timp, vă rog să nu vă mâniaţi pe mine".

Iar tatăl său i-a dat voie şi slugi câte a voit, apoi l-a binecuvântat. Deci, venind Sava cu multă bucurie, a sosit la locul unde

aştepta bătrânul despre care am zis, iar robilor le-a poruncit să şadă acolo şi să-l aştepte; iar el împreună cu bătrânul s-a dus într-un sat ce era aproape, şi acolo, schimbându-şi hainele cele împărăteşti, într-o casă a unui sărac, şi îmbrăcându-se în ale săracului aceluia, s-au dus amândoi la Sfântul Munte. Şi mergând în Mănăstirea Rusicon, de unde era bătrânul, precum mai sus s-a zis, acolo învăţa de la bătrânul acela faptele bune ale vieţii monahiceşti, pe care le săvârşea cu mare sârguinţă şi ascultare, supunându-se şi cucernicindu-se înaintea bătrânului, ca înaintea lui Dumnezeu.

Iar slugile lui aşteptându-l mult timp acolo unde le poruncise să-l aştepte şi văzând că nu mai vine la dânşii, au început a-l căuta prin locurile cele din jur, dar negăsindu-l, s-au întors înapoi şi au spus părinţilor lui cele despre fiul lor.

Părinţii înştiinţându-se despre fuga fiului lor, plângeau fără mângâiere şi au trimis cu durere oameni în tot locul ca să-l caute. Căci nu puteau să sufere lipsa unui fiu frumos şi preaînţelept ca acesta, pe care îl avea tatăl său moştenitor al împărăţiei sale. Şi umblând oamenii cei împărăteşti pretutindeni, au mers la Sfântul Munte trei boieri dintr-înşii şi făcând cercetare cu dinadinsul, l-au aflat în mănăstirea sus zisă şi au căutat să-l ia. Dar Sava în noaptea aceea, pe ascuns, s-a suit în turnul mănăstirii şi a silit pe stareţul său de l-a îmbrăcat în schima îngerească a monahilor.

Apoi scriind o epistolă despre deşertăciunea lumii, sfârşitul veacului, fericirea sfinţilor şi despre munca cea nesfârşită, a trimis-o părinţilor lui. Şi atâtea le-a spus prin scrisoarea lui, şi într-atâta umilinţă i-a adus, încât i-a hotărât pe amândoi să se facă monahi. Maica lui ducându-se la o mănăstire femeiască, s-a îmbrăcat în chipul îngeresc şi, nevoindu-se, s-a dus către Dumnezeu. Iar tatăl lui, lepădându-se de toate ale lumii, şi lăsând moştenitor al împărăţiei sale pe Ştefan, fiul său cel mai mare, a plecat la Sfântul Munte şi întâlnindu-se cu Sava, preaiubitul său fiu, şi împreună veselindu-se cu duhul, a rămas acolo, căutând să se îmbrace în chipul îngeresc şi să vieţuiască împreună cu fiul său, lucru care s-a şi făcut.

Căci după obişnuita cercare şi ispitire, fiul a primit pe tatăl său prin dumnezeiescul şi îngerescul chip, şi astfel Sava, fiul cel după trup, s-a făcut părinte după duh al lui Simeon, tatăl cel după trup. Deci au petrecut amândoi vreme destulă în Mănăstirea Vatopedu, căci acolo a fost aflat Sava de tatăl său, Simeon; fiindcă cel dintâi (protosul) al Sfântului Munte l-a trimis pe el acolo mai înainte ca să se ascundă, ca nu cumva să fie căutat iarăşi de tatăl său. Deci

nevoindu-se ei cu nevoinţa cea bună, cu privegherile în fiecare zi, cu stările cele de toată noaptea, cu rugăciuni neîncetate şi cu toate grelele pătimiri ce se cuvin vieţuirii monahiceşti celei adevărate şi lui Dumnezeu bine plăcute, în puţin timp au biruit şi au supus patimile trupului şi au ajuns la săvârşirea faptei bune; încât au întrecut şi covârşit cu faptele lor cele bune pe toţi părinţii care în acea vreme se aflau la Sfântul Munte, şi s-au făcut vase ale Sfântului Duh. Şi de vreme ce vestea faptelor lor bune a îndemnat şi pe mulţi alţi sârbi din împărăţia lor, care au venit la dânşii şi s-au făcut monahi; apoi văzând ei că în fiecare zi se înmulţeau cei ce veneau, au fost siliţi să zidească o mănăstire.

Deci, postind ei multe zile, priveghind şi rugându-se Doamnei noastre Născătoarea de Dumnezeu, ca să-i povăţuiască unde este voia Ei cea sfântă să zidească mănăstire; prin descoperire şi prin arătarea în vedenia nopţii de Dumnezeu insuflându-se şi îndemnându-se, au zidit din temelie cu a lor cheltuială o prea frumoasă mănăstire a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, care se numeşte a Hilandarului, în care Simeon, tatăl Sfântului Sava, vieţuind restul vieţii lui cu cuviosie şi cu plăcere lui Dumnezeu, s-a odihnit întru Domnul, în ziua a treisprezecea a lunii februarie. Iar după câtăva vreme, când s-a apropiat ziua sfârşitului său, fericitul Sava a chemat pe cel dintâi (protosul) al muntelui şi pe părinţii cei mai cucernici şi au făcut priveghere pentru fericitul suflet al tatălui său.

Şi în vremea doxologiei a ieşit din mormântul Sfântului Simeon o negrăită bună mireasmă, încât a umplut toată mănăstirea; şi apropiindu-se de mormântul lui, au văzut izvorând mir din mormânt şi au slăvit pe Dumnezeu, Care preamăreşte pe cei care-L preamăresc. Iar fericitul Sava a avut mare bucurie în sufletul său, căci s-a încredinţat despre fericita desfătare a sufletului tatălui său şi de sfinţirea sfintelor lui moaşte; iar de atunci a început a-şi adăuga mai mult postul, privegherile şi celelalte nevoinţe ale pustniciei, pe care cu neputinţă este a le scrie cineva cu amănuntul.

Dar de vreme ce nu era chip să se ascundă fapta cea bună a Sfântului Sava, fiindcă se făcuse cunoscută tuturor, pentru aceasta veneau la dânsul mulţi în fiecare zi, cerându-i învăţătură şi povăţuire duhovnicească, şi mai ales cel dintâi (protosul) al muntelui; cu toate că era şi el îmbunătăţit şi purtător de duh, însă avea pe fericitul Sava cel dintâi sfetnic; ba încă şi ceilalţi proiestoşi ai celorlalte mănăstiri nu săvârşeau nici un lucru fără sfatul şi socoteala lui; fiindcă darul Sfântului Duh, care locuia într-însul, îl lumina să înţeleagă şi să

grăiască toate cele de suflet folositoare şi mântuitoare. Şi într-atâta dragoste îl avea cel dintâi (protosul) al Sfântului Munte şi ceilalţi, încât l-au silit foarte mult să se hirotonească preot. Iar smeritul cugetător Sava zicea către dânşii că nu este vrednic, şi, de multe ori fiind silit, se ascundea.

Mai pe urmă de toate, ca să nu se arate neascultător, văzând că era şi voia lui Dumnezeu să se hirotonească, a zis: „Facă-se voia Domnului". Şi aşa s-a hirotonisit diacon şi preot în mănăstirea sa, de către Nicolae, care atunci era episcop al Erisului. Iar Constantie, care era atunci mitropolit al Tesalonicului, auzind de faptele bune ale sfântului, l-a adus în Tesalonic cu multe rugăciuni şi vorbind cu el câteva zile şi mult folosindu-se el şi episcopii şi clericii lui şi tot poporul; apoi întărindu-se toţi de obşte din învăţăturile lui cele de suflet folositoare, mitropolitul înţelegându-se cu episcopii lui şi cu tot clerul, într-o duminică, când sfântul învăţa pe popor în mitropolie, fără de veste l-a făcut arhimandrit, chiar nevrând el. Iar sfântul, pentru cinstea cea mare ce îi făceau mitropolitul, episcopii şi tot poporul, a fugit pe ascuns de acolo şi a venit la mănăstirea lui.

Iar în vremea împăratului Teodor I Lascaris (1204–1222), fericitul Sava a fost trimis la împărat, de cel dintâi (protosul) al Sfântului Munte şi de ceilalţi proestoşi, pentru oarecare trebuinţe ale muntelui. Împăratul cu toată suita, cu patriarhul şi cu tot clerul şedeau atunci în cetatea Niceei, fiindcă Constantinopolul îl luaseră atunci latinii de la Duca împăratul, care se poreclea Murţuflon (1204), şi împărăţia grecilor era atunci în Niceea.

Deci, s-a dus acolo sfântul şi s-a întâlnit cu împăratul, care îi era şi rudenie, căci nepotul sfântului luase în însoţire pe fiica împăratului, şi nu atât pentru rudenia aceasta, cât pentru fapta cea bună a lui, împăratul dorea de foarte multă vreme să-l vadă. Deci s-a bucurat cu mare bucurie dacă a văzut pe sfântul şi l-a primit cu mare cinste, vorbind cu dânsul şi mângâindu-se de fapta bună a lui, i-a împlinit deci îndată toate cererile lui, şi-l avea în mare evlavie.

Şi a isprăvit nu numai treburile Sfântului Munte, pentru care fusese trimis sfântul; dar a vestit împăratului şi despre Serbia, patria lui, că nu are arhiereu şi l-a rugat să vorbească cu patriarhul care era atunci şi să facă pe cineva arhiereu al Serbiei. Deci, chemând împăratul pe patriarh, a vorbit despre sfântul şi despre Serbia, că nu are arhiereu şi că ar trebui să facă pe cineva, care ar fi vrednic şi împodobit cu fapte bune.

Iar patriarhul, vorbind cu sfântul multe zile şi încredinţându-se despre petrecerea lui cea îmbunătăţită, a cunoscut că el este bun de vrednicia cea apostolească a arhieriei; apoi întâlnindu-se cu împăratul, şi vorbind amândoi despre pricina aceasta, a hotărât să-l facă arhiepiscop al Serbiei şi al Peciului pe Sfântul Sava, chiar şi nevrând sfântul. Şi silindu-l aşa multe zile, patriarhul l-a hirotonisit arhiereu şi mitropolit al Serbiei şi Peciului; iar împăratul a făcut în ziua aceea bucurie şi ospăţ mare.

Iar sfântul, după ce s-a hirotonit, s-a dat la mai multe nevoinţe şi la pustnicie; şi astfel s-a dus la eparhia lui, învăţând în fiecare zi turma sa cuvântul Evangheliei şi petrecerea cea după Hristos, iar pe cei dreptcredincioşi îi întărea în buna credinţă şi în fapta bună; apoi pe eretici, cu darul şi cu dulceaţa învăţăturilor lui, îi întorcea de la eres către buna credinţă, încât, în puţină vreme, pe cei necredincioşi şi eretici, care erau în eparhia lui, i-a făcut dreptcredincioşi. Şi toţi îl aveau nu numai ca păstor şi dascăl, dar şi izbăvitor şi mântuitor al lor.

Şi punând în bună rânduială cele ale mitropoliei şi eparhiei sale, s-a dus iarăşi în Sfântul Munte, unde a întâlnit şi a văzut pe părinţii mănăstirii sale. Iar după câteva zile a adunat pe toţi fraţii şi le-a spus că de multă vreme a avut o mare dorinţă, să se ducă la Ierusalim, ca să se închine Preasfântului Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos. Şi învăţându-i mult şi luând rugăciunile lor într-ajutor, a plecat în Palestina. Deci, cu ajutorul lui Dumnezeu, în puţine zile ajungând acolo, l-a primit Atanasie, patriarhul Ierusalimului, care într-o Duminică a slujit Sfânta Liturghie cu sfântul, către care a zis să se roage pentru popor şi să-l înveţe pe dânsul.

Apoi într-atâta dragoste şi evlavie îl avea patriarhul, clericii lui şi tot poporul, încât nu voiau să se despartă de dânsul şi veneau în toate zilele să audă învăţăturile lui cele folositoare de suflet. Deci, închinându-se pe la toate Sfintele Locuri cu multă evlavie şi umilinţă, vărsând lacrimi multe peste Sfântul Mormânt, s-a întors.

Deci voind să se întoarcă iarăşi în eparhia sa şi plutind către împărăteasca cetate, în puţine zile a ajuns la cetatea Niceei şi s-a întâlnit cu împăratul Ioan III Vataţes (1222–1254), care era rudenie cu sfântul, şi l-a primit cu mare evlavie şi cinste; apoi împăratul s-a bucurat foarte şi a preamărit pe Dumnezeu că l-a învrednicit să ia rugăciune şi binecuvântare de la dânsul; asemenea şi împărăteasa; şi l-au făcut amândoi părinte duhovnicesc al lor.

Zăbovind sfântul acolo, pe urmă a hotărât să se ducă iarăşi la Sfântul Munte. Şi de vreme ce împăratul îl avea rudenie şi părinte duhovnicesc, i-a dăruit cinstitul lemn, şi alte sfinte moaşte şi vase scumpe, apoi l-a trimis la mănăstirea sa Hilandarul, cu o corabie împărătească, unde, ajungând cu ajutorul lui Dumnezeu, a lăsat cinstitul lemn la sfinţita sa mănăstire, împreună cu sfintele moaşte şi cu câte i-a dăruit împăratul.

Rămânând destulă vreme şi povăţuind pe părinţi şi punându-le egumen îmbunătăţit, ca să-i păstorească, s-a dus iarăşi la eparhia sa şi, păscând pe cei de acolo cu plăcere de Dumnezeu, a luminat toată Serbia cu razele faptelor sale bune şi cu ale dumnezeieştilor lui învăţături. Şi păzind-o nevătămată de lupii cei gânditori, a povăţuit-o cu înţelepciune pentru staulul ceresc.

Dar de vreme ce şi în părţile acelea erau atunci multe eresuri, sfântul a ieşit şi în alte eparhii şi le învăţa apostoleşte, înconjurând multe feluri de locuri şi povăţuind către buna credinţă pe mulţi eretici şi necredincioşi; apoi s-a dus şi a doua oară spre închinare la Sfântul Munte.

De acolo iarăşi trecând prin cetăţi, învăţa popoarele şi multe minuni făcea, pe care le-am lăsat deoparte, spre scurtare. Însă numai aceasta o spunem: că învăţând apostoleşte în multe feluri de locuri popoarele, împreună cu alţi trei pe care îi avea cu sine, a venit la Târnovul cel mare şi l-a primit cu mare cinste Asan, atunci împărat al Târnovului (1218–1241), ca o rudenie a sfântului. Apoi venind praznicul dumnezeieştii Arătări (Botezul Domnului), sfântul a slujit Sfânta Liturghie, şi făcând sfinţirea cea mare a apei, s-a făcut o minune ca aceasta:

Când a pus, după obicei, cinstita Cruce în apă ca s-o sfinţească, s-a desfăcut apa prin mijloc şi a stat ca un zid. Iar cei ce erau de faţă, văzând acestea, s-au minunat şi au preamărit pe Dumnezeu. Iar împăratul s-a cucernicit foarte mult înaintea sfântului şi l-a rugat să şadă acolo până la Sfintele Paşti – căci el s-a dus în alte locuri pentru nişte treburi împărăteşti –, şi astfel sfântul a rămas acolo.

Şi după puţine zile, îmbolnăvindu-se, şi mai înainte cunoscând sfârşitul său, a chemat pe ucenicii săi şi i-a învăţat cele către mântuire, apoi le-a dat sfintele moaşte şi alte sfinte odoare bisericeşti câte avea la sine. Deci, auzind arhiereul care era atunci al Târnovului, despre boala sfântului, a mers la el şi văzându-l foarte bolnav, a voit să vestească împăratului. Iar sfântul, cu smerenia sa cea obişnuită, nu l-a lăsat, ci mai ales i-a zis: „Te rog foarte mult să

nu înştiinţezi pe împăratul, nici preasfinţia ta să nu te mai osteneşti venind aici, ci mergi cu pace şi roagă-te pentru mine, ca milostivul Dumnezeu să ne învrednicească a ne întâlni şi a ne vedea în Ierusalimul de sus".

Şi astfel, într-o noapte de sâmbătă, mai înainte de a se lumina spre duminică, s-a împărtăşit Sfântul iarăşi cu Sfintele şi Preacuratele Taine şi atunci a strălucit faţa lui şi s-a umplut de bucurie şi de veselie; apoi zicând de trei ori: „Slavă Ţie, Dumnezeule", şi-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu.

Iar dimineaţa a venit mitropolitul Târnovului, cu clerul său şi cu tot poporul, ca să îngroape sfântul lui trup, din care ieşea o bună mireasmă negrăită, încât toţi s-au minunat şi nu ştiau unde să-l îngroape. Şi fiindcă atunci era aproape de acolo împăratul, i-au făcut înştiinţare. Şi acesta a poruncit să-l îngroape în mănăstirea sa, cea zidită în numele celor 40 de sfinţi mucenici; deci, acolo cu multă evlavie şi cinste l-au îngropat. Iar după puţine zile, venind şi împăratul, a mers mai întâi la mormântul sfântului şi cu lacrimi l-a rugat să-l ierte, că pentru păcatele sale nu s-a întâmplat acolo. Apoi a poruncit şi a pus deasupra mormântului sfânt o cruce şi marmură prea frumoasă şi a aprins candelă; iar câţi bolnavi mergeau cu credinţă şi cu evlavie la dânsul, se tămăduiau.

Sfântul avea doi nepoţi: Rautoslav, care era ginere al împăratului Teodor Lascareos, şi Vladislav, care era ginerele împăratului Asan şi împărăţea atunci în Serbia (1228–1234). Aceştia înştiinţându-se despre moartea sfântului, asemenea şi Arsenie, care era atunci mitropolit al Serbiei, pe care sfântul îl hirotonise mai înainte ca diadoh (urmaş) al său, s-au întristat foarte.

Şi auzind împăratul despre minunile ce le făcea sfântul, a hotărât să ceară sfintele moaşte împăratului Asan, socrul său. Deci, Vladislav (1234–1243) a scris către socrul său cu rugăminte, trimiţând şi câţiva boieri, ca să ia sfintele moaşte, însă împăratul Asan nu le-a dat.

A scris apoi şi a doua oară ginerele său cu multe rugăminţi, trimiţând şi pe boierii cei mai mari, cu multe daruri, dar nici atunci nu le-a dat, ci numai i-a răspuns: „Fiindcă Dumnezeu a iconomisit să moară sfântul aici, nouă ne-a dăruit această vistierie. Şi deci, cine sunt eu să stau împotriva sfântului Domnului?" Astfel a trimis înapoi pe boierii cei trimişi. Atunci Vladislav, văzând că nu reuşeşte nimic cu trimişii săi, a luat cu sine pe boierii cei mai de frunte şi a pornit să se ducă el să ceară pe sfântul. Şi ajungând la oraşul Târnovo, s-a dus

mai întâi la mormântul sfântului şi plângând cu lacrimi fierbinţi, a zis:

„O, sfinte al lui Dumnezeu şi al nostru părinte prea cinstit, pentru ce ne-ai urât pe noi păcătoşii şi nu voieşti a veni în patria ta, căreia ai fost nu numai păstor, ci încă şi mântuitor? Tu ne-ai mântuit din rătăcirea diavolului şi la adevăr ne-ai povăţuit; tu ai izbăvit turma de eresuri; fiind bolnavă, ai tămăduit-o; primejduindu-se cu moarte sufletească, ai înviat-o; cu slujbe duhovniceşti ai împodobit-o, cu sfinţite rânduieli, cu puneri de legi mântuitoare şi acum o laşi, sfinte al lui Dumnezeu, lipsită de sfinţenia dumnezeieştilor tale moaşte? Cum o laşi cu totul săracă de comoara dumnezeiescului tău dar şi uscată de prea dulcele izvor al minunilor tale? Părinte prea milostiv, fie-ţi milă şi treci cu vederea păcatele mele şi ale poporului tău, care în tot chipul am greşit ţie şi vino la noi, deşi suntem nevrednici şi păcătoşi; deci, nu ne lăsa lipsiţi de venirea şi ocrotirea ta".

Astfel rugându-se Vladislav, împăratul Serbiei, cu multă umilinţă, pe mormântul sfântului, a mers în urmă la socrul său. Şi în noaptea aceea a văzut socrul său pe sfântul ca un înger purtător de fulger, poruncindu-i să dea sfintele lui moaşte ginerelui său, ca să le ducă în patria sa.

Deci, dimineaţă, împăratul Asan adunând tot poporul şi pe mitropolit cu clerul său şi arătându-le pricina, a luat pe ginerele său, şi cu cântări de psalmi, cu făclii şi cu tămâieri, deschizând mormântul sfântului, o, minunile Tale, Hristoase Împărate! Locul acela s-a umplut de bună mireasmă negrăită; faţa sfântului strălucea ca soarele şi toţi minunându-se, strigau: „Doamne miluieşte".

Atunci cu mare bucurie şi cu litanii, călătorind pe jos, amândoi împăraţii, socrul şi ginerele, au scos sfintele moaşte până afară din Târnovo. Aici, luându-le împăratul Vladislav, le-a dus cu mare bucurie în patria sa. Iar câtă bucurie s-a făcut în ziua aceea, cine poate s-o scrie cu amănuntul?

Cine poate spune minunile care s-au făcut, întru slava Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, a Preasfintei Treimi, Căreia I se cuvine slavă, stăpânire, cinste şi închinăciune, în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A CINCISPREZECEA

CUVIOSUL PĂRINTELE NOSTRU PAVEL TEBEUL

Vieţuind Cuviosul Antonie în pustiul Egiptului cu ucenicii săi, după cum ne-au povestit Macarie şi Plotin, ucenicii lui, care l-au şi îngropat pe la nouăzeci de ani ai vieţii bătrânului, i-a venit dor să se ducă în pustia cea mai dinăuntru, ca să vadă dacă s-ar afla vreun rob al lui Dumnezeu, care mai înainte de dânsul să se fi sălăşluit în pustia aceea, şi să fi ales o viaţă ca a lui, depărtată de oameni. Deci, cinci ani rugându-se lui Dumnezeu într-acel pustiu, ca să nu-i treacă cu vederea rugăciunea lui, într-o zi a auzit un glas, zicându-i: „Antonie, este un rob al lui Dumnezeu mai sporit şi mai desăvârşit decât tine, la care de vei merge, îl vei afla în pustia cea mai dinăuntru. Deci, scoală-te degrabă şi te sârguieşte a merge la dânsul, mai înainte de a se duce el către Domnul!"

Acestea auzindu-le bătrânul, îndată luându-şi toiagul său cel de finic, s-a dus degrabă în pustie, să apuce în viaţă pe cel dorit, de care i se vestise lui. Şi fiind arşiţa mare la amiază, încât şi pietrele ardeau în acea pustie, şi neştiind calea care duce către sfântul cel arătat lui, bătrânul a slăbit cu trupul, dar nu şi cu duhul, căci nu s-a întors din calea ce o începuse şi se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul meu, povăţuieşte-mă în calea cea dreaptă, şi învredniceşte-mă a vedea în trup pe robul tău, şi să nu mă laşi să pier în această pustie".

Deci, nu după multă vreme, a văzut un om cu asemănare de cal, pe care făcătorii de stihuri îl numesc centaur, pe care văzându-l, s-a înarmat cu mântuitorul semn al Crucii şi cu îndrăzneală l-a întrebat: „Ascultă tu, în care parte locuieşte robul lui Dumnezeu?" Iar fiara plecându-se la cuvântul sfântului şi neputând să grăiască cu

glas, i-a arătat cu mâna partea în care trebuia să meargă spre robul lui Dumnezeu, apoi a fugit cu grabă de la Cuviosul Antonie. Bătrânul s-a minunat de chipul cel de fiară şi a mers spre partea unde i-a arătat acesta cu mâna. Însă aceasta ori diavolul, spre înfricoşarea lui o a închipuit, ca să împiedice drumul sfântului, ori cu adevărat era centaur, precum născocesc păgânii; şi precum este obiceiul în pustie a se zămisli nişte fiare ciudate ca acestea, aşa şi această fiară s-a zămislit, pe care Dumnezeu a trimis-o pentru povăţuirea robului său.

Şi venind la un loc pietros, a văzut o altă fiară, care avea asemănare omenească până la brâu, iar cealaltă parte a trupului era de fiară, adică picioare de capră şi coarne în cap. De vederea acesteia minunându-se bătrânul şi cu credinţă neîndoită fiind înarmat, fără frică a întrebat, zicând: „Cine eşti tu?" Iar fiara, aducându-i poame de finic din cale, ca semn de pace, îi zicea: „Sunt un muritor din cei ce locuiesc în pustie, pe care neamurile cele întunecate cu rătăcirea numindu-ne satiri, între zeii lor ne-au cinstit. Dar sunt trimis de la turma mea, să slujesc ţie ca să te rogi pentru noi Stăpânului celui de obşte, pe care l-am cunoscut că a venit în lume şi în tot pământul a ieşit vestirea lui".

Unele ca acestea grăind fiara, ostenitul călător îşi uda faţa sa cu lacrimi de bucurie; căci se bucura de slava lui Hristos şi de pierzarea satanei şi se minuna, cum a putut să înţeleagă vorba satirului. Şi lovind cu toiagul în pământ, zicea: „Vai ţie, cetatea Alexandriei, care în loc de Dumnezeu cinsteşti sluţeniile! Vai ţie, cetate păcătoasă, în care din toată lumea s-au adunat diavoli! Ce răspuns vei da, căci şi fiarele mărturisesc puterea lui Hristos, iar tu nălucirile cele din pădure ca pe zei le cinsteşti".

Acestea zicându-le sfântul, fiara a fugit în pustie. Despre acea fiară nimeni să nu socotească că este lucru neadevărat, fiindcă şi în vremea împăratului Constanţiu (337–361) o fiară ca aceea, cu asemănare omenească, ce se numea satir, a fost dusă vie în Alexandria, spre marea mirare a tot poporul; iar după ce a murit, ca să nu putrezească îndată trupul ei, îmbălsămându-l, l-au trimis în Antiohia, la împărat, ca să-l vadă.

Acum să ne întoarcem la povestirea dinainte. Umblând bătrânul prin acea pustie neumblată, nimic altceva nu vedea fără numai urme de fiară, şi ostenindu-se în călătorie două zile şi petrecând cealaltă noapte în rugăciune, nu ştia unde să se întoarcă. Apoi luminându-se de ziua a treia, a văzut o leoaică suindu-se spre vârful muntelui cu

multă grabă, căreia de departe urmându-i, a venit aproape de peştera în care locuia Sfântul Pavel, plăcutul lui Dumnezeu.

Văzând bătrânul peştera, s-a bucurat, iar cel ce locuia într-însa, simţind venirea lui Antonie, a închis uşa. Bătrânul apropiindu-se, a bătut, dar nu i s-a răspuns, şi el stătea afară, bătând fără spor. Deci, văzând că nu i se deschide uşa, a căzut înaintea peşterii şi până la al şaptelea ceas s-a rugat să i se dea voie să intre înăuntru, ca să vadă pe acela pe care cu atâta osteneală l-a căutat. El zicea: „Deschide-mi, robule al lui Hristos, deschide-mi! Tu ştii cine şi de unde sunt şi pentru ce am venit. Toate le ştii, Dumnezeu descoperindu-ţi ţie. Deci şi eu ştiu că nu sunt vrednic să văd sfânta ta faţă, însă de nu te voi vedea, nu mă voi duce de aici; nu te ascunde pe tine, căci Dumnezeu te-a arătat mie. Pe fiare le primeşti, iar pe om pentru ce îl goneşti? Te-am căutat şi te-am aflat, bat ca să mi se deschidă, iar de nu-mi vei deschide, apoi voi muri pe pragul tău şi vei îngropa aici trupul meu".

Şi altele multe grăind el cu lacrimi şi ca pe un nemilostiv mustrându-l, plăcutul lui Dumnezeu a răspuns dinăuntrul peşterii, zicându-i: „Cine eşti tu, care plângi aici? Te minunezi că nu-ţi deschid, de vreme ce ai venit aici ca să te lauzi că vei muri pe prag?" Aşa zicându-i sfântul, a deschis uşa şi cuprinzându-se unul pe altul, se sărutau cu lacrimi şi pe nume se chemau; pentru că Dumnezeu fiecăruia dintre ei îi descoperise numele celuilalt. Şi şezând ei, părintele Antonie a zis: „Bucură-te Pavele, vasul alegerii şi stâlpul cel de foc, locuitorule al pustiei".

Zis-a lui şi Avva Pavel: „Bine ai venit soare, care luminezi toată lumea, povăţuitorule al celor ce se mântuiesc, gura lui Dumnezeu, care din pustie ai făcut cetăţi şi pe diavolul l-ai gonit dintr-însa. De ce te-ai ostenit atâta pentru un om păcătos şi nevrednic? Iată, vezi un bătrân învechit de zile şi cu cărunteţile acoperite; vezi un om care îndată va fi praf şi cenuşă, dar de vreme ce dragostea toate poate să le facă, spune-mi, te rog, cum se află neamul omenesc acum? Cum este împărăţită lumea? Se mai află cei ce se ţin de rătăcirea idolilor, şi mai sunt prigoniri asupra creştinilor?" Iar Antonie a zis: „Cu rugăciunile tale lumea se ţine; prigoanele contra creştinilor au încetat şi Biserica laudă pe adevăratul Dumnezeu. Dar de vreme ce ai pomenit de prigoane, mă rog ţie pentru Domnul, să nu ascunzi de mine cele despre tine şi toate să-mi spui: pentru care pricină ai ieşit din lume şi ai venit în această adâncă pustie?"

Iar Sfântul Pavel a început a-i spune: „Eu m-am născut în Tebaida şi am avut o soră, pe care părinţii, fiind încă vii, au însoţit-o

cu bărbat; iar pe mine m-au învăţat carte elinească şi latinească, precum şi dreapta credinţă, ei înşişi fiind dreptcredincioşi. Iar sfârşindu-şi nevrednica viaţă, ne-au împărţit averea, care era foarte multă. Iar după moartea lor, bărbatul surorii mele, fiind lacom, a poftit şi partea mea, şi gândea să mă dea ca pe un creştin la păgânul voievod spre chinuire, ca astfel prăpădindu-mă din această viaţă, să-mi ia moştenirea. Şi atunci erau împăraţii Deciu (249–251) şi Valerian (253–259), care chinuiau pe toţi cei ce mărturiseau pe Hristos, şi era frică mare prin toată Tebaida, de vreme ce erau pregătite cumplite chinuri pentru creştini.

În acea vreme a fost prins de păgâni un tânăr creştin, pe care l-au chinuit mult; dar după ce n-au putut să-l întoarcă de la credinţa lui Hristos, mai pe urmă l-au pus într-o grădină mult înflorită şi frumos mirositoare, întinzându-l pe un pat frumos, cu faţa în sus; apoi i-au legat mâinile şi picioarele cu frânghii moi şi ducându-se toţi, au trimis la dânsul o fecioară tânără, ca să-l poată înşela spre amestecarea necurată. Iar neruşinoasa fecioară cuprinzându-l şi sărutându-l, ba încă lucrul cel mai de ruşine, ce mi-e greu a-l spune, pipăind părţile cele ascunse ale trupului său, îl îndemna spre păcatul cel necurat. Dar ce a făcut viteazul pătimitor, care suferise atâtea chinuri? Văzându-se amăgit de patima cea dulce şi simţind acum mişcarea trupului întru sine, a strâns tare cu dinţii limba sa, a tăiat-o şi a aruncat-o în obrazul desfrânatei şi îndată cu durerea cea mare a potolit patima; iar cu sângele a umplut obrazul şi hainele acestei femei şi astfel, cu darul lui Hristos, a biruit patima cea dulce.

Încă şi pe un alt tânăr care era neclintit în credinţa creştinească, după multe chinuri, l-au uns cu miere peste tot trupul gol şi l-au pus în arşiţa soarelui, având mâinile legate la spate, ca rănindu-se de albine, de viespi şi de gărgăuni, să fie silit a jertfi idolilor; dar răbdătorul de chinuri cel viteaz, deşi era rănit peste tot trupul şi plin de sânge, încât nici chip de om nu avea, nu s-a lepădat de Hristos.

Acestea văzând eu, iar bărbatul surorii mele mâniindu-se mai mult, încât nici lacrimile surorii, nici legătura rudeniei n-au putut să-l domolească, i-am lăsat aceluia toate şi am fugit în această pustietate; apoi venind încet, povăţuindu-mă de Dumnezeu până aici, am aflat această peşteră, în care aveam şi apă înăuntru, şi cunoscând că Dumnezeu mi-a dat acest loc spre petrecere, m-am sălăşluit aici şi petrec având hrană de finice, iar haina din frunze".

Sfântul povestind acestea, iată a zburat un corb aducând o pâine întreagă, pe care punând-o înaintea lor încetişor, a zburat în văzduh.

Atunci, fericitul Antonie minunându-se de aceasta, Sfântul Pavel a grăit: „Iată, Domnul a trimis prânz nouă, robilor săi, fiind milostiv şi iubitor de oameni. Iată, sunt 60 de ani de când primesc jumătate de pâine, iar pentru a ta venire Domnul Hristos a îndoit merticul ostaşilor Săi". Deci, luând sfinţii acea pâine, se îndemnau unul pe altul ca s-o binecuvânteze şi s-o frângă, unul pe altul mai mare făcându-l cu cinstea.

Sfântul Pavel cinstea pe Cuviosul Antonie ca pe un oaspete, iar Cuviosul Antonie cinstea pe Sfântul Pavel ca pe stăpânul casei şi ca pe unul mai bătrân cu anii; şi era între dânşii întrecere de iubire. Apoi, fericitul Pavel a apucat pâinea de o parte, iar pe cealaltă parte a pus-o în mâinile părintelui Antonie şi îndată pâinea singură s-a frânt prin mijloc şi fiecare şi-a luat partea sa.

Drept aceea, şezând lângă izvor, robii lui Hristos au mâncat şi s-au săturat, şi au băut din izvorul acela apă curată şi foarte dulce; după aceea, făcând mulţumire, au şezut iarăşi şi au vorbit toată noaptea până dimineaţa. Iar făcându-se ziuă, Sfântul Pavel a zis prietenului Antonie: „De mult mi-a arătat Dumnezeu mie, frate, că sălăşluieşti în părţile acestea şi voiam să te am slujitor cu mine, ca împreună să slujim stăpânului nostru, dar fiindcă vremea adormirii mele a venit, pe care totdeauna am aşteptat-o, dorind ca să vieţuiesc cu Hristos, de aceea Domnul te-a trimis la mine, ca să îngropi smeritul meu trup şi să dai ţărâna ţărânii".

Acestea auzind Antonie, tânguindu-se cu lacrimi, zicea: „Nu mă lăsa, părinte, singur, ci primeşte-mă împreună călător cu tine". Iar el a zis: „Nu ţi se cade să cauţi singur ale tale, ci pe cele ce sunt ale aproapelui; deci, de folos îţi este ca, lepădând greutatea trupului, să urmezi Mielului la ceruri; dar şi celorlalţi fraţi le este de folos, ca de la tine încă să se mai povăţuiască şi să se mai întărească. Deci te rog spre a te sârgui şi a merge în mănăstirea ta şi să-mi aduci mantia pe care Atanasie episcopul ţi-a dăruit-o, ca să înveleşti cu aceea trupul meu". Aceasta o dorea fericitul Pavel, nu că acea mantie îi trebuia – pentru că nu se îngrijea dacă trupul, care în pământ putrezeşte, se va îngropa gol sau acoperit, el care atâta vreme cu frunze de finic se îmbrăca –, ci, ca fără tulburare, sufletul lui să iasă din trup, de aceea îl trimitea la mănăstire pe părintele Antonie.

De aceea, Antonie s-a minunat auzindu-l pe el grăind despre Atanasie şi despre mantia aceluia şi ca şi cum ar fi văzut pe Însuşi Hristos în Pavel şi pe Dumnezeu care locuia într-însul cinstind; nimic mai mult n-a îndrăznit a răspunde, ci tăcând şi lăcrimând, i-a sărutat

faţa şi mâinile şi s-a sârguit a săvârşi porunca. Deci, chiar nevrând, a pornit la mănăstire, căci deşi era obosit cu trupul, însă cu duhul biruia anii bătrâneţilor sale. Şi venind el în chilia sa, l-au întâmpinat cei doi ucenici ai lui, zicându-i: „Unde ai zăbovit atâta vreme, părinte?" Iar el a răspuns: „Vai mie, fiii mei, vai mie păcătosului, care sunt numai pe dinafară monah şi numai nume de monah port. Căci am văzut pe Ilie, am văzut pe Ioan în pustie, şi cu adevărat pe Pavel în Rai l-am văzut".

Deci, vrând ucenicii ca să audă ceva mai mult de la dânsul şi rugându-l ca cu încredinţare să le spună lor despre aceasta, el punându-şi mâna la gură, a zis: „La tot lucrul este vreme, adică vreme a grăi şi vreme a tăcea". Apoi, luând mantia şi neşezând deloc şi nici hrană de cale neluând, iarăşi a ieşit, alergând degrab în pustie, vrând să apuce viu pe sfântul, pentru că se temea ca nu cumva zăbovind el, Sfântul Pavel să-şi dea datoria Domnului fără de dânsul.

Iar a doua zi, la al treilea ceas, mergând Avva Antonie, a văzut în văzduh cetele îngereşti şi soboarele proorocilor şi ale apostolilor, iar în mijloc era sufletul Sfântului Pavel, mai curat decât soarele, suindu-se spre cer; atunci îndată a căzut la pământ şi presărându-şi capul cu nisip, se tânguia şi striga: „Pentru ce, Pavele, m-ai lăsat? Pentru ce te duci fără sărutarea cea de pe urmă? Atât de târziu te-ai făcut cunoscut mie şi atât de repede ai plecat de la mine?"

Pe urmă, fericitul Antonie adeverea că a trecut cu atâta grăbire pe cealaltă cale, ca şi cum ar zbura prin văzduh înaripat, încât nici călcarea pe pământ n-o simţea de alergarea cea repede, şi îndată s-a aflat în peşteră; şi acolo văzând pe sfântul cu genunchii plecaţi şi cu mâinile în sus ridicate, apoi având capul drept în sus, socotea că este viu şi face rugăciune şi stătea cu dânsul împreună. Dar trecând un ceas, şi de vreme ce nu auzea glasul cel de rugăciune, nici obişnuitele suspinuri, s-a apropiat de dânsul şi l-a aflat mort; deci, a înţeles că trupul sfântului bărbat dă şi după moarte datornica închinăciune lui Dumnezeu, Căruia toate îi sunt vii.

Deci cu multă plângere şi tânguire sărutând sfântul lui trup, l-a învelit cu mantia cea adusă şi a început a cânta psalmii cei cuviincioşi de îngropare, după obiceiul creştinesc; şi nu se pricepea cum ar putea să îngroape pe sfântul, de vreme ce nu adusese nici o unealtă, ca să sape mormântul şi zicea întru sine: „Oare la mănăstire să mă întorc după unelte, cale de trei zile, sau aici să rămân? Dar nimic fără unelte nu pot să fac. Deci voi rămâne aici şi voi muri, precum se

cade, lângă ostaşul Tău, Hristoase, şi căzând, îmi voi da răsuflarea cea de pe urmă alături de el".

Unele ca acestea gândindu-le el cu mintea, iată doi lei din pustia cea mai dinăuntru veneau răcnind, ca şi cum plângeau pentru lipsa sfântului. Iar Antonie mai întâi s-a înfricoşat puţin, după aceea văzând pe fiare blânde ca mieluşeii, tăvălindu-se lângă trupul sfântului şi arătând jalnică tânguire, se mira de bunul obicei al fiarelor acelora. Iar ei au început cu unghiile lor a săpa pământul şi săpând groapa destul, iarăşi au venit la trupul sfântului, ca şi cum i-ar fi dat cea mai de pe urmă sărutare; apoi, venind la Cuviosul Antonie, îi lingeau mâinile şi picioarele lui, ca şi cum cereau rugăciune şi binecuvântare de la dânsul. Iar cuviosul lăuda pe Hristos, căci şi fiarele slăvesc pe Dumnezeu, şi zicea: „Doamne, fără de a Cărui voie nici frunza din copac şi nici una din păsări nu cade pe pământ, dă fiarelor acestora binecuvântarea Ta, precum ştii Tu". Şi făcând cu mâna, le-a poruncit să se ducă în pustie.

Deci ducându-se fiarele, Avva Antonie a îngropat cinstitul trup al Sfântului şi Cuviosului părinte Pavel, întâiul vieţuitor al pustiei, care avea anii vieţii lui o sută şi treisprezece. Iar după îngroparea sfântului, Avva Antonie a petrecut noaptea următoare deasupra mormântului lui, plângând şi rugându-se. Iar a doua zi, întorcându-se la mănăstirea sa, a luat haina Sfântului Pavel cea împletită cu frunze de finic şi venind în chilia sa, a spus toate cu de-amănuntul ucenicilor săi, spre folos. Iar haina aceea de frunze de finic atât de mult o cinstea, încât numai de două ori se îmbrăca cu dânsa, la praznicul Sfintelor Paşti şi în ziua Cincizecimii.

Cu ale acestor Cuvioşi părinţi, Pavel şi Antonie, şi cu sfintele lor rugăciuni, ne rugăm să ne învrednicească şi pe noi în partea plăcuţilor Săi, Hristos Dumnezeul nostru, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, I se cuvine cinste şi slavă, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL IOAN COLIBAŞUL[1]

În vremea împărăţiei dreptcredinciosului împărat Leon cel Mare (457–474), era în Constantinopol – care se numeşte Roma cea nouă –, un om cu dregătoria de stratilat (general), bogat şi cinstit, anume

[1] După Metafrast.

Eutropiu, având de soţie pe Teodora. Acela avea trei fii, dintre care pe doi i-a pus în slujba împărătească şi cinstite dregătorii le-a mijlocit, iar pe al treilea, cel mai mic, anume Ioan, l-a dat la învăţătura cărţii şi la toată înţelepciunea cea retoricească şi a filosofilor.

Şi fiind copilul Ioan de 12 ani, s-a arătat isteţ la minte, mai mult decât toţi vârstnicii săi, încât chiar şi dascălii se minunau de isteţimea lui şi de înţelegerea lui cea desăvârşită la o vârstă atât de fragedă. Şi nu numai la cea din afară, ci şi la filozofia duhovnicească se arăta ales ucenic, căci lucrând întru dânsul Sfântul Duh, era blând, fără răutate şi smerit, iar când îi prisosea vreme de la învăţătură, se îndeletnicea, nu cu jucării copilăreşti, precum este obiceiul tinerilor, ci întru citirea cărţilor celor de Dumnezeu insuflate. Apoi, la bisericile lui Dumnezeu cu sârguinţă alerga la rugăciune, pentru că inima lui se înfierbânta cu văpaia dragostei dumnezeieşti, şi în cugetul lui se aprindea foc.

Aşa sârguindu-se el spre dumnezeiasca slujbă, s-a întâmplat odată de a intrat un monah în casa în care fericitul Ioan învăţa şi pe care văzându-l copilul l-a întrebat, zicând: „De unde eşti, părinte, şi unde mergi?" Iar monahul i-a răspuns: „Din Mănăstirea Neadormiţilor sunt şi merg la Ierusalim, ca să mă închin Sfintelor Locuri". Iar mănăstirea aceea a Neadormiţilor, zidită de fericitul Marcel, era în Bitinia, în partea Răsăritului, care este în Asia Mică. Şi aprinzându-se Ioan cu duhul, a început a-l întreba despre viaţa monahicească, de rugăciune şi de post, de cântarea cea neadormită, precum şi de alte nevoinţe şi osteneli, care cuvinte îi păreau lui Ioan mai dulci decât mierea.

Iar monahul văzând pe copil cinstit şi înţelept, i-a spus cu de-amănuntul obiceiurile şi rânduielile mănăstirii sale, iar Ioan ascultând cu luare-aminte povestirile monahului, i-a zis: „Părinte, te vei întoarce iarăşi în mănăstirea ta sau vei rămâne la Ierusalim?" Monahul i-a răspuns: „Am poruncă de la egumenul meu să mă întorc; deci de va voi Domnul, închinându-mă la Sfintele Locuri, mă voi întoarce". Atunci Ioan apucând de mâna dreaptă pe monah, i-a zis: „Părinte, un cuvânt duhovnicesc am să-ţi spun". Şi ducându-l la un loc deosebit, i-a zis:

„Ascultă-mă, părinte, mă rog ţie, ca milostiv să fii mie, căci am mare trebuinţă să scap de lumea asta mult tulburătoare şi să slujesc lui Hristos; dar părinţii mei gândesc de mine altfel, pentru că mă iubesc mai mult decât pe fraţii mei cei mai mari. Ei se îngrijesc de mine pentru o dregătorie mare şi vor să mă căsătoresc, iar eu

ascultând de multe ori cuvântul lui Dumnezeu în biserică şi citind singur cărţile, am înţeles că toate cele ale lumii sunt deşarte, afară de una care este de folos, ca adică lepădându-mă de lume, să slujesc lui Hristos în chipul cel monahicesc; deci, te jur pe Dumnezeu cel ce voieşte mântuirea noastră, ca, întorcându-te, să mă iei de aici şi să mă duci în mănăstirea ta".

Auzind acestea monahul şi cunoscând într-însul chemarea dumnezeiască, a făgăduit cu jurământ, ca, întorcându-se, să-l ia; şi aşa s-au despărţit.

Iar după ducerea monahului aceluia la Ierusalim, fericitul Ioan dorind să fie următor vieţii evangheliceşti, a rugat pe părinţii săi a-i scrie o Evanghelie, din care să poată învăţa cuvintele lui Hristos şi a face lucruri plăcute Lui. Iar părinţii, văzând asemenea dumnezeiască osârdie a fiului lor spre Sfânta Scriptură, se bucurau foarte, şi îndată au găsit un bun scriitor, ca să scrie frumos o Evanghelie; apoi au fereca:-o cu aur şi au împodobit-o cu pietre scumpe, ca nu numai dulceaţa cuvintelor lui Hristos, scrise înăuntru, să atragă pe fiul lor cu osârdie la citire, dar şi podoaba cărţii din afară. Şi aşa pregătindu-i Evanghelia, i-au dat-o, iar el luând-o, cu dragoste o citea cu luare-aminte şi se îndulcea cu inima de cuvintele lui Hristos şi din zi în zi se aprindea de mai mare dragoste de Dumnezeu, aşteptând cu osârdie pe monahul acela de la Ierusalim, căruia îi descoperise taina inimii sale.

Şi trecând multe zile, a venit monahul cel aşteptat şi văzându-l Ioan, s-a bucurat foarte. Şi i-a zis monahul: „Iată, fiule, m-am întors pe la tine, precum am făgăduit, ca să te iau la mănăstire, de vei voi". Fericitul Ioan a răspuns: „Mulţumesc lui Dumnezeu că te-ai întors sănătos şi m-a învrednicit a te vedea iarăşi pe sfinţia ta; deci, iată eu sunt gata de drum, dar ce să facem dacă nu vor voi părinţii mei să mă lase, pentru că ştiu pe maica mea foarte jalnică şi când va auzi că voiesc să mă duc de la dânşii, va umplea pământul cu lacrimi şi mă va opri cu sila şi astfel îmi va curma dorinţa mea. Deci mă rog ţie, părinte, să ieşim de aici în taină, ca să nu ştie nimeni din cunoscuţii mei despre plecarea mea şi să nu-mi priceapă drumul". Monahul a zis: „Să facem aşa cum voieşti, fiule, ca să împlinească Dumnezeu dorinţa inimii tale".

Şi aşa s-au dus spre malul mării, la limanul corăbiilor şi, găsind o corabie, au rugat pe cârmacii ei să-i ducă la locaşul Neadormiţilor; iar cârmaciul cerea de la dânşii aur mult pentru chirie, căci zicea: „Eu aştept până ce-mi va umple cineva corabia cu multă marfă, ca de

acolo să-mi iau obişnuita chirie". Ioan l-a întrebat: „Câtă chirie iei pentru corabia ta încărcată?" Cârmaciul răspunse: „O sută de galbeni iau!" Ioan i-a zis: „Frate, să aştepţi trei zile şi eu voi închiria corabia ta". Apoi, sfătuindu-se cu dânsul, s-a dus. Iar Ioan a zis către monah deosebit: „Chiria corabiei este mare, iar mie a mă duce de la părinţi şi a nu fi ştiut de dânşii, îmi este mult mai bine; deci voi merge la părinţi şi voi ruga să-mi dea aur, ca pentru o trebuinţă oarecare". Monahul i-a răspuns: „Mergi, fiule, şi Domnul să-ţi îndrepteze scopul tău cel bun după voia Sa".

Deci, mergând Ioan în casa sa, a zis către mama sa: „Doamnă, maica mea, un dar voiesc să cer acum de la voi, dar nu îndrăznesc". Maică-sa i-a răspuns: „Cere, fiul meu, tot ce doreşti". Ioan a zis: „Toţi vârstnicii mei care învaţă cu mine nu o dată sau de două ori, ci de multe ori m-au chemat cu dânşii la masă, iar eu niciodată nu i-am chemat la mine şi nu le-am răsplătit cinste pentru cinste; de aceea, mă ruşinez foarte mult şi nu mai pot de acum nici la şcoală să mă duc; deci mă rog vouă să-mi daţi atâţia bani cât să ajungă pentru facerea ospăţului prietenilor mei". Maică-sa i-a răspuns: „Aşteaptă, fiule, până dimineaţă şi voi spune tatălui tău ca să-ţi dea cele de trebuinţă".

Deci a spus bărbatului său toate cuvintele lui Ioan, iar el iubind foarte mult pe fiul său, i-a dat 100 de galbeni. Şi aceasta s-a făcut cu rânduiala lui Dumnezeu, ca scopul cel bun al sfântului copil să vie întru săvârşire. Drept aceea, tatăl dând aurul fiului, a pus lângă dânsul o slugă credincioasă, poruncindu-i, ca dinadinsul să ia aminte, ca să nu risipească ca un copil pe lucruri netrebuincioase aurul ce i s-a dat. Iar Ioan luând cei 100 de galbeni şi pe slugă, s-a bucurat şi s-a dus cu dânsul la ţărm, zicând: „Să căutăm peşte bun să cumpărăm". Şi apropiindu-se de corabie, a trimis pe slugă la şcoală, zicând: „Du-te să vezi, dacă s-au adunat copiii şi să te întorci iarăşi la mine".

Şi ducându-se sluga, Ioan a intrat în corabie cu monahul şi dând chiria, a pornit de la ţărm. Iar Ioan a luat cu el şi Evanghelia pe care i-o făcuseră părinţii, şi citind-o, se mângâia. Şi întorcându-se sluga de la şcoală, căuta pe Ioan la mal şi nu l-a găsit; apoi, socotind că era acasă, s-a dus la părinţii săi şi i-a întrebat de Ioan, şi îndată au început a-l căuta pretutindeni multe zile, nu numai în Constantinopol, dar şi în locurile de prin jur, însă nu l-au găsit nicăieri. Deci s-a făcut plângere şi tânguire mare în casa lui Eutropiu, pentru Ioan, iubitul lor fiu.

Şi călătorind Ioan pe mare, Dumnezeu i-a sporit calea, pentru că a scos vânturi din vistieriile Sale şi le-a poruncit să sufle spre

ajutorul corabiei, apoi degrabă a sosit la sfântul locaş al Neadormiţilor; în care intrând, a spus monahul acela egumenului şi fraţilor toate cele despre tânărul Ioan, strălucirea şi bunul neam al părinţilor lui, dragostea lor către dânsul, boieria cea mare şi nunta ce se aştepta, spunând apoi cu cât credinţă şi osârdie caută să se îmbrace în chipul monahicesc şi să slujească Domnului.

Iar egumenul văzând pe băiat foarte tânăr, i-a zis lui: „Fiule, nu vei putea suferi ostenelile şi postirile monahiceşti, căci eşti încă tânăr, şi la noi este obiceiul, ca să nu călugărim îndată pe cel ce vine, ci mai întâi să-l ispitim multă vreme, de cumva nu se află leneş şi răzvrătit; deci, de vei voi ca să fii monah la noi, se cade ţie ca mai întâi fără chipul monahicesc să fii aici destulă vreme, să priveşti la viaţa noastră şi să te ispiteşti pe tine însuţi de vei putea un jug ca acesta să-l porţi sau nu". Iar fericitul Ioan a căzut la picioarele egumenului cu multe lacrimi, zicându-i: „Rogu-mă ţie, părinte, ca astăzi să mă călugăreşti pe mine, să nu cauţi la tinereţile mele, ci la osârdnica mea dorire; căci cu toată inima doresc să mă îmbrac în chipul cel îngeresc al vostru. Deci nu trece rugăciunea mea, ci pentru Preasfânta cea de o fiinţă şi de viaţă făcătoarea Treime, primeşte-mă şi mă numără în ceata monahilor". Iar egumenul văzând o dorire ca aceasta a lui şi lacrimile, şi înainte văzând darul Sfântului Duh ce avea într-însul, îndată l-a primit şi l-a tuns, poruncindu-i a petrece în mănăstireştile ascultări şi a se povăţui de iscusiţi bătrâni.

Iar el câştigându-şi dorirea, toate cele poruncite lui cu sârguinţă şi cu smerenie le făcea, şi îndreptându-se întru nevoinţele monahiceşti din zi în zi şi din putere în putere sporea. Şi în scurtă vreme atât de mult a sporit în faptele bune, încât a întrecut şi pe ceilalţi monahi, călugăriţi mai dinainte, şi tuturor s-a făcut chip de neîncetată rugăciune către Dumnezeu, de ascultare fără cârtire, de postire cu răbdare şi fără măsură; pentru că adeseori se ţinea numai cu împărtăşirea preacuratelor şi de viaţă făcătoarelor lui Hristos Taine, iar altceva nimic mai mult nu gusta în multe zile, încât şi egumenul se minuna şi zicea către dânsul: „Fiule, fiind tânăr, pentru ce ţi-ai luat asupră-ţi osteneli ca acestea? Fereşte-te ca nu slăbind cu trupul din postul cel fără de măsură şi vătămându-ţi sănătatea ta, nelesnicios să te faci spre nevoinţele viitoare şi spre slujba măririi lui Hristos". Iar el, cu obişnuita smerenie închinându-se, răspundea: „Iartă-mă, sfinte părinte, pe mine, netrebnicul rob, şi te roagă pentru mine, leneşul, ca să-mi dea Domnul să încep nevoinţa şi să-mi întărească neputinţa mea".

Astfel nevoindu-se fericitul Ioan şase ani, în locaşul acela, s-a sculat asupra lui vrăjmaşul diavol, urâtorul binelui, vrând să-l slăbească întru nevoinţe, să întindă curse picioarelor lui, şi să-l împiedice dintr-o alergare bună ca aceea, în calea poruncilor Domnului. Drept aceea, i-a adus dor de părinţii săi, încât de jale i se sfărâma inima, aducându-şi aminte de dragostea cea mare a tatălui şi a maicii, pe care o aveau către dânsul, şi-i zicea lui gândul: „Ce fac acum părinţii tăi fără tine? Cât de mult necaz, întristare şi plângere au pentru tine, căci te-ai dus neştiut de ei? Tatăl plânge, maica se tânguieşte, fraţii se întristează, rudeniile şi vecinii doresc de tine şi toată casa tatălui tău este în mâhnire pentru tine".

Încă îi aducea aminte vicleanul de bogăţia şi slava părinţilor, de cinstea fraţilor lui şi de diferite feluri de deşertăciuni lumeşti îi aducea lui aminte. Şi ziua şi noaptea neîncetat îl tulbura cu gânduri ca acestea, încât acum slăbise cu trupul şi abia era viu. Şi pe de o parte, pentru înfrânarea cea mare şi nevoinţele monahiceşti, iar pe de alta, pentru tulburarea gândurilor, se uscase ca un vas de lut vârtutea lui şi trupul lui era ca o trestie de vânt clătinându-se.

Iar egumenul, văzându-l slăbind, i-a zis: „Au nu ţi-am spus eu ţie, fiule, că Dumnezeu nu cere de la robii Săi osteneală fără măsură, ci voieşte ca fiecare după puterea sa să-i slujească Lui întru slava numelui Său celui sfânt? Iar tu, fiule, nu m-ai ascultat şi iată acum ai slăbit postind fără măsură şi ridicând sarcină mai mare decât puterea ta". Răspuns-a Ioan: „Nu postul m-a uscat, părinte, nici nevoinţa m-a slăbit pe mine, ci gândurile cele aduse de la vicleanul, prin care mă tulbură de multă vreme ziua şi noaptea".

Apoi a mărturisit egumenului toate gândurile sale despre părinţi şi despre casă. Iar egumenul a zis lui: „Au nu ţi-am spus, fiule, de la început, că nevoinţele monahiceşti sunt mari, ostenelile multe şi ispitele vrăjmaşului nespuse?" Acestea zicându-le egumenul, a lăcrimat şi a plâns destul pentru Ioan. Iar Dumnezeu Cel ce toate le rânduieşte spre folos prin oarecare tăinuită încredinţare, a pus gând în inima egumenului ca să nu oprească pe Ioan a merge la părinţi, pentru că avea să facă minunate întru dânsul voile Sale; deci, egumenul a binecuvântat pe Ioan ca să meargă unde va voi şi l-a învăţat să se ferească cu dinadinsul de cursele vrăjmaşului, ca să fie calea lui fără prihană. Iar Ioan a zis: „Deşi la părinţii mei mă voi duce, însă şi acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile voastre, voi sfărâma capul vrăjmaşului meu şi neputincios îl voi arăta pe el".

Deci, a mers în chilia sa, ca să se pregătească de drum; şi nu alta era pregătirea lui fără numai rugăciunile, lacrimile, suspinele, plecările genunchilor, ca să nu-l dea Domnul spre bucuria vrăjmaşului, ci singur să-i îndrepte calea după voia Sa cea bună şi desăvârşită, precum ştie şi precum voieşte.

Iar a doua zi, venind la egumen, îl ruga pe el căzându-i la picioare, ca să nu se mânie asupră-i pentru ieşirea lui din mănăstire, ci să-i dea împreună cu binecuvântarea cea părintească şi sfintele sale rugăciuni în călătorie. Atunci egumenul a adunat pe toţi fraţii la sine şi le-a spus că Ioan voieşte să se ducă de la dânşii; deci le-a poruncit să se roage pentru dânsul. Iar Ioan a zis către fraţi: „Ştiu că diavolul voieşte să mă scoată din locul acesta sfânt, pentru vederea părinţilor mei, însă nădăjduiesc spre Dumnezeu şi spre sfintele voastre rugăciuni, că şi pe părinţi voi vedea şi peste diavolul voi trece cu picioarele mele, iar înşelăciunea lui o voi călca".

Şi mergând toţi în biserică, au făcut rugăciune cu lacrimi pentru Ioan. Iar egumenul binecuvântându-l, a zis: „Mergi, fiule, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh şi ai cu tine pe Domnul nostru Iisus Hristos, împreună călătorind şi îndreptându-ţi calea după a Sa voie". La fel şi toţi părinţii ridicându-şi mâinile lor, l-au binecuvântat. Şi pe toţi sărutându-i, le-a zis: „Mântuiţi-vă, părinţilor şi fraţilor, mântuieşte-te şi tu însoţire binecuvântată, mântuiţi-vă, bunilor nevoitori, cei ce cu dragoste m-aţi primit întru însoţirea voastră, de care acum mă lipsesc, nevrednic fiind să vieţuiesc cu nişte oameni ca aceştia plăcuţi ai lui Dumnezeu". Deci acestea zicându-le, a ieşit din mănăstire şi a mers în calea sa.

Şi ducându-se depărtare de o stadie, s-a uitat înapoi şi văzând mănăstirea, a plâns cu amar. Apoi, căzând în genunchi, se ruga lui Dumnezeu, tânguindu-se şi udând pământul cu lacrimile. Şi după rugăciunea cea multă sculându-se, iarăşi s-a dus, încredinţându-se pe sine lui Dumnezeu, spre a Lui purtare de grijă şi apărare. Iar în cale i s-a întâmplat a vedea un om sărac, îmbrăcat în zdrenţe, către care Sfântul Ioan a zis: „Te văd, frate, că ai haină veche şi foarte ruptă; deci mă rog ţie ca să mi-o dai mie, iar tu să iei pe a mea, căci este mai bună". Săracul s-a bucurat de aceasta şi îndată dezbrăcându-şi haina cea ruptă, a dat-o lui Ioan, iar Ioan i-a dat în locul ei haina sa cea bună.

Şi apropiindu-se fericitul Ioan de Constantinopol, a văzut casa părinţilor săi şi s-a aruncat cu faţa la pământ, rugându-se şi zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa pe mine". Atunci era seară şi

a aşteptat fericitul Ioan la acel loc, până ce s-a făcut noapte. Iar la miezul nopţii, venind înaintea porţii părinţilor săi, iarăşi s-a aruncat la pământ, zicând: „Doamne Iisuse Hristoase, iată casa părinţilor mei, pe care am dorit s-o văd, dar să nu pierd pentru dânsa din darul Tău, mă rog Ţie, Stăpâne. Trimite-mi de sus ajutor şi putere, ca să biruiesc pe diavolul şi să nu mă laşi biruit şi ispitit de el, ci să faci ca în acest loc să-mi sfârşesc bine viaţa mea". Astfel rugându-se, a petrecut până la ziuă.

Apoi, făcându-se ziuă, s-au deschis porţile şi a ieşit vătaful casei, care era mai mare peste ceilalţi slujitori, şi văzând pe sărac îmbrăcat în zdrenţe, i-a zis lui: „Cine eşti tu şi de unde vii? Pentru ce ai îndrăznit a veni aici? Să te duci de aici degrabă, că iată stăpânii mei vor să iasă". Iar fericitul Ioan a zis către dânsul cu smerenie: „Iată, precum mă vezi, sunt om sărac, neavând unde să-mi plec capul; deci mă rog ţie, stăpânul meu, milostiv să-mi fii şi să nu mă goneşti de aici, ci să mă laşi în gunoiul acesta, pentru că eu nu voi face nici un rău nimănui; iar tu vei câştiga de la Dumnezeu milă, de mă vei milui şi nu mă vei împiedica să rămân aici". Atunci, sluga milostivindu-se spre dânsul, l-a lăsat acolo. Şi după puţină vreme au ieşit părinţii lui din casă mergând la palatul împărătesc şi, văzându-i pe ei fericitul, cu totul s-a umplut de lacrimi şi a zis în sine: „Iată, cu voia lui Dumnezeu văd pe părinţii mei, dar nu te vei bucura, diavole, pentru că, cu darul Domnului meu, întru nimic socotesc săgeţile tale cele înfocate asupra mea".

Apoi, suspinând, iarăşi a zis către Dumnezeu: „Doamne, Iisuse Hristoase, nu mă lăsa până în sfârşit". Şi a petrecut acolo într-un ungher ce era lângă porţi, zăcând în gunoi, ca Lazăr şi ca Iov. Iar tatăl său, văzând pe nevoiaşul sărac zăcând lângă porţi, a început a-i trimite din masa sa bucate, zicând: „Mare este răbdarea săracului acesta, că rabdă gerul şi zăduful, frigul şi ploaia, fără acoperământ; cu adevărat a unuia ca acesta este Împărăţia cerului. Şi puternic este Dumnezeu ca şi pe noi să ne mântuiască prin el; deci, pentru aceea l-a trimis la noi, ca, făcându-i noi milă, singuri să ne învrednicim a fi miluiţi de Dumnezeu. Şi cine ştie de nu într-o sărăcie ca aceasta petrece iubitul nostru fiu Ioan, despre care nu ştim unde se află? Deci să facem săracului acestuia aceea ce am voi ca să facă cineva fiului nostru".

Iar într-una din zile a ieşit maica lui afară din curte şi, văzând pe Ioan săracul în zdrenţe întinate tăvălindu-se prin gunoi, s-a scârbit de el foarte mult şi a zis către slugi: „Luaţi de aici pe omul acesta urât, pentru că nu pot a umbla pe aici, până ce îl voi vedea pe el zăcând în locul acesta". Şi îndată, luându-l slugile, l-au dus într-alt loc. Iar fericitul privea de departe spre poarta tatălui său şi odată, văzând pe vătaful casei ieşind pe poartă, l-a chemat la sine şi i-a zis: „Rogu-mă ţie, stăpânul meu, precum din început ai făcut milă cu mine, aşa şi acum milostiveşte-te spre mine şi fă-mi o colibă mică, ca să nu mă vadă stăpâna voastră şi apoi să am şi puţin acoperământ".

Iar vătaful, ascultându-i rugămintea, i-a făcut degrab o colibă, nu mare, întru care petrecea sfântul, rugându-se neîncetat. Şi în toate zilele tatăl lui îi trimitea hrană, pe care el cu mulţumire primind-o, o împărţea la alţi săraci, care veneau la dânsul, iar el în foame şi sete petrecea întotdeauna şi şi-a uscat trupul său de înfrânarea cea mare şi de atâta post, încât era cu putinţă a-i număra alcătuirea oaselor. Într-o răbdare ca aceasta a petrecut Cuviosul Ioan trei ani, nespunând părinţilor săi cum că el este fiul lor.

Iar după trei ani, prea bunul şi iubitorul de oameni, Domnul nostru Iisus Hristos, căutând spre smerenia şi răbdarea robului Său şi vrând să pună sfârşit durerilor şi ostenelilor lui, i S-a arătat în vedenie, zicându-i: „Bucură-te, Ioane, cel ce te-ai asemănat iubitului Meu ucenic, Ioan feciorelnicul, că ai lăsat toate şi întru feciorie curată Mi-ai urmat Mie; iată acum s-a sfârşit alergarea şi durerile tale cele multe, că după trei zile vei veni la Mine şi întru odihna cuvioşilor te vei sălăşlui". Şi deşteptându-se Ioan din vedenie, a început cu plângere a se ruga Domnului, zicând: „Mulţumescu-ţi Ţie, Doamne Dumnezeul meu, că pe mine nevrednicul vrei să mă învredniceşti odihnei drepţilor; dar mă rog Ţie Stăpâne, să-ţi aduci aminte şi de părinţii mei şi să-i miluieşti după mare mila Ta, iar păcatele lor să le cureţi, că Tu însuţi eşti bun şi milostiv".

Astfel rugându-se, a chemat pe slujitorul cel mai înainte pomenit, pe vătaful casei părinţilor săi şi i-a zis: „Dintru început până într-acest ceas mi-ai fost milostiv; deci, rogu-mă ţie, stăpânul meu, ca să fii milostiv până în sfârşit, căci un lucru poftesc de la tine, să mergi şi să spui stăpânei voastre astfel: «Săracul acela, pe care ai poruncit să-l gonim de la poartă, se roagă ţie prin mine, zicând: „Să nu mă defăimezi pe mine, săracul, ci aducându-ţi aminte de Stăpânul Hristos, să binevoieşti a veni la mine, căci eu am ceva de trebuinţă să-ţi spun"»".

Deci, mergând sluga, a spus stăpânei sale cuvintele săracului. Iar ea a zis: „Au doară şi săracul are să vorbească cu mine? Eu nici a căuta spre dânsul nu pot, iar el voieşte să vorbească cu mine?" Şi a

spus bărbatului său despre aceasta, iar bărbatul i-a zis: „Mergi, femeie, să nu te scârbeşti de săraci, pentru că pe aceştia i-a ales Dumnezeu". Iar ea nu l-a ascultat şi nu voia să meargă. Deci, Cuviosul Ioan iarăşi a trimis, zicând: „După trei zile eu mor, iar dacă tu nu voieşti să mă vezi şi să vorbeşti cu mine, multă jale vei avea". Iar ea nici aşa nu voia să-l asculte pe sărac, însă se lupta cu gândul, zicând întru sine: „Ce voieşte săracul acela să-mi spună?" După aceasta, abia s-a hotărât a merge la dânsul, auzind că i se apropiase moartea şi vrând să afle ceva nou de la el.

Deci a ieşit din casă şi a poruncit slugilor să-l aducă înaintea sa, pentru că Cuviosul Ioan nu putea să meargă cu picioarele, căci era foarte bolnav. De aceea a fost adus înaintea maicii sale şi şi-a acoperit faţa ca să nu fie cunoscut de dânsa; apoi a început a grăi către dânsa astfel: „S-a sfârşit slujirea ce-mi faceţi mie, Doamnă, şi s-a pregătit vouă răsplătire pentru milostenie, precum a zis Domnul în Evanghelie: *De vreme ce aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi mai mici ai mei, Mie aţi făcut.* Iar eu ca un sărac, neavând nimic, voi să-ţi las o binecuvântare, dar mai întâi te rog să-mi juri că vei face ceea ce îţi voi zice şi aşa vei lua binecuvântarea". Iar ea cu jurământ a făgăduit că va face ceea ce va zice.

Atunci Cuviosul Ioan a zis: „Rogu-mă, ţie doamnă, ca după moartea mea să porunceşti să mă îngroape în acel loc unde este coliba mea, şi să nu mă acopere cu alte haine decât cu aceste zdrenţe în care sunt acum, pentru că sunt nevrednic de un loc mai cinstit şi de o îmbrăcăminte mai bună".

Zicând acestea, a scos din sân Evanghelia şi i-a dat-o ei, zicând: „Aceasta să-ţi fie ca mângâiere în această viaţă, iar în veacul viitor să-ţi fie bună călătorie, atât ţie, cât şi bărbatului tău şi stăpânului meu". Iar ea luând Evanghelia, o întorcea pe o parte şi pe alta, zicând: „Aceasta este asemenea cu acea Evanghelie pe care bărbatul meu a ferecat-o cu aur pentru fiul nostru". Deci, alergând, a arătat-o bărbatului său, iar el cunoscând-o, a zis: „Cu adevărat aceasta este pe care am dat-o iubitului nostru fiu. Să-l întrebăm pe el de unde o are şi dacă nu ştie de fiul nostru Ioan".

Şi ducându-se amândoi la dânsul, îl întrebară, zicând: „Te jurăm cu Sfânta şi de viaţă făcătoare Treime, să ne spui de unde ai luat Evanghelia aceasta şi unde este fiul nostru Ioan?" Iar de trei ori fericitul, cunoscând că era în ceasul de pe urmă al ducerii sale din acestea de aici, apoi şi pentru acele jurăminte, a judecat că este cu dreptate să mărturisească taina cea ascunsă; şi suspinând din adâncul

inimii sale, a zis, lăcrimând: „Eu sunt Ioan cel căutat de voi şi aceasta este Evanghelia aceea pe care mi-aţi dat-o, când voiam să mă duc de la voi. Eu am fost pricinuitorul mâhnirii voastre, însă Evanghelia dată de voi m-a învăţat să iubesc mai mult pe Hristos, decât pe voi, părinţii mei, şi să iau asupră-mi jugul Lui cel bun".

Auzind acestea, părinţii lui au privit cu dinadinsul trăsăturile feţei lui şi cunoscând după semne, după glas şi după altele asemenea, că el era cu adevărat, au rămas fără de glas mult timp, ca şi cum ar fi fost muţi. Iar după ce şi-au venit în simţiri, nu ştiau ce să facă mai întâi; să se veselească că l-au aflat, ori să se tânguiască de moartea lui.

Deci cuprinzându-l şi îmbrăţişându-l, se căinau şi se tânguiau cumplit, zicând: „O, mult dorite şi mult chinuite fiule! O, durere a inimii noastre! O, rană a născătorilor tăi! O, boldule care ai pătruns astăzi în sufletele noastre! O, cât ai rănit inimile noastre, acum când te-am aflat, mai mult decât înainte, când ai fugit de la noi! Că atunci nădejdea întoarcerii tale ne da oarecare aşteptare, ce îndulcea amărăciunea întristării, iar acum ai luat de la noi şi această mângâiere a nădejdii şi ai întors întru mâhnire acea puţină mângâiere a noastră! Mai bine ar fi fost dacă te-ai fi săvârşit în tăcere şi nu te-ai fi arătat că eşti viu; atunci n-ai fi făcut rana mai mare, nici patima mai usturătoare. O, aflare mai nenorocită decât pierzarea! O, faţă dorită, care ai mâhnit atât pe cei ce te-au dorit! Se cădea să te arăţi când ai venit, că aveam vreme să ne bucurăm şi să ne înveselim de întoarcerea ta, sau măcar să te fi săvârşit aşa pe ascuns, să nu fii cunoscut. Acum nu ştim ce să facem: aflarea ta să o prăznuim, ori de moartea ta să ne tânguim. O, nenorociţii de noi, cei mai ticăloşi decât toţi ticăloşii, noi îl aveam în mâinile noastre şi goneam pe acela pe care îl căutam prin toată lumea cu atâta sârguinţă! O, înconjurare a stelelor! O, soare a tot văzătorule! Ce fel de lucru vezi astăzi? Câte suspinuri, câte bocete şi izvoare de lacrimi trebuiesc la o durere ca aceasta nemăsurată; ce piatră, ce fier, care altă fire va fi mai tare a suferi un rău ca acesta neasemuit?"

Acestea şi altele asemenea acestora ziceau părinţii lui Ioan, vreme de patru ceasuri. Şi mai ales mamă-sa cea mâhnită şi îndurerată, care îşi aducea aminte de urâciunea şi defăimarea ce i-a făcut-o prin necunoştinţa lui – după cum s-a zis mai sus –, atunci se tânguia cu jale şi fără de mângâiere, smulgându-şi părul capului şi bătându-şi pieptul şi faţa. Iar cuviosul slăbind câte puţin, şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind pe braţele lor.

Atunci toată cetatea s-a umplut de mirare şi toţi îl plângeau şi se înspăimântau de atâta răbdare neîntrecută şi neurmată a pustnicului. Iar maică-sa, biruindu-se de dragoste, a uitat porunca cuviosului şi jurământul cu care se jurase lui, şi dezbrăcându-l de haina cea ruptă şi veche, l-a îmbrăcat în haine strălucite şi scumpe. Dar, o, minune! O, dor fierbinte către Hristos! Că pe însăşi semnele pătimirilor şi luptelor le poftea sihastrul şi le avea mai iubite decât cele scumpe de la maică-sa; deci îndată s-au cuprins mădularele ei de slăbănogire şi a rămas cu totul nemişcată, străină la vedere şi prea înfricoşată. Iar tatăl cuviosului văzând-o slăbănogită şi cu totul nemişcată, şi-a adus aminte porunca copilului. Şi cum a luat de pe dânsul hainele cele strălucite şi l-a îmbrăcat iarăşi cu cele rupte, îndată s-a tămăduit maică-sa.

Astfel s-a arătat copilul înţelepţitor al părinţilor săi, arătând Dumnezeu că nu numai copiii sunt datori a păzi poruncile părinţilor lor, dar şi ei pe ale copiilor lor, când cererile lor vor fi după Dumnezeu. Deci, s-a îngropat viteazul nevoitor chiar în coliba lui, după cum a poruncit, cunoscând ei, că pe cele aşa de smerite strălucirea corturilor de sus le primeşte.

Apoi au zidit şi o sfântă biserică în locul colibei, pe mormântul cuviosului, şi au înzestrat-o cu jumătate din averea lor, iar cealaltă au împărţit-o săracilor, ca să fie şi pomul asemenea rodului. Deci vieţuind ei bine şi cu viaţă îmbunătăţită, s-au dus în împărăţia cerului; şi acum se veselesc veşnic cu preacuviosul lor fiu şi cu toţi sfinţii. Apoi au fost şi ei îngropaţi în biserica cea zidită de dânşii pe mormântul fiului lor.

Aşa a fost viaţa Sfântului şi Cuviosului Ioan Colibaşul; astfel au fost nevoinţele şi răbdarea lui, care pentru Hristos le-a suferit; aceasta a fost lupta lui cu diavolul, pe care biruindu-l, a luat acum cununa biruinţei în ceruri, în Biserica celor ce prăznuiesc, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine slava, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A ŞAISPREZECEA

ÎNCHINAREA CINSTITELOR LANŢURI ALE SFÂNTULUI APOSTOL PETRU

Când Sfântul Apostol Petru a fost dus în temniţă de împăratul Irod şi era legat cu două lanţuri de fier, dormind el noaptea între doi ostaşi, a venit îngerul Domnului şi lovindu-l în coastă, l-a deşteptat şi l-a scos afară, căzând de pe dânsul lanţurile cele de fier. Despre aceasta se scrie în Faptele Apostolilor: *Şi s-a auzit acea prea slăvită izbăvire din legături şi din temniţă a lui Petru, prin toată cetatea Ierusalimului.* Atunci nişte credincioşi, în taină luând lanţurile acelea, le-au păstrat la ei, avându-le înaintea ochilor, ca pe însuşi Sfântul Apostol Petru; care nezăbovind după acea ieşire din temniţă, s-a dus în alte ţări, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, şi nu s-a mai arătat în Ierusalim.

Deci lanţurile acelea au luat putere tămăduitoare de la trupul apostolului, şi precum erau mahramele şi basmalele lui Pavel, care se umpluseră de sudorile lui, aşa şi lanţurile lui Petru, care au ros trupul său, tămăduiau neputinţele şi goneau duhurile cele viclene. Drept aceea, se cinsteau cu cucernicie de cei credincioşi acele cinstite lanţuri, cărora li se închinau şi cu dinadinsul le păstrau, din neam în neam, ca moştenire; pentru că părinţii le lăsau copiilor lor, iar copiii venind în locul tatălui, le încredinţau moştenitorilor lor. Şi astfel unul după altul le primeau şi unul altuia spuneau de cine s-au atins lanţurile acelea şi de care trup s-au sfinţit.

Cu o moştenire ca aceasta au ajuns lanţurile în mâinile lui Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422–458). Şi pe când dreptcredincioasa împărăteasă Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Mic (408–450), se afla în Ierusalim, zidind multe biserici şi Sfintele Locuri cu cheltuială împărătească împodobindu-le, atunci patriarhul

Iuvenalie, văzându-i dreapta credinţă şi iubirea ei de Dumnezeu, i-a dăruit multe din duhovniceştile vistierii. Iar între alte lucruri sfinte, i-a dat şi aceste cinstite şi de minuni făcătoare lanţuri ale Sfântului Apostol Petru, pe care, luându-le împărăteasa, le-a adus în Constantinopol. Deci un sfânt lanţ l-a dus înăuntrul bisericii celei mari a Sfântului Apostol Petru, unde se săvârşea soborul lui, iar altul l-a trimis la Roma, fiicei sale Eudoxia, care era măritată după împăratul Romei, Valentinian al treilea (424–455), şi aceea fiind următoare maicii sale în credinţa cea dreaptă, cu dragoste a primit acel nepreţuit dar şi zidind o biserică în numele Sfântului Apostol Petru, în muntele Excvilintului, a pus într-însa acel lanţ.

Încă s-a aflat în Roma şi un alt lanţ al Sfântului Petru, cu care l-a legat Nero tiranul, şi acela, împreună cu lanţul cel adus de la Constantinopol, a fost pus în biserică. Şi s-a aşezat praznicul închinării cinstitelor lanţuri în şaisprezece zile ale lunii ianuarie, întru cinstirea şi pomenirea Sfântului Apostol Petru şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru. Amin.

TOT ÎN ACEASTA ZI, SFINŢII MUCENICI ŞI FRAŢI PEVSIP, ELASIP, MESIP; NEONILA, BUNICA LOR, ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNŞII[1]

Sfântul Policarp, episcopul Smirnei, ucenicul Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, cel plin de Duhul Sfânt, vrând să înmulţească turma cea cuvântătoare a lui Hristos, a trimis pe ucenicii săi în diferite ţări, ca să propovăduiască cu îndrăzneală cuvântul lui Dumnezeu. Dar auzind cum că în Galia era mai multă prigonire asupra creştinilor – căci împărătească poruncă, ce se dăduse spre uciderea credincioşilor, se lăţise pretutindeni –, a trimis acolo doi preoţi ai lui Dumnezeu, pe Antioh, pe Benign şi pe diaconul Tirs, bărbaţi cu adevărat îmbunătăţiţi, de Dumnezeu iubitori, întru nevoinţe sârguitori şi gata la osteneală pentru dragostea lui Hristos, uitând primejdiile mării, iubind străinătatea cu osârdie şi dorind muncile şi moartea.

Aceştia, luând poruncă de la episcopul lor, s-au suit în corabie; iar Sfântul episcop Policarp a vorbit către dânşii astfel: „Mergeţi,

[1] Scrisă de Sfântul Mucenic Neon, care a pătimit după sfârşitul lor.

bărbaţi puternici întru tăria lui Hristos, tare oştindu-vă, câştigaţi, prin sfânta mărturisire a preasfântului nume al lui Hristos, pe mulţi ostaşi, cu care bucurându-vă pentru biruinţă, să puteţi câştiga nume slăvit şi veşnică cinste; apoi, roadele ostenelilor voastre să se înmulţească cu îndestulare şi să dobândiţi sălăşluirile în raiul dreptilor". Cu acestea şi cu multe alte binecuvântări a pregătit de cale pe trimişii săi Sfântul Policarp, iar ei plutind cu bună sporire, prin dumnezeiasca povăţuire au sosit degrab la malurile Marsiliei, şi ieşind la uscat, călătoreau, având înainte călător pe îngerul lui Dumnezeu.

Şi intrând în cetatea care se numea Edua, au aflat după rânduiala lui Dumnezeu un bărbat numit Faust, de neam bun, cu cinste, senator luminat, de care au fost primiţi cu frumoasă primire. Acela, înştiinţându-se de dânşii că sunt prezbiteri, i-a rugat cu osârdie să facă creştini pe casnicii, rudeniile şi prietenii lui, luminându-i prin Sfântul Botez, căci el, din pricina prigonirii de atunci, era creştin în taină. Apoi a adus la dânşii pe fiul său tânăr, Simforian, care, prin povăţuirea sfinţilor şi prin alegerea dumnezeiască, mai pe urmă avea să fie mucenic al lui Hristos, şi pe acela încredinţându-l în mâinile preoţilor, se ruga ca Sfântul Benign să-l boteze, iar Sfântul Antioh să-i fie naş copilului. Deci, au făcut dumnezeieştii slujitori toate, după dorinţa lui Faust.

Şi aducându-şi aminte de sora sa şi de nepoţii ei, Faust a zis către sfinţi: „Am o soră de o mamă cu mine, anume Neonila, care locuieşte în cetatea Lingoniei şi are trei nepoţi, născuţi din fiul ei, care au ieşit împreună în lumea aceasta, din pântecele maicii lor; apoi învăţând bine ştiinţele libere şi înţelepciunea din afară şi urmând obiceiurilor părinteşti, vieţuiesc în rătăcirea păgânească şi slujesc idolilor. Iar sora mea şi bunica lor doreşte să-i facă ostaşi ai lui Hristos şi să-i supună la sfânta Lui slujbă; deci, rogu-vă pe voi, o, preoţi ai lui Dumnezeu, să-i ajutaţi pe ei şi casa cea de neam bun, precum aţi început, să o luminaţi desăvârşit". Auzind sfinţii acestea, au făcut sfat ca să se împartă la propovăduire; drept aceea Antioh şi cu Tirs s-au dus în satul Augustuduniei, unde pe mulţi aducându-i la credinţa lui Hristos, mai pe urmă s-au încoronat cu cunună mucenicească; iar pe Sfântul Benign l-a trimis Faust în cetatea Lingoniei, la sora sa.

Iar Neonila, sora lui Faust, a primit pe Sfântul Benign cu toată cinstea, ca o mană pogorâtă din cer. Iar în acea zi nepoţii ei erau duşi într-un sat, ce se chema Pasmasia, aducând jertfe idolului ce se numea Nemesa şi, din acele jertfe păstrând rămăşiţele, le-au adus la

bătrâna lor. Iar ea îngreţoşându-se de urâciunile idoleşti, le-a aruncat spre mâncare câinilor; apoi a început, înaintea Sfântului prezbiter Benign, a grăi cu dânşii aşa: „Iubiţii mei nepoţi, cunoaşteţi pe Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat şi viu, Căruia îngerii şi toată făptura îi slujesc cu vrednică datorie, Care toată lumea a făcut-o cu Cuvântul, Care cu porunca a întins înălţimea cerului, a lărgit lăţimea pământului, a adunat adâncurile mării şi cu nisip le-a îngrădit; Care a înfrumuseţat cerul cu stelele şi a pus doi luminători mai aleşi, cărora le-a poruncit ca toate cele zidite de El să le lumineze cu razele lor; Care a dat apele spre viaţa peştilor şi cu feluri de copaci şi iarbă a îmbrăcat pământul şi a făcut toată fiinţa după voinţa Sa.

Apoi a binevoit a zidi pe om după chipul şi asemănarea Sa; şi l-a îmbogăţit cu deosebită înţelepciune, cu darul ştiinţei şi al înţelegerii, ca să caute pe Domnul a toată făptura mai cu dinadinsul, iar nu prin neştiinţă să defaime pe Ziditor; ca să cunoască binele şi să-l deosebească de rău, ca pe idolii cei făcuţi cu mâinile din multe feluri de materii, fiind nesimţitori şi neînsufleţiţi, spre înşelarea oamenilor, închipuiţi prin diavolească scornire, nu numai cu nici un fel de cinste să-i cinstească, dar să-i lepede ca pe cei necuraţi şi să fugă de împărtăşirea lor; pentru că diavolul, prin meşteşugul cel viclean, a închipuit pe idoli în lumea aceasta şi a înşelat în Rai pe Adam, omul cel dintâi.

Deci, lăsaţi, o, preaiubiţi nepoţi, pe idolii cei diavoleşti, iar pe Ziditorul a toate, Domnul nostru Iisus Hristos, să-L mărturisiţi fără nici o îndoială, că iată vedeţi înaintea voastră pe acest bărbat sfânt care a venit din ţări îndepărtate, trimis la voi din bunătatea lui Dumnezeu; deci luaţi aminte la cuvintele gurii lui, căci cele ce ies din gura lui sunt porunci dumnezeieşti. Învăţaţi-vă de la dânsul învăţătura cea sfântă, care va fi mântuirii voastre mai folositoare decât toate".

Cu aceste învăţături mântuitoare sfătuind fericita Neonila cu Sfântul Benign pe nepoţii ei, întărea în inimile lor dumnezeiescul dar, care în taină se insuflase într-înşii. Iar ei stăteau cu mirare, privind unul spre altul, socotind toate cele grăite de dânşii; apoi întorcându-se către bunica lor, i-au zis cu un glas: „Pentru ce ai ţinut acoperit prin tăcere până acum un lucru atât de mare şi de ales? De ce ai tăinuit calea adevărului şi lumina cea prealuminoasă de atâta vreme?"

Iar ea, ridicându-şi ochii spre cer şi înălţându-şi mâinile, mulţumea lui Dumnezeu că nepoţii ei încep a cunoaşte adevărul şi a zis către dânşii cu dragoste: „Fiul meu, adică tatăl vostru, care acum

este cufundat în tartar, era atât de împietrit cu inima, întunecat în negura păgânătăţii şi străin de înţelepciune şi înţelegere, încât nu voia nici a crede în Hristos Dumnezeu, nici a pomeni cu gura numele Lui cel sfânt. Deci, ce putea să folosească unuia ca aceluia dumnezeiescul cuvânt, căruia răutatea necredinţei îi cuprinsese cu totul cele dinlăuntru ale inimii şi nu putea să vadă lumina dreptăţii, fiind orbit de rătăcirea idolească?

Din cauza lui am tăcut până acum, negrăindu-vă cele folositoare, că mă temeam ca nu cumva el, prin sfatul cel pierzător, să vă facă să rătăciţi în veci din cărarea cea dreaptă; iar cu învoirea lui Dumnezeu, murind acela, toate împiedicările s-au ridicat şi acum este vreme bine venită. Deschideţi-vă ochii inimii şi ai trupului, privind mai ales spre cer şi, umplându-vă de darul Domnului nostru Iisus Hristos, dezrădăcinaţi din sufletele voastre cinstirea de idoli cea vrăjmaşă mântuirii voastre, ca să puteţi trece spre bucuria veşnică".

După ce au grăit acestea şi multe altele, fericita Neonila şi sfântul preot, tinerii şi-au adus aminte de vedeniile lor, pe care le văzuseră în noaptea trecută şi care erau înainte însemnare a încredinţării lor; deci spuneau unul altuia cele ce văzuseră. Cel dintâi, cu numele Pevsip, a zis: „Eu m-am văzut primit la sânul bunicii mele şi sugeam din piept lapte îndestulat, iar ea mă îndemna, zicându-mi: «Pevsipe, bea mântuitorul lapte, ca, întărindu-te cu acesta, să poţi sta asupra potrivnicilor şi să câştigi slăvita biruinţă»". Iar Elasip a zis: „Eu am văzut pe cineva şezând pe un scaun în cer, strălucind cu negrăită slavă, de a Cărui strălucire mi s-au întunecat ochii, apoi spaimă şi frică au căzut asupra mea; însă Cel cu faţa luminoasă, chemându-mă, îmi zicea: «Nu te teme, căci te vei învrednici a lua cununa biruinţei»".

Al treilea frate, Mesip, spunându-şi vedenia sa, a zis: „Am văzut şi eu, nu ştiu pe care împărat mare, ţinând sceptrul, şi care pe noi, aceştia trei împreună, ne rânduia în a sa ostăşire încingându-ne cu brâu ostăşesc; apoi cu mare preţ răscumpărându-ne din legăturile robiei, ne scria cu litere de aur veşnică libertate şi zicea către mine: «Mesipe, pe voi, aceşti trei fraţi, am gândit ca să vă pun în palatul Meu şi cu veşnice răsplătiri de asemenea să vă încununez; căci bunica voastră neîncetat, ziua şi noaptea, se roagă Mie pentru mântuirea voastră, ca să fiţi povăţuiţi la calea cea dreaptă; şi izbăvindu-vă de întunericul cel diavolesc, să puteţi vedea lumina cea adevărată şi să treceţi din moarte la viaţă»".

O, cât de minunate sunt vedeniile acestor trei fraţi, care însemnau întoarcerea lor către Dumnezeu. Acestea văzându-le şi cu îndemnările Neonilei şi ale preotului povăţuindu-se, au zis la sfârşit către fericita lor bunică: „Spune-ne ce să facem, ca propovăduirea voastră, izgonind toată rătăcirea, să poată ajuta mântuirii noastre?" Atunci s-a bucurat Sfânta Neonila cu dumnezeiescul preot şi, dând mulţumire lui Dumnezeu, a zis către dânşii: „Toate poruncile lui Dumnezeu să le păziţi şi pe Hristos, împăratul împăraţilor, cu neîndoire să-l credeţi că este Dumnezeu; să vă depărtaţi de necurăţeniile idolilor şi singuri să vă daţi Ziditorului vostru Dumnezeu".

Apoi Sfântul Preot Benign, învăţându-i multe despre sfânta credinţă, i-a luminat cu Sfântul Botez şi i-a întărit desăvârşit întru mărturisirea lui Hristos, prin povăţuirea sa. Iar după aceea singur s-a dus în cetatea Divioniei, unde adunând multe roade ale ostenelilor sale, s-a încununat, nu după multă vreme, cu cununa muceniciei.

Iar aceşti trei sfinţi fraţi împreună născuţi, fiind întăriţi întru credinţa lui Hristos, au trimis slugile lor ca să sfărâme pe idolul de mai sus al zeiţei Nemesa. Apoi au sfărâmat şi alţi doisprezece idoli, care erau în casa lor. Şi îndată a străbătut vestea prin toate hotarele Lingoniei, că nepoţii Neonilei, tinerii cei de prea bun neam, crezând întru Hristos, au sfărâmat pe zei.

Deci s-a pornit asupra lor poporul, s-au sculat stăpânirile, judecătorii şi slujitorii idoleşti s-au aprins cu mânie fără de măsură; şi adunându-se la dumnezeieştii tineri de pretutindeni, începătorii ziceau către dânşii: „Ce fel de nebunie a năvălit asupra voastră? Cine v-a sfătuit pe voi ca să lăsaţi cinstea zeilor noştri, pe care strămoşii noştri şi ai voştri se vede că i-au cinstit din vremurile vechi? Aşa lepădaţi porunca împărătească? Căci pe Hristos în loc de Dumnezeu îl aveţi, pe Acela pe care iudeii la moarte osândindu-L, pe cruce L-au pironit".

Atunci fericiţii tineri, umplându-se de Duhul Sfânt, au răspuns către dânşii: „O, orbiţilor cu inima şi afundaţilor întru întunericul cel adânc, cei ce sunteţi acoperiţi cu negura cea veşnică şi cu marea greutate a păcatelor fără sfârşit! Pentru ce singuri fiind înşelaţi de vrăjmaşul cel de demult şi pe noi ne siliţi ca să ne închinăm la pietre şi la alte materii făcute întru asemănarea omenească, care nici un fel de viaţă nu au, nici simţ şi în totul nu sunt nimic, însă de voi nebunilor se cinstesc? Domnul nostru Iisus Hristos, Acela este Dumnezeu viu şi adevărat, cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, o Dumnezeire în Treime, şi Treimea întru unirea slavei crezându-se, Dumnezeu din

Dumnezeu, lumină din lumină, strălucire din strălucire ieşind, Cela ce totdeauna este, şi mai înainte totdeauna a fost, şi totdeauna fără de sfârşit va fi, Acela a făcut toate cele ce sunt pe lume".

Auzind unele ca acestea toţi păgânii, cu slujitorii idolilor şi mai marii lor, s-au amărât foarte mult şi sculându-se unul dintre dânşii, anume Cvadrat, plin de mânie, a lovit peste obraz pe Pevsip şi pe Elasip, pentru că numai aceia doi grăiau împotriva lor. Iar Mesip văzând pe fraţii săi pălmuiţi, a strigat, zicând: „Pentru ce nu mă baţi şi pe mine ca pe fraţii mei? Pentru ce mă lipseşti de o facere de bine ca aceea? Întru dânşii ai arătat începătura patimilor celor dorite de noi, iar pe mine, ca pe un necredincios, ca şi cum cinstindu-mă cu necredincioşii tăi, m-ai lepădat de la sfânta pătimire. Cu tot sufletul sunt gata pentru mărturisirea lui Hristos şi deopotrivă lepădându-ne de păgânătatea voastră, credem întru Hristos şi aşteptăm să câştigăm răsplătire întocmai". Iar Cvadrat a răspuns: „Acum vă vom pedepsi pe voi pentru necinstirea zeilor noştri, cu felurite chinuri". Iar Elasip a zis: „Cu cât mai multe munci ne veţi găti, cu atât mai mult ne veţi întări în dumnezeiescul dar.

Iar altul dintre începătorii păgâneşti, anume Palmat, a zis: „De nu le vom tăia limbile din rădăcină, nu vor înceta a grăi cele necinstite asupra noastră şi a zeilor noştri". Iar Pevsip a răspuns: „Dacă cruzimea voastră ne va tăia limbile cele trupeşti, cu limbile noastre cele dinăuntru vom povesti măririle lui Dumnezeu, şi de la sfânta credinţă, cea întru Hristos, niciodată nu ne va despărţi cruzimea voastră". Palmat şi al treilea cu dânsul, Ermoghen, ziseră: „O, ticăloşilor, cu un suflet vă sârguiţi spre pierzarea voastră". Iar Pevsip a răspuns: „A muri pentru Hristos este plăcut, pentru că numai aşa vom trece spre viaţa veşnică mai degrabă, unde nu este întristare, ci neîncetată bucurie".

Şi văzând Palmat, Cvadrat şi Ermoghen, judecătorii Lingoniei, credinţa cea neclintită întru Hristos a sfinţilor tineri, s-au sfătuit între ei cu ce fel de chinuri mai grele să-i chinuiască şi cu ce fel de moarte mai cumplită să-i piardă, ca să aibă frică şi ceilalţi.

Într-acel sfat îndeletnicindu-se, au chemat la dânşii pe cinstita Neonila, vrând ca prin ea să-i întoarcă de la Hristos şi la închinarea de idoli iarăşi să-i apropie; deci au zis către dânsa: „Dacă voieşti să scapi de chinuri pe nepoţii tăi şi din pierzarea morţii să-i izbăveşti, mergi şi sfătuieşte-i pe ei, ca pe zeii pe care i-au sfărâmat, iarăşi să-i facă şi să li se închine lor".

Acestea şi altele grăind judecătorii către Neonila, ea le-a răspuns: „Voi merge cu sârguinţă şi-i voi sfătui cele cuviincioase izbăvirii lor". Deci, mergând la sfinţii săi nepoţi, când i-a văzut că sunt nemişcaţi în sfânta mărturisire, s-a umplut de multă bucurie, şi pe fiecare din ei cu dulceaţă îl sărută; apoi plângând de bucurie şi mulţumind lui Hristos Dumnezeu şi rugându-se pentru dânşii mult, a zis către ei:

„Nici unul întru seminţia voastră nu este mai de bun neam, nici unul mai bogat, nici unul mai bun, nici unul nu s-a aflat mai bine primit lui Dumnezeu; căci tot neamul vostru îl luminaţi prin mărturisirea lui Hristos, şi, deşi sunteţi tineri, pe toţi bătrânii din neamul vostru i-aţi întrecut cu înţelepciunea. Comoara cea nemăsurată şi care nu se poate preţui, voi aţi aflat-o făcându-vă ostaşi ai lui Hristos. Drept aceea fiţi statornici şi tari întru sfânta lege a lui Hristos; de îngrozire şi de chinuri să nu vă înfricoşaţi, ci îmbărbătaţi-vă şi fiţi înarmaţi cu credinţa lui Hristos! Împărăţiile cele văzute ale lumii acesteia, precum şi viaţa aceasta de aici, nu sunt nimic, pentru că degrabă îşi vor lua sfârşitul; iar împărăţia lui Dumnezeu cea nevăzută este veşnică, deci a o dori şi a o căuta pe aceea este cea mai desăvârşită înţelepciune, pe care o veţi câştiga cu ostenelile cele vremelnice, iar prin chinurile cele degrab trecătoare, la veşnica veselie vă veţi muta". Acestea zicându-le şi văzându-i plini de darul Domnului, şi tari întru credinţă, i-a încredinţat lui Hristos, şi s-a dus.

Deci au întrebat după aceasta judecătorii pe sfinţi dacă voiesc să se închine zeilor. Şi le porunceau lor cu mare glas să spună aceasta înaintea a tot poporul. Iar ei tuturor au adeverit pe faţă credinţa lor întru Unul şi adevăratul Dumnezeu şi pentru dragostea Lui s-au arătat gata de bătăi şi de moarte; iar de zeii păgâneşti se lepădau ca de nişte mincinoşi şi deşerţi.

Deci i-au legat de mâini şi de picioare şi de un lemn i-au spânzurat şi i-au întins tare, ca pe strunele de lăută, încât oasele şi alcătuirile lor s-au despărţit. Iar ei întărindu-se cu puterea lui Hristos, răbdau bărbăteşte şi îşi băteau joc de tiranii judecători, către care Sfântul Mesip zicea: „Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost pironit cu piroane pe Cruce, spânzurat pe sfântul lemn, pentru a noastră răscumpărare, de unde acum avem semnul Crucii, spre apărarea şi îngrădirea noastră. Iar noi trei robi ai Lui, pe acest lemn atârnând pentru numele Lui, ne săvârşim mucenici slăviţi. Fericit este rodul lemnului aceluia ce poartă pe aceşti trei mucenici, care s-au adus ca jertfă Sfintei Treimi".

Iar văzând judecătorii cum că sfinţii tineri întru nimic nu se tulbură în chinuri, ci mai mult se întăresc, au zis către dânşii: „Nu veţi muri pe acel lemn precum voiţi voi, ci prin moarte de foc veţi pieri". Iar Mesip iarăşi le-a răspuns: „Mai mare fericire se va adăuga nouă, dacă prin foc vom fi lămuriţi înaintea lui Dumnezeu, şi din întuneric vom trece, prin văpaia focului, la lumina cea nestinsă". Atunci judecătorii au poruncit ca să se adune lemne şi vreascuri, cum şi toate cele lesnicioase pentru aprindere; deci, au aprins un foc mare, în care i-au aruncat legaţi pe sfinţii trei fraţi, spre ardere.

Iar sfinţii, cu ajutorul lui Hristos, Mântuitorul lor, fiind în foc, au rămas nevătămaţi. Apoi s-au dezlegat legăturile lor şi umblau prin mijlocul văpăii, binecuvântând pe Dumnezeu, precum odinioară cei trei tineri în Babilon.

Apoi păgânii au aprins foc mai mare, vrând ca să prefacă în cenuşă pe robii lui Hristos; dar cu cât mai sus se înălţa văpaia, cu atât mai mare era slava sfinţilor. Şi după arderea cea îndelungată, stingându-se focul, sfinţii se vedeau vii, întregi şi neavând nici o vătămare de puterea focului, şi batjocoreau pe tirani, zicându-le: „Nouă ni s-a dat putere, ca îndată să trecem la Hristos, Dumnezeul nostru, de am voi; dar am judecat ca încă întru această viaţă să mai rădem de nebunia voastră; însă nezăbovind, ne vom sârgui spre ospăţul cel de sus".

După aceasta, cei trei sfinţi fraţi, văzând înaintea lor cetele sfinţilor îngeri, fiind gata a lua şi a petrece sufletele lor la cereasca împărăţie, şi-au plecat genunchii la pământ şi, rugându-se împreună, şi-au dat sfintele lor suflete. Iar cinstitele lor trupuri au fost îngropate ca de două stadii departe de cetate, în satul ce se numea Urvat, unde mai pe urmă s-a zidit şi o biserică în numele lor, întru care multe minuni se săvârşeau şi se dădeau tămăduiri bolnavilor.

Sfârşindu-se sfinţii mucenici, o femeie, anume Iovila, aprinzându-se cu râvnă dumnezeiască şi neîngrijindu-se de bărbatul său şi de pruncul său mic, a strigat în mijlocul necredinciosului popor, zicând: „Şi eu sunt roaba lui Hristos; deci pe Hristos, Dumnezeul cel viu şi adevărat, fără îndoială îl propovăduiesc, iar pe idolii voştri cei necinstiţi şi deşerţi, îi lepăd cu totul". Acestea cu îndrăzneală strigând ea în popor, îndată au prins-o şi degrabă au spânzurat-o şi au chinuit-o mult.

Dar nevrând să se lepede de Hristos, au dus-o la Urvat, satul ce s-a zis mai înainte, împreună cu Sfânta Neonila, bunica sfinţilor, şi acolo pe amândouă le-au tăiat cu sabia. Iar un oarecare Neon, care a

privit la nevoinţa sfinţilor şi a scris pătimirea lor, dând cartea lui Turvon, a mărturisit pe Hristos pe faţă, şi atât de mult l-au bătut, până ce şi-a dat sufletul său în mâinile Domnului, şi mucenicește s-a sfârşit. Dar şi Turvon, urmând sfinţilor răbdători de chinuri, nu după multă vreme, prin cale mucenicească a trecut la veşnica viaţă.

Deci, s-au întâmplat acestea în vremea împărăţiei lui Avrilie Vera, care se numea şi Antonin, în 16 zile ale lunii ianuarie, iar întru noi împărăţind Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, I se cuvine cinstea şi slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A ŞAPTESPREZECEA

VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU ANTONIE CEL MARE[1]

Cuviosul părintele nostru Antonie era de neam egiptean, născut din părinţi de bun neam, care aveau avuţie multă; şi fiind ei creştini, creştineşte l-au crescut şi pe el. Şi pe când era mic, se afla la părinţii lui, necunoscând pe altcineva mai mult, decât pe dânşii şi casa lor.

Iar după ce a crescut şi s-a făcut mare, sporind cu vârsta, n-a voit a învăţa carte şi a fi cu ceilalţi copii; şi ca un adevărat creştin, mergea cu părinţii săi la biserică. Şi nu se lenevea ca un copil, nici după ce a sporit cu vârsta, ci se supunea părinţilor şi luând-aminte la citiri, gândea la folosul lor. Dar având nenumărată bogăţie, nu supăra pe părinţi pentru hrana deosebită şi scumpă, nici plăcerile lumii nu le căuta; ci cu cele ce se aflau se îndestula şi nimic mai mult nu căuta.

Iar după moartea părinţilor lui, rămânând singur cu o soră mai mică şi fiind de 18 sau 20 de ani, se îngrijea de casă şi de sora sa. Dar n-au trecut şase luni de la moartea părinţilor lui, şi ducându-se la biserică, după obicei, şi îndreptându-şi mintea, gândea cum apostolii lăsând toate, au urmat Mântuitorului, iar ceilalţi vânzându-şi averile lor, le aduceau şi le puneau la picioarele apostolilor, spre a le împărţi celor ce aveau trebuinţă; apoi gândea la aceasta, câtă răsplată este pregătită acestora în ceruri.

Acestea gândind el, a intrat în biserică şi se întâmplase atunci de se citea Evanghelia, şi a auzit că Domnul a zis bogatului: *De voieşti să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi toate averile tale şi le dă săracilor, apoi vino de-Mi urmează Mie şi vei avea comoară în*

[1] Alcătuită de Sfântul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, în limba greacă.

ceruri. Atunci Antonie, ca şi cum de la Dumnezeu i-ar fi venit pomenirea sfinţilor şi pentru dânsul s-ar fi făcut citirea, ieşind din biserică, a dăruit vecinilor din sat averile ce le avea de la strămoşi şi care erau 300 de pământuri bine roditoare; ca astfel în nimic să nu-l supere acestea pe dânsul şi pe soră-sa. Iar celelalte câte le avea mişcătoare, vânzându-le şi adunând mult argint, l-a dat săracilor; apoi, oprind puţin pentru sora sa, a intrat iarăşi în biserică şi auzind în Sfânta Evanghelie pe Domnul zicând: *Nu vă îngrijiţi pentru ziua de mâine*, a ieşit din biserică, împărţind săracilor şi argintul oprit pentru sora sa.

Iar pe sora sa încredinţând-o unor cunoscute şi credincioase fecioare ca s-o crească şi să petreacă acolo, el se îndeletnicea pe lângă casă în nevoinţe şi pustnicie; căci încă nu erau în Egipt dese mănăstiri şi nici un monah nu ştia pustia cea depărtată, ci fiecare din cei ce voiau viaţa cea retrasă, se nevoia deosebi, nu departe de satul său.

Deci era atunci în satul cel mai apropiat de al lui Antonie, un bătrân care din tinereţe se nevoia în viaţa monahicească. Pe acesta văzându-l Antonie, i-a râvnit fapta sa bună, deci, mai întâi a început şi el a petrece în locurile apropiate de satul său. Şi nu numai pe acesta l-a râvnit, dar, dacă ar fi auzit că se afla cineva din cei sârguitori şi îmbunătăţiţi într-un alt loc oarecare, se ducea şi îl căuta, ca o albină înţeleaptă, ca să sugă florile, şi nu se întorcea la locul său, până ce nu-l vedea pe acesta; apoi ca o merinde luând fapta bună de la dânsul, se întorcea acasă.

Deci petrecând acolo în acest chip, îşi iscusea mintea ca să nu se întoarcă către lucrurile părinţilor săi, nici pe rudeniile sale să le mai pomenească; ci tot dorul şi toată sârguinţa s-o aibă spre căutarea pustniciei. Şi auzind că Apostolul zice: *Iar cei ce nu lucrează să nu mănânce*, pentru aceea lucra cu mâinile sale, din care o parte cheltuia pentru dânsul, iar cealaltă o da săracilor. Şi se ruga adeseori, auzind că liniştitorului se cade deosebi a se ruga necontenit. Căci atât de mult lua aminte la citire, încât nimic din cele scrise să nu rămână neînţelese de dânsul, ci toate să le ţină minte; şi astfel să i se facă mintea în loc de cărţi.

Astfel petrecând Antonie, era iubit de toţi; el se supunea celor îmbunătăţiţi, către care se ducea şi-i iubea pe toţi. Apoi deprindea în sine sporirea faptei bune şi pustnicia fiecăruia; privind pe a unuia cu bucurie, urmând altuia cu rugăciunea, altuia cu nemâncarea, iar altuia cu iubirea de oameni. Şi învăţa de la unul privegherea, iar de la altul

cinstirea; după aceea, se minuna de unul pentru răbdare, iar de altul pentru postirea şi culcarea pe jos şi reaua pătimire, vedea blândeţea unuia şi îndelunga răbdare a altuia. În sfârşit, urma a tuturor bună credinţă întru Hristos şi însemna dragostea ce aveau între dânşii, unii către ceilalţi. Astfel plin de pildele faptelor bune, se întorcea la locul sihăstriei sale. Deci adunând în sine multe de la fiecare, se sârguia să urmeze pe ale tuturor. El nu se întrecea în fapte bune cu cei de o vârstă cu dânsul, decât numai să nu se arate mai jos decât aceia în faptele cele bune. Şi aceasta o făcea ca pe nimeni să nu scârbească, ci şi aceia să se bucure pentru dânsul. Deci, toţi cei din sat iubitori de bine, pe care îi avea întru obişnuinţă, văzându-l astfel, îl numeau iubitor de Dumnezeu. Şi unii ca pe un fiu, iar alţii ca pe un frate îl salutau.

Iar urâtorul de bine şi pizmaşul diavol nu suferea văzând un tânăr cu o nevoinţă ca aceasta. Ci, cele ce a cugetat să facă, a început asupra acestuia să le aducă. Mai întâi îl supăra pe dânsul ca din nevoinţe să înceteze, aducându-i aminte de avuţii, de purtarea de grijă a surorii sale, de prietenia neamului, de iubirea de argint, de iubirea de slavă, de dulceaţa desfătării şi celelalte odihne ale vieţii; şi mai pe urmă, arătându-i asprimea faptei bune şi cum că este mare osteneala ei. Îi punea în minte şi neputinţa trupului şi lungimea vremii, şi în scurt timp, mulţime de gânduri a ridicat în mintea lui, vrând să-l depărteze de la gândirea lui cea dreaptă.

Iar după ce vrăjmaşul s-a văzut slăbit în scopul lui şi mai ales biruit de tăria lui Antonie, răsturnat de marea lui credinţă şi doborât jos prin rugăciunile acestuia cele dese; atunci, bizuindu-se pe armele sale cele de pe buricul pântecelui, adică plăcerile trupeşti, căci cu acestea pândeşte mai întâi asupra celor tineri, s-a apropiat de tânărul Antonie. Deci noaptea îl tulbura pe el, iar ziua atât de mult îl supăra, încât şi cei ce-l vedeau simţeau lupta ce era între amândoi. Căci acela îi punea în minte gânduri întinate, iar el cu rugăciunile le răsturna pe acestea. Apoi vrăjmaşul îl momea, iar el socotind ruşinea, cu credinţa, cu rugăciunile şi cu postirile îşi îngrădea trupul. Însă diavolul ca o femeie a voit să se închipuiască noaptea, şi în tot chipul să se facă ca să-l amăgească pe Antonie. Dar el de Hristos aducându-şi aminte şi de bunurile date oamenilor printr-Însul, stingea cărbunii înşelăciunii celui rău.

După aceea, vrăjmaşul îi punea în minte moliciunea dezmierdării; iar el asemănându-se celui mânios şi scârbit, de îngrozirea focului şi de durerea viermelui îşi aducea aminte, şi pe acestea

punându-le împotrivă, rămânea neatins. Toate acestea se făceau spre ruşinarea vrăjmaşului, căci cel ce a socotit să se facă asemenea lui Dumnezeu, de un tânăr acum se batjocorea; cel ce se făcea asupra trupului şi a sângelui, de un om ce purta trup se răsturna. Căci îi ajuta Domnul, Care a purtat trup pentru noi şi trupului i-a dat biruinţa asupra diavolului; întrucât fiecare din cei ce cu adevărat se nevoiesc, poate zice cu Apostolul: *Nu eu, ci darul lui Dumnezeu care este cu mine*. Deci, mai pe urmă, dacă n-a putut necuratul să biruiască pe Antonie nici prin aceasta, ci încă şi pe sine se vedea împins afară şi scos din inima lui, scrâşnind din dinţi, cu nălucirea s-a arătat lui, ca un copil negru. Apoi, deşi căzut, nu încă prin gânduri mai năvălea asupra lui, că fusese scos afară; ci glas omenesc scoţând, zicea: „Pe mulţi am amăgit şi pe prea mulţi am surpat şi, precum asupra multora am năvălit, astfel şi asupra ta şi asupra ostenelilor tale năvălind, am slăbit".

Antonie l-a întrebat: „Cine eşti tu, care grăieşti unele ca acestea către mine?" Acela îndată a răspuns, cu glasuri jalnice: „Eu sunt care pe gâdiliturile trupului asupra tinerilor le-am primit şi duhul desfrânării mă numesc: pe câţi voiesc să fie întregi înţelepţi, i-am amăgit; pe câţi i-am momit cu plăceri, i-am plecat mie. Eu sunt cel pentru care şi proorocul mustră pe cei ce au căzut, zicând: de duhul desfrânării v-aţi amăgit; căci prin mine s-au împiedicat aceia. Eu sunt care de multe ori te-am supărat şi de atâtea ori am fost răsturnat de tine".

Iar Antonie, mulţumind Domnului şi îmbărbătându-se, a zis către dânsul: „Deci prea mult eşti defăimat; pentru că dacă eşti negru cu mintea şi neputincios ca un copil, nici o grijă nu am de tine de aici înainte; căci *Domnul îmi este ajutor şi eu voi privi asupra vrăjmaşilor mei*". Acestea auzind negrul acela, îndată a fugit, temându-se de cuvintele lui Antonie şi, înfricoşându-se, nu mai îndrăznea să se apropie de bărbatul acesta. Aceasta a fost cea dintâi luptă a lui Antonie asupra diavolului, dar mai vârtos a Mântuitorului; şi această faptă de Domnul s-a isprăvit, Care a osândit păcatul în trupul Său, ca îndreptarea legii să se împlinească întru noi, care nu umblăm după trup, ci după duh.

Dar cu toate acestea, nici Antonie, după ce a căzut diavolul şi s-a biruit, nu se lenevea şi nu se trecea pe sine cu vederea; şi nici vrăjmaşul, iarăşi ca un biruit, nu înceta de a-l bântui, căci înconjura iarăşi ca un leu, căutând o pricină asupra lui. Iar Antonie învăţând din Scripturi că sunt multe meşteşugirile vrăjmaşului, neîncetat avea

nevoinţă, gândindu-se că, deşi n-a putut să-i amăgească inima lui cu dulceaţa trupului, dar negreşit îl va ispiti momindu-l prin altă meşteşugire, că diavolul este foarte iubitor de păcat. Deci mai mult şi mai mult îşi ostenea trupul şi îl robea, ca nu întru unele să-l biruie, iar în altele să fie biruit.

Deci s-a hotărât ca să se obişnuiască cu mai aspre petreceri. Şi mulţi se minunau de nevoinţa lui cea mare pe care o săvârşea; dar el cu înlesnire suferea osteneala, căci având osârdia sufletului, lucra într-însul deprinderea bună, încât cea mai mică pricină de nevoinţă dacă ar fi luat de la alţii, arăta multă sârguinţă întru aceasta. Căci priveghea atât de mult, încât de multe ori toată noaptea o petrecea fără somn; şi aceasta nu o dată, ci de multe ori făcând-o, era de mirare la mulţi. Apoi mânca o dată pe zi, după apusul soarelui, uneori şi după două zile; ba de multe ori şi după patru zile se împărtăşea de hrană. Iar hrana lui era pâine şi sare şi băutura era numai apă; căci pentru carne şi pentru vin, de prisos este a grăi, când nici la ceilalţi sârguitori nu se afla ceva de acest fel.

Pentru somn se îndestula cu o rogojină, apoi mai de multe ori se culca chiar pe pământ. Şi se ferea de a se unge cu untdelemn, zicând că se cuvine celor tineri să aibă mai multă sârguinţă spre pustnicie şi să nu caute cele ce trândăvesc trupul, ci să-l obişnuiască cu ostenelile, gândind totdeauna la graiul Apostolului: *Când sunt slab, atunci sunt puternic*. Căci zicea: „Atunci este tare virtutea sufletului, când dulceţile trupului vor slăbi".

Şi era gândul lui acesta cu adevărat preaslăvit, căci nu voia cu vremea să măsoare calea faptei bune, nici pe sihăstria cea pentru dânsa, ci numai cu dorinţa şi cu voinţa; căci el nu pomenea vremea trecută, ci în fiecare zi socotea că acum a pus început de pustnicie şi mai mare osteneală avea pentru sporire, zicând adeseori în sine graiul Apostolului: *Cele din urmă uitându-le şi la cele dinainte întinzându-ne*, aducându-şi aminte şi de cuvântul proorocului Ilie, care zice: *Viu este Domnul, Căruia i-am stat eu înainte astăzi*. Deci, zicând el „astăzi", nu măsura vremea cea trecută, ci ca şi cum ar fi pus început în fiecare zi, se sârguia să stea în felul acesta, precum se cuvine a se arăta lui Dumnezeu, curat cu inima şi gata a se supune voii Lui şi nimănui altuia. El zicea în sine: „Se cade sihastrului ca din petrecerea marelui Ilie, ca într-o oglindă, să deprindă viaţa sa pururea".

Deci aşa vieţuind Antonie, s-a dus la nişte morminte, care erau departe de sat, şi poruncind unuia dintre cunoscuţii săi, ca după mai multe zile să-i aducă pâine, a intrat într-unul din morminte, apoi a

închis uşile, rămânând acolo singur. Iar vrăjmaşul nesuferind, ba încă temându-se să nu umple de sihăstrii pustia, venind la dânsul într-o noapte, cu mulţime de diavoli, atât de mult l-au zdrobit cu bătăile, încât din pricina rănilor zăcea jos fără glas. Şi adeverea că atât de iuţi i s-au făcut durerile, încât zicea că bătăile de la oameni nu puteau să-i pricinuiască cândva vreo muncă asemănătoare.

Însă cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu – căci nu trece cu vederea Domnul pe cei ce nădăjduiesc spre El –, a doua zi a venit cunoscutul lui, aducându-i pâine şi, deschizând uşa, îl văzu zăcând pe pământ, jos, ca un mort; apoi, ridicându-l, l-a dus în biserica satului şi l-a pus la pământ. Şi mulţi din rudenii şi din cei din sat şedeau lângă Antonie, ca lângă un mort. Iar la miezul nopţii, Antonie venindu-şi în simţire, văzu pe toţi dormind, numai pe cunoscutul lui priveghind; deci a făcut semn să vină la dânsul, şi l-a rugat să-l ridice iarăşi şi să-l ducă la mormânt, nedeşteptând pe nimeni. Atunci a fost dus de bărbatul acela şi după obicei uşa închizându-se, rămase iarăşi singur înăuntru, dar nu putea sta pentru rănile cele de la diavoli. Dar, zăcând, se ruga şi după rugăciune zicea cu mare glas: „Aici sunt eu, Antonie, nu fug de bătăile voastre, că măcar de-mi veţi face şi mai multe, nimic nu mă va despărţi de dragostea lui Hristos". Apoi cânta: *De s-ar rândui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea.*

Deci nevoitorul lui Hristos, astfel cugeta şi se ruga. Iar urâtorul de bine şi pizmaşul vrăjmaş, mirându-se că după bătăi a îndrăznit a veni iarăşi în locul său, adunându-şi câinii săi, a zis către dânşii: „Dacă nici cu duhul desfrânării, nici cu bătăile nu l-am slăbit pe acesta, ci încă se şi semeţeşte împotriva noastră, ia să năvălim într-alt fel asupra lui", căci cu înlesnire îi este diavolului a afla diferite chipuri de răutate.

Deci, atunci noaptea au făcut mare zgomot, încât părea că tot locul acela se clătina, iar cei patru pereţi ai mormântului păreau că i-ar fi desfăcut diavolii. Apoi s-a părut că au intrat năluciri de fiare şi de târâtoare. Şi s-a umplut locul acela de năluciri de lei, urşi, leoparzi, tauri, aspide, scorpii şi de lupi. Şi fiecare din acestea se pornea după chipul şi năravul său: leul răcnea, vrând a se năpusti asupra lui; taurul părea că îl împunge; şarpele, târându-se, nu ajungea la dânsul şi lupul voia a se porni. Şi, în scurt, vederea tuturor celor arătate era înfricoşătoare, iar mânia lor cumplită.

Iar Antonie fiind muncit şi împins de ele, simţea cumplită durere trupească, dar fără tulburare veghind cu sufletul, suspina pentru durerea trupului, dar trezindu-se cu mintea, ca şi cum batjocorindu-i,

zicea: „Dacă ar fi fost oarecare putere întru voi, ajungea chiar numai unul dintre voi să vină; iar de vreme ce v-a slăbănogit Domnul, pentru aceasta în zadar vă ispitiţi cu mulţimea a mă înfricoşa. Semnul neputinţei voastre este că v-aţi făcut în chipul fiarelor celor necuvântătoare". Apoi, îndrăznind iarăşi zicea către dânşii: „Dacă puteţi şi aţi luat stăpânire asupra mea, nu zăboviţi, ci năvăliţi asupră-mi, iar dacă nu puteţi, pentru ce vă trudiţi în zadar? Pecetea noastră şi zidul de întemeiere este nădejdea cea întru Domnul nostru". Deci, mult ispitindu-l diavolii, scrâşneau asupra lui cu dinţii, însă mai vârtos pe ei se batjocoreau, iar nu pe Antonie.

Iar Domnul nici întru această ispită n-a uitat pătimirea lui Antonie, ci a venit spre sprijinirea lui. Căci căutând în sus, Antonie a văzut acoperământul desfăcându-se şi oarecare raze de lumină pogorându-se către dânsul. Şi diavolii numaidecât s-au făcut nevăzuţi, iar durerea trupului îndată i-a încetat şi locuinţa iarăşi îi era întreagă. Iar Antonie simţind sprijinirea, răsufla şi se uşura de dureri, apoi se ruga vedeniei ce se arătase lui, zicând: „Unde ai fost, Preadulce Hristoase? Pentru ce dintru început nu Te-ai arătat ca să uşurezi durerile mele?" Şi glas s-a făcut către dânsul: „Antonie, aici eram şi aşteptam să văd nevoinţa ta; deci, de vreme ce ai răbdat şi nu te-au biruit, de acum îţi voi fi ţie de-a pururea ajutor şi te voi face să fii numit pretutindeni".

După ce le-a auzit acestea, sculându-se, s-a rugat; şi atât de mult s-a întărit, încât simţea că acum are mai multă putere în trupul său, decât mai înainte. Şi era atunci aproape de 35 de ani, iar de aici înainte sporind, şi mai sârguitor s-a făcut întru cinstirea lui Dumnezeu. Şi mergând la bătrânul acela, cel mai sus pomenit, îl ruga să meargă împreună cu dânsul, ca să locuiască în pustia cea mai dinăuntru. Dar el n-a voit, din pricina bătrâneţilor şi pentru că nu era până atunci un obicei ca acesta.

Deci Antonie îndată a pornit la munte, însă vrăjmaşul văzând iarăşi osârdia lui şi vrând să-l împiedice de la aceasta, i-a aruncat în cale o nălucire ca un disc mare de argint; iar Antonie pricepând meşteşugul urâtorului de bine, a stat şi prin disc văzând pe diavol, l-a mustrat, zicând: „De unde s-a aflat în pustie disc? Calea aceasta nu este bătătorită, nici nu este urmă de om care ar fi călcat pe aici, şi de-ar fi căzut de la cineva, apoi nu putea să se tăinuiască de dânsul, fiind prea mare. Dar şi de l-ar fi pierdut cineva, dacă s-ar fi întors şi l-ar fi căutat, l-ar fi aflat, căci locul este pustiu. Acest meşteşug este

al diavolului. Dar nu-mi vei împiedica cu meşteşugul acesta sârguinţa mea, diavole, ci aceasta fie cu tine întru pierzare".

Acestea zicând Antonie, a pierit discul, ca un fum de faţa focului. Apoi iarăşi a văzut nu o nălucire, ci aur adevărat aruncat în cale, pe care ori vrăjmaşul l-a arătat, ori o putere oarecare a Celui Preaînalt, Care iscusea pe nevoitorul şi arăta diavolului, că nici de banii cei adevăraţi nu se îngrijeşte. Dar nici el singur nu ne-a vestit, nici noi n-am cunoscut, decât că era cu adevărat aur cel arătat. Iar Antonie s-a mirat de mulţimea aurului, dar sărind ca peste un foc, astfel a trecut peste el, încât nici să nu se mai întoarcă; ci şi cu fuga s-a sârguit să uite locul acela şi, mai mult sporind sârguinţa, a pornit către munte.

Şi aflând o cetăţuie pustie şi plină de târâtoare, din cauza părăsirii îndelungate, de cealaltă parte a râului, s-a mutat acolo şi s-a sălăşluit într-însa. Deci, târâtoarele, ca şi cum le-ar fi gonit cineva, îndată s-au dus. Iar el astupând intrarea şi primind pâine pentru şase luni (căci acest lucru îl fac Tebeii, şi de multe ori peste tot anul rămân nevătămaţi, având înăuntru apă, şi cufundându-se ca în nişte locuri neintrate), în cetăţuie a rămas singur, nici el ieşind, nici pe cineva din cei ce veneau la dânsul văzând. Deci a vieţuit el multă vreme aşa, nevoindu-se, peste an primind pâine numai de două ori pe deasupra casei. Iar cunoscuţii cei ce veneau la dânsul, fiindcă de multe ori îi lăsa pe dinafară zile întregi şi nopţi, auzeau înăuntru ca şi cum ar fi fost nişte oameni gâlcevindu-se, făcând zgomot şi strigând cu glasuri jalnice: „Du-te din locaşurile noastre. De ce ai venit în pustie? Nu vei suferi ispitele şi supărările noastre."

Deci la început socoteau cei din afară, că sunt oameni care se sfădesc cu dânsul şi că aceştia pe scări au intrat la dânsul. Iar după ce s-au uitat pe o găurică oarecare şi n-au văzut pe nimeni, atunci socotind că aceştia sunt diavoli şi înfricoşându-se, au chemat pe Antonie. Iar el mai tare pe aceştia i-a auzit, decât se îngrijea de aceia. Pentru că adesea veneau la dânsul cunoscuţii săi, socotind că-l vor găsi mort, dar îl auzeau cântând: *Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui, şi să fugă de la faţa Lui cei ce-L urăsc pe Dânsul. Precum se stinge fumul, să se stingă ei; cum se topeşte ceara de faţa focului, aşa să piară păcătoşii de la faţa lui Dumnezeu.* Şi iarăşi: *Toate neamurile m-au înconjurat şi întru numele Domnului i-am biruit pe ei.*

Deci aproape 20 de ani a petrecut aşa nevoindu-se singur, nici ieşind, nici fiind văzut adeseori de cineva. Iar după acestea, fiindcă îl

doreau mulţi şi voiau a se face următori nevoinţei şi sihăstriei lui, apoi alţi cunoscuţi venind şi cu sila deschizând uşa şi stricând-o, a ieşit Antonie ca dintr-o cameră ascunsă, cu taină învăţat şi de Dumnezeu fiind purtat.

Şi atunci ieşind întâia oară din cetăţuie, s-a arătat celor ce veniseră la dânsul. Deci aceia se minunau văzându-i trupul în aceeaşi stare, nici gras, nici uscat de postiri, ca şi cum nu s-ar fi luptat contra diavolilor. Căci într-acest fel era, cum îl ştiau pe dânsul mai înainte de fugirea în pustie; iar obiceiul sufletului îl avea curat, căci nu era cuprins de sfială, nici doritor de dezmierdare, nici de râs sau de întristare ţinut şi cuprins. El nu s-a tulburat văzând poporul, nici de atâţia fiind sărutat nu s-a bucurat, ci era deopotrivă, ca cela ce era călăuzit de dreapta judecată şi stând întru cea după fire.

Pentru aceea pe mulţi din cei ce erau de faţă, care pătimeau cu trupurile, i-a tămăduit Domnul printr-însul, iar pe alţii de diavoli i-a curăţit. Încă şi darul de a grăi i se dăduse lui Antonie şi aşa pe mulţi mâhniţi îi mângâia, iar pe alţii, care erau învrăjbiţi, îi schimba în prietenie, şi tuturor le zicea: „Nimic din cele ce sunt în lume să nu se cinstească mai mult decât dragostea lui Hristos".

Apoi, vorbindu-le şi sfătuindu-i să-şi aducă aminte de bunătăţile ce vor să fie şi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ceea ce s-a arătat spre noi – Carele n-a cruţat pe Fiul Său, ci pentru noi toţi L-a dat pe El –, i-a plecat pe mulţi să aleagă şi să poftească viaţa monahicească. Şi de aceea s-au făcut mănăstiri prin munţi, iar pustia s-a locuit de monahi, care au ieşit din lume şi s-au scris la petrecerea cea din cer.

Într-o vreme, el avea trebuinţă să treacă Nilul, ca să cerceteze pe fraţi, însă râul era plin de crocodili. Şi făcând rugăciune, s-a suit pe crocodili, el şi fraţii cei împreună cu dânsul, căci luntre nu aveau şi au trecut nevătămaţi. Apoi, întorcându-se în mănăstirea sa, se nevoia cu aceleaşi cinstite şi vitejeşti osteneli. Deci, vorbind el cele de folosul sufletului, adeseori creştea sârguinţa celor ce acum erau monahi, iar pe cei mai mulţi din ceilalţi îi pornea către dragostea pustniciei şi a sihăstriei; şi degrabă atrăgându-i cu cuvântul, multe mănăstiri s-au făcut şi pe toate acestea, ca un părinte, le povăţuia.

Într-una din zile, adunându-se şi venind la dânsul toţi monahii şi rugându-l să audă cuvânt de învăţătură de la dânsul, el zicea acestea către dânşii, în limba egipteană: „Scripturile destule sunt spre învăţătură, dar este mai bine a ne îndemna şi noi unii pe alţii întru credinţă şi a ne mângâia prin cuvinte. Deci şi voi, ca nişte fii vorbiţi

către mine, părintele vostru, cele ce ştiţi, şi eu, ca acela ce sunt cu vârsta mai bătrân decât voi, cele ce ştiu şi cele ce prin iscusinţă le-am deprins, le arăt vouă.

Să fie la toţi de obşte sârguinţa aceasta şi începând a vă nevoi în faptele bune, să nu slăbiţi, nici să vă supăraţi întru osteneli, nici să ziceţi: «Am zăbovit atâta vreme întru pustnicie»; ci mai vârtos, ca şi cum abia aţi fi început, în fiecare zi sârguinţa să o creşteţi. Căci viaţa oamenilor este cu totul scurtă faţă de veacurile cele ce vor să fie, încât toată vremea vieţii noastre este nimic pe lângă viaţa cea veşnică. Şi tot lucrul cel din lume se vinde cu preţul cel vrednic şi lucrul asemenea cu cel asemenea îl schimbă cineva; dar făgăduinţa vieţii celei veşnice cu puţin preţ se cumpără. Căci este scris: *Zilele vieţii întru dânşii 70 de ani, iar de vor fi întru puteri, 80 de ani, şi ce este mai mult decât aceştia, osteneală şi durere.*

Deci, când toţi aceşti 80 de ani sau şi 100, vom petrece întru pustnicie, nu vom împărăţi asemenea 100 de ani, ci în locul celor 100, în vecii vecilor vom împărăţi. Şi pe pământ nevoindu-ne, nu pe pământ vom fi moştenitori, ci în cer avem făgăduinţele. Apoi, trup stricăcios lăsând noi, nestricăcios îl luăm pe dânsul. Drept aceea, fiilor, să nu mai obosim, nici să socotim că dacă zăbovim întru pustnicie vreun lucru mare facem, că nu sunt vrednice pătimirile vremii de acum, pe lângă slava ce are să se descopere pentru noi, nici căutând la lume, să socotim că de mari lucruri ne-am lepădat; pentru că, chiar tot pământul este prea mic pe lângă tot cerul. Deci, chiar dacă peste tot pământul vom fi stăpânitori şi ne vom lepăda de el, iarăşi nici un lucru vrednic nu este pe lângă Împărăţia cerurilor; că precum dacă cineva ar fi lepădat o drahmă de aramă, ca să câştige 100 de galbeni de aur, aşa şi cel ce este stăpânitor a tot pământul şi se leapădă de dânsul, puţin lasă şi însutit primeşte.

Şi dacă nici chiar tot pământul nu este vrednic de ceruri, apoi cel ce lasă puţine holde, este ca şi cum n-ar fi lăsat nimic. Măcar de ar lăsa casă, sau aur destul, nu i se cade să se fălească sau să trândăvească; ci într-alt fel suntem datori a judeca, anume că, dacă nu le vom lăsa pentru fapta bună, însă mai pe urmă murind noi, de multe ori le lăsăm şi celor ce nu voim, precum Ecclesiastul a pomenit. Deci, pentru ce să nu le lăsăm pentru fapta bună, ca Împărăţia cerurilor s-o moştenim?

Pentru aceasta nimeni din noi să nu aibă vreo poftă de a câştiga ceva; căci ce câştig este a dobândi cele pe care nu le luăm cu noi? Deci, mai vârtos pe acelea să le câştigăm, pe care le putem lua cu

noi, care sunt: înţelepciune, dreptate, cumpătare, bărbăţie, pricepere, dragoste, iubire de săraci, credinţă în Hristos, nemâniere, iubire de străini. Pe acestea câştigându-le, le vom afla acolo mai înainte de noi, făcându-ne primire în pământul celor blânzi.

Pentru aceea, dintr-acestea fiecare să se încredinţeze ca să nu se împuţineze cu sufletul. Ci mai ales, să se socotească că este rob al Domnului şi că este dator a sluji Stăpânului; că precum robul nu va îndrăzni să zică: „Fiindcă ieri am lucrat, astăzi nu lucrez", nici numărând vremea cea trecută, el nu va înceta în zilele cele viitoare, ci în fiecare zi, precum este scris în Evanghelie, aceeaşi sârguinţă arată, ca Domnului său să-i placă şi să nu se primejduiască; aşa şi noi în fiecare zi să stăruim în pustnicie, ştiind că dacă într-o zi ne vom lenevi, nu ne va ierta pentru vremea cea trecută, ci pentru lenevire se va mânia asupra noastră. Aşa şi de la Iezechiel am auzit. Astfel şi Iuda, vânzătorul, pentru o noapte a pierdut şi osteneala vremii trecute.

Deci, să ne ţinem, o, fiilor, de pustnicie, şi să nu ne trândăvim, că avem într-aceasta pe Domnul ajutător, după cum este scris: *Celui ce voieşte binele, şi Dumnezeu îi ajută spre cele bune.* Dar, spre a nu ne împuţina cu sufletul, este bine a cugeta la graiul apostolului, care zice: *În fiecare zi mor.* Şi dacă noi am fi ca şi cum am muri în fiecare zi, aşa vom trăi şi nu vom păcătui. Iar cuvântul cel zis este înţeles astfel: Ca sculându-ne în fiecare dimineaţă, să socotim că nu vom ajunge până seara.

Şi iarăşi vrând să adormim, să socotim că nu ne vom scula dimineaţa, fiindcă după fire este nearătată viaţa noastră şi se măsoară în fiecare zi de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Aşa aflându-ne în fiecare zi şi aşa trăind, nu vom păcătui, nici nu vom avea poftă de vreun lucru, nici nu ne vom învistieri pe pământ; ci ca cei ce în fiecare zi aşteptăm să murim, vom fi lipsiţi, şi tuturor toate greşelile le vom ierta, iar poftă deşartă sau altă plăcere întinată, nicidecum nu vom avea; ci ca de la nişte lucruri trecătoare ne vom întoarce, nevoindu-ne de-a pururea, şi mai înainte văzând ziua judecăţii. Căci de-a pururea frica cea mai mare şi îngrijirea chinurilor risipeşte cea mai mare parte a plăcerii şi dezmierdării şi ridică sufletul care se pleacă spre dânsa.

Deci începând şi păşind pe calea faptei bune, la cele dinainte, nimeni să nu se întoarcă la cele dinapoi, ca femeia lui Lot; mai ales că Domnul a zis: *Nimeni punând mâna pe plug şi întorcându-se înapoi, este îndreptat întru Împărăţia cerurilor.* Iar a se întoarce nu este altceva decât că s-a căit şi cugetă iarăşi la cele lumeşti. Deci, să

nu vă temeţi, auzind de fapta bună, nici să vă miraţi de numele ei ca de ceva nou, că nu este departe de noi, nici stă afară de noi; ci lucrul este în noi şi lesnicioasă este lucrarea, numai să vrem.

Elinii se duc în depărtate călătorii şi trec mări, ca să înveţe carte, iar noi nu avem trebuinţă a ne duce pentru Împărăţia cerurilor, nici peste mări a trece pentru fapta bună; căci Domnul a zis: *Împărăţia cerurilor este înăuntrul vostru.* Deci fapta cea bună are trebuinţă de singură voinţa voastră, fiindcă în noi este şi din noi se alcătuieşte; pentru că sufletul fiind după fire nematerialnic şi de gând, aşa se alcătuieşte şi fapta bună. Şi este după fire când rămâne aşa, după cum s-a făcut, căci s-a făcut bun şi drept.

Pentru aceasta Isus al lui Navi, poruncind poporului, a zis: *Îndreptaţi-vă inimile voastre către Domnul Dumnezeul lui Israel.* Iar Ioan a zis: *Drepte faceţi cărările voastre.* Pentru că, a fi drept sufletul, aceasta este nematerialitatea lui după fire, după cum s-a zidit; şi iarăşi, când se abate şi în răzvrătire vine, atunci se zice răutatea sufletului.

Deci nu este greu lucru: că de vom rămâne după cum ne-am făcut, atunci suntem în fapta bună; iar dacă vom gândi cele rele, ca nişte răi vom fi judecaţi. Dacă din afară ar fi trebuit a câştiga lucrul, greu cu adevărat ar fi fost; iar dacă este în noi, să ne păzim pe noi înşine de gândurile cele întinate, şi luând sufletul ca pe un amanet, să-l păzim Domnului; ca şi El să-şi cunoască făptura Sa, fiind aşa precum a făcut-o. Apoi aşa să ne fie nevoinţa, ca să nu ne tiranizeze mânia, nici să ne stăpânească pofta, căci scris este: *Mânia bărbatului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu, iar pofta zămislindu-se, naşte păcatul şi păcatul săvârşindu-se, naşte moarte.*

Astfel petrecând noi, să ne trezim cu întemeiere şi, după cum este scris, să ne păzim inima noastră cu toată străjuirea; că avem vrăjmaşi cumpliţi şi prea meşteri, pe răii diavoli, şi contra lor ne este lupta, precum zice Apostolul: *Lupta noastră nu este împotriva sângelui şi a trupului, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor acestui veac, împotriva duhurilor răutăţii, care sunt în văzduhuri.*

Deci mare este numărul lor în văzduh împotriva noastră şi nu sunt departe de noi. Şi între dânşii este mare deosebire, iar pentru firea şi deosebirea lor mult poate să fie cuvântul şi a altora mai mari decât noi este o povestire ca aceasta. Iar ceea ce acum ne sileşte pe noi şi este de nevoie nouă, este a cunoaşte numai măiestriile lor împotriva noastră.

Mai întâi să cunoaştem aceasta, cum că vrăjmaşii nu se numesc „diavoli", adică răi, pentru că aşa au fost făcuţi ei; căci Dumnezeu n-a făcut nici un lucru rău, ci i-a făcut buni; dar după ce au căzut din cereasca înţelepciune, tăvălindu-se împrejurul pământului, pe elini i-au amăgit prin năluciri, iar pe noi creştinii pizmuindu-ne, toate le mişcă, vrând să ne împiedice de la înălţarea la ceruri; ca să nu ne suim noi acolo de unde au căzut ei.

Pentru care este trebuinţă de multă rugăciune şi pustnicie, ca luând cineva prin Duh darul deosebirii duhurilor, să poată cunoaşte cele despre ei, adică anume care dintr-înşii sunt mai puţin răi şi care mai răi, cum şi pentru ce meşteşugiri are sârguinţa fiecare dintr-înşii; apoi cum fiecare din ei se răstoarnă şi se scoate din om, căci multe sunt vicleniile lor şi pornirile bântuielilor lor.

Fericitul apostol şi cei ca şi dânsul, ştiind unele ca acestea, zicea pe drept că nu ne sunt necunoscute gândurile lui; de aceea, din acelea ce le-am pătimit de la ei, suntem datori a ne îndrepta unii pe alţii. Deci, eu din parte-mi, având cercare şi iscusire, ca unor fii vă zic că diavolii când văd pe creştini, şi mai ales pe monahi, fiind iubitori de osteneală şi sporind în fapte, întâi îi ispitesc, punându-le sminteli aproape de cărările lor, iar smintelile lor sunt gândurile cele rele.

Dar nu se cade să ne temem de îngrozirile lor, căci prin rugăciuni, postiri şi prin credinţa întru Domnul, acelea cad îndată; însă şi după ce cad, nu încetează, ci iarăşi se apropie cu măiestriile şi vicleniile, căci, dacă cu întinată dulceaţă nu pot să amăgească inima, năvălesc asupră-ne într-alt fel. De aceea, formând năluciri, caută a ne înfricoşa: se prefac în chip de femei, de fiare, de târâtoare, de mărimi ale trupurilor şi de mulţimi ale ostaşilor.

Dar nici aşa nu se cade a ne teme de năluciriile acestora, căci nimic nu sunt şi repede pier; mai ales dacă cineva se îngrădeşte cu credinţa şi cu semnul Sfintei Cruci. Apoi sunt îndrăzneţi şi foarte obraznici, căci dacă o dată se biruiesc, iarăşi vin cu alt chip asupră-ne. Se prefac că vrăjesc şi spun mai înainte cele ce au să se întâmple după câteva zile şi se arată înalţi, ajungând până la acoperişuri, şi înfricoşători cu mărimea, ca astfel pe cei care n-au putut să-i amăgească cu gândurile, măcar prin nişte năluciri ca acestea să-i răpească pe furiş; iar dacă şi acum vor afla sufletul întemeiat cu credinţa şi cu nădejdea pocăinţei, după aceea aduc cu ei pe domnul lor".

Apoi, Antonie spunea că ei se arată de multe ori în ce fel a descoperit Domnul lui Iov, zicând: „*Ochii lui sunt ca un chip de*

luceafăr, din gura lui ies făclii aprinse şi se aruncă precum nişte scântei de foc; din nările lui iese fum ca din cuptorul ce arde cu foc de cărbuni şi din gura lui iese văpaie. În acest fel arătându-se domnul diavolilor, înfricoşează, după cum mai înainte am zis, mari lucruri făcând măiestrul şi vicleanul, precum l-a mustrat şi l-a vădit pe el Domnul lui Iov, zicând: *Fierul îl socoteşte paie, arama ca pe un lemn putred, marea ca pe un burete, iar tartarul adâncului ca pe un robit, iar adâncul mării ca pe uscat.* Iar prin prooroc: *Zis-a vrăjmaşul: Alergând, îl voi prinde.* Şi iarăşi prin apostol: *Toată lumea o voi lua cu mâna, ca pe un cuib, şi ca pe nişte ouă părăsite.* Cu unele ca acestea se făleşte şi făgăduieşte să amăgească pe cei binecredincioşi.

Dar noi, credincioşii, să nu ne temem de nălucirile lui şi să nu luăm aminte la glasurile lui, că minte şi nicidecum nu grăieşte adevărul. Cu adevărat unele ca acestea făcând, şi îndârjindu-se ca un balaur, s-a prins cu undiţa de Mântuitorul şi ca un dobitoc a luat căpăstru în bot şi ca un fugar se leagă cu belciug la nări şi i s-au pătruns buzele cu acul. Şi este legat de Domnul ca o pasăre, ca să se batjocorească, şi se aşează şi el şi diavolii cei împreună cu dânsul, ca nişte scorpii şi ca nişte şerpi, ca să fie legaţi de noi creştinii, iar semnul acestui lucru este că noi petrecem viaţa împotriva lui. Căci cel ce se laudă că va usca marea şi lumea o va lua, acum nu poate să oprească pustnicia şi nevoinţa noastră, nici pe mine grăind asupra lui.

Deci, să nu luăm aminte la ceea ce el ar grăi, că minte; nici să ne temem de nălucirile lui, căci şi acestea sunt mincinoase şi nu este lumină adevărată ceea ce se arată într-însele; ci mai vârtos poartă începuturile şi chipurile focului pregătit lor. Şi cu acelea în care au să ardă ei, cu acelea se străduiesc ca să înfricoşeze pe oameni, dar numaidecât pier. Ei pe nimeni nu vătămă dintre cei credincioşi, dar poartă cu dânşii asemănarea focului ce are să-i primească.

Pentru aceea nici aşa nu se cuvine a se înfricoşa cineva de dânşii, că toate meşteşugirile lor, prin darul lui Hristos, întru nimic sunt şi se socotesc. Ei sunt vicleni şi gata a se închipui şi a se schimba întru toate. De multe ori se prefac a cânta şi pomenesc cuvinte din Scripturi, iar uneori citind noi, îndată zic şi ei aceleaşi cuvinte, pe care le-am citit noi. De multe ori, dormind noi, ne deşteaptă la rugăciune şi aceasta o fac adeseori, nelăsându-ne să dormim mai deloc; uneori se arată în chipuri de monahi şi ca nişte cucernici se prefac a grăi, ca prin chipul acesta să amăgească şi după aceea unde voiesc, vor trage pe cei amăgiţi de dânşii. Dar nu se

cuvine a lua aminte la dânşii, măcar că ne-ar deştepta la rugăciune, sau ne vor sfătui să nu mâncăm nicidecum şi chiar de s-ar preface că ne prihănesc şi ne ocărăsc pentru ceva, în care ne-au găsit vină cândva.

Că nu pentru evlavie sau pentru adevăr le fac acestea, ci ca să aducă pe cei proşti în deznădăjduire, iar pustnicia s-o facă nefolositoare; apoi, făcând pe oameni să urască viaţa monahicească, ca fiind prea împovărătoare şi prea grea, să împiedice pe cei ce petrec într-însa.

Deci, proorocul fiind trimis de Domnul, plângea pentru unii ca aceştia, zicând: *Vai celui ce adapă pe aproapele cu amestecare tulbure.* Pentru că nişte meşteşugiri ca acestea şi gânduri sunt răsturnătoare şi împiedică de la calea ce duce la fapta cea bună. Iar Domnul Însuşi, măcar că diavolii grăiau cele adevărate, adică acestea: *Tu eşti Fiul lui Dumnezeu*, cu toate acestea le poruncea să tacă şi-i oprea a grăi; ca nu cumva împreună cu adevărul să semene şi răutatea lor şi ca pe noi să ne obişnuiască a nu lua aminte niciodată la unele ca acestea, deşi s-ar părea că grăiesc adevărul.

Pentru că este necuviincios lucru, ca având Sfintele Scripturi şi libertate de la Mântuitorul, să ne învăţăm de la diavolul, cel ce nu şi-a păzit rânduiala sa, ci altele a cugetat. Pentru aceasta, când grăieşte din Scripturi, să-l opreşti zicând: *Iară păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce tu povesteşti dreptăţile Mele şi iei testamentul Meu în gura ta*? Căci toate le fac diavolii şi le tulbură, spre amăgirea celor proşti. Deci, fac sunete, râd mult şi şuieră, iar dacă nu ia aminte nimeni la dânşii, apoi plâng şi se bocesc ca nişte biruiţi.

Deci Domnul Dumnezeu poruncea diavolilor să tacă, iar noi, cei ce ne-am învăţat de la sfinţi, se cuvine să facem ca dânşii şi să urmăm bărbăţiei lor. Pentru că şi ei, văzând acestea, ziceau: *Când a stat păcătosul împotriva mea, eu am amuţit şi m-am smerit şi am tăcut din bunătăţi.* Şi iarăşi: *Iar eu ca un surd nu auzeam şi ca un mut ce nu-şi deschide gura sa; făcutu-m-am ca un om ce nu aude.*

Deci şi noi nici să-i auzim pe dânşii, ca pe unii ce sunt străini de noi, nici să-i ascultăm, chiar de ne-ar deştepta la rugăciune şi pentru postire ne-ar grăi; ci la pustnicia noastră mai vârtos să luăm aminte şi să nu ne amăgim de dânşii, care pe toate le fac cu vicleşug. Şi nu se cade a ne teme de dânşii, chiar de ni s-ar părea că năvălesc asupră-ne şi cu moarte ne-ar îngrozi; căci sunt neputincioşi şi nu pot nimic, decât numai să ne îngrozească. Deci acum venind pentru aceasta în mijloc, am zis pe scurt. Şi acum mai pe larg a vă spune

cele despre dânşii, nu se cuvine a pregeta, că întemeiată va fi nouă aducerea aminte.

După ce a venit Domnul, a căzut vrăjmaşul şi au slăbit puterile lui. Pentru aceasta, deşi nimic nu poate, cu toate acestea, tiranul, fiind căzut, nu se linişteşte; dar măcar numai cu cuvintele ne îngrozeşte (iar alt nimic nu poate). Şi aceasta fiecare din voi s-o socotească, că numai aşa va putea defăima pe diavoli.

Deci dacă cu nişte trupuri ca acestea ar fi fost şi ei îmbrăcaţi, precum suntem noi, cu putinţă ar fi fost lor să zică: «Că fiind ascunşi oamenii, nu-i aflăm, ci numai când îi aflăm, îi vătămăm». Am putea şi noi atunci ascunzându-ne, să ne tăinuim de dânşii, încuind împotriva lor uşile.

Dar de vreme ce nu sunt într-acest fel, ci uşile fiind încuiate, ei totuşi pot să intre şi întru tot aerul sunt ei şi diavolul cel întâi al lor. Şi sunt voitori de rău, gata spre a vătăma, după cum a zis Mântuitorul: *Dintru început ucigaş de om este diavolul, tatăl răutăţii*. Iar noi acum trăim şi, mai vârtos, împotriva lui luptăm; şi ei sunt fricoşi şi nimic nu pot, precum am zis. Şi nici un loc nu-i opreşte pe dânşii spre a ne bântui, nici prieteni nu ne socotesc pe noi, ca să ne cruţe, nici iubitori de bine nu sunt, ca să ne îndrepteze; ci mai vârtos sunt răi şi ca un nimic le este lor a vătăma pe cei iubitori de fapte bune şi cinstitori de Dumnezeu. Dar, pentru că nimic nu pot, pentru aceasta nu fac nimic, decât numai ne îngrozesc. Căci de ar fi putut, n-ar fi întârziat, ci îndată ar fi lucrat răul, gata având spre aceasta voirea, şi mai ales împotriva noastră. Iată deci cum adunându-ne împotriva lor, grăim şi ştiu că sporind noi, ei slăbesc. Deci dacă ei ar fi avut stăpânire, pe nimeni din noi creştinii nu ne-ar fi lăsat să trăim; căci urâciune este păcătosului cinstirea de Dumnezeu. Dar de vreme ce nu pot, pentru aceasta mai mult se luptă, căci nimic nu pot să facă dintr-acelea cu care ne îngrozesc.

Apoi şi aceea se cuvine a socoti, spre a nu ne teme de dânşii; că dacă le-ar fi fost lor cu putinţă, n-ar fi venit cu mulţime, nici năluciri ar fi făcut, nici ar fi meşteşugit a se închipui, ci ar fi ajuns chiar numai unul a veni şi a face ceea ce poate şi voieşte; mai ales că tot cel ce are stăpânire, nu ucide cu năluciri, nici cu mulţime înfricoşează; ci îndată, precum voieşte, îşi arată stăpânirea. Dar diavolii neputând nimic, se joacă ca într-un circ, schimbându-şi chipurile, şi pe copii înfricoşând prin năluciri şi prin închipuiri; pentru care mai mult se cuvine să fie vrednici de defăimare, ca nişte neputincioşi.

Îngerul cel adevărat, care s-a trimis de la Domnul asupra Asirienilor, nu avea trebuinţă de popoare şi de mulţime, nici de năluciri cea din afară, nici de ciocănituri şi de sunete, ci întrebuinţând puţină stăpânire, a ucis îndată 185.000. Dar diavolii nu pot nimic, ci numai cu năluciri se ispitesc a înfricoşa. Iar dacă cineva ar gândi la Iov şi ar zice: „Pentru ce diavolul toate împotriva lui le-a făcut? Cum l-a lipsit de averi, pe fiii lui i-a ucis, iar pe Iov l-a lovit cu bubă rea?", să cunoască iarăşi unul ca acesta cum că nu era diavolul cel ce putea, ci Dumnezeu cel ce i-a dat lui putere spre a ispiti pe Iov.

Căci el neputând face nimic, l-a cerut pe Iov şi l-a luat. Încât şi de aceea este mai vrednic de defăimat vrăjmaşul. Că, deşi voieşte, nu poate ceva să facă asupra unui om drept, căci de-ar fi putut, nu ar fi cerut. Iar cerându-l, nu o dată, ci de două ori, se arată că este neputincios şi cum că nimic nu poate.

Şi nu este minune dacă pe Iov n-a putut să-l biruie, când nici asupra dobitoacelor lui n-ar fi fost pierzător, de nu i-ar fi îngăduit Dumnezeu. Ba încă nici asupra porcilor n-are stăpânire; căci el ruga pe Domnul, precum este scris în Evanghelie, zicând: *Dă-ne nouă voie să ne ducem în turma de porci*. Şi dacă nici asupra porcilor nu au stăpânire, apoi cu mult mai vârtos nu domnesc peste oamenii cei făcuţi după chipul lui Dumnezeu. Deci de Dumnezeu se cuvine a ne teme, iar pe diavoli a-i defăima ca pe nişte neputincioşi şi nicidecum a ne teme de dânşii. Ci, cu cât mai vârtos fac ei acestea, cu atât mai mult să ne întindem şi noi spre pustnicie; căci mare armă împotriva lor este viaţa cea dreaptă şi credinţa în Dumnezeu.

Deci ei se tem de postul sihaştrilor, de priveghere, de rugăciuni, de blândeţe, de linişte, de neiubirea de argint şi de neslăvirea deşartă, de milostenii, de nemâniere şi, ca urmare, de buna cinstire cea întru Hristos. Căci pentru aceasta toate le fac, ca să nu fie cei ce îi calcă pe dânşii; că ştiu ei darul cel dat credincioşilor asupra lor de la Mântuitorul, Cel ce zice: *Iată, v-am dat vouă putere a călca peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului*. Deci chiar dacă ar spune ei ceva mai înainte, să nu creadă cineva, nici să ia aminte. Căci de multe ori spun înaintea noastră despre fraţii care după multe zile vor să vie la noi; şi aceasta o fac ei, nu purtând grijă de cei ce-i aud, ci ca să-i înduplece pe dânşii să creadă lor şi atunci de aici înainte avându-i supuşi, să-i piardă.

De aceea, nu se cade a lua-aminte la dânşii, ci şi când ne spun ceva mai înainte, se cuvine a-i răsturna, căci nu avem trebuinţă de dânşii. Că ce minune este, ca cei ce au trupuri mai subţiri decât

oamenii şi i-au văzut pe cei ce au început a călători, să alerge mai înainte şi să vestească venirea acelora? Aceasta poate s-o facă cineva mergând pe cal şi să alerge ca să spună mai înainte.

Drept aceea, nici pentru aceasta nu se cuvine a ne minuna de dânşii; căci nimic din cele ce se fac ei nu cunosc, decât numai singur Dumnezeu este Cel care pe toate le cunoaşte mai înainte de facerea lor. Aceştia vestesc acelea pe care le văd, ca nişte furi, mai înainte alergând la toţi, ca să spună cele ce se lucrează şi se grăiesc de noi; apoi ei însemnează că ne-am adunat şi că vorbim împotriva lor. Aceasta fiecare iute alergător poate s-o facă, întrecând pe cel zăbavnic.

Şi ceea ce zic, astfel este: Dacă cineva ar începe să călătorească din Tebaida sau din altă oarecare ţară, mai înainte de a şti să călătorească, nu ştiu ei de va călători; dar văzând pe unul călătorind, aleargă mai înainte, şi până a sosi acela, ei vestesc venirea lui şi astfel se întâmplă de vine după câteva zile.

Însă de multe ori cei ce călătoresc, întorcându-se înapoi, ei atunci au minţit. Astfel se întâmplă şi când vorbesc despre apa râului Nil; căci cei ce au văzut că au fost ploi multe în părţile Etiopiei şi ştiu că dintr-acelea se face revărsarea râului, mai înainte de a veni apa în Egipt, ei aleargă şi spun. Aceasta şi oamenii ar fi putut s-o spună, dacă atât de iute ar fi putut să alerge ca aceia.

Precum străjerul lui David, suindu-se la loc înalt, mai mult decât cel ce rămăsese jos vedea mai înainte pe cel ce vine, şi el încă mai înainte alergând, spunea mai înainte decât alţii cele ce încă nu se făcuseră; astfel şi aceştia (adică diavolii) zic, se ostenesc şi însemnează unele întâmplări numai ca să amăgească. Însă dacă purtarea de grijă a lui Dumnezeu într-acea vreme ar voi ceva pentru ape sau pentru cei ce călătoresc, căci este cu putinţă lui Dumnezeu, atunci diavolii mint şi se amăgesc cei ce au luat aminte la dânşii.

Într-acest chip s-au întărit vrăjirile elinilor şi astfel s-au rătăcit aceia mai înainte de către diavol. Dar acum a încetat rătăcirea; căci a venit Domnul, Care cu toată viclenia lor, chiar şi pe diavoli i-a făcut deşerţi şi nelucrători; căci nimic nu cunosc de la ei înşişi, ci ca nişte furi, pe cele ce le văd la alţii, pe acelea le prihănesc şi mai ales sunt socotitori, decât mai înainte cunoscători. De aceea, deşi uneori adevărate unele ca acestea le zic, să nu se minuneze cineva de dânşii. Pentru că şi doctorii, având iscusinţa bolilor, când ar vedea într-alţii aceeaşi boală, de multe ori socotind din obişnuinţă, mai înainte spun sfârşitul. Încă şi cârmacii şi lucrătorii de pământ, iarăşi din obişnuinţă

văzând întocmirea aerului, mai înainte spun, că va fi o furtună ori aer liniştit şi pentru aceasta nu poate să zică cineva că din dumnezeiasca pronie spun ei mai înainte, ci din pricepere şi din obişnuinţă.

De aceea şi diavolii, dacă cândva aceleaşi socotindu-le, le spun, pentru aceasta să nu se minuneze cineva de dânşii, nici să ia aminte la ei. Căci ce foloseşte celor ce-i aud ca să ştie de la ei cele ce au să fie? Sau de ce să aibă sârguinţă a cunoaşte unele ca acestea, chiar dacă cu adevărat le-ar cunoaşte? Căci acest lucru nu este făcător al faptei bune, nici nu este cu adevărat cunoştinţă a obiceiului celui bun.

Că nimeni din noi nu se va judeca pentru că nu le-a ştiut, nici se fericeşte că le-a învăţat şi le-a cunoscut; ci într-acestea fiecare va avea judecată, dacă a păzit credinţa şi dacă a împlinit poruncile lui Dumnezeu curat. De aceea, nu se cade mult a le socoti acestea, ci a ne nevoi şi a ne osteni, nu ca să cunoaştem mai înainte, ci, ca bine petrecând, să plăcem lui Dumnezeu.

Şi trebuie a ne ruga nu să cunoaştem mai înainte, nici să cerem plată pentru nevoinţă, ci ca ajutător să ne fie nouă Domnul spre biruinţă împotriva diavolului. Iar dacă vreodată este nevoie de a cunoaşte mai înainte, să ne curăţim la minte; căci eu cred că sufletul care s-a curăţit de toate păcatele şi stă după fire, poate să se facă văzător şi chiar mai multe şi mai departe să vadă decât diavolii; căci are pe Domnul în sine, care descoperă lui. În felul acesta, Elisei vedea pe Gheezi şi puterile îngerilor stând lângă dânsul.

Deci, când vin la noi noaptea şi voiesc să ne grăiască de cele ce au să fie, sau să zică: „Noi suntem îngeri", să nu luaţi aminte, căci mint. Iar dacă vor lăuda pustnicia voastră şi vă vor ferici, să nu-i ascultaţi şi nicidecum să vă supuneţi lor, ci mai vârtos să vă pecetluiţi cu semnul cinstitei Cruci, pe voi şi casa voastră şi să vă rugaţi; atunci îi veţi vedea făcându-se nevăzuţi, căci se înfricoşează foarte mult de semnul Crucii Domnului; fiindcă prin ea i-a biruit Mântuitorul. Iar dacă şi mai cu obrăznicie vor sta, săltând şi prefăcându-se cu nălucirile, să nu vă temeţi, nici să vă speriaţi, nici ca la nişte buni să luaţi aminte la dânşii. Pentru că venirea de faţă a celor buni şi a celor răi cu înlesnire şi cu putinţă este a o cunoaşte, fiindcă Dumnezeu a făcut astfel. Pentru că arătarea sfinţilor îngeri nu este tulburată; căci nu va certa, nici va striga, nici va auzi cineva glasul lor. Ci atât de cu linişte şi cu blândeţe se face, încât se aduce bucurie, veselie şi îndrăzneală în suflet; căci este cu dânşii Domnul, Care este bucuria noastră şi puterea lui Dumnezeu Tatăl. Iar gândurile sufletului rămân netulburate şi neînvăluite, încât el făcându-se strălucit de ea, vede pe

cei ce i se arată; şi intră întru el dor al lucrurilor celor dumnezeieşti şi al celor ce au să fie şi ar voi negreşit a se împreuna cu acestea şi s-ar fi dus cu dânsele.

Iar dacă, ca nişte oameni, s-ar înfricoşa de vederea celor buni, atunci cei care se arată, numaidecât iau frica de la dânşii prin dragoste, precum a făcut Gavriil lui Zaharia. Asemenea şi îngerul care s-a arătat femeilor la Sfântul Mormânt şi cel ce s-a arătat păstorilor, precum s-a zis în Evanghelie: *Nu vă temeţi!* Căci frica acelora nu este cu spaimă a sufletului, ci cu cunoştinţa venirii de faţă a celor buni.

Deci în acest fel este arătarea sfinţilor. Iar năvălirea celor răi este tulburătoare, cu sunet, vuiet şi strigare, ca şi când s-ar fi făcut vreo pornire a unor tineri nepedepsiţi şi a unor tâlhari, de la care se face frică a sufletului, tulburare şi neorânduială a gândurilor, mâhnire, urâciune către pustnici, trândăvie, întristare, pomenire a rudeniilor şi frică de moarte; şi de aici pofta celor rele, împuţinarea de suflet către fapta bună şi nestatornicie a obiceiurilor.

Deci când veţi vedea ceva de acest fel şi vă veţi teme, dacă frica se va lua îndată de la voi şi în locul ei se va face bucurie negrăită şi voie bună, cutezare, îmbărbătare, netulburarea gândurilor şi celelalte, cum mai înainte am zis, adică bărbăţie şi dragoste către Dumnezeu, atunci îndrăzniţi şi vă rugaţi, căci bucuria şi liniştea sufletului arată sfinţenia celui ce vine de faţă. Aşa Avraam, când a văzut pe Domnul, s-a bucurat; Ioan când s-a făcut glasul închinării din partea Născătoarei de Dumnezeu, Maria, s-a bucurat.

Iar dacă s-ar face tulburare şi sunet din afară, nălucire lumească, îngrozire de moarte, să cunoaşteţi că este năvălirea celor răi. Şi aceasta să vă fie vouă semn. Când sufletul unora s-ar teme, să ştiţi că este de faţă venirea vrăjmaşilor; căci diavolii nu iau temerea unora ca acestora, precum a făcut marele Arhanghel Gavriil către Maria şi Zaharia, şi cel ce s-a arătat la mormânt femeilor; ci, mai cu seamă, când îi vor vedea temându-se, ei sporesc nălucirile, ca mai mult să-i înfricoşeze, şi, de aceea, sărind asupra lor, îi batjocoresc, zicând: „Închinaţi-vă nouă!"

Iată, pe elini aşa i-au amăgit, că aşa s-au socotit de dânşii zei, cei cu nume mincinos. Iar pe noi nu ne-a lăsat Domnul să ne amăgim de diavol, când El pentru nişte năluciri ca acestea făcute înaintea Lui, l-a certat şi i-a zis: *Mergi înapoia Mea, satano; căci scris este: Domnului Dumnezeului tău te vei închina şi Lui Unuia vei sluji.* Deci vicleanul mai mult să se defăimeze de noi; căci Domnul pentru noi a

făcut acestea, ca diavolii de la noi auzind nişte glasuri ca acestea, să se răstoarne pentru Domnul, Care cu acestea i-a certat. Apoi, nu se cade a ne făli pentru că scoatem diavolii, nici a ne înălţa pentru tămăduiri, nici să ne minunăm de cel ce scoate pe diavoli ori pe cel ce nu-i scoate să-l defăimăm; ci pustnicia fiecăruia s-o înveţe cineva şi ori s-o râvnească şi s-o urmeze, ori s-o îndrepte. Pentru că a face semne nu este al nostru, ci al Mântuitorului.

Pentru aceea El zicea ucenicilor: *Nu vă bucuraţi că diavolii se supun vouă, ci pentru că numele vostru s-a scris în ceruri,* că a se scrie numele în cereri, este mărturia faptei bune şi a vieţii voastre, iar a scoate pe diavoli este darul Mântuitorului, celui ce l-a dat. Pentru aceea, celor ce nu în fapte bune, ci în semne se făleau şi ziceau: *Doamne, au nu cu numele Tău am scos diavoli şi întru numele Tău am făcut multe puteri?* Domnul le-a răspuns: *Amin zic vouă, nu vă ştiu pe voi.* Căci nu cunoaşte Domnul căile necredincioşilor. Dar cu totul se cade a ne ruga pentru a lua darul alegerii duhurilor, ca, după cum este scris, să nu credem la tot duhul.

Deci voiam să tac şi nimic din cele pentru mine să nu zic şi să vă îndestulaţi numai cu acestea. Dar ca să nu socotiţi că acestea le zic în neştiinţă, ci să credeţi cum că acestea le povestesc din deprindere şi adevăr; pentru aceasta – deşi ca un om fără de minte m-am făcut, dar ştie Domnul Cel ce mă aude, curăţenia inimii mele, şi cum că nu pentru sine, ci pentru dragostea şi sporirea voastră, vă spun vouă meşteşugirile diavolilor pe care le-am văzut.

De câte ori m-au fericit pe mine diavolii şi eu i-am blestemat pe dânşii în numele Domnului? De câte ori mi-au spus mai înainte despre apa Nilului şi eu le-am zis: «Şi ce vă pasă vouă pentru aceasta?» Odată au venit îngrozindu-mă şi m-au înconjurat ca nişte ostaşi cu toată înarmarea şi cu cai; iar altă dată mi-au umplut casa de fiare şi de târâtoare şi eu cântam: *Aceştia în căruţe şi aceştia pe cai, iar noi întru numele Domnului Dumnezeului nostru ne vom mări*; apoi prin rugăciune, aceia s-au răsturnat.

Au venit odată pe întuneric, având năluciri de lumină, şi-mi ziceau: «Am venit să-ţi aducem lumină, Antonie». Iar eu închizându-mi ochii, mă rugam şi îndată s-a stins lumina necredincioşilor. După câteva luni, au venit grăind şi cântând din Scripturi, iar eu ca un surd nu-i auzeam. Au cutremurat odată mănăstirea, iar eu mă rugam a rămâne nemişcat cu cugetul.

După aceasta, iarăşi venind, băteau din palme, fluierau şi jucau; şi cum mă rugam şi stăruiam cântând, ei îndată au început a plânge şi

a se tângui, ca şi cum ar fi obosit cu totul. Eu atunci slăveam pe Dumnezeu, Cel ce a surpat şi a risipit îndrăzneala şi nebunia lor. Iar altă dată s-a arătat diavolul foarte înalt cu năluciri şi a îndrăznit a zice: «Eu sunt puterea lui Dumnezeu, eu sunt pronia; ce voieşti să-ţi dăruiesc ţie?» Eu atunci mai vârtos l-am scuipat pe diavol, pomenind pe Hristos; apoi am voit a-l bate. Şi mi se părea chiar că l-am bătut. Deci îndată cel atât de mare s-a făcut nevăzut, împreună cu toţi ai săi, pentru numele lui Hristos.

Iar odată postind eu, vicleanul a venit ca un monah, având cu sine năluciri de pâini, şi mă sfătuia, zicând: «Mănâncă şi încetează multele osteneli; om eşti şi vei slăbi». Iar eu înţelegând meşteşugul lui, m-am sculat să mă rog şi el, nesuferind, a pierit; şi ca un fum a ieşit pe uşă, făcându-se nevăzut. De câte ori în pustie mi-a arătat năluciri de aur numai ca să-l ating şi să mă uit la el! Iar eu cântam împotriva lui şi acela pierea. De multe ori mă zdrobea cu bătăi, şi eu ziceam: *Nimic nu mă va despărţi de dragostea lui Hristos*; şi după aceasta mai mult se zdrobeau unii pe alţii. Şi nu eu eram acela ce i-am surpat pe ei, ci Domnul, Cela ce zice: *Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer*.

Iar eu, fiilor, pomenind graiul apostolului, am întipărit acestea în sine-mi ca să vă învăţaţi a nu vă supăra în pustnicie, nici a vă teme de năluciri diavolului şi ale slugilor lui. Şi fiindcă m-am făcut fără minte, povestindu-vă, primiţi şi aceasta spre întemeiere şi neînfricoşare şi credeţi-mă că nu mint:

Odată a bătut oarecine în mănăstire la uşa mea, şi ieşind, am văzut pe cineva arătându-se lung şi foarte înalt. Apoi întrebându-l: «Cine eşti tu?» El răspunse: «Eu sunt, satana». Eu i-am zis: «Dar ce cauţi aici?» Zis-a acela: «Pentru ce mă prihănesc în zadar monahii şi toţi ceilalţi creştini? Pentru ce mă blestemă în tot ceasul?» Iar eu zicându-i: «Pentru ce şi tu îi superi pe dânşii?», el a zis: «Nu sunt eu care îi supăr pe dânşii, ci ei se tulbură pe sineşi; căci eu am slăbit. Au n-ai citit că: *săbiile vrăjmaşului au lipsit până în sfârşit şi cetăţile lui i-ai surpat*? Nu mai am loc, nici în pustie, nici în cetate, pretutindeni au venit creştini; chiar şi pustia asta s-a umplut de monahi. Deci ei pe sine păzească-se, şi să nu mă mai blesteme pe mine în zadar».

Atunci minunându-mă eu de darul Domnului, am zis către dânsul: «De-a pururea fiind mincinos şi niciodată spunând adevărul, acum chiar nevrând, ai spus adevărat; căci Hristos după ce a venit, te-a făcut neputincios şi surpându-te, te-a gonit». Iar acela, auzind

numele Mântuitorului şi nesuferind aceasta, s-a făcut nevăzut. Deci dacă şi diavolul însuşi mărturiseşte că nimic nu poate, noi suntem datori a-l defăima şi pe dânsul şi pe slugile lui.

Iată cum vrăjmaşul, împreună cu câinii săi, are atâtea viclenii, iar noi învăţându-ne neputinţa lor, putem a-i defăima cu chipul acesta. Să nu cădem cu cugetul, nici să gândim la temere, nici să închipuim întru noi frica, zicând: «ca nu cândva venind diavolul mă va răsturna; ca nu cumva nesuferind mă va surpa sau fără veste sosind mă va tulbura». Nicidecum să nu gândim unele ca acestea, nici să ne întristăm, ca şi cum am pieri; ci mai vârtos să îndrăznim şi să ne bucurăm de-a pururea ca nişte mântuiţi şi să socotim cu sufletul că Domnul este cu noi şi că El i-a biruit şi i-a ruşinat pe dânşii. Să gândim de-a pururea că fiind cu noi Domnul, vrăjmaşii nimic nu ne vor face. Căci venind ei, cum ne vor afla, în acelaşi fel se fac şi ei către noi şi după cugetele ce se află întru noi, aşa şi ei aduc năluciriile.

Deci, dacă ne vor afla temându-ne şi tulburându-ne, îndată şi ei ca nişte tâlhari aflând loc nestrăjuit, intră la noi şi ne înfricoşează. Dacă ne văd înfricoşându-ne, mai mare fac temerea întru năluciri şi întru îngroziri; atunci printr-acestea se munceşte ticălosul suflet. Iar dacă ne vor afla bucurându-ne şi gândind ale Domnului, şi socotind că toate sunt în mâna Lui şi că nu poate nimic diavolul asupra creştinilor, ştiind că nicidecum n-are stăpânire asupra cuiva, atunci, văzând ei sufletul întemeiat cu nişte gânduri ca acestea, se întorc ruşinaţi. Astfel vrăjmaşul, văzându-l pe Iov îngrădit, s-a dus de la dânsul; iar pe Iuda vânzătorul, aflându-l lipsit de acestea, l-a robit.

Drept aceea, dacă voim a defăima pe vrăjmaşul de-a pururea, să gândim la cele ale Domnului, ca să se bucure de-a pururea sufletul cu nădejdea; atunci vom vedea ca nişte fum jucăriile diavolilor şi mai degrabă îi vom vedea pe ei fugind, decât gonind pe alţii. Căci ei sunt, după cum am zis mai înainte, foarte fricoşi, aşteptând de-a pururea focul cel pregătit lor. Încă şi acest semn să aveţi la sine spre neînfricoşare împotriva lor, adică, când vreo năluciri vi s-ar face, să nu cădeţi mai înainte în frică, ci îndrăznind, întrebaţi-o întâi în ce fel este: «Cine eşti tu şi de unde?»

Şi dacă va fi arătare a sfinţilor, deplin te va adeveri pe tine, iar frica ta întru bucurie se va preface; iar dacă va fi diavolească, îndată se va slăbi, văzând cugetul întărit. Căci este semn al netulburării a întreba aşa: «Cine eşti şi de unde?» Aşa întrebând Isus al lui Navi, s-a învăţat; iar vrăjmaşul nu s-a tăinuit de Daniil cel ce l-a întrebat".

Acestea vorbind Antonie, toţi se bucurau. Şi într-unii creştea darul faptei bune, iar dintr-alţii ieşea împuţinarea la suflet şi părerea înceta. Deci toţi se plecau a defăima bântuirea cea diavolească, minunându-se de darul cel dat lui Antonie de la Domnul, spre desluşirea duhurilor.

Atunci în munţi erau multe mănăstiri, ca nişte corturi pline de cetele dumnezeieşti ale celor ce cântau, ale celor ce citeau, posteau, se rugau, se bucurau de nădejdea celor ce vor să fie, şi ale celor ce lucrau ca să facă milostenie; ale celor ce aveau dragoste şi împreună glăsuire între dânşii. Deci se vedea cu adevărat ca o ţară, care de sine era împodobită cu cinstirea de Dumnezeu şi cu dreptatea. Căci nu era acolo cel ce nedreptăţea, sau cel nedreptăţit ori prihănit; şi deşi era mulţime de pustnici, dar aveau un cuget al tuturor către fapta bună, încât văzând cineva mănăstirile şi o rânduială ca aceasta a monahilor, ar fi putut să zică: *Cât sunt de bune casele tale, Iacobe, corturile tale, Israele, ca nişte văi umbroase, şi ca nişte raiuri, ca nişte corturi pe care le-a înfipt Domnul, şi ca nişte cedri lângă ape.*

Iar Antonie, după obicei, ducându-se întru a sa mănăstire, îşi întindea nevoinţa şi pustnicia şi în fiecare zi suspina aducându-şi aminte de locaşurile cereşti, şi tot dorul său avându-l către dânsele, şi văzând viaţa oamenilor cea din fiecare zi. Pentru că vrând să mănânce şi să doarmă, apoi să vină către celelalte nevoi ale trupului, se ruşina, socotind sufletul cel nematerial.

De multe ori, vrând a mânca împreună cu mulţi monahi şi aducându-şi aminte de hrana cea duhovnicească, se ducea departe de dânşii, socotind că ruşine îi va fi dacă ar fi fost văzut de alţii mâncând. Însă mânca pentru nevoia trupului, de multe ori încă şi cu fraţii, cucernicindu-se de aceştia; dar îndrăznind pentru cuvintele cele de folos, zicea că se cuvine a da toată îndeletnicirea sufletului, mai mult decât trupului; şi a se îngriji pentru nevoia trupului puţină vreme, iar toată cealaltă vreme a se îndeletnici mai mult cu lucrurile sufletului şi folosul acestuia a-l căuta; ca să nu se tragă el jos prin dezmierdările trupului, ci mai vârtos trupul să se robească de suflet. Căci aceasta este ceea ce a zis Mântuitorul: *Nu vă îngrijiţi cu sufletul vostru, ce veţi mânca, nici cu trupul, cu ce vă veţi îmbrăca. Şi voi nu căutaţi ce veţi mânca sau ce veţi bea şi nu vă înălţaţi. Căci acestea toate le caută neamurile şi Tatăl vostru ştie că aveţi trebuinţă de toate acestea. Însă căutaţi mai întâi împărăţia Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă.*

După acestea, au ajuns Biserica lui Dumnezeu prigoanele care au venit atunci pe vremea lui Maximin (305–313). Şi adunându-se sfinţii mărturisitori în Alexandria, lăsând mănăstirea, le-a urmat şi el, zicând: „Să ne ducem şi noi ca să ne nevoim, de vom fi chemaţi, sau să privim pe cei ce se nevoiesc". Deci avea dorire să mărturisească pe Hristos, dar nevrând să se dea singur pe sine, slujea mărturisitorilor şi în chinuri şi în temniţe. Şi el avea multă sârguinţă la divan; adică a-i îndemna către sârguinţă pe cei chemaţi, care se nevoiau; iar pe cei ce mărturiseau, a-i primi şi a-i petrece până ce se vor săvârşi.

Deci judecătorul văzând netemerea lui şi a celor împreună cu dânsul, precum şi sârguinţa lor către mărturisire, a poruncit ca nici unul din monahi să nu se arate în divan, nici să petreacă în cetate nicidecum. Deci toţi ceilalţi au socotit să se ascundă în ziua aceea, iar Antonie atât de mult a băgat în seamă porunca, încât chiar şi-a spălat haina pe deasupra şi a doua zi a stat la un loc înalt şi s-a arătat strălucit înaintea ighemonului. Deci toţi minunându-se de aceasta, şi ighemonul văzându-l pe când trecea cu rânduiala lui, el sta fără frică, arătând sârguinţa noastră, a creştinilor; căci se ruga să mărturisească şi el, precum am zis mai înainte. Iar după ce a scăpat de scopul lui, s-a mâhnit, căci n-a mărturisit şi el; fiindcă Domnul îl păzea, spre folosul nostru şi al altora, ca prin pustnicia pe care o învăţase din Scripturi să se facă multora dascăl; pentru că şi numai văzându-i petrecerea lui, mulţi se sârguiau în a se face râvnitori ai petrecerii sale.

Deci iarăşi slujea mărturisitorilor după obicei şi ca un legat împreună cu dânşii se ostenea în slujbele lor. Iar după ce a încetat prigoana şi Fericitul Petru Episcopul a mărturisit, Antonie s-a întors iarăşi la mănăstirea sa. Şi era acolo în fiecare zi, mărturisind cu ştiinţă şi nevoindu-se cu pătimirile credinţei, căci se nevoia cu mai multă pustnicie şi mai aspră, şi postea de-a pururea; iar îmbrăcămintea o avea pe dinăuntru de păr şi pe deasupra un cojoc pe care l-a păstrat până la sfârşitul său. Trupul niciodată nu l-a spălat cu apă, nici picioarele n-a suferit a le băga în apă fără de nevoie; încă nici dezgolindu-se nu l-a văzut cineva, nici trupul său nu l-a văzut gol nimeni, fără numai acela care l-a spălat, după ce s-a săvârşit.

Deci liniştindu-se în chilia lui şi punându-şi în gând ca să nu iasă din ea multă vreme, nici să primească, a venit un oarecare conducător de ostaşi, cu numele Martinian şi a supărat mult pe Antonie, căci avea pe fiica sa bântuită de diavol. Iar după ce a

aşteptat mult, bătând în uşă, şi i-a zis să vină să se roage lui Dumnezeu pentru fiica sa, el n-a voit a deschide, dar arătându-se pe deasupra, a zis: „Omule, ce mă tot strigi, sunt om şi eu ca şi tine; dacă crezi, roagă-te lui Dumnezeu şi fiica ta se va tămădui". Deci acela crezând şi chemând pe Hristos, s-a dus şi a găsit pe fiica sa izbăvită de diavol. Încă multe ca acestea a făcut Domnul printr-însul, căci zice: *Cereţi şi vi se va da.* Şi mulţi din cei ce pătimeau, nedeschizându-le uşa, şedeau afară din mănăstire, dar crezând şi rugându-se, se vindecau de boli.

Iar după ce s-a văzut supărat de mulţi care veneau la dânsul nelăsându-l a se duce după socoteala lui, precum voia, temându-se ca nu cumva din minunile pe care le făcea Domnul printr-însul, ori el să se mândrească, ori altceva mai mult decât ceea ce este să socotească pentru dânsul, a chibzuit şi a pornit spre Tebaida de sus, la cei ce nu-l cunoşteau. Şi luând pâini de la fraţi, a şezut lângă ţărmurile râului, privind dacă ar trece vreun caic, ca intrând într-însul, să se ducă cu ei.

Socotind el acestea, un glas oarecare de sus s-a auzit către dânsul, zicându-i: „Antonie, unde te duci şi pentru ce?" Iar el, netulburându-se şi aşteptând ca după obicei să-l cheme de multe ori, a răspuns, zicând: „Fiindcă oamenii nu mă lasă să mă liniştesc, pentru aceasta voiesc a mă sui la Tebaida de sus, căci supărări multe mi se fac aici şi mai ales că mi se cer de unii lucruri mai presus de puterea mea". Iar glasul a zis către dânsul: „Chiar în Tebaida de te vei duce sau la văcării de te vei coborî, mai multă şi îndoită osteneală ai să primeşti; iar dacă voieşti să te liniştească cu adevărat, du-te în pustia cea mai dinăuntru". Antonie a zis: „Cine îmi va arăta calea, că sunt neştiutor de aceasta?"

Atunci îndată i-au arătat-o nişte saracini, care voiau să călătorească în partea aceea şi, apropiindu-se de dânşii, Antonie, i-a rugat să-l primească a merge cu ei în pustie; iar aceştia, ca fiind îndemnaţi dintr-o poruncă a purtării de grijă a lui Dumnezeu, l-au primit cu osârdie. Şi călătorind cu dânşii trei zile şi trei nopţi, au ajuns la un munte foarte înalt, având sub el apă limpede dulce şi foarte rece, câmpii din afară şi puţini finici, neîngrijiţi.

Deci, Antonie, fiind mişcat de Dumnezeu, a iubit locul acela, că acesta era pe care îl însemnase cel ce i-a grăit lângă ţărmurile râului. Deci la început primind pâini de la saracinii aceia cu care călătorise împreună, a rămas singur în munte, nefiind nimeni altul împreună cu dânsul. Şi îndată a şi cunoscut locul acela ca pe casa sa. Iar saracinii aceia văzând sârguinţa lui Antonie, treceau înadins

totdeauna pe calea aceea şi bucurându-se, îi aduceau pâine; şi avea şi puţină mângâiere din finicii aceia.

Iar după acestea, înştiinţându-se fraţii de locul acela, aducându-şi aminte ca nişte fii de părintele lor, purtau grijă a-i trimite cele de nevoie. Dar văzând Antonie că din pricina pâinii se ostenesc unii până acolo la dânsul şi pătimesc multă trudă, fiindu-i milă de monahi, s-a gândit în sine şi a rugat pe unii, din cei care veneau la dânsul, să-i aducă o sapă şi puţin grâu.

Şi după ce i s-au adus acestea, înconjurând pământul dimprejurul muntelui şi aflând puţin loc potrivit, l-a lucrat; apoi, având cu îndestulare din apa aceea de sub munte, a semănat grâul. Şi făcând în fiecare an aceasta, îşi scotea pâinea de acolo, bucurându-se că nu face supărare nimănui pentru aceasta şi că în toate se păzeşte pe sine neîngreunător. După acestea, văzând iarăşi pe unii venind la dânsul, a semănat şi puţine verdeţuri, ca cei ce veneau la dânsul să aibă puţină mâncare după osteneala acelui drum greu.

Deci la început, fiarele din pustia aceea, venind din pricina apei, îi vătămau de multe ori semănătura şi lucrarea de pământ. Iar el apucând cam în glumă pe una din fiare, a zis tuturor: „Pentru ce mă păgubiţi pe mine, care cu nimic nu v-am păgubit pe voi? Duceţi-vă, şi de acum, în numele Domnului, să nu vă mai apropiaţi de cele de aici". Deci dintr-acea vreme, ca şi cum temându-se de poruncă, nu s-au mai apropiat de acel loc. Deci el petrecea singur înăuntrul muntelui aceluia, îndeletnicindu-se în rugăciuni; iar fraţii, care îi slujeau lui, l-au rugat ca, venind după multe luni, să-i aducă măsline, legume şi untdelemn, căci acum era bătrân.

Deci el petrecând acolo, câte lupte a pătimit, potrivit cu cele scrise, nu împotriva sângelui şi a trupului, ci a celor potrivnici, le-am cunoscut de la cei ce mergeau la dânsul. Căci acolo auzeau gâlcevi, glasuri multe şi sunete ca nişte arme, iar muntele îl vedeau plin de fiare. Apoi mulţi îl vedeau pe el luptându-se şi rugându-se împotriva lor. Şi pe cei ce veneau la dânsul, îi îmbărbăta, iar el se nevoia plecându-şi genunchii şi rugându-se Domnului.

Şi era cu adevărat vrednic de minune, căci singur fiind într-o pustie ca aceea, nici de diavolii care năvăleau asupra lui nu se temea, nici de atâtea fiare, de cele cu patru picioare şi de târâtoare care erau acolo, nu se înfricoşa de sălbăticia lor; ci, cu adevărat, potrivit cu cele scrise, nădăjduia spre Domnul, având mintea neclintită şi neînvăluită, încât diavolii fugeau, iar fiarele cele sălbatice, precum este scris, se împăcau cu dânsul.

Deci diavolul, precum cântă David, pândea pe Antonie şi scrâşnea la el din dinţi, iar Antonie se ruga Mântuitorului ca să-l păzească nevătămat de viclenia aceluia şi de multa lui meşteşugire. Deci priveghind într-o noapte, diavolul a pornit fiarele şi mai toate hienele care se aflau în pustia aceea, şi ieşind din cuiburile lor, l-au înconjurat, şi era singur în mijlocul lor. Şi căscând gurile, fiecare îngrozindu-l a-l muşca, el pricepând meşteşugul vrăjmaşului, a zis către ele: „Dacă aţi luat stăpânire asupra mea, sunt gata a fi mâncat de voi, iar dacă aţi fost îndemnate de diavoli, nu mai zăboviţi, ci duceţi-vă, căci eu sunt rob al lui Hristos".

Acestea zicând Antonie, acelea îndată au fugit, ca de un bici fiind gonite prin cuvântul lui Antonie. Apoi după puţine zile, el lucrând, căci voia să se ostenească, venind cineva la uşă, trăgea împletiturile pe care le lucra ca să le dea celor ce veneau la dânsul, pentru cele ce îi aduceau. Iar Antonie sculându-se şi ieşind, a văzut o fiară care se asemăna omului până la coapse, iar pulpele şi picioarele având-le asemenea asinului. Atunci Antonie s-a pecetluit cu semnul Sfintei Cruci şi a zis: „Sunt rob al lui Hristos. Dacă eşti trimis asupra mea, iată de faţă sunt". Iar fiara împreună cu diavolii ei au fugit, încât de iuţeala fugii a căzut şi a murit; iar moartea fiarei era căderea diavolilor, căci ei se sârguiau a le face acestea toate, ca să-l scoată din pustie, însă n-au putut.

Iar odată, după multă vreme, fiind rugat de monahi ca să se pogoare la dânşii pentru a-i cerceta pe ei şi locurile lor, el a mers împreună cu monahii care veniseră la dânsul şi aveau cu dânşii şi o cămilă, care le ducea pâinea şi apa. Căci era lipsită de apă toată pustia aceea şi nu era deloc apă de băut, decât numai în muntele acela, în care se afla mănăstirea lui. Deci, sfârşindu-li-se apa pe cale, şi arşiţa fiind prea cumplită, toţi erau să se primejduiască. Căci înconjurând ei locurile şi neaflând apă, nu puteau nici să mai umble înainte, ci zăceau jos şi pe cămilă au lăsat-o să se ducă, deznădăjduindu-se.

Iar bătrânul văzând că toţi se primejduiesc, mâhnindu-se foarte mult, a suspinat şi despărţindu-se puţin de dânşii, şi-a plecat genunchii şi întinzând mâinile la cer, s-a rugat şi îndată Domnul a făcut a ieşi apă în locul unde a stat să se roage. Astfel bând toţi, s-au înviorat şi umplând burdufurile, au căutat cămila şi au găsit-o; căci se întâmplase de se legase funia de o piatră şi astfel era ţinută. Deci prinzând-o şi adăpând-o, au pus pe ea burdufurile cu apă şi astfel au călătorit nevătămaţi.

Iar după ce au venit la mănăstirile cele din afară, toţi monahii văzându-l, ca pe un părinte îl sărutau. Şi el ca nişte merinde aducându-le din munte, îi ospăta cu cuvintele sale şi-i împărtăşea de folos sufletesc. Şi iarăşi s-a făcut bucurie în munţi, râvnă de sporire şi îndemnare prin credinţă între dânşii. Deci se bucura şi el văzând sârguinţa monahilor şi pe soră-sa care îmbătrânise acum în feciorie şi era şi ea egumenă a altor fecioare.

Deci după câteva zile, iarăşi s-a întors în muntele său şi de atunci mulţi veneau la dânsul. Deci el către toţi monahii care veneau la dânsul, această poruncă adeseori dădea, adică a crede întru Domnul, a-L iubi şi a se păzi de gânduri întinate şi de dezmierdări trupeşti, precum în Pilde este scris; a nu se amăgi cu săturarea pântecelui şi a fugi de slava deşartă, a se ruga adeseori, a cânta psalmi înainte de culcare şi a învăţa pe de rost poruncile din dumnezeieştile Scripturi; apoi a pomeni faptele sfinţilor, ca urmând râvnei acestora să se pună la rânduială sufletul, aducându-i-se aminte de poruncile lui Dumnezeu. Şi mai ales îi sfătuia să cugete adeseori la graiul Apostolului: *Soarele să nu apună întru mânia voastră.* Şi aceasta de obşte s-o socotească, că nu numai întru mânie, ci nici într-un alt păcat al nostru soarele să nu apună. Căci este lucru bun şi de nevoie, ca nici soarele pentru răutatea zilei, nici luna pentru păcatul de noapte, sau chiar de aducerea aminte să ne pârască pe noi. Deci ca să se facă de noi binele acesta, drept este a auzi pe Apostolul care zice: *Pe voi judecaţi-vă şi ispitiţi-vă.*

Deci, în fiecare zi să ia seama fiecare la faptele sale, cele de zi şi cele de noapte. Şi dacă au păcătuit, să înceteze, iar dacă n-au păcătuit să nu se fălească, ci să petreacă întru bunătate; şi să nu se lenevească, nici să osândească pe aproapele său, nici să se laude pe sine, precum a zis fericitul Apostol Pavel: *Până când va veni Domnul, Care vede toate cele ascunse.* Căci de multe ori întru acelea în care greşim uităm şi noi nu ştim, iar Domnul cunoaşte toate.

Deci lui dând judecata, unii împreună cu alţii să pătimim şi unii altora sarcinile să le purtăm; pe noi înşine să ne judecăm şi acelea de care suntem lipsiţi, să ne sârguim a le împlini. Şi să vă fie şi aceasta spre întemeiere pentru a nu păcătui: ca fiecare să însemnăm şi să scriem faptele şi mişcările sufletului nostru, ca şi cum am vrea să le vestim unii altora. Căci negreşit, ruşinându-ne a fi cunoscute, vom înceta a păcătui şi chiar de a ne aduce aminte de vreun lucru rău. Că cine voieşte să fie văzut păcătuind? Sau cine, după ce a păcătuit, nu minte, voind a se tăinui?

Deci precum dacă ne-am vedea unii pe alţii, n-am putea să păcătuim, aşa dacă am vrea să vestim unii altora gândurile şi le-am scrie, mai mult ne-am păzi de gândurile cele întinate, ruşinându-ne a fi cunoscute. Deci fie-ne nouă pustnicilor scrisoarea în loc de ochii pustnicilor celor ce se nevoiesc împreună cu noi, ca ruşinându-ne de a le scrie şi de a fi văzuţi, nici să nu gândim cele rele. Şi aşa închipuindu-ne pe noi înşine, vom putea robi trupul şi a plăcea lui Dumnezeu, iar meşteşugirile vrăjmaşului a le călca".

Acestea le poruncea Antonie celor ce veneau la dânsul; iar cu cei ce pătimeau, împreună pătimea şi împreună se ruga şi întru multe îl asculta pe el Domnul. Şi nici fiind ascultat nu se fălea, nici neascultându-se nu cârtea, ci de-a pururea mulţumea Domnului. Pe cei ce pătimeau îi îndemna să fie îndelung răbdători şi să ştie că tămăduirea nu este a lui, nici a vreunuia din oameni, decât numai a lui Dumnezeu, Celui ce face când voieşte şi câte voieşte. Deci cei ce pătimeau primeau sfătuirea lui ca o tămăduire, iar cuvintele bătrânului deprinzându-le, se îndemnau a nu se împuţina cu sufletul, ci mai vârtos răbdau îndelung; apoi cei tămăduiţi învăţau a mulţumi, nu lui Antonie, ci lui Dumnezeu.

Deci un oarecare cu numele Fronton, care era din palat, având boală grea, încât şi limba i se mâncase şi ochii îi erau aproape să i se vatăme, venind în munte, a rugat pe Antonie ca să se roage pentru dânsul; iar el rugându-se, a zis lui Fronton: „Du-te şi te vei tămădui". Iar el stăruind, rămase câteva zile la Antonie, care îi zicea: „Rămânând aici, nu te vei putea tămădui; ieşi de aici şi ducându-te în Egipt, vei vedea semnul ce se va face cu tine". Deci, crezând acela, a ieşit şi nu numai că a văzut Egiptul, dar a încetat boala, şi s-a făcut omul sănătos, după cuvântul lui Antonie, pe care, rugându-se, l-a auzit de la Mântuitorul.

Încă şi o fecioară oarecare din Vusira Tripoliei avea o patimă grea şi foarte urâtă, încât şi lacrimile ei, şi scursorile nasului şi umezelile cele din urechi căzând jos, îndată se făceau viermi. Era încă şi la trup slăbănoagă, iar ochii nu-i avea după fire. Părinţii acesteia înştiinţându-se că unii monahi merg la Antonie, şi crezând Domnului, Care a tămăduit pe aceea căreia îi curgea sânge, i-au rugat să meargă cu dânşii şi ei, împreună cu fiica lor. Iar aceia primindu-i, părinţii bolnavei au rămas cu copila mai jos de munte, la monahul Pafnutie mărturisitorul; iar monahii au intrat la Antonie şi numai ce au vrut să-i vestească despre fecioară, i-a întâmpinat el şi le-a povestit şi patima fecioarei şi cum a călătorit împreună cu dânşii.

Apoi l-au rugat ca să dea voie şi aceleia să intre, dar el n-a primit, ci le-a zis: „Duceţi-vă şi o veţi afla pe dânsa tămăduită, de n-a murit; căci nu este a mea isprava aceasta, ca om păcătos ce sunt, ci tămăduirea este a Mântuitorului, Celui ce face în tot locul milă cu cei ce-L cheamă. Deci a căutat Domnul şi spre aceea care se ruga şi mie mi-a arătat iubirea Sa de oameni; că acolo fiind fecioara, îi va tămădui patima". Şi s-a făcut minunea, după cum a zis Antonie. Şi ieşind monahii, au văzut pe părinţii ei bucurându-se şi pe copilă sănătoasă.

Într-o vreme, doi fraţi oarecare venind la Antonie pentru sfat, şi lipsindu-le apa pe cale, unul dintre ei a murit, iar celălalt era aproape de moarte; deci, nemaiputând călători, zăcea la pământ, gata să moară.

Iar Antonie şezând în munte, chemă pe doi monahi ce se întâmplaseră să fie acolo, şi-i rugă, zicându-le: „Luaţi un vas de lut cu apă şi alergaţi pe calea aceea ce vine dinspre Egipt, căci venind doi fraţi, unul a murit, iar altul trage să moară, dacă nu vă sârguiţi; că aceasta mi s-a arătat mie, rugându-mă".

Deci, mergând monahii, l-au aflat pe unul zăcând mort şi l-au îngropat, iar pe celălalt l-au înviat cu apa şi l-au dus la bătrânul, fiind departe cale de o zi. Şi dacă cineva va întreba: „Pentru ce mai înainte de a se săvârşi fratele, nu a spus Antonie aceasta?", unul ca acesta zicând aşa, nu judecă drept, că nu era a lui Antonie judecata morţii, ci a lui Dumnezeu, Cel ce şi pentru acela a judecat şi pentru aceasta i-a descoperit. Iar lui Antonie numai aceasta îi era partea minunii, că, şezând în munte, avea mintea către Dumnezeu, care i-a descoperit de departe cele viitoare.

Altădată şezând el iarăşi în munte şi căutând în sus, a văzut pe un oarecare ducându-se la cer şi multă bucurie aveau cei ce-l duceau. Şi minunându-se şi fericind pe unul ca acesta, se ruga să se înştiinţeze, cine ar fi. Şi îndată i-a venit lui un glas că acesta este sufletul lui Amun, monahul din muntele Nitriei, care ca sihastru a petrecut până la bătrâneţe în pustnicie. Iar lungimea căii de la muntele Nitriei până la muntele unde petrecea Antonie, era de 13 zile.

Deci cei ce erau cu Antonie, văzându-l minunându-se, l-au rugat să le spună pricina minunării lui. Şi au auzit că acum s-a săvârşit Amun, pustnicul şi iubitul său, căci era cunoscut lui, pentru că adeseori venea acolo şi multe semne printr-însul se făceau; dintre care unul este şi acesta:

Odată, fiind trebuinţă a trece el râul, ce se numeşte Licon, care era plin de apă, a rugat pe un oarecare Teodor, care era cu dânsul, să se depărteze de dânsul, ca să nu se vadă goi unul pe altul, când vor trece apa. Apoi, depărtându-se Teodor, se ruşina de sineşi, văzându-se gol. Deci, pe când se ruşina şi se necăjea de aceasta, numaidecât fără veste a fost dus de partea cealaltă. Iar Teodor, fiind şi el bărbat cucernic, şi apropiindu-se de dânsul şi văzând că l-a întrecut şi că nu s-a udat de apă, se ruga să-l înştiinţeze cum a făcut aceasta. Şi după ce a văzut că nu voieşte să-i spună, îi cuprinse picioarele şi îi zise că nu-l va lăsa până ce nu îi va spune.

Deci, văzând Amun sârguinţa lui Teodor, mai ales şi pentru cuvântul acesta, pe care vrea să i-l spună, a cerut şi el ca nimănui să nu-i spună până la moarte. Şi aşa i l-a vestit: că a fost purtat de oarecine şi dus pe cealaltă parte, căci nu a umblat pe deasupra apei şi că nu este cu putinţă asemenea lucru la oameni, fără numai Domnului, şi celor cărora El le va porunci, precum i-a făcut marelui Apostol Petru. Deci după moartea lui Amun, Teodor a povestit aceasta.

Iar monahii aceia cărora le-a spus Antonie despre moartea lui Amun, au însemnat ziua. Apoi, venind nişte fraţi de la muntele Nitriei, după 30 de zile, i-au întrebat şi au cunoscut că în aceeaşi zi şi în acelaşi ceas a adormit Amun, întru care a văzut Antonie ducându-se la cer sufletul bătrânului. Deci foarte mult s-au minunat şi aceştia şi aceia de curăţenia sufletului lui Antonie, cum într-atâta depărtare de cale de 13 zile fiind, îndată s-a înştiinţat şi a văzut sufletul lui suindu-se la cer.

Şi nu numai acesta, ci şi un oarecare comite, cu numele Arhelau, venind odată şi aflând pe Antonie singur rugându-se, l-a rugat pe el pentru o fecioară, cu numele Policratia, din Laodiceea, minunată şi de Hristos purtătoare; căci aceea pătimea de stomac şi de o coastă din nevoinţa cea aspră şi era cu totul slăbănoagă cu trupul. Deci, Antonie s-a rugat, iar comitele a însemnat ziua în care s-a făcut rugăciunea. Şi ducându-se în Laodiceea, a aflat pe fecioară sănătoasă. Apoi a întrebat în care zi i-a încetat boala. Şi a adus hârtia în care a scris vremea rugăciunii şi, înştiinţându-se, a arătat şi el îndată scrisoarea. Şi toţi au cunoscut că atunci a izbăvit-o pe dânsa Domnul de dureri, când Antonie se ruga, înduplecând bunătatea Mântuitorului pentru dânsa. Încă şi pentru cei ce veneau la dânsul, de multe ori spunea cu multe zile mai înainte; uneori încă şi cu o lună mai înainte, precum şi pricina pentru care veneau.

Unii veneau numai pentru ca să-l vadă, alţii pentru boli, iar alţii care pătimeau de la diavoli. Şi toţi nu socoteau ca trudă, nici ca pagubă osteneala căii. Căci se întorcea fiecare simţind folos. Deci unele ca acestea zicându-le şi văzându-le, se ruga ca nimeni să nu se minuneze de el pentru aceasta, ci mai vârtos de Domnul să se minuneze; căci ne-a dăruit nouă celor ce suntem oameni neputincioşi, a-L cunoaşte după putere.

Într-o vreme, pogorându-se el iarăşi la mănăstirile cele de afară, a fost rugat ca să intre în corabie şi să se roage împreună cu monahii; şi doar el a simţit un miros foarte greu. Iar cei din corabie ziceau: „Este peşte ori pastramă stricată în corabie şi acestea poate miros greu". Iar el zicea că altă pricină este. Şi pe când el vorbea, un tânăr oarecare, care având diavol, intrase mai înainte şi se ascunsese în corabie, îndată a strigat; atunci diavolul fiind certat de Antonie în numele Domnului nostru Iisus Hristos, a ieşit. Şi omul s-a făcut sănătos, iar toţi cei ce erau în corabie au cunoscut că diavolul era reaua mirosire.

Încă şi altul oarecare din cei străluciţi având diavol, a venit la dânsul; şi era diavolul acela atât de cumplit, încât cel îndrăcit nu cunoştea că venea către Antonie. Încă şi prisosinţele trupului său le mânca. Deci cei ce l-au adus rugau pe Antonie să se roage pentru dânsul; iar lui Antonie făcându-i-se milă de tânăr, s-a rugat şi a privegheat toată noaptea împreună cu dânsul. Iar tânărul dimineaţa deodată sărind asupra lui Antonie, l-a lovit pe el. Iar cei ce l-au adus mâniindu-se asupra lui, certându-l şi bătându-l, Antonie a zis către dânşii: „Nu vă mâniaţi asupra tânărului, că nu este el cel ce face acestea, ci diavolul dintr-însul. Şi certându-l şi poruncindu-i să iasă dintr-însul şi să se ducă în locuri fără de apă, a turbat şi a făcut aceasta". Deci Antonie slăvea pe Domnul şi a zis: „Dacă el s-a pornit asupra mea, a fost semn al ieşirii diavolului". Acestea zicând Antonie, îndată tânărul s-a făcut sănătos şi înţelepţindu-se, a cunoscut unde era, iar pe bătrânul îl săruta, mulţumind lui Dumnezeu.

Încă multe de acestea care s-au făcut printr-însul, cu un glas ne-au spus despre dânsul cei mai mulţi din monahi. Dar încă acestea nu sunt atât de minunate pe cât celelalte de aici înainte, care se arată mult mai minunate. Căci odată vrând el să mănânce, şi sculându-se să se roage întru al nouălea ceas, s-a simţit răpit cu mintea. Şi lucrul era preaslăvit, căci se vedea ca şi cum ar fi fost în aer şi povăţuit de cineva. După aceea se vedeau oarecare vrăjmaşi cumpliţi, stând în aer şi vrând a-l opri ca să nu treacă. Iar cei ce-l conduceau, se luptau

împotriva lor. Şi-i întrebau vrăjmaşii dacă nu cumva ar fi vinovat lor cu ceva.

Deci vrând ei să spună că a avut păcate din naşterea lui, cei ce-l duceau pe Antonie ziceau către vrăjmaşi: „Pe cele de la naşterea lui i le-a şters Domnul, iar de când s-a făcut monah şi s-a făgăduit lui Dumnezeu, se cade să dea seama". Atunci cei ce-l pârau şi nu puteau să-l biruiască, i-au făcut neoprită calea şi liberă.

Şi îndată s-a văzut Antonie ca şi cum şi-ar fi venit în fire şi stând întru sine, şi iarăşi era cu totul el. Atunci el a uitat să mănânce şi a petrecut cealaltă parte a zilei şi toată noaptea suspinând şi rugându-se. Căci se minuna văzând că împotriva multora ne este nouă lupta, şi cu câte osteneli are cineva să treacă văzduhul acesta. Şi spunea că aceasta este ceea ce zice Apostolul: *Suntem supăraţi de domnul stăpânirii văzduhului.*

Căci întru aceasta vrăjmaşul are stăpânire, întru a se lupta şi a se strădui, ca să oprească pe cei ce trec; pentru care mai ales sfătuia Sfântul Pavel pe Efeseni, zicând: *Luaţi toată înarmarea lui Dumnezeu, ca nimic rău neavând să zică pentru noi vrăjmaşul, să se ruşineze.* Apoi aceasta învăţându-ne, să ne aducem aminte de apostolul care zice: *Ori în trup, nu ştiu, ori afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie.* Pavel până la al treilea cer s-a răpit şi după ce a auzit graiuri negrăite, s-a pogorât. Iar Antonie s-a văzut că a ajuns în aer şi s-a nevoit până s-a arătat liber. Avea încă şi acest dar: căci şezând deosebit în munte, dacă vreodată nu s-ar fi dumirit pentru vreun cuvânt, rugându-se el, i se descoperea de la Pronie. Deci fericitul era de Dumnezeu învăţat şi înţelepţit.

Apoi după acestea, făcând el odată vorbire către cineva care venise la dânsul, despre petrecerea sufletului şi despre locul ce va avea după petrecerea de aici; în noaptea următoare l-a chemat de sus oarecine, zicând: „Antonie, sculându-te, ieşi să vezi". Deci, ieşind, căci ştia pe cine este dator să asculte, a văzut pe cineva grozav şi înfricoşat stând şi ajungând până la nori; iar pe unii suindu-se ca nişte întraripaţi, şi pe acela întinzându-şi mâinile. Şi pe unii îi oprea acela, iar alţii mai presus de dânsul zburând şi fără de primejdie trecând; fără de grijă se suiau. Şi pentru unii ca aceştia cel înfricoşat scrâşnea din dinţi, iar pentru cei ce erau doborâţi de dânsul, el se bucura. Şi s-a făcut apoi glas către Antonie, zicându-i: „Înţelege lucrul cel văzut". Şi deschizându-se mintea lui, a înţeles că cel înfricoşat este vrăjmaşul sufletelor, care pizmuieşte pe credincioşi; iar pe cei vinovaţi îi apuca şi îi oprea să treacă, dar pe cei ce nu s-au plecat lui, nu putea să-i ţină, ca pe unii care mai presus decât el se înălţau.

Aceasta după ce a văzut-o, ca şi cum întru pomenire aducând-o şi mai mult se nevoia a spori către cele dinainte, în fiecare zi. Şi acestea nu de voie le vestea, ci fiindcă zăbovea în rugăciuni şi în sine se minuna, era întrebat şi supărat de cei ce erau împreună cu dânsul; deci, era silit să le spună, ca un părinte, neputând să ascundă învăţăturile de fiii săi, mai vârtos fiindu-le şi povăţuitor. Căci ştiinţa lui era curată, iar acelora povestirea li se făcea spre folos; că se învăţau că rodul pustniciei este bun şi vedeniile de multe ori se fac mângâiere a ostenelilor.

Şi era cu obiceiul suferitor de rele, iar cu sufletul smerit cugetător, căci pe cei bisericeşti foarte mult îi cinstea şi tot clerul voia a fi cinstit mai mult decât pe sine. Înaintea episcopilor şi a preoţilor nu se ruşina a-şi pleca capul şi a se smeri. Încă şi diaconilor, dacă cândva ar fi venit la dânsul vreunul, spre a vorbi pentru folosul sufletului, el îi vorbea, iar întru rugăciune îi da protia (blagoslovenie) diaconului, neruşinându-se a se învăţa şi el de la dânsul. Căci de multe ori îi întreba şi ruga pe toţi care erau împreună cu dânsul, să asculte învăţătură de la dânşii, şi mărturisea că se foloseşte de orice cuvânt bun ar fi zis cineva.

Faţa lui avea mult şi prea slăvit dar de la Mântuitorul; căci dacă ar fi fost de faţă împreună cu mulţimea de monahi, şi dacă ar fi voit cineva să-l vadă, chiar nefiindu-i cunoscut mai înainte, îndată acela, lăsându-i pe ceilalţi, alerga la dânsul, ca şi cum de vederea lui era atras. Şi nu se deosebea cu înălţimea de ceilalţi, ci numai cu rânduiala obiceiurilor şi cu curăţia sufletului.

Că netulburat fiindu-i sufletul, netulburate avea şi simţirile cele din afară, încât după suflet avea veselă şi faţa; iar din mişcarea trupului se simţea şi înţelegea aşezarea sufletului, după cum se scrie: *Inima veselindu-se, faţa înfloreşte; iar fiind întru mâhnire, se posomoreşte.* Aşa Iacob a cunoscut pe Laban, că cugetă vrăjmăşia, şi a zis către femeile sale: *Nu este faţa tatălui vostru ca ieri şi alaltăieri.* Tot aşa Samuil a cunoscut pe David, căci aducători de bucurie erau ochii săi şi dinţii ca laptele de albi; tot astfel şi Antonie se cunoştea. Căci niciodată nu se tulbura, fiind alinat sufletul lui; niciodată nu se mâhnea, fiind vesel cugetul lui. Încă şi în credinţă era statornic şi dreptcredincios; căci nici cu schismaticii meletieni nu s-a împărtăşit vreodată, ştiind din început viclenia şi depărtarea lor de credinţa cea dreaptă; nici cu maniheii sau cu alţi eretici nu a vorbit

cândva prieteneşte, decât numai cu gândul de întoarcere a lor către buna credinţă, poruncind tuturor, să nu se amăgească cu prietenia şi cu vorbirea lor; căci vătămare şi pierzare pricinuieşte sufletului.

Deci, astfel ura eresul arienilor şi poruncea tuturor ca nici să nu se apropie de ei, nici reaua lor credinţă s-o aibă. Odată, venind la dânsul unii dintre cei ce înnebuneau cu eresul lui Arie, el cercetându-i şi cunoscând că sunt răucredincioşi, i-a gonit din munte, zicând că cuvintele lor sunt mai rele decât otrava şarpelui. Iar odată minţind arienii că tot aceleaşi le cugetă şi el, precum le cugetă şi ei, el s-a tulburat şi s-a mâniat asupra lor.

După acestea, fiind rugat şi de episcop şi de toţi fraţii, s-a pogorât din munte şi, intrând în Alexandria i-a ocărât pe arieni, zicând că eresul lor este cel mai de pe urmă şi că acesta este mergător înaintea lui Antihrist. Şi învăţa pe popor că Fiul lui Dumnezeu nu este zidire, nici că s-a făcut din cele ce nu sunt, ci că este de-a pururea vecuitor Cuvânt şi Înţelepciune a fiinţei Tatălui. Pentru care şi păgânesc lucru este a zice, că a fost vreme, când nu a fost; căci de-a pururea Cuvântul a fost şi este împreună cu Tatăl.

„De aceea, zicea el, să nu aveţi nici o împărtăşire cu prea răucredincioşii arieni, că nu are nici o împărtăşire lumina cu întunericul. Voi, crezând bine, sunteţi creştini, iar aceia numind «zidire» pe Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, care S-a născut din Tatăl, cu nimic nu se deosebesc de păgâni, slujind zidirii mai vârtos decât lui Dumnezeu Ziditorul. Şi să credeţi că chiar toată zidirea se mânie asupra lor, căci pe Ziditorul şi Domnul tuturor, prin Care toate s-au făcut, pe Acesta îl numără împreună cu făpturile".

Deci, toate popoarele se bucurau auzind pe un bărbat ca acesta anatematizând eresul cel luptător de Hristos al arienilor. Şi toţi cei din cetate alergau să vadă pe Antonie, şi elinii şi chiar cei ce se numesc popi ai lor veneau la biserica creştinească, zicând: „Ne rugăm să vedem pe omul lui Dumnezeu". Căci toţi îl numeau astfel pe dânsul şi acolo pe mulţi i-a curăţit Domnul de diavoli printr-însul şi pe cei vătămaţi la minte i-a vindecat. Mulţi încă din elini se rugau ca măcar să se atingă de bătrânul, crezând că se vor folosi. Deci atâţia creştini s-au făcut în acele puţine zile, cât a zăbovit el acolo, câţi ar fi văzut cineva într-un an făcându-se. Apoi unii din popor, socotind că se tulbură şi se teme, pentru aceasta depărtau de la dânsul pe toţi; iar el netulburându-se, zicea, că: „Aceştia nu sunt mai mulţi decât acei diavoli, cu care ne luptăm în munte".

Iar când a pornit să meargă în munte la chilia sa, noi îl petreceam, şi când am ajuns la poartă, o femeie din urmă striga: „Aşteaptă-mă, omule al lui Dumnezeu, căci fiica mea cumplit se munceşte de diavol, aşteaptă, mă rog, ca să nu mă primejduiesc şi eu alergând". Bătrânul auzind şi fiind rugat de noi, a aşteptat. Şi dacă s-a apropiat femeia, copila a fost pusă jos, iar Antonie rugându-se şi pe Hristos numindu-L, a ieşit necuratul diavol, iar copila s-a sculat sănătoasă, iar mama ei binecuvânta pe Dumnezeu şi toţi îi mulţumeau; şi el încă se bucura ducându-se la casa sa în munte.

El era încă şi foarte înţelept, şi lucrul cel minunat era că, neînvăţând carte, era om isteţ la minte şi priceput. Deci, odată doi filozofi elini au venit la dânsul, socotind că vor putea să ispitească pe Antonie, care era în muntele cel dinafară. Iar el pricepând pe oameni după chipurile lor, ieşind către dânşii, a zis prin tălmaci: „Pentru ce v-aţi ostenit atâta, o, filozofilor, să veniţi la un om nebun?" Iar ei zicând că nu este aşa, ci foarte înţelept, le-a zis: „Dacă aţi venit către un nebun, deşartă este osteneala voastră, iar dacă mă socotiţi pe mine un înţelept, faceţi-vă ca mine, căci se cade cele bune să fie urmate. Căci şi eu dacă aş fi venit la voi, v-aş fi urmat pe voi, iar dacă voi veniţi la mine, apoi faceţi-vă precum sunt eu, că eu sunt creştin". Iar ei minunându-se, s-au dus, că vedeau şi pe diavoli temându-se de Antonie. Şi alţii ca aceştia venind iarăşi la dânsul în muntele cel dinafară, socotind că îl vor batjocori că n-a învăţat carte, Antonie a zis către dânşii: „Voi ce ziceţi, ce este mai întâi, mintea ori cartea? Şi care este pricină a celeilalte, mintea a cărţii, ori cartea a minţii?" Ei au răspuns: „Că întâi este mintea, ea este aflătoare a cărţii". Antonie a zis: „Căruia mintea îi este sănătoasă, nu-i este nevoie de carte"[2].

Acest răspuns spăimântând pe filozofi şi pe cei ce erau de faţă, s-au dus minunându-se că vedeau atâta înţelepciune într-un om simplu; că nu era ca un crescut în munte şi îmbătrânit acolo, având obicei sălbatic; ci era vesel, blând şi prietenos şi avea cuvântul îndulcit cu sarea cea dumnezeiască, încât nimeni nu-l pizmuia şi se bucurau toţi care veneau la el.

După aceasta, venind unii care se socotesc la elini că sunt înţelepţi şi cerând de la dânsul cuvânt despre credinţa noastră în

[2] Socrate, în Istoria sa bisericească, cartea a IV-a, cap. 23, iată ce spune: A venit cineva din cei înţelepţi la dreptul Antonie şi a zis către dânsul: „Cum rabzi, o, părinte, fiind lipsit de mângâierea cea din cărţi?" Antonie i-a răspuns: „Cartea mea, o, filozofule, este firea celor văzute, şi de faţă îmi este, când voiesc a citi cuvintele lui Dumnezeu".

Hristos şi ispitindu-se cu silogisme să biruiască propovăduirea dumnezeieştii Cruci, şi vrând ei s-o batjocorească, Antonie îngăduind puţin şi iertându-i pentru necunoştinţă, le-a zis prin tălmaci, care ştia bine limba lor: „Ce este mai bine: a mărturisi Crucea ori a spune despre desfrânări şi stricări de copii la cei ce se zic la voi zei? Că mărturisirea noastră este semn de bărbăţie şi dovadă a defăimării morţii, iar ale voastre laudă patimile desfrânării.

Apoi ce este mai bun: a zice că nu S-a schimbat Cuvântul lui Dumnezeu, ci acelaşi fiind, a luat trup omenesc, pentru mântuirea şi facerea de bine a oamenilor; ca apoi, făcându-Se părtaş naşterii omeneşti, să facă pe oameni a se împărtăşi firii dumnezeieşti celei gândite? Ori a asemăna în cele necuvântătoare pe Dumnezeu şi pentru aceasta a cinsti pe cele cu câte patru picioare şi pe târâtoare precum şi închipuiri de oameni? Acestea sunt cinstirile voastre, ale celor înţelepţi.

Şi cum îndrăzniţi a ne batjocori pe noi, care zicem că Hristos S-a arătat om? Când voi dintr-aceasta, adică din minte hotărând pe suflet, ziceţi că s-a rătăcit el şi a căzut din înălţimea cerurilor în trup. Şi o, de ar fi căzut numai în trup omenesc, şi nu în cele cu câte patru picioare şi chiar în cele târâtoare se mută şi cade; pe când credinţa noastră zice că pentru mântuirea oamenilor a fost venirea lui Hristos. Dar voi vă rătăciţi, tâlcuind despre sufletul nenăscut; şi noi credem în puterea şi în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că şi aceasta nu era cu neputinţă lui Dumnezeu. Iar voi zicând despre suflet că este chip al minţii, legaţi de el căderi şi îl închipuiţi că este schimbăcios şi de aici şi pe mintea însăşi o numiţi schimbăcioasă; căci în ce fel este icoana, aşa trebuie să fie şi acela al căruia este icoana. Şi când despre minte socotiţi unele ca acestea, aduceţi-vă aminte că şi împotriva însuşi Tatălui, adică minţii, huliţi.

Iar vorbind despre Cruce, ce am putea face mai bine: să răbdăm crucea când ne vin încercările de la cei răi şi să nu ne temem de moartea în orice chip ar fi adusă asupra noastră, sau să băsnuim rătăcirile lui Osiris şi ale Isidei, bântuielile lui Tifon şi fugirea lui Cronos, înghiţirea de fii şi uciderea de părinţi? Acestea sunt cele înţelepte ale voastre. Şi cum, batjocorind Crucea, nu vă minunaţi de Înviere? Că cei ce au zis despre Cruce, au zis şi despre înviere. Şi de ce, vorbind de Cruce, nu vă aduceţi aminte de morţii care s-au sculat şi de orbii care au văzut, de slăbănogii care s-au tămăduit, de leproşii care s-au curăţit, de umblarea pe mare ca pe uscat şi despre celelalte semne şi minuni care arată pe Hristos nu numai om, ci şi Dumnezeu?

Dar mi se pare că vă nedreptăţiţi pe voi şi nu citiţi cu dinadinsul Scripturile noastre. Citiţi însă şi vedeţi că cele ce a făcut Hristos îl arată Dumnezeu, Care a venit pentru mântuirea oamenilor şi voi nu credeţi.

Dar spuneţi-ne şi voi nouă pe ale voastre şi ce aţi putea zice despre cei necuvântători şi despre necuvântarea şi sălbăticia lor? Căci, dacă precum aud, spuneţi în alegorii că Persefona este pământ, că Hefaistos a ologit în foc, că Hera este în aer, Apolon în soare, Artemida în lună, iar Poseidon în mare, cu acestea nu cinstiţi pe Dumnezeu, ci slujiţi zidirii mai vârtos decât Celui ce a zidit pe toate. Că dacă ziceţi cum că este bună zidirea, socotiţi împreună cu noi aceleaşi, dar se cădea să nu socotiţi făptura ca zei şi să nu daţi făpturilor cinstea ce se cuvine Ziditorului; ci vedeţi-vă pe voi înşivă, că cinstea mai-marelui meşter o daţi casei cea făcută de dânsul, şi pe a voievodului la ostaş. Deci ce răspundeţi la acestea, ca să cunoaştem dacă Crucea are ceva vrednic de batjocorire?"

Iar ei nedumerind-se şi întorcându-se încoace şi încolo, Antonie a zis zâmbind: „Acestea (că lumea nu este Dumnezeu) se dovedesc chiar prin arătarea lor; dar de vreme ce voi vă rezemaţi mai mult pe cuvintele cele doveditoare, şi, având acest meşteşug, nu voiţi a crede fără dovada cea din cuvinte, spuneţi-mi mai întâi lucrurile şi mai ales cunoştinţa cea despre Dumnezeu cu de-amănuntul. Cum o putem dobândi? Prin dovada cuvintelor, ori prin lucrarea credinţei? Ce este mai veche: credinţa prin lucrare ori dovada prin cuvinte?"

Iar ei răspunzând că: „Mai veche este credinţa prin lucrare şi că aceasta este cunoştinţa cea cu dinadinsul", Antonie a zis: „Bine aţi zis. Căci credinţa iese din aşezământul sufletului, iar dialectica iese din meşteşugul celor alcătuite; deci, celor ce le stă de faţă lucrarea prin credinţă, acestora nu le este de nevoie sau poate de prisos este dovada prin cuvinte; pentru că ceea ce noi din credinţă înţelegem, aceasta voi prin cuvinte vă sârguiţi a o întări şi de multe ori nu puteţi nici a grăi acelea pe care noi le înţelegem. Pentru aceea este mai bună şi mai tare lucrarea prin credinţă, decât silogismele voastre sofisticeşti; deci, noi creştinii nu întru înţelepciunea cuvintelor elineşti avem taina, ci întru puterea credinţei ce ni se dă de la Dumnezeu, prin Iisus Hristos.

Şi cum că adevărat este cuvântul, iată acum noi neînvăţându-ne carte, credem în Dumnezeu şi cunoaştem prin făpturile Sale purtarea Sa de grijă pentru toate. Şi cum că credinţa noastră este lucrătoare, iată acum noi ne rezemăm pe credinţa în Hristos; iar lupta cu cuvinte

sofisticeşti şi nălucirile idolilor, ce sunt la voi, se surpă şi se strică, dar credinţa noastră se întinde pretutindeni.

Voi făcând silogisme şi sofisticind, nu întoarceţi pe oameni de la creştinism la elinism; iar noi învăţând credinţa lui Hristos, vă arătăm slăbiciunea voastră, pentru că toţi cunosc pe Hristos şi că este Dumnezeu şi Fiul lui Dumnezeu. Voi prin basmele voastre nu împiedicaţi învăţătura lui Hristos, iar noi numind pe Hristos Cel răstignit, pe toţi diavolii îi gonim, de care voi vă temeţi ca de nişte dumnezei. Şi unde se face semnul Crucii, slăbesc vrăjitoriile şi încetează farmecele.

Deci, spuneţi-mi unde este acum vrăjitoria voastră? Unde sunt descântecele egiptenilor? Unde sunt nălucirile magilor? Toate acestea au încetat şi neputincioase s-au făcut de când s-a ivit Crucea lui Hristos. Oare aceasta este vrednică de batjocorire? Ori mai ales ale voastre cele surpate şi dovedite ca nelucrătoare sunt neputincioase? Pentru că şi acesta este lucru minunat, că ale voastre niciodată nu au fost prigonite, ci şi de oameni prin cetăţi se cinstesc, iar ai lui Hristos sunt prigoniţi şi totuşi mai mult ale noastre decât ale voastre înfloresc şi se înmulţesc. Şi ale voastre lăudate fiind şi încuiate, se strică; iar credinţa şi învăţătura lui Hristos, care este batjocorită de voi şi prigonită de împăraţi, a umplut lumea. Căci, când a strălucit aşa cunoştinţa de Dumnezeu? Sau când întreaga înţelepciune şi fapta bună a fecioriei aşa s-a arătat? Când s-a defăimat moartea? Negreşit, numai când Crucea lui Hristos a venit. Şi nimeni nu se îndoieşte de aceasta văzând pe mucenici defăimând moartea pentru Hristos, sau văzând pe fecioarele Bisericii păzindu-şi trupurile pentru Hristos curate şi neîntinate.

Sunt destule semnele acestea ca să se arate cum că singură credinţa cea întru Hristos este adevărată, pentru cinstirea lui Dumnezeu. Dar voi încă nu credeţi, ci căutaţi adevărul prin silogismele cele din cuvinte, iar noi biruim nu prin cuvintele elineşti ale înţelepciunii, precum a zis învăţătorul nostru, ci ne plecăm credinţei, luând luminat dovada cuvintelor şi a silogismelor. Iată, sunt de faţă aici cei ce pătimesc de la diavoli". Căci erau unii care veniseră la dânsul şi erau supăraţi de diavoli; şi pe aceia aducându-i în mijloc, a zis: „Ori voi, cu silogismele voastre sau cu orice meşteşug voiţi şi cu orice vrăjitorie, chemaţi pe idolii voştri şi curăţiţi-i pe dânşii, iar dacă nu puteţi, conteniţi lupta împotriva noastră şi veţi vedea puterea Crucii lui Hristos".

Zicând acestea, a chemat numele lui Hristos şi a pecetluit de două şi de trei ori cu semnul Sfintei Cruci pe cei ce pătimeau şi îndată au stat oamenii întregi la minte, sănătoşi, fiind întregi cu sufletul şi mulţumind Domnului. Iar cei ce se numeau filosofi, se minunau şi cu adevărat se înspăimântau de priceperea bărbatului aceluia şi de semnul ce a făcut.

Iar Antonie a zis: „Ce vă minunaţi de aceasta, nu suntem noi cei ce facem unele ca acestea, ci Hristos este Cel care le face, întru cei ce cred în El. Deci, credeţi şi voi şi veţi vedea că nu avem meşteşug de vorbe, ci de credinţă, care prin dragostea cea către Hristos se lucrează; pe care dacă o veţi avea şi voi, nu veţi mai căuta prin dovezile cuvintelor, ci veţi socoti că este destulă credinţa cea întru Hristos".

Acestea a spus Antonie către filozofii care voiau să batjocorească propovăduirea Crucii. Iar ei minunându-se de acestea, s-au dus, sărutându-l şi mărturisind că s-au folosit de la dânsul. Deci, a ajuns până la împăraţi vestea despre Antonie. Căci înştiinţându-se de acestea Constantin Augustul (306–337), precum şi fiii lui, Constanţiu (337–361) şi Constans (337–350), i-au scris ca unui părinte şi se rugau a primi răspunsuri de la dânsul. Dar nici scrisorile nu le ţinea în seamă dânsul, nici se bucura de trimiteri. Ci acelaşi era, precum fusese mai înainte de a-i scrie împăraţii. Şi după ce i s-au adus scrisorile, a chemat pe monahi şi a zis către dânşii: „Nu vă minunaţi că ne scrie împăratul, că este om şi el, ci mai cu seamă că Dumnezeu a scris Lege oamenilor şi prin Fiul Său a grăit nouă". Deci, voia să nu primească scrisorile spunând: „Eu nu ştiu să scriu răspunsuri către nişte feţe ca acestea". Dar fiind îndemnat de monahi şi zicând că împăraţii sunt creştini şi nu se cuvine să fie defăimaţi ca să nu se smintească, a poruncit să se citească scrisorile.

Apoi a scris şi răspunsuri, lăudându-i că ei cred şi se închină lui Hristos; deci, îi sfătuia cele către mântuire şi să nu socotească a fi lucruri mari cele de faţă şi mai cu seamă a-şi aduce aminte de judecata ce va să fie. Şi să ştie că numai Hristos este Împărat adevărat şi veşnic. Apoi îi ruga pe dânşii să fie iubitori de oameni şi să aibă grijă de dreptate şi de săraci. Iar împăraţii, primindu-i răspunsurile, se bucurară.

Aşa era de iubit de toţi şi toţi se rugau să-l aibă pe dânsul părinte. Deci în felul acesta fiind cunoscut, s-a întors iarăşi în muntele cel dinăuntru, ţinându-se de pustnicia şi nevoinţa cea obişnuită; şi de multe ori şezând şi umblând împreună cu cei ce

veneau la dânsul, cădea în uimire, precum în profeţia lui Daniil este scris; apoi şi după un ceas vorbea tot cele următoare cu fraţii cei ce erau cu dânsul. Iar ei îl cunoşteau pe dânsul că avusese o vedenie. Pentru că şi cele ce se întâmplau în Egipt, de multe ori fiind în munte, le-a povestit lui Serapion episcopul, care vedea pe Antonie, îndeletnicindu-se întru vedenie.

Deci, într-o vreme fiind în vedenie, a suspinat îndelung, apoi după câtva timp, întorcându-se către cei ce erau împreună cu dânsul şi cutremurându-se, s-a sculat şi s-a rugat; apoi, plecându-şi genunchii, a rămas aşa mult timp, iar după aceea s-a sculat bătrânul plângând. Deci înfricoşându-se cei ce erau cu dânsul, îl rugau să le arate cele văzute de dânsul, supărându-l şi silindu-l să le spună; atunci el, suspinând tare, a spus către dânşii: „O, fiilor, mai bine ar fi fost să mor mai înainte de a mi se face vedenia aceasta". Iar ei, iarăşi rugându-l să le spună cele ce a văzut, el lăcrimând, a zis: „O urgie are să cuprindă Biserica şi are să fie dată oamenilor celor asemenea cu dobitoacele necuvântătoare. Am văzut Sfânta Masă a Bisericii şi împrejurul ei stând catâri pretutindeni, dând cu picioarele celor dinăuntru ca şi cum s-ar fi făcut nişte azvârlituri de picioare ale dobitoacelor ce saltă fără de rânduială. Şi atunci suspinam, căci am auzit un glas, zicând: «Se va defăima altarul Meu»". Acestea le-a văzut bătrânul şi după doi ani s-a şi întâmplat năvălirea arienilor şi răpirea bisericilor, când şi vasele cu sila răpindu-le, le făceau să fie purtate de mâini păgâneşti; când şi pe păgânii de la prăvălii îi sileau să vină cu dânşii şi, fiind ei de faţă, lucrau deasupra mesei precum voiau.

Atunci toţi am cunoscut că azvârliturile de picioare ale catârilor vestite lui Antonie înainte, acum arienii le lucrau ca dobitoacele. După ce a văzut această vedenie, a mângâiat pe cei ce erau cu dânsul, zicându-le: „Nu vă măhniţi, fiilor, că precum s-a mâniat Domnul, aşa Se va milostivi iarăşi şi degrabă îşi va lua Biserica podoaba sa, va străluci după obicei şi veţi vedea pe cei izgoniţi, aşezaţi iarăşi la locurile lor, iar păgânătatea ducându-se şi ascunzându-se în cuiburile sale; apoi dreapta credinţă biruind va avea toată libertatea pretutindeni; numai să nu vă uniţi cu arienii, că nu este a apostolilor învăţătura aceasta, ci a diavolilor şi a tatălui lor, învăţătură care este stearpă, dobitocească şi a minţii celei nedrepte, precum este necuvântarea catârilor".

Deci unele ca acestea sunt lucrurile, minunile şi vederile lui Antonie; şi se cade a le crede, căci dacă printr-un om s-au făcut

atâtea minuni, a Mântuitorului este făgăduinţa care zice: *Dacă veţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acesta „Mută-te de aici", şi se va muta; şi nimic nu va fi cu neputinţă vouă,* şi iarăşi: *Amin, amin zic vouă, dacă veţi cere ceva de la Tatăl în numele Meu se va da.* Apoi El este Cel ce a zis ucenicilor Săi şi tuturor celor ce cred într-Însul: *Pe cei bolnavi vindecaţi-i, pe diavoli scoateţi-i, în dar aţi luat, în dar să daţi.*

Deci Antonie a tămăduit pe cei bolnavi, nu poruncind, ci rugându-se şi pe Hristos numindu-l, încât tuturor s-a arătat că nu el era cel care făcea, ci Domnul, Care prin Antonie se milostivea şi tămăduia pe cei ce pătimeau. Iar a lui era numai rugăciunea, pustnicia şi nevoinţa, pentru care şezând în munte, se bucura prin vedeniile celor dumnezeieşti, dar se mâhnea fiind supărat şi tras afară în muntele cel de jos.

Chiar toţi judecătorii îl rugau să se pogoare din munte, fiindcă nu era cu putinţă să se suie ei acolo, pentru că le urmau mulţi din cei ce se judecau. Astfel îl rugau să vină numai să-l vadă, dar el se abătea de la căile ce duc către aceştia. Ei însă trimiteau cu ostaşi pe cei ce erau vinovaţi, ca măcar pentru mila acestora să se pogoare. Deci, pătimind necazuri şi văzându-i pe dânşii tânguindu-se, venea în muntele cel mai de jos. Şi nu era nefolositoare osteneala şi supărarea lui, că venirea lui se făcea multora spre folos şi facere de bine; căci şi judecătorilor le folosea, sfătuindu-i să aleagă dreptatea mai mult decât toate, să se teamă de Dumnezeu şi să ştie că, cu ce judecată vor judeca, cu aceea se vor judeca. Cu toate acestea iubea vieţuirea din munte mai mult decât toate acestea.

Deci, într-o vreme o supărare ca aceasta pătimind de la cei ce aveau nevoie de el, chiar voievodul l-a rugat să se pogoare; apoi venind şi vorbind de ajuns cele despre mântuire, el zicea că nu poate să întârzie cu dânşii, spunându-le: „Precum peştii stând pe pământ uscat mor, aşa şi monahii stând împreună cu voi şi petrecând, se slăbănogesc; deci se cade a merge, precum porneşte peştele spre mare, aşa şi noi spre munte, ca nu cumva, zăbovind să uităm pe cele dinlăuntru". Iar voievodul auzind acestea de la dânsul şi încă multe altele, apoi minunându-se, a zis: „Cu adevărat este robul lui Dumnezeu, că de unde are atâta minte omul acesta simplu, de nu ar fi fost iubit de Dumnezeu?"

Iar un alt oarecare stratilat, cu numele Valachie, prigonea pe creştini pentru iubirea ce avea faţă de arienii cei cu nume rău. Şi era atât de crud, încât bătea şi pe fecioare şi pe monahi îi dezgolea şi îi

chinuia. Antonie, auzind acestea, a trimis la dânsul o scrisoare, care avea cuprinsul acesta: „Văd o urgie venind asupra ta; încetează de a prigoni pe creştini, ca nu cumva să te ajungă urgia, care acum are să vină peste tine".

Valachie primind scrisoarea şi citind-o, a râs, şi scuipând-o, a lepădat-o jos, iar pe cei ce au adus-o i-a ocărât, poruncindu-le să vestească lui Antonie acestea: „Fiindcă te îngrijeşti de monahi, te voi izgoni acum şi pe tine". Dar n-au trecut cinci zile şi l-a ajuns urgia, că în întâia latură a Alexandriei, care se numeşte Hereia, a ieşit însuşi Valachie şi Nestorie, eparhul Egiptului, amândoi fiind pe cai, care erau ai lui Valachie şi mai blânzi decât toţi cei ce se hrăneau la dânsul; deci, neajungând ei la locul pomenit, au început a se juca caii unul cu altul, după cum erau obişnuiţi şi numaidecât cel mai blând, pe care era Nestorie, apucând cu gura pe Valachie şi dându-l jos de pe calul lui, a căzut peste el şi cu dinţii i-a zdrobit coapsele, încât îndată a fost adus în cetate şi după trei zile a murit.

Atunci, toţi s-au minunat, că ceea ce a spus Antonie mai înainte s-a împlinit. Deci, aşa îi dojenea pe cei răi, iar pe cei buni care veneau la dânsul aşa îi sfătuia, încât uitau îndată a judeca şi fericeau pe cei ce se leapădă şi se depărtează de viaţa aceasta şi de grijile lumeşti. Astfel, pe cei nedreptăţiţi îi părtinea, încât socotea că nu alţii, ci el însuşi era cel ce pătimea. Deci, el era de folos tuturor, încât mulţi din ostaşi şi din cei ce aveau averi multe, se lepădau de greutăţile vieţii şi se făceau monahi.

Şi cu adevărat era ca un doctor dat Egiptului de Dumnezeu; căci, cine se ducea mâhnit la dânsul şi nu se întorcea bucurându-se? Cine venea la dânsul plângând pe cei morţi şi nu părăsea îndată plânsul? Cine venea mâniat şi nu se schimba îndată în prietenie şi iubire? Care sărac necăjit alerga la dânsul şi, văzându-l, nu defăima îndată bogăţia? Care monah, împuţinându-se cu sufletul şi alergând la dânsul, nu se făcea cu mult mai tare şi mai sârguitor? Care tânăr venind în munte şi privind la Antonie, nu se lepăda îndată de dezmierdări şi nu iubea înţelepciunea? Cine venea la dânsul ispitit de diavoli şi nu se izbăvea? Cine era supărat de gânduri şi nu se alina cu cugetul? Iscusirea aceasta a lui Antonie era mare, că, după cum am zis mai înainte, avea darul deslușirii duhurilor, cunoştea mişcările lor, şi după sârguinţa şi pornirea pe care o avea cineva, îl cunoştea pe dânsul.

Şi nu numai că nu era batjocorit de dânşii, ci şi pe cei supăraţi de ei prin gânduri, îi învăţa cum să poată răsturna bântuielile acelora,

povestindu-le neputinţele şi vicleniile diavolilor. Deci, fiecare ca şi cum s-ar fi pregătit la luptă, se pogora de la el îndrăznind asupra diavolului şi a slugilor lui. Chiar şi fecioare care aveau logodnici, numai văzând pe Antonie de cealaltă parte a râului, rămâneau fecioare lui Hristos. Apoi veneau la dânsul şi de prin părţile din afară, iar aceştia împreună cu toţi, folosindu-se, se întorceau ca de la un părinte. Iar după ce a adormit el, toţi rămânând orfani de părintele lor, se mângâiau prin pomenirea lui, ţinând sfătuirile şi dojenile lui. Iar în ce fel a fost sfârşitul vieţii lui, cu cuviinţă este şi mie a rosti şi vouă celor ce doriţi a auzi, că şi acest lucru al lui s-a făcut iubit.

După obiceiul său cerceta pe monahii din muntele de jos şi, înştiinţându-se prin descoperire dumnezeiască despre sfârşitul său, a grăit fraţilor: „Aceasta este cercetarea cea mai de pe urmă făcută de mine vouă şi mă îndoiesc de vă voi mai vedea iarăşi în viaţa aceasta. Că vremea a sosit ca să mă dezleg de aici, că sunt de aproape o sută şi cinci ani". Deci, auzind ei acestea, plângeau, îmbrăţişau şi sărutau pe bătrân. Iar el bucurându-se, ca şi cum dintr-o ţară străină ar merge la cetatea sa, le vorbea şi le poruncea: „Să nu vă leneviţi întru osteneală, nici să vă necăjiţi întru pustnicie, ci să trăiţi ca şi cum în fiecare zi aţi fi gata de moarte; apoi să vă sârguiţi, după cum am zis mai înainte, a păzi sufletul de gândurile cele întinate; să aveţi râvnă către sfinţi şi să nu vă apropiaţi de schismaticii meletieni; că ştiţi viclenia, răutatea şi voinţa lor cea rea. Nici să aveţi vreun prieteşug cu arienii, că şi păgânătatea acestora tuturor este arătată. Nici căutând la judecătorii cei ce părtinesc lor să vă tulburaţi, că va înceta nălucirea lor cea stricăcioasă în puţină vreme. Deci păziţi-vă curaţi mai cu seamă de aceştia şi păziţi predania părinţilor şi credinţa cea dreaptă, întru Domnul nostru Iisus Hristos, pe care din Scripturi aţi învăţat-o, şi de la mine v-aţi adus aminte".

Dar fraţii silindu-l să rămână la dânşii şi acolo să se săvârşească, el n-a vrut. Pentru că egiptenii aveau obiceiul ca trupurile bărbaţilor celor îmbunătăţiţi, mai ales ale sfinţilor mucenici, a le învălui şi înfăşura în giulgiuri, dar nu a le acoperi sub pământ, ci a le pune pe paturi şi a le păstra înăuntru la dânşii, socotind că prin aceasta cinstesc pe cei răposaţi. Iar Antonie de multe ori ruga pentru aceasta şi pe episcopi, să poruncească poporului, aşijderea şi pe femei le sfătuia, zicând: „Lucrul acesta nu este legiuit, ci cu totul necuvios; pentru că şi trupurile patriarhilor şi ale proorocilor până acum se păzesc în morminte; şi încă şi trupul Domnului în mormânt s-a pus şi, punând piatră peste uşa mormântului, l-au acoperit până când a

înviat a treia zi". Şi acestea zicându-le, le spuse că păcătuiesc cei ce după moarte nu ascund trupurile celor ce se săvârşesc; chiar de ar fi şi sfânt; căci ce este mai mare şi mai sfânt ca trupul Domnului şi care totuşi s-a pus în mormânt?

Deci mulţi ascultându-l, puneau trupurile sub pământ şi mulţumeau Domnului, căci bine au fost învăţaţi de dânsul. Aceasta cunoscând-o şi temându-se ca nu cumva să nu facă şi cu trupul lui astfel, s-a grăbit a ieşi, sfătuind şi învăţând cele cuviincioase pe monahii cei din muntele acela. Şi suindu-se în muntele unde se obişnuise a petrece, după puţină vreme, s-a îmbolnăvit. Şi chemând pe cei doi monahi, care fuseseră împreună cu el cincisprezece ani, nevoindu-se şi slujindu-i la bătrâneţe, ale căror nume erau Macarie şi Plotin, a zis către dânşii:

„Eu, o, fiilor, precum este scris, mă duc pe calea părinţilor, căci mă văd pe mine chemat de Domnul; iar voi treziţi-vă, ca pustnicia voastră cea îndelungată să nu o pierdeţi, ci ca şi cum aţi face început de pustnicie, aşa sârguiţi-vă să păziţi osârdia voastră întreagă. Că ştiţi pe diavolii cei ce vă bântuiesc, ştiţi cum sunt de sălbatici, dar neputincioşi cu puterea; deci, nu vă temeţi de dânşii, ci mai vârtos să credeţi în Hristos de-a pururea. Apoi, ca şi cum în fiecare zi aţi muri, aşa să vieţuiţi, luând-aminte şi pomenind sfătuirile pe care le-aţi auzit de la mine. Nici o împărtăşire să nu aveţi cu schismaticii, nici cu ereticii arieni, că ştiţi că şi eu mă abăteam şi mă feream de aceştia pentru eresul lor cel de Hristos urâtor şi rău credincios; ci sârguiţi-vă mai cu seamă de-a pururea a vă împreuna mai întâi cu Domnul, apoi cu sfinţii; ca astfel după moarte, întru veşnicele locaşuri, ca pe nişte prieteni cunoscuţi să vă primească şi sfinţii pe voi. Acestea gândiţi-le, acestea cugetaţi-le şi de aveţi vreo purtare de grijă pentru mine şi mă aveţi ca pe un părinte al vostru, să nu lăsaţi pe nimeni să ia trupul meu şi să-l ducă în Egipt, ca nu cumva să-l pună în casele lor, după cum au obicei, căci pentru aceasta am venit aici în munte.

Ştiţi cum de-a pururea opream pe cei ce fac aceasta şi le porunceam să înceteze un obicei ca acesta; deci, voi îngropaţi trupul meu şi sub pământ ascundeţi-l. Apoi să păziţi taina între voi, ca nimeni să nu ştie locul, afară de voi singuri. Iar eu la învierea morţilor îl voi lua nestricăcios de la Mântuitorul. Împărţiţi hainele mele şi daţi lui Atanasie episcopul un cojoc şi haina pe care o aşterneam, pe care el mi-a dat-o nouă, iar la mine s-a învechit. Celălalt cojoc daţi-l lui Serapion, episcopul; iar voi ţineţi haina cea de

păr, şi mântuiţi-vă fiilor, fiţi sănătoşi; că Antonie acum se mută şi nu mai este împreună cu voi".

După ce zise acestea şi aceia l-au sărutat, întinzându-şi picioarele şi ca pe nişte prieteni văzând îngerii care veniră la dânsul şi, bucurându-se de dânşii – că zăcând cu faţa în sus, se arăta vesel –, şi-a dat sufletul şi s-a dus la Sfinţii Părinţi. Iar ucenicii lui, precum le dăduse poruncă, înfăşurându-l şi îngropându-l, au ascuns trupul lui sub pământ. Şi nimeni nu ştie până acum unde este ascuns, afară de cei doi ucenici ai lui. Deci, luând ei cojocul fericitului Antonie şi haina cea purtată de dânsul, ca pe un mare odor le păstrau. Căci, numai văzându-le cineva, ca pe însuşi Antonie îl vedea. Şi îmbrăcându-se cu ele, ca şi sfătuirile lui le purtau cu bucurie.

Acesta a fost începutul pustniciei şi al nevoinţelor lui Antonie, acesta este şi sfârşitul vieţii lui trupeşti. Acestea sunt încă mici pe lângă fapta cea bună a aceluia, dar din acestea puteţi socoti şi voi cum era omul lui Dumnezeu, Antonie, din tinereţe până la atâta vârstă, mereu păzindu-şi sârguinţa pustniciei şi a nevoinţei.

El nici de bătrâneţe nu se biruia, ca să mănânce bucate mai grase, nici pentru slăbiciunea trupului său nu şi-a schimbat chipul îmbrăcămintei sau măcar să-şi spele picioarele cu apă. Şi cu toate acestea, cu trupul său a rămas nevătămat. Pentru că ochii îi avea nevătămaţi şi întregi, văzând bine, şi din dinţi nici unul nu i-a căzut, decât numai unii s-au tocit până la gingii pentru multa vârstă; apoi cu picioarele şi cu mâinile a rămas sănătos; şi pe scurt zicând, se arăta mai bine şi mai sârguitor decât toţi cei ce întrebuinţau multe feluri de hrană şi multe feluri de haine. Deci, pretutindeni era vestit şi de toţi era lăudat, şi încă dorit chiar şi de cei ce nu-l văzuseră.

Acesta este semnul faptei bune şi al sufletului său iubitor de Dumnezeu. Căci nu din scripturile lui, nici din înţelepciunea cea din afară, nici pentru oarecare meşteşug, ci pentru singură cinstirea de Dumnezeu, Antonie a fost cunoscut. Şi cum că acesta este dar al lui Dumnezeu nu poate tăgădui nimeni. Căci de unde s-a auzit de el în Spania, în Galia, la Roma, în Africa, el care era ascuns şi şedea în munţi? Cine dar, dacă nu Dumnezeu, este Cela ce pretutindeni face cunoscuţi pe oamenii Săi şi care de la început a făgăduit aceasta lui Antonie? Căci deşi ei pe ascuns şi în taină lucrează fapte bune, deşi ei voiesc a se tăinui, Domnul ca pe nişte luminători îi arată tuturor. Ca astfel cei ce aud să cunoască că este cu putinţă a se împlini poruncile lui Dumnezeu şi a avea râvnă către fapta cea bună.

Deci, citiţi-le acestea şi celorlalţi fraţi, ca să înveţe cum trebuie să fie viaţa monahilor şi să se încredinţeze că Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos va proslăvi pe cei ce-L proslăvesc, şi pe cei ce slujesc Lui până la sfârşit; apoi nu numai întru Împărăţia cerului îi duce, ci şi aici fiind ascunşi şi sârguindu-se a se lepăda şi de cele dintr-însa, îi face arătaţi şi vestiţi, atât pentru fapta bună a lor, cât şi pentru folosul tuturor celorlalţi.

Iar dacă va fi trebuinţă, chiar şi păgânilor citiţi-le, ca măcar aşa să cunoască cum că nu numai Domnul nostru Iisus Hristos – Care este Fiul lui Dumnezeu –, ci şi cei ce-I slujesc Lui curat şi adevărat şi cred cu bună cinstire în El, gonesc diavolii, pe care elinii îi socotesc că sunt zei. Deci pe aceştia creştinii îi vădesc, că nu numai că nu sunt zei, dar îi gonesc, ca pe cei ce sunt amăgitori şi stricători ai oamenilor. Lui Hristos Iisus Domnul nostru I se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin.

Notă. Afară de această viaţă, scrisă de marele Atanasie, se află şi alte lucrări ale Cuviosului Antonie, şi povestiri folositoare despre dânsul: cum a aflat în pustie pe Cuviosul Pavel Tebeul, cum pe alt Pavel, ce se numea smeritul, l-a primit şi la calea mântuirii l-a povăţuit; cum a văzut pe înger în chip de monah, împletind coşniţe, şi sculându-se la rugăciune şi iarăşi lucrând şi iarăşi rugându-se; cum a văzut pe diavolul întinzându-şi cursele sale prin lume şi a auzit glas spunând că numai smerenia ne scapă de cursele acelea; şi altele vei afla în Pateric despre cuviosul acesta. La sfârşit şi în această povestire se află despre dânsul, cum diavolul, în chip de om, a venit la dânsul, vrând să se pocăiască; pentru care pricină se scrie astfel:

Marele între părinţii cei desăvârşiţi, Cuviosul Antonie, era înainte-văzător şi trecând prin ispitele diavoleşti, de nimic socotea meşteşugirile lor, nici nu se supăra de dânşii, ci de multe ori vedea cu ochii cei simţitori şi îngeri şi diavoli cum se îngrijesc, îndeletnicindu-se pentru viaţa omenească, fiecare dintre dânşii nevoindu-se ca să întoarcă pe oameni la a sa parte. Apoi atât de mare şi înalt era întru fapte bune, încât dosădea şi batjocorea duhurile cele necurate. De multe ori le şi necăjea, aducându-le aminte de surparea lor cea din cer şi de chinul ce va să fie lor în focul cel veşnic.

Deci, s-a întâmplat odată un lucru ca acesta: Doi diavoli s-au sfătuit ca să vină la el, fericindu-l pe el şi zicând că nimeni dintre ei nu îndrăzneşte să se apropie de el, temându-se ca nu cumva să fie rănit de dânsul; pentru că venise bătrânul în mare nepătimire şi în viaţa cea desăvârşită şi se îndumnezeiese cu Preasfântul Duh. Deci, unul din diavoli a zis către celălalt prieten al său: „Frate Zerefere – aşa era numele acelui diavol –, oare de s-ar pocăi cineva din noi, l-ar primi Dumnezeu întru pocăinţă? Oare se poate să fie aşa sau nu?" Răspuns-a celălalt: „Cine poate să ştie aceasta?" Iar Zerefer i-a zis: „Voieşti să

merg la Antonie, bătrânul care nu se teme de noi, şi de la dânsul să mă încredinţez de aceasta?"

Celălalt a răspuns: „Mergi, dar te fereşte cu dinadinsul, fiindcă bătrânul este înainte-văzător şi va cunoaşte ispitirea ta şi nu va voi să întrebe de aceasta pe Dumnezeu; însă mergi, doar cumva vei câştiga dorirea". Atunci, mergând Zerefer la Antonie, s-a închipuit în om şi a început a plânge şi a se tângui înaintea lui. Iar Dumnezeu vrând să arate, cum că nu se întoarce dinspre cei ce voiesc să se pocăiască, ci pe toţi cei ce aleargă la El îi primeşte – dând pildă omului celui păcătos, cum că nici dinspre diavolul, începătorul răutăţii, nu S-ar întoarce, de s-ar pocăi cu adevărat –, a tăinuit aceasta o vreme de bătrânul, ca să nu cunoască sfatul diavolesc. De aceea, vedea cuviosul pe cel ce venise la dânsul ca pe un om, iar nu ca pe un diavol, şi i-a zis: „Ce plângi aşa, tânguindu-te din inimă, omule, sfărâmându-mi şi al meu suflet cu lacrimile tale cele multe?"

Iar diavolul cel viclean a răspuns: „Eu, sfinte părinte, nu sunt om, ci diavol, pentru mulţimea fărădelegilor mele". Iar bătrânul l-a întrebat: „Şi ce voieşti ca să-ţi fac ţie, frate?" (pentru că socotea cuviosul că pentru multa sa smerenie se numeşte pe sine drac). Şi i-a zis diavolul: „De nimic altceva nu mă rog ţie, sfinte părinte, fără numai să te rogi lui Dumnezeu cu dinadinsul ca adică să-ţi arate ţie de va primi pe diavolul întru pocăinţă sau cu totul nu-i trebuieşte Lui? Pentru că de va primi pe acela, apoi şi pe mine, cel ce am făcut lucruri asemenea ca acela, mă va primi". Bătrânul i-a răspuns: „Precum voieşti voi face, însă să te duci astăzi la casa ta, iar dimineaţă să vii aici şi-ţi voi spune ce va porunci Domnul despre aceasta".

Şi ducându-se diavolul, şi sosind noaptea, şi-a ridicat bătrânul cuvioasele sale mâini spre cer şi s-a rugat lui Dumnezeu, iubitorul de oameni, ca să-i arate lui de va primi pe diavolul întorcându-se la pocăinţă. Şi îndată îngerul Domnului stând înaintea lui, i-a zis: „Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul nostru: Pentru ce rogi a Mea stăpânire pentru diavol? Pentru că acela a venit cu vicleşug să te ispitească". Şi a zis bătrânul către înger: „De ce nu mi-a descoperit Domnul Dumnezeu, ci a ascuns aceasta de către mine, ca să nu cunosc vicleşugul diavolesc?"

Îngerul i-a zis: „Să nu te tulburi de lucrul acesta, căci este o minune a lui Dumnezeu, spre folosul celor ce greşesc; ca adică să nu deznădăjduiască păcătoşii care fac multe fărădelegi, ci să vină întru pocăinţă, ştiind că de către nici unul nu se întoarce Preabunul Dumnezeu, când vine la El, chiar dacă însuşi vrăjmaşul acela diavol ar veni cu adevărat. De aceea, când va veni la tine să te ispitească şi te va întreba, să nu te smintească de el, ci să-i zici astfel: «Vezi că Dumnezeu este iubitor de oameni, niciodată nu se întoarce de către cel ce vine la El, chiar dacă diavolul ar veni. Iată, făgăduieşte a te primi şi pe tine, numai de vei păzi cele poruncite de El».

Iar când te va întreba: «Care sunt cele poruncite de El?», să-i zici că astfel grăieşte Domnul Dumnezeu: «Te ştiu pe tine cine eşti şi de unde ai venit

ispitindu-mă, căci tu eşti răutatea cea veche şi nu poţi să fii bunătate nouă, fiind începător de demult al răului şi acum nu vei începe a face binele. Ci deprinzându-te cu mândria, cum vei putea a te smeri cu pocăinţă şi a afla milă? Dar ca să nu ai acest răspuns în ziua judecăţii, căci voiai să te pocăieşti şi nu te-a primit Dumnezeu, iată şi ţie îţi pune pocăinţă bunul şi milostivul Dumnezeu, numai dacă vei voi, pentru că zice să săvârşeşti trei ani stând la un loc, şi întorcându-te spre răsărit, ziua şi noaptea să strigi cu glas mare şi să zici astfel: „Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, răutatea cea veche". Iar aceasta să o zici de 100 de ori. Şi iarăşi altă rugăciune: „Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, care sunt înşelăciunea cea întunecată"; la fel de 100 de ori să o zici. Şi iarăşi: „Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, urâciunea pustiirii", să o zici de 100 de ori, şi astfel să strigi către Domnul neîncetat; căci nu ai alcătuire trupească, ca să te osteneşti sau să slăbeşti. Şi după ce vei săvârşi aceasta cu gând smerit, atunci vei fi primit în rânduiala ta cea dintâi, şi te vei număra cu îngerii lui Dumnezeu».

Şi de va făgădui demonul a face aceasta, să-l primeşti întru pocăinţă; dar ştiu că răutatea cea veche nu poate a fi nouă bunătate. Şi să se scrie aceasta neamurilor celor mai de pe urmă, ca adică să nu se deznădăjduiască păcătoşii care voiesc să vină întru pocăinţă, pentru că foarte cu înlesnire se vor încredinţa oamenii dintr-această pricină a nu se deznădăjdui de a lor mântuire".

Aceasta zicând îngerul către Cuviosul Antonie, s-a suit la cer. Iar a doua zi a venit diavolul şi a început de departe a se tângui, ca şi cum plângea în chip de om, şi, venind la bătrânul, s-a închinat. Iar bătrânul dintâi nu l-a văzut, ci în mintea sa îi zicea: „Rău ai venit, mincinosule diavole, scorpie, începătorule al răutăţilor, răutate veche, şarpe prea viclean".

Apoi sfântul i-a zis: „M-am rugat Domnului Dumnezeului meu, precum ţi-am făgăduit, şi te primeşte întru pocăinţă, de vei primi cele ce prin mine îţi porunceşte Stăpânul şi Atotputernicul Domnul meu". Diavolul a zis: „Şi care sunt cele ce a poruncit Dumnezeu să le fac?" Bătrânul a răspuns: „Ţi-a poruncit Dumnezeu astfel: Să stai la un loc trei ani nemişcat, privind spre răsărit şi strigând ziua şi noaptea: «Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine răutatea cea veche»; zicând aceasta de 100 de ori. Şi iarăşi de 100 de ori să zici: «Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, urâciunea pustiirii»; şi iarăşi de acelaşi număr de ori: «Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine, înşelăciunea cea întunecată». Şi când le vei face acestea, atunci te vei număra a fi cu îngerii lui Dumnezeu în aceeaşi slujbă, în care ai fost şi mai înainte".

Iar Zerefer îndată lepădând acel înşelător chip al pocăinţei, a râs tare şi a zis bătrânului: „O, călugăre, eu de-aş fi voit a mă numi pe mine răutate veche, urâciune a pustiirii şi înşelăciune întunecată, apoi din început aş fi făcut aceasta, ca să mă fi mântuit. Acum să mă numesc răutate veche? Să nu fie aceea! Şi cine o zice aceasta? Pentru că eu până şi acum sunt minunat întru isprăvi şi toţi temându-se, se supun mie; şi oare aş putea ca eu singur să mă numesc urâciunea pustiirii sau înşelăciune întunecată? Nicidecum, călugăre,

căci încă stăpânesc pe cei păcătoşi şi ei mă iubesc; eu în inimile lor sunt şi ei umblă după voia mea; iar ca să fiu rob netrebnic şi prost prin pocăinţă nu voiesc, răule bătrân, nu, nu, să nu fie aceea, ca adică din cinstea cea mare să mă duc într-o necinste ca aceea".

Acestea zicând şi strigând, diavolul s-a făcut nevăzut. Iar bătrânul, sculându-se la rugăciune, a mulţumit lui Dumnezeu, zicând: „Cu adevărat ai zis, Doamne, că răutatea veche nu poate fi bunătate nouă; începătorul răutăţilor, făcător de bunătăţi noi nu se preface". Şi acestea, fraţilor, nu în deşert le-am sârguit a le spune vouă, ci ca să ştiţi bunătatea Stăpânului şi milostivirea Sa; căci dacă este gata ca şi pe diavol să-l primească prin pocăinţă, apoi cu cât mai ales pe om, pentru care Şi-a vărsat sângele. Eşti păcătos? Pocăieşte-te; iar de nu, apoi mai amar decât diavolii în veci te vei chinui în gheena; nu că ai greşit, pentru că toţi greşim şi nimeni nu este fără de păcat decât numai unul Dumnezeu, ci de vreme ce n-ai voit să te pocăieşti şi să te rogi Judecătorului mai înainte de sfârşitul tău; căci precum va afla moartea pe fiecare din noi, astfel ne va şi trimite acolo.

De vei muri fără pocăinţă, slujind diavolului în multe feluri de păcate, cu adevărat te vei osândi cu dânsul în focul cel veşnic, cel pregătit diavolului şi slugilor lui; iar dacă mai înainte de sfârşit, fugind de păcat, vei plăcea Domnului prin pocăinţă şi prin mărturisire, o, de câte bunătăţi te vei îndulci după sfârşit; pentru că vei afla pe Judecătorul milostiv, şi te vei învrednici fericirii, cu îngerii cei luminaţi te vei sălăşlui, unde este frumuseţea cea negrăită a tuturor plăcuţilor, veselia şi bucuria cea pururea fiitoare; pe care fie nouă tuturor, a le dobândi, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A OPTSPREZECEA

SFÂNTUL SFINŢIT ATANASIE MĂRTURISITORUL, ARHIEPISCOPUL ALEXANDRIEI

Chipul cel viu şi fără de moarte al faptelor bune, care s-a ridicat spre plăcerea lui Dumnezeu, adică Sfântul Atanasie cel Mare, avea patrie cetatea Alexandria cea preaslăvită din Egipt şi părinţi creştini dreptcredincioşi care vieţuiau după Dumnezeu. Iar în ce fel avea să fie cu dânsul mai pe urmă, s-a arătat chiar în copilăria sa. Pentru că, jucându-se cu alţi copii de o vârstă cu el pe malul mării, făcea cele ce văzuse în biserică, urmând cu obiceiul copilăresc sfinţiţilor slujitori ai lui Dumnezeu şi asemănându-se lor. Căci copiii cei ce erau cu dânsul l-au hirotonisit episcop, iar el pe unii dintr-înşii i-a făcut prezbiteri, iar pe alţii diaconi, şi aduceau la dânsul şi pe alţi copii elini, care erau încă nebotezaţi. Atunci el îi boteza cu apă din mare, zicând asupra lor cuvintele de la taina Sfântului Botez, precum auzise de la prezbiterul din biserică; apoi adăuga şi oarecare învăţătură pentru dânşii, pe cât putea înţelegerea copilărească.

În acea vreme, era patriarh în Alexandria cel întru sfinţi părintele nostru Alexandru. Acesta din întâmplare privind de la un loc înalt spre malul mării şi văzând jocurile copilăreşti, se mira de cele ce se făceau de dânşii; apoi văzând botezul ce se făcea de Atanasie, îndată a poruncit ca să prindă pe toţi copiii cu episcopul lor şi să-i aducă la sine. Deci, i-a întrebat ce făceau în jocurile lor? Iar ei, ca copiii, întâi se temeau, iar după aceea au spus toate: cum pe Atanasie l-au pus episcop şi cum acela a botezat pe copiii cei elini. Iar patriarhul, cercetându-i cu dinadinsul, se sârguia să ştie pe care i-a botezat, cum îi întreba el înaintea botezului şi ce răspundeau aceia; şi a cunoscut că se săvârşiseră toate după legea credinţei noastre. Deci,

sfătuindu-se cu clerul său, patriarhul a socotit ca bun şi adevărat botezul copiilor, apoi l-a întărit prin ungerea cu sfântul mir.

După aceea, chemând pe părinţii lui Atanasie, l-a încredinţat lor, ca întru învăţătura cărţii crescându-şi copilul lor, să-l aducă iarăşi la dânsul, şi mai ales la Sfânta Biserică a lui Dumnezeu, după ce va creşte, pentru că mai dinainte vedea în el darul lui Dumnezeu. Şi aşa s-a şi făcut.

După ce Atanasie a învăţat carte din destul şi s-a deprins la toată filosofia cea din afară, l-au dus părinţii la Preasfinţitul Patriarh Alexandru, ca şi Ana pe Samuil, şi în dar l-au dăruit lui Dumnezeu. Atunci patriarhul l-a făcut cleric, în care rânduială din tinereţe s-a luptat cu ereticii, ca un viteaz ostaş, şi a răbdat multe de la dânşii, încât nu se pot spune toate; dar nici nu se cade a trece sub tăcere câteva nevoinţe mai alese şi fapte ale lui.

În acea vreme, Arie tulbura Biserica lui Dumnezeu cu eresul său, care hulea pe Fiul lui Dumnezeu, zicând că a fost o vreme, când Fiul n-a fost şi cum că dintru nefiinţă s-a făcut. Pentru această pricină s-a adunat soborul cel dintâi în cetatea Niceei (325), din porunca Marelui Constantin; la care a venit şi Sfântul Atanasie, fiind diacon atunci al Bisericii alexandrinilor, împreună cu Alexandru, episcopul lui. Şi ca un fierbinte apărător al sfintei şi dreptei credinţe, Atanasie s-a nevoit mult împotriva lui Arie, împreună cu soborul Sfinţilor Părinţi, care a blestemat pe Arie şi l-a osândit.

Însă meşteşugăreţul acela de eretic, deşi a fost biruit şi a fost abia viu, dar nici aşa din răutate n-a încetat; căci prin ucenici şi prin cei de un gând cu el îşi vărsa veninul eresurilor sale pretutindeni; căci având mulţi mijlocitori pentru sine la împărat şi, mai ales pe Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu alţi episcopi de acelaşi eres, prin aceştia îşi mijlocea milă la Marele Constantin, ca adică să fie iertat de surghiun şi să se întoarcă în Alexandria. Pentru că Eusebiu încredinţa pe împărat, cu înşelăciune, cum că Arie nu are nici o învăţătură potrivnică, nici nu propovăduieşte ceva neunit cu Biserica, ci spunea că din zavistie răbda nevoi de la episcopi şi cum că cearta este numai pentru cuvintele cele scolastice, iar nu pentru credinţă.

Iar împăratul fiind bun cu inima şi fără răutate, neştiind meşteşugirile şi vicleşugurile lor cele eretice, a crezut minciuna şi a poruncit să nu mai fie întrebare prin cuvinte, ca să nu fie bisericilor dezbinare; deci cu milă a poruncit să se întoarcă Arie la locul său în Alexandria.

Şi aşa acest rău eretic a ajuns să tulbure de obşte Biserica din Alexandria. Greu lucru era acela şi dureros dreptcredincioşilor, iar

mai ales Sfântului Atanasie, ca unui înarmat ostaş al lui Hristos şi apărător tare al învăţăturilor celor drepte ale bunei credinţe, căci acesta, şi cu limba cea de Dumnezeu înţeleptită şi cu mâna cea bine scriitoare, gonea lupul acela, prin scrisorile sale şi prin propovăduire, văzând răutatea lui. Şi îndemna pe Preasfinţitul său arhiepiscop Alexandru ca să scrie la împăratul, arătând că slăbiciunea împăratului este pricinuitoare basmelor eretice, fiindcă crede pe Arie, cel ce s-a lepădat de dreapta credinţă şi chiar de Dumnezeu. Deci, uitând împăratul că Arie este lepădat de toţi Sfinţii Părinţi, îl primeşte şi îl lasă ca să tulbure învăţăturile părinţilor cele neclătinate.

Atunci împăratul, fiind îndemnat de Eusebiu ereticul, a scris către dânşii cuvinte mai aspre, îngrozindu-i prin scoaterea din cinstea lor, de nu vor tăcea. Însă aceasta a făcut-o dreptcredinciosul şi bunul împărat nu slujind măniei, nici pe arieni iubind, ci având râvnă, deşi nu după judecată, că adică bisericile să fie fără dezbinare, cu dreaptă inimă iubind pacea acolo unde nicidecum nu se putea să fie pace. Căci cum putea fi erezia cu dreapta credinţă la un loc?

După aceasta, preasfinţitul Alexandru a răposat, iar după dânsul a luat scaunul Sfântul Atanasie, fiind ales de toţi cei dreptcredincioşi cu un glas, ca un vrednic vas păstrător de mir. Atunci semănătorii de neghină cei ascunşi, adică arienii, au tăcut până la o vreme, nefăcând război pe faţă cu Atanasie. Apoi, îndemnându-i diavolul, şi-au descoperit vicleşugul şi otrava răutăţii, care se încuibase înăuntrul lor, de vreme ce Preasfinţitul Atanasie nu primea la împărtăşire bisericească pe Arie cel fără de lege, deşi avea scrisori împărăteşti ca să fie primit.

De aceea, au început pretutindeni a ridica învrăjbiri asupra celui nevinovat şi a face zavistii cumplite, sârguindu-se ca să-l gonească nu numai de pe scaun, ci şi din cetate, pe cel ce era vrednic de cereştile locuinţe. Dar el era nemişcat, cântând ca David: *De s-ar rândui asupra mea tabără, nu se va înfricoşa inima mea.* Iar începător al sfatului celui viclean era Eusebiu, cel mai sus pomenit, care numai numele de dreptcredincios purta, iar cu lucrul era rău credincios şi vas al necurăţeniei.

Acela, cu cei de un gând cu sine, intrând la împăratul, şi găsind vreme potrivită, tulbura toate, ca să dea jos pe Atanasie de pe scaun. Căci socotea ereticul că de îl va supăra pe Atanasie, lesne îi va birui şi pe ceilalţi credincioşi, iar învăţătura lui Arie o va întări. De aceea, a adus asupra dreptului clevetiri nedrepte şi a alcătuit pricini mincinoase, care ereticilor li se păreau că sunt de crezut. Apoi a

cumpărat cu bani pe cel care urma eresului lui Meletie, adică pe Ision, apoi pe Evdemon cel bogat în vicleşug, precum şi pe Calinic, vestitul în răutate.

Iată greşelile ce se puneau asupra lui Atanasie: Mai întâi ziceau că sileşte pe egipteni ca să dea odăjdii Bisericii Alexandriei, spre îmbrăcarea preoţilor, adică veşminte de in, catapetesme de altar, perdele şi alte podoabe bisericeşti. Al doilea, că nu este voitor de bine al împăratului şi că scrisorile împărăteşti le defaimă. Al treilea, că este iubitor de argint şi că a trimis spre pază un sicriu plin cu aur la unul din prietenii săi. La acestea s-a adăugat a patra pricină, aceea adusă de Ishiran, mincinosul preot al Mariotului; pentru că acel viclean şi înşelător, meşter întru răutate, luând nume de preot fără de obişnuita sfinţire asupra sa şi lucrând multe lucruri de ruşine şi cumplite, nu numai s-a arătat vrednic de lepădare şi de ocară, ci şi de nemilostivă pedeapsă.

Iar Fericitul Atanasie, înştiinţându-se de cele spuse despre dânsul, fiind sârguitor cercetător al acestora, şi ca o piatră de Lidia, precum se zice, a trimis pe Macarie, prezbiterul, la Mariot; ca, cercetând cu dinadinsul, să ştie toate lucrurile cele rele ale lui Ishiran. Iar acesta, temându-se de cercetare şi de mustrare, a fugit de acolo şi mergând în Nicomidia, la Eusebiu, episcopul, s-a apropiat de el, strigând fără ruşine asupra lui Atanasie, clevetindu-l şi amar ocărându-l; pentru că într-acest fel este răutatea vrăjmaşului şi când nu are adevărată făţărnicie, atunci se ţine de minciună şi pe faţă se înarmează asupra adevărului. Iar Eusebiu şi cei cu dânsul au socotit pe Ishiran ca pe un preot adevărat, deşi era depărtat de Dumnezeu şi călcător de sfinţitele pravile; apoi îl cinstea pe acela foarte mult, pentru că este firesc ca fiecare să iubească pe cel asemenea cu sine, sau în răutate sau în bunătate.

De aceea, arzând ei de mânie asupra lui Atanasie, din multă urâciune, o, cu ce mare bucurie au văzut pe Ishiran! Şi pe acest suflet plin de îndrăzneală îl înţeţeau cu nădejdea bunătăţilor şi cu treaptă de episcopie făgăduiau a-l cinsti, numai de ar putea să alcătuiască vreo năpăstuire şi clevetire asupra dreptului, dându-i ca plată începătoria peste multe suflete şi treapta episcopiei, pentru clevetire şi grăire de rău.

Iar el fiind meşter la un lucru ca acela, se încuraja, aruncând minciuni asupra lui Atanasie celui nevinovat şi zicând că Macarie prezbiterul, după porunca lui, năvălind tâlhăreşte asupra bisericii lui Ishiran, l-a scos cu mare mânie din altar, apoi Sfinţita Masă a

răsturnat-o şi a prăvălit-o la pământ, iar paharul dumnezeieştilor Taine l-a sfărâmat şi sfintele cărţi cu foc le-a ars. Această clevetire a lui Ishiran primind-o ca un adevăr urâtorii lui Atanasie, şi cu alte clevetiri de mai înainte împreunând-o, s-au apropiat de împăratul Constantin, clevetind asupra Sfântului Atanasie, şi prin aceea mai ales întârâtau pe împăratul spre mânie, căci ziceau: „Atanasie defaimă scrisorile stăpânirii voastre, nu ascultă poruncile împărăteşti, neprimind pe Arie la împărtăşirea bisericească". Iar împăratul la început s-a tulburat puţin, apoi, socotind lucrul acela, era întru nepricepere; pentru că ştia faptele bune ale lui Atanasie, dar şi cuvintele celor ce cleveteau asupra lui le socotea că sunt vrednice de credinţă.

De aceea, el ţinea calea de mijloc, încât nici pe Atanasie nu-l osândea, nici nu nesocotea cercetările cele pentru dânsul. Iar de vreme ce atunci erau sărbători în Ierusalim şi din toate părţile se adunau episcopi, a poruncit acestora ca, adunându-se în Tir, să facă cercetare despre marele Atanasie. La fel şi despre Arie, să judece dacă este cu adevărat, precum zicea el, în hotarele sfintei credinţe, dacă se ţine de învăţăturile cele drepte ale adevărului şi dacă a suferit surghiun din zavistie, apoi iarăşi să fie primit de cler şi de sobor şi să se unească cu celălalt corp bisericesc; iar de crede cu împotrivire şi învaţă cele îndărătnice, apoi să fie judecat după sfintele legi şi să-şi ia pedeapsa cea vrednică după faptele sale.

Şi sosise atunci al treizecilea an al împărăţiei lui Constantin, în care se adunaseră din diferite cetăţi episcopii în Tir şi Macarie prezbiterul a fost adus cu mâinile legate de ostaşi, între care era şi voievodul, vrând să judece împreună cu episcopii, la fel şi alţii din alte stăpâniri mireneşti. Apoi au stat de faţă şi clevetitorii şi judecata a început.

Deci, chemară pe Atanasie, pârât mai întâi pentru îmbrăcămintea cea bisericească şi pentru perdele, apoi pentru iubirea de averi cu nedreptate; dar îndată acea clevetire s-a văzut că este mincinoasă şi cu încredinţare s-a arătat neomenia lor. Deci, aceasta astfel fiind, a venit în ceasul acela de la împărat o scrisoare la judecată, prin care defăima mult pe clevetitori, iar pe Atanasie îl apăra de pricinile cele nedrepte.

Apoi cu blândeţe şi cu prieteşug îl chema la împărat, căci doi prezbiteri din Biserica Alexandriei, Apis şi Macarie (nu acesta care se adusese legat la judecată, ci altul cu acelaşi nume), venind în Nicomidia, au spus împăratului toate cele despre Atanasie: cum

învrăjbitorii au scornit lucruri mincinoase asupra sfântului bărbat şi au făcut sfat viclean. Iar împăratul cunoscând adevărul şi clevetirea care ieşise din zavistie, a trimis o scrisoare către episcopii care se aflau la judecată în Tir. Deci, când s-a citit scrisoarea la judecata aceea, îndată pe eusebieni i-a cuprins frica şi nu ştiau ce să facă; însă de multă zavistie pornindu-se, nu încetau din sălbăticia lor, nici nu s-au îndestulat că au fost biruiţi o dată şi ruşinaţi, ci întorcându-se la alte minciuni, cleveteau asupra prezbiterului Macarie, cel adus la judecată, şi de faţă se punea şi Ishiran; iar martori erau eusebienii, pe care Atanasie mai înainte i-a îndepărtat ca pe nişte mincinoşi şi nevrednici de credinţă. Apoi, Atanasie vrea ca să se dovedească cu încredinţare de este Ishiran preot cu adevărat şi atunci se făgăduia să răspundă el însuşi pentru pricina aceea ce se cerceta.

Acestea grăindu-le el, judecătorii n-au voit astfel, ci făceau judecata asupra lui Macarie. Şi slăbind clevetitorii cu minciuni, era trebuinţă ca să se facă cercetare la locul acela unde ziceau că s-a făcut de către Macarie risipirea altarului, adică în Mariot. Dar văzând Atanasie că sunt trimişi ca să cerceteze în Mariot clevetitorii care mai înainte fuseseră lepădaţi ca nişte mincinoşi, şi nesuferind nedreptatea ce se făcea, a zis: „S-a stins dreptatea, adevărul s-a călcat, a pierit dreapta judecată, a fugit de la judecători legiuita cercetare şi privirea cu de-amănuntul a lucrurilor; căci cum nu este cu necuviinţă ca cel ce voieşte să se îndrepte să fie în legături, iar clevetitorilor şi vrăjmaşilor judecata a tot lucrul să se încredinţeze şi singuri clevetitorii să judece pe acela care îl clevetesc".

Acestea le spunea marele Atanasie pe faţă şi la tot soborul le mărturisea. Deci, văzând că nimic nu sporeşte, înmulţindu-se învrăjbitorii şi zavistnicii asupra lui, s-a dus în taină la împărat; şi îndată soborul acela, sau mai bine aş zice acea vicleană adunare, a judecat pe Atanasie în lipsă.

Şi făcându-se în Mariot cercetare nedreaptă pentru faptul cel spus înainte şi făcându-se toate după voia şi pofta vrăjmaşilor, au judecat ca Atanasie să fie scos cu desăvârşire din scaun, când ei înşişi erau vrednici de îndepărtare. Apoi au mers la Ierusalim, unde pe Arie, luptătorul de Dumnezeu, l-au primit la împărtăşirea bisericească, aceia care numai cu limba se numeau dreptcredincioşi, iar la soborul care a fost în Niceea, cu prefacere au iscălit că primesc cuvintele „de o fiinţă".

Dar cei ce ţineau credinţa cea dreaptă cu inima şi cu gura, aceia luând aminte la cuvintele şi povestirile lui Arie şi cu dinadinsul pe

acelea judecându-le, au cunoscut înşelăciunea care se tăinuia sub ascunderea cuvintelor celor multe şi vânând pe acela, ca pe o vulpe, l-au vădit pe el ca pe un vrăjmaş al adevărului. Apoi altă scrisoare a venit de la împăratul, spunând lui Atanasie să vină la dânsul (căci Atanasie nu ajunsese la împărat); la fel şi tuturor clevetitorilor şi judecătorilor le poruncea ca degrabă să vină înaintea lui.

Această veste a adus multă frică soborului, pentru că se temeau învrăjbitorii, care făcuseră judecată nedreaptă, ca să nu se vădească nedreptatea lor; de aceea cei mai mulţi s-au dus la locul lor. Iar Eusebiu şi Teognis, episcopul Niceei şi ceilalţi, au găsit cu meşteşug unele pricini ca să zăbovească în acel loc nu puţină vreme, iar împăratului i-au răspuns prin scrisori. În acea vreme Atanasie fiind înaintea împăratului, în Nicomidia, s-a slobozit cu dreptate de clevetirea cea privitoare la aur. Iar Eusebiu zăbovind mult şi la împărat nevoind să vină, împăratul a trimis pe Atanasie cu scrisorile sale în Alexandria, la scaunul lui, dovedind toate clevetirile cele asupra lui neîntemeiate şi nedrepte.

Şi şezând Sfântul Atanasie pe scaunul său, fiind şi Arie în Alexandria, multă tulburare şi gâlceavă se făcea de arieni în popor. Iar fericitul Atanasie, nesuferind să vadă nu numai Alexandria, ci şi Egiptul tulburat de Arie, a înştiinţat despre toate prin scrisoare pe împărat, îndemnându-l să facă judecată luptătorului de Dumnezeu şi tulburătorului de popor. Atunci a venit în Alexandria fără întârziere poruncă de la împărat ca să ducă pe Arie legat la judecata împărătească.

Şi dus fiind Arie din Alexandria la împărat, când era în Cezareea, s-a întâlnit cu Eusebiu, episcopul Nicomidiei, cu Teognis al Niceei şi cu Marin, episcopul Calcedonului, cei de un gând cu el, şi, sfătuindu-se împreună, alte clevetiri au alcătuit asupra lui Atanasie, netemându-se de Dumnezeu, nici cruţând pe bărbatul cel nevinovat, ci o dorire având, să acopere adevărul cu minciuna, precum zice dumnezeiescul Isaia: *Zămislesc osteneală şi nasc fărădelege, cei ce şi-au pus nădejdea lor în minciună şi au zis: „Să ne acoperim pe noi cu minciuna"*. Acea sârguinţă aveau acei eretici fără de lege, adică să dea jos pe fericitul Atanasie de pe scaunul său, ca mai mare putere să aibă asupra credincioşilor.

Drept aceea, Arie a mers la împărat, vrând ca să se dezvinovăţească, iar Eusebiu şi cei cu dânsul să ajute nedreptăţii lui Arie; iar asupra lui Atanasie şi asupra adevărului să mărturisească minciună pe faţă. Deci, când au stat înaintea împăratului, îndată au

fost întrebaţi de sobor ce au făcut în Tir şi ce au lucrat acolo, ce fel de judecată au făcut pentru Atanasie.

Iar ei au răspuns, zicând: „Pentru celelalte greşeli ale lui Atanasie, o, împărate, nu ne mâhnim, ci numai pentru Sfântul Altar, pe care el l-a risipit şi pentru paharul cel de Taine pe care l-a sfărâmat în bucăţi; apoi pentru că grâul ce se trimitea după obicei din Alexandria la Constantinopol l-a oprit a se trimite şi l-a ţinut la sine. De această mâhnire suntem cuprinşi; că acestea ne întristează şi rănesc sufletul nostru. Martor la aceste fapte rele ale lui sunt: Adamatie, Anuvion şi Arvestion; iar pentru toate acestea fiind vădit, a fugit de judecata cea vrednică după faptele sale, însă de scoaterea din scaun n-a putut fugi, ci de obşte a fost lepădat de tot soborul, ca unul ce a îndrăznit nişte lucruri rele ca acestea".

Acestea grăindu-se, împăratul mai întâi tăcând, se tulbura în sine, apoi neputând să îmblânzească pe clevetitori, a zis ca Atanasie să fie trimis o vreme în Galia; dar nu ca şi cum ar fi crezut clevetirea şi ar fi fost cuprins de mânie, ci ca Biserica să aibă pace, precum cu dovadă mărturisesc cei ce ştiu rânduiala împărătească. Pentru că vedea împăratul câţi episcopi s-au sculat împotriva lui Atanasie şi câtă gâlceavă era pentru dânsul în poporul Alexandriei şi al Egiptului. Deci, vrând să aline o furtună ca aceea şi să potolească tulburarea pricinuită de atâţia episcopi, a zis sfântului să se îndepărteze din cetate câtăva vreme.

După aceasta, împăratul s-a dus din viaţă, după 30 de ani de domnie, iar de la naştere având 65 de ani. Iar după moarte a lăsat moştenitori ai împărăţiei sale pe cei trei fii: Constantin, Constanţiu şi Constans, cărora le-a împărţit împărăţia; iar celui mai mare fiu, Constantin, i-a dat cea mai mare parte din împărăţie. Şi pentru că nu era nici unul din fii la sfârşitul lui, testamentul lui l-a încredinţat unui prezbiter, care avea sufletul în taină vătămat de reaua credinţă ariană.

Acela precum ascundea eresul, aşa şi testamentul împărătesc l-a tăinuit; apoi, fiind de mulţi întrebat, dacă împăratul la moartea lui a făcut vreun testament, el n-a spus. Şi avea pe ascuns părtaşi la acest lucru pe oarecare din famenii împărăteşti. Şi întârziind cel mai mare fiu, Constantin, să vină la tatăl său care murise, Constanţiu din Antiohia s-a grăbit şi a venit mai înainte de toţi. Aceluia preotul i-a dat în ascuns testamentul împărătesc, iar pentru aceasta cerea un dar de la dânsul, ca şi el să se apropie de arieni şi să le ajute; apoi să mărturisească precum că Hristos nu este Dumnezeu, nici Stăpân a toate, ci făptură, iar nu făcător.

O, neînţelegere şi nebunie! Cel mai sus zis Eusebiu şi ceilalţi cu dânsul aşteptau ca să alcătuiască şi să întărească învăţătura credinţei lui Arie; însă numai dacă noul împărat ar întări surghiunirea lui Atanasie, ca şi cum cu dreptate şi foarte bine s-ar fi făcut.

În acea vreme au atras la credinţa lor pe cel ce era mai mare în palatele împărăteşti, şi de la acela şi în ceilalţi fameni a intrat boala ereziei lui Arie, căci prin firea lor sunt lesnicioşi spre primirea răului. Apoi şi soţia împăratului îndărătnicindu-se, s-a umplut de acea vătămare eretică. După aceea, la sfârşit, chiar împăratul se înşelă de socoteala ariană şi s-a ridicat asupra Domnului Hristos, Stăpânul său; încât s-a împlinit cuvântul dumnezeiescului Ieremia: *Păstorii au făcut păgânătate asupra Mea*. Deci la arătare a poruncit ca să fie primită învăţătura lui Arie şi toţi episcopii ca dânsul să înţeleagă, iar pe cei ce nu se vor supune, să-i silească a o primi.

În acea mare furtună şi tulburare, cârmacii bisericeşti (patriarhii) erau aceştia: Maxim al Ierusalimului (333–350), Alexandru al Constantinopolului (327–337), şi acesta de care vorbim, adică Atanasie al Alexandriei (328–373), care deşi era în surghiun, însă nu lăsase cârma Bisericii, cu cuvântul şi cu scrisul îndreptând dreapta credinţă. Iar Eusebiu al Nicomidiei, cu cei ce erau cu dânsul, se nevoia cu osârdie pentru a sa rea credinţă, ridicând războaie asupra celor dreptcredincioşi, pentru că nu era acolo cineva ca să stea împotriva lui Arie; căci mulţi dintre stăpânitori se alipiseră de dânsul, iar Atanasie era în surghiun.

Dar Preaînţeleptul rânduitor Dumnezeu a risipit sfaturile lor de sus, tăind răutatea şi viaţa lui Arie, a cărui limbă hulitoare cu cât scotea cuvinte asupra dreptei credinţe, cu atât mai mult cele dinăuntrul lui crăpând s-au vărsat şi deşert cu pântecele a zăcut ticălosul aruncat în locurile cele necurate. Astfel, cu judecată dreaptă, limba cea neînfrânată şi vasul cel rău, plin de gunoiul vicleanului, după vrednicie s-a deşertat. Astfel, acel începător de eres lepădându-şi sufletul şi trupul cu ticăloşie, Eusebiu şi cei de o răutate cu dânsul au luat singuri toată osteneala pentru apărarea şi lăţirea eresului, şi tulburau pe toţi, având pe famenii împărăteşti ca pe nişte mâini, care le ajutau foarte mult.

Şi multă sârguinţă aveau, cum ar putea să astupe gura lui Atanasie, ca să nu înveţe dreapta credinţă; însă Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, a înduplecat inima celui mai mare fiu al marelui împărat Constantin, care avea acelaşi nume de Constantin, şi precum cu anii şi cu întâietatea era cel mai mare dintre fraţi, aşa şi cu

stăpânirea împărătească mai întâi, având stăpânirea cea de sus a Galiei (337–340).

Acela a eliberat pe Sfântul Atanasie din surghiun şi l-a trimis la scaunul Alexandriei, cu scrierile acestea: „Biruitorul Constantin scrie Bisericii Alexandriei şi poporului să se bucure. Socotesc că nici unul nu este între voi, care să nu ştie pe cele ce nu de mult i s-au întâmplat marelui propovăduitor al dreptei credinţe şi învăţătorului legii lui Dumnezeu, adică lui Atanasie, cum a venit asupra lui război de obşte de la vrăjmaşii adevărului şi cum i s-a poruncit să petreacă în Galia cu mine, ca să poată o vreme scăpa de nevoia ce se afla asupra capului lui, nefiind el cu totul osândit la izgonire. Şi i-am făcut lui multă împăcare, nelăsând să vină asupră-i nimic din cele fără de voie, deşi este răbdător cu adevărat ca nimeni altul, căci cu dumnezeiască râvnă aprinzându-se, orice fel de greutate cu înlesnire putea suferi. Chiar fericitul Constantin, tatăl nostru, voia să-l întoarcă degrabă la scaun, însă venind la sfârşitul vieţii lui şi neajungând ca să-şi îndeplinească gândul său pentru dânsul, mie, moştenitorului său, mi-a lăsat lucrul acesta, dându-mi desăvârşită poruncă pentru bărbatul acesta. Deci vă poruncesc vouă, ca acum cu toată cinstea şi cu luminate întâmpinări, să-l primiţi pe el".

Cu o scrisoare împărătească ca aceasta Sfântul Atanasie a ajuns la Alexandria şi l-a primit cu bucurie soborul dreptcredincioşilor. Iar câţi erau de credinţa cea arienească, adunându-se între dânşii, iarăşi au ridicat asupra lui războaie şi tulburări, iar pricinile clevetirii asupra sfântului le dădeau eusebienii, zicând că fără judecata soborului s-a întors la scaun şi numai după voia sa a intrat în biserică. Apoi cleveteau pe fericitul cu o oarecare mână moartă, ca şi cum prin aceea ar face farmece şi vrăji, singuri fiind ticăloşii cu adevărat vrăjitori şi fermecători.

Iar mâna aceea ziceau că ar fi a lui Arsenie, un cleric, ca şi cum cu un meşteşug oarecare al lui Atanasie ar fi fost mâna aceea tăiată; şi aceasta au adus-o vrăjmaşii la auzul împăratului Constanţiu, şi cu osârdie îl rugau ca îndată să osândească pe Atanasie la veşnicul surghiun; însă împăratul a poruncit ca mai întâi să se facă cercetare pentru acesta şi, de se va afla Atanasie vinovat de păcatul ce s-a zis, atunci după lege să primească judecată.

Deci a trimis pe un bărbat Arhelau, unul din casnicii săi, împreună cu Non, cârmuitorul din Fenicia, spre încredinţată cercetare a lucrului acestuia. Aceia când au ajuns în Tir, unde aştepta Atanasie, au amânat cercetarea puţină vreme, până ce vor veni din Alexandria

clevetitorii cei aşteptaţi, care ziceau că acea fărădelege a lui Atanasie, adică tăierea mâinii lui Arsenie şi farmecele, ei înşişi cu ochii lor le-au văzut; însă această amânare a cercetării s-a făcut prin dumnezeiasca rânduială, precum şi sfârşitul va arăta.

Căci Dumnezeu de sus privind pe toţi şi izbăvind pe cel năpăstuit de cei ce îi făceau strâmbătate, a îndelungat vremea până ce Arsenie, despre care potrivnicii cleveteau asupra lui Atanasie, avea să fie în Tir. Iar Arsenie acela era unul din clericii Bisericii Alexandriei, citeţ cu rânduiala, care făcând o fărădelege mare, trebuia să aibă parte de judecată nemilostivă şi pedeapsă, de care, temându-se, a fugit, nefiind ştiut de nimeni multă vreme. Iar viclenii potrivnici ai lui Atanasie, fiind isteţi întru răutate şi neaşteptând ca Arsenie să se mai arate de ruşine pentru păcatul cel făcut cu îndrăzneală, au spus că este a lui mâna cea moartă, iar pe Atanasie pretutindeni îl propovăduiau că a făcut o fărădelege urâtă. Însă străbătând vestea prin toate părţile, cum că Atanasie pentru mâna cea tăiată a lui Arsenie suferă judecată, a auzit şi acel Arsenie, care se ascundea în locuri neştiute. Iar el, milostivindu-se spre părintele şi făcătorul său de bine, apoi durându-l inima pentru adevărul cel ce cu nedreptate se biruia de minciună, a ieşit din locurile cele ascunse, în care se ascundea şi, pe ascuns venind în Tir, lui Atanasie singur s-a arătat, căzând la sfintele lui picioare.

Deci, fericitul Atanasie bucurându-se de venirea lui, i-a poruncit să nu se arate la nimenea mai înainte de judecată. Iar urâciunea potrivnicilor prea înrăutăţită nu se alina, ci ei nu se săturau de mincinoase clevetiri asupra lui Atanasie, adăugând mai multă răutate şi minciună; căci au momit ticăloşii eretici pe o femeie fără ruşine, ca să zică despre Atanasie cum că el, găzduind la dânsa, a silit-o şi a făcut fărădelege.

Deci, când judecătorii şi clevetitorii au stat de faţă, s-a adus înăuntru femeia aceea plângând şi jeluindu-se asupra lui Atanasie, pe care niciodată nu-l văzuse, nici nu ştia ce fel este la chip; iar ea zicea: „L-am primit pe el în casa mea, pentru Dumnezeu, ca pe un bărbat cinstit şi sfânt, dorind casei mele binecuvântare şi iată că cele potrivnice am pătimit de la dânsul; pentru că fiind miezul nopţii, a venit la mine pe când dormeam şi cu sila m-a batjocorit, nescoţându-mă nimeni din mâinile lui, căci toţi cei din casa mea dormeau cu somn greu".

Astfel, pe când ea fără ruşine bârfea şi clevetea, un prieten al lui Atanasie, anume Timotei prezbiterul, stând cu dânsul dinafară de

uşă şi auzind clevetirea aceea, s-a pornit cu duhul şi fără de veste intrând înăuntru, a stat înaintea clevetitoarei aceleia, ca şi cum era Atanasie, şi a zis către dânsa cu îndrăzneală: „Femeie, eu te-am silit întru această noapte, precum tu grăieşti? Eu?" Iar ea fără ruşine a strigat către judecători, zicând: „Acesta este nelegiuitul, acesta este vrăjmaşul curăţiei mele, acesta, iar nu altul este cel ce a găzduit la mine; care pentru facerea de bine a mea, cu batjocură mi-a răsplătit!"

Acestea auzindu-le judecătorii, au râs, iar potrivnicii s-au ruşinat foarte mult, pentru că s-a descoperit minciuna lor şi li s-a făcut ruşine şi ocară; deci toţi mirându-se de acea nedreaptă clevetire, n-au socotit lui Atanasie acel păcat. Dar ce au făcut potrivnicii? Pe cea dintâi ruşine vrând s-o acopere, cu a doua clevetire au început a mustra pe sfântul bărbat pentru farmece, şi au adus la mijloc o mână moartă, lucru urât şi de spaimă la vedere şi cu acea mână fără ruşine arătau asupra sfântului, zicând: „Aceasta, o, Atanasie te vădeşte pe tine, aceasta te prinde şi te ţine tare, ca să nu scapi de judecată. De aceasta nici cu cuvintele, nici cu meşteşugul, nici cu alt vicleşug nu vei putea să scapi. Ştiu toţi pe Arsenie, căruia tu cu nedreptate şi cu nemilostivire i-ai tăiat mâna aceasta. Deci, spune acum la ce lucru aveai trebuinţă de aceasta? Şi pentru care pricină ai tăiat-o?"

Iar el, cu glas blând, precum se cădea unui bărbat următor lui Hristos, Domnul său, Celui judecat oarecând de iudei, Care nu S-a împotrivit, nici nu a strigat, ci ca o oaie spre junghiere S-a adus, pe de o parte tăcând, iar pe de alta cu blândeţe răspunzând, zicea: „Cine este dintre voi care ştie pe Arsenie bine? Sau cine este ca să spună cu adeverire că această mână este a lui?"

Deci, pe când mulţi se sculau de pe scaunele lor şi ziceau că ştiu bine pe Arsenie şi că aceasta este mâna lui, îndată Atanasie luând perdeaua, a poruncit lui Arsenie ca să stea în mijloc. Deci, Arsenie a stat în mijlocul judecăţii aceleia viu şi sănătos, având amândouă mâinile întregi. Iar fericitul, căutând cu iuţime spre clevetitori, le-a zis: „Nu este acesta cel cunoscut tuturor alexandrinilor? Nu este acesta Arsenie? Nu este acesta căruia voi ziceţi că îi este mâna tăiată?" Şi a poruncit lui Arsenie ca mai întâi mâna dreaptă, apoi mâna stângă să-şi întindă şi Atanasie a strigat, ca şi cum chemând pe cei ce erau departe de adevăr: „Iată, o, bărbaţilor şi Arsenie, iată şi mâinile lui care nicidecum nu au cunoscut tăiere. Arătaţi voi pe Arsenie al vostru de-l aveţi şi spuneţi a cui este acea mână tăiată, care pe voi singuri, ca pe cei ce aţi făcut acea tăiere vă osândeşte".

Atunci toţi s-au umplut de negrăită ruşine şi acoperindu-şi feţele, au ieşit de la judecată şi au rămas numai purtătorii de arme. Iar poporul cel plin de amăgire arienească, văzând pe episcopi şi pe judecători ieşind cu mâhnire, a înconjurat pe Atanasie, dosădindu-l cu cuvinte aspre; numindu-l vrăjitor şi fermecător mincinos şi multe alte cuvinte scoţând asupra lui şi ocărându-l şi mâinile ridicându-le ca să-l sfâşie şi să-l ucidă.

Şi cu adevărat o făceau şi pe aceea de nu i-ar fi îmblânzit Arhelau, omul cel împărătesc, şi de n-ar fi răpit pe Atanasie din mijlocul lor. Acel Arhelau, bun fiind cu obiceiul, văzând nevinovăţia lui Atanasie, precum şi mulţimea învrăjbitorilor şi răutatea lor cea neîmblânzită, l-a sfătuit ca, tăinuindu-se, să fugă şi să se ascundă acolo, unde n-ar putea nimeni să-l afle. Deci, luând pe Atanasie, l-a scos afară din cetate, prin ieşiri ascunse, ferindu-se de poporul care se tulbura. Drept aceea, sfântul a fugit, iar judecătorii cei nedrepţi în altă zi adunându-se iar fără Arhelau, omul cel împărătesc, au judecat pe dreptul Atanasie, ca pe un desfrânat, vrăjitor şi fermecător. Şi scriind pricinile osândirii acestuia, le-au împrăştiat pretutindeni, închizându-i cetăţile şi bisericile prin toate părţile. Apoi au ridicat şi au mâniat asupra lui şi pe împăratul Constanţiu atât de mult, încât acesta făgăduia averi şi cinste acelora care i-ar spune lui unde se află Atanasie, viu sau mort, şi să-i aducă capul.

Iar el izgonindu-se, nu ca din hotarele stăpânirii greceşti, ci ca din toată lumea, şi tăinuindu-se într-o groapă adâncă, care altădată a fost fântână şi acum se pustiise, fiind fără apă şi uscată, multă vreme a stat ascuns, neştiind nimeni de dânsul, decât numai un iubitor de Dumnezeu care-l hrănea acolo. Apoi, începând unii a-l afla şi a doua zi vrând să-l prindă, căci era urmărit pretutindeni cu multă sârguinţă, el prin dumnezeiasca purtare de grijă, ieşind noaptea din groapă s-a dus aiurea. Apoi temându-se ca nu şi acolo să-l afle şi să-l prindă, s-a dus de la Răsărit la Apus.

Atunci împărăţea la Apus cel mai mic frate, Constans, după moartea celui mai mare frate, Constantin, care a fost ucis de ostaşi în Acvileea, lângă râul Alsa. Şi mergând fericitul Atanasie la Iuliu, papa Romei şi de însuşi împăratul Constans apropiindu-se, toate cele despre sine le-a spus cu de-amănuntul.

În acea vreme a fost în Antiohia sinodul episcopilor Răsăritului, care se adunaseră pentru sfinţirea bisericii pe care marele Constantin a început a o zidi şi a săvârşit-o Constanţiu, fiul lui, iar atunci se făcea sfinţirea; pentru care pricină s-au adunat acolo toţi episcopii de

la Răsărit, între care erau mulţi arieni. Aceia cu ajutorul împăratului, adunând vicleanul lor sobor, iarăşi au judecat pe Sfântul Atanasie, care era atunci în Apus, şi au trimis la papa Iuliu, în Roma, scrisori cu clevetiri asupra lui Atanasie, pornind pe papa ca să-l judece şi el. Iar la Alexandria, în locul lui Atanasie, mai întâi au ales pe Eusebiu din Emesa, bărbat învăţat, dar acela n-a voit, ştiind ce fel de râvnă are poporul Alexandriei pentru păstorul său, Atanasie.

Apoi au pus în scaunul acela pe Grigorie din Capadocia, arian răucredincios, care, neajungând în Alexandria, l-a întâmpinat de la Roma Atanasie; pentru că papa Iuliu cercetând cu de-amănuntul clevetirile cele puse asupra lui Atanasie şi cunoscând că sunt mincinoase, a lăsat pe Atanasie la scaunul lui, cu scrisorile sale, prin care ameninţa foarte tare pe cei care au îndrăznit a-l alunga. Deci a fost primit sfântul cu bucurie mare de dreptcredincioşii Alexandriei.

Iar potrivnicii înştiinţându-se despre aceea – fiindcă acum murise povăţuitorul lor, Eusebiu al Nicomidiei –, s-au tulburat foarte şi îndată au îndemnat pe împărat să trimită oaste cu Grigorie din Capadocia, ca să-l pună în scaun. Deci împăratul a trimis cu acel eretic Grigorie, ales de eretici, pe un voievod cu numele de Sirian, cu mulţime de soldaţi înarmaţi, poruncindu-i să omoare pe Atanasie, iar lui Grigorie să-i dea episcopia.

Deci pe când în sobornicească biserică din Alexandria se săvârşea slujba cea de toată noaptea, fiind praznic şi tot credinciosul popor cu păstorul său Atanasie priveghind în biserică şi cântând, a venit Sirian voievodul, cu ostaşi înarmaţi ca la război; şi înconjurând biserica, a cruţat pe popor, vrând numai pe Atanasie a-l căuta spre ucidere. Dar Dumnezeu acoperindu-l, s-a tăinuit prin popor şi a ieşit din biserică şi trecând prin învălmăşeală, fiind noapte, a scăpat ca peştele din mijlocul mrejei şi s-a întors iarăşi la Roma. Iar răucredinciosul Grigorie, luând scaunul Alexandriei ca un răpitor, s-a făcut tulburare cumplită în popor, care a ars o biserică ce se numea a lui Dionisie.

Iar Sfântul Atanasie a petrecut în Roma trei ani, cinstit fiind foarte mult de împărat şi de către papa Iuliu. Şi acolo avea prieten pe Sfântul Pavel, arhiepiscopul Constantinopolului, care la fel era izgonit de pe scaun de către păgâni. Apoi, prin sfatul împăraţilor Constanţiu şi Constans, s-a făcut sobor de către episcopii Răsăritului şi ai Apusului în Sardica (Sofia, anul 343), despre mărturisirea credinţei, precum şi despre Atanasie şi Pavel. Şi erau acolo episcopi din Apus mai mult de trei sute, iar din Răsărit mai mult de şapte zeci,

între care se afla şi cel mai înainte pomenit, adică Ishiran, care în vreme aceea era episcop al Mariotului.

De aceea, episcopii care se adunaseră din Asia, nici nu voiau să se vadă cu cei din Apus, până nu vor goni din soborul lor pe Atanasie şi pe Pavel, iar cei din Apus nici nu voiau să audă de cuvintele lor. Deci s-au dus îndată cei din Răsărit în ţara lor şi ajungând la Filipopol, cetatea Traciei, acolo au adunat soborul lor, sau mai bine zis vicleana adunare, şi au dat anatemei pe faţă cuvântul „de o fiinţă" – o, răbdarea Ta, Hristoase Împărate! –, adică au blestemat mărturisirea celor ce zic că Fiul este de o fiinţă cu Tatăl. Apoi acea păgânătate a lor au trimis-o pretutindeni, celor care erau sub ascultarea lor.

Despre acestea înştiinţându-se sfinţii părinţi, care erau în Sardica, mai întâi au dat anatemei acel sobor ereticesc şi de Dumnezeu hulitor, precum şi rău slăvitoarea lui mărturisire; apoi pe clevetitorii lui Atanasie i-au scos din treptele lor, iar hotărârea sfintei credinţe făcută în Niceea întărind-o mai bine, au propovăduit pe Dumnezeu Fiul, că este de o fiinţă cu Dumnezeu Tatăl, în putere şi în dumnezeire.

După toate acestea, Constans, împăratul Apusului, prin scrisorile sale, a rugat pe fratele său Constanţiu, împăratul Răsăritului, ca să poruncească lui Atanasie şi Pavel să se întoarcă la scaunele lor. Iar Constanţiu neprimind întoarcerea lor, împăratul Constans i-a scris înapoi cu cuvinte mai aspre, zicând: „De nu mă vei asculta de voie, atunci chiar şi nevrând tu, voi pune pe fiecare dintr-înşii în scaunul lor, pentru că cu putere şi cu arme voi veni asupra ta".

Atunci împăratul Constanţiu, temându-se de îngrozirea fratelui său, a primit pe Sfântul Pavel, care venise mai înainte, şi la scaunul său cu cinste l-a trimis; iar pe Sfântul Atanasie cu scrisorile sale, l-a chemat la sine de la Roma, şi vorbind cu dânsul, l-a văzut că este bărbat foarte înţelept şi de Dumnezeu insuflat şi s-a mirat de înţelepciunea lui cea mare. Apoi i-a făcut multă cinste, întorcându-l la scaunul lui cu slavă, şi chiar el însuşi l-a petrecut şi a scris către poporul Alexandriei şi către toţi episcopii şi boierii care erau în Egipt, şi către Nestorie augustalie şi către stăpânitorii care erau în Tebaida şi în Libia, ca să-l primească pe Atanasie cu multă cinste şi cucernicie.

Cu acele scrisori împărăteşti întărindu-se fericitul, s-a dus prin Siria, prin Palestina şi apoi în Sfânta Cetate a Ierusalimului, unde a fost primit cu dragoste de preasfinţitul Maxim Mărturisitorul, episcopul

Ierusalimului; şi şi-au spus unul altuia primejdiile şi ispitele care le-au pătimit pentru Hristos. Apoi preasfinţitul patriarh Maxim, chemând pe episcopii Răsăritului, aceia care de frica arienilor s-au învoit la alungarea lui Atanasie, i-a făcut părtaşi cu Atanasie, pentru că i-a dat lui vrednica cinste; iar el cu bucurie le-a iertat toate greşelile.

A venit apoi în Alexandria, la scaunul său, cu multă cinstire, întâmpinându-l tot poporul cu negrăită bucurie; şi adunându-se toţi episcopii şi boierii, la primirea lui, l-au dus înăuntru cu cinste. Aceasta a fost a treia izgonire a Sfântului Atanasie, după celelalte două şi astfel a fost întoarcerea lui la scaun.

Şi după nenumărate osteneli şi dureri, răsuflând puţin, apoi socotind că cealaltă viaţă a sa o va petrece în odihnă, s-au ridicat asupra lui iarăşi învăluirile primejdiilor cumplite; căci atunci când păgânul Magnenţiu, voievodul oştilor Romei, s-a sfătuit cu cei de un gând ai săi şi a ucis pe dreptcredinciosul împărat Constans, stăpânul său (anul 350), atunci arienii au ridicat iarăşi cornul lor şi au pornit război cumplit asupra Bisericii lui Hristos. Deci, iarăşi au început asupra lui Atanasie a porni bântuielile, prigonirile şi răutatea cea veche; iarăşi au ieşit împărăteştile porunci şi îngrozirile; iarăşi au început fugile lui Atanasie, înfricoşările pe uscat şi pe mare. Pentru că cel mai sus pomenit Grigorie din Capadocia, care mai înainte se alesese de arieni la scaun în locul lui Atanasie, venind în Alexandria, a cutremurat Egiptul, a mişcat Palestina şi a umplut tot Răsăritul de tulburări; apoi au fost alungaţi luminătorii lumii de la scaunele lor: Sfântul Maxim din Ierusalim şi Sfântul Pavel din Constantinopol.

Iar în Alexandria, cele ce s-au făcut, singur Sfântul Atanasie le spune astfel: „Au venit unii din Alexandria, căutând să ne ucidă şi cele de acum au fost mai amare decât cele dintâi; pentru că oastea a înconjurat biserica deodată şi, în loc de rugăciuni, erau strigări, răcnete şi tulburări". Acestea au fost în sfintele 40 de zile, apoi intrând Grigorie din Capadocia, pe care-l trimiseseră macedonienii şi arienii, şi-a împlinit răutatea cu care fusese însărcinat de cei ce l-au trimis; pentru că după săptămâna Sfintelor Paşti, fecioarele erau aruncate în închisori, episcopii erau legaţi şi purtaţi de ostaşi, casele sărmanilor şi ale văduvelor se jefuiau şi se făcea în cetate război desăvârşit: creştinii ieşeau noaptea din cetate, bisericile se pecetluiau şi clericii se primejduiau pentru fraţii lor. Toate acestea erau cu adevărat cumplite, dar după aceea, s-au făcut altele şi mai cumplite.

Pentru că, după sfintele 50 de zile, poporul postind, a ieşit la mormântul Sfântului Mucenic Petru, ca să se roage, căci toţi fugeau

de Grigorie şi de împărtăşirea lui. Deci, înştiinţându-se preavicleanul acela despre aceasta, a îndemnat asupra lor pe generalul Sebastian, care era maniheu cu credinţa; iar el cu mulţime de ostaşi, purtând săbii, arcuri şi săgeţi, s-a repezit în biserică, năvălind asupra poporului; dar a găsit puţini rugându-se, căci cei mai mulţi se duseseră, fiindcă se întârziase vremea.

Iar celor ce erau în biserică, acelora le-a făcut mai cumplită muncire: că aprinzând un foc mare şi punând pe fecioare lângă foc, le silea să mărturisească că sunt de credinţa lui Arie şi după ce n-a putut să le silească pe acestea, căci le-a văzut cu totul nebăgătoare de seamă de foc şi de îngroziri, şi fiind nebiruite în dreapta lor credinţă, le-a dezbrăcat, apoi a poruncit să le bată fără cruţare, iar feţele lor le-a zdrobit cu rănile, încât după multă vreme, abia au putut fi cunoscute de ai lor. Iar pe nişte bărbaţi, 40 la număr, i-a chinuit cu o chinuire nouă, pentru că, tăind toiege de finic, cu ghimpi ascuţiţi, aşa le-a jupuit spatele, încât trupurile unora le tăia cu ghimpii cei înfipţi. Iar alţii nesuferind durerile, au murit de răni. Apoi pe toate fecioarele, mai ales pe cele ce le-au chinuit, le-au trimis la surghiun în marele Oasim, iar trupurile cele moarte ale creştinilor dreptcredincioşi ucişi n-au lăsat să le ia ai lor, ci ostaşii le-au ascuns într-un loc, socotind în acest chip să se ascundă sălbăticia lor atât de mare. Aşa au făcut cei înşelaţi cu mintea şi nebuni; iar cei dreptcredincioşi bucurându-se de pătimitorii lor şi de mărturisirea lor cea tare, dar tânguindu-se de trupurile lor cele neştiute, s-a vădit mai mult păgânătatea şi sălbăticia chinuitorilor.

După aceasta au trimis în surghiun pe episcopii din Egipt şi din Libia: pe Amonie, Mon, Gaie, Filon, Ermi, Paulin, Psinosir, Nilamon, Agaton, Agamfon, Marcu şi alt Amonie şi Marcu, Dracontie, Adelfie, Agatinodor; iar pe preoţii Ierax, Dioscor şi alţii, atât de mult îi chinuiau cu amar, încât unii au murit pe drumuri, alţii în surghiun. Deci, au osândit la veşnic surghiun mai mult de 30 de episcopi, căci sârguinţa lor era ca a lui Ahab, de ar fi putut din tot pământul să scoată şi să piardă adevărul. Acestea însuşi marele Atanasie singur scriindu-le, a înştiinţat despre fuga sa, iar celelalte le va spune povestirea care va urma.

Constanţiu împăratul, după moartea fratelui său, împăratul Constans, biruind pe Magnenţiu, stăpânea Răsăritul şi Apusul; şi precum în Răsărit, aşa şi în Apus răspândea erezia arienească, silind pe episcopii apuseni, în toate chipurile, pe unii cu frica, iar pe alţii cu îmbunări, cu daruri şi cu alte înşelăciuni, spre a se învoi cu erezia lui

Arie şi să fie părtaşi la credinţa lor cea rea. Apoi a poruncit ca să se adune sobor în Mediolan, cetatea Italiei, pentru alungarea lui Atanasie, pentru că aşa credea că se va întări erezia, când Atanasie va fi cu totul lepădat şi pierdut dintre cei vii.

De aceea, mulţi au ajuns la un gând cu împăratul, unii de frică, alţii de cinstea împărătească fiind atraşi, iar cei ce erau tari în dreapta credinţă, s-au ferit de soborul acelora. Unul ca acela era Eusebiu, episcopul Vircheliniei, Dionisie al Mediolanului, Rodan al Tolosei, Paulin al Triviriniei şi Luchifer al Calaritiei. Aceştia n-au iscălit alungarea lui Atanasie, socotind că aceasta este lepădarea dreptei credinţe. Pentru aceasta ei au fost trimişi la Arimini, în surghiun; iar toţi ceilalţi episcopi s-au adunat în Mediolan (355) şi au judecat pe Atanasie ca să fie alungat.

Nu este cu necuviinţă ca să povestim aici despre neiscălirea lui Eusebiu şi Dionisie, la soborul cel nedrept. Adunându-se în Mediolan vreo 30 de episcopi arieni şi neaşteptând să vie alţi dreptcredincioşi, au alcătuit singuri soborul, iscălindu-şi numele lor. Iar Dionisie al Mediolanului, care nu era de mult ridicat la rânduiala episcopiei, şi tânăr fiind de ani, a fost silit ca să iscălească la acel sobor. Şi pentru că s-a ruşinat de episcopii cei vechi şi cinstiţi, de aceea a iscălit împreună cu dânşii. După aceasta, dreptcredinciosul Eusebiu al Vircheliniei, cel bătrân de ani, a venit în Mediolan – după ce se săvârşise acel sinod numai cu iscăliturile acelora – şi l-a întrebat pe Dionisie: „Ce se face în acest sinod?" Iar Dionisie spunând că acum s-a săvârşit nedreapta judecată asupra lui Atanasie, a mărturisit cu multă jale şi căinţă greşeala sa, că fiind înşelat, a iscălit alungarea lui Atanasie. Deci l-a mustrat pentru aceasta fericitul Eusebiu, ca un părinte pe fiu, căci Dionisie îl avea pe Eusebiu ca părinte duhovnicesc, întâi pentru bătrâneţile lui şi al doilea pentru că era de mai mulţi ani episcop al Vircheliniei, al cărei loc era mai presus decât al Mediolanului.

Însă văzând Eusebiu pocăinţa lui Dionisie, nu-l lăsa să se mâhnească şi zicea: „Eu ştiu ce să fac pentru ca să se şteargă numele tău din mijlocul lor". Atunci, înştiinţându-se episcopii arieni de venirea lui Eusebiu, l-au chemat în adunarea lor şi i-au arătat judecata cea alcătuită despre lepădarea lui Atanasie cu iscăliturile lor. Deci ei voiau ca şi el să-şi pună numele acolo, iar Eusebiu făcându-se ca şi cum s-ar învoi şi ar iscăli la soborul lor, a luat hârtia şi a citit numele episcopilor care se iscăliseră, şi ajungând la numele lui Dionisie, a strigat ca şi cum se mâhnea, zicând: „Unde voi pune eu

numele meu, sub Dionisie? Nicidecum! Dionisie mai sus decât mine să nu fie! Voi ziceţi că Fiul lui Dumnezeu nu poate să fie asemenea cu Dumnezeu Tatăl, atunci de ce aţi cinstit pe fiul meu mai mult decât pe mine?"

Deci nu voia să se iscălească până ce numele lui Dionisie nu se va şterge din locul cel mai de sus. Deci episcopii arieni dorind foarte mult să aibă iscălitura lui Eusebiu şi vrând ca să-l mângâie, au poruncit ca să fie şters numele lui Dionisie. Şi chiar Dionisie şi-a şters numele de pe hârtie, cu mâna sa, ca şi cum locul cel mai de sus l-ar da bătrânului Eusebiu al Vircheliniei, iar el să se iscălească sub dânsul.

Şi fiind şters numele lui Dionisie, încât nici urmă de literă nu se mai vedea, fericitul Eusebiu s-a lepădat de învoirea cea prefăcută a soborului lor şi a mărturisit adevărul, râzând de arieni şi zicând:

„Nici eu nu mă voi întina cu fărădelegile voastre, nici pe fiul meu Dionisie nu-l voi lăsa să fie părtaş la răutatea voastră, că nu este cu dreptate a iscăli judecată nedreaptă, spre alungarea nevinovatului arhiereu, oprind aceasta legea lui Dumnezeu şi bisericeasca pravilă. Deci, să vă fie tuturor în ştire că Eusebiu şi Dionisie nu vor mai iscăli judecata voastră cea plină de răutate şi de fărădelege. Şi mulţumim lui Dumnezeu, care a izbăvit pe Dionisie din cursa voastră, şi care ne-a dat o pricepere ca aceasta, ca numele lui care era scris rău, în mijlocul numelor voastre, să fie şters".

Văzând arienii cum au râs de ei Eusebiu şi Dionisie, au pus mâna pe ei ca să le facă rău şi, ocărându-i, i-au trimis în surghiun pe amândoi. Şi atâta rău i-au făcut în surghiun fericitului Eusebiu, încât a murit mucenicește. Auzind Sfântul Atanasie de toate acestea şi înştiinţându-se printr-o arătare dumnezeiască cum că ostaşii eparhului cu porunca împărătească vin ca să-l prindă, a ieşit din episcopie în miezul nopţii şi s-a ascuns la o oarecare fecioară îmbunătăţită, care era sfinţită lui Dumnezeu şi adevărată roabă a lui Hristos. (Zic unii cum că aceasta ar fi fost Sfânta Sinclitichia, pomenită la 5 ianuarie).

Deci, s-a tăinuit până la sfârşitul împăratului Constanţiu şi nu ştia nimeni de dânsul decât numai Dumnezeu şi acea sfântă fecioară, iar cărţile ce-i trebuiau lui împrumutându-le de la alţii, i le aducea ea. Acolo petrecând sfântul, a scris multe scrisori contra ereticilor. Iar poporul Alexandriei căuta pe Sfântul Atanasie, păstorul lor, bătând pretutindeni locurile, pentru că se mâhneau după dânsul şi cu atâta nevoinţă îl căutau, încât fiecare şi-ar fi pus sufletul pentru a-l afla.

Şi era Sfânta Biserică cuprinsă de multă tânguire, pentru că eresul lui Arie se întărise nu numai la Răsărit, ci şi la Apus. Şi erau izgoniţi de pe scaunele lor, cu împărătească poruncă, în Italia şi în tot Apusul, episcopii aceia care nu au voit să iscălească cum că Fiul nu este de o fiinţă cu Tatăl. În acea vreme a fost izgonit pentru dreapta credinţă şi cel între sfinţi Liberiu papa, care luase scaunul Romei după fericitul Iuliu, moştenitorul Sfântului Silvestru, iar în locul lui s-a ridicat un oarecare Felix dintre eretici.

Astfel, o vreme îndelungată strâmtorându-se şi chinuindu-se pretutindeni Sfânta Biserică de către eretici, a sosit sfârşitul împăratului Constanţiu, care fiind între Capadocia şi Cilicia, în locul ce se numea izvoarele Mopsiei, acolo s-a lipsit de viaţă şi de împărăţie. La fel a ajuns judecata lui Dumnezeu şi pe Grigore, acel mincinos episcop al Alexandriei, pus de eretici, şi a pierit ticălosul cu mare vâlvă, fiind ucis de poporul elinesc, făcându-se tulburare pentru un loc oarecare elinesc, care era în Alexandria, şi pe care el a vrut să-l ia.

Şi venind la împărăţie Iulian, după Constanţiu, şi toate rânduielile şi legile lui Constanţiu sârguindu-se să le răstoarne şi scăpând de izgonire pe toţi, s-a înştiinţat despre aceasta Atanasie, care se temea ca nu şi pe Iulian să-l înşele arienii cu păgânătatea lor; pentru că încă nu se arătase depărtarea lui Iulian şi desăvârşita lui lepădare de Hristos. Deci, fiind noapte, a ieşit Sfântul Atanasie din casa fecioarei, în care se ascunsese, şi s-a dus în mijlocul Bisericii Alexandriei. Atunci mare bucurie s-a pricinuit celor dreptcredincioşi, căci s-au adunat de pretutindeni ca să-l vadă, clericii şi cetăţenii, iar tot poporul privea la dânsul cu mulţumire şi cu dragoste îl cuprindea. Apoi, prin venirea lui, umplându-se de îndrăzneală, îndată pe toţi arienii i-au izgonit din Alexandria; iar cetatea s-a încredinţat lui Atanasie, păstorul şi învăţătorul lor.

După aceasta, Iulian cel fără de lege, care mai înainte în taină s-a lepădat de Hristos, acum s-a arătat pe faţă, pentru că întărindu-se la împărăţie, s-a lepădat de Hristos şi înaintea tuturor a hulit sfântul Lui nume, apoi s-a închinat idolilor, şi deschizând pretutindeni templele, a poruncit să se aducă jertfe necurate zeilor. Şi erau atunci pretutindeni capişti cu putoare şi fum, ardere de animale şi sânge, pentru care lucru fiind mustrat de stâlpii cei mari şi învăţătorii bisericeşti, a ridicat asupra Bisericii cumplită prigonire, iar la început asupra Sfântului Atanasie, pentru că Iulian sfătuindu-se cu cei de un gând cu sine şi întrebând pe înţelepţii vrăjitori, fermecătorii şi

descântătorii lui, cum le-ar fi cu putinţă ca să piardă lumea şi creştinătatea, s-a hotărât de toţi ca Atanasie să fie ridicat şi pierdut de pe pământ. Pentru că ei ziceau: „De se va dărâma temelia, apoi cu înlesnire şi cealaltă parte a credinţei creştineşti se va risipi".

De aceea, iarăşi s-a făcut judecată nedreaptă asupra lui Atanasie, iarăşi s-a trimis oaste în Alexandria, iarăşi s-a tulburat cetatea şi era înconjurată biserica de mâna celor înarmaţi, iar pe Atanasie îl căutau spre ucidere. Atunci sfântul iarăşi fiind acoperit de Dumnezeu şi trecând prin mijlocul lor, a scăpat din mâinile celor ce-l căutau; apoi noaptea s-a dus la râul Nil şi urcându-se într-o corabie ce mergea în Tebaida, l-au ajuns tovarăşii lui şi cu lacrimi îi ziceau: „Unde te duci iarăşi de la noi, părinte? Cui ne laşi pe noi, ca pe nişte oi ce n-au păstor?" Iar sfântul a răspuns către dânşii: „Nu plângeţi, fiilor, căci această tulburare pe care o vedem, degrabă va înceta". Acestea zicându-le, s-a dus în calea sa.

Şi venea degrabă în urma lui un voievod, căruia i se poruncise de tiranul că unde va ajunge pe Atanasie, acolo să-l ucidă. Iar unul din cei ce erau cu Atanasie văzând de departe pe voievodul acela în urma lor, plutind cu corabia, şi cunoscându-l bine, îndemna pe vâslaşii săi să vâslească repede, ca să scape de cei ce-i prigoneau. Iar Sfântul Atanasie aşteptând puţin şi cunoscând ceea ce era să fie, a poruncit vâslaşilor să întoarcă corabia iarăşi spre Alexandria. Dar ei îndoindu-se, le-a poruncit din nou să îndrăznească; deci, întorcând cârma şi corabia drept spre Alexandria, plutea în preajma prigonitorilor. Şi când voievodul era aproape, barbarii având ochii întunecaţi ca o ceaţă, nu vedeau şi pluteau alături. Iar Atanasie întrebă: „Pe cine căutaţi?" Ei răspunseră: „Pe Atanasie îl căutăm. Nu l-aţi văzut pe el undeva?" Iar el le-a zis: „Puţin mai înainte de voi a trecut plutind cu o corabie, şi părea că fuge de un prigonitor al lui. Goniţi şi-l veţi ajunge". Şi aşa sfântul a scăpat din mâinile ucigaşilor şi intrând în Alexandria, pe toţi credincioşii i-a umplut de bucurie, însă s-a ascuns până la moartea lui Iulian.

Şi pierind degrabă acel împărat urât de Dumnezeu, a venit după dânsul Iovian (363–364), creştin dreptcredincios; şi atunci Sfântul Atanasie fără temere a şezut pe scaunul său, cârmuind Biserica. Dar şi Iovian la împărăţie n-a zăbovit, pentru că numai şapte luni împărăţind, a murit în Galatia şi s-a suit pe tron Valens (364–378), care era vătămat cu păgânătatea. Deci au început iarăşi primejdiile asupra Bisericii, pentru că acel răucredincios împărat, luând stăpânirea, nu se îngrijea pentru pacea cea de obşte, nici de rânduiala

oştilor, nici de biruirea vrăjmaşilor, ci îndată a început a se sârgui cum ar înmulţi şi ar întări eresul arian. Deci gonea de pe scaunele lor pe arhiereii cei credincioşi, care nu se învoiau cu păgânătatea lui.

Atunci a izgonit mai întâi pe Sfântul Meletie, arhiepiscopul Antiohiei, apoi şi pe acest mare între pătimitori, adică pe Atanasie, căuta să-l prindă. Deci, când acel război, care prigonea şi surpa Biserica lui Hristos pretutindeni, a venit în Alexandria şi cu porunca eparhului voiau să-l prindă pe Sfântul Atanasie, fericitul acesta a ieşit în taină din cetate şi ascunzându-se într-un mormânt, patru luni a şezut acolo, neştiind nimeni de dânsul. Atunci toată Alexandria mâhnindu-se şi tânguindu-se după Sfântul Atanasie, s-a umplut de multă tulburare, căci cu atât de multe şi atât de mari necazuri erau necăjiţi de împăraţii lor, încât voiau să se despartă de Valens şi ridicau arme ca să pornească război.

Înştiinţându-se de aceasta împăratul şi temându-se de a lor îndrăzneală şi de războiul cel dintre dânşii, a poruncit, chiar şi nevrând, ca Atanasie să-şi aibă fără frică scaunul său. Astfel Sfântul Atanasie, bătrânul ostaş al lui Hristos, după ostenelile cele lungi şi după nevoinţele cele multe pentru dreapta credinţă şi după atâtea izgoniri, acum vieţuind puţină vreme în linişte şi pace pe scaunul său, s-a odihnit întru Domnul şi s-a dus către părinţii săi, către patriarhi, către prooroci, către apostoli, către mucenici şi către mărturisitori; căci s-a nevoit ca ei pe pământ.

El a fost episcop 46 de ani şi a lăsat după sine moştenitor al scaunului pe fericitul Petru, prietenul său şi părtaşul tuturor primejdiilor sale. Iar el s-a dus ca să ia luminatele cununi şi negrăitele răsplătiri ale bunătăţilor de la Hristos, Domnul său, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, se cuvine slavă şi stăpânire, cinste şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Notă. În această viaţă a Sfântului Atanasie se pomeneşte de Ision, care a continuat eresul lui Meletie. De aceea, trebuie să se ştie cine era acel Meletie. Ca nu cineva să-l socotească că este Meletie, patriarhul Antiohiei (360–381), care a fost dreptcredincios şi sfânt. Căci Sfântul Meletie, patriarhul Antiohiei, cu mulţi ani mai pe urmă a fost după acel eretic Meletie, care a fost episcop la Licopolis, în Egipt, şi în vremea prigonirii a jertfit idolilor. Pentru aceasta a fost scos mai pe urmă de Sfântul Petru, arhiepiscopul Alexandriei, din rânduiala sa, pentru că el, alcătuind dogme potrivnice credinţei celei drepte, pe mulţi i-a atras după sine. Ucenicii lui, în loc de creştini, se numeau „meletieni", căci ereticul Meletie cu ucenicii săi ajuta arienilor. Pentru acel Meletie scrie Socrate Scolasticul, în cartea I, cap. III.

LUNA IANUARIE

ZIUA A NOUĂSPREZECEA

CUVIOSUL MACARIE EGIPTEANUL[1]

Patria acestui cuvios Macarie era Egiptul, iar satul său se numea Ptinapar. Părinţii lui erau de un nume cu cei mai vechi dintre sfinţi, strămoşii Avraam şi Sarra, pentru că Avraam era numele tatălui lui Macarie, având treapta de preot, şi maica lui se numea Sarra. Iar de vreme ce erau neroditori, se depărtaseră de patul însoţirii, petrecând ani destui neamestecaţi cu trupul, dar împreunaţi cu duhul.

Ei îşi înfrumuseţau viaţa cu înfrânarea şi cu postul, cu rugăciunile şi cu privegherea, cu milosteniile şi cu primirea de străini şi cu multe alte fapte bune. Dar făcându-se prin voia lui Dumnezeu năvălirea neaşteptată a barbarilor asupra Egiptului, şi averile lor răpindu-se de mâinile acelora, au sărăcit foarte mult şi se gândeau să iasă din patria lor.

Iar într-o noapte, dormind Avraam, tatăl lui, i s-a arătat sfântul patriarh Avraam, cinstit la vedere şi luminat cu frumuseţe, strălucindu-i hainele ca soarele. Deci acela mângâindu-l şi zicându-i să aibă nădejde spre Domnul, l-a sfătuit ca să nu se depărteze cu totul de părţile Egiptului, ci să se mute numai în satul ce se numeşte Ptinapar, care este în hotarele Egiptului, şi să nu se lipsească de unirea cu soţia lui, de vreme ce, zicea Sfântul Avraam: „Dumnezeu voieşte să vă binecuvânteze cu rod fericit, precum m-a binecuvântat şi pe mine, care eram străin în pământul Canaan, dându-mi fiu la bătrâneţe". Iar preotul Avraam deşteptându-se din somn, a spus soţiei sale Sarra vedenia sa. Şi amândoi au dat laudă lui Dumnezeu; apoi nezăbovind, s-au mutat în satul Ptinapar. Nu era departe acel sat de

[1] Acest Sfânt Macarie a scris o carte cu podoabe duhovniceşti, foarte folositoare celor ce vor să se mântuiască, care cuprinde în sine 50 de cuvântări sau omilii.

pustia Nitriei, şi, precum se vede, dumnezeiasca rânduială a mutat acolo pe părinţii lui Macarie, ca astfel fiul lor care avea să se nască, să iubească mai cu înlesnire viaţa pustnicească.

Şi petrecând Avraam cu soţia sa în satul Ptinapar, s-a întâmplat că s-a îmbolnăvit rău şi aştepta să moară. Dar, într-o noapte, zăcând pe patul durerii şi adormind puţin, a avut o vedenie în acest fel: I se părea că vede pe îngerul lui Dumnezeu ieşind din altar, apropiindu-se de dânsul şi zicându-i: „Avraame, Avraame, scoală-te de pe patul tău". Iar el i-a răspuns: „Sunt bolnav, Doamne, şi nu pot să mă scol". Iar îngerul luându-l de mână, cu veselie zicea către dânsul, cu glas blând: „Dumnezeu te-a miluit. El a izgonit boala de la tine şi-ţi dăruieşte binecuvântarea Sa, pentru că femeia ta Sarra va naşte un fiu, numit cu numele «fericirii», care va fi locaşul Sfântului Duh şi îngereşte pe pământ va vieţui şi printr-însul mulţi se vor duce la Dumnezeu".

Într-această vedenie bolnavul deşteptându-se, îndată a simţit că este cu totul sănătos, şi sculându-se, umbla plin de frică şi de bucurie; iar toate cele văzute şi grăite de înger în vedenie le-a spus soţiei sale Sarra.

Apoi cum că acea vedenie era adevărată, îl încredinţa schimbarea lui dintr-o dată din durerea cea mare întru desăvârşita sănătate. Şi împreună au mulţumit lui Dumnezeu, preamilostivului şi de bine dătătorului său. După aceasta, Sarra a zămislit la bătrâneţe şi venind vremea a născut un fiu de parte bărbătească şi i-au pus numele Macarie, care se tâlcuieşte „fericit" şi l-au luminat pe el cu Sfântul Botez.

Şi venind copilul în vârstă desăvârşită şi dumnezeieştile cărţi bine deprinzându-le, părinţii lui, ca şi cum uitaseră sfătuirea îngerească din vedenia cea despre dânsul, au voit ca să-l însoţească cu femeie chiar şi nevrând; dar el cu totul se lepăda, dorind să se însoţească cu nestricăcioasa Mireasă, adică cu viaţa cea fericită. Însă fiind silit, s-a supus la părinteasca voie, punând bun sfat în minte.

Şi săvârşindu-se ospăţul cel de nuntă, tânărul Macarie fiind dus în casă, s-a prefăcut că e bolnav ca şi cum îi venise deodată rău, şi neatingându-se de a sa mireasă, a ieşit curat din casă, ridicându-şi către Dumnezeu ochii inimii şi către El punându-şi nădejdea, căci către El se şi ruga cu putere, ca să-i ajute degrabă spre a putea să se dezlege de viaţa lumească şi să se facă monah.

Iar într-una din zile, s-a întâmplat unora din ai lor ca să meargă la Muntele Nitriei, ca să aducă de acolo nitru (adică silitră); pentru că acolo se află multă de aceasta şi de aceea muntele se numeşte Nitria.

Deci a mers cu dânşii şi Macarie, după porunca părinţilor săi, şi venind la iezerul Nitriei, s-a abătut puţin din cale, vrând să se odihnească. Apoi a adormit şi în vis i se părea că vede un bărbat minunat, strălucind cu lumina şi zicând către dânsul: „Vezi, Macarie, aceste locuri pustii, priveşte-le, pentru că se cade ţie ca în aceste pustietăţi să te sălăşluieşti". După vedenia aceasta, Macarie deştep-tându-se, gândea la cele ce i s-au zis de către cel văzut şi nu pricepea ce să fie; pentru că într-acea vreme încă nu erau vieţuitori în pustie, afară de marele Antonie şi în alt loc în pustia cea mai dinăuntru era Pavel Tebeul, neştiut de nimeni.

Deci, a treia zi, întorcându-se din Nitria acasă, a aflat pe mireasa sa bolnavă de friguri, şi fiind aproape de sfârşit, a şi murit înaintea ochilor lui şi întru feciorie curată s-a dus la veşnica viaţă. Iar Macarie s-a încredinţat lui Dumnezeu şi se gândea la a sa moarte, zicând în sine: „Macarie, ia aminte şi te îngrijeşte pentru sufletul tău, pentru că se cade şi ţie ca, după puţină vreme, să laşi viaţa aceasta".

Şi puteai să vezi pe Macarie neîngrijindu-se de nimic pământesc, căci era pururea în casa Domnului, nevoindu-se cu citirea dumnezeieştilor cărţi. Iar părinţii văzându-i o viaţă ca aceea, nu mai îndrăzneau să pomenească de nume femeiesc înaintea feţei lui, ci se bucurau de curăţia vieţii lui. Şi îmbătrânind foarte Avraam, tatăl lui, şi căzând în boală, era lipsit de vedere, din cauza bătrâneţii şi a bolii, de aceea îi slujea fericitul Macarie cu osârdie şi cu dragoste; apoi s-a mutat din viaţă bătrânul plin de zile şi s-a dus către părinţii săi.

Şi trecând şase luni după mutarea tatălui său, Avraam, s-a sfârşit întru Domnul şi Sarra, maica lui Macarie. Iar el dând pe părinţii săi obişnuitei îngropări creştineşti, era acum liber de toate şi a împărţit toate cele rămase de la părinţi la cei ce aveau nevoie de ajutor. Dar era mâhnit că nu avea cui să-şi descopere tainele inimii sale şi să afle sfat bun, unde să se ducă şi de cine să fie povăţuit la viaţa cea plăcută lui Dumnezeu şi se ruga Lui cu osârdie să-i trimită un povăţuitor bun, care ar putea să-i arate calea mântuirii.

Apoi sosind pomenirea unuia din sfinţi, căruia după obiceiul părinţilor săi, voia să-i săvârşească praznicul, el a gătit prânz nu numai pentru vecini, dar mai ales pentru cei săraci şi scăpătaţi. Atunci, stând în biserică la cântare, a văzut un monah bătrân intrând în biserică, cărunt la păr, având barbă până la brâu, galben la faţă de pustnicie, foarte cinstit la vedere şi al cărui chip dinăuntru, adică al sufletului, era înfrumuseţat cu podoabele faptelor bune.

Monahul nu era departe de satul acela, şi îşi avea chilia sa pustnicească la un loc liniştit, nearătându-se la nimeni; iar într-acea

vreme, Dumnezeu rânduind aşa, monahul a venit la biserica ce era în sat, pentru împărtăşirea cu preacuratele Taine. Pe acest monah l-a rugat Macarie ca, după săvârşirea dumnezeieştii Liturghii, să intre în casa lui, la masa cea de obşte; iar după masă şi după ospătarea de ajuns a tuturor, ducându-se fiecare la locul său, Macarie a oprit puţin pe monah şi, luându-l de-o parte, a căzut la picioarele lui şi i-a zis: „Să nu mă opreşti ca dimineaţă să vin la sfinţia ta, pentru că voiesc să te am sfetnic bun în viaţa mea". Bătrânul i-a răspuns: „Să vii, fiule, când vei voi". Şi a plecat.

A doua zi s-a dus Macarie la bătrân şi i-a spus toate tainele inimii sale, cum doreşte cu toată osârdia să slujească Domnului, şi a rugat pe bătrân să-l povăţuiască ce se cade să facă. Iar bătrânul l-a ţinut în ziua aceea la el cu vorbe folositoare de suflet, şi apunând soarele, i-a dat puţină pâine cu sare, apoi i-a zis să se odihnească. Şi stând singur la rugăciune şi avându-şi mintea sus, fiind noapte adâncă, s-a făcut o vedenie şi a văzut un sobor de monahi cu chipuri albe şi având aripi, care înconjurând pe Macarie, ziceau: „Scoală-te, Macarie, şi începe slujba cea poruncită de la Dumnezeu. Nu aştepta altă vreme, că bărbatul leneş nu se luptă cu isteţime, iar cel sârguitor răpeşte preţul celui leneş".

Văzând acestea dumnezeiescul bătrân, dimineaţa le-a spus lui Macarie şi liberându-l, i-a zis: „Fiule, ceea ce voieşti să faci, fă mai degrabă, că te cheamă Dumnezeu pentru mântuirea multora; de aceea, de acum să nu te leneveşti la lucrurile cele plăcute lui Dumnezeu". Deci, învăţându-l mult despre rugăciune, priveghere şi post, l-a liberat cu pace. Iar Fericitul Macarie întorcându-se acasă, a împărţit la săraci toate ale sale, nelăsând nimic pentru trebuinţa sa.

Şi după puţine zile, liberându-se de toate grijile vieţii şi rămânând singur ca un sărac, s-a dus iarăşi la bătrân, dându-se cu totul Domnului pentru slujirea cea bună. Iar bătrânul primind cu dragoste pe dumnezeiescul tânăr Macarie şi arătându-i începuturile vieţii monahiceşti celei liniştitoare şi învăţându-l a împleti coşniţe, lucru cuviincios mâinilor monahilor, i-a făcut chilie în alt loc, nu departe de el, pentru că acel părinte dorea să vieţuiască singur în numele lui Dumnezeu. Şi a dus în acea chilie pe ucenic, dându-i cuviincioasele porunci despre rugăciune, despre hrană, şi despre lucrul mâinilor.

Astfel fericitul Macarie a început în numele lui Dumnezeu a alerga pe calea cea sfântă a vieţii monahiceşti. Şi sporind din zi în zi în legea Domnului, s-a întâmplat după câtăva vreme că a venit în

satul acela episcopul părţilor acelora şi aflând despre fericitul Macarie de la locuitorii satului, l-a chemat la el şi cu sila l-a făcut cleric la biserica aceea, deşi era încă tânăr. Dar nu după multe zile supărându-se Macarie de slujirea aceasta prin care i se tulbura liniştea, a fugit de acolo şi s-a sălăşluit într-un sat oarecare. Şi venind la dânsul un om neînvăţat, dar cucernic, îi slujea luând lucrul mâinilor lui şi vânzându-l, şi îi aducea hrană. Dar diavolul nesuferind a se vedea învins de monahul cel tânăr, se înarma asupra lui şi lupta cu multe feluri de meşteşuguri, aducându-i uneori necuviincioase gânduri, iar alteori năvălind asupra lui prin năluciri şi înfricoşări; pentru că priveghind el în rugăciunea de noapte, diavolul cutremura casa din temelie, iar alteori închipuindu-se în şarpe şi târându-se pe pământ, se repezea asupra lui. Iar fericitul Macarie îngrădindu-se cu rugăciunea şi cu semnul Sfintei Cruci, socotea întru nimic meşteşugirile lui, grăind ca David: *Nu mă voi teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua şi de lucrul ce umblă în întuneric.*

Deci, neputând vicleanul să biruiască pe cel nebiruit, a aflat asupra lui o meşteşugire ca aceasta: Un bărbat din locuitorii satului aceluia avea o fiică, pe care un tânăr i-o cerea spre legiuită însoţire; dar fiindcă era sărac şi neînvăţat, de aceea părinţii se lepădau de tânărul acela, nevrând să dea pe fiica lor după dânsul. Dar fecioara iubea pe tânăr şi aprinzându-se de asemenea cu dragoste, s-au unit în taină şi s-a aflat fecioara având în pântece. Deci întrebând ea pe acel tânăr ce răspuns ar putea să dea părinţilor, acela, având înlăuntru pe învăţătorul răutăţii, i-a zis: „Spune că sihastrul acela ţi-a făcut aceasta".

Iar ea ascultând sfatul vicleanului, şi-a ascuţit limba sa de şarpe asupra nevinovatului monah. Căci când au cunoscut părinţii că fecioara este însărcinată, bătând-o, au început a o întreba: „Cu cine ai căzut în păcat?" Ea a răspuns: „Cu sihastrul vostru, pe care-l socotiţi că este sfânt; căci odată, aflându-mă afară din sat şi apropiindu-mă de locul unde petrece el, m-a întâmpinat în cale şi mi-a făcut silă, iar eu de ruşine şi de frică, nu l-am spus la nimeni până acum".

De aceste cuvinte ca de nişte săgeţi fiind loviţi părinţii şi rudeniile ei, au pornit cu toţii asupra sfântului şi au alergat la chilia lui, umplând văzduhul de strigare şi de cuvinte dosăditoare; apoi scoţându-l din chilie, l-au bătut mai multă vreme şi l-au dus cu dânşii în sat. Şi aducând multe vase lepădate, ulcele înnegrite, toarte de ulcioare, şi legându-le într-o funie, le-au spânzurat de grumajii lui şi-l purtau prin sat cu negrăită batjocură, bătându-l, împingându-l,

trăgându-l de păr, călcându-l cu picioarele şi strigând: „Acest monah a necinstit pe fecioara noastră; apucaţi-l toţi şi bateţi-l".

Şi s-a întâmplat că trecea pe acolo un cinstit bărbat, care văzând ceea ce se făcea, a zis celor ce-l băteau: „Până când veţi bate fără de vină pe străinul monah, neştiind dacă lucrul este adevărat? Pentru că socotesc că este năpastă, iar nu lucru adevărat". Dar aceia nu-l ascultau şi îşi arătau răutatea lor. Iar iubitorul de Hristos, cel ce pentru Dumnezeu slujea pe Macarie, mergând în urma celui purtat astfel, se ruşina, plângea şi nu putea să-l apere şi să scoată pe Macarie din mâinile celor care îl înconjuraseră ca nişte câini. Apoi, aceia întorcându-se către slujitorul său, se porneau cu dosădiri şi cu ocări, zicându-i: „Sihastrul căruia îi slujeşti, iată ce a făcut!"

Şi l-au bătut pe Macarie cu beţele, până ce şi-au săturat mânia şi iuţimea şi se tăvălea pe cale aproape mort. Iar părinţii acelei fete ziceau: „Să nu-l lăsăm până ce nu ne va da chezaş, că va hrăni pe fecioara noastră, pe care a îngreunat-o". Iar Macarie abia fiind viu, a zis către slujitorul său: „Fii chezaş pentru mine, omule".

Iar acesta gata fiind să moară pentru dânsul, s-a obligat astfel; şi luând pe Macarie, abia a putut să-l ducă la chilia lui, neputând să meargă de bătăile cele cumplite. După aceasta tămăduindu-se puţin a început a se nevoi la lucru, zicând în sine: „Macarie, ai femeie şi copii, deci nevoie îţi este ca ziua şi noaptea să lucrezi, ca să-i hrăneşti". Şi lucrând coşniţe, le vindea prin mâna slujitorului şi preţul ce-l lua îl trimitea fecioarei pentru hrană.

Apoi, venind ziua să nască ea, a ajuns-o dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru că a grăit fărădelege asupra dreptului, şi nu putea să nască. Pentru aceea a pătimit multe zile şi nopţi, cu amar strigând de durerea cea mare, de vreme ce nu putea să iasă dintr-însa pruncul. Încă şi pe părinţii ei îi durea inima văzând-o într-o suferinţă ca aceea şi nepricepându-se, ziceau: „Ce să fie aceasta?" Iar ea atunci, chiar nevrând, a spus adevărul, strigând: „Amar mie, ticăloasa, care sunt vrednică de mii de morţi, căci asupra dreptului acestuia am adus clevetire şi am minţit că este vinovatul stricăciunii mele, iar el este nevinovat, căci tânărul care a voit să mă ia, acela mi-a făcut acestea".

Deci auzind aceasta părinţii şi toţi vecinii, au rămas uimiţi, pentru că a venit asupra lor ruşine şi frică, căci pe robul lui Dumnezeu, monahul cel nevinovat, l-au chinuit atât de rău, şi au strigat: „Amar nouă! Vai!"

Atunci s-a înştiinţat despre aceasta tot satul şi toţi s-au adunat cu mic cu mare la curtea omului aceluia şi auzeau cele ce se spuneau

despre fecioară şi cum că sihastrul este nevinovat; deci se ocărau singuri, pentru că toţi au pus mâinile cu nemilostivire asupra sfântului. Şi s-au sfătuit cu părinţii fecioarei să meargă la robul lui Dumnezeu şi să cadă cu plângere la picioarele lui, cerându-i iertare; ca nu cumva să-i ajungă mânia lui Dumnezeu pe toţi, pentru chinuirea lui cea fără de vină.

Auzind aceasta slujitorul şi chezaşul lui Macarie, a alergat degrabă la sfânt cu veselie şi i-a zis: „Bucură-te, părinte Macarie, pentru că bună şi luminoasă ni s-a arătat nouă ziua de astăzi, de vreme ce ocara cea dintâi a prefăcut-o Dumnezeu în slavă şi eu de acum voi fi liber de chezăşuire, iar tu te-ai arătat fără patimă, drept şi preaslăvit pătimitor; căci acea femeie nedreaptă, care a adus năpastă asupra ta, şi fiind tu nevinovat te-a clevetit, a ajuns-o judecata lui Dumnezeu şi nu poate să nască, şi a spus cum că nu tu eşti vinovat, ci un oarecare tânăr. Deci toţi locuitorii satului, de la mic până la mare, vor să vină la tine cu pocăinţă, ca să proslăvească pe Dumnezeu pentru întreaga înţelepciune şi răbdarea ta, şi să ceară de la tine iertare, ca să nu vină vreo pedeapsă de la Dumnezeu asupra lor, căci te-au chinuit pe tine".

Auzind acestea smeritul cugetător Macarie, cu greu le-a ascultat, nevrând cinstea şi slava omenească; căci mai cu voie îi era lui necinstea, decât să primească cinste de la oameni. Şi venind noaptea, s-a sculat şi a fugit de acolo şi s-a dus întâi la Muntele Nitriei, unde cândva dormind, a avut vedenia. Acolo a petrecut trei ani într-o peşteră şi s-a dus apoi la Muntele Faran, la marele Antonie, care petrecea pustniceşte în nevoinţă, pentru că auzise de dânsul pe când era în lume, şi dorea să-l vadă.

Şi fiind primit de Cuviosul Antonie cu dragoste, Macarie i s-a făcut ucenic de aproape şi a petrecut la dânsul vreme îndelungată, povăţuindu-se la desăvârşită viaţă întru fapte bune. Şi era următor întru toate părintelui său, de care fiind slobozit în Pustia Schitului la viaţă de sine, a arătat multe nevoinţe şi atât de mult a sporit în viaţa monahicească, încât a întrecut pe ceilalţi fraţi şi era numit de dânşii „tânăr bătrân". Căci în anii tinereţilor sale, a arătat viaţă bătrânească şi se lupta ziua şi noaptea cu diavolii, care uneori la arătare se închipuiau în diferite chipuri şi năluciri, ca nişte ostaşi înarmaţi, călare pe cai, şi alergând la război, şi cu sălbăticie năvălind asupra lui cu chiote, gâlceavă şi cu tulburări fără de număr, voind ca să-l ucidă. Iar uneori în chip nevăzut aduceau gânduri necurate asupra lui şi cu toate meşteşugirile se sileau să clatine şi să dărâme zidul cel întemeiat de Hristos.

Dar nicidecum n-au putut să vatăme pe luptătorul cel care a luat pe Dumnezeu de ajutor, şi zicea ca David: *Aceştia în căruţe şi pe cai, iar eu numele Domnului voi chema, ca aceia împiedicaţi să fie şi să cadă, iar eu întru Dumnezeu voi face putere, şi Acela pe vrăjmaşii mei, pe dracii cei ce mă supără, îi va defăima.*

Într-o noapte, dormind fericitul, l-au împresurat o mulţime de diavoli, deşteptându-l şi zicându-i: „Scoală-te şi cântă cu noi şi nu dormi". Iar cuviosul cunoscând meşteşugirile drăceşti, nu se scula, ci le răspundea lor: *Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, cel gătit tatălui vostru, satanei, şi vouă.* Iar ei au zis: „Hulă aduci asupra noastră, aşa cu dosădire răspunzându-ne nouă".

Grăit-a sfântul: „Care din diavoli scoală pe cineva la slujba lui Dumnezeu sau îl învaţă la fapte bune?" Iar ei grăind multe şi nesuferind ca să fie nebăgaţi în seamă de dânsul, văzând că nu puteau să-l scoale, toţi cu mânie s-au pornit asupra lui şi au început a-l bate. Iar sfântul a strigat: „Hristoase, ajută-mi şi mă izbăveşte de aceştia, că m-au înconjurat ca nişte câini mulţi şi au deschis asupra mea gura lor". Şi îndată mulţimea diavolească a pierit cu sunet.

Iar pe când cuviosul aduna din pustie frunze de finic, ducându-le în chilie spre facerea coşniţelor, l-a întâmpinat diavolul în cale cu o seceră şi voia să-l lovească, dar n-a putut şi i-a zis lui: „Multe nevoi rabd eu de la tine, o, Macarie, căci nu pot să te biruiesc. Că, iată, toate cele ce tu le faci, le fac şi eu: posteşti tu, nici eu nu mănânc; priveghezi tu, nici eu nu dorm deloc. Dar una este cu care mă biruieşti pe mine". Deci i-a zis Macarie: „Care este una aceea?" Răspuns-a diavolul: „Smerenia ta; pentru aceea nu pot să stau împotriva ta".

Şi având Fericitul Macarie 40 de ani de la naşterea sa, a luat de la Dumnezeu darul tămăduirilor şi al proorociei, precum şi stăpânire asupra necuratelor duhuri; apoi s-a învrednicit treptei preoţeşti şi a fost conducător părinţilor celor ce vieţuiau în schit. Iar pentru hrana şi băutura lui cum postea, nu se cuvine a grăi multe; de vreme ce nici între cei mai nepăsători monahi nu se putea afla acolo îmbuibare sau mâncăruri mai bune, pe de o parte pentru lipsa cea mare a celor de trebuinţă, iar pe de alta pentru râvna cea dumnezeiască a multor părinţi care petreceau acolo; căci fiecare urma unul altuia în viaţa cea pustnicească, iar mai ales se sârguiau a se întrece.

Despre alte nevoinţe ale acestui ceresc bărbat se povestea între părinţi cum că neîncetat era întru răpirea minţii către Dumnezeu şi cea mai multă vreme se lipea de Dumnezeu cu mintea decât de

lucrurile lumii aceştia. Apoi cerceta pe părintele şi pe învăţătorul său, Antonie cel Mare, şi de dânsul mult se povăţuia, vorbind cu dânsul cuvinte duhovniceşti. În urmă, s-a învrednicit după fericitul sfârşit al lui Antonie a lua de la cei doi ucenici ai aceluia, ca o bogată moştenire, toiagul cu care îşi sprijinise trupul său neputincios, din cauza bătrâneţilor şi nevoinţelor pustniciei; iar cu toiagul a luat duhul îndoit, precum Elisei l-a luat de la Ilie şi făcea minuni mari, pe care acum este vremea a le povesti.

Un egiptean iubitor de păcate, fiind rănit de pofta păcatului spre o femeie străină, frumoasă la chip, dar neputând s-o plece spre desfrânare, pentru curăţia ei şi pentru cinstea şi dragostea pe care o avea pentru bărbatul său, s-a dus la un fermecător, rugându-l ca ori să facă pe femeia aceea să-l iubească; ori cu farmecele sale să facă pe bărbatul ei ca s-o urască şi s-o gonească. Iar fermecătorul acela a luat multe daruri de la egiptean şi a făcut obişnuitele sale meşteşugiri, sârguindu-se cu multe farmece ca să înşele pe acea femeie curată, spre desfrânare.

Apoi neputând să înduplece mintea ei cea nemişcată spre acea faptă rea, a fermecat ochii celor ce căutau la dânsa. Şi a făcut aşa ca tuturor celor ce o vedeau să li se pară că nu este femeie cu faţă de om, ci iapă, parte femeiască. Deci, intrând bărbatul în casă, când a văzut-o întru asemănare de cal, s-a spăimântat, şi nu pricepea ce este, pentru că vedea că pe patul lui se odihneşte un dobitoc. Vorbea cu dânsa şi nu putea să audă nici un răspuns, decât numai o vedea măniindu-se. Însă ştia că este femeia lui şi a cunoscut răutatea pizmaşului, cum că era prefăcută de oameni răi întru asemănare de dobitoc, de care lucru era în mare mâhnire şi plângea.

Şi chemând preoţi în casa sa, le-a arătat pe femeia lui, dar nici aceia nu puteau cunoaşte ce avea: cum şi pentru ce s-a prefăcut în dobitoc. Căci şi ochii acelora ca nişte fermecaţi vedeau iapă; şi acum era a treia zi de când i se făcuse ei aceasta şi nici un fel de hrană nu primea, pentru că nici ca dobitocul nu primea fân, nici ca omul nu putea să mănânce pâine. Apoi, bărbatului ei i-a venit în minte s-o aducă în pustie, la Cuviosul părinte Macarie.

Deci, punând pe dânsa frâul ca pe un dobitoc, s-a dus, luând după sine pe femeia sa întru asemănare de dobitoc. Şi pe când se apropia de chilia cuviosului, fraţii ce stăteau afară au început a cârti asupra lui, întrebându-l pentru ce vrea să intre în mănăstire cu acel dobitoc. Iar el a zis către dânşii: „Am venit aici, ca dobitocul acesta să câştige milă de la Domnul cu rugăciunile Sfântului Macarie".

Şi întrebându-l monahii ce rău i s-a făcut lui, omul a zis: „Acest dobitoc pe care îl vedeţi este femeia mea şi cum s-a prefăcut în dobitoc, nu ştiu. Iată acum sunt trei zile de când nici un fel de hrană nu gustă nicidecum". Iar fraţii auzind acestea, au mers să spună sfântului, căruia acum i se descoperise şi se ruga lui Dumnezeu pentru dânsa.

Iar fraţii auzind aceasta, au mers să spună sfântului, căruia acum i se descoperise despre femeie şi se ruga lui Dumnezeu pentru dânsa. Iar spunându-i fraţii despre acest lucru şi arătându-i dobitocul cel adus, sfântul a zis către dânşii: „Voi singuri sunteţi dobitoace, de vreme ce aveţi ochi dobitoceşti, iar ea precum este făcută, aşa rămâne femeie şi nu este schimbată întru altă fire; ci aşa se vede ochilor voştri celor înşelaţi de farmece". Deci, sfinţind apă, a turnat pe capul ei, rugându-se, şi îndată a făcut-o pe ea să fie în chipul său cel dintâi, şi toţi cei ce căutau la dânsa au văzut-o că este femeie, cu faţă de om.

Apoi, poruncind să-i dea ei să mănânce, a făcut-o desăvârşit sănătoasă. Şi au mulţumit lui Dumnezeu, bărbatul şi femeia, precum şi toţi cei ce vedeau această minune. Apoi, sfântul a învăţat pe femeie, ca adeseori să meargă la sfânta biserică şi să se împărtăşească cu preacuratele lui Hristos Taine, „căci pentru aceea – zicea el –, a venit asupra ta acea ispită, fiindcă cinci săptămâni au trecut, de când ai fost părtaşă dumnezeieştilor Taine". Astfel învăţându-i şi sfătuindu-i pe amândoi, i-a liberat în pace.

Asemenea şi pe o altă fecioară, prefăcută în măgăriţă de vrăjitori, aducând-o părinţii ei la sfântul, a tămăduit-o cu rugăciunea. Iar pe o altă fecioară, plină de răni, prin ungerea cu untdelemn sfinţit, a făcut-o sănătoasă.

Deci mulţi supărau pe cuviosul, venind unii pentru rugăciuni şi binecuvântări şi pentru folositoarea învăţătură de la dânsul, iar alţii pentru tămăduiri; pentru aceea sfântul şi-a săpat sub chilie o peşteră adâncă ca de o jumătate stadie, şi într-însa se ascundea de cei ce veneau la dânsul fără de vreme, şi îi întrerupeau gândirea la Dumnezeu şi rugăciunea.

Şi atâta dar avea de la Dumnezeu, încât învia şi morţi. Un monah oarecare, şezând în preajma Nilului, s-a lipit de el diavolul mândriei. Deci, întâi l-a răpăcit de la adevărata credinţă şi l-a adus la cugetarea celor ce se numeau ierachiteni, care ziceau că Mântuitorul n-a luat trup omenesc, nici că înviază trupul nostru cu care ne-am îmbrăcat şi că trei începături sunt: Dumnezeu, materia şi răutatea. Astfel a atras la răzvrătirea sa 500 de suflete. Şi a putut face aceasta

căci grăia multe bârfeli de acest fel către mulţi. Apoi şi diavoli a scos, după cum se spune de Domnul nostru în Sfintele Evanghelii: *Căci vor da semne şi minuni*, încât de ar fi cu putinţă să amăgească şi pe cei aleşi; căci cu domnul diavolilor, într-adevăr, scotea pe diavoli, pentru pierzarea sufletelor.

Deci, episcopul acelui loc a venit cu clerul său la părintele Macarie, robul lui Dumnezeu, şi rugându-l, i-a zis: „Vino şi ajută-ne; căci dacă nu vom curăţi vecinătatea noastră până trăieşti tu, toţi se vor lipi de dânsul şi întru pierzare se vor duce". Iar sfântul a zis către dânsul: „Iată că vin, dar fiind om simplu, ce pot să fac eu?" Iar episcopul stăruia, rugându-l: „Eu aşa cred că, dacă vei veni, Dumnezeu va împăca Biserica Sa. Căci eu de multe ori având gând să vin, am fost împiedicat de treburile eparhiei; iar acum, nemaisuferind pierzarea poporului, şi încă temându-mă de osânda lui Dumnezeu, care zice: *Sângele lor din mâinile voastre îl voi cere;* de aceea am venit la tine, căci Dumnezeu m-a trimis".

Atunci Avva Macarie sculându-se, a mers cu dânsul şi a venit la amăgitorul acela, pe care, când l-a văzut bătrânul, a zis episcopului: „Acesta are un diavol din cei stăpânitori şi nu ai cunoscut că acesta nu este lucrul meu, căci împotriva acestor duhuri nu m-am luptat deloc. Căci sunt două cete de diavoli, una este care aduce plăcerile şi dezmierdările în trupul omului, iar alta care amăgeşte sufletele, dar care este foarte greu de supus şi de biruit. Aceste duhuri le rânduieşte satana la vrăjitori, la amăgitori şi la începătorii de eresuri". Episcopul a zis: „Dar ce să facem?" Bătrânul a zis: „Este trebuinţă de rugăciune din adâncul inimii, căci cuvântul nu are nici o putere".

Deci i-a poruncit lui să iasă la dânşii, şi el ieşind, episcopul a zis către dânsul: „Cum de n-ai venit de atâta vreme la noi?" Iar el a răspuns: „Pentru că nu credeţi drept". Zis-a către dânsul Sfântul Macarie: „Dar tu crezi bine?" Iar el a zis: „Foarte bine". Sfântul i-a zis: „Care este aceea pe care noi nu o cugetăm bine?" El a răspuns: „Că ziceţi că trup şi oase a înviat. Încă mai ziceţi că şi Dumnezeu a luat asupră-şi trup şi oase". Bătrânul i-a zis: „Dacă zicem de la noi, rău zicem, iar dacă astfel a voit adevărul, tu pentru ce grăieşti împotrivă? Cu toate acestea noi vom spune ţie cum credem şi dacă te vei îndupleca, bine vei face; iar dacă nu, tu însuţi vei primi pedeapsa de la Dumnezeu, pe ale Cărui dogme le lepezi". El a zis: „Eu întâi să-ţi spun credinţa mea". Iar sfântul a zis: „Credinţa rea nici să nu se numească credinţă".

Deci a poruncit episcopului să zică Simbolul credinţei şi episcopul a zis: „Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul" şi celelalte de aici înainte, precum şi alte graiuri de la Apostolul. Atunci s-a ruşinat ereticul şi neavând ce să răspundă, a zis către Sfântul Macarie: „Mie nu-mi grăi credinţa cea din cuvinte, ci să mergem la morminte şi ori tu să înviezi cu trupul pe unul din cei ce zac acolo şi voi crede că bine cugetaţi, ori eu să scot suflet fără de trup, şi să vă ruşinez pe voi". Şi întorcându-se Sfântul Macarie, a zis episcopului: „Mare este răul, căci şi pe Dumnezeu îl ispitim, ca pentru un îndrăcit să se facă un semn atât de mare". Zis-a episcopul: „Ba nu, părinte, ci pentru o eparhie întreagă".

Atunci au mers la morminte şi a venit şi ierachiteanul să cheme pe diavol. Şi mult făcându-şi rugăciunea lui cea ereticească, nu putea să scoată nici un suflet fără trup din mormânt. Atunci diavolul n-a ieşit ca mai înainte, căci îi stătea împotrivă Duhul cel Sfânt. Şi când a văzut că nimic n-a putut face, le-a zis: „Pentru necredinţa voastră nu poate să iasă". Episcopul a zis: „Dacă am fi fost răucredincioşi, atunci mai vârtos trebuia să iasă, ca să mustre necredinţa noastră".

Iar bătrânul ocărându-se întru sine, nefăgăduind nimic, a plecat genunchii la pământ şi, după ce a stat un ceas la rugăciune, s-a ridicat împreună cu toţi care erau de faţă. Şi lovind cu toiagul cel de finic un mormânt, pentru că toiegele monahilor celor de acolo sunt de finic, a înviat un om din mormânt, nu vreunul care a murit de curând, ci unul mort de demult.

Această minune văzând-o ierachiteanul, a leşinat şi ieşind diavolul dintr-însul, a căzut la picioarele sfântului, împreună cu tot poporul ce era de faţă, şi care cerea să-l ucidă, dar nu i-a lăsat sfântul, ci l-a luat cu sine în pustie şi l-a izbăvit de rătăcire. Şi întrebând pe cel ce a înviat dacă ştie pe Hristos, el a zis că n-a auzit despre El când încă trăia. Deci, sfântul botezându-l, l-a avut cu sine trei ani şi apoi cu adevărată moarte a răposat, încât se potrivea şi la el cuvântul Domnului, că *nici acesta n-a greşit, nici părinţii lui; ci ca să se arate slava lui Dumnezeu întru dânsul.*

Iar episcopul a întrebat pe Sfântul Macarie dacă s-a suit în inima lui vreun cuget de slavă omenească, când a căzut înaintea lui atâta popor pentru o minune atât de mare. El a răspuns: „O inimă care are îndeletnicire a căta spre slava oamenilor, unul ca acesta pe Dumnezeu încă nu L-a cunoscut, şi ceea ce face, ca un om o face; iar cel ce s-a învrednicit de insuflarea lui Dumnezeu, întru multă nevoinţă se află, şi este ca pe ascuţişul piscului, temându-se să nu

cadă. Unul ca acesta numai o poftă are, de a ieşi din trup, iar slava omenească nici în gând nu-i vine. Deci o pildă ca aceasta îţi zic: Închipuieşte-ţi pe cineva că umblă pe mare şi priveşte spre cer la soare şi este purtat de razele lui. Unul ca acesta dacă i-ar zice cineva: «Dacă ai vedea locul pe care umbli, te-ai scufunda!», ce-ar pătimi, dacă n-ar asculta? Astfel cel ce priveşte la slava lui Dumnezeu, slava cea de la oameni o nesocoteşte. Iar dacă împrejurul acesteia se întoarce, cade din aceea şi căzând astfel, se biruieşte de multe patimi".

Apoi Cuviosul Macarie a înviat încă şi un alt mort, pentru care părintele Sisoe povestea aşa: „Am fost în schit cu părintele Macarie şi a sosit vremea secerişului; atunci, mergând la seceriş noi şapte, iată o văduvă aduna spice după noi şi plângea neîncetat. Apoi chemând Macarie pe stăpânul holdei aceleia, l-a întrebat: „Ce are această bătrână de plânge mereu?" Iar el a spus lui Macarie că bărbatul ei luând de la cineva un zălog, a murit fără veste, nespunându-i ei unde a pus ceea ce a luat şi voieşte stăpânul zălogului aceluia ca s-o ia pe ea în robie cu copiii ei. Şi i-a zis Macarie lui: «Să-i spui ei ca să vină la noi, unde ne odihnim la amiază». Şi când a venit văduva aceea, a zis către dânsa bătrânul: «Întotdeauna plângi astfel?» Ea a spus lui: «Bărbatul meu a murit grabnic; el luase de la cineva nişte aur să-l păstreze, dar nu mi-a spus unde l-a ascuns». Zis-a către dânsa bătrânul: «Vino ca să ne arăţi mormântul bărbatului tău».

Deci luând pe fraţi, a mers cu dânsa, apoi sosind la mormânt, bătrânul a zis către văduvă: «Du-te la casa ta». Şi rugându-se, a strigat bătrânul pe cel mort, zicând către dânsul: «Unde ai pus vistieria cea străină?» Iar el a răspuns din mormânt: «În casa mea am ascuns-o, sub picioarele patului meu». Şi a zis lui bătrânul: «Dormi iarăşi până la ziua învierii».

Iar fraţii văzând aceasta, au căzut de frică la picioarele lui. Şi le-a zis lor bătrânul: «Nu pentru mine s-a făcut aceasta, pentru că eu sunt un nimic; ci pentru văduvă şi sărăcia ei a făcut Dumnezeu lucrul acesta. Însă să ştiţi aceasta, că Dumnezeu voieşte ca sufletul să fie fără păcat, şi cel ce va cere de la El, va lua». Şi mergând, a spus văduvei unde se află vistieria. Iar ea luând-o, a dat-o stăpânului ei şi s-a mântuit de robie pe sine şi pe fiii ei; şi toţi cei ce auzeau aceasta, au preamărit pe Dumnezeu".

Încă şi un al treilea mort a înviat Cuviosul părinte Macarie; despre care scrie Rufin prezbiterul, astfel: „Odinioară, în locurile cele de aproape fiind făptuită o ucidere, se punea vina asupra unui

nevinovat şi acela a alergat în chilia sfântului, însă au mers în urma lui şi cei ce voiau să-l prindă ca pe un ucigaş şi să-l dea la judecata cea legiuită.

Deci acela se lepăda şi se jura că este nevinovat de sângele celui ucis, iar ei stăruiau făcându-l vinovat. Şi făcându-se de amândouă părţile multă vorbă şi sfadă, i-a întrebat Macarie unde este îngropat cel ucis. Şi sculându-se, a mers cu dânşii la mormânt. Apoi plecându-şi genunchii, s-a rugat mult şi a zis către cei ce stau de faţă: «Acum va arăta Domnul dacă este acesta cu adevărat vinovat de uciderea despre care ziceţi». Şi a strigat cu mare glas, chemând pe nume pe cel ucis, iar el a răspuns din mormânt.

Sfântul a zis către dânsul: «În numele lui Iisus Hristos, îţi zic ţie să ne spui nouă dacă ai fost ucis de omul acesta?» Iar acela cu glas foarte lămurit a răspuns din mormânt, încredinţându-i că n-a fost ucis de acela, pe care-l năpăstuiesc fără vină. Atunci, toţi mirându-se de o minune ca aceea, au căzut la pământ. Apoi căzând la picioarele lui, ca iarăşi să întrebe pe cel ce zăcea în mormânt, cine l-a ucis. Atunci le-a zis cuviosul: «Despre aceasta nu-l voi întreba, pentru că destul este mie ca să izbăvesc de năpastă pe cel nevinovat; iar a da judecăţii pe cel vinovat, nu este lucrul meu»".

Odinioară a fost adus la cuviosul un tânăr de care se plângea maică-sa că era îndrăcit; acesta era legat şi ţinut de doi oameni. Şi avea întru sine pe diavolul îmbuibării, căci trei pâini mari mâncând şi un vas de apă, nu tocmai mic, bând, pe toate cele mâncate în aer şi fum le prefăcea, căci ca într-un foc se mistuia într-însul hrana şi băutura. Deci acel tânăr, când nu-i da maică-sa atât de mult să mănânce şi să bea, adeseori îşi mânca gunoiul său şi udul său îşi bea. De aceea plângând maica lui, îl ruga pe Cuviosul Macarie ca să miluiască pe fiul ei şi să-l tămăduiască de o îndrăcire ca aceea.

Iar cuviosul a început a face rugăciuni cu dinadinsul către Dumnezeu, pentru dânsul; şi după întâia şi a doua zi, i-a fost mai uşor tânărului şi cerea mai puţin să mănânce. Deci a zis sfântul către maica lui: „Cât voieşti ca să mănânce fiul tău?" Ea a zis: „Zece litre de pâine". Iar sfântul ocărând-o, i-a zis: „De ce atât de mult ai cerut, o, femeie?" Deci, şapte zile postind fericitul şi rugându-se pentru acel tânăr, a izgonit pe diavolul dintr-însul, şi l-a făcut ca cu trei litre de pâine să se satureze; şi apoi i-a poruncit ca nu în deşert să stea, ci să se ostenească lucrând cu mâinile. Astfel, cu darul lui Dumnezeu, desăvârşit sănătos a dat pe tânăr maicii lui şi i-a liberat cu pace.

Oarecând cuviosul a ieşit din schit la locul Terinut, şi înserând, a intrat într-un mormânt elinesc să se culce. Deci erau acolo oase

elineşti vechi şi luând unul, l-a pus căpătâi lui. Iar diavolii văzând îndrăzneala lui, s-au mâniat asupră-i şi au vrut să-l îngrozească, strigând cu glas femeiesc: „O, cutare, mergi în baie să te speli?" Şi a răspuns alt demon din oasele cele moarte, care zăcea sub capul bătrânului, zicând: „Un străin am deasupra mea şi nu pot să vin". Iar bătrânul neînfricoşându-se, cu îndrăzneală bătea osul acela, zicându-i: „Scoală-te şi te du, dacă poţi". Auzind acestea diavolii, au strigat cu mare glas, zicând: „Ne-ai biruit cu totul", şi au fugit ruşinaţi.

Şi umblând prin pustie Avva Macarie, a aflat o căpăţână de om uscată zăcând pe pământ, pe care când a întors-o cu toiagul său, se părea că a dat oarecare glas căpăţâna aceea. Deci a întrebat-o bătrânul cine este? Şi căpăţâna a zis: „Eu am fost începător al slujitorilor idoleşti, care au locuit în acest loc, iar tu eşti părintele Macarie, cel plin de Duhul lui Dumnezeu; pentru că tu în ceasul când te rogi, milostivindu-te spre cei ce sunt în chinuri, ei simt oarecare uşurare". Şi a zis bătrânul: „Care este uşurarea sau munca voastră, spune mie?" Răspuns-a cu suspinare, zicând: „Pe cât este de departe cerul de la pământ, atât de mare este focul în al cărui mijloc suntem noi de la picioare până la cap, cu totul arzându-ne; şi nu este cu putinţă cuiva din noi ca să vadă faţa altuia, iar când te rogi pentru noi, ne vedem puţin unul pe altul şi aceasta este pentru noi uşurare".

Acestea auzindu-le bătrânul, a lăcrimat şi a zis: „Vai de ziua în care va fi călcat omul poruncile lui Dumnezeu". Şi iarăşi a întrebat pe căpăţâna aceea: „Oare este altă muncă mai mare?" Răspuns-a căpăţâna: „Sunt altele cu mult mai adânci sub noi". Şi întrebând bătrânul, a zis: „Cine se află întru acele adânci munci?" Căpăţâna a răspuns: „Noi, cei ce n-am cunoscut pe Dumnezeu, măcar deşi puţin, simţim milostivirea Lui, iar aceia care, cunoscând pe Dumnezeu, s-au lepădat de El şi n-au păzit poruncile Lui, cu mai grele şi mai grozave chinuri sunt chinuiţi sub noi". Iar Sfântul Macarie luând căpăţâna aceea, a îngropat-o în pământ şi s-a dus.

După aceasta, cuviosul bătrân vieţuia deosebi, având chilie în pustia cea mare. Şi era o mănăstire mai jos de el, într-o altă pustie, având monahi mulţi. Deci şezând bătrânul lângă cale, a văzut odinioară pe diavolul mergând în chip de om şi având o haină lăţoasă, iar la fiecare laţ spânzura câte o tigvuliţă. Şi a zis către el bătrânul: „Unde mergi, răule?" Acela a spus: „Mă duc să tulbur pe fraţi". Bătrânul l-a întrebat iarăşi: „Ce sunt tigvuliţele acestea pe care le porţi?" Diavolul răspunse: „Duc gustări fraţilor". Bătrânul zise: „În toate acestea sunt gustări?" El a răspuns: „Da, pentru că de nu-i va fi

plăcut cuiva una, îi dau alta şi pe toate la rând, ca măcar fiecare să aibă câte una".

Acestea zicând, s-a dus; iar bătrânul a rămas, păzind calea, până se va întoarce. Atunci, văzându-l întorcându-se, i-a zis: „Ţi-a mers bine?" El a răspuns: „Rău, căci unde mi-e bine mie?" Bătrânul îi zise: „Pentru ce?" Acela a răspuns: „Deoarece toţi monahii mi s-au făcut potrivnici şi nimeni nu m-a primit". Bătrânul zise: „Dar pe nici unul dintr-înşii nu-l ai prieten?" Diavolul răspunse: „Am numai pe un monah care mă ascultă şi când mă duc la dânsul, se învârteşte ca o vârtelniţă înaintea mea". Bătrânul l-a întrebat: „Care este numele monahului aceluia?" Diavolul răspunse: „Teopempt". După aceasta s-a dus.

Şi sculându-se Avva Macarie, s-a dus în cea mai de jos pustie, la mănăstirea aceea, şi auzind fraţii de acolo, i-au ieşit cu ramuri în întâmpinarea lui şi fiecare dintr-înşii îşi gătea chilia, socotind că bătrânul va găzdui la dânsul. Iar el a întrebat: „Cine este Teopempt?" Şi văzându-l pe el, a intrat la dânsul în chilie, iar el a primit pe părintele, bucurându-se. Şi când au început a vorbi singuri, i-a zis bătrânul: „Cum petreci, frate?" Acela răspunse: „Bine, cu rugăciunile tale". Bătrânul zise: „Nu te supără pe tine oarecare gânduri rele?" Fratele răspunse: „Acum îmi este bine"; pentru că se ruşina să-şi mărturisească gândurile sale de ruşine. Atunci i-a zis bătrânul: „De mulţi ani postesc, nevoindu-mă, şi toţi mă cinstesc, ci încă şi într-aceşti ani ai bătrâneţii mă supără necuratul duh al desfrânării". La aceasta Teopempt a răspuns: „Cu adevărat, părinte, şi eu sunt foarte mult stăpânit de duhul desfrânării".

Bătrânul cercă şi celelalte gânduri pierzătoare ale sufletului aceluia, până ce fratele i le-a spus pe toate. După aceasta, cuviosul a întrebat pe frate: „Cum posteşti?" El răspunse: „Până la al nouălea ceas". Grăit-a sfântul: „Să posteşti până seara, să flămânzeşti şi să înveţi pe de rost părţi din Evanghelie şi din alte sfinte cărţi, ca să te îndeletniceşti totdeauna în gândirea lui Dumnezeu; şi de-ţi va veni gând rău, să nu-l primeşti. Şi niciodată să nu te cobori cu mintea în jos, ci totdeauna să iei aminte sus, şi-ţi va ajuta Dumnezeu".

Aşa întărind părintele pe acel frate, s-a dus în pustia sa. Şi când străjuia calea, a văzut iarăşi pe acel diavol mergând, şi i-a zis: „Unde mergi?" Diavolul răspunse: „Mă duc să tulbur pe fraţi". Zicând aceasta, a trecut alături. Dar când s-a întors, i-a zis sfântul: „Cum sunt fraţii?" Diavolul răspunse: „Toţi mi s-au făcut răi şi acela pe care mai înainte îl aveam prieten şi mă asculta, nu ştiu cine l-a răzvrătit şi

nu mă ascultă nicidecum; căci s-a făcut mai potrivnic decât toţi şi m-am jurat să nu mă mai duc acolo, decât numai după o lungă vreme". Zicând acestea, s-a dus, iar sfântul s-a întors la chilia sa.

Odată au venit la Cuviosul Macarie în schit doi tineri străini, unul bărbos, iar la altul abia îi mijea mustaţa. Aceştia l-au întrebat: „Unde este chilia lui Avva Macarie?" El le-a zis: „Ce voiţi de la dânsul?" Ei îi ziseră: „Am auzit despre dânsul şi despre viaţa părinţilor care sunt în schit; deci am venit să-l vedem". Bătrânul le-a spus: „Eu sunt". Ei s-au închinat lui până la pământ şi au zis: „Aici voim să petrecem". Bătrânul văzându-i că sunt dintre tinerii bogaţi, le-a zis: „Nu veţi putea să şedeţi aci". Cel mai tânăr a răspuns: „De nu ne vei lăsa să petrecem aici, atunci ne vom duce aiurea".

Iar bătrânul a zis în mintea sa: „Pentru ce să-i gonesc, căci se vor sminti? Deci, să-i primesc, pentru că singură osteneala pustiei îi va face ca de voie să fugă de aici". Şi a zis către dânşii: „Veniţi şi vă faceţi chiliuţă, dacă puteţi". Apoi le-a dat o secure şi o coşniţă plină de pâine şi sare, şi ducându-i departe, le-a arătat un loc pe o piatră vârtoasă şi le-a zis: „Aici să vă zidiţi chiliuţa, aducând lemne din luncă şi să şedeţi"; pentru că socotea bătrânul, că vor fugi de osteneală. Apoi au întrebat tinerii aceia pe Macarie: „Ce lucrează monahii?" Bătrânul le-a răspuns: „Împletituri". Şi luând mlădiţe, a început a împleti din capăt, zicându-le: „Aşa să faceţi coşniţe şi să le daţi la paznicii bisericeşti, iar aceia vă vor aduce pâine şi sare". Apoi cuviosul s-a dus la dânşii, iar ei cu răbdare mare făceau toate cele poruncite, şi n-au venit la părintele lor trei ani.

Şi aducându-şi aminte Avva Macarie de dânşii, a zis în sine: „Care să fie oare lucrarea lor de nu vin la mine, să mă întrebe nimic?" Alţii de departe vin, iar aceştia care petrec mai aproape n-au venit, căci acei doi fraţi la nimeni nu mergeau, fără numai la biserică, tăcând, ca să primească împărtăşirea preacuratelor Taine.

Deci bătrânul s-a rugat lui Dumnezeu, postind o săptămână, ca să-i arate lui lucrarea lor, şi după acea săptămână s-a dus la dânşii, să vadă cum locuiesc; şi bătând el în uşă, i-au deschis, apoi ei văzând pe omul lui Dumnezeu, i s-au închinat până la pământ, iar bătrânul făcând rugăciune, a şezut. Apoi făcând cel mai mare semn ca să iasă cel mai tânăr, singur a şezut împletind coşniţe şi nimic grăind. Iar în ceasul al nouălea a intrat bătând cel mai mic şi făcând puţină fiertură, a pus înainte masa şi trei bucăţi de pâine, şi a stat tăcând.

Deci a zis bătrânul: „Veniţi să mâncăm". Şi au mâncat, mulţumind Domnului. După aceea, a adus apă cel mai tânăr şi au băut, iar

după ce a înserat, a zis părintelui: „Te vei duce, părinte, de aici?" El le-a răspuns: „Nu, ci aici mă voi odihni". Ei i-au aşternut o rogojină într-un colţ sub chilie, iar în celălalt s-au odihnit singuri pe rogojină şi s-a înnoptat. Iar Sfântul Macarie se ruga lui Dumnezeu să-i arate fapta lor cea bună. Deci s-a desfăcut acoperământul chiliuţei, făcându-se lumină. Iar cei doi fraţi nu vedeau lumina, ci li se părea că doarme bătrânul. Şi îmboldind cel mai mare pe cel mai mic, s-au sculat amândoi şi, încingându-se, şi-au ridicat mâinile spre cer, rugându-se în taină.

Atunci Cuviosul Macarie a văzut pe demoni venind ca muştele la cel mai mic. Şi unele se aşezau pe buzele lui, iar altele pe ochi. Iar îngerul lui Dumnezeu stătea având o armă ca de foc cu care îngrădindu-l pe el, gonea de la dânsul pe demoni. Iar de cel mai mare nici nu puteau să se apropie aceia; şi spre ziuă iarăşi amândoi s-au odihnit.

Iar Cuviosul Macarie s-a făcut ca şi cum s-ar fi deşteptat din somn, şi toţi s-au sculat. Apoi a zis cel mai mare frate: „Părinte, vei voi ca să citim cei 12 psalmi?" Avva a răspuns: „Da". Şi a cântat mai întâi cel mai tânăr şi după fiecare stih ieşea lumină de foc din gura lui şi se suia la cer. Apoi a început a cânta şi cel mai mare, şi ieşea din gura lui foc ca o funie ce ajungea până la cer. Iar după sfârşirea psalmilor, bătrânul vrând să se ducă, le-a zis: „Rugaţi-vă pentru mine". Iar ei s-au închinat lui până la pământ, tăcând; şi aşa se depărtă de dânşii. Şi a cunoscut că cel mai mare este desăvârşit întru bunătăţi, iar cu cel mai mic încă se lupta vrăjmaşul. Şi nu după multe zile, a adormit întru Domnul cel mai mare, iar după dânsul, a treia zi, a murit şi cel mai mic. Şi când veneau unii din părinţi la Avva Macarie, îi ducea la chiliuţa celor doi fraţi şi le zicea: „Veniţi de vedeţi locul în care s-au nevoit robii cei mari ai lui Hristos".

Odată, cuviosul rugându-se lui Dumnezeu, s-a auzit un glas, care îi zise: „Macarie, încă n-ai venit la măsura celor două femei, care vieţuiesc împreună în cetatea cea de aproape". Deci, auzind de aceasta bătrânul, şi-a luat toiagul şi a mers la cetatea zisă, şi găsind casa lor, a bătut în uşă, şi îndată a ieşit una dintre ele şi l-a primit cu mare bucurie.

Apoi, bătrânul pe amândouă chemându-le, le-a zis astfel: „Pentru voi am suferit atâta osteneală, venind din pustia cea depărtată, ca să înţeleg lucrurile voastre, pe care să mi le spuneţi, netăinuindu-le". Femeile i-au răspuns bătrânului: „Crede-ne, sfinte părinte, că nici în noaptea trecută n-am fost slobode de patul

bărbaţilor noştri, deci ce fel de lucruri cauţi de la noi?" Iar bătrânul stăruia rugându-le, să-i arate rânduiala vieţii lor.

Iar ele fiind silite, au zis: „Noi nici un fel de rudenie nu avem între noi şi s-a întâmplat de s-au însoţit cu noi doi fraţi, şi cu dânşii petrecând împreună 15 ani într-o casă, nici un cuvânt rău sau necurat n-am zis una către alta, nici ne-am sfădit cândva, ci în pace până acum vieţuim. Şi ne sfătuiam cu un gând, ca lăsând pe soţii cei trupeşti, să mergem în ceata sfintelor fecioare, care slujesc lui Dumnezeu, dar n-am putut să înduplecăm pe bărbaţii noştri să ne lase, deşi i-am rugat cu foarte multe lacrimi. Drept aceea, necâştigându-ne dorirea, am pus aşezământ între Dumnezeu şi între noi, ca nici un fel de cuvânt mirenesc să nu zicem deloc până la moartea noastră".

Acestea auzind Sfântul Macarie, a zis: „Cu adevărat, nici fecioare, nici femei măritate, nici monah, nici mirean, ci hotărârea cea bună o caută Dumnezeu, primind-o ca pe însăşi fapta şi după alegere, trimite fiecăruia pe Sfântul Duh, care lucrează şi îndreptează viaţa tuturor celor ce vor să se mântuiască".

În zilele acestui Cuvios Macarie Egipteanul, a strălucit cu fapte bune în aceleaşi pustietăţi şi alt cuvios, Macarie Alexandrinul, care era prezbiter în mănăstirea ce se numea Chelie; iar acel loc era în pustie, între Nitria şi între schit. Acel fericit Macarie Alexandrinul venea adeseori la Sfântul Macarie Egipteanul şi de multe ori umblau împreună prin pustie, pentru că aveau mare dragoste între ei.

În acea vreme, împărăţind răucredinciosul Valens arianul (364–378), a fost prigonire mare asupra celor dreptcredincioşi pentru că a venit în Alexandria un oarecare Luciu, episcop arian, cu oaste multă, şi l-a izgonit de pe scaun pe fericitul episcop Petru, care a fost după Sfântul Atanasie cel Mare. Apoi a trimis şi în pustie, ca să izgonească pe toţi sfinţii părinţi; dar mai întâi a gonit pe cei doi Macarie, pe care, luându-i ostaşii noaptea şi punându-i în corabie, i-au dus departe, la un oarecare ostrov, în care era necunoscut numele lui Hristos Dumnezeu, dar unde idolii se cinsteau ca nişte zei.

În acel ostrov, la un slujitor idolesc, era o fiică îndrăcită, care simţind venirea Sfântului Macarie şi a celorlalţi cuvioşi părinţi, a alergat înaintea lor, strigând: „Pentru ce aţi venit aici? Căci acest ostrov este vechea noastră locuinţă". Iar ei făcând rugăciune, au izgonit pe diavolul dintr-însa şi au făcut-o sănătoasă. Aceasta văzând-o tatăl ei, slujitorul idolilor, îndată a crezut în Hristos şi s-a botezat; şi tot poporul din ostrovul acela a primit sfânta credinţă şi capiştea lor au prefăcut-o în sfântă biserică.

Dar înştiinţându-se despre aceasta răucredinciosul episcop Luciu, s-a ruşinat că a izgonit din locaşurile lor nişte părinţi mari ca aceştia şi trimiţând în taină, a întors iarăşi la locurile lor pe fericiţii Macarie şi pe toţi ceilalţi părinţi. Deci, iarăşi l-a primit pe Sfântul Macarie Egipteanul pustia schitului, iar pe alexandrinul locul cel mai de sus pomenit, ce se numea Chelie, şi fiecare din părinţi a locuit la locaşul său.

Dar de vreme ce la Cuviosul părintele nostru Macarie Egipteanul veneau mulţi de pretutindeni, unii pentru învăţătură, iar alţii pentru tămăduiri, şi o mulţime de bolnavi se adunau la dânsul, de aceea, a fost de trebuinţă ca să zidească o casă de oaspeţi, ca într-însa să se odihnească străinii şi bolnavii; pe care casă a şi făcut-o. Deci în toate zilele ungând cu sfântul untdelemn pe câte unul din bolnavi, îl făcea sănătos şi-l libera. De aceea nu-i tămăduia pe toţi îndată, ca ceilalţi zăbovind la dânsul câteva zile, nu numai trupului, ci şi sufletului să-şi câştige tămăduire, ascultând cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate.

Deci a pus pe unul din fraţi să slujească în casa de oaspeţi, dar acela fiind îndemnat de diavol, se biruia de patima iubirii de averi şi tăinuia de la săraci o parte. Iar Cuviosul Macarie îl învăţa, zicându-i: „Frate Ioane, ascultă-mă şi primeşte învăţătura mea, care-ţi va fi de folos. Te ispiteşti tu de duhul iubirii de argint, pentru că aşa am văzut pentru tine; şi ştiu că de vei asculta învăţătura mea şi de vei înceta dintru acel lucru rău, întru frica lui Dumnezeu te vei sfârşi şi în lucrurile Lui vei spori şi la locul acesta te vei proslăvi şi nu se va apropia bătaie de trupul tău. Iar de nu mă vei asculta, va veni asupra ta sfârşitul lui Gheezi, cu a cărui patimă boleşti". Iar Ioan nu l-a ascultat pe sfântul, şi n-a încetat din obiceiul cel rău. Şi a fost că după moartea sfântului, la 15 sau la 20 de ani, acel frate tot slujea Iudei, care a pus într-însul iubirea de argint, şi partea săracilor la sine o trăgea. Deci tot trupul lui s-a umplut de lepră, şi nu numai averea cea adunată, ci şi sufletul său în ticăloşie şi-a pierdut.

Mergând odată cuviosul de la schit la Muntele Nitriei, şi apropiindu-se acum, a zis ucenicului său: „Mergi puţin înaintea mea". Şi mergând ucenicul, l-a întâmpinat un slujitor idolesc venind şi aducând un lemn mare, iar fratele striga către dânsul: „Ascultă, ascultă demone, unde mergi?" Şi întorcându-se slujitorul, l-a bătut aşa de tare, încât abia l-a lăsat viu. Şi luându-şi lemnul, a fugit.

Iar pe când fugea el, l-a întâmpinat Avva Macarie, şi i-a zis: „Mântuieşte-te iubitorule de osteneală, mântuieşte-te". Iar el

mirându-se, a zis către avva: „Ce lucru bun vezi la mine, de-mi urezi astfel de cuvinte?" Răspuns-a bătrânul: „Pentru că te-am văzut ostenindu-te". Iar slujitorul răspunse: „M-am umilit, părinte, de cuvintele tale, că te-am cunoscut că eşti omul lui Dumnezeu; iar un alt monah întâmpinându-mă, m-a ocărât şi eu l-am bătut până la moarte". Şi căzând slujitorul idolesc la picioarele sfântului, îi zise: „Nu te voi lăsa părinte, până ce nu mă vei face creştin şi monah".

Şi mergând cu Sfântul Macarie la fratele ce zăcea, şi abia viu aflându-l pe el, l-au dus la biserica din Muntele Nitriei şi văzând părinţii Nitriei pe slujitorul idolesc cu Cuviosul Macarie, s-au minunat; apoi botezându-l, l-au făcut monah şi mulţi dintre elini s-au făcut creştini din pricina lui. Şi zicea Avva Macarie: „Cuvântul cel rău şi pe cei buni îi face răi, iar cuvântul cel bun şi pe cei răi îi face buni".

Iar fiind cuviosul în locaşul lui Avva Pamvo, i-au zis bătrânii: „Spune un cuvânt fraţilor, pentru folos". Iar el a început a grăi: „Iertaţi-mă, că nu sunt încă monah, însă am văzut monahi, pentru că stând eu în schit în chilia mea, m-a silit gândul să merg în pustia cea dinăuntru, ca să văd ce este acolo. Şi m-am luptat cu gândul cinci ani, temându-mă ca nu cumva să fie ispitire de la diavol şi, nelăsându-mă acel gând, m-am dus în pustia cea depărtată şi am aflat o baltă cu apă şi un ostrov în mijloc. Apoi au venit fiarele pustiei să bea apă şi am văzut printre ele şi doi oameni goi, iar eu m-am înfricoşat, pentru că-mi părea că sunt duhuri. Ei însă, dacă m-au văzut că m-am înfricoşat, mi-au zis: «Nu te teme, că şi noi suntem oameni». Apoi i-am întrebat: «De unde aţi venit în pustia aceasta?» Şi ei au zis: «Suntem din viaţa de obşte şi, sfătuindu-ne, am venit aici. Deci acum sunt 30 de ani de când am ieşit din mănăstire. Şi unul din noi este egiptean, iar altul libian». Şi m-au întrebat şi ei, zicându-mi: «Cum este lumea acum? Râul dă apă la vremea lui? Pământul se îndestulează cu obişnuitele roduri?» Şi le-am zis: «Da». Apoi i-am întrebat: «Cum pot să fiu monah?» Atunci ei mi-au zis: «De nu se va lepăda omul de toate cele ce sunt pe lume, nu poate să fie monah». Eu le-am zis: «Neputincios sunt şi nu pot să fiu ca voi». Ei mi-au zis: «De nu poţi să fii cum suntem noi, şezi în chilie şi plânge-ţi păcatele». Şi iarăşi i-am întrebat: «Când vine iarna, nu îngheţaţi? Iar vara nu se ard de soare trupurile voastre?» Ei au răspuns: «Dumnezeu ne-a făcut rânduiala aceasta, ca nici iarna să nu pătimim de ger, nici vara de arşiţă». Pentru aceasta v-am spus vouă fraţilor, că încă nu m-am făcut monah, ci am văzut monahi".

Fiind întrebat de oarecare părinţi Avva Macarie, cum s-a uscat pe sine – căci nu numai când postea, ci şi când mânca, trupul lui totdeauna era uscat –, el le-a răspuns: „Lemnul acela cu care se întorc vreascurile care ard, se aprinde şi el de foc; aşa şi omul, dacă şi-ar adânci mintea în frica lui Dumnezeu, şi de înfricoşata întrebare şi de focul gheenei totdeauna şi-ar aduce aminte, atunci chiar frica aceea îi mănâncă trupul şi îi usucă oasele".

Iarăşi l-au întrebat pe el fraţii: „Avvo, cum ne vom ruga?" Zis-a lor bătrânul: „Nu este trebuinţă de cuvinte multe, ci numai de a ridica mâinile şi a zice aşa: «Doamne, precum voieşti şi precum ştii, miluieşte-mă». Şi de va năvăli războiul păcatelor, se cade a zice: «Doamne miluieşte». Şi acela ştie cele ce sunt nouă de folos şi va face milă cu noi". Apoi l-a întrebat Avva Isaia, zicând: „Spune-mi un cuvânt de folos, părinte". Zis-a bătrânul: „Fugi de oameni". Iar el a zis: „Şi ce este a fugi de oameni?" Iar bătrânul răspunse: „Şezi în chilia ta şi plângi pentru păcatele tale". Iar lui Pafnutie, ucenicul său, i-a zis: „Să nu asupreşti pe nimeni, nici să cleveteşti pe nimeni; deci, păzindu-le acestea, te vei mântui". Iarăşi a zis: „Să nu te odihneşti în chilia fratelui celui care are faimă rea".

Apoi a venit la dânsul un frate oarecare şi i-a zis: „Avvo, spune-mi un cuvânt prin care să mă mântuiesc". Zis-a lui bătrânul: „Mergi la morminte şi grăieşte de rău pe cei morţi". Deci a mers fratele şi-i grăia de rău, apoi şi cu pietre a bătut mormintele; după aceea venind, a spus bătrânului. Iar acela l-a întrebat: „Nimic nu ţi-au spus?" Zis-a el: „Nu". Atunci îi zise bătrânul: „Mergi şi îi laudă pe ei".

Deci a mers şi a început cu laude a ferici pe cei morţi, zicându-le: „Apostoli sfinţi şi dreptilor!" Apoi întorcându-se, a spus bătrânului că i-a lăudat. Iar bătrânul i-a grăit: „Nimic nu ţi-au răspuns?" A zis el: „Nu". Bătrânul a zis: „Vezi că nici când i-ai grăit de rău nu ţi-au spus ceva împotrivă, nici când i-ai fericit cu laude, nu ţi-au zis ţie ceva. Aşa şi tu, de vei voi să te mântuieşti, să fii ca un mort, nici ocărât fiind, să nu te mânii, nici cinstit fiind, să nu te înalţi, şi atunci te vei mântui".

Apoi spuneau fraţii despre acest fericit părinte, că de venea cineva din fraţi la dânsul, ca la un sfânt şi om mare, nimic nu vorbea cu dânsul; iar dacă un frate, ca şi cum întru nimic socotindu-l, îi zicea: „Avvo, când ai fost cămilar şi furai silitră de o vindeai, nu te băteau cei mai mari ai tăi?" Despre acestea, dacă îi zicea lui cineva, cu acela vorbea cu bucurie, răspunzându-i la toate întrebările lui.

Odată au trimis bătrânii din Muntele Nitriei, în schit, la Avva Macarie, zicând: „Avvo, ca să nu se ostenească toată mulţimea fraţilor venind la tine, vino tu singur la noi, mai înainte până a nu te duce către Domnul". Şi mergând Cuviosul Macarie la Nitria, s-au adunat la dânsul toţi şi l-au rugat bătrânii să spună un cuvânt fraţilor; iar el plângând, a zis către dânşii: „Să plângem fraţilor şi ochii noştri să verse lacrimi, care ne curăţesc pe noi mai înainte, până ce nu mergem acolo, unde lacrimile vor arde trupurile în chinuri". Atunci plângeau toţi; apoi, căzând cu feţele la pământ, ziceau: „Roagă-te pentru noi, părinte".

Acest părinte Macarie, când era în Egipt, a aflat odinioară un tâlhar în chilia sa, apucându-i lucrurile ce avea şi era şi dobitocul lui legat afară, pe care punea cele ce luase. Iar cuviosul s-a făcut că este străin de casă şi ajuta străinului a scoate din casă şi a le pune pe dobitoc; apoi l-a petrecut cu pace, zicând întru sine: „Nimic aducând în lumea aceasta, arătat este că nici a duce ceva de aici nu putem. Domnul a dat, şi precum El bine a voit, aşa a şi făcut, bine este cuvântat Dumnezeu întru toate". Despre acest Cuvios Macarie ziceau părinţii că s-a făcut ca un dumnezeu pe pământ, căci precum Dumnezeu acoperă pe toată lumea, aşa şi Avva Macarie acoperea neputinţele omeneşti pe care le vedea, pentru că era văzând, ca şi cum n-ar vedea, şi auzind, ca şi cum n-ar auzi.

S-a dus odată unul din ucenicii Cuviosului Macarie în cetate, ca să vândă lucrul mâinilor sale, coşniţele şi rogojinile, şi l-a întâmpinat acolo o femeie desfrânată, care văzând frumuseţea tânărului, s-a rănit de el şi l-a chemat la sine, ca şi cum voia să cumpere coşniţele pe care le vindea; iar el necunoscând gândul ei cel viclean, a intrat în casă, iar femeia luând o coşniţă, a întrebat cu cât voieşte s-o vândă.

Apoi spunând vorbe desfrânate către dânsul, încerca ca să-l înşele spre păcat, ca şi de demult egipteanca pe Iosif cel curat. Iar fratele văzându-se în primejdie, pentru că era aproape de căderea în păcat, şi-a întors mintea spre cer, zicând întru sine: „Cel ce ai izbăvit pe proorocul Tău din pântecele chitului, Hristoase Împărate, şi pe mine din marginea pierzării şi din moartea aceasta sufletească izbăveşte-mă, cu rugăciunile plăcutului Tău, ale lui Macarie, părintelui meu". Şi îndată a fost răpit de o mână nevăzută, precum a fost luat odinioară Avacum de îngeri, şi în chilia sa a fost dus. Iar acolo a aflat pe Sfântul Macarie rugându-se lui Dumnezeu pentru dânsul, ca din primejdia ce era de faţă, să se izbăvească ucenicul său, pentru că ştia ceea ce se făcea şi pe cele de departe ca şi pe cele de

aproape le vedea cu ochii minţii. Deci văzând pe ucenicul său, a zis: „Mulţumire să dăm, o, fiule, iubitorului de oameni Dumnezeu, căci din gura balaurului şi din porţile iadului Te-a izbăvit, răpindu-te cu dumnezeiasca Sa putere din căderea în păcat şi aducându-te în chilie, precum odinioară a adus pe Apostolul Său, Filip".

Astfel rugăciunile cuviosului acestuia puteau mult la Dumnezeu. Oarecând şi singur fiind răpit prin văzduh, a fost purtat la o mare depărtare. Şi s-a întâmplat aceasta pentru că ducând coşniţe de la schit, a obosit, şi şezând, s-a rugat, zicând: „O, Dumnezeule, Tu ştii că am slăbit". Şi îndată s-a aflat lângă râul unde voia să meargă.

Dar acum este vremea ca să povestim şi despre fericitul sfârşit al Fericitului Macarie, despre care Serapion, scriitorul vieţii lui, povesteşte în acest chip:

Pentru că vremea morţii i-a sosit, se cădea şi acestuia, om fiind, să slujească datoriei firești; căci era gârbovit de bătrâneţe, vieţuind 97 de ani. Însă nu fără de ştire i-a fost lui sfârşitul, pentru că de faţă stându-i doi bărbaţi preacinstiţi, i-au zis: „Bucură-te, o, Macarie!"

Şi unul dintr-înşii era Sfântul Antonie, povăţuitorul pustiei, iar altul Sfântul Pahomie, învăţătorul vieţii monahiceşti. Aceştia i-au zis lui: „Hristos ne-a trimis, ca bine să-ţi vestim sfârşitul tău cel de bucurie; pentru că de acum peste nouă zile vei trece la viaţa cea pururea fiitoare, şi vom veni şi noi în ziua aceea la tine şi cu bucurie te vom lua cu noi, ca înaintea scaunului Stăpânului să stai împreună cu noi şi să te îndulceşti de hrana cea fără de moarte". Apoi zicându-i „pace ţie", s-au făcut nevăzuţi de la ochii lui. Iar dumnezeiescul Macarie chemând pe ucenicii săi, le-a zis: „Vremea ieşirii mele, o, fiilor, iată a sosit, iar pe voi bunătăţii Domnului vă încredinţez; deci, să păziţi rânduielile părinteşti şi predaniile pustniceşti".

Apoi, unora, pe care îi ştia că le sunt mai bune faptele, le-a încredinţat îngrijirea pentru cei ce intraseră de curând în viaţa monahicească, care cu duhovnicească vârstă erau încă prunci. Şi punându-şi pe dânşii mâinile şi învăţându-i din destul, apoi rugându-se pentru dânşii, s-a pregătit de moarte.

Deci sosind ziua a noua, un heruvim cu mulţime de îngeri stând înaintea dumnezeiescului părinte, i-a zis: „Scoală-te, următorule al lui Dumnezeu şi mergi cu noi la viaţa veşnică. Ridică-ţi ochii tăi împrejur şi vezi câte cete de sfinţi şi din cei fără trupuri s-au trimis ţie de la Atotţiitorul, ca să te aducă la Sine. Vezi soborul apostolilor, adunarea proorocilor, mulţimea mucenicilor, ceata arhiereilor şi tabăra pustnicilor, unirea cuvioşilor şi a dreptilor. Deci dă-mi sufletul

tău, care mi-a poruncit mie Dumnezeu ca să-l păzesc în trup, iar acum, despărţindu-se din legăturile trupeşti, ca pe o bogăţie să-l iau cu cinste şi trecându-l prin puterile cele potrivnice, să-l duc înaintea dumnezeiescului scaun al Stăpânului, ca să se veselească cu toţi sfinţii cei din veac".

Acestea grăindu-le acel înfricoşat heruvim, fericitul Macarie sărutând pe toţi cei ce erau lângă dânsul şi pentru dânşii rugându-se, şi-a ridicat ochii şi mâinile în sus, zicând cel mai de pe urmă cuvânt: *În mâinile Tale, Doamne, îmi dau duhul meu*. Şi astfel şi-a dat fericitul său suflet, lăsând multă plângere ucenicilor. Apoi, adaugă Serapion şi aceasta, pe care a auzit-o de la Cuviosul Pafnutie, care era unul din ucenicii lui Macarie: că acel sfânt suflet, fiind ridicat de heruvimi şi spre cer suindu-se, unii din părinţi priveau cu ochii sufleteşti spre diavolii cei din văzduh cum stau departe şi strigau: „O, de ce slavă te-ai învrednicit, Macarie!"

Iar Sfântul le răspundea: „Nu, căci încă mă tem, pentru că nu mă ştiu pe mine că am făcut vreun lucru bun". Apoi vrăjmaşii cei ce erau în văzduh, strigau: „Cu adevărat ai scăpat de noi, Macarie!" Iar el le zicea: „Ba nu, căci îmi mai trebuie ceva ca să scap". Şi fiind acum înăuntrul porţilor cereşti, diavolii plângând, strigau: „A scăpat de noi, a scăpat!" Iar el cu mai mare glas le-a răspuns: „Cu adevărat am scăpat de meşteşugirile voastre, fiind îngrădit cu puterea Hristosului meu". Astfel a fost viaţa, sfârşitul şi mergerea la viaţa veşnică a Cuviosului părintelui nostru Macarie.

Dar despre acest cuvios părinte se mai află cuvinte şi povestiri şi în Pateric şi pe aiurea; deci cel ce va voi, poate să caute acolo. Iar noi sfârşitul povestirii făcând, slăvim pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, unul Dumnezeu cel slăvit întru Sfinţii săi, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL MACARIE ALEXANDRINUL

Cetatea Alexandriei a odrăslit pe celălalt Cuvios Macarie, care mai înainte era vânzător de poame, iar Sfântul Botez l-a primit la 40 de ani de la naşterea sa. După aceasta, lepădându-se de lume, s-a făcut monah şi după nevoinţele cele multe şi ostenelile monahiceşti, s-a învrednicit de treapta preoţească şi a luat egumenia mănăstirii ce se numea Chelia, care era în pustia Egiptului, între Nitria şi schit. Şi i-a fost prieten de aproape Cuviosului Macarie Egipteanul, cu care a

suferit izgonire în vremea împărăţiei lui Valens, de la Luciu arianul, mincinosul episcop al Alexandriei, şi de multe ori locuia cu acel Sfânt Macarie.

Deci, amândoi Macarie erau asemenea cu obiceiul şi cu viaţa şi au avut povăţuitor şi învăţător pe marele Antonie, de la care s-au povăţuit spre viaţa cea desăvârşită în bunătăţi, fiind ucenicii aceluia; însă mai bătrân cu anii era Cuviosul Macarie Egipteanul, care s-a dus mai întâi către Domnul.

Acest cuvios Macarie Alexandrinul rămânând după dânsul, a vieţuit câţiva ani, şi despre el scrie Paladie episcopul în Lavsaicon, astfel: „Am văzut pe acela care era prieten în faptele credinţei cu Sfântul Macarie Egipteanul, având acelaşi nume, adică pe Sfântul Macarie Alexandrinul, care era prezbiter al locului ce se numea Chelie, unde am petrecut şi eu nouă ani, iar dintre aceia, trei ani am vieţuit cu Sfântul Macarie; ale cărui fapte şi semne ale vieţii lui plăcute lui Dumnezeu, singur le-am văzut pe unele, iar pe altele le-am aflat de la cei ce au vieţuit cu dânsul mai înainte.

Acela văzând odată la marele părinte Antonie nişte smicele de finic alese, din care el făcea împletituri şi coşniţe, a cerut de la dânsul un snop din smicelele acelea, dar Sfântul Antonie i-a zis: „Este scris *să nu pofteşti lucrul aproapelui tău*". Şi când a zis aceasta, îndată s-au uscat toate mlădiţele ca de foc; care lucru văzându-l Antonie, a zis către Macarie: „Iată Duhul Sfânt a odihnit peste tine, şi vei fi după mine moştenitor al lucrurilor mele".

După aceasta, diavolul a aflat în pustie pe Sfântul Macarie, foarte slăbit cu trupul, şi i-a zis lui: „Ai luat darul lui Antonie, de ce nu-l foloseşti şi nu ceri de la Dumnezeu hrană şi întărire spre călătorie?" Sfântul îi răspunse: „Puterea şi slava mea este Domnul; iar tu nu ispiti pe robul lui Dumnezeu". Atunci diavolul s-a făcut nălucire şi sfântul vedea o cămilă încărcată cu toate felurile de mâncăruri, rătăcind prin pustie, pe care văzând-o sfântul, că se apropie de dânsul şi cunoscând că este nălucire, a stat la rugăciune şi îndată a înghiţit pământul năluciree aceea.

Acest cuvios Macarie Alexandrinul a mers la marele Macarie cel ce era în schit şi odată când mergeau amândoi undeva şi aveau de trecut râul Nilului, li s-a întâmplat lor a se sui într-un caic mare, în care s-au suit şi doi polcovnici cu multă mândrie şi cu împodobire din afară, având caretă arămită, cai cu frâie aurite, şi oaste înconjurându-i pe ei şi purtătorii lor de arme şi slugile fiind împodobiţi cu lanţuri şi cu brâuri aurite. Acei polcovnici, când au văzut pe aceşti doi cuvioşi

bătrâni îmbrăcaţi cu haine vechi şi şezând într-un colţ, le-au fericit viaţa lor smerită şi săracă şi unul din polcovnici a zis către dânşii: „Fericiţi sunteţi voi, cei ce batjocoriţi lumea". Răspuns-a lui Macarie Alexandrinul, zicând: „Noi cu adevărat batjocorim lumea, iar pe voi lumea vă batjocoreşte. Însă să ştii că aceasta nu ai zis-o de a ta voie, ci prooroceşte. Căci amândoi ne numim Macarie, adică fericiţi". Apoi acel polcovnic, de aceste cuvinte ale lui umilindu-se, după ce a mers acasă, s-a dezbrăcat de hainele sale şi multe milostenii făcând, şi-a ales viaţă pustnicească.

Odată, Cuviosul Macarie Alexandrinul a poftit să mănânce struguri proaspeţi şi buni, care i se trimiseseră de cineva. Şi vrând să-şi biruiască pofta cu înfrânare, i-a trimis unui alt frate neputincios, care poftise acest fel de struguri. Acela i-a primit cu bucurie, dar vrând să-şi păzească înfrânarea, a trimis altui frate mai neputincios, care poftea acest fel de hrană; dar şi acela luându-i, a făcut acelaşi lucru, deşi era foarte flămând. Şi aşa strugurii aceia fiind trimişi de la unul la altul, înconjurând pe mulţi fraţi, au venit iarăşi în mâinile Cuviosului Macarie, aducându-se întregi de la cel mai de pe urmă frate, ca un mare dar, pentru că nimeni n-a voit să guste dintr-înşii. Atunci cuviosul cercetând lucrul şi aflând că pe toţi fraţii i-au înconjurat strugurii aceia, s-a mirat, şi mulţumind lui Dumnezeu pentru o înfrânare ca aceea a tuturor fraţilor, n-a gustat nici el nici o boabă dintr-înşii. Şi când auzea că se face de cineva vreo nevoinţă, se sârguia şi el cu dinadinsul s-o urmeze şi s-o împlinească cu totul.

Odată, a auzit despre tabenisioţi că în tot postul cel mare de 40 de zile n-au gustat nimic din mâncările care se fac la foc. De aceea, şi-a pus rânduială ca şapte ani să nu guste din mâncările care se fac la foc – nici coapte, nici fierte –, şi n-a mâncat nici pâine, nici fiertură, decât numai poame crude sau nişte seminţe muiate în apă. Deci a petrecut într-o înfrânare ca aceasta şapte ani.

A auzit după aceea de alt monah că mânca câte o bucată de pâine pe zi. Aceluia vrând să i se asemene, a sfărâmat pâine bucăţele mici, şi le-a pus într-un vas ce avea gura strâmtă pe cât putea să încapă mâna şi şi-a rânduit lui ca atâta pâine să mănânce în zi, câtă va putea să scoată mâna o dată din vas. Mare chinuire a trupului era şi aceea de care ne povesteşte nouă Paladie; că odată zâmbind Macarie acesta, grăia: „Multe fărâmituri apucam cu mâna din vas, dar pentru strâmtorimea gurii, nu puteam să le scot, şi aşa vasul acela nu mă lăsa să mănânc cât aş fi voit". Drept aceea, astfel flămânzind, a petrecut trei ani, mâncând numai patru sau cinci dramuri de pâine pe

zi, asemenea şi apă după măsura hranei; iar untdelemn şase litre îi ajungeau de mâncare pe tot anul. Odată, voind desăvârşit să-şi biruiască somnul, 20 de zile şi nopţi n-a intrat sub acoperământ, şi se ardea ziua de zăduf, iar noaptea răbda răceală, în tot chipul chinuindu-se să nu doarmă. Şi precum mai pe urmă singur despre sine a spus spre folosul altora, se uscaseră creierii capului lui şi, de n-ar fi intrat în chilie şi n-ar fi dormit, îndată şi-ar fi pierdut mintea. Şi zicea sfântul: „Pe cât am putut, am biruit somnul, iar pe firea omenească căreia îi trebuie somn, nu am putut-o birui, ci m-am supus ei".

Pe acest sfânt l-a supărat oarecând duhul curviei şi pentru aceea s-a judecat pe sine ca să şadă gol şase luni în lunca schitului, care este în pustia cea adâncă şi întru care se află mulţime de ţânţari mari ca viespii, care pot să pătrundă şi pielea vierilor celor sălbatici. Şi rănit a fost cuviosul de acei ţânţari atâta, încât alţii îl socoteau pe el că este lepros. Iar când după acele şase luni s-a întors în chilia sa, abia după glas l-au cunoscut ucenicii săi, cum că este Avva Macarie. Dar şi a doua oară s-a judecat pe sine la aceeaşi chinuire de ţânţari, când a ucis un ţânţar cu mâna sa de durere, supărându-l pe piciorul său, şi mult sânge a curs. După aceasta s-a căit şi s-a ocărât pe sine ca pe un ucigaş şi răzbunător, de vreme ce pe a sa strâmbătate singur pentru sine a răzbunat-o şi pentru aceea s-a dat pe sine gol ţânţarilor spre rănire.

Cuviosul a voit odată să vadă grădina şi mormântul care se numea Chipotafion, al lui Ianis şi al lui Iamvri, vrăjitorii egipteni, care au fost pe vreme lui Faraon, ca acolo să se lupte cu diavolii; pentru că se povestea că la locul acela erau mulţime de diavoli prea cumpliţi, pe care cei vrăjitori cu urâtele lor farmece îi adunaseră acolo.

Şi vrăjitorii aceia erau fraţi şi pentru meşteşugul vrăjitoriei lor, aveau cea dintâi cinste la Faraon şi puteau mult în tot Egiptul. Deci au zidit la un loc osebit în pustie, o grădină făcută din pietre în patru colţuri, iar într-însa şi-au făcut mormânt cu lucru prea minunat. Şi au pus acolo mulţime de aur, au săpat un puţ mare, pentru că era locul acela de stâncă şi umed.

Toate acelea le-au făcut, nădăjduind că după ieşirea lor din trup, să vieţuiască acolo în veci cu sufletele lor, iar de bunătăţile acelea ca în Rai să se desfăteze. Dar de vreme ce robul lui Dumnezeu, Macarie, nu ştia calea spre grădina aceea, mergea după stele şi precum cârmacii trec marea, astfel şi el a trecut toată pustia

cu picioarele; însă a luat câte o trestie şi, după fiecare stadie, înfigea în pământ o trestie, ca să poată după acele semne, să se întoarcă înapoi. Iar după ce în nouă zile a trecut toată acea pustie, s-a apropiat de grădina despre care s-a spus, şi sosind noaptea, s-a odihnit puţin de osteneală şi a adormit. Însă diavolul, care se împotriveşte totdeauna nevoitorilor lui Hristos, adunând toate trestiile acelea cu care Macarie şi-a însemnat calea sa, le-a pus la capul lui, pe când dormea el. Iar bătrânul sculându-se din somn, a aflat lângă sine trestiile legate în snop. Dar aceasta s-a făcut cu voia lui Dumnezeu, spre mai multă nevoinţă a robului Său, ca să nu nădăjduiască spre trestii, ci spre mila Lui, care a povăţuit cândva pe Israel, prin stâlp de nor, 40 de ani în acea înfricoşată pustie.

Deci Sfântul Macarie spunea despre sine, zicând: „Când m-am apropiat de grădină şi de acel mormânt, au alergat întru întâmpinarea mea ca la 70 de diavoli, în diferite feluri de asemănări, dintre care unii răcneau, iar alţii cu mare mânie scrâşneau asupra mea cu dinţii, iar alţii zburând precum corbii în faţa mea, îndrăzneau a se repezi, strigând: «Ce cauţi aici, Macarie? La ce-ai venit la noi? Au doară am supărat pe cineva dintre voi, monahii? Ai acolo pe cele ce sunt ale noastre cu cei asemenea ţie; ai pustia, din care ai izgonit pe prietenii noştri; nouă nu ne este nimic cu tine de obşte, pentru ce ai năvălit la locul nostru? Fii îndestulat cu pustia, ca un pustnic, căci acest loc ni l-au încredinţat nouă cei ce l-au lucrat; tu însă nu vei putea să petreci aici; pentru ce voieşti să intri în această stăpânire a noastră? Aici nici unul dintre oamenii cei vii n-au intrat, din acea vreme de când s-a făcut de noi îngroparea fraţilor, care au zidit acestea»".

Şi făcând mai multă strigare diavolii, Sfântul Macarie le-a zis: „Voi intra numai să văd şi mă voi duce de aici". Diavolii i-au răspuns: „Să ne făgăduieşti nouă aceasta numaidecât". Zis-a robul lui Hristos: „O voi face aceasta". Iar diavolii s-au stins. Deci, intrând în acea grădină, l-a întâmpinat un diavol înfricoşat, cu sabia ascuţită, îngrozindu-l; către acesta Sfântul Macarie a răspuns: „Tu vii asupra mea cu sabia, iar eu vin asupra ta cu numele Domnului Savaot şi cu puterea Dumnezeului lui Israel". Şi a fugit diavolul de la dânsul.

Şi intrând cuviosul înăuntru, a văzut toate cele ce erau acolo: puţul în care spânzura o ciutură de aramă foarte veche, legată cu un lanţ de fier, şi rod de oţetar care nu mai avea nimic înăuntru, căci se uscase de soare, şi zidirea cea minunată a mormântului, împodobită cu mult aur. Şi pe toate privindu-le destul, a ieşit de acolo fără vătămare şi împiedicare, apoi în 20 de zile s-a întors la chilia sa.

Într-acea cale, pe când se întorcea, s-a sfârşit pâinea şi apa pe care le purta cu sine, şi a început a slăbi. Deci era să cadă de foame şi de sete, dar iată i s-a arătat, precum singur a spus mai pe urmă, o asemănare de fecioară, îmbrăcată cu haină albă, care strălucea. Şi a văzut o vadră cu apă curată înaintea lui, departe ca de o stadie, şi fecioara adeseori punând-o jos îi arăta apa şi îl chema să vină să bea. Iar el nu putea s-o ajungă, dar cu nădejdea acelei ape, a mers trei zile după dânsa, ostenind tare, pentru că trei zile acea fecioară i s-a arătat, mergând înainte.

Apoi i s-a arătat o cireadă de bivoliţe (pentru că sunt mulţime de acestea în părţile acelea), dintre care una a stat în preajma bătrânului ostenit, având lângă sine un viţel mic, şi curgea lapte din ugerul ei. Şi a auzit de sus un glas, zicându-i: „Macarie, apropie-te şi bea laptele ei". Iar el apropiindu-se, a supt din destul şi şi-a întărit trupul.

Apoi a spus sfântul despre sine şi aceasta: „Ca să-mi arate Domnul mila Sa cea mare şi să înveţe nevrednicia mea, ca spre a Lui purtare de grijă să-mi pun nădejdea, a poruncit bivoliţei aceleia să meargă după mine până la chilia mea şi în toate zilele să mă hrănească în cale. Iar ea fiind slujitoare poruncii Ziditorului, venea după mine şi nu lăsa viţelul său la ţâţele sale, ca numai pe mine să mă hrănească".

Odată acest sfânt şi minunat bărbat săpa un puţ pentru răcorirea monahilor şi erau în locul acela unde săpa mărăcini şi vreascuri, de unde ieşind o aspidă, l-a muşcat pe el. Şi este acea jivină foarte veninoasă şi vătămătoare. Iar sfântul apucând cu amândouă mâinile aspida, de amândouă buzele, a rupt-o, zicând: „De vreme ce nu te-a trimis Dumnezeul meu asupra mea, cum ai îndrăznit a te apropia de mine şi a mă muşca?" Însă acea muşcare a aspidei n-a vătămat cu nimic pe cuviosul.

Despre tabenisioţi auzind fericitul cum că au rânduială de viaţă prea minunată, şi-a schimbat haina monahicească şi luând pe cea mirenească, s-a dus acolo. Şi 15 zile mergând prin pustie, a ajuns la Mănăstirea Tabenisioţilor, ca un om simplu, şi a întrebat de arhimandritul Pahomie, bărbatul cel iscusit şi înainte-văzător, care era plin de darul proorocesc. Însă atunci nu i se descoperise lui de la Dumnezeu despre Macarie; căci intrând Macarie la Pahomie, i-a zis: „Mă rog ţie, părinte, să mă primeşti în mănăstirea ta, ca să fiu monah". Grăit-a Pahomie lui: „Nu vei putea acum să fii monah, de vreme ce eşti bătrân şi nu poţi să te osteneşti. Sunt alţi fraţi care din

tinereţe au deprins iubirea de osteneală monahicească, iar tu, fiind bătrân, nu vei putea suferi ostenelile; apoi slăbind, te vei duce de aici şi ne vei grăi de rău". Deci, nu l-a primit în ziua întâi, nici în a doua, până la a şaptea; iar Macarie răbda, postind. Iar în a şaptea zi, a zis către arhimandrit: „Primeşte-mă, părinte, şi de nu voi posti şi de nu voi lucra ceea ce lucrează fraţii, apoi vei porunci ca să mă izgonească din mănăstire".

Iar Sfântul Pahomie a spus despre dânsul fraţilor, ca să-l primească, şi erau 1400 de fraţi acolo. Deci au primit pe Macarie în mănăstirea aceea şi trecând puţină vreme, a sosit postul sfintelor 40 de zile şi a văzut bătrânul pe fiecare din fraţi după puterea sa postind; pentru că unii primeau hrana seara, alţii după două zile, iar alţii după cinci zile gustau şi alţii stăteau toată noaptea rugându-se, iar ziua şedeau lucrând.

Deci şi Macarie, luând mlădiţe de finic, a stat într-un colţ şi în toate cele 40 de zile, până la Paşti, n-a gustat nici pâine, nici apă decât numai foarte puţine frunze crude de varză, pe care le mânca în ziua Duminicii. Şi aceasta o făcea ca să se arate altora că mănâncă şi ca să nu vină întru înălţarea minţii. Şi stând în colţul acela, neîncetat lucra cu mâinile şi nu s-a odihnit, nici n-a şezut, nici nu s-a culcat; apoi, deşi ieşea pentru vreo trebuinţă de la locul său, îndată venind la loc, nedeschizându-şi gura sa, nici grăind cu nimeni, în tăcere făcea cu inima rugăciuni către Dumnezeu.

Văzând aceasta nevoitorii mănăstirii aceleia, s-au mâniat pe părintele lor şi au zis către dânsul: „De unde ai adus la noi pe acest om fără de trup, spre înfruntarea noastră? Sau pe dânsul să-l izgoneşti de aici, sau noi ne vom duce". Iar Cuviosul Pahomie auzind aceasta de la fraţi, apoi despre pustnicească lui viaţă cercetând şi înştiinţându-se, se ruga lui Dumnezeu ca să-i descopere lui despre dânsul, cine este. Şi i s-a descoperit cum că este Macarie.

Atunci Cuviosul Pahomie, luând de mână pe Cuviosul Macarie, l-a dus în biserică şi, cuprinzându-l cu dragoste, i-a zis: „Bine ai venit, cinstite părinte. Tu eşti Macarie şi te-ai tăinuit înaintea mea. Eu de mulţi ani auzind despre tine, doream să te văd. Mulţumesc ţie, că pe fiii mei i-ai învăţat smerenia, ca să nu se înalţe cu mintea mândrindu-se pentru postirile şi nevoinţele lor; deci, destul ne-ai folosit pe noi". Apoi s-au înştiinţat toţi fraţii şi adunându-se, cu dragoste i s-au închinat lui şi l-au poftit ca să se roage pentru dânşii. După aceea, Cuviosul Macarie, dându-le tuturor pace, s-a întors la locul său.

Acest nepătimaş bărbat a spus despre sine şi aceasta: „Am dorit odinioară ca să îndreptez mintea mea astfel ca nimic pământesc gândind, numai spre Unul Dumnezeu să fie şi să nu se despartă de El nicidecum. Şi mi-am hotărât spre acea gândire de Dumnezeu vreme de cinci zile. Şi închizând chilia şi ograda mea, ca să nu vină nimeni la mine şi ca să nu vorbesc cu nimeni, am stat acolo începând de luni şi i-am hotărât minţii mele, zicându-i:

„Vezi, să nu te pogori din cer; ai îngerii, arhanghelii şi toate cereştile puteri, heruvimii, serafimii, şi pe Făcătorul lor Dumnezeu. Deci, fii acolo şi nu te coborî la cele de sub cer, ca să nu cazi în gânduri pământeşti". Şi stând astfel două zile şi două nopţi, toată mintea înălţând-o în sus, atât de mult am întărâtat pe diavol, încât, făcându-se cu totul văpaie de foc, a ars toate cele ce erau în chilia mea, cum îi rogojina pe care stăteam şi mi se părea că şi eu cu totul voi arde. Şi înfricoşându-mă, am încetat a treia zi planul meu şi, neputând mai mult să-mi ţin mintea înălţată la cer, m-am pogorât la gânduri pământeşti, Dumnezeu astfel voind, ca nu întru înălţare de minte să mi se socotească mie".

Despre acest cuvios povesteşte Paladie, episcopul şi aceasta: „Venind la dânsul odinioară, am aflat înaintea chiliei lui un preot oarecare din sat, al cărui cap atât era de mâncat de o boală care se numeşte cangrenă, încât şi gura lui putea să se vadă dinapoia capului. Acela venise la Cuviosul Macarie pentru tămăduire şi nu-l lăsa la sine sfântul, nevrând să vorbească cu dânsul. Deci eu am rugat pe sfântul, zicând: „Miluieşte pe nevoiaşul acela şi măcar un răspuns să-i dai lui". Iar fericitul mi-a zis: „Nevrednic este de tămăduire, căci de la Domnul este a lui pedeapsă. Iar de vei voi ca să fie tămăduit, apoi să-l sfătuieşti ca de acum să înceteze a sluji preoţeşte".

L-am întrebat pe sfântul: „Pentru ce?" Iar sfântul a răspuns: „Fiind prea desfrânat, el slujea Sfânta Liturghie şi pentru aceea se pedepseşte; iar de se va teme de Dumnezeu şi va înceta slujirea aceea, pe care fără frică o făcea, îl va tămădui Dumnezeu". Iar eu (zice Paladie), când am spus despre aceasta preotului, cu jurământ s-a făgăduit ca să nu mai slujească preoţeşte.

Atunci Cuviosul Macarie, luându-l, i-a zis: „Crezi că există Dumnezeu de care nimic nu se tăinuieşte?" Răspuns-a preotul: „Astfel cred, părinte, şi mă rog ţie pentru mine, păcătosul". A zis Macarie: „N-ai putut să te tăinuieşti înaintea lui Dumnezeu?" Răspuns-a acela: „N-am putut". Îi zise lui Macarie: „De vei mărturisi păcatul tău şi pedeapsa lui Dumnezeu pentru dânsul dacă o

cunoşti, apoi îndreptează-te de acum". Iar preotul şi-a mărturisit căderea sa în păcat şi s-a făgăduit ca să nu mai greşească, nici să slujească ale preoţiei, ci să fie în rânduiala celor mireni.

Atunci, sfântul şi-a pus mâinile pe dânsul şi s-a rugat lui Dumnezeu pentru el, şi în puţine zile s-a tămăduit de răni; apoi perii capului lui au crescut şi sănătos s-a întors la casa sa, lăudând pe Dumnezeu şi dând mulţumire marelui Macarie.

Sfântul Macarie avea chiliile sale în diferite locuri: una în schit, fiind în pustia cea dinăuntru; alta în Libia, alta în locul ce se numea Chelie şi alta în muntele Nitriei. Dintre acestea nici una nu avea nici uşă, nici fereastră, căci într-însele şedea în sfintele 40 de zile în întuneric. Şi una era mai strâmtă, în care nu putea să-şi întindă picioarele; iar alta mai largă, în care vorbea cu cei ce veneau la dânsul. Apoi mulţime fără de număr a tămăduit de duhurile cele necurate.

Paladie pomeneşte de o fecioară de neam bun, de mulţi ani slăbănogită, care fiind adusă din Tesalonic la dânsul, vreme de 20 de zile cuviosul a uns-o cu untdelemn sfânt şi rugându-se, a tămăduit-o de boală, apoi a trimis-o sănătoasă la cetatea sa; iar aceea multe milostenii a dat mănăstirilor, după tămăduirea sa.

Un tânăr îndrăcit a fost adus la cuviosul, pe al cărui cap punându-şi mâna dreaptă, iar stânga pe inimă, s-a rugat lui Dumnezeu. Şi era tânărul umflat peste tot ca o băşică, şi când deodată a strigat copilul acela, îndată a ieşit prin toţi porii lui apă multă şi trupul i s-a aşezat în măsura sa, precum era mai înainte. Apoi ungând pe acel tânăr cu sfântul untdelemn şi stropindu-l cu apă sfântă, l-a dat pe el tatălui său. Şi a poruncit tânărului ca 40 de zile să nu mănânce carne, nici să bea vin, şi astfel l-a făcut pe el sănătos.

Odată au venit asupra cuviosului gândurile slavei celei deşarte, scoţându-l din chilie şi îndemnându-l ca, cu sfat bun şi cu dreaptă pricină, să meargă la Roma, ca să facă bine bolnavilor, pentru că lucra într-însul foarte mult darul asupra duhurilor celor necurate. Şi multă vreme neascultând de acele gânduri, se chinuia luptându-se cu dânsele; apoi căzând pe pragul chiliei sale, şi-a pus picioarele afară şi a zis: „Trageţi şi mă târâţi, o, diavolilor, de puteţi, pentru că eu cu picioarele mele nu mă voi duce!" Şi zăcând mult, până seara, s-a sculat; însă iarăşi aceleaşi gânduri năvăleau asupra lui.

Atunci fericitul, luând un coş care era cu măsura de două obroace, l-a umplut cu nisip şi punându-l pe umerii săi, umbla prin pustie. Deci, l-a întâmpinat Teosebie Cosmitor, cel cu neamul din

Antiohia, şi i-a zis: „Ce duci, avva? Dă-mi mie acea sarcină şi nu te osteni". Iar el a răspuns: „Chinuiesc pe cel ce mă chinuieşte pe mine (trupul). Căci când petrece în deşertăciune şi în lenevie, mă cheamă în străinătate". Şi astfel, mult chinuindu-se cuviosul, s-a întors în chilie cu trupul obosit, biruindu-şi gândurile.

Ucenicul fericitului Pafnutie povesteşte că şezând Sfântul Macarie afară, o hienă luând puiul său, care era orb, l-a adus la sfântul şi l-a aruncat înaintea picioarelor lui. Iar sfântul luând puiul acela, i-a atins ochii şi s-a rugat lui Dumnezeu, şi îndată puiul a văzut, iar maica lui, luându-l pe el, s-a dus. A doua zi, iarăşi a venit la fericitul fiara aceea aducându-i o piele mare de berbec, pe care sfântul, văzând-o, a zis către fiară: „De unde ai această piele? Nu cumva ai mâncat o oaie a cuiva? Deci, ceea ce este din nedreptate eu nu primesc".

Iar hiena aceea, plecându-şi capul în jos şi închinându-se cu genunchii la pământ, punea pielea aceea la picioarele sfântului. Iar el zicea către ea: „Ţi-am spus că n-o voi primi, până ce nu te vei jura mie, că mai mult nu vei face rău săracilor, mâncându-le oile". Iar hiena, plecându-şi capul, se vedea că se pleacă cuvintelor sfântului şi se supune lor. Atunci sfântul a luat pielea de la fiară şi a dăruit-o Sfintei Melania Romana, care cerceta pe sfinţii părinţi în acea pustie, şi a numit pielea aceea „darul hienei". Şi ce este de mirare între bărbaţii care s-au răstignit lumii, că fiara câştigând facere de bine, a cunoscut aceasta şi a adus dar fericitului, pentru slava lui Dumnezeu şi pentru cinstirea sfinţilor Lui. Pentru că Cel ce a îmblânzit pe leii lui Daniil proorocul, Acela a dat şi fiarei pricepere pentru facerea de bine cea câştigată şi a învăţat-o să aducă mulţumire.

Despre acest Sfânt Macarie se mai povesteşte că, din vremea botezului său n-a scuipat pe pământ, până la sfârşitul vieţii; şi el s-a botezat la 40 de ani de la naştere, iar după botez a vieţuit 60 de ani în ostenelile şi nevoinţele vieţii monahiceşti. Iar cel mai sus pomenit Paladie, venind odată la cuviosul acesta, tulburat de gânduri şi de lenevie, precum singur a spus mai înainte despre aceea, grăia: „Ce voi face, Avva Macarie, căci mă supără gândurile, zicându-mi: «Nu faci nimic, du-te de aici!»?" Avva Macarie i-a răspuns: „Zi şi tu gândurilor tale: Păzesc pereţii aceştia pentru Hristos!"

Acestui Paladie, Cuviosul Macarie i-a spus despre Cuviosul Marcu, că din mâini îngereşti primea împărtăşania dumnezeieştilor Taine. Aceasta a văzut-o Sfântul Macarie cu ochii săi, când el, slujind Sfânta Liturghie, împărtăşea pe fraţi şi zicea: „Niciodată n-am

dat dumnezeieştile Taine lui Marcu nevoitorul, ci îngerul din altar îi dădea lui nevăzut; iar eu vedeam numai degetele mâinii celui ce-i dădea. Acel cuvios Marcu, când era tânăr, ştia Aşezământul cel vechi şi cel nou pe de rost, şi era foarte blând şi înfrânat. Iar într-una din zile, fiind slobod în chilia mea (zice Sfântul Macarie), m-am dus la dânsul, căci îmbătrânise, şi am şezut lângă uşa chiliei lui. Şi-l cunoşteam că este mai presus de om, precum şi era, şi ascultam (prost fiind eu atunci şi neştiutor) ce face sau ce vorbeşte bătrânul. Iar el, fiind înăuntru singur, se lupta cu diavolul, având acum o sută de ani, încât dinţii căzuseră şi zicea către sine: «Ce mai voieşti de acum, răule bătrân? Iată acum vin ai băut, şi untdelemn ai mâncat, ce mai pofteşti încă, îmbuibatule, rob al pântecelui la bătrâneţe?» Iar către diavol zicea: «Depărtează-te de la mine, diavole, ai îmbătrânit cu mine în luptă! Mi-ai pricinuit mie slăbiciune trupească, m-ai făcut să bea vin şi să mănânc untdelemn, m-ai făcut iubitor de dulceţi şi oare încă îţi mai sunt ţie ceva dator? Nimic la mine nu vei afla, care ai putea să apuci. Depărtează-te de la mine acum, vrăjmaşule al oamenilor!» Aceasta a spus-o Sfântul Macarie lui Paladie, care a şi scris aceasta.

Iar Rufin prezbiterul adaugă şi aceasta în viaţa acestui Cuvios Macarie Alexandrinul: Într-o noapte, diavolul, bătând la uşa chiliei lui Macarie, i-a zis: „Scoală-te, Avva Macarie, să mergem în sobor la cântare". Iar el fiind plin de darul lui Dumnezeu, a cunoscut vicleşugul vrăjmaşului, şi i-a răspuns: „O, mincinosule şi urâtor al binelui! Ce împărtăşire şi ce prieteşug ai tu cu soborul sfinţilor?" Diavolul zise: „Au nu ştii, o, Macarie, că fără de noi nici o cântare bisericească, nici o adunare monahicească nu se săvârşeşte? Deci, vino, şi vei vedea lucrurile noastre!" Răspuns-a bătrânul: „Certe-te pe tine Domnul, necuratule diavol!" Şi întorcându-se spre rugăciune, a cerut de la Domnul să-i arate de este aceasta adevărat, precum se laudă diavolul. Şi fiind vremea cântării de miezul nopţii, s-a dus în sobor şi se ruga în sine către Dumnezeu, ca să-i descopere şi să-i arate adevărul celor grăite de diavol.

Şi iată a văzut prin toată biserica, ca nişte copii mici de arapi negri, umblând degrabă încoace şi încolo, ca şi cum ar zbura. Şi era obicei acolo ca, şezând fraţii, unul citea psalmii, iar ceilalţi ascultau. Şi şedeau lângă fiecare frate arapii cei mici şi râdeau. Şi dacă se atingeau de ochii cuiva cu amândouă degetele îndată acela adormea; iar de puneau degetul cuiva la buze, acela îndată căsca; iar înaintea altora umblau în asemănări femeieşti; înaintea altora se făceau că

zidesc sau că poartă ceva; şi felurite lucruri se vedeau făcând. Şi orice închipuiau diavolii râzând înaintea fraţilor, acelea le gândeau în inimile lor. Iar la alţii, dacă începeau să facă ceva de acestea, erau goniţi îndată cu oarecare putere, şi aruncaţi cu capul în jos, şi după aceea nu mai îndrăzneau nici să stea înaintea unora ca acelora, nici să treacă pe alături. Iar pe alţi fraţi mai neputincioşi, care la rugăciune nu luau deloc aminte, diavolii şezând pe grumazul lor şi pe spate, îi batjocoreau.

Văzând acestea Cuviosul Macarie, a suspinat greu şi, plângând, a zis către Dumnezeu: *Vezi, Doamne, şi nu tăcea; scoală-te Dumnezeule, ca să se risipească vrăjmaşii Tăi şi să fugă de la faţa Ta!* Iar după otpust, a chemat Avva Macarie pe fiecare frate la sine şi l-a întrebat ce gândea la cântarea bisericească. Atunci a mărturisit fiecare gândurile lui şi s-a arătat aievea aceea, că gândul fiecăruia era acela pe care îl închipuiau diavolii înaintea lui, batjocorindu-l.

Dar altceva mai înfricoşat povestea acelaşi Cuvios Macarie: în vremea când fraţii se apropiau de dumnezeieştile Taine şi întindeau mâinile pentru primirea Trupului lui Hristos – pentru că într-acea vreme nu se împărtăşeau cu linguriţa, ci Trupul lui Hristos se dădea în mâini, aşa cum se primeşte acum anafora, iar Sângele Domnului îl beau din Sfântul Potir –, atunci cuviosul a văzut că unora din fraţi, arapii le puneau cărbuni de foc în mâini, iar Trupul lui Hristos, ce se da cu mâna preotului, se întorcea înapoi la altar; iar de la cei ce erau vrednici sfintei împărtăşiri fugeau diavolii departe, iar îngerul Domnului sta în altar cu preotul şi cu preoţeasca mână întindea mâna sa spre împărtăşirea dumnezeieştilor Taine.

Astfel Cuviosul Macarie, fiind înainte-văzător, vedea pe cei vrednici şi pe cei nevrednici şi cunoştea gândurile omeneşti din lucrurile închipuite de diavoli. Apoi, multe altele spunând acest cuvios, spre folosul fraţilor, şi îndreptând pe cei leneşi şi multe feluri de minuni făcând, s-a dus către Domnul, vieţuind 100 de ani. Iar acum în viaţa cea fără de sfârşit cu prietenii săi, cuvioşii părinţi, slăveşte pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, pe Unul în Treime Dumnezeu, Căruia şi de la noi păcătoşii să-I fie slavă, cinste şi închinăciune, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTA MUCENIȚĂ EUFRASIA FECIOARA

Aceasta a fost din cetatea Nicomidia, în vremea împărăției lui Maximian (286–305) și era de neam vestit, frumoasă la chip, cu bune obiceiuri și credincioasă roabă a lui Hristos. Și fiind prinsă de închinătorii de idoli, a fost silită să aducă jertfă diavolilor, dar nesupunându-se, o bătură cumplit, iar ea a răbdat cu bărbăție. Apoi a fost dată spre spurcare unui om barbar, care luând-o, a dus-o în casa sa. Iar ea neîncetat se ruga cu mintea Celui preacurat, adică Mirelui său, Domnul Hristos, ca să-i păzească fecioria ei nestricată.

Și când bărbatul s-a închis cu dânsa în cămară, sfânta l-a rugat să o aștepte puțin, făgăduindu-i să-i dea o buruiană, pe care dacă o va purta cu sine, nu-l va atinge nici o armă a potrivnicilor, pentru că zicea că este fermecătoare. Iar barbarul i-a zis: „Pe urmă îmi vei da buruiana aceea". Dar înțeleapta fecioară a răspuns: „Nu este cu putință să fie smulsă buruiana aceea de către femei, ci numai de fecioare nenuntite, pentru că de nu va fi arătată de fecioară curată, apoi nimic nu lucrează". Și a lăsat-o barbarul până ce-i va arăta acea buruiană. Atunci sfânta ducându-se în grădină și adunând niște buruieni, pe care le-a găsit acolo, i le-a adus. Iar el i-a zis: „Cum voi ști că sunt adevărate cele spuse de tine?" Ea și-a pus buruienile pe grumajii săi și i-a zis lui: „Ia o sabie ascuțită și, repezind-o tare cu amândouă mâinile, lovește în grumajii mei cât vei putea și, din aceasta vei vedea că nimic nu mă va vătăma sabia ta".

Iar el, crezând cuvintele ei, a luat sabia și a dus-o la capul sfintei fecioare; apoi, repezind-o tare, i-a tăiat cinstitul ei cap. Apoi, cunoscând că a fost batjocorit de dânsa, scrâșnea din dinți; dar ce folos, pentru că înțeleapta fecioară s-a dus nespurcată către Mirele său Hristos, lăsând minunat chip de întreagă înțelepciune, voind ca mai bine să moară, decât să-și piardă fecioria.

LUNA IANUARIE
ZIUA A DOUĂZECEA

CUVIOSUL EFTIMIE CEL MARE[1]

Eftimie, cetățeanul cel ceresc, era fiu al părinților care se numeau Pavel și Dionisia, care erau oameni de bun neam și împodobiți cu toată fapta bună cea după Dumnezeu; având ca patrie și locuință Melitina, Mitropolia cea vestită a armenilor. Fericita Dionisia a trăit destui ani împreună cu bărbatul ei, dar fiind stearpă, nu năștea. Pentru aceea, în mare mâhnire petrecând amândoi, multă vreme au petrecut, rugându-se îndelung lui Dumnezeu să li se dăruiască fiu.

Și mergând în apropiere de cetate, la biserica cea sfințită de acolo a Sfântului, slăvitului și bunului biruitor Mucenic Polieuct, a stăruit zile multe în rugăciune, după cum spune cuvântul de la cei vechi. Și într-una din nopți rugându-se ei singuri, li s-a arătat oarecare vedenie, zicându-le: „Veseliți-vă, veseliți-vă, pentru că iată v-a dăruit Dumnezeu fiu, numit cu numele veseliei, căci prin nașterea lui, dăruiește Dumnezeu veselie Bisericilor Sale". Iar ei însemnând vremea vedeniei, s-au întors la casa lor; și din vremea zămislirii, cunoscând ca adevărate cele ale vedeniei, cum s-a născut copilul, l-au numit Eftimie, care se tălmăcește veselie, făgăduind a-l aduce lui Dumnezeu. El s-a născut, precum am aflat, în luna august, în anul al patrulea al stăpânirii lui Grațian (367–383).

Iar că vedenia este adevărată, cei ce citesc să înțeleagă. Pentru că sfintele Biserici 40 de ani fiind întru mâhnire și apărătorii dreptcredincioși prigonindu-se, și arienii silnicind pe vremea lui Constanțiu (337–361), și luptă fiind împotriva dreptcredincioșilor și pe vremea lui Iulian (361–363) și a lui Valens (364–378), care a

[1] Scrisă de Chiril monahul.

împărăţit după aceea în Răsărit, atunci dându-i-se nume lui Eftimie, cel cu numele veseliei, toate supărările sfintelor Biserici se prefăceau întru veselie.

Căci neîmplinindu-se încă a cincea lună, s-a ridicat luptătorul de Dumnezeu Valens şi, prădând barbarii Tracia, el s-a oştit asupră-le. Dar în puţină vreme făcând bătălia, Valens a pătimit pedeapsa de la Dumnezeu, pentru că în oarecare sat lângă Adrianopol din Tracia, desăvârşit fiind biruit şi fugind, barbarii l-au ars împreună cu satul unde era, neîmplinindu-se încă întâiul an de la naşterea lui Eftimie.

Iar când a împlinit Eftimie trei ani, tatăl său, Pavel, şi-a sfârşit viaţa. Iar fericita Dionisia avea un frate bun cuvântător, care se numea Eudoxiu. Acesta fiind sfetnic şi mijlocitor la marele Otreie, care întru acea vreme îndrepta Sfânta Biserică din Melitina, şi care a strălucit la sfântul Sinod din Constantinopol, a adus pe copil la el, împlinind făgăduinţa şi ca o jertfă bine primită, l-a afierosit lui Dumnezeu, precum mult vestita Ana a adus pe Samuil. Iar preasfinţitul episcop Otreie, văzând pe copil şi auzind de la învăţatul Eudoxiu vedenia cea arătată părinţilor şi cum că mai înainte de naştere maică-sa l-a făgăduit lui Dumnezeu, şi apoi s-a făcut zămislirea prin rugăciune, minunându-se, a zis: „Într-adevăr, s-a odihnit Duhul lui Dumnezeu peste tânărul acesta".

Deci, primindu-l pe copil, botezându-l şi tunzându-l anagnost al bisericii celei de sub dânsul, l-a luat în episcopie, şi-l creştea, făcându-l ca un fiu al său. Iar pe fericita Dionisia, ca una ce se afla în slujba lui Dumnezeu, a hirotonisit-o diaconiţă a preasfintei Biserici. Deci, Eftimie numărându-se în bisericescul catalog, şi Teodosie cel Mare (379–395) a luat sceptrul împărăţiei grecilor, şi printr-însul a dăruit Dumnezeu grecilor şi sfintelor biserici dumnezeiesc dar, plin de toată veselia; căci se cădea a se împlini vedenia arătată părinţilor pentru dânsul.

Trecând puţină vreme, şi înţelegând episcopul că a trecut de vârsta copiilor şi că trebuie a se îndeletnici cu învăţătura, l-a dat dascălilor, pentru a învăţa Sfintele Scripturi. Şi erau atunci între anagnoşti doi tineri de bun neam, cu întreaga înţelepciune împodobiţi şi cu toată priceperea încuviinţaţi, apoi iscusiţi în Dumnezeiasca Scriptură şi la învăţătura cea din afară, care se numeau Acachie şi Sinodie; şi care, după multe pustniceşti nevoinţe, au primit arhieria sfintei biserici din Melitina, la vremea lor.

Aceştia, primind din mâna episcopului pe Eftimie, l-au învăţat desăvârşita cucernicie şi în puţină vreme pe mulţi din cei de o vârstă

cu el i-a întrecut cu iubirea de învăţătură. Pentru că osârdia lui era mai presus de vârstă, încât se minuna Acachie de socoteala minţii lui cea luminată. Deci, sfinţitul acesta tinerel primea învăţătura cea bună şi curată, pe care Cuvântătorul de Dumnezeu Grigorie o numeşte învăţătura de ziuă – cum a zis dumnezeiescul David –, potrivnică celei de noapte. Apoi, învăţând Dumnezeieştile Scripturi, dorea a fi următor al dumnezeieştilor şi îmbunătăţiţilor bărbaţi, dar se întrista când unii care spuneau deşertăciuni îl depărtau de la dumnezeieştile cuvinte. Iar pilda lui Acachie, dascălul, urmând-o, nicidecum nu făcea pomenire de hrană de multe feluri.

Dar nu dorea nici slavă deşartă, nici nu era gura lui nelucrătoare la doxologia lui Dumnezeu, ci săvârşea slujba pravilei cu frică şi cu umilinţă la vremea rânduită, având inimă nerăspândită şi minte neîmprăştiată, aducându-şi aminte că se cuvine a sluji lui Dumnezeu cu frică şi cutremur, iar nu cu râs şi cu şoptire, făcând sfânta biserică cort de comedie; căci se cuvine cu cucernicie a intra în biserică ca voind a vorbi cu împărat şi Dumnezeu prin rugăciune. Iar în vremea liberă se îndeletnicea acasă în rugăciune şi în cântare de psalmi şi în citirea dumnezeieştilor cuvinte, petrecând toată ziua şi toată noaptea; ştiind că cel ce cugetă în legea Domnului ziua şi noaptea va fi ca *pomul cel răsădit lângă izvoarele apelor, care rodul său va da la vremea sa.*

Deci, da lui Dumnezeu rodul cel potrivit al fiecărei vremi, pentru că în vreme de ispită rodea lui Dumnezeu dragostea şi răbdarea, iar în vreme de îndestulare, rodul lui era înfrânarea; apoi venind gânduri asupra lui de dezmierdare trupească, iarăşi odrăslea într-însul întreaga înţelepciune. Iar prieteni şi împreună vorbitori şi-i făcea nu pe cei înverşunaţi, ci pe cei întreg înţelepţi, cu care şi împreună a fi mai de folos este celui ce se ţine de cucernicie. Şi aşa în fiecare zi nevoindu-se, a isprăvit înfrânarea limbii şi a pântecelui şi desăvârşita necâştigare şi adevărata smerita cugetare şi sfinţirea trupului. Pentru că de întreaga înţelepciune purtând multă grijă, a păzit nestinsă făclia fecioriei, împodobită cu untdelemnul milosteniei.

Astfel nevoindu-se Eftimie multă vreme, a ajuns la săvârşirea faptelor bune; iar iconomia lui Dumnezeu astfel înţelepţindu-l şi prin multe din acestea făcându-l cunoscut, l-a arătat vestit din început. Deci fiind crescut precum s-a zis, apoi trecând prin toate treptele bisericeşti, episcopul din vremea aceea l-a hirotonit fără de voie preot al preasfintei biserici din Melitina. După aceea, i s-a încredinţat a purta grijă şi a fi proestos al mănăstirilor celor dimprejurul cetăţii. Iar

această grijă i s-a dat lui, fiindcă din copilărie era iubitor de monahi; şi fiindcă, dorind liniştea, la Mănăstirea Sfântului Polieuct şi la a sfinţilor 33 de mucenici îşi petrecea cea mai mare parte din vreme.

Iar în zilele Sfântului şi Marelui Post se ducea în muntele ce era pustiu atunci, iar acum s-a zidit într-însul o mănăstire minunată, aproape de cetate, care de cei ce locuiesc aproape se numeşte a „Înălţării". În această pustie se sălăşluia din ziua dumnezeieştii arătări (Bobotează), până la sărbătoarea Paştilor, urmând filosofia lui Ilie şi a lui Ioan. Pentru aceasta, precum s-a zis, i s-a dat în mână grija şi cârmuirea monahilor celor de acolo, iar această grijă socotind-o împiedicare a faptei bune, urâtorul de slavă şi iubitorul de Dumnezeu Eftimie a ieşit din cetate şi s-a dus spre Ierusalim, poftind a locui în pustia de acolo.

Acest mare părinte al nostru Eftimie, povăţuindu-l Sfântul Duh, a venit în Ierusalim la 29 de ani ai vârstei sale, închinându-se Sfintei Cruci şi Sfintei Învieri, precum şi la celelalte cinstite locuri; apoi, mergând la purtătorii de Dumnezeu părinţi, cei de prin pustie, şi învăţând fapta bună şi petrecerea fiecăruia şi într-al său suflet pecetluind-o, a venit la lavra Fara, ce se afla la şase stadii depărtare de sfânta cetate. Şi iubitor de linişte fiind, a rămas într-o chilie pustnicească, afară din lavră, neavând nimic de ale acestui veac, pentru că a învăţat a lucra împletituri ca să nu îngreuneze pe cineva, ci mai vârtos dintr-ale sale osteneli să dea celui ce are trebuinţă. Şi el lăsând toată grija pământească, o singură grijă avea, cum să placă lui Dumnezeu întru rugăciuni şi în postiri.

Însă şi de toată fapta bună purtând grijă, ca un bun lucrător de pământ, tăia spinii patimilor din rădăcină, curăţând gândurile şi toată înălţarea ce se ridică împotriva cunoştinţei lui Dumnezeu, împlinind acel glas proorocesc, care zice: *Înnoiţi-vă ogorul şi nu semănaţi peste spini*. Şi avea vecin pe un purtător de Dumnezeu ce se numea Teoctist, pe care iubindu-l atât de mult, s-a unit cu dânsul cu dragostea părintească, încât amândoi s-au făcut de o cugetare şi de un obicei, ca şi cum ar fi fost un suflet în două trupuri. Şi vestind unul altuia scopul cel după Dumnezeu, ieşeau în fiecare an după a şaptea zi a sfintelor dumnezeieşti arătări (Boboteaza), spre pustia lui Cutila, ferindu-se de orice întâlnire omenească şi dorind în linişte a vorbi cu Dumnezeu prin rugăciune.

Şi acolo petreceau până la sărbătoarea Stâlpărilor, şi necurmat trudindu-şi trupul şi robindu-l, aducea sufletului hrana cea duhovnicească. Şi covârşea marele Eftimie pe toţi cu răbdarea, cu

blândeţea şi cu smerita cugetare a inimii. Pentru că a primit şi darul Sfântului Duh, după cum dumnezeiescul cuvânt a zis: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel blând şi liniştit şi care tremură de cuvintele Mele?*

De aici îndrăzneala lui cea către Dumnezeu îi creştea în fiecare zi. Şi făcând cinci ani în Fara, a ieşit dimpreună cu fericitul Teoctist în vremea în care s-a obişnuit, spre Cutila; şi trecând prin pustie, a venit la un pârâu înfricoşat, foarte adânc şi anevoie de trecut. Aici văzând locul şi înconjurând râpele ce se aflau prea multe, ca fiind povăţuit de Dumnezeu, a găsit o peşteră minunată în râpa cea dinspre miazănoapte a pârâului şi suindu-se cu osteneală ca pe perete, de-abia a putut a se urca la dânsa.

Şi bucurându-se ca de un loc pregătit lor de Dumnezeu, au locuit într-însa, hrănindu-se cu buruienile ce se găseau pe acolo. Iar peştera aceea fiind mai înainte locuinţă de fiare, apoi, domesticindu-se prin dumnezeieştile laude şi prin neîncetatele rugăciuni ale cuvioşilor bărbaţi, a primit sfinţire de biserică a lui Dumnezeu. Deci, când a binevoit Dumnezeu a-i arăta pe aceştia, a trimis nişte păstori ai unuia care se numea Lazariul, spre a-şi aduce turmele sale lângă acel pârâu.

Care păstori văzând pe părinţi arătându-se sus, în peşteră, atât de mult s-au spăimântat, încât s-au înfricoşat şi au fugit. Iar părinţii simţind temerea acelora, cu glas blând şi liniştit chemând pe aceştia, le-au zis: „Nu vă temeţi, fraţilor, suntem oameni ca şi voi, dar pentru păcatele noastre locuim în acest loc". Atunci păstorii îndrăznind, s-au suit la dânşii în peşteră şi neaflând nimic de-ale acestui veac lângă dânşii, s-au dus la ale lor, minunându-se şi vestind despre ei. Şi de atunci slugile Lazariului le slujeau lor. Apoi şi părinţii cei de la Fara căutându-i, să vadă unde sunt, adeseori veneau la dânşii.

Deci, mai întâi s-au lepădat de lume şi au venit la dânşii doi fraţi, numiţi Marin şi Luca. Aceştia fiind învăţaţi de marele Eftimie monahiceşte, şi arătându-se sârguincioşi spre petrecerea cea pustnicească, în vremurile cele din urmă au strălucit la cei dimprejur şi au înfiinţat mănăstire. Ei au adus la monahiceasca săvârşire pe Cuviosul Teodosie, care s-a făcut mare începător de vieţi de obşte al acestei pustii şi arhimandrit al acestora. Iar în puţină vreme, străbătând vestea despre Eftimie, mulţi se adunau la dânsul şi auzind cuvântul lui Dumnezeu, pofteau a locui lângă dânsul.

Însă Eftimie fiind urâtor de slavă şi iubitor de Dumnezeu şi sârguindu-se a dobândi fericirea dintâi, împreună cu ceilalţi, se

depărta de acest lucru, ca de ceva străin şi trimitea pe fiecare din cei care se lepădau de lume la fericitul Teoctist, rugându-l foarte mult să aibă grijă de ei; iar el ştiind a asculta, a primit aceasta şi făcea toate după dorinţa marelui Eftimie. Deci, la început nu voia a face în locul acela viaţă de obşte, ci lavră, după chipul celor de la Fara.

Dar fiindcă a văzut că nimeni nu poate veni noaptea la biserică, pentru că era precum mai înainte s-a zis, anevoie de umblat prin locul acesta după suire; a făcut acolo viaţă de obşte, având peştera ca biserică, în care liniştindu-se marele Eftimie, era doctor de suflete, vindecând şi mângâind pe fiecare. Şi nici unul din fraţi nu tăinuia gândirea minţii, dar şi el având iscusire multă, îi învăţase să se împotrivească oricărui gând străin, zicând: „Fraţilor, pentru ce aţi venit a vă nevoi şi nu vă îngrijiţi de mântuirea voastră? Se cuvine în fiecare ceas a ne trezi şi a priveghea, pentru că se zice: *Privegheaţi şi vă rugaţi, ca să nu cădeţi în ispită*. Iar aceasta s-o cunoaşteţi întâi, că se cade celor ce s-au lepădat de viaţă a nu avea voie proprie, ci a ţine smerita cugetare şi ascultarea ca cea întâi rânduială; apoi a aştepta de-a pururea şi a se îngriji de ceasul morţii şi de înfricoşata zi a judecăţii: a se înfricoşa de îngrozirea focului celui veşnic, şi a dori slava Împărăţiei cerurilor".

Şi zicea iarăşi că „Se cuvine monahii, şi mai ales cei tineri, şi trupeşte a se osteni pentru păzirea celor dinăuntru, aducându-şi aminte de apostolul, care zice: *Noaptea şi ziua lucrez, ca să nu îngreunez pe cineva*. Şi: *...mâinile acestea mi-au slujit mie, cum şi celor ce erau împreună cu mine*.

Pentru că este necuvios ca cei din lume să se ostenească, să hrănească copii şi femei din lucrul lor, apoi să aducă şi pârgă lui Dumnezeu şi să facă bine după putere, şi pe lângă aceasta şi biruri să dea; iar noi nici cele de nevoie trupului să nu le avem din lucrul mâinilor noastre şi să culegem osteneli străine, când mai ales porunceşte apostolul: *Cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce"*.

Acestea învăţând părintele nostru Eftimie, lumina pe fraţi. Şi a poruncit să nu vorbească nimeni în biserică, în vremea pravilei, ba încă nici în trapeză, când mâncau fraţii; şi nu-i plăcea când vedea pe vreun frate în chinovie, mai ales pe unul tânăr, vrând a se înfrâna mai mult decât obştea; pentru că zicea că înfrânarea cea bună cere a se împărtăşi cineva de hrană cât de puţină în vremea mâncării, însă inima a o păzi şi a da război în taină patimilor celor ascunse; căci arma monahului este cugetarea, dreapta judecată, smerita cugetare şi ascultarea cea după Dumnezeu. Cu nişte învăţături ca acestea hrănindu-se fraţii, se luminau şi adunau roduri, după vrednicia chemării.

Cele despre Terevon cel bătrân, într-un glas mi-au povestit toţi părinţii cei vechi, dar mai cu de-amănuntul mi-a spus nepotul lui şi cel de un nume cu el, vestitul în latura aceasta, adică începătorul saracinilor. Deci, acest bătrân Terevon, moşul celui tânăr, pe când era copilaş, răpit fiind de diavol, i s-a uscat toată partea cea dreaptă, de la cap până la picioare, şi mulţi bani cheltuind tatăl acestuia, care se numea Aspevet, nu l-a folosit deloc.

Şi acest Aspevet fiind elin, şi aflându-se sub perşi, s-a făcut prieten grecilor, într-un chip ca acesta: la începutul prigoanei ce se făcuse atunci în Persia, pe la sfârşitul împărăţiei lui Iezdigerd I, împăratul perşilor (399–421), vrând vrăjitorii a vâna pe toţi creştinii, pe căpeteniile saracinilor celor de sub dânşii i-au pus pretutindeni peste căi ca să nu scape la greci nimeni din creştinii cei din Persia. Iar Aspevet fiind atunci căpetenie şi văzând cruzimea şi neomenia făcută creştinilor de către vrăjitorii din cetăţi, n-a împiedicat să fugă pe unii din creştini; iar mai vârtos făcea împotrivă, fiind pornit de milostivire, măcar că avea credinţa elinească de la strămoşi. Deci, fiind clevetit la împăratul Iezdigerd, a luat pe fiul său Terevon, care era jumătate paralitic, pe toate rudeniile şi avuţia sa, şi a fugit la greci; apoi primindu-i Anatolie, voievodul de atunci al Răsăritului, i-a făcut prieteni grecilor, iar lui Aspevet i-a dat pe mână conducerea saracinilor din Arabia, care erau supuşi grecilor.

Deci, cum s-au sălăşluit în Arabia, tânărul având o vedenie în vis, a vestit pe tatăl său, iar acesta nelenevindu-se, a luat pe copil cu mulţime de barbari şi cu multe slugi; apoi, purtându-se de credinţă, a venit la locul cel înştiinţat în vis, unde locuiau cuvioşii bărbaţi Eftimie şi Teoctist.

Fraţii văzând mulţimea barbarilor, s-au temut; iar fericitul Teoctist văzând temerea ucenicilor, s-a pogorât către barbari şi a zis: „Cine sunteţi şi ce căutaţi?" Ei au zis: „Căutăm pe Eftimie, robul lui Dumnezeu". Cuviosul Teoctist le-a zis: „Până sâmbătă nu se întâlneşte cu nimeni, căci se linişteşte". Atunci Aspevet luând mâna marelui Teoctist, i-a arătat pe copil chinuindu-se; iar copilul arătând spre tatăl său, a zis:

„Eu mai înainte vreme primind boala aceasta în Persia, şi trecând prin toată ştiinţa doftoricească şi iscodirea vrăjitorească, şi nicidecum folosindu-mă, ci dimpotrivă, crescând durerea, am venit în cetatea aceasta, prin dumnezeiască umilinţă. Apoi într-o noapte mâhnindu-mă, gândind la această boală, îmi ziceam: «O, Tereve, unde este deşertăciunea vieţii şi tot meşteşugul doctoricesc? Unde este

nălucirea vrăjitorilor noştri şi puterea cinstirilor noastre? Unde sunt chemările şi facerile de basme ale astronomilor şi astrologilor? Unde sunt descântecele, farmecele şi bârfirile? Iată nici una dintr-acestea n-are tărie de nu-şi va arăta Dumnezeu puterea».

Şi acestea gândind, m-am îndreptat la rugăciune şi cu lacrimi rugam pe Dumnezeu, zicând: «Dumnezeule cel mare şi înfricoşat, Cel ce ai făcut cerul şi pământul, cu toată podoaba lor, dacă vei milui neputinţa mea şi mă vei izbăvi din această patimă amară, mă fac creştin, lepădându-mă de toată fărădelegea şi credinţa elinească». Şi cum am pus acestea în mintea mea, m-am cuprins de somn şi am văzut un monah cu barba până la mijloc, zicându-mi: «De ce pătimeşti?» Iar eu arătându-mi patima, el a zis: «Împlineşte cele ce ai făgăduit lui Dumnezeu, şi te va vindeca pe tine». Apoi, eu zicând: «Câte i-am făgăduit lui Dumnezeu, le împlinesc, dacă mă voi vindeca de această patimă, mi-a spus: „Eu sunt Eftimie, care petrec în pustia Răsăritului de la Ierusalim, la zece mile de pârâul cel dinspre apus al căii ierihonitenilor; deci, de vrei a te vindeca fără zăbavă, vino la mine şi te va vindeca Dumnezeu, prin mine"». Sculându-mă, am povestit tatălui meu, şi lăsând toate, am venit aici. Şi vă rog, să nu ascundeţi pe doctorul cel arătat mie de Dumnezeu".

Toate acestea le-a spus fericitul Teoctist marelui Eftimie, care se liniştea acolo şi care socotind că este necuvios a se împotrivi dumnezeieştilor vedenii, s-a pogorât la dânşii şi rugându-se mult şi pecetluind cu semnul Sfintei Cruci pe Terevon, l-a făcut sănătos. Iar bărbaţii spăimântându-se de a sa grabnică însănătoşire şi preaslăvită facere de minune, au crezut în Hristos, şi căzând toţi la pământ, se rugau a primi pecetea cea întru Hristos. Iar purtătorul de semne Eftimie, înţelegând că ei din suflet au crezut lui Hristos, a poruncit a se face o mică scăldătoare într-un unghi al peşterii, care şi până acum se vede, şi chemându-i, i-a botezat în numele Tatălui, al Fiului, şi al Sfântului Duh.

Iar lui Aspevet i-a schimbat numele în Petru, căci pe el l-a botezat întâi şi după dânsul pe unul Marin, frate al femeii lui, amândoi fiind împodobiţi cu pricepere şi îndestulaţi cu bogăţie. Iar apoi pe Terevon şi pe ceilalţi. Şi astfel luminându-i şi întărindu-i pe ei ţinându-i la sine 40 de zile, a liberat pe aceşti nepoţi ai Sarei, pe care i-a făcut moştenitori ai făgăduinţei, prin Botez. Dar Marin, unchiul lui Terevon, nu s-a mai depărtat de mănăstire, ci lepădându-se de lume, a rămas acolo toată vremea vieţii sale şi a bineplăcut lui Dumnezeu mult. Şi având mulţi bani, i-a dat spre a se zidi şi a se

îmbogăţi mănăstirea. Deci minunea aceea ce s-a făcut s-a vădit pretutindeni şi mulţi se adunau la marele Eftimie, fiind chinuiţi de multe feluri de boli şi toţi se vindecau.

Astfel, în puţină vreme a strălucit în locul acela, încât s-a auzit numele lui în toată Palestina şi în eparhiile cele dimprejur. Iar părintele nostru Eftimie, văzând pe mulţi că-l supără pentru tămăduire, şi aducându-şi aminte de liniştea cea mai dinainte, pe care o avea când pustnicea deosebi, se întrista foarte mult şi greu suferea; pentru că astfel mulţi îl supărau şi îl slăveau. Şi fiind în mâhnire cel numit cu numele veseliei, căuta să fugă pe furiş spre Ruva. Cunoscând aceasta fericitul Teoctist a pregătit fraţi ca să-l roage să nu-i părăsească. Şi vrând a-i mângâia, a făgăduit de astă dată că nu se va depărta.

Dar trecând puţine zile şi luând împreună cu sine pe unul mai tânăr, numit Dometian, fiind cu neamul melitinean, dar îmbunătăţit cu viaţa, a ieşit din chinovie şi s-a pogorât la Ruva; apoi trecând pustia cea dinspre miazăzi, pe lângă Marea Moartă, a venit la un munte înalt, despărţit de ceilalţi munţi, ce se chema al lui Marda, şi găsind în el un puţ cu apă, a zidit chilii; apoi a rămas acolo, hrănindu-se din buruienile ce se vedeau prin munte. Şi zidind acolo mai întâi biserica, ce se păstrează până acum şi aşezând într-însa jertfelnic, a ieşit de acolo. Apoi a venit în pustia Zifilor, voind a vedea peşterile în care a scăpat David din faţa lui Saul şi într-acele locuri s-a alcătuit de dânsul o mănăstire; iar pricina alcătuirii acelei mănăstiri se zice că a fost aceasta:

Un fiu al unui sătean, cap al satului, numit Aristovuliad, având duh rău, cu strigare de nume chema pe Sfântul Eftimie. Iar tatăl copilului auzind că sfântul este în ţinuturile lor şi ale Carpavarihenilor, căutându-l, a venit la dânsul. Şi cum a văzut tânărul pe sfântul, fiind tulburat de diavol, s-a vindecat; iar diavolul ieşind dintr-însul şi vestindu-se minunea, au venit mulţi din Aristovuliad şi de prin satele dimprejur, care i-au zidit mănăstire.

Şi adunându-se oarecare fraţi cucernici, au rămas lângă dânsul, dându-le Dumnezeu cele de trebuinţă trupului; iar unii din Zifei primind mai înainte eresul cel cu numele nebuniei, prin îndumnezeita lui învăţătură, depărtându-se de necuratul eres, au anatematizat pe Manent, născătorul acestuia, şi învăţând apostoleasca şi sobornicească credinţă, s-au luminat.

Pe lângă celelalte daruri ce a câştigat dumnezeiescul acesta Eftimie, a primit şi aceasta de la Dumnezeu: căci întâlnindu-se cu fiare mâncătoare de sânge şi veninoase, nu se vătăma; iar de aceasta

nimeni să nu se îndoiască, ştiind cu siguranţă că Dumnezeu odihnindu-Se şi locuind în vreun om, toate i se supun lui, ca şi lui Adam mai înainte de a călca porunca lui Dumnezeu.

Dar nu numai fiarele, ci şi cele care sunt ale firii se supun unuia ca acestuia; apoi adeveresc cuvântul acesta cei ce au despărţit marea şi au înfrânat Iordanul, soarele l-au făcut să stea şi focul în rouă l-au prefăcut, cum şi alte mii de dumnezeieşti minuni ce s-au făcut. Deci, Dumnezeu care le-a făcut acestea cu minune, tot El a supus purtătorului de Dumnezeu Eftimie nu numai fiarele cele simţite, ci şi pe cele gândite (adică duhurile răutăţii). Pentru că aşa lucrează dumnezeieştile daruri.

Deci, marele Eftimie văzându-se mulţi supărat (pentru că era locul aproape de sate), a zis lui Dometian, ucenicul său: „Să mergem, fiule, să cercetăm pe Cuviosul Teoctist şi pe fraţi". Şi ieşind din mănăstirea cea de lângă Capartariheni, a venit la sfântul loc în care acum cu Dumnezeu s-a zidit sfântul lui locaş, ca de trei semne depărtare de al lui Teoctist, de trei ori fericitul.

Şi a iubit locul acesta foarte mult, pentru că era neted, liniştit şi îmbunătăţit, mai ales că era pustiu atunci, mai înainte de a se zidi în partea dinspre miazăzi atâtea mănăstiri; pentru că acum toată pustia este făcută de ucenicii lui ca o cetate. Deci, în acest loc a şezut în mare linişte, împreună cu ucenicul lui, într-o peşteră mică, în care acum este racla cinstitelor lui moaşte. Iar Cuviosul Teoctist cunoscând că s-a sălăşluit aici marele Eftimie, s-a suit cu sârguinţă să-l sărute; apoi îl ruga să se pogoare la locul lui.

Dar el, de dorul liniştii celei de acolo, n-a primit, ci numai în fiecare duminică săvârşeau slujba împreună.

Şi auzind Aspevet, care s-a numit Petru, că a sosit în părţile acelea marele Eftimie, a venit la dânsul cu mulţi saracini, bărbaţi, femei şi copii, şi-l rugau să le spună cuvânt de mântuire. Iar bătrânul sfânt pe toţi (către Botez) făcându-i „chemaţi", i-a luat la mănăstirea de jos şi botezându-i, a rămas împreună cu ei şapte zile; apoi s-a suit cu ei la locul său. Iar Petru aducând meşteri, a făcut o groapă mare cu două guri, care se păstrează în grădină şi aproape a zidit brutărie; apoi bătrânului sfânt i-a făcut trei chilii şi paraclis, adică biserică în mijlocul chiliilor. Şi-l rugau cei ce odată erau nişte lupi ai Arabiei, iar după aceasta s-au făcut oile păstoriei lui Hristos celei cuvântătoare, a rămânea lângă dânsul.

Iar iubitorul de pustie Eftimie, n-a primit aceasta, pentru că foarte mult iubea liniştea; deci, luându-i la un loc potrivit, le-a zis:

„Dacă voiţi cu totul a fi aproape de mine, rămâneţi aici". Şi este locul acela între amândouă mănăstirile; deci, însemnând biserica şi locaşurile împrejur, le-a dat voie a zidi biserică şi a rămânea acolo. Apoi îi cerceta adeseori, până ce le-a aşezat preoţi şi diaconi. După aceea, au venit şi cei ce s-au botezat mai înainte, şi au rămas acolo, cum şi alţii din apropiere venind se botezau la dânsul. Şi aşa înmulţindu-se ei foarte mult, şi în multe cete întinzându-se, a rugat marele părinte Eftimie pe Iuvenalie, patriarhul Ierusalimului (422–458), să le hirotonisească episcop; iar patriarhul făgăduind acestea, l-a trimis pe Petru, tatăl lui Terevon, ca unul ce se făcuse vrednic a povăţui suflete către mântuire; şi aşa s-a hirotonisit în Palestina Petru ca episcop al celor două schituri. Şi se vedeau mulţime de barbari venind la marele Eftimie, botezându-se şi învăţându-se a se închina lui Dumnezeu. Acestea toate le-am spus despre saracini.

Dar marele Eftimie nu voia să fie viaţă de obşte în locul său, nici lavră, ci când venea cineva la dânsul, spre a se lepăda de lume, îl trimitea la locaşul cel de jos, către fericitul Teoctist; asemenea făcea şi cu cei ce voiau a aduce ceva. Deci, când a binevoit Dumnezeu a se locui schitul lui, a trimis întâi trei fraţi trupeşti, din latura Capadochilor, anume Cosma, Hrisip şi Gavriil, crescuţi în Siria, care erau împodobiţi cu toată priceperea duhovnicească; aceştia rugându-l a fi cu dânsul împreună, nu i-a primit, pentru că trei lucruri erau cele ce-l opreau: dorul liniştii lui, tinereţea vârstei lor, şi al treilea că Gavriil era famen din naştere. Apoi, a văzut în noaptea aceea pe cineva zicându-i: „Primeşte pe fraţii aceştia, căci Dumnezeu i-a trimis, şi să nu mai întorci pe cineva care voieşte a se mântui". Atunci sfântul primindu-i, a zis celui mai mare al lor, adică lui Cosma: „Iată eu precum mi-a poruncit Dumnezeu, am făcut. Deci, aceasta păzeşte-o ca pe fratele tău cel mai tânăr să nu-l laşi să iasă din chilie; pentru că nu este drept a vedea faţă femeiască în lavră, spre a nu da război vrăjmaşul. Iar pentru tine socotesc că nu vei zăbovi aici, căci după o vreme, vei păstori biserica din Schitopolis".

După aceştia a primit pe un oarecare, care se numea Domnos, care era nepot al lui Iulian, arhiepiscopul Antiohiei. Iar în acele zile a primit şi pe alţi fraţi melitineni, nepoţi ai lui Sinodie, acela care împreună cu Acachie a crescut pe marele Eftimie, adică pe Ştefan, Andrei şi Gaian; apoi, şi pe alţi trei din Rait i-a primit, pe Ioan preotul, pe Talasie, şi pe Anatolie. După aceea, a primit şi pe un oarecare Chirion, care venise de la Tiberiada, şi a fost preot al cinstitei biserici din Schitopolis, a Sfântului Mucenic Vasile. Pe aceşti

unsprezece primindu-i, a dat voie lui Petru episcopul să le zidească mici chilii şi să împodobească biserica; şi astfel a aşezat lavră, după modelul Farilor.

Apoi, pogorându-se Iuvenalie arhiepiscopul în lavră, având cu sine pe Pasarion, care era atunci arhimandrit al monahilor şi pe luminatul Isihie, preotul şi dascălul bisericii, a sfinţit biserica lavrei, întru a şaptea zi a lunii mai, în al unsprezecelea indiction, la 52 de ani ai vârstei marelui Eftimie. Deci, sfinţindu-se lavra şi având preoţi pe Ioan şi pe Chirion, arhiepiscopul a hirotonisit diaconi pe Dometian şi pe Domnos. Iar marele Eftimie s-a veselit cu duhul, mai ales văzând împreună cu patriarhul pe Pasarion şi pe Isihie, cuvântătorul de Dumnezeu, care erau vestiţi luminători şi în toată lumea străluceau. Dar cel între sfinţi Pasarion, încă neîmplinindu-se vremea de şapte luni, a răposat.

Iar părintele nostru Eftimie începând a alcătui lavră, şi fraţii cei 12 împreună cu dânsul fiind în multă strâmtorare de cele trupeşti, iar Dometian din anul întâi punându-se econom al lor – s-a întâmplat că au venit mulţime de bărbaţi armeni, în număr ca la patru sute, abătându-se din cale de la sfânta cetate, spre Iordan, şi au venit la lavră; aceasta economisind-o Dumnezeu, ca să se arate fapta bună a lui Eftimie şi darul cel dat lui. Pe aceia văzându-i bătrânul, a chemat pe Dometian şi a zis: „Pune înaintea oamenilor aceştia să mănânce". Iar el a zis: „Nu avem, cinstite părinte, mâncare ca să se sature zece oameni; deci, de unde am să dau pâini la atâta mulţime". Iar cuviosul Eftimie fiind plin de proorocescul dar, a zis: „Mergi, precum ţi-am zis, căci aceasta zice Duhul Sfânt: *vor mânca şi le va prisosi*". Deci, ducându-se Dometian în chelăria cea mică, care de către unii se chema cămara de pâine – unde erau câteva pâini –, n-a mai putut a deschide uşa, pentru că dumnezeiasca binecuvântare a umplut chelăria cu pâine până sus.

Deci, chemând pe oarecare din părinţi, a scos uşa din ţâţâni şi s-au vărsat pâinile afară din chelărie. Asemenea şi pentru vin şi untdelemn aceeaşi binecuvântare s-a făcut; deci, au mâncat şi s-au săturat, apoi trei luni n-au putut să aşeze uşa chelăriei. Pentru că, precum a izvorât vadra cu făină şi ulciorul de untdelemn al văduvei celei iubitoare de străini – cum a zis Dumnezeu prin glasul proorocului –, în acelaşi chip şi pe dumnezeiescul acesta bătrân, prin osârdia iubirii de străini, l-a învrednicit întocmai. Iar Dometian minunându-se, s-a aruncat la picioarele învăţătorului, rugându-se a lua iertăciune, ca unul care a greşit ca un om. Şi bătrânul ascultându-l

pe dânsul, i-a zis: „Fiule, cela ce seamănă întru binecuvântare, asemenea va şi secera. Deci iubirea de străini să n-o uităm, pentru că prin aceasta, precum zice apostolul: *neştiind oarecari oameni, au găzduit îngeri*. Şi cutează, că dacă voi şi cei împreună cu voi, pe toţi cei ce vin la voi, străini şi fraţi, de o credinţă, îi veţi primi după vrednicie, şi le veţi sluji, nu va părăsi Domnul locul acesta, de acum şi până în veac; pentru că o jertfă ca aceasta îi place lui Dumnezeu".

De la minunea cea amintită, a început a se binecuvânta lavra în intrări şi ieşiri şi în multe feluri; pentru că înmulţindu-se fraţii, prin împreună lucrarea lui Dumnezeu, şi ajungând până la 50, zidind şi chilii şi săvârşind Sfânta Liturghie în biserică, economul era nevoit a câştiga şi cele de trebuinţă; deci, a câştigat şi dobitoace pentru slujirea părinţilor. Atunci era în lavră un oarecare asian de neam, cu numele Auxenţiu, care fiind rugat de econom să ia slujba dobitoacelor, căci era priceput pentru aceea, n-a primit. Deci neascultând el, economul a făcut pe preoţii Ioan şi Chirion să roage pe Auxenţiu să primească slujba; dar el n-a primit nici după rugămintea acestora.

Sosind sâmbăta, economul a spus marelui egumen cele despre Auxenţiu, după care trimiţând să-l cheme, i-a zis marele Eftimie: „Ascultă-mă, fiule, şi primeşte slujba". Iar el a răspuns: „Nu pot, cinstite părinte, pentru că sunt trei lucruri care mă opresc a săvârşi aceasta: întâi, neobişnuinţa şi neştiinţa limbii de aici, al doilea, frica desfrânării, şi al treilea, ca nu cumva printr-o slujire ca aceasta să nu mai pot şedea în chilie liniştit". Marele Eftimie a zis: „Rugăm pe Dumnezeu a nu te vătăma tu de nici una din acestea; pentru că Dumnezeu nu este nedrept a uita ascultarea ta, mai ales ştiind că din porunca şi frica Lui slujeşti robilor Săi, după tăria dată de la El. Deci ascultă pe Domnul, care a zis: *Nu am venit a Mă sluji cineva, ci a sluji Eu; şi nu fac voia Mea, ci voia Tatălui celui ce M-a trimis*".

Acestea zicând, încăpăţânându-se Auxenţiu, n-a ascultat. Atunci, răstindu-se preablândul Eftimie, a zis: „Noi, o, fiule, te-am sfătuit ceea ce socotim a-ţi fi de folos, iar tu rămânând în nesupunere, acum vei vedea care este plata neascultării". Deci îndată Auxenţiu, fiind cuprins de un tremur drăcesc, a căzut la pământ şi părinţii cei de faţă rugau pe marele Eftimie pentru dânsul. Iar bătrânul a zis către dânşii: „Acum înaintea ochilor voştri s-a împlinit cuvântul dumnezeiesc, care zice: *tot cel rău ridică cuvinte împotrivă, iar Domnul trimite asupra lui înger nemilostiv*".

Dar fiind mult rugat de părinţi, preamilostivul bătrân, apucând de mână pe Auxenţiu, l-a ridicat; apoi pecetluindu-l cu semnul

Crucii, l-a făcut sănătos. Atunci Auxenţiu se ruga să ia iertăciune pentru greşelile trecute şi rugăciune pentru întărire în ascultarea ce va să fie. Şi îi zise sfântul: „Mare este plata supunerii, de vreme ce Dumnezeu voieşte mai bine ascultarea decât jertfa; iar neascultarea moarte lucrează". Şi făcând rugăciunea pentru dânsul, l-a binecuvântat; şi aşa Auxenţiu a primit slujba cu bucurie şi cu osârdie.

Cuviosul Chiriac sihastrul, cel ce strălucea cu faptele bune după Dumnezeu în lavra cea veche a lui Suca, lepădându-se de lume la tinereţe în chinovia marelui Eftimie, şi petrecând împreună cu moştenitorii aceluia multă vreme, şi învăţând cu dinadinsul toată petrecerea şi vieţuirea marelui Eftimie, cele mai multe din povestirile spuse în această scriere mi le-a predat mie, între care şi aceasta mi-a povestit:

Că doi fraţi ai lavrei, anume Maron şi Climatie, pregătindu-se după înţelegere, voiau a se duce pe furiş noaptea din lavră, fără binecuvântarea sfântului. Dar i s-au descoperit cele despre dânşii; căci a văzut pe diavol punându-le frâu şi îi atrăgea în cursă purtătoare de moarte. Şi îndată i-a chemat şi sfătuindu-i, le-a vorbit multe despre răbdare, spunându-le că pretutindeni este trebuinţă de luptă, cu ajutorul lui Dumnezeu ori şi unde suntem; pentru că şi Adam fiind în rai, a călcat porunca lui Dumnezeu, iar Iov a păzit-o pe aceasta, fiind în gunoi. Apoi la această sfătuire a adăugat, zicând:

„Că nu se cade a primi gândurile cele rele, care seamănă întristare ori urâciune pentru locul în care suntem şi către cei împreună locuitori; ori seamănă trândăvie sau mutarea în alte locuri sfătuiesc; ci se cuvine a ne trezi în tot ceasul şi a ne abate mintea de la meşteşugirile diavolilor, ca nu prin mutare să se dezlege canonul nostru; pentru că sadul răsădindu-se adeseori, nu poate rodi, asemenea şi monahul nu face rod, mutându-se din loc în loc. Deci, dacă cineva încearcă a face bine în locul în care este şi nu poate, să nu creadă că în altă parte poate să-l facă; pentru că nu este locul cel ce se caută, ci felul voinţei.

Dar, spre adeverirea celor zise, ascultaţi o povestire a unor bătrâni egipteni, care mi-au povestit-o mie: Era un frate care şedea într-o chinovie a Egiptului şi se supăra adeseori; deci, a ieşit din chinovie şi s-a dus într-un loc deosebit, gândind că neavând cu cine să se tulbure, va înceta de la dânsul patima mâniei; dar într-una din zile umplând paharul cu apă şi punându-l jos, s-a răsturnat, apoi umplându-l a doua şi a treia oară, iarăşi s-a răsturnat; deci, fratele fiind batjocorit de diavol, s-a mâniat pe pahar şi l-a sfărâmat".

Acest cuvânt fiind spus, Climatie, prin ispita diavolească, a râs, iar bătrânul luând aminte la el, a zis: „Te-ai batjocorit nebuneşte de diavol, frate, şi cu nepricepere te-ai pornit. Către plâns te-am chemat şi tu acum râzi; nu ai auzit pe Domnul mustrând pe cei ce râd, iar pe cei ce plâng, fericindu-i? Deci, cunoaşte că este nebunie monahului a grăi ceva, ori de a se porni afară de cuviinţă, ori a îndrăzni; pentru că părinţii hotărăsc că îndrăzneala este rea şi născătoare a tuturor patimilor".

Zicând acestea sfântul şi întorcându-se de la Climatie, a intrat în chilia sa cea mai dinăuntru; iar Climatie căzând îndată cu faţa în jos, era cuprins de tremur şi de frică. Apoi Dometian minunându-se de cuvenita blândeţe a sfântului părinte, dar şi de asprimea lui, adunând pe unii din părinţii cei cinstiţi, i-a adus înăuntru, împreună cu Maron, rugându-se pentru Climatie.

Atunci marele Eftimie, supunându-se rugăminţilor părinţilor, a ieşit şi a sculat pe cel ce zăcea acolo; apoi, cu puterea Sfintei Cruci i-a vindecat tremurarea şi scrâşnirea dinţilor. Deci, făcându-l sănătos, a dat şi sufletului datoria: „De acum înainte, ia aminte la tine cu dinadinsul şi nu defăima dumnezeieştile cuvinte şi învăţăturile părinţilor; fă-te cu totul ochi, după cum şi despre heruvimi am auzit; că aşa este datoria monahului, ca în tot locul a se privi pe sine şi neadormit a avea ochiul sufletului către păzirea sa, ca unul ce de-a pururea călătoreşte în mijlocul curselor".

Cu asemenea învăţături înfruntându-i şi sfătuindu-i, iar pe ceilalţi întărindu-i şi cu pilda înfricoşându-i, i-a liberat în pace.

La anul 54 al vârstei marelui Eftimie, s-a făcut soborul a toată lumea, cel al treilea, din Efes (431). Deci, atunci Sinodie, cel mai sus pomenit, fiind cinstit bărbat şi preot al sfintei biserici celei din Melitina, venind spre închinăciune la Sfintele Locuri, a mers la lavră, poftind să vadă pe marele Eftimie; iar acesta avea trei nepoţi în lavră, pe Ştefan, pe Andrei, şi pe Gaian. Atunci, sărutând pe bătrân, i-a povestit cele împotriva păgânului eres al lui Nestorie, care după voia lui Dumnezeu, a ţinut puţină vreme scaunul Constantinopolului şi a tulburat lumea cu rele învăţături. Dar i-a povestit şi despre râvna şi dreapta credinţă a lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, şi a lui Acachie, episcopul Melitinei, şi cum că voieşte a se ţine sobor a toată lumea în Efes, contra lui Nestorie.

Iar sfântul s-a bucurat auzind despre Acachie, care l-a crescut pe dânsul în tinereţe. Deci, fericitul Sinodie binecuvântându-se de dânsul şi luând din lavră pe Ştefan, nepotul său, s-au suit în Sfânta

Cetate şi a înduplecat pe arhiepiscop spre a-l hirotonisi. Deci, arhiepiscopul a hirotonisit pe acest Ştefan şi pe Cosma Capadocul, ca diaconi ai sfintei biserici a Învierii.

Iar episcopii adunându-se la sobor şi vrând a ieşi şi palestinienii împreună cu arhiepiscopul, marele Eftimie a poruncit lui Petru, episcopul saracinilor, care s-a dus la sobor, a urma în tot chipul lui Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, şi lui Acachie, episcopul Melitinei; fiindcă erau dreptcredincioşi şi împotriva păgânătăţii se nevoiau. Deci, adunându-se soborul în Efes şi Nestorie rău credinciosul caterisindu-se, Petru, episcopul saracinilor, venind la lavră, toate cele întâmplate în sobor le-a povestit pe rând marelui Eftimie, care auzind cele făcute de răsăriteni, s-a întristat foarte mult despre Ioan episcopul Antiohiei, care fiind dreptcredincios, s-a amăgit a lua parte cu apărătorii lui Nestorie. Iar Domnos diaconul, întristându-se după socoteala minţii pentru unchiul său, se ruga să fie lăsat până la Antiohia, spre îndreptarea lui.

Iar marele Eftimie n-a voit a-l lăsa, zicând: „Nicăieri să nu te duci fiule, că nu-ţi foloseşte. Pentru că, deşi unchiul tău este puţin unit cu cei răi, dar Dumnezeu cunoscând îndreptarea lui, nu voieşte ca el să piară, ci puţin mai pe urmă îl va aduce de partea celor ce se mântuiesc. Deci şi tu, o, fiule, dacă vei răbda în locul unde te-a chemat şi nu te vei pleca gândurilor celor ce vor a te depărta de pustie, vei spori în fapte bune după Dumnezeu. Iar de nu mă vei asculta pe mine, întâia şedere a unchiului tău o vei moşteni, dar oameni răi te vor lipsi de ea, după ce mai înainte te vei învoi cu ei fără să vrei".

Aceasta a zis cel între sfinţi Eftimie. Iar Domnos neascultând porunca sfântului părinte, fără de binecuvântare s-a dus la Antiohia şi toate cele mai înainte proorocite de sfântul le-a pătimit. Însă pe urmă, venind la bătrânul, s-a pocăit, iar arhiepiscopul Iuvenalie a hirotonisit pe Ştefan Melitineanul ca episcop al Iamniei, iar pe Cosma Capadocul hirotonisindu-l preot, l-a făcut păzitor al Sfintei Cruci.

Slujitori ai marelui Eftimie, care au petrecut cu dânsul vreme destulă, le-au spus acestea lui Avva Chiriac, care mi le-a spus mie, zicând: „Nu l-am cunoscut pe dânsul mâncând ori vorbind cu cineva fără de mare nevoie, afară de sâmbăta şi de duminica. Nu l-am văzut pe dânsul cumva dormind pe coastele sale, ci uneori şezând puţin, iar alteori o frânghie spânzurată într-un colţ al acoperământului chiliei ţinând-o cu amândouă mâinile, se împărtăşea puţin de somn pentru nevoia firii; poate cuvântul marelui Arsenie zicându-l: «Vino, slugă rea»".

Pentru că adeverea şi aceasta, cum că urma cele ale marelui Arsenie, care cu chip părintesc a crescut şi a învăţat pe Arcadiu (395–408) şi pe Honoriu (395–423), împăraţii; şi pentru aceasta s-a numit tată al lor, şi în pustia cea din Egipt întru aceeaşi vreme cu faptele bune a strălucit. Acestea cu plăcere le-a auzit marele Eftimie de la cinstiţii părinţi, care din Egipt veneau în multe feluri, povestind petrecerile lui Arsenie, şi el auzind acestea, arăta toată sârguinţa spre a urma faptelor bune ale aceluia: liniştea lui, tăcerea şi smerita cugetare, simplitatea îmbrăcămintei, depărtarea de mâncare, îngăduirea la toate, a lua aminte la sine, după spusa lui: „Arsenie, pentru ce ai ieşit (în pustie)?" Deci râvnea şi umilinţa lui, lacrimile, privegherile cele de toată noaptea, iubirea de pustie, ura de vorbire, osârdia spre rugăciune, milostivirea şi desluşirea. Deci fiindcă a urmat cu toată sârguinţa petrecerea aceluia, s-a învrednicit şi de darurile ce erau întru acela, de împărtăşirea Sfântului Duh, de strălucirea dumnezeieştii lumini şi de darul înainte-vederii.

Iar despre darurile cu care covârşea el, mărturisesc tămăduirile şi puterea asupra duhurilor celor necurate, care până astăzi le vedem izvorând la racla lui. Iar despre darul înainte-vederii şi de unde a început razele acestuia a le trimite afară şi cum s-a arătat prea strălucit luminător, să spunem acum.

Anastasie, un cleric al bisericii Sfintei Învieri, păzitor de vase şi horepiscop, ucenic şi împreună nevoitor făcându-se al celui între sfinţi Pasarion, dorea a vedea pe Sfântul Eftimie; şi aceasta spunând-o lui Fid, episcopul Iopei, şi lui Cosma, păzitorul Crucii, s-a pogorât la dânsul, împreună cu ei având pe nepotul lui Fid episcopul, care şi el se chema Fid, fiind anagnost al bisericii Sfintei Învieri, şi care a povestit acestea lui Avva Chiriac, celui ce mie mi le-a predat.

Deci călătorind ei şi apropiindu-se de lavră, s-a descoperit sfântului despre dânşii şi a chemat pe Hrisip, care era econom al lavrei şi i-a zis lui: „Găteşte-te, pentru că iată împreună cu fratele tău vine patriarhul". Iar după ce au venit ei, marele Eftimie răpit fiind cu ochii minţii, vorbea cu Anastasie ca şi cu patriarhul Ierusalimului, şi cei de faţă erau întru mirare. Iar Hrisip apropiindu-se deosebit, i-a zis bătrânului: „Cinstite părinte, nu este aici patriarhul, că acesta este Anastasie păzitorul de vase. Pentru că ia seama, că poartă haine vopsite, care este cu neputinţă a le îmbrăca patriarhul Ierusalimului". Iar bătrânul minunându-se şi fără glas făcându-se, a zis: „Crede-mă, fiule, căci până când mi-ai grăit, îl vedeam pe dânsul purtând haine albe". Şi a zis în auzul tuturor: „Într-adevăr nu m-am amăgit, ci ceea

ce Dumnezeu mai înainte a hotărât, aceasta o va săvârşi negreşit; pentru că necăite sunt darurile Lui".

Terevon saracinul, luând femeie dintr-al său neam şi multă vreme trăind împreună cu dânsul, n-a avut fiu, ea fiind stearpă; pe aceasta aducând-o la purtătorul de Duh Eftimie, îl ruga, zicând: „Ştiu şi mă plec, cinstite părinte, că te va asculta pe tine Dumnezeu, dacă te vei ruga; pentru că *El face voia celor ce se tem de Dânsul*. Deci, fiindcă atât de multă vreme a trecut şi nu m-am putut învrednici a avea fiu, pentru că aceasta era stearpă, te rog cinstite părinte, roagă pe Iubitorul de oameni să ne dăruiască nouă fiu". Bătrânul înţelegând credinţa lor, i-a pecetluit de trei ori cu semnul Crucii, atingând cu mâna pântecele femeii şi a zis: „Mergeţi, bucurându-vă întru Domnul, pentru că iată vă dăruieşte iubirea Lui de oameni trei fii, parte bărbătească". Crezând dar cuvintele sfântului bătrân, s-au dus cu bucurie la ale lor; apoi a zămislit cea stearpă şi a născut întâi fiu pe Petru, tatăl lui Terevon, cel ce mi le-a povestit pe acestea în împreună glăsuire cu cei bătrâni. Şi a născut după Petru alţi doi fii, după proorocia părintelui purtător de Duh.

Un frate oarecare din lavră, de neam roman şi cu numele Emilian, odată într-o noapte, în timp ce se lumina spre duminică, a fost supărat cumplit de diavolul desfrânării care, prin urâte năluciri, i-a tulburat mintea groaznic. Deci, în ceasul cântării psalmilor de noapte, Sfântul Eftimie venind spre biserică, s-a întâlnit cu el la un loc întunecos. Iar bătrânul a mirosit duhoarea diavolească şi bănuind a fi o lucrare a diavolului, a suflat, zicând: „Să te surpe pe tine Dumnezeu, necuratule duh". Şi îndată fratele a căzut, făcând spume.

Apoi, poruncind sfântul a se aduce lumină, a zis părinţilor celor ce s-au adunat: „Priviţi acest frate, care din tinereţe până acum s-a purtat bine şi întru curăţia trupului a vieţuit; dar puţin rănindu-se cu dezmierdarea trupului, astfel s-a stăpânit de diavol. Pentru aceasta de-a pururea zic vouă: să ne înarmăm pe noi împotriva urâtei năluciri, pentru că cei ce se ispitesc de dezmierdări trupeşti, chiar neapropiindu-se de trupuri, totuşi cu mintea păcătuiesc. Deci, cu toată grija, fiecare din noi să-şi păndească judecata minţii sale, apoi cu frică şi cu cutremur să lucreze mântuirea sa.

Ascultaţi o povestire de suflet folositoare şi foarte adevărată, pe care mi-au povestit-o nişte bătrâni egipteni, venind la mine, despre unul ce era socotit sfânt de către toţi, iar în partea cea ascunsă a inimii supăra pe Dumnezeu cu învoirea, precum mi se pare, a gândurilor celor urâte. Şi ziceau astfel cei ce mi-au povestit: că în

cetatea lui venind un părinte înainte-văzător, l-a găsit pe acela greu bolnav şi pe toţi cetăţenii plângând şi zicând: că dacă acest sfânt se va sfârşi, nu ne este de aici înainte nădejde de mântuire. Pentru că prin solirea lui, toţi ne mântuim.

Acestea auzindu-le înainte-văzătorul acela, s-a dus cu sârguinţă a se binecuvânta de cel socotit sfânt şi când s-a apropiat, a văzut multă pregătire de lumânări, mulţime mare de clerici, şi chiar însuşi episcopul aşteptând ca să-l îngroape; apoi intrând la dânsul, l-a găsit încă răsuflând şi privind cu ochii minţii sale, a văzut pe tartorul iadului înfigând o suliţă de foc în inima lui şi cu mare chinuiri smulgând sufletul lui. Şi a auzit glas din ceruri, zicând: «În ce chip nu m-a odihnit pe mine sufletul lui nici o zi, nici tu să nu încetezi a chinui sufletul lui».

Iar acestea le-am povestit ca totdeauna cu groază să fim, şi bine pregătiţi pentru ieşirea sufletului din trup, ca nu cândva cu iubirea de dezmierdare rănindu-ne, în vremea ieşirii, nesuferit să ne chinuim. Pentru că acest frate, pe care îl priviţi, spre întreaga înţelepciune a noastră şi a multor altora, a voit Dumnezeu a se stăpâni de diavol. Ci să rugăm pe Dumnezeu Care l-a pedepsit şi nu l-a omorât, să izbăvească zidirea Sa, de bântuirea necuratului şi iubitorului de dezmierdare duh". Deci, rugându-se părintele purtător de duh, a ieşit diavolul, strigând şi zicând: „Eu sunt duhul desfrânării". Şi a umplut tot locul de miros ca de pucioasă ce arde. Şi de atunci Emilian s-a izbăvit de gândul lui şi s-a făcut vas ales.

Apoi, într-acea vreme, fiind secetă pe pământ şi toţi tânguindu-se, văzând că se împlineşte proorocescul glas ce zice: *Va fi cerul deasupra capului tău de aramă, iar pământul sub tine de fier*; fericitul Teoctist şi părinţii lavrei Eftimie strămtorându-se, fiindcă gropile nu aveau apă, rugau pe marele Eftimie să mijlocească la Dumnezeu pentru ploaie. Iar el nu voia, zicând: „Dumnezeu vrea prin această pedeapsă a ne înţelepţi pe noi". Acestea fiind astfel, s-a adunat nemărginită mulţime din Sfânta Cetate şi din satele dimprejur, la opt zile după dumnezeieştile Arătări (Botezul), mai ales înştiinţându-se că marele Eftimie voieşte a ieşi în pustie după obicei. Deci ieşind ei, strigau: „Doamne miluieşte", având cu ei crucile satelor celor de aproape.

Iar bătrânul auzind plângerile şi înştiinţându-se că seceta cea de faţă este pricina acestora, ieşind la ei a zis: „Ce căutaţi la un om păcătos? Eu, o, fiilor, pentru mulţimea nelegiuirilor mele nu am îndrăzneală a mă ruga pentru aceasta, pentru că însuşi Dumnezeu,

care ne-a zidit, este bun şi iubitor de oameni şi îndurările Sale sunt peste toate locurile, dar păcatele noastre ne despart de El. Icoana Lui am întinat-o, robindu-ne poftelor şi dezmierdărilor celor multe; în lăcomie şi în zavistie petrecem şi suntem vrăjmaşi, urându-ne unii pe alţii. Pentru aceasta, El iuţindu-se, a adus asupră-ne această pedeapsă, ca prin ea înţelepţindu-ne şi prin pocăinţă făcându-ne mai buni, să ne apropiem cu frică de El şi astfel ne va auzi pe noi, precum este zis: *aproape este Domnul de toţi cei ce-L cheamă pe El întru adevăr*". Iar ei auzind acestea, au strigat împreună cu un suflet, zicând: „Însuţi cinstite, părinte, roagă pentru noi pe Dumnezeu, pentru că credem că Domnul ascultă rugăciunea ta; *pentru că face voia celor ce se tem de El*".

La aceste cuvinte şi la unele ca acestea plecându-se marele Eftimie, apoi luând pe părinţii cei de faţă şi poruncind poporului să se roage lui Dumnezeu mult, a intrat în locul de rugăciune, nefăgăduind ceva, şi căzând cu faţa la pământ, ruga pe Dumnezeu cu lacrimi a milui zidirea Sa şi a cerceta pământul cu milă şi cu îndurare şi a-l îndestula. Deci, rugându-se el, fără veste a suflat vântul austru şi cerul s-a umplut de nori, s-a vărsat ploaie multă şi s-a făcut vifor groaznic.

Atunci sculându-se sfântul şi împlinind rugăciunea, a ieşit la dânşii şi le-a grăit: „Iată, Dumnezeu a ascultat rugăciunea voastră şi ne-a dat cererea şi v-a binecuvântat anul acesta mai mult ca pe ceilalţi; deci, luaţi-aminte cu dinadinsul la voi şi prin lucruri bune slăviţi pe Dumnezeu, Cel ce a adus spre noi mila Sa". Şi astfel i-a liberat. Şi a rămas să cadă ploaia repede, încât multe zile n-a putut să se întoarcă în pustie. Şi s-a binecuvântat anul acela mai mult decât ceilalţi, după cuvântul părintelui, purtătorul de Duh.

Avva Ioan, episcopul şi sihastrul, şi Avva Talaleu preotul, care se nevoiau în lavra fericitului Sava, mi-au povestit, zicând că şi fericitul Sava şi mulţi alţi bătrâni se minunau de râvna cea prea fierbinte a marelui Eftimie pentru dogmele bisericeşti, măcar că el trăia cu multă blândeţe. Şi adeverea că se întoarce de la tot eresul ce se împotrivea cuvântului cel drept slăvitor al credinţei. Iar mai ales pe aceste şase eresuri le ura cu desăvârşire, adică: ura rătăcirea maniheică şi se lupta vitejeşte contra celor ce cugetau ca Origen, care erau mulţi pe atunci, mai ales în locurile dimprejurul Cezareei, şi care veneau către dânsul cu chipuri de cucernicie. Pe mai înainte înfiinţarea minţilor cea de dânşii născocită şi pe ciudata venire, cea în starea sa de a doua oară, cea următoare acesteia, le răsturna,

batjocorindu-le în tot chipul. Şi pe dogmele cele fără de Dumnezeu şi păgâne cele dintru acestea odrăslite le vădea.

Cât despre despărţirea lui Arie şi a lui Sabelie, asemenea se întorcea şi ura viclenia lor, ca şi păgânătatea cea deopotrivă, fiind învăţat a ruga o Unime în Treime şi pe Treime într-o Unime; Unime cu Dumnezeirea şi cu Fiinţa şi cu Firea, nu cu Ipostasurile (persoanele) cum zicea Sabelie; iar Treime nu cu firile ori cu fiinţele, după cum zice Arie, ci cu Ipostasurile, adică cu feţele; a împreuna adică după socoteala fiinţei, iar a despărţi după ipostasuri. Pentru că pe una şi singură dumnezeire nedespărţită o slăvea, netăiată adică fiind cu fiinţa, iar neamestecată cu ipostasurile, în Tatăl şi în Fiul şi în Sfântul Duh cunoscându-se.

Nu numai atât, dar şi în taina cea despre Hristos, lepăda despărţirea lui Nestorie şi amestecarea lui Eutihie, mărturisind cu dreaptă credinţă pe Dumnezeu Cuvântul, Cel unul din Sfânta Treime cea de o Fiinţă, că în zilele cele mai de pe urmă s-a întrupat din Duhul Sfânt, din Preacurata şi de Dumnezeu Născătoarea Maria; că S-a făcut om, că S-a născut dintr-însa în chip tainic, Domnul nostru Iisus Hristos, Cel împreună slăvit cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Şi pe Ipostasul Lui îl cunoştea alcătuit din două firi, din dumnezeire şi din omenire. Şi nici o fire simplă, după cum zicea Eutihie cel cu mintea vătămată, nici în două Ipostasuri (persoane), după cum zicea Nestorie cel cugetător ca iudeii, nu primea în mărturisirea lui pentru Hristos, cunoscând cu dinadinsul deosebirea firii şi a Ipostasului, că firea, adică şi Fiinţa şi chipul, însemnează pe cea cuprinzătoare şi de obşte dumnezeire, iar Ipostasul şi faţa arată pe cea deosebită.

Deci, sfântul acesta credea după Ipostas, că se face unire negrăită în feciorescul pântece; pentru că în Ipostasul lui Dumnezeu Cuvântul, a avut însufleţit trupul cel luat din fecioară şi nu după sufletul cel înfiinţat mai înainte, nici după trupul cel mai înainte zidit; pentru că nu este altul Hristos şi altul Dumnezeu Cuvântul, după rătăciţii născocitori; ci unul este Iisus Hristos, Domnul nostru, singur Fiu născut al lui Dumnezeu, deşi se ştia deosebirea firilor celor împreunate.

În anul 75 al vârstei marelui Eftimie, s-a făcut în Calcedon sobor (451), în care adunându-se mai toţi arhiereii lumii, pentru cele scornite din nou de Dioscor Alexandrinul în Efes, mai înainte cu doi ani, au scos din catalogul preoţilor pe însuşi Dioscor şi pe ceilalţi eretici; şi alcătuind hotarul credinţei, fiind de faţă în sobor ucenicii marelui Eftimie – Ştefan, episcopul Iamniei, şi Ioan, episcopul

saracinilor, fiindcă acum Petru se săvârşise şi după aceea Avxolau murise în urgisire, ca unul ce se învoise cu Dioscor în Efes.

Aceştia luând hotarul credinţei cel alcătuit şi glăsuit de sobor, au venit în grabă la marele Eftimie, temându-se să nu se urgisească, precum s-a urgisit Avxolau, venind de la soborul cel tâlhăresc. Deci, primindu-i pe aceştia părintele nostru Eftimie, şi citind hotarul credinţei, a primit mărturisirea credinţei dintru dânsul, ca un cercetător al judecăţii celei drepte. Şi străbătând vestea că marele Eftimie a primit hotarul de credinţă cel glăsuit în Calcedon, voiau a-l primi toţi monahii, de nu i-ar fi oprit Teodosie, care cu forma era monah, iar cu fapta înainte-mergător al lui Antihrist.

Acesta venind în Palestina, a amăgit pe augusta Evdochia, care era atunci de faţă, şi pe furiş, a atras pe toţi monahii, strigând asupra soborului din Calcedon, că ar fi răsturnat credinţa cea dreaptă şi ar fi întărit dogma lui Nestorie. Şi astfel, uneltind necuratele sale ucideri, a răpit în chip barbar scaunul patriarhal al Ierusalimului, şi oştindu-se asupra dumnezeieştilor canoane, a hirotonisit mulţi episcopi. Iar aceştia făcând multe războaie şi ucideri, au putut stăpâni pe toţi în douăzeci de luni. Deci, mai toţi cetăţenii şi monahii pustiei urmau depărtării acestuia de la credinţă, numai ucenicii marelui Eftimie din toată pustia n-au voit a face aceasta.

Iar Teodosie, ca un cumplit, l-a chemat pe acesta ca pe un vestit; iar marele Eftimie nevoind a intra în sfânta cetate, Teodosie a trimis la el pe arhimandriţii monahilor, pe Elpidie, ucenicul şi urmaşul marelui Pasarion, şi pe Gherontie, cel ce a moştenit pe fericita Melania, rugându-l să se unească cu dânsul. Şi venind aceştia şi începând a-l ruga, marele Eftimie a zis: „Să nu-mi fie mie a mă trage la necuratele ucideri ale lui Teodosie ori la reaua lui slăvire". Iar cei veniţi cu Elpidie şi cu Gherontie, au răspuns: „Dar suntem datori a ne împărtăşi cu dogmele lui Nestorie, care s-au întărit de soborul cel acum adunat în Calcedon, pentru cele două firi? Căci unde am auzit, în dumnezeiasca Scriptură, ori am primit de la cineva din sfinţii părinţi, cum că Hristos este în două firi, cum zic ei?"

Marele Eftimie a zis: „Întru toate cele ce din parte s-au cercetat şi s-au făcut de acest sobor, n-am citit. Iar cât despre hotarul cel alcătuit de dânsul, nimic nu am a-l prihăni pe acesta pentru rea slăvire. Pentru că laudă credinţa celor 318 Sfinţi Părinţi din Niceea şi mărturiseşte a urma învăţătura acestora neclintită şi nestricată. Apoi învaţă a urma Sfinţilor Părinţi celor 150 din Constantinopol şi celor din Efes, adunaţi contra lui Nestorie răucredinciosul. Iar pe Chiril, întâiul şezător al Alexandriei, îl numeşte împreună luptător şi îl hotărăşte învăţător al dreptei credinţe.

Apoi pe Preasfânta Fecioară de Dumnezeu Născătoare o propovăduieşte, mărturisind că dintr-însa S-a născut după trup singurul născut Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu. Deci, recunoaşte amândouă naşterile, adică pe cea veşnică din Tatăl şi fără trup, şi pe cea sub vreme, din Fecioara Maică, în trup însufleţit. În două firi a se cunoaşte mărturiseşte pe Unul Hristos, întru dumnezeire şi omenire, după care şi adaugă pe urmă zicând: neamestecat, neschimbat, neîmpărţit şi nedespărţit, pentru cei ce îndrăznesc a împărţi ori a despărţi pe unirea cea în pântece făcută, negrăită şi nedespărţită după Ipostas, şi pentru cei ce zic cu schimbare a se face trup Cuvântul lui Dumnezeu, şi care pe trupul Celui singur născut de o fiinţă cu dumnezeirea îl hotărăsc, şi pentru cei ce nu unire a Cuvântului către trup mărturisesc, ci amestecare şi tulburare şi împreună înfiinţare păgâneşte bârfesc, care zic pe firea dumnezeirii şi pe a trupului că o fire s-a săvârşit. Încât după cuvântul acelora, nu se putea păzi firea cea pătimitoare a lui Hristos, nici cea nepătimitoare pentru cea pătimitoare a omenirii Lui.

Deci după acest scop al socotelii minţii celei drepte, pe zicerea cea în două, soborul a pus-o în hotarul său, nu ca şi cum deosebi şi în parte despărţind pe Hristos, ci pe acelaşi întru una şi întru alta mărturisindu-L, şi întru aceeaşi dată pe amândouă. Drept aceea şi noi când auzim pe acesta, zicând în două firi pe Hristos, nu despre o despărţire oarecare ori tăiere a aduce ni se pare la ipostasul lui Hristos cel unul alcătuit, ci ca şi cum pe deosebirea firilor o însemnează, pe Dânsul îl cunoaştem, după cum zice cel între sfinţi, Chiril al Alexandriei: „Nu ca şi cum deosebirea firilor din mijloc ridicându-se pentru unire".

Zicând sfântul acestea, Elpidie le-a primit şi a mărturisit că marele Eftimie toate le-a zis cu dreaptă credinţă. Şi apoi s-a îndepărtat de împărtăşirea lui Teodosie, dar nu îndată. Iar Gherontie în nesupunere a rămas; şi astfel a venit la cel ce i-a trimis pe dânşii. Deci Teodosie făcându-se stăpânitor al tuturor celor din Palestina, se sârguia cu cuvinte măgulitoare a stinge această scânteie a dreptei credinţe, care singură rămăsese pustie. Dar s-a amăgit şi, ca o săgeată căzând pe o materie tare, a dat îndărăt. Şi ca un sălbatic val de mare, de un apărător şi părtinitor ca acesta al dreptei credinţe izbindu-se, s-a risipit. Însă de amăgiri nu s-a depărtat, ci şi pe alţii în multe feluri i-a trimis, încercând a-l îndupleca.

Deci văzând marele Eftimie neruşinarea lui Teodosie şi poruncind părinţilor a nu se împărtăşi cu necredinţa aceluia, s-a dus spre pustie şi aceasta cunoscând-o mulţi pustnici, scopului său i-au urmat. Şi era într-acea vreme un mare pustnic, care a venit din Licia şi se chema Gherasim, care în patria sa isprăvind petrecerea cea monahicească şi arătând multe nevoinţe împotriva duhurilor vicleniei, venise de curând să pustnicească în pustia cea de lângă Iordan.

Acesta împreună cu ceilalţi pustnici s-au rănit de reaua învăţătură a lui Teodosie. Apoi, auzind mai de la toţi pustnicii despre darul marelui Eftimie, ce strălucea, a venit către dânsul la Ruva şi rămânând acolo destulă vreme, s-a înduplecat a primi hotărârea cea aşezată la soborul din Calcedon. Deci împreună cu alţi pustnici, cu Petru, cel cu porecla „tornit", cu Marcu, cu Iulon şi cu Silvan, s-a depărtat de împărtăşirea lui Teodosie. Căci a rămas acolo marele Eftimie, până ce a fugit Teodosie.

Acest luminat Eftimie, după doi ani întorcându-se de la Ruva la lavră, într-o sfânta duminică aducea jertfa cea fără de sânge lui Dumnezeu; iar Dometian sta de-a dreapta jertfelnicului şi ţinea ripida cea liturghicească. Deci, prinosul săvârşindu-se, Terevon saracinul stând aproape de jertfelnic, având mâinile rezemate pe colţul altarului, vede fără veste că pogorându-se foc din cer s-a întins deasupra jertfelnicului ca o pânză şi a acoperit pe marele Eftimie, precum şi pe fericitul Dometian; şi a rămas de la începutul doxologiei celei întreit sfinte până la sfârşitul ei. Iar această minune nimeni n-a văzut-o, fără numai cei ce erau înăuntrul focului, Terevon şi Gavriil, fratele lui Hrisip, care era famen din naştere, şi la 25 de ani, atunci se apropiase de Biserică întâi - precum mi-a povestit Avva Chiriac pustnicul, învăţând aceasta cu tot dinadinsul de la Terevon şi de la Gavriil.

Deci, de frică, Terevon a fugit înapoi, şi de atunci n-a mai gândit a se rezema pe colţul altarului, după obiceiul ce avea, cu îndrăzneală şi cu semeţie făcând aceasta, în vremea Proscomidiei, ci înapoi lângă uşă sta cu frică şi cu evlavie, în vremea slujbei, după porunca ce zice că *se cade a fi cucernici fiii lui Israel şi nu defăimători*.

Mi-au povestit părinţii, că şi acest dar a primit de la Dumnezeu luminatul Eftimie, încât din vederea trupului celui arătat, primea pornirile cele sufleteşti şi cunoştea cu ce gânduri se luptă fiecare şi pe care le biruieşte, cum şi de care se stăpâneşte. Asemenea avea darul, când aducea dumnezeieştile daruri, de a vedea de multe ori pe îngeri împreună cu dânsul slujind. Şi povestea celor de lângă dânsul

deosebi, zicând: „De multe ori am privit, când dădeam fraţilor dumnezeieştile Taine, pe unii din cei ce se apropiau de împărtăşire luminându-se, iar pe unii osândindu-se şi cu oarecare chip omorându-se, ca unii ce nu erau vrednici dumnezeieştii lumini".

În fiecare zi mărturisea aceasta fraţilor, zicând: *Luaţi aminte la voi, fraţi şi părinţi, şi fiecare din voi să se cerceteze pe sine şi astfel din pâine să mănânce şi din pahar să bea* -, după cum zice Apostolul, - *pentru că cel ce cu nevrednicie face aceasta, judecată lui mănâncă şi bea*; căci pentru aceasta şi preotul care aduce jertfa cea fără de sânge lui Dumnezeu, mai înainte de a face începutul acesteia, tuturor mărturiseşte şi porunceşte, zicând: *Sus să avem mintea şi inimile*. Apoi, făgăduirea poporului primind-o, cutează a aduce lui Dumnezeu prinosul.

După aceea, mâinile la înălţime întinzându-le, aducând şi arătând tuturor taina cea iconomisită către mântuirea noastră, cu glas înalt, spre ascultarea a tot poporul, să zică: *Sfintele, sfinţilor*. Apoi să gândească: Fiindcă eu sunt om asemenea pătimaş, neştiind ale fiecăruia cele cugetate şi făcute, pentru aceea zic şi mărturisesc întru Domnul: Dacă cineva se cuprinde de lăcomia pântecelui, ori de învoire cu gânduri urâte; dacă cineva se întunecă de ură, ori de pomenire de rău; dacă cineva se tulbură de zavistie, ori de iuţeală; dacă cineva este stăpânit de mândrie, să nu îndrăznească a se apropia de acest dumnezeiesc şi preacurat foc, mai înainte de a săvârşi sfinţenia, spălându-se şi curăţindu-se de toată întinăciunea trupului şi a duhului, prin pocăinţa cea cuviincioasă; pentru că sfintele acestea se dau sfinţilor, nu necuraţilor. Deci, câţi sunteţi astfel, apropiaţi-vă către Dânsul şi vă luminaţi şi feţele voastre nu se vor ruşina.

Iar fericita Evdochia amăgindu-se de învăţătura lui Teodosie şi despărţindu-se de sobornicească împărtăşire, apoi silindu-se cu toată sârguinţa a întări şi a ierta pe cei dezbinaţi, şi împotriva celor drept-slăvitori nevoindu-se, toţi monahii Sfintei Cetăţi şi ai pustiei se ţineau de aceeaşi rătăcire, măcar că Teodosie fugise şi Iuvenalie îşi dobândise scaunul său.

Deci aceasta primind multe feluri de scrisori de la fratele său, Valerie, şi de la ginerele fiicei sale, Olivrie, să se depărteze de împărtăşirea eutihienilor şi să se unească cu sobornicească Biserică - mai ales pentru cele supărătoare ce i s-au întâmplat, fiindcă atunci ginerele ei fusese ucis în Roma, iar fiica ei şi nepoţii fuseseră robiţi în Africa - şi nevrând să calce soborul său şi pentru pătimirea rudeniei să-şi vândă credinţa, pornindu-se de dragostea către Dumnezeu,

a gândit să se îndeletnicească mai vârtos cu bărbaţii cei de Dumnezeu purtători şi să înveţe de la dânşii credinţa cea adevărată.

Deci, a trimis în Antiohia pe fericitul Anastasie horepiscopul, împreună cu alţi oameni, la marele Simion Stâlpnicul, care era mare luminător şi strălucea în lume, însemnându-i lui prin scrisori judecata minţii sale şi rugându-se a lua de la dânsul sfat plăcut lui Dumnezeu. Iar Sfântul Simeon i-a răspuns, zicând: „Să cunoşti că diavolul, văzând bogăţia faptelor tale cele bune, a cerut a te cerne ca pe grâu; şi acel pierzător Teodosie, făcându-se încăpere şi unealtă a celui viclean, a înnegrit şi a tulburat sufletul tău cel iubitor de Dumnezeu. Deci, îndrăzneşte, că nu s-a stins credinţa ta. Însă eu m-am minunat tare de aceasta că, având izvorul alăturea şi neştiindu-l, te-ai sârguit a aduce de departe aceeaşi apă. Deci ai acolo pe purtătorul de Dumnezeu Eftimie, urmează învăţăturile lui şi te vei mântui".

Auzind acestea fericita Evdochia, nu s-a lenevit; ci aflând că marele Eftimie nu voieşte a intra în cetate, s-a silit a zidi un turn la locul cel mai înalt al pustiei răsăritului, înspre apusul lavrei lui, ca la 30 de stadii, vrând a se îndulci acolo mai des de dumnezeiasca lui învăţătură. Şi a trimis pe Cosma, păzitorul Crucii, şi pe Anastasie horepiscopul, spre căutarea lui, care, venind în lavră şi negăsindu-l, fiindcă au auzit că s-a dus la Ruva, s-au dus către dânsul, având şi pe marele Teoctist, şi rugându-l mult şi de-abia îndupleCându-l, l-au adus în turnul cel zidit, în care loc s-a întemeiat acum locaşul lui Sholarie. Iar ea văzându-l pe sfântul, şi închinându-se cu bucurie, i-a zis: „Acum am cunoscut că Dumnezeu a cercetat nevrednicia mea prin venirea ta de faţă".

Iar sfântul bătrân binecuvântând-o, i-a zis: „Ia aminte, fiică, de acum înainte; pentru că fiind răpită de viclenia lui Teodosie, ţi s-au întâmplat în Italia cele rele şi vrăjmăşeşti. Deci, depărtează-te de pricirea cea fără cuvânt şi primeşte celelalte trei sfinte şi a toată lumea soboare, adică cel adunat în Niceea împotriva lui Arie, cel adunat în Constantinopol împotriva lui Macedoniu şi cel adunat în Efes mai înainte împotriva lui Nestorie. Primeşte şi hotarul cel glăsuit de soborul a toată lumea, adunat acum în Calcedon, şi depărtându-te de împărtăşirea lui Dioscor, împărtăşeşte-te cu Iuvenalie, episcopul Ierusalimului". Zicând acestea, apoi rugându-se şi binecuvântând-o, s-a dus.

Iar ea minunându-se de fapta bună a sfântului bărbat, a împlinit cu lucrul cele de dânsul grăite, primindu-le ca din gura lui Dumnezeu; pentru că intrând îndată în Sfânta Cetate, şi prin

înştiinţarea lui Cosma şi a lui Anastasie, unindu-se cu arhiepiscopul, s-au împărtăşit cu sobornicească Biserică şi mulţime multă de mireni şi de monahi, care fuseseră rătăciţi de către Teodosie prin pilda ei, dar care acum s-au întors către sobornicească împărtăşire. Iar din cei doi arhimandriţi, Elpidie lepădând amăgirea, s-a unit cu Biserica; însă Gherontie rămânând în cea mai dinainte împotrivire fără cuvânt, a depărtat în urma sa popor destul. Împreună cu el au ieşit din soborul lui Elpidie, doi monahi, Marcian şi Roman, rămânând întru amăgire, din care cel dintâi a alcătuit viaţă de obşte lângă Sfântul Betleem, iar celălalt, lângă satul Tecoa.

Însă fericita Evdochia chemând pe fraţii păzitorului Crucii, în lavra marelui Eftimie, i-a pregătit a se hirotonisi preoţi ai Bisericii Sfintei Învieri. Şi luând pe Gavriil, l-a făcut egumen al cinstitei biserici a Sfântului întâiului Mucenic Ştefan. Iar Hrisip primit fiind în Biserica Sfintei Învieri a lăsat multe scripturi, vrednice de toată primirea. Apoi, fericita Vasa chemând pe Andrei, fratele lui Ştefan, episcopul Iamniei, din lavra marelui Eftimie, l-a aşezat egumen al muceniciei Sfântului Mina, cea zidită de dânsa.

În anul 82 al vârstei marelui Eftimie, a venit la dânsul fericitul Sava, rugându-l a rămânea lângă dânsul; iar marele Eftimie primindu-l, l-a dat pentru o vreme ucenicului său Dometian. Iar după aceea chemându-l, i-a zis: „Nu este drept fiule, fiind tânăr, a rămâne în lavră, pentru că celor tineri mai vârtos le foloseşte viaţa de obşte". Căci marele Eftimie se ferea foarte mult a primi în lavra sa tineri fără barbă, pentru ispitele celui viclean. Deci l-a trimis la fericitul Teoctist, împreună cu unul din părinţi, zicând: „Primeşte pe acest tânăr şi ia aminte de dânsul; căci precum văd, va spori în petrecerea monahicească", care proorocie n-a greşit, pentru că fericitul Sava mult s-a înălţat şi s-a auzit numele lui de la marginile locurilor noastre până în alte părţi, ale cărui laude şi isprăvi nu este cu putinţă a le scrie în treacăt. Ci, de este plăcut lui Dumnezeu, vom povesti puţine despre dânsul în altă parte. Pentru că nici mie nu-mi este iertat a ascunde faptele cele plăcute lui Dumnezeu şi petrecerile lui cele istorisite mie de cuvioşii bărbaţi; nici nu este drept ca viaţa păgânilor, adică a celor dinafară, a se cinsti cu pomenirile, iar cei ce lângă noi au purtat dreapta credinţă, să se lase tăcerii şi uitării.

În vremea aceea, Leon (457–474), iubitorul de Hristos, moştenind împărăţia lui Marcian (450–457), un oarecare Timotei, cu porecla Eluros (adică mâţă sălbatică), a tulburat cetatea alexandrinilor; căci omorând în baptisteriu pe Proterie, întâiul şezător al

cetății, a răpit scaunul cel patriarhicesc. De atunci, umplându-se de gâlceavă toată egipteneasca povățuire, doi pustnici vrednici de pomenire, ieșind din Nitria, au venit în Palestina la purtătorul de duh Eftimie, din cauza faimei lui. Și au rămas lângă dânsul fiecare într-o colibă separată. Unul era capadocian cu neamul, iar cu numele Martirie, celălalt era Ilie, fiind din Arabia.

Pe acești doi foarte mult iubindu-i Eftimie, cel cu mintea luminată, mai des îi îndemna la împreună-vorbire; cu ochi prevăzător, mai înainte văzând că scaunul Sfântului Apostol Iacob avea să-l aibă fiecare dintr-înșii la vremea sa. Pe aceștia îi lua împreună cu sine în pustia lui Cutila și a lui Ruva, la paisprezece ale lunii ianuarie și petreceau acolo cu dânsul până la sărbătoarea Floriilor, având cu ei pe pururea pomenitul Gherasim și pe ceilalți pustnici, care veneau în toate duminicile și din mâinile marelui Eftimie se cuminecau cu preacuratele Taine. Dar fiindcă chiliile lavrei erau foarte strâmte și fără îndestulare, pentru că astfel poruncise marele Eftimie a se face acestea, trecând o vreme oarecare, iar Ilie pogorându-se lângă Ierihon, și-a zidit chiliile afară din cetate, unde acum s-au întemeiat mănăstirile lui cele sfinte și strălucite. Iar Martirie găsind o peșteră spre apusul lavrei, ca la 15 stadii, se liniștea într-însa, unde a și alcătuit o mănăstire prea strălucită.

În anul 83 al vârstei marelui Eftimie, Iuvenalie, arhiepiscopul, împlinind 44 de ani în patriarhie, a ajuns la sfârșitul vieții. Iar Anastasie, cel de multe ori pomenit, s-a suit prin alegerea a tot poporul pe scaunul lui Iacob, la începutul lunii iulie. Acesta având scaunul și aducându-și aminte de proorocia marelui Eftimie, pe Fid, care mai înainte se pogorâse cu dânsul la lavră și auzise proorocia, l-a făcut anagnost și l-a hirotonisit diacon al Bisericii Sfintei Învieri; apoi l-a trimis cu păzitorul crucii la marele Eftimie, înștiințându-l împlinirea proorociei și rugându-l a se pogorî și a-l săruta.

Însă marele Eftimie i-a arătat împotrivă, zicând: „Mie-mi este plăcut, preacinstite părinte, a mă îndulci de-a pururea de a voastră petrecere aici; însă dacă mai înainte vă primeam și nicidecum nu mă supăram, acum covârșește a mea neputință venirea fericirii voastre. Deci, rog pe a voastră sfințenie a nu se osteni către a mea smerenie. Iar de poruncești a veni, primesc cu bucurie și de vă voi primi pe voi, pe tot cel ce va veni îl primesc, și nu mai este cu înlesnire a ședea în locul acesta". Acestea auzindu-le arhiepiscopul, a deslușit, zicând: „Dacă îl necăjesc pe dânsul, nu mă voi duce".

Terevon, fiind căpetenia saracinilor și ducându-se la Bostra pentru o nevoie ce i se întâmplase, a căzut într-o ispită. Pentru că,

fiind pârât de un oarecare boier și de cel ce cârmuia dregătoria cea de acolo fiind ținut, a fost sub pază o vreme. Și aceasta cunoscând-o marele Eftimie, scrie de trei ori fericitului Antipatru, celui ce atunci îndrepta Biserica Bostrenilor și razele cunoștinței de Dumnezeu pretutindeni le trimitea ca să pună sârguință a libera pe Terevon din legături, trimițând cu scrisori pe Gaian, fratele lui Ștefan, episcopul Iamniei. Iar cel între sfinți Antipatru, primind scrisorile marelui Eftimie, liberând pe Terevon de toată nevoia și de drum pregătindu-l, l-a trimis la marele părinte; iar pe Gaian ținându-l, vrând a avea lângă dânsul sămânță a lui Eftimie, l-a hirotonisit episcop al cetății Midavenilor.

Iar fericita Evdochia a zidit multe biserici lui Hristos, iar mănăstiri și case pentru scăpătați și bătrâni a făcut câte nu este cu putință a le număra. Una din bisericile cele zidite de dânsa este în preajma locașului marelui Eftimie, ca la 20 de stadii, numindu-se a Sfântului Petru. Întru aceasta poruncind a se face o groapă mare în zilele Sfintei Cincizecimi, s-a dus să cerceteze lucrul gropii, și căutând, a văzut lavra marelui Eftimie lățită, având chiliile cele monahicești împrăștiate în pustie; și umilindu-se foarte mult și gândind la cuvântul acela al Scripturii, care zice: *Cât sunt de frumoase casele tale, Iacobe, și corturile tale, Israele*, a trimis pe egumenul Sfântului Ștefan, adică pe Gavriil, către marele Eftimie, rugându-l a veni și a dobândi rugăciunea și învățătura lui. Iar marele Eftimie i-a arătat Evdochiei, zicând: „Pe mine în trup a mă vedea să nu aștepți. Iar tu, o, fiică, ce te îngrijești pentru multe? Căci socotesc despre tine că mai înainte de iarnă către Domnul te vei duce. Deci, în vara aceasta, voiește a te aduna pe sine și să te pregătești de ieșirea din viață, apoi pe mine să nu mă pomenești nici în scris, nici nescris pentru dare și luare, ci când vei merge către Stăpânul tuturor, acolo pomenește-mă, ca, cu pace, și pe mine să mă ia, când voiește și cum voiește a Lui iubire de oameni".

Acestea auzindu-le fericita, s-a întristat foarte, mai ales pentru cuvântul care a zis să nu mă pomenești în scris, pentru că voia a-i lăsa cu diată venit destul. Apoi, cu alergare mergând spre sfânta cetate, chemând pe arhiepiscop și povestind cele grăite de marele Eftimie, neîmplinită fiind biserica Sfântului Ștefan, întâiul mucenic, a pregătit-o de a se sfinți în 15 zile ale lunii iunie; și la aceasta mult venit a afierosit, apoi a așezat domn a toată ocârmuirea pe Gavriil. Deci, se ducea împrejur la toate bisericile cele de dânsa zidite, sfințindu-le și fiecăreia afierosind destul venit. Iar patru luni împlinindu-se după

sfinţire, cu dreaptă credinţă şi cu plăcere de Dumnezeu aşezându-se, în mâinile lui Dumnezeu şi-a dat duhul, în luna lui octombrie, în douăzeci de zile, în al patrusprezecelea indiction.

În anul al nouăzecilea al vârstei marelui Eftimie, marele nostru părinte Teoctist s-a îmbolnăvit de o grea boală şi a murit, în a treia zi a lunii septembrie, la începutul indictionului al cincilea, bătrân şi plin de zile. Deci, sfinţitul Eftimie pogorându-se a-l cerceta pe dânsul şi văzându-l greu bolind, apoi îngăduind câteva zile după ce de trei ori fericitul şi-a sfârşit alergarea şi către Dumnezeu s-a dus, l-a îngropat. Iar arhiepiscopul Anastasie, cunoscând că fericitul Teoctist s-a săvârşit şi că marele Eftimie se află la îngropare, găsind prilej să-l sărute pe dânsul, s-a coborât cu sârguinţă şi moaştele cinstitului părinte în pământ punându-le, arhiepiscopul a sărutat mâinile Sfântului Eftimie, zicând: „De multă vreme pofteam a săruta mâinile tale; şi iată că m-a învrednicit Dumnezeu. Acum te rog, cinstite părinte, mai întâi a te ruga lui Dumnezeu ca proorocia ta cea cu mine împlinită, până în sfârşit a se păzi; iar după aceea, a-mi scrie mai des şi a porunci cele ce-ţi vor părea".

Iar marele Eftimie, cu cuviosul dar dat lui de Dumnezeu, răspundea: „Aceasta eu pe fericirea ta o rog a mă pomeni întru mijlocirile către Dumnezeu". Iar arhiepiscopul a zis: „Aceasta mai vârtos o cer eu şi nu încetez cerând, pentru că ştiu lucrarea dumnezeieştilor daruri ce sunt întru tine, şi am încercat puterea acestora". Iar bătrânul cu smerită cugetare răspundea: „Iartă-mă, cinstite părinte, şi rugat fiind, să ai grijă de această mănăstire". Arhiepiscopul zise: „Şi fericitul Teoctist fiind în viaţă, tu apărai locul acesta şi pentru Hristos, din sălbatic l-ai făcut sfânt, cu puterea darului Sfântului Duh celui dintru tine; deci, acum ţie înainte pun pe ale tale". Acestea zicând arhiepiscopul şi ziua bună luându-şi de la dânsul, s-a suit la locul său.

Iar marele Eftimie judecând pe Marin, unchiul lui Terevon, că este îmbunătăţit şi vrednic a povăţui suflete către dumnezeiasca voie, l-a aşezat egumen al locaşului, şi a venit în lavra sa. Iar Marin rămânând vreme de doi ani la egumenie, s-a sfârşit. Şi pogorându-se marele Eftimie, l-a pus pe Avva Marin în racla marelui Teoctist; iar pe un oarecare Longhin, vrednic de laudă, l-a aşezat egumen al lăcaşului.

Iar după sfârşitul marelui Teoctist, sfârşindu-se episcopul Schitopolei, Olimpie, s-a hirotonit Cosma, păzitorul Crucii, episcop al acelei mitropolii şi Hrisip a luat în mâini slujba păzitorului Crucii, ca proorocia marelui Eftimie pentru aceasta să se împlinească. Pentru

care şi mie păcătosului mi-a venit a zice stihul acela al Scripturii: *Căci nu va face Domnul Dumnezeu lucru, de nu-l va descoperi către robii Săi, proorocii*. Deci, fericitul acesta Cosma a strălucit aproape 30 de ani în a doua eparhie a palestinenilor, întărind biserica cea de acolo şi luminând-o după putere. Iar fratele acestuia, Hrisip, 12 ani a slujit nevinovat întru păzirea cinstitei Cruci, făcându-se minunat scriitor.

Asemenea încă şi Gavriil preotul, cum s-a zis, al Bisericii Sfintei Învieri, şi egumenul Sfântului Ştefan, 24 de ani petrecând, zidindu-şi o mănăstire mică în valea cea de la răsărit a cinstitului munte al Sfintei Înălţări, se ducea acolo de la a opta zi a dumnezeieştilor Arătări (adică Botezul Domnului) şi se liniştea până la sărbătoarea Stâlpărilor, după predania Sfântului părintelui nostru Eftimie; şi sfârşindu-se în aceeaşi mănăstire, în zilele postului Patruzecimei, a fost îngropat acolo, fiind de 80 de ani, şi purtător de semne arătându-se. Şi fiind foarte isteţ şi iubitor de învăţătură, a învăţat a grăi drept şi a scrie după glasul romanilor, al elinilor şi al sirienilor. Acestea s-au zis despre ucenicii marelui Eftimie; iar acum mă întorc să spun despre părintele nostru.

Mi-a povestit Cuviosul Ioan, episcopul şi sihastrul, precum şi părintele Talaleu preotul, zicând: „Odată, fiind noi în pustie, ne-a povestit fericitul Sava, zicând că «Atunci când eram în chinovie, după adormirea fericitului Teoctist, m-am suit împreună cu părintele Longhin, egumenul nostru, la marele Eftimie, în luna lui ianuarie, pentru ca să-l petrecem spre pustie; şi osârdnic văzându-mă, m-a luat şi pe mine cu el. Apoi, făcând în Ruva câteva zile, împreună cu Martirie şi cu Ilie, fiind acolo cu noi şi cel între sfinţi Gherasim, apoi luându-mă pe mine şi pe fericitul Dometian, marele Eftimie s-a dus spre cea mai dinăuntru pustie; şi când pe aceasta o treceam, am venit la nişte locuri fără apă, hrănindu-mă cu rădăcini de melagrii. Iar eu fiind încă neispitit de petrecerea în pustie, am însetat foarte, încât nu mai puteam să umblu; iar marele Eftimie întorcându-se şi văzându-mă leşinând, s-a milostivit şi despărţindu-se de noi ca de o azvârlitură de piatră, a căzut cu faţa la pământ, rugând pe Dumnezeu şi zicând: „Doamne, Dumnezeul puterilor, dă apă în pământ însetat, potolind setea fratelui". Şi după rugăciune, luând sapa cea mică, pe care o purta pentru rădăcinile melagrilor, s-a apucat a săpa puţin. Deci, cum s-a arătat apă, m-a chemat şi mi-a arătat-o; apoi bând şi viindu-mi în mine, am slăvit pe Dumnezeu, care lucrează prin sfinţii Săi nişte minuni ca acestea»".

Pe lângă altele câştigate de marele Eftimie, i s-a dăruit lui şi aceasta: a cunoaşte mai înainte ziua adormirii sale şi ce se va

întâmpla locului său. Deci, eu nu voi pregeta a descoperi luminat şi povestirile părinţilor privind adormirea lui. Într-a opta zi a dumnezeieştilor Arătări, în care era mai ales obiceiul lui a ieşi spre pustie, adunându-se cei ce aşteptau a-l petrece şi cei ce ieşeau împreună cu dânsul, între care erau Martirie şi Ilie, şi văzând că nici n-a rânduit, nici n-a pregătit, precum era obiceiul lui, i-au zis: „Nu ieşi mâine, cinstite părinte?" Sfântul a răspuns, zicând: „Rămân săptămâna aceasta şi sâmbătă de cu noapte ies". Deci, mai înainte a înştiinţat sfârşitul său. Iar marţi a poruncit a se face priveghere de toată noaptea pentru pomenirea Sfântului Părintelui nostru Antonie, în care priveghere luând preoţii în veşmântărie, le-a zis: „De acum altă priveghere nu mai fac cu voi în acest trup, pentru că m-a chemat Dumnezeu. Deci, ieşind, trimiteţi la mine pe Dometian şi adunaţi la mine dimineaţa pe toţi părinţii".

Şi toţi la dânsul adunându-se, el a zis: „Fraţii mei iubiţi, eu merg pe calea părinţilor mei. Iar voi, dacă mă iubiţi pe mine, poruncile acestea păziţi-le: ca început şi sfârşit a toată lucrarea bună, dragostea cea curată prin tot lucrul câştigaţi-o, căci ea este împreună legătură a desăvârşirii. Pentru că, precum nu se poate mânca pâinea fără sare, astfel este cu neputinţă fapta bună fără dragoste a o isprăvi. Pentru că toată fapta bună prin dragoste şi smerită cugetare se întăreşte de ispitire şi de vreme; adică smerita cugetare înalţă, iar dragostea nu o lasă, din înălţime a cădea, de vreme ce s-a spus: *Cel ce se smereşte pe sine, se va înălţa; iar dragostea niciodată nu cade.* Şi mai mare este dragostea decât smerita cugetare. Căci pentru dragostea cea către noi S-a smerit pe Sine Dumnezeu Cuvântul, făcându-Se ca noi. De aceea, suntem datori necontenit de bunăvoie a ne mărturisi Lui şi a-I aduce laude şi mulţumiri, mai ales noi cei despărţiţi de lucruri lumeşti; şi nu numai pentru datoriile cele către El, dar şi pentru însăşi viaţa noastră cea liniştită, astfel fugind de tulburarea cea lumească. De aceea, curăţenia sufletului, curăţenia trupului şi dragostea cea curată cu toată sârguinţa s-o aducem Lui".

Şi acestea spunându-le, îi întreba pe dânşii, zicând: „Pe care voiţi a-l avea egumen?" Iar ei cu împreună glăsuire au ales pe Dometian. Atunci marele Eftimie zise: „Aceasta nu este cu putinţă, pentru că Dometian nu rămâne după mine într-această viaţă decât numai şapte zile". Şi spăimântându-se părinţii că, cu îndrăzneală îi înştiinţa, de mai înainte ce are să fie, au cerut ca egumen pe un oarecare Ilie, econom al mănăstirii, care era ierihonean cu neamul. Iar marele Eftimie i-a zis înaintea tuturor: „Iată toţi părinţii te-au ales

părinte al lor şi păstor. Deci, ia aminte de sineţi şi de toată păstoria ta. Cunoaşte mai întâi aceasta, că Dumnezeu a binevoit a se face în această lavră viaţă de obşte şi aceasta se va întâmpla nu după altă vreme".

Şi a rânduit în care loc trebuia a se zidi chinovia; apoi a spus despre alcătuirea ei şi despre primirea de străini, despre sârguinţa pentru pravila cântării de psalmi, şi pentru a nu se lenevi de fraţii cei întru necazuri, cum şi de cei mai îngreunaţi de gânduri, ci a-i deştepta de-a pururea şi a-i sfătui. Şi acestea le zicea către cel ales ca egumen: „Propovăduieşte tuturor, zicând: «Fraţii mei iubiţi, poarta chinoviei ce o să se zidească să n-o închideţi pentru tot omul, căci binecuvântare vă va dărui Dumnezeu». Poruncile mele păziţi-le nevătămate, şi de voi afla îndrăzneală către Dumnezeu, aceasta va fi întâia cerere pe care o cer de la El, ca eu să fiu cu duhul împreună cu voi, până în veci".

Zicând acestea, i-a slobozit pe toţi, afară de Dometian. Deci, rămânând în veşmântărie în noaptea sâmbetei, a adormit şi s-a dus la părinţii săi, bătrân şi plin de zile. Se mai zice despre dânsul că avea chipul îngeresc, deprinderea nefelurită, obiceiul prea blând, iar înfăţişarea trupului său era rotundă, luminoasă, albă şi cu ochii frumoşi. Dar era scund de statură şi cărunt de tot, având barba mare, ajungând până la pântece, şi toate mădularele nevătămate. Pentru că nici ochii, nici dinţii lui nu s-au vătămat, ci tare şi osârdnic s-a sfârşit. Iar săvârşirea lui s-a făcut în douăzeci ale lunii ianuarie, ale indictionului al 11-lea; iar de la zidirea lumii, adică de la care vreme a început, prin mişcarea soarelui, a se număra, anul cinci mii nouă sute optzeci şi unu (5981), iar de la întruparea lui Dumnezeu Cuvântul din Fecioară, anul patru sute şaptezeci şi trei (473), după anii cei scrişi de sfinţii părinţi, Ipolit cel vechi, şi cunoscut al apostolilor; şi Epifanie Cipriotul şi Iron filosoful şi mărturisitorul, la vârsta de nouăzeci şi şase de ani.

Iar vremea vieţii lui celei în trup a fost astfel: Din descoperire născându-se şi de trei ani fiind s-a afierosit lui Dumnezeu, la începutul împărăţiei lui Teodosie cel Mare (379–395); şi trecând toate treptele bisericeşti, a venit la Ierusalim, la douăzeci şi nouă de ani ai vârstei sale. Şi făcând în pustie şaizeci şi şapte de ani, în vremea lui Leon împăratul (457–474), la 16 ani ai împărăţiei lui a luat sfârşit viaţa lui.

Străbătând vestea în latura cea dimprejur, s-a adunat mulţime nenumărată de monahi şi de mireni; dar nu numai atât, ci şi preasfinţitul arhiepiscop Anastasie luând mulţime de clerici şi de mireni,

împreună cu ostaşi, a venit la lavră, împreună cu Hrisip, Gavriil şi Fid diaconul. Şi pustnicii cei de pretutindeni au venit împreună, din care unul era şi dumnezeiescul Gherasim; şi înspăimânta pe toţi necurmarea minunilor. Deci, mulţime nemărginită alergând împreună, se oprea acel sfinţit trup de la îngropare. Şi ajungând la al nouălea ceas, ostaşii, poruncindu-li-se lor de patriarh, au împins mulţimea, şi astfel de-abia li s-a dat cale dumnezeieştilor părinţi să săvârşească cele legiuite pentru acel nevoitor, şi mult pătimitorul trup cu laudele cele cuviincioase să-l aşeze în sicriul cel bogat.

Deci, lipsirea lui Eftimie le era tuturor pricină de multe lacrimi. Iar lui Martirie şi lui Ilie mai mare durere li s-a adăugat şi amar plângeau. Dar pe aceia mângâindu-i patriarhul prin Hrisip, păzitorul Crucii, şi cu cele cuviincioase sfătuindu-i, le-a poruncit a veni mai des la dânsul. Iar pe Fid diaconul, lăsându-l în lavră, i-a poruncit să înceapă zidirea. Şi la Sfânta Cetate întorcându-se, a trimis material şi meşteri la lucru, ca acele fericite moaşte ale lui Eftimie să fie puse într-un loc, ce se află bun şi potrivit.

Iar Dometian, ucenicul Marelui Eftimie, ca un următor adevărat al vieţii lui, căci a slujit peste cinci zeci de ani sfântului, nu s-a depărtat deloc, ci a şezut lângă sicriu şase zile; ca unul care n-a preţuit viaţa cea de aici. Şi trecând săptămâna, Eftimie i s-a arătat lui noaptea, luminat cu vederea, zicându-i: „Vino, îndulceşte-te de slava cea gătită ţie; pentru că iată ne-a dăruit Dumnezeu nouă a avea de obşte şi petrecerea cea de aici". Venind Dometian la pravilă, le-a vestit acestea fraţilor, şi astfel şi el întru bucurie şi nădejdea bunătăţilor ce aveau să fie, a părăsit viaţa. Iar diaconul Fid, sârguindu-se cu mulţi oameni, peştera, care la început avea pe Eftimie liniştindu-se, în casă bună şi mare a desăvârşit-o, în mijlocul căreia a pus racla marelui părinte de amândouă părţile făcând racle de preoţi, de egumeni, şi de alţi cuvioşi bărbaţi.

Şi de vreme ce toate se săvârşiseră, lespedea de piatră care era să fie peste mormânt, încuietoarea şi celelalte, câte se cuvin a împodobi biserica, le-a trimis îndată patriarhul de la Ierusalim. După aceea şi însuşi patriarhul s-a pogorât la lavră şi acel trup sfânt al fericitului, cu făclii şi cu psalmi încredinţându-l mâinilor sale, la casa pe care el a înnoit-o, l-a mutat, şi în sfânta raclă cu cinste l-a aşezat; încât să nu se poată a se deschide cândva, nici a se lua ceva din moaştele sale. Şi astfel aşezat, şi în ziua de azi dăruieşte daruri celor ce se apropie cu credinţă. Deci în şapte zile ale lunii mai a făcut patriarhul mutarea moaştelor; apoi luând pe Martirie cu sine şi pe

Ilie, în Sfânta Cetate iarăşi s-a întors şi i-a hirotonit preoţi, numărându-i cu clerul bisericii Sfintei Învieri.

Iar acum este vremea a povesti de când şi cum s-a prefăcut lavra lui Eftimie în viaţă de obşte. Dar este nevoie a lua puţin mai de sus cuvântul, ca astfel deslușit aflându-se, să facem povestirea. Trecând un an după sfârşitul marelui Eftimie, Leon cel Mare, iubitor de Hristos împărat, şi-a săvârşit viaţa, lăsând pe Leon, nepotul său, care era încă prunc, ca diadoh (urmaş) al împărăţiei. După ce acesta puţin (474) a vieţuit la împărăţie, Zenon, tatăl lui, l-a urmat (474–475; 476–491). Apoi acesta, izgonit fiind de un oarecare Vasilisc, care a luat împărăţia (475–476), a fugit în Isauria. Iar Vasilisc, apucând împărăţia, a făcut scrisoare înconjurătoare împotriva dumnezeiescului sinod celui din Calcedon. Pe acesta rezemându-se partea cea rămasă a dezbinaţilor din Sfânta Cetate, şi pe oarecare Gherontie adăugându-l ca arhimandrit lor, multe înnoiri împotriva Bisericii a făcut, şi nu mai puţine decât cele îndrăznite mai înainte, în vremea lui Teodosie II (408–450).

După aceasta, în al cincilea an, a murit Anastasie, patriarhul Ierusalimului (458–478), începându-se acum luna ianuarie. Apoi, Zenon, întorcându-se, a prins pe Vasilisc, care încă ţinea împărăţia, şi a câştigat iarăşi conducerea pe care o pierduse (476–491). Atunci a luat scaunul patriarhiei Ierusalimului Martirie (478–486), cel pomenit de cuvântul meu de multe ori. Acesta, chiar împăratului Zenon şi lui Acachie, patriarhul Constantinopolului (472–489), a scris despre cei dezbinaţi, despre hula acelora şi despre eresul cel vrednic de îndepărtat; şi lui Fid diaconul, dându-i scrisorile în mână, nu puţine i-a poruncit să spună şi din gură.

Iar el, la Iope ajungând şi suindu-se într-o corabie care plutea, a ajuns la marea Parţilor, şi întâmplându-se o furtună mare şi vifor, la miezul nopţii a pătimit stricare de corabie. Şi acum afundându-se acum şi văzându-se pe sine că nu se află nici cât de puţin mai presus de vifor, ci că piere în mijloc de noian şi de întuneric de noapte, a găsit un oarecare lemn din întâmplare, sau mai degrabă din grija lui Dumnezeu. Şi înotând deasupra acestuia, şi deşteptându-se puţin dintr-o primejdie atât de mare, şi-a adus aminte de minunatul Eftimie şi îndată l-a chemat în ajutor pe acela, încât amândouă mâinile le întindea şi de multe ori striga numele aceluia. Deci lui, celui ce aşa de rău se afla, i s-a arătat de oareunde marele Eftimie venind pe mare şi mergând pe valuri. Şi văzându-l, în spaimă l-a băgat pe Fid şi din groază iarăşi îndată pe dânsul vrând a-l slobozi, prin obişnuita

mângâiere, i-a zis: „Nu te teme! Eu sunt Eftimie, robul lui Dumnezeu. Cunoaşte dar, cum că nu este plăcută calea aceasta înaintea lui Dumnezeu. Pentru că, de nici un folos nu va fi maicii Bisericilor. Pentru aceasta ţi se cade a te întoarce înapoi către cel ce te-a trimis pe tine şi a-i porunci lui de la mine să nu se îngrijească deloc pentru despărţirea celor dezbinaţi. Pentru că nu după multă vreme, ci în vremea ierarhiei lui va fi unirea; şi cei din Ierusalim toţi sub un păstor vor fi (care s-a şi împlinit). Iar tu către a mea lavră se cuvine a merge şi chiliile fraţilor chiar din temelie a le surpa, şi chinovie din temelii a zidi, în locul unde ai zidit cimitirul meu. Pentru că nu lavră, ci chinovie îi place mai vârtos lui Dumnezeu".

Acestea a poruncit Sfântul Eftimie lui Fid, cu rasa sa pe dânsul înfăşurându-l. Iar el de vis adevărat nu de somn îndată răpindu-se asemenea poate cu Avacum, într-o clipeală la malul mării s-a întors. Căci din somn sculându-se, o, dumnezeiască iconomie, în sfânta cetate s-a aflat. Astfel dar cu preaslăvire la casa sa ajungând, a scos acea rasă sfinţită a lui Eftimie, cu care a zburat pe mare mai iute, decât cu nişte aripi. Se cuvine însă a mai lua aminte, pentru că urmează altă minune: Căci de oarecare mână răpindu-se rasa, nevăzută s-a făcut.

Deci, venindu-şi întru sine Fid şi gândindu-se ce fel de cumplite nevoi îl ajunseseră cu viforul, întreitele învăluiri, noaptea, deznădăjduirea, şi câte rele ale acestei furtuni, apoi cum s-a făcut dezlegarea acestei primejdii; după aceea, în ce fel i s-a arătat marele Eftimie venind peste valuri şi întinzându-i mâna, când el se îneca, şi pe urmă cu rasa înfăşurându-l şi cum purtându-l prin văzduh, la casa sa l-a dus cu nesimţire. Acestea gândindu-le pentru sine Fid, cu spaimă a zis: „Acum am cunoscut că marele Eftimie este adevărata slugă a lui Dumnezeu şi de El fiind trimis, m-a scos pe mine din primejdie".

Apoi, Fid a povestit şi maicii sale acestea. Iar ea cu dulceaţă ascultându-le pentru că iubea nu numai pe fiul său, ci şi pe Dumnezeu; şi îndulcindu-se pentru povestirea celui mântuit, a sfătuit pe fiu a împlini toate acestea. Iar după aceea Fid, mergând la patriarh, i-a vestit şi lui toate. Şi acela foarte mult înspăimântându-se de povestirea cea mai presus de cuvânt, a zis: „Cu adevărat prooroc al lui Dumnezeu este marele Eftimie şi multă şi nespusă îi este îndrăzneala către El. Pentru că cele despre lavră şi înaintea noastră tuturor celor ce sunt martori, mai înainte le-a propovăduit, vrând întru Hristos a se săvârşi". Acestea zicând, i-a încredinţat lui Fid zidirea chinoviei, făgăduind însuşi că-i va ajuta la lucru.

Deci, mâini multe de slujitori, de zidari şi de meşteri luând Fid, s-a pogorât la lavră şi a zidit chinovia; apoi împrejur a zidit-o şi a întărit-o pe dânsa, iar biserica cea veche a făcut-o trapeză şi mai din sus a zidit biserica cea nouă. După aceea, a zidit şi un turn înăuntrul chinoviei, prea tare şi frumos. Şi a ajuns în mijlocul chinoviei a fi cimitirul. Şi împlinindu-se zidirea chinoviei şi împodobirea în trei ani, prin multe mâini şi sârguinţe, părinţii voiau a o sfinţi în aceiaşi zi întru care s-au mutat cinstitele moaşte ale părintelui nostru Eftimie şi s-au aşezat în cimitirul cel nou. Dar se strâmtorau că nu aveau apă, pentru că dând puţină ploaie în cetate, cisterna nu avea apă. Şi venind luna mai (în acea pustie abia plouă iarna, precum ştiu cei ce au trăit acolo multă vreme), nu se aştepta ploaie.

Pentru aceasta, fiind în nedumerire egumenul Ilie şi diaconul Fid, au spus lui Avva Longhin al locaşului de jos şi lui Avva Pavel, care era egumen al lăcaşului lui Martirie, să trimită dobitoacele de la amândouă mănăstirile, ca, împreună cu dobitoacele locaşului lor, să aducă apă de la Fara, şi se pregăteau să iasă noaptea de la toacă. În acea noapte s-a arătat fericitului Ilie marele Eftimie, zicându-i: „Ce fac dobitoacele astăzi?" El a răspuns: „Se duc la Fara, pentru că nu avem apă".

Atunci l-a certat, zicând: „Pentru ce lenevindu-vă, n-aţi rugat pe Dumnezeu, puţin credincioşilor? Oare nu va putea mâna Domnului să vă dea apă, Dumnezeu cel ce din piatră vârtoasă a scos apă poporului celui nesupus şi grăitor împotrivă şi însetat? Cel ce lui Samson a izvorât apă dintr-o falcă de măgar, nu vă va da şi vouă, celor ce aveţi trebuinţă? Cred că vă va da şi vouă, dacă veţi cere de la El cu credinţă, deci să nu trimiteţi dobitoacele la apă, ci aruncaţi grija voastră spre Dumnezeu, că astăzi, mai înainte de ceasul al treilea, se vor umplea cele două gropi mari ale voastre".

Deci, sculându-se şi povestind vederea fericitului Fid şi tuturor celorlalţi, a trimis dobitoacele la locurile lor, şi, pe când răsărea soarele, s-a ridicat un nor şi s-a revărsat ploaie multă numai împrejurul mănăstirii. Şi mai înainte de ceasul al treilea s-au umplut cele două gropi mari, apoi îndată a încetat ploaia. Deci arhiepiscopul Martirie, cunoscând minunea făcută, a venit la sfinţirea mănăstirii cu multă îndestulare şi s-a făcut priveghere cu strălucită lumină. Şi făcând slujbă, a pus sub jertfelnic moaştele sfinţilor bunilor Mucenici biruitori Tarah, Prob, şi Andronic. Atunci era a şaptea zi a lunii mai, în al doisprezecelea an după sfârşitul lui Eftimie. Şi trecând câtăva vreme, i s-a încredinţat diaconului Fid episcopia cetăţii, care se cheamă a Dorilor.

Un oarecare drumeţ străin, fiind primit în mănăstire şi ducându-se la biserică pentru rugăciune, şi privind toate cele dintr-însa, apoi intrând la miezul nopţii la mormântul sfântului şi văzând tăbliţa de argint ce era deasupra lui, cu mâinile necurate a răpit-o şi a fugit noaptea tâlhăreşte. Şi dintre toţi cei din mănăstire nimeni n-a cunoscut furtişagul, ci le erau necunoscute cele întâmplate. Iar dimineaţa, Procopie, care era portar, şi care mai înainte dobândise de la sfântul mare vindecare, ducându-se de la poartă puţin mai înainte, a găsit pe străin, o, minune! stând înlemnit înaintea mănăstirii.

Deci nedumerindu-se şi neavând ce să facă portarul, străinul i-a descoperit taina, şi acela l-a dus la mănăstire, şi a făcut minunea să se mărturisească înaintea tuturor fraţilor ce erau martori. Şi povestea acel străin astfel: „Că a furat tăbliţa de argint a moaştelor, pe la miezul nopţii, şi a ieşit îndată împreună cu dobitoacele mănăstirii. Şi cealaltă parte a nopţii mergând foarte grabnic nu mai puţin decât treizeci de stadii, n-a mai putut trece hotarele mănăstirii". Iar noi luând tăbliţa, ne-am minunat de puterea purtătorului de semne părinte. Iar bărbatului aceluia dându-i merinde, fiindcă era lipsit, i-am dat liberate.

Deci şi eu nevrednicul robul lui, făcându-mă bine de multe ori de la dânsul sufleteşte şi trupeşte şi văzând facerile de bine cele ce izvorăsc din racla lui, înspăimântându-mă cu mintea, mă gândeam la el, cum a trecut viaţa aceasta omenească şi cu ce fapte a bine plăcând lui Dumnezeu Sfântul acesta Eftimie, a dobândit un dar ca acesta. Şi de aici o dorinţă prea fierbinte mi-a venit, să învăţ şi să scriu petrecerea lui cea trupească. Şi întrebam cu sârguinţă pe părinţii cei purtători de Dumnezeu şi cei mai vechi din pustia aceasta, care s-au înştiinţat cu dinadinsul despre Eftimie cel mare şi o vreme s-au făcut împreună nevoitori ai întru tot lăudatului Sava. Şi câte am putut afla şi învăţa de la fiecare dintre aceştia, nu numai minunile şi petrecerile marelui Eftimie, ci şi vieţuirea şi petrecerea celui între sfinţi Sava, în multe feluri de hârtii le-am scris acele povestiri amestecate şi nepuse în rânduială.

Şi trecând puţină vreme şi adunându-se în Constantinopol sfântul sobor al V-lea a toată lumea (553), şi anatematizându-se de dânsul învăţăturile lui Origen şi ale lui Nestorie, cei ce locuiau mai înainte în lavra cea nouă şi ajutau celor ai eresului lui Origen s-au depărtat de la sobornicească împărtăşire şi din lavra cea nouă au fost goniţi. Iar după ce s-au dus aceia, acolo au locuit drept slăvitorii părinţi din lavra fericitului Sava şi din alte binecredincioase şi fără de

prihană mănăstiri. Deci, atunci depărtându-mă de chinovie, cu socoteala şi epitropia dumnezeiescului Ioan, episcopul şi sihastrul, m-am sălăşluit în lavra cea nouă, având cu mine hârtiile scrise despre Eftimie şi Sava; şi am rămas în această nouă lavră, liniştindu-mă doi ani, nedepărtându-mă de îndeletnicirea cu acele hârtii; dar începutul alcătuirii nu mă pricepeam a-l face, ca un neînvăţat cu învăţătura din afară şi ca un neiscusit în dumnezeieştile cuvinte şi zăbavnic cu limba.

Iar Dumnezeul minunilor, cel ce a înfipt toată limba şi celor netrecute le dă trecere, şi lucrurile cele grele le netezeşte, şi limbile gângavilor le face a grăi luminat, a făcut minune şi cu a mea smerenie, prin ajutorul lui Eftimie şi al lui Sava, slugile Sale, căci eu din nedumerirea cuvintelor, voiam a părăsi hârtiile. Însă, făcând rugăciuni prea fierbinţi, într-una din zile, cum şedeam pe obişnuitul meu scaun şi aveam hârtiile în mâini, pe la al doilea ceas din zi, fiind cuprins de somn, mi s-au arătat Cuvioşii părinţi Eftimie şi Sava, cu podoaba cuviincioasă părinţilor şi obişnuită lor, şi am auzit pe cel între sfinţi Sava zicând către marele Eftimie: „Iată Chiril al tău are hârtiile în mâini şi arată sârguinţă prea fierbinte, şi atât trudindu-se şi făcând, nu poate face începutul alcătuirii". Iar marele Eftimie a răspuns: „Cum va putea face alcătuire pentru noi, neavând încă darul de cuvânt rostitor întru deschiderea gurii?" Iar cel între sfinţi Sava a zis: „Dă-i lui, părinte, darul".

Înduplecându-se marele Eftimie şi scoţând din sânul său un alabastru de argint cu miere, apoi scoţând miere din alabastru, mi-a dat de trei ori în gura mea. Iar cele luate în gură prin miere, erau în chip de untdelemn, iar gustul mai dulce decât mierea; şi într-adevăr a fost arătare a dumnezeiescului cuvânt, care zice: *Cât sunt de dulci gurii mele cuvintele Tale, mai mult decât mierea!* Încât eu deşteptându-mă din acea nespusă dulceaţă, încă având duhovnicească mireasmă şi dulceaţă pe buze şi în gură, am început îndată înainte cuvântarea acestei scrieri de faţă. Şi astfel, cu un dar ca acesta, am povestit cuvântul despre marele Eftimie, silindu-mă şi de darul lui rezemându-mă, şi făgăduinţa a o împlini; precum şi cele despre vieţuirea şi petrecerea lui Sava, cetăţeanul cel ceresc, întru al doilea cuvânt a le povesti.

Rog dar pe amândoi, pe lângă darul cel dat, a face şi mijlocire pentru mine şi a cere curăţirea greşelilor mele, ca să fiu păzit, eu, păcătosul şi ticălosul, atât aici, cât şi la învierea ce va să vie nerușinat, şi ca să aflu milă înaintea scaunului lui Hristos; Căruia se cuvine slavă, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI UNA

CUVIOSUL MAXIM MĂRTURISITORUL ŞI MUCENICUL

Pe Cuviosul Maxim cel mare cu numele şi cu viaţa, l-a odrăslit cetatea cea mare a Constantinopolului din părinţi de neam mare şi dreptcredincioşi. Şi l-au crescut aceştia în învăţătura cărţii din destul, pentru că toată filosofia şi teologia a străbătut-o desăvârşit şi a fost bărbat prea înţelept şi slăvit şi cinstit în palatele împărăteşti. Pentru că împăratul Heraclie (610–641) văzând înţelepciunea şi viaţa lui cea bună, l-a cinstit pe el cu rânduială de asincrit (boier), chiar nevrând, şi în numărul sfetnicilor săi l-a rânduit. Şi era de toţi iubit şi cinstit şi la toată cetatea împărătească de mare folos.

Întru acea vreme, s-a ridicat eresul monoteliţilor, adică al acelora ce mărturisesc că este numai o voinţă în Hristos, Dumnezeul nostru. Acesta s-a născut din eresul ce a fost mai înainte, al lui Eutihie, care spunea cu necuviinţă că numai o fire este întru Hristos, împotriva mărturisirii celei credincioase, care spune că sunt două firi în Domnul nostru Iisus Hristos cel întrupat, asemenea şi două voinţe şi lucrări deosebite ale fiecărei firi, însă o singură persoană a lui Hristos; pentru că nu în două persoane este despărţit Hristos Dumnezeu, ci are două firi, fără amestecare.

Şi apărători ai monoteliţilor şi răspânditori erau întâi Chir, patriarhul Alexandriei, Serghie al Constantinopolului (610–638) şi chiar împăratul Heraclie, fiind înşelat de dânşii cu acel eres. Şi adunându-şi soboare, Chir în Alexandria, iar Serghie în Constantinopol, au întărit acel eres şi pretutindeni l-au presărat, încât tot Răsăritul l-au vătămat, numai Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, se împotrivea, neprimind credinţa cea rea a acelora. Şi văzând fericitul Maxim cum că şi palatele împărăteşti s-au atins de acel eres

şi chiar pe împăratul l-au vătămat, şi temându-se ca nu cumva chiar şi el însuşi să se vatăme de acel eres, precum se vătămaseră mulţi, a lăsat dregătoria sa şi slava lumii acesteia şi s-a dus într-o mănăstire, care era departe de cetate şi se numea Hrisopol, voind să fie lepădat în casa lui Dumnezeu, decât să locuiască în locaşurile păcătoşilor; şi s-a făcut acolo monah.

Apoi, după câţiva ani, pentru viaţa lui cea îmbunătăţită, a fost ales părinte al mănăstirii aceleia. După aceea, patriarhul Serghie a îndemnat pe împăratul Heraclie ca să scrie mărturisirea nedreptei lor credinţe, cea plină de eresul monoteliţilor, şi a numit-o pe aceea împăratul *Ekthesis* (638), adică „alcătuire", şi a poruncit ca toţi să creadă astfel pretutindeni; deci, Biserica lui Hristos era tulburată foarte mult.

Iar Sfântul Maxim, văzând tulburarea ce se făcea Bisericilor în Constantinopol şi prin tot Răsăritul şi pe eretici întărindu-se şi înmulţindu-se, iar credinţa cea dreaptă împuţinându-se şi clătinându-se de furtuna prigonirii, tânjea cu duhul, plângea şi suspina. Şi auzind că în Apus eresul acela se leapădă cu totul, pentru că Severin, papa Romei, n-a primit acea alcătuire împărătească, iar Ioan, cel următor după dânsul la scaunul Romei, a dat-o anatemei sobornicește, fericitul Maxim şi-a lăsat mănăstirea sa şi s-a dus în părţile Apusului, având scop să meargă la Roma cea veche, deoarece la Ierusalim era cu neputinţă, din cauza arabilor, care năvăliseră atunci asupra Palestinei.

Deci, s-a dus la Roma, ca una ce era atunci dreptcredincioasă, binevoind să petreacă cu cei dreptcredincioşi. Mergând acolo, s-a dus pe la episcopii din Africa, care se aflau prin cetăţile din calea lui, şi vorbind cu dânşii, îi întărea în credinţă şi-i învăţa cum să scape de meşteşugirile potrivnicilor şi să se izbăvească de vânarea lor cea cu rău meşteşug; iar către alţii, care erau departe, trimitea scrisorile sale învăţătoare şi sfătuitoare despre dreapta credinţă, ca să se păzească cu dinadinsul de eresul acela.

Într-acea vreme a murit Serghie, patriarhul Constantinopolului, şi după el a venit Piros (638–641 şi 652), care ţinea de acelaşi eres. Asemenea a murit şi acel Piros Alexandrinul, iar după dânşii, i-a sosit sfârşitul şi împăratului. Iar mai înainte de sfârşitul său, văzând împăratul că mulţi sfinţi arhierei şi de Dumnezeu înţeleptiţi părinţi leapădă şi nu primesc alcătuirea lui, ci încă şi anatemei o dau, s-a ruşinat foarte şi a scris iarăşi pretutindeni, adeverind că nu este mărturisirea sa aceea, ci a lui Serghie, patriarhul care a fost înainte, că singur acela scriind-o, l-a silit pe el să o iscălească. Apoi, murind

împăratul Heraclie, a venit după dânsul Constantin, fiul lui (641), dar şi acela a murit, împărăţind numai patru luni, căci a fost otrăvit în taină de mama sa vitregă. După dânsul, vitrega lui mamă, anume Martina, a pus pe fiul său Heraclion pe scaun (641), prin mijlocirea patriarhului. Dar după şase luni ale împărăţiei lui Heraclion, s-au sculat asupra lui boierii şi prinzându-l, i-au tăiat nasul, asemenea şi maicii lui, Martina, şi i-au trimis pe amândoi în surghiun cu necinste.

După aceasta au ales la împărăţie pe fiul lui Constantin şi nepotul lui Heraclie, cu numele Constans (641–668), care şi el a avut fiu pe Constantin, care s-a numit „bărbos". Iar împărăţind Constans, patriarhul de atunci al Constantinopolului, Piros, cel de un gând cu Martina, despre care se vorbea în popor că împreună cu dânsa au omorât cu otravă pe Constantin, fiul lui Heraclie şi tatăl lui Constans, împăratul cel nou pus; deci patriarhul Piros temându-se foarte şi dezbrăcând de pe sine rânduiala patriarhiei, a fugit de voia sa în surghiun, în Africa. Iar după dânsul a venit Pavel la scaun în Constantinopol, care de asemenea era eretic monotelit. Mai pe urmă s-a vătămat şi împăratul de acel eres şi s-a făcut mare ajutător şi răspânditor al acelui eres.

Deci cuviosul zăbovind în părţile Africii, s-a dus acolo Piros, patriarhul Constantinopolului, cel care fugise de la scaunul său, şi străbătând cetăţile, înşela pe cei dreptcredincioşi cu a sa rea credinţă; şi mult ar fi vătămat acolo Biserica lui Hristos, de n-ar fi avut potrivnic pe Cuviosul Maxim, cu care adunându-se în toată vremea, se întreba despre credinţă. Şi a fost nevoie să se adune episcopii din Africa în Cartagina, ca să asculte întrebările amândurora, pentru că aceasta dorea şi Grigorie, patriciul părţilor acelora.

Şi făcându-se sinodul şi întrebarea, înţelepţitul de Dumnezeu Maxim a biruit pe Piros, dovedindu-l pe el din dumnezeieştile cărţi şi din dogmele Sfinţilor Părinţi şi arătându-i că în Hristos Dumnezeu, precum sunt două firi, aşa sunt şi două voinţe şi voiri şi lucrări, ci într-o persoană nedespărţită. Drept aceea, Piros fiind biruit, s-a lipit de cei dreptcredincioşi şi a fost primit de Biserică cu dragoste şi cu cinste ca patriarh.

Atunci Piros a alcătuit şi o cărticică cu mărturisirea credinţei celei drepte şi s-a dus în Roma, la papa Teodor, cel care a venit după Ioan, şi acolo l-a primit cu cinste, ca pe un patriarh dreptcredincios al Constantinopolului. Deci, auzindu-se în Constantinopol, cum că Piros s-a alăturat la cei dreptcredincioşi, adunarea eretică se tulbura cu zavistie despre aceasta şi, alcătuind cuvinte mincinoase, a adus în

popor acest zvon: că episcopii din Africa şi papa cu sila l-au făcut pe Piros să fie cu dânşii la un gând. Ajungând acel zvon la împăratul, acesta îndată a trimis pe un boier în Italia, anume Olimpiu, care era eretic, ca să întoarcă pe Piros iarăşi la mărturisirea monoteliţilor.

Iar Olimpiu ajungând în Italia şi intrând în cetatea Ravena, a chemat la dânsul pe Piros din Roma şi iarăşi l-a făcut să se ţină de eresul cel dintâi. Iar el, întorcându-se la ale sale rătăciri, s-a făcut vrednic ca să se dea anatemei de către sfinţii părinţi, împreună cu cei de un gând cu el, lucru care s-a şi făcut mai pe urmă.

În acea vreme, împăratul Constans, fiind îndemnat de Pavel ereticul, patriarhul Constantinopolului, a scris în septembrie 648 (precum mai înainte Heraclie, moşul său, a scris *Alcătuirea*) mărturisirea credinţei sale, plină de eresuri, numind-o *Typos*, adică „normă", şi a trimis-o pretutindeni, poruncind ca aşa să se creadă. Şi ajungând aceea la Roma, papa Teodor sfârşindu-se, a urmat Martin fericitul (649–653); iar împăratul dorea ca papa cel nou pus să-i primească *Typosul* lui, cel scris despre credinţă.

Dar acela îl lepăda, zicând: „De ar voi toată lumea să primească acea nouă învăţătură potrivnică credinţei celei drepte, eu nu voi primi, nici nu mă voi depărta de acea evanghelică şi apostolică învăţătură şi de predaniile sfinţilor părinţi, chiar de aş pătimi şi moarte". Iar Sfântul Maxim Mărturisitorul, fiind atunci în Roma, a sfătuit pe fericitul Martin ca să adune sinod numaidecât şi acea scrisoare împărătească, ce se numea *Typos*, s-o anatematizeze sobornicește, ca pe o eretică şi potrivnică Bisericii lui Hristos. Şi aşa a şi fost. Papa, chemând pe episcopii săi, 105 la număr, între care era şi Maxim, şi punând înainte rătăcirea lui Chir, Serghie, Piros şi Pavel, împreună cu împărăteasca scrisoare ereticească, au dat-o anatemei; şi au scris la toţi credincioşii din toată lumea, întărindu-i întru dreapta credinţă şi arătându-le eretica rătăcire şi poruncindu-le cu tot dinadinsul să se ferească de ea.

Auzind de aceasta împăratul, s-a umplut de mânie şi de iuţime negrăită şi a trimis în Italia pe un om al său, anume Teodor Caliop, poruncindu-i să-l prindă pe papa Martin, acuzându-l că se uneşte cu saracinii, îndemnându-i asupra împărăţiei greceşti, ca să se scoale cu război împotriva împăratului. Şi mai zicea că nici credinţa învăţată de părinţi n-o păzeşte drept, ba încă şi pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu o huleşte.

Şi ajungând omul împărătesc la Roma, aducea pricinile acelea asupra papei înaintea tuturor. Dar fericitul Martin, deşi de nici o

pricină din acelea nu era vinovat, se dezvinovăţea de clevetirile cele nedrepte, zicând: „Cu saracinii nici o unire n-am avut vreodată, decât numai că am trimis milostenie la fraţii cei dreptcredincioşi, care la saracini petrec în sărăcie şi în nevoi. Iar pe Preacurata Maică a lui Dumnezeu, de n-o cinsteşte cineva şi n-o mărturiseşte şi nu i se închină ei, acela blestemat să fie, în veacul de acum şi în cel ce va să fie. Iar credinţa cea sfântă dată de Sfinţii Apostoli şi de Sfinţii Părinţi nu noi, ci cei ce socotesc cele potrivnice o atacă nedrept".

Dar omul împărătesc, neascultând îndreptările papei Martin, la toate vinovat îl făcea, adăugând la sfârşit şi aceasta, că nu după dreptate s-a suit la scaun. Şi, într-o noapte, neştiind nimeni, a prins pe papa cu putere ostăşească şi l-a trimis la împărat, care, după aceea l-a surghiunit în Cherson, unde s-a şi sfârşit.

Şi nu cu multe zile mai înainte de prinderea papei, mai întâi Cuviosul Maxim cu împărătească poruncă a fost prins în Roma, cu ucenicul său Anastasie, şi l-au dus la Constantinopol; pentru că ştia împăratul cu al cui sfat şi îndemnare a fost adunat sinodul acela spre blestemarea monoteliţilor şi a scrisorii lui. Iar cuviosul ajungând la Constantinopol pe apă, au venit la dânsul oamenii cei trimişi de împărat, arătând multă iuţime cu căutarea. Şi luându-l fără de ruşine pe cuviosul, acesta fiind desculţ, fără îmbrăcăminte şi purtând legături, l-au târât pe uliţă, urmat de ucenicul său cu suspinuri. Şi ducându-l până la o temniţă întunecată, l-au închis acolo, nelăsând nici pe ucenicul lui să fie cu dânsul, ci separat l-au închis în temniţă.

Iar după câteva zile, cuviosul a fost dus la cercetare în palatul împărătesc. Şi şezând acolo tot senatul fără împăratul, când a venit cuviosul înaintea lor, toţi au căutat spre dânsul cu ochi răi, arătând mânie şi amărăciune. Atunci au poruncit a-l judeca unul din dregători, vistiernic, bărbat limbut, care ştia bine a alcătui cuvinte mincinoase şi dreptatea întru nedreptate a o întoarce şi pe adevăr a-l vătăma, pricepându-se la aceasta mai mult decât toţi. Că ce fel de răutate şi neruşinare n-a arătat! Ce fel de îngroziri şi dosădiri n-a adus asupra lui! Nici de bătrâneţile cele cinstite neruşinându-se – căci atunci fericitul avea mai mult de 70 de ani de la naşterea sa –, nici temându-se de darul care se arăta în faţa sfântului, nici cruţându-i obiceiul cel blând şi cu bună rânduială. Ci acel om nedrept, multe grăind asupra celui nevinovat şi nici cât de puţin urmând dreptăţii şi înţelegerii celei sănătoase, ci numai singur meşteşugul său întru limbuţie cu mult vicleşug arătându-l, mare neruşinare şi nebunie a arătat în multe lucruri. Deci, împotriva cuvintelor celor drepte ale

cuviosului bărbat şi a celor blânde şi cu bună înţelegere nu putea să răspundă drept, ci se vedea că grăieşte toate cuvintele sale fără de socoteală şi fără de rânduială şi era biruit preaînrăutăţitul.

Iar cele ce erau grăite asupra celui nevinovat şi prin care mincinoşii voiau să arate a lor nedreptate, ucenicul acestui Cuvios Maxim, alt Anastasie, care a fost slujitor la Biserica Romei, le-a scris cu de-amănuntul; iar noi aici din cele multe povestite, puţine vom pomeni.

De aceea, când acel om fără de lege, cu dregătoria vistiernic, a stat înaintea feţei sfântului, îndată a început cu mai aspre cuvinte a întărâta pe cel fără de răutate şi a-l înfricoşa cu îngroziri, numindu-l „nedrept" şi „vânzător de patrie", vrăjmaş al împăratului şi toate cele urâte zicându-le.

Deci, întrebat fiind de sfântul pentru care pricină grăieşte unele ca acelea asupra lui şi cu ce fel de vânzare îl învinuieşte, acela clevetiri născocind, mărturii mincinoase a pus de faţă şi asupra cuviosului bârfea că cetăţile cele mari le-ar fi vândut barbarilor, adică: Alexandria, Egiptul şi Pentapoli, „pe care, luându-le, zicea el, de la hotarele noastre, la saracini le-ai alăturat, ca cel ce eşti prieten şi binevoitor al lor". Iar sfântul adeverea că mincinos este lucrul ce se grăieşte şi vrednic de râs, zicând: „Ce unire am eu cu cei ce iau cetăţile, fiind monah, şi ce împărtăşire am cu saracinii, fiind creştin? Oare nu mai mult doresc eu cele de folos cetăţilor creştine?"

Iar acel neruşinat clevetitor la alte minciuni s-a întors şi cu glasuri fără de rânduială făcea strigare şi clevetea, că adică fericitul Maxim huleşte pe împăratul Răsăritului, spunând că mai luminaţi sunt împăraţii Apusului, şi punea de faţă martori mincinoşi. Iar cuviosul greu suspinând, a zis: „Mulţumesc Dumnezeului meu că sunt în mâinile voastre şi cu nişte pricini nedrepte ca acestea sunt cercetat ca prin acestea greşelile mele cele de voie şi prihana vieţii mele să se curăţească. Dar prin scurte cuvinte să răspund la ale voastre clevetiri: Vă întreb mai întâi, de la mine însumi aţi auzit cele ce ziceţi despre hula asupra împăratului, sau altcineva v-a spus vouă?" Iar aceia ziceau că au primit de la alţii, care le-au auzit din gura sa. Cerând sfântul să se aducă aceia înainte şi de faţă să mărturisească, ei au răspuns că acum nu mai sunt între cei vii, căci au murit.

Atunci sfântul le-a zis: „Dacă spuneţi că au murit cei ce au auzit hula din gura mea, apoi pentru ce când aceia erau vii, nu m-aţi adus la cercetare? Pentru că astfel şi voi v-aţi fi scăpat de ostenelile cele

multe şi eu aş fi suferit pedeapsă pentru lucrul cel adevărat; ci de crezut este că nu sunt adevărate cele spuse de voi asupra mea şi cei ce au făcut judecată asupra mea, aceia n-au pus înaintea ochilor lor pe Dumnezeu, Care cearcă inimile omeneşti. Să nu văd faţa Domnului meu, nici creştin să mă numesc, de am gândit cândva acea mincinoasă faptă, care se spune de voi, sau de am grăit-o înaintea cuiva sau am auzit-o de la cineva".

După aceasta, aduseră pe un oarecare Grigorie, martor mincinos, care spunea că a auzit el în Roma de la Anastasie, ucenicul lui Maxim, că pe împărat îl numea popă, şi aceasta a aflat acel Anastasie de la învăţătorul său, Maxim. Iar Sfântul Maxim, stând împotriva lui Grigorie cu îndrăzneală, a vădit clevetirea lui cea mincinoasă, zicând: „Pe când era Grigorie în Roma, atunci avea vorbă cu noi, ca să primim dogma ce se numea *Typos* şi la aceea noi am răspuns împotrivă, socotind cele folositoare sufletelor noastre. Iar cele ce le ziceţi voi acum, de acelea nu ştiu, pentru că nici ucenicul meu n-a grăit cândva unele ca acestea, Dumnezeu este martor. Însă ştiu că atunci, nu ucenicului meu, ci chiar lui Grigorie am grăit astfel: «Pentru dogmele credinţei, a cerceta şi a aşeza legi se cuvine preoţilor mai mult decât împăraţilor, de vreme ce acelora le este încredinţat ca şi pe împărat să-l ungă, şi mâinile să-şi pună, şi pâine cerească să aducă, şi înaintea altarului să stea şi toate celelalte dumnezeieşti Taine ce li s-au încredinţat lor, să le lucreze». Acestea le-am grăit atunci, pe care şi acum le grăiesc; de aceste cuvinte ale mele nici însuşi Grigorie nu se va lepăda a-şi aduce aminte; şi de s-ar lepăda, apoi s-ar lepăda de sine. Despre aceasta fiecare să mă judece sau nevinovat judecăţii să mă facă".

Deci, neştiind ce să facă cei ce şi-au pus nădejdea spre cuvinte mincinoase, au scos pe dreptul afară şi au adus înăuntru pe ucenicul lui, Anastasie, pe care cu cuvinte înfricoşate şi cu aspre îngroziri înfricoşându-l, îl sileau ca să zică ceva asupra învăţătorului său şi-l îndemnau să spună cum că învăţătorul lui chinuia în Roma pe Piros, când se întreba cu dânsul despre credinţă. Iar Anastasie întărea: „Învăţătorul meu nu numai nici un rău n-a făcut lui Piros, ci foarte mult îl cinstea pe el".

Acestea grăindu-le Anastasie, au început a-l bate cu palme peste obraz şi peste cap, vrând să biruiască adevărul cu nedreptate, apoi l-au trimis să-l închidă iarăşi în temniţă. Iar pe Sfântul Maxim, iarăşi l-au chemat, neîndestulându-se cu cea dintâi clevetire şi cercetare cu ocară asupra lui, ci încercând prin altă clevetire, ca să biruiască pe

cel nebiruit. Iar clevetirea era aceasta: Că el ar fi fost următor al dogmelor lui Origen şi cu dânsul s-ar fi unit întru toate. Dar îndată sfântul biruind cu lesnire acea mincinoasă clevetire a lor, ca fiind neputincioasă, a spus că Origen este despărţit de Hristos şi de partea creştinilor şi că cel ce îi urmează lui şi basmelor lui, acela judecată de la Dumnezeu va lua.

Apoi iarăşi îl întrebau despre Piros şi pentru ce s-a deosebit el de patriarhul Constantinopolului, nevrând ca să primească împărtăşire cu dânsul? Şi cu alte întrebări cercetându-l, i-au pus înainte acel împărătesc *Typos*, de care sfântul se mâhnea; deci, ziceau ei că se cade a avea *Typosul* acela în mare cinste, ca pe o dogmă mare şi neschimbată a credinţei. Iar sfântul pe acela biruindu-l, cu multe dosădiri a fost ocărât de dânşii. Şi văzându-se pe ei întru toate cuvintele biruiţi de Cuviosul Maxim, şi în cursele lor vânaţi, lăsând sfatul, s-au dus degrab la împărat, spunându-i despre bărbăţia cea nebiruită a lui Maxim, că este nebiruit în cuvinte şi nimeni nu poate să-l înduplece pe el ca să fie la un gând cu ei, chiar de ar voi cineva să-l şi chinuiască. Deci, au pus pe cuvios iarăşi în temniţă.

După puţină vreme, alţii au venit la dânsul, crezând că dacă adeseori se vor întreba cu dânsul şi prin cuvinte aspre îl vor înfricoşa, cu înlesnire vor putea să-l înduplece spre a lor credinţă. Şi cei ce veniseră spuneau că ei sunt trimişi de patriarh, şi au început a-l întreba pe sfânt, zicând: „De care Biserică te ţii, de a Bizanţului, de a Romei, de a Antiohiei, de a Alexandriei sau de a Ierusalimului? Iată toate aceste Biserici cu părţile cele ce se află sub ele, cu noi se unesc; drept aceea de eşti şi tu fiu al sobornicesţii Biserici, apoi să fii cu noi, ca nu înstrăinată viaţă întru izgoniri începând, pe care nu o aştepţi, să o pătimeşti".

Către aceştia fericitul bărbat a răspuns: „Hristos Domnul a spus că sobornicească Biserică este cea dreaptă şi mântuitoare mărturisire a credinţei; pentru aceea şi pe Petru, cel ce bine a mărturisit, l-a numit „fericit" şi pe a lui mărturisire a făgăduit Domnul să zidească o Biserică a tuturor. Dar vreau să ştiu mărturisirea voastră, prin care toate Bisericile, precum ziceţi voi, s-au unit; căci nici eu nu voi să mă deosebesc, de este bine alcătuită acea mărturisire".

Atunci au răspuns trimişii: „Deşi nu ni s-a poruncit nouă despre aceasta să grăim cu tine, însă zicem: Două sunt întru Hristos lucrările, pentru deosebirea firilor, iar una lucrarea pentru unirea amânduror firilor într-o persoană". Iar sfântul a zis: „Două lucrări ziceţi că s-au unit într-o lucrare, prin unirea firilor într-o persoană;

apoi aici afară de cele două lucrări, o a treia lucrare amestecată aduceţi la mijloc". „Ba nu, ziseră aceia, ci două lucrări grăim, iar una pentru unirea firilor". Zis-a sfântul: „Singuri vă alcătuiţi voua o credinţă nestatornică şi pe Dumnezeu fără de fiinţă Îl mărturisiţi a fi. Pentru că dacă întru o lucrare amestecaţi două lucrări pentru unirea firilor într-o faţă şi iarăşi în cele două lucrări o lucrare despărţiţi pentru deosebirea firilor; apoi nici unimea, nici doimea nu va fi lucrare, care împrumut se ridică şi fac nelucrătoare pe aceea întru care petrec şi cu totul fără fiinţă, neavând nici o mişcare din firi, căci nu poate firea ca să se ridice sau să se schimbe; pentru că altfel firea ar fi lipsită de toată fiinţa sa – după înţelegerea părinţilor – neavându-şi lucrările fireşti. De aceea eu a grăi nu pot, nici n-am învăţat de la Sfinţii Părinţi a mărturisi aşa; iar voua celor ce aveţi putere, faceţi ceea ce vă place".

Iar ei neputând la aceasta să răspundă ceva împotrivă, i-au zis lui: „Cel ce nu se supune, să fie anatema şi să sufere moartea cea hotărâtă lui". Iar sfântul cu blândeţe şi cu smerenie a răspuns: „Ceea ce înainte a voit Dumnezeu pentru mine, aceea acum să fie spre slava numelui Lui celui sfânt". Iar aceia ducându-se la cei ce i-au trimis, le-au spus cele grăite de cuviosul şi sfătuindu-se împăratul cu patriarhul, precum odată Pilat cu iudeii asupra Domnului, au trimis pe sfântul în surghiun, într-o oarecare cetăţuie, ce se numea Vizia, care este în Tracia; la fel şi pe Anastasie, ucenicul lui, îndată l-au trimis la surghiun, într-o latură mai îndepărtată a împărăţiei greceşti, la un loc foarte rău, care în limba barbară se numea Perveris. La fel au făcut şi altui ucenic al cuviosului, care se numea tot Anastasie, şi a fost cândva în Roma slujitor, şi care a scris mai pe urmă viaţa Cuviosului Maxim. Deci, l-au trimis în Mesemvria, cetatea Traciei.

În acea vreme au adus la Constantinopol pe fericitul Martin papa şi, după multă chinuire, l-au trimis la Cherson, în surghiun. Dar mai înainte de ducerea lui la Cherson, fiind încă în Constantinopol, a murit Pavel, patriarhul Constantinopolului; iar după Pavel a venit iarăşi Piros, cel mai sus pomenit, dar şi acela murind după patru luni, a venit la patriarhie Petru, care ţinea acelaşi eres al monoteliţilor.

Apoi, trecând multe zile, împăratul şi patriarhul Petru au trimis la sfântul nişte bărbaţi cinstiţi, pe Teodosie, episcopul Cezareei Bitiniei, şi pe doi boieri, pe Petru şi pe Teodosie, ca să-l înduplece la credinţa lor. Aceia punând multe feluri de cuvinte înaintea cuviosului, pe de o parte amăgindu-l, pe de alta îngrozindu-l; apoi şezând ei şi poruncind sfântului să şadă (şi era acolo şi episcopul

Viziei), Teodosie episcopul a zis către cuviosul: „Cum petreci, Maxim?" Iar el a răspuns: „Aşa precum mai înainte de veci a ştiut şi a hotărât Domnul, să fie lucrarea vieţii mele, care se ţine cu purtarea de grijă a Lui". Teodosie a zis: „Dar ce? A hotărât şi a ştiut Dumnezeu mai înainte de veci, despre faptele fiecăruia din noi?"

Sfântul a grăit: „Dumnezeu a ştiut mai înainte gândurile noastre, cuvintele şi faptele, care sunt în puterea noastră şi mai înainte a rânduit şi a hotărât, ce avea să vie asupra noastră, care nu sunt în puterea noastră, ci în dumnezeiasca Lui voie". Teodosie episcopul zise: „Care sunt în puterea noastră şi care nu sunt?" A grăit Sfântul Maxim: „Cel ce toate le ştie, stăpânul meu, întreabă pe robul său?" Episcopul zise: „Cu adevărat neînţelegând, n-am ştiut şi voiesc a învăţa ce deosebire este între cele ce sunt în puterea noastră şi între cele ce nu sunt şi cum unele sunt ştiute mai înainte de Dumnezeu şi altele rânduite mai înainte?"

Cuviosul Maxim a zis: „Toate lucrurile cele bune şi cele rele ne sunt nouă în voie, dar pedepsirile şi certările ce ni se întâmplă sau cele potrivnice acelora, nu sunt în puterea noastră; pentru că nu avem putere în faţa durerii ce ne munceşte, nici pentru sănătate, ci numai în pricinile acelea care aduc ori durere, ori sănătate. Şi precum neînfrânarea este pricina bolii, iar înfrânarea este pricinuitoare a sănătăţii celei bune, aşa şi paza poruncilor lui Dumnezeu este pricină de câştigare a împărăţiei cerului, iar călcarea acelora este pricinuitoare a focului gheenei".

Episcopul a zis: „Pentru ce te munceşti cu această izgonire, fără să fi făcut ceva vrednic de o primejdie ca acesta?" Grăit-a sfântul: „Mă rog lui Dumnezeu ca prin această primejdie certându-mă, să-mi ierte mie cele făcute prin călcarea sfintelor porunci". Episcopul zise: „Au nu pentru ispitirea asupra multora se aduc primejdiile?" Grăit-a sfântul: „Ispitiţi se fac sfinţii, ca arătate să fie tuturor faptele cele bune şi tăinuite ale lor, precum a fost la Iov şi la Iosif; căci Iov a fost ispitit spre arătarea bărbăţiei ce era într-însul, dar neştiută de nimeni; iar asupra lui Iosif a venit ispita, ca să fie arătată întreaga lui înţelepciune şi înfrânarea care face pe om sfânt. Şi fiecare din sfinţi, chiar dacă fără de voie a pătimit în această lume, pentru aceea a pătimit, ca, prin primejdiile de la Dumnezeu slobozite ce se aduc asupra lor, să calce ca pe un şarpe pe mândrul şi răul diavol; căci la fiecare sfânt răbdarea este lucrul ispitirii".

Episcopul Teodosie zise: „Cu adevărat bine ai zis şi spre folos şi aş fi voit ca pentru unele lucruri ca acestea să vorbesc totdeauna cu

tine; dar de vreme ce eu şi stăpânii mei prea cinstiţi pentru alte pricini am venit la tine, atâta depărtare de loc, ne rugăm ţie să primeşti cele ce ţi-am adus şi să veseleşti toată lumea". Grăit-a sfântul: „Care sunt acelea, stăpâne, şi cine sunt eu şi de unde ca a mea învoire cea cu a voastră sârguinţă să fie la toată lumea spre veselie?" Episcopul zise: „Astfel mă jur pe adevărul Domnului meu Iisus Hristos, că cele ce-ţi grăiesc eu ţie, cum şi stăpânii mei cei prea încuviinţaţi, acelea le-am auzit din gura stăpânului nostru, patriarhul, şi a binecredinciosului nostru împărat".

Sfântul Maxim zise: „Spuneţi, stăpânilor mei, cele ce voiţi şi cele ce aţi auzit". Teodosie răspunse: „Împăratul şi patriarhul voiesc ca prin noi să afle de la tine pentru ce nu te uneşti cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a Maxim: „Ştiţi înnoirile ce s-au făcut de la al şaselea indict al crugului trecut, care s-au început din Alexandria, prin scrisoarea lui Chir, care a fost patriarh acolo, adică cele nouă capitole primite şi întărite de scaunul Constantinopolului şi alte schimbări şi ştirbiri de la sinoadele sfinţilor, care s-au făcut la cei întâi şezători ai Bisericii Constantinopolului, Serghie, Piros şi Pavel, şi care înnoiri sunt ştiute de toate Bisericile; pentru pricina aceasta nu se împărtăşeşte robul vostru cu Biserica Constantinopolului. Să se ridice din Biserică smintelile, puse de bărbaţii care s-au spus mai înainte, însă să se ridice cu cei ce le-au pus pe ele, şi să se lepede împiedicarea din cărări. Iar voi să călătoriţi pe calea Evangheliei cea netedă şi curată de toate eresurile şi, aflând eu Biserica Bizanţului aşa precum era înainte, atunci şi eu mă voi afla într-însa, precum am fost mai înainte, şi voi merge la împărtăşirea aceea fără nici o îndemnare omenească; dar cât timp vor fi într-însa smintelile eretice şi smintitorii arhierei, până atunci nici un fel de cuvânt sau lucru nu mă va pleca să mă împărtăşesc cu dânşii vreodată".

Episcopul Teodosie întrebă: „Ce rău mărturisim noi de te înstrăinezi de împărtăşirea noastră?"

Răspuns-a Cuviosul Maxim: „Fiindcă ziceţi că este o lucrare a Dumnezeirii şi a omenirii Mântuitorului, căci se cuvine să credem sfinţilor părinţi, care zic: «A celor ce este lucrarea una, a acelora este şi firea una». Apoi voi pe Sfânta Treime, nu Treime o mărturisiţi, ci pătrime, ca şi cum ar fi întruparea de o fire cu Cuvântul şi s-ar depărta de aceieşimea rudeniei firii omeneşti, pe care o are cu noi şi cu Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu.

Şi despărţindu-se de rudenia asemănării, s-a făcut alt Ipostas, de o fire cu Cuvântul, precum şi Cuvântul este de o fire cu Tatăl şi cu

Duhul şi se săvârşeşte astfel nu Treime, ci pătrime. Iar când socotiţi lucrarea şi ziceţi că una este voia Dumnezeirii lui Hristos şi a omenirii, îi micşoraţi despărţirea bunătăţilor lui; pentru că dacă nu fiecare fire îşi are lucrarea sa, atunci dacă ar voi să facă cuiva bine, n-ar putea, fiindu-i luată lucrarea bunătăţilor. Căci fără lucrarea şi facerea cea firească, nici un lucru nu va putea a face ceva şi a lucra. Încă şi despre trupul lui Hristos zicând că este în două firi şi o voie, mărturisiţi că cu voia este făcător al tuturor veacurilor şi a toată făptura, împreună cu Tatăl şi cu Fiul şi cu Sfântul Duh, iar cu firea este zidit; sau mai adevărat zicând: Cu voia este fără de început – de vreme ce voia lui Dumnezeu este fără de început, precum şi Dumnezeu nu are început –, iar cu firea Sa trup de nou zidit.

Deci, a mărturisi astfel nu numai fără de minte este, ci şi fără Dumnezeu. Pentru că nu ziceţi doar că este numai o voie întru Hristos, şi aceea dumnezeiască, iar la dumnezeiasca voie nici un început sau sfârşit nu poate să se zică, precum nici la singură Dumnezeirea. Încă luaţi şi de la Hristos Domnul toate însemnările şi închipuirile, prin care cunoaştem Dumnezeirea Lui şi omenirea, când cu legea şi cu *Typosul* întăriţi, ca nici una, nici două voinţe sau lucrări într-însul să nu se zică că sunt. Nu este una, de vreme ce o despărţiţi în două; nu sunt două, de vreme ce le amestecaţi într-una".

Unele ca acestea şi altele mai multe – precum Anastasie, ucenicul lui, scrie despre acestea pe larg –, grăind sfântul către dânşii, ei au început a-şi cunoaşte rătăcirea lor. Apoi a zis episcopul: „Să primeşti *Typosul* cel trimis de împărat, nu ca pe o dogmă adeverită a credinţei, ci ca pe o dezlegare a celor de îndoire; pentru că nu cu dogmatisire, ci cu dezlegare s-a scris". Grăit-a Sfântul Maxim: „Dacă *Typosul* nu este dogmă hotărâtoare, cum că una este voia şi lucrarea Domnului nostru, apoi pentru ce în deşert m-aţi dat barbarilor şi neamurilor celor ce nu ştiu pe Dumnezeu? Pentru ce sunt osândit ca să petrec aici, în Vizia, şi pe acei de o slujbă ai mei, pe unul la Perveris, iar pe altul la Mesemvria i-aţi izgonit?" Deci pomenit fiind sinodul local din Roma, adunat de fericitul papă Martin spre caterisirea monoteliţilor, Teodosie episcopul, a zis: „Nu este tare acel sinod, de vreme ce nu a fost cu împărătească poruncă".

Cuviosul a grăit: „Dacă sinoadele cele ce se fac cu porunci împărăteşti sunt întărite, apoi nu este dreaptă credinţa. Priveşte sinoadele care împotriva unei fiinţe, cu împărăteşti porunci se săvârşeau, la care pe Dumnezeu Fiul l-au dogmatisit, cu hulă, a nu fi de o fiinţă cu Dumnezeu Tatăl, adică: cel dintâi în Tir, al doilea în

Antiohia, al treilea în Seleucia, al patrulea în Constantinopol, în vremea lui Eudoxie arianul, al cincilea în Niceea, al şaselea în Sirmium, iar după multe vremi, al şaptelea în Efes, la care întâiul şezător era Dioscor. Toate acele sinoade se adunau după porunci împărăteşti, însă toate sunt lepădate şi date anatemei, de vreme ce într-însele erau alcătuite dogme potrivnice lui Dumnezeu. Pentru ce dar nu lepădaţi acel sinod care a izgonit pe Pavel de Samosata şi l-a dat anatemei?

Dar sinodul acela era pe vremea lui Dionisie, papă al Romei, a lui Dionisie Alexandrinul şi a lui Grigorie, făcătorul de minuni, care era începătorul acelui sinod; iar sinodul acela se săvârşea fără de poruncă împărătească, însă este tare şi nelepădat. Pe acele sinoade Biserica credincioşilor le ştie că sunt drepte şi sfinte, care dogmele cele drepte le-au arătat a fi drepte. Şi cu adevărat, precum ştii sfinţia ta, şi pe alţii îi înveţi cum că în fiecare ţară creştinească se ţin de două ori pe an sinoade locale, spre apărarea mântuitoarei credinţe şi spre îndreptarea celor ce trebuie să fie îndreptate, cum poruncesc canoanele, însă de porunci împărăteşti nu pomenesc".

Apoi după vorba cea multă din amândouă părţile, gura cea de Dumnezeu înţeleptită şi de Dumnezeu grăitoare a Cuviosului Maxim, şi limba lui cea de Duhul Sfânt mişcată au biruit pe potrivnici, încât aceia şedeau tăcând cu capetele plecate şi cu ochii lăsaţi în jos. Apoi, umilindu-se, au început a plânge şi sculându-se, s-au închinat sfântului, la fel şi el s-a închinat lor; şi făcând rugăciune cu bucurie, s-au învoit la mărturisirea cea dreptcredincioasă a Cuviosului Maxim şi cu dragoste au primit-o pe dânsa. Şi s-au făgăduit a aduce şi pe împăratul la aceeaşi credinţă.

Şi pentru ca toate acestea să fie întărite, au sărutat dumnezeiasca Evanghelie, cinstita Cruce şi sfânta icoană a Mântuitorului şi a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Vorbind apoi din destul despre cele folositoare şi unul altuia dându-şi sărutare întru Domnul şi în pace, Teodosie episcopul s-a întors la Constantinopol cu boierii. Deci, vestind împăratului despre toate cele grăite şi făcute, acesta s-a mâniat foarte; iar episcopul Teodosie şi amândoi boierii temându-se de mânia împărătească, iarăşi s-au întors la eres. Apoi iarăşi a fost trimis Pavel patriciul la Vizia, ca să aducă de acolo pe Cuviosul Maxim la Constantinopol, însă cu cinste. Deci, fiind el adus acolo, i s-a dat să găzduiască în mănăstirea Sfântului Teodor.

A doua zi, împăratul a trimis la cuviosul doi boieri, pe Epifanie şi Troil, urmându-le lor mulţi bărbaţi dregători, cu oaste şi cu slugi,

şi cu mândrie şi cu slavă lumească. Şi a venit cu dânşii şi cel mai înainte pomenit, episcopul Teodosie, pe care Cuviosul Maxim îl aştepta şi nădăjduia împlinirea făgăduinţei lui; căci făgăduise nu numai el a crede drept, ci şi pe împărat a-l aduce la dreapta credinţă. Dar acela a minţit, ca mai bine să placă împăratului pământesc şi lumii deşarte, decât Împăratului ceresc şi sfintei Lui Biserici. Apoi toţi şezând şi pe cuviosul silind să şadă, a început vorba Troil, patriciul, zicând: „Stăpânul a toată lumea, împăratul, ne-a trimis la tine să grăim cele plăcute împărăţiei lui celei de Dumnezeu întărite. Însă mai întâi să ne spui nouă, vei împlini porunca sau nu?"

Cuviosul Maxim a zis: „Să aud mai întâi, stăpâne, ce-mi porunceşte împărăţia sa şi-ţi voi răspunde cele ce se cuvin; căci, cum voi putea să răspund la ceva despre care nu m-am înştiinţat". Iar Troil stăruia, zicând: „Nu-ţi vom spune ce ţi-am adus până ce mai întâi nu ne vei răspunde dacă te vei supune împăratului". Deci, cuviosul bărbat văzând că îi stau asupra cu tărie, căutând cu supărare şi cu aspre cuvinte şi cerând de la dânsul răspuns dacă se va supune la împărăteasca voie, el a răspuns, zicând: „De vreme ce nu voiţi să-mi spuneţi mie, robului vostru, ce este plăcut stăpânului nostru împăratul, zic aceasta, pe care o aude însuşi Dumnezeu, îngerii Lui, şi voi toţi: orice îmi va porunci împăratul de acest fel, adică ceea ce este vremelnic şi degrab trecător, însă nu potrivnic lui Dumnezeu şi nevătămător de veşnică mântuire a sufletului, la aceea cu bunăvoire mă plec".

Acestea zicând sfântul, îndată Troil patriciul sculându-se, voia să iasă afară zicând: „Eu mă voi duce pentru că văd că acesta nu face voia împăratului." Şi îndată s-a ridicat gâlceavă şi tulburare în poporul care venise acolo. Episcopul Teodosie a zis către dânşii: „Spuneţi-i mai întâi împărăteştile porunci şi veţi înţelege răspunsul lui, pentru că nu se cuvine să ne ducem nezicându-i lui nimic, nici neauzind ceva de la dânsul".

Atunci Epifanie patriciul a zis cuviosului: „Aceasta îţi spune împăratul prin noi: de vreme ce tot Răsăritul şi toţi cei ce sunt la Apus răzvrătiţi împotriva noastră, şi tulburătorii care s-au înmulţit caută la tine şi pentru tine toţi ridică meşteşuguri, nevrând să se unească în credinţă cu noi; deci, să sfarme Domnul prin umilinţă inima ta, ca să te împărtăşeşti cu noi, primind *Typosul* cel alcătuit de noi, iar noi primindu-te cu dragoste, te vom duce în biserica cea mare cu cinste şi cu slavă şi ne vom împărtăşi cu tine, cu preacuratele şi de viaţă făcătoarele Taine ale Trupului şi Sângelui lui Hristos. Apoi te

vom numi şi te vom propovădui că eşti părintele nostru şi va fi bucurie nu numai în cetatea noastră, cea iubitoare de Hristos, ci şi în toată lumea; pentru că ştim cu adevărat aceasta: când tu te vei împărtăşi cu această sfântă Biserică a Constantinopolului, se vor apropia de noi toţi, care pentru tine şi învăţătura ta s-au rupt de la noi".

Iar Sfântul Părinte Maxim, întorcându-se, a zis cu lacrimi către episcopul Teodosie: „Toţi aşteptăm, stăpâne, ziua cea mare a judecăţii. Ştii cele ce s-au aşezat şi întărit de noi pe Sfânta Evanghelie, pe făcătoarea de viaţă Cruce şi pe sfânta icoană a Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi a Maicii Lui, Celei fără de prihană, a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria".

Iar episcopul, plecându-şi faţa în jos, cu umilit glas a răspuns: „Şi ce pot face eu, când într-alt chip a voit dreptcredinciosul împărat?" Părintele Maxim zise: „Apoi de ce te-ai atins de Sfânta Evanghelie şi de cei ce erau lângă tine, dacă în voi nu era gândul întărit, adică să puneţi în lucru cele grăite? Cu adevărat toate cereştile puteri nu mă vor pleca să fac ceea ce cere împăratul. Pentru că ce răspuns voi aduce, nu zic lui Dumnezeu, ci însăşi conştiinţei mele, dacă pentru slava şi cinstirea omenească, care cu adevărat nu este nimic, m-aş lepăda de credinţa cea dreaptă, care mântuieşte pe cei ce o iubesc?"

Zicând sfântul acestea, toţi s-au sculat îndată plini de mânie şi de iuţime şi, repezindu-se la dânsul, au început nu numai a-l ocărî, ci şi apucându-l, îl băteau cu mâinile, îl întindeau, îl trăgeau încoace şi încolo împingându-l şi călcându-l cu picioarele. Şi fiecare se întindea să-l lovească; şi poate l-ar fi ucis chiar acolo, de nu i-ar fi oprit episcopul Teodosie şi de n-ar fi potolit tulburarea lor. După ce au încetat a-l bate şi a-l întinde, au început a-l scuipa, şi scuipară pe omul lui Dumnezeu peste tot de la picioare până în cap, încât toate hainele lui erau întinate. Iar episcopul le-a zis: „Nu se cădea să fie astfel, ci numai a auzi de la dânsul răspuns şi a-l spune împăratului; pentru că lucrurile care se află sub canoane într-alt chip se judecă".

Deci, abia i-a înduplecat episcopul ca, încetând gâlceava, iarăşi să şadă; şi astfel, cu nenumărate cuvinte rele şi cu negrăite dosădiri ocărând pe sfântul, au şezut. Atunci, Epifanie patriciul cu multă asprime şi mânie a zis către Sfântul: „Spune-ne nouă, răule bătrân şi îndrăcitule cu pântecele, pentru ce ai zis unele ca acestea? Oare ca nişte eretici ne socoteşti pe noi, cetatea noastră şi pe împăratul

nostru? Cu adevărat mai buni creştini suntem decât tine şi drept credincioşi, şi pe Domnul nostru Iisus Hristos îl mărturisim, că are o voie dumnezeiască şi omenească şi suflet înţelegător; căci toată firea care are minte, cu adevărat are şi voie din firea sa şi lucrare; pentru că vieţii firească îi este mişcarea şi minţii firească îi este voia. Şi ştim pe Domnul având puterea voinţei, nu numai dumnezeiască, ci şi omenească; mai ales că pe cele două voinţe şi lucrări ale lui nu le lepădăm".

Părintele Maxim a spus: „Dacă crezi astfel în Biserica lui Dumnezeu, apoi pentru ce mă sileşti să mă împărtăşesc *Typosului* care pe toate cele grăite acum de voi le leapădă cu totul?" Zis-a Epifanie: „Acela s-a făcut cu dezlegarea celor grele de înţeles, ca să nu se vatăme popoarele de nişte cuvinte mai subţiri, ca acelea". Grăit-a Părintele Maxim: „Aceasta este potrivnică, căci tot omul se sfinţeşte prin mărturisirea credinţei". Troil patriciul a zis: „*Typosul* nu leapădă cele două voinţe în Hristos, ci porunceşte a tăcea, ca toţi cu pacea să se îngrădească".

Părintele Maxim a zis: „A trece sub tăcere cuvântul, este a-l lepăda, fiindcă grăieşte Sfântul Duh prin proorocul: *Nu sunt graiuri, nici cuvinte, a căror glasuri să nu se audă.* Pentru aceasta, de nu se grăieşte vreun cuvânt, cuvântul acela nu este adevărat". Troil zise: „Ai în inima ta precum voieşti, nimeni nu te opreşte". Grăit-a Sfântul Maxim: „Pe a tuturor mântuire nu a hotărât-o Dumnezeu în inima unui om, zicând: *Cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu de el înainte Tatălui Meu cel din ceruri.* Iar dumnezeiescul Apostol ne învaţă, zicând: *Cu inima se crede întru dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire.* Drept aceea, dacă Dumnezeu şi dumnezeieştii prooroci, precum şi Apostolii, poruncesc să mărturisim cu cuvintele şi cu glasurile taina credinţei, care aduce la toată lumea mântuire, apoi nu este de folos ca să punem asupra acelei mărturisiri tăcere, ca să nu se împuţineze mântuirea oamenilor".

Epifanie, cu glas mânios, a zis: „Ai iscălit la soborul care s-a ţinut la Roma?" Sfântul i-a răspuns: „Am iscălit". Epifanie a zis: „Şi cum ai îndrăznit a iscăli şi a anatematiza pe cei ce mărturisesc astfel, precum firea cea de minte şi sobornicească Biserică? Cu adevărat prin judecata mea te vom duce în cetate şi te vom pune legat în târg, vom chema măscăricii şi desfrânaţii şi pe tot poporul, ca toţi să te bată peste obraz şi să scuipe în faţa ta".

La aceasta sfântul a răspuns: „Fie precum ai zis, dacă noi am anatematizat pe cei care mărturisesc că sunt întru Domnul nostru Iisus Hristos două firi şi două fireşti voinţe şi lucrări, fiecare fire cuviincioasă întru Domnul, Care cu firea cea dumnezeiască este adevărat Dumnezeu şi cu firea cea omenească este adevărat om. Citeşte cărticica cu faptele acelui sinod şi, de veţi afla cele ce aţi zis, să faceţi ce vreţi voi; căci eu şi cei cu mine slujitori şi toţi cei iscăliţi am anatematizat pe cei care, ca şi Arie şi Apolinarie, zic că o voie şi o lucrare este întru Domnul şi nu mărturisesc pe Domnul şi Dumnezeul nostru că este întru amândouă firile, dintru care şi întru care este şi are puterea voirii şi a lucrării, care săvârşeşte mântuirea noastră".

Iar prietenii lui Epifanie şi ceilalţi care veniseră cu patricii aceia, ziceau între ei: „De-l vom asculta pe acesta, apoi astăzi nu vom mânca, nici vom bea, ci să ne sculăm şi să prânzim; apoi mergând să spunem împăratului şi patriarhului cele ce le-am auzit; pentru că acest ticălos, precum vedem, s-a dat pe sine satanei". Deci, sculându-se, s-au dus să prânzească şi era înainte prăznuirea Înălţării Cinstitei Cruci şi priveghere de toată noaptea sosea; de aceea, prânzind ei, s-au dus în cetate cu mânie.

A doua zi de dimineaţă, a venit Teodosie patriciul la Cuviosul Maxim şi toate cărţile care le avea sfântul le-a luat, zicând cuvintele împărăteşti: „N-ai voit cinste, mergi dar la izgonire de care eşti vrednic". Şi l-a dat pe el ostaşilor, care l-au dus mai întâi în Selimbria, unde a zăbovit două zile. În acea vreme, un ostaş din Selimbria s-a dus în gloate şi ridicând pe popor asupra bătrânului zicea: „A venit la noi un monah, care huleşte pe Preacurata Născătoarea de Dumnezeu".

Iar voievodul chemând pe clericii cei mai întâi ai cetăţii Selimbria, pe prezbiteri, pe diaconi şi pe monahii cei mai cinstiţi, i-a trimis la fericitul Maxim, ca să afle de la dânsul dacă sunt adevărate cele grăite despre el, că huleşte pe Maica lui Dumnezeu. Deci venind ei, s-a sculat cuviosul şi li s-a închinat până la pământ, cinstind feţele lor. La fel şi ei s-au închinat sfântului şi au şezut toţi. Atunci un bătrân din cei ce veniseră, foarte cinstit, cu multă blândeţe şi cu cinste a grăit către sfântul: „Părinte, de vreme ce unii ne-au spus despre sfinţia ta, cum că nu mărturiseşti pe Doamna noastră, Preacurata Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, a fi de Dumnezeu Născătoare, deci, jură-te pe Preasfânta şi cea deofiinţă Treime, ca să ne spui adevărul, şi vei scoate îndoiala din sufletele noastre, ca să nu ne vătămăm cu nedreptate, îndoindu-ne despre tine".

Cuviosul Maxim întinzându-se pe sine în chipul Crucii, şi iarăşi sculându-se, mâinile spre cer ridicându-şi, a strigat cu glas mare şi cu lacrimi: „Cela ce nu mărturiseşte pe Doamna noastră, cea întru tot cântată, şi pe cea mai sfântă şi fără de prihană, şi decât toate mai cinstită, cum că cu adevărat este fireasca Maică a lui Dumnezeu, cel ce a făcut cerul şi pământul, marea şi toate cele ce sunt într-însele, să fie anatema de la Tatăl şi de la Fiul şi de la Duhul Sfânt, de la Treimea cea deofiinţă şi mai presus de fire şi de la toate puterile cereşti; precum şi de la ceata sfinţilor apostoli şi a proorocilor şi de la mulţimea cea fără de sfârşit a mucenicilor, şi de la tot duhul cel drept, care întru credinţă s-a sfârşit, acum şi pururea şi în vecii vecilor".

Acestea auzindu-le, toţi au lăcrimat şi l-au binecuvântat, zicând: „Dumnezeu să te întărească, părinte, şi să te învrednicească a-ţi săvârşi alergarea ta, fără împiedicare". Apoi s-au adunat acolo mulţime de ostaşi ca să audă cuvintele cele folositoare, ce vorbeau părinţii între ei. Dar văzând unul din casnicii voievodului că oastea aceea ce se adunase se folosea de cuvintele sfântului şi cărtea pentru izgonirea lui, a poruncit ca îndată să-l apuce de acolo şi să-l ducă ca la două stadii, până ce se vor pregăti aceia care aveau să-l ducă în Perveris, la surghiun. Iar clericii, din dumnezeiasca dragoste pornindu-se, au mers cu dânsul pe jos acele două stadii, petrecându-l pe el. Şi venind ostaşii ca să-l ducă pe el în surghiunie, clericii aceia l-au pus pe sfântul cu mâinile lor pe dobitoc şi, cuprinzându-l cu plângere, i-au dat pace; apoi s-au întors în cetatea lor, iar sfântul a fost dus în Perveris şi în temniţă acolo l-au închis.

Trecând multă vreme, iarăşi împăratul a trimis ca să-l aducă în Constantinopol pe Cuviosul Maxim de la surghiun, cum şi pe amândoi ucenicii lui. Şi, sosind ei cu corabia în cetate, apunând soarele, au venit doi dregători cu zece ostaşi şi, scoţându-i din corabie goi şi desculţi, i-au despărţit şi deosebi pe fiecare îi străjuia. Iar după câteva zile au fost duşi în palat şi lăsând pe amândoi ucenicii afară cu străjerii, l-au dus pe bătrân singur înăuntru, unde şedea singlitul fără de împăratul, şi multă adunare de oameni cinstiţi; şi l-au pus în mijlocul boierilor ce şedeau. Atunci i-a zis lui cu mânie vistiernicul: „Creştin eşti?" Răspuns-a bătrânul: „Cu darul lui Hristos Dumnezeu sunt creştin". Iar boierul, umplându-se de multă mânie, i-a zis: „Nu grăieşti drept". Răspuns-a sfântul: „Tu zici că nu sunt creştin; iar Dumnezeu ştie că eu sunt şi rămân creştin neschimbat". Boierul a zis: „Dacă eşti creştin, apoi de ce urăşti pe împăratul?"

Grăit-a sfântul: „De unde o ştii aceasta? Căci ura este o patimă tăinuită a sufletului, ca şi dragostea". Boierul a zis: „Din cele făcute de tine, la toţi s-a făcut arătat, că şi pe împăratul şi cetatea lui urăşti, pentru că tu singur ai vândut saracinilor Egiptul, Alexandria, Pentapoli, Tripoli şi Africa".

Sfântul a zis: „Care sunt dovezile cele încredinţate pentru aceasta?" Şi aduseră pe unul Ioan, care a fost odinioară slujitor al lui Petru, când acesta era voievod în Numidia din Africa. Şi a zis acel Ioan: „Mai înainte cu 22 de ani, moşul stăpânului nostru împăratul, a poruncit fericitului Petru ca să ducă oaste în Egipt împotriva saracinilor, iar Petru întru toate crezându-ţi ţie, ca robul lui Dumnezeu, a scris către tine, cerând sfat folositor; iar tu ai scris către dânsul cum că nu este plăcut lui Dumnezeu a ajuta împărăţiei lui Heraclie şi moştenitorilor lui".

Sfântul a zis către dânsul: „De grăieşti adevărul şi ai scrisoarea lui Petru către mine şi pe a mea către Petru, arată-le, ca să se citească şi să-mi iau pedeapsa cea vrednică după lege". Grăit-a Ioan: „Eu nu am scrisorile voastre, nici nu ştiu de aţi scris unul către altul, ci în oaste toate acelea se grăiau în acea vreme". Sfântul a zis: „Dacă toate cetele de ostaşi o spuneau aceasta, apoi cum numai tu singur cleveteşti asupra mea? Au doară m-ai văzut pe mine undeva sau eu pe tine?" Răspuns-a Ioan: „Niciodată nu te-am văzut". Şi întorcându-se sfântul către suită, a zis: „Oare cu dreptate este a aduce nişte clevetitori ca aceştia întru mărturisire? Judecaţi drept, pentru că cu ce judecată veţi judeca, cu aceea vă va judeca Domnul pe voi şi cu ce măsură veţi măsura, va măsura vouă Dumnezeu, Judecătorul cel drept al tuturor".

Apoi s-a adus Serghie Maguda şi a zis: „Acesta este al nouălea an de când mi-a grăit mie fericitul avva Toma, cel ce venise din Roma. «Mă trimitea, zice, papa Teodor la Grigorie, patriciul părţilor Apusului, care se rupsese de la împărăţia grecească, ca să-i zic lui să nu se înfricoşeze de puterile greceşti; căci Maxim, sluga lui Dumnezeu, a văzut în vis că în ceruri spre răsărit şi apus erau mulţime de îngeri, dintre care cei ce erau spre răsărit strigau: „Constantine auguste, tu vei birui". Iar cei ce erau spre apus strigau: „Grigorie auguste, tu vei birui. Şi mai luminos era glasul apusenilor, decât al răsăritenilor"»". Spunând acestea Maguda, vistiernicul a strigat către sfântul: „Iată Dumnezeu te-a trimis în cetatea aceasta, ca să fii ars".

Iar sfântul a răspuns: „Mulţumesc lui Dumnezeu, Cel ce curăţă păcatele mele cele de voie prin pedeapsa cea fără de voie; *dar amar lumii de sminteli, pentru că este nevoie să fie sminteli, însă amar omului aceluia prin care vine sminteala.* Nu se cade a grăi nişte cuvinte mincinoase ca acestea înaintea creştinilor, nici se cuvine să fie fără de pedeapsă cei care grăiesc şi fac cele plăcute oamenilor, care astăzi sunt şi mâine nu mai sunt. Acestea se cădeau a le grăi într-acea vreme când Grigorie era viu, şi cu dreptate era ca să aducă aici pe patriciul Petru, pe avva Toma şi pe fericitul papa Teodor; atunci înaintea tuturor aş fi zis patriciului Petru: «Spune-mi, stăpâne patriciule, oare mi-ai scris cândva mie ceea ce mărturiseşte sachelarie al tău sau eu ţi-am scris ţie?» De asemenea şi fericitului papa i-aş fi zis: «Spune, stăpâne, ţi-am spus eu cândva vreun vis?» Şi chiar de m-ar fi vădit papa pentru vis, apoi tot vina lui ar fi fost, iar nu a mea; căci vedenia visului este un lucru fără de voie şi legea judecă numai acele lucruri care ies din voia cea stăpânitoare de sine".

Însă se mai aduceau şi alte clevetiri şi pricini nedrepte asupra celui nevinovat şi sfânt bătrân, dar mai ales despre hulirea împăratului, zicându-se că el şi ucenicul ar fi hulit pe împărat în Roma; însă sfântul toate clevetirile acelea în nerautatea sa le biruia cu cuvinte smerite, înţelepte şi de Dumnezeu insuflate, arătându-şi nevinovăţia sa. Şi au adus separat pe ucenicul Anastasie şi l-au silit să spună ceva de rău asupra învăţătorului său; dar după ce acela n-a voit să grăiască nedreptate asupra dreptului, l-au bătut tare cu palmele, apoi au trimis pe fiecare în temniţă la locul său.

După aceasta, a doua zi seara au venit la cuvios Troil patriciul şi Serghie Eratas, stolnicul împărătesc; apoi şezând şi poruncind şi sfântului să şadă, i-au zis: „Spune-ne nouă, ce vorbă ai avut cu Piros în Africa şi în Roma şi cu ce fel de dovezi l-ai înduplecat să-şi blesteme dogma sa şi s-o primească pe a ta?" Sfântul răspunse: „De-ar fi cărţile mele lângă mine, în care am scris vorbele şi întrebările pe care le-am avut acolo cu Piros, vi le-aş arăta pe toate cu de-amănuntul; dar de vreme ce cărţile au fost luate de la mine, de aceea vă voi spune numai aceea ce-mi voi putea aduce aminte".

Deci, sfântul le grăia lor ceea ce putea să-şi aducă aminte, şi le-a spus acestea: „Eu n-am nici o dogmă chiar a mea, ci cele de obşte ale Bisericii soborniceşti, pentru că n-am adăugat nici un cuvânt nou, care ar putea să se numească dogma mea". Apoi l-au mai întrebat: „Nu te împărtăşeşti cu scaunul Constantinopolului?" Grăit-a sfântul: „Nu mă voi împărtăşi".

Aceştia au zis: „Pentru ce?" Sfântul răspunse: „Deoarece au lepădat cele patru sfinte sinoade prin cele nouă capitole ce le-au alcătuit în Alexandria şi prin *Alcătuirea* scrisă după aceea de Serghie patriarhul, în această cetate, precum şi prin *Typosul*, care nu de mult s-a adus de faţă, iar pe cele ce le-au dogmatisit prin *Alcătuire*, pe acelea le-au lepădat prin *Typos* şi s-au blestemat singuri pe sine de atâtea ori. Deci cei ce singuri de la sine sunt blestemaţi şi lepădaţi de sinodul ce a avut loc în Roma şi de preoţie sunt înstrăinaţi, aceia ce fel de taină săvârşesc? Apoi ce duh vine asupra acelora care se hirotonisesc de unii ca aceia?" Zis-au lui: „Apoi ce, tu singur te vei mântui, iar ceilalţi toţi vor pieri?"

Grăit-a lor sfântul: „Când toate popoarele se închinau în Babilon chipului de aur, cei trei sfinţi tineri n-au osândit pe nimeni de pierzare; pentru că nu căutau la faptele altora, ci numai pe ei singuri se păzeau, ca să nu cadă din buna credinţă cea adevărată. Asemenea şi Daniil, cel aruncat în groapa cu lei, n-a osândit pe aceia care nu se rugau lui Dumnezeu, după porunca lui Darie; ci cugeta şi se îngrijea pentru sine şi voia mai bine să moară, decât să greşească lui Dumnezeu şi să fie mustrat de conştiinţa sa pentru călcarea legii lui Dumnezeu. Deci, să nu-mi dea şi mie Dumnezeu, să judec pe cineva, nici să zic că numai eu mă voi mântui. Însă pe cât pot, voiesc mai bine a muri, decât să-mi tulbur conştiinţa mea, greşind cu ceva înaintea dreptei credinţe".

Zis-au lui cei ce veniseră: „Ce vei face când romanii se vor uni cu bizantinii? Căci aseară au venit de la Roma doi clerici şi dimineaţă, în ziua duminicii, se vor împărtăşi cu patriarhul din preacuratele Taine." Cuviosul răspunse: „Chiar dacă toată lumea ar începe să se împărtăşească cu patriarhul, eu nu pot să mă împărtăşesc cu dânsul, pentru că ştiu că Duhul Sfânt, prin Apostolul Pavel, a dat anatemei chiar pe îngeri, dacă ar fi propovăduit într-alt chip, aducând ceva nou în credinţă". Aceia i-au zis: „Cu adevărat, este de trebuinţă ca două voinţe şi hotărâri să mărturisim în Hristos?" Sfântul răspunse: „De trebuinţă este cu adevărat, de vreme ce voim să cinstim dreapta credinţă, pentru că nici o fiinţă nu este fără fireasca lucrare. Căci Sfinţii Părinţi arătat grăiesc, că nu este, nici nu se cunoaşte fire fără lucrarea ei din sine. De aceea, dacă nu este şi nici nu se cunoaşte firea fără de lucrare, atunci cum se poate şti că Hristos este adevărat Dumnezeu cu firea şi om?"

Atunci au zis: „Ştim că aşa este adevărat, însă să nu mâhneşti pe împăratul, care pentru împăcare a alcătuit *Typosul* acela, nu ca să

ia ceva din acelea ce se cunosc în Hristos, ci ca să aducă pace Bisericii, poruncind ca să nu se mai vorbească de acele lucruri care fac dezbinare".

Iar omul lui Dumnezeu, aruncându-se la pământ, a răspuns cu lacrimi: „Să nu se mâhnească bunul şi iubitorul de Dumnezeu împărat asupra prostimii mele; căci nu pot să mânii pe Dumnezeu, tăcând asupra acelora care ne-a poruncit să le grăim şi să le mărturisim. Pentru că dacă după dumnezeiescul apostol, El este care a pus în Biserică întâi pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe dascăli, apoi printr-înşii El singur a grăit; şi din toată Scriptura, din Aşezământul cel Vechi şi cel Nou, de la sfinţii învăţători şi de la sinoade ne învăţăm a şti cum că are putere a voi şi a lucra şi prin dumnezeire şi prin omenire Iisus Hristos, Domnul şi Dumnezeul nostru, Cel ce S-a întrupat – pentru că nimic nu-i este cu neajungere dintr-acelea, prin care ca un Dumnezeu, sau dintr-acelea, prin care ca un om se cunoaşte afară de păcat –, şi dacă este desăvârşit după amândouă şi de nimic nu are lipsă; apoi, cu adevărat, pe toată taina cea pentru El desfrânare o face acela care nu-L mărturiseşte că este o singură fiinţă cu osebirile care i se cuvin ei, după amândouă firile, dintru care şi întru care şi în cele ce El petrece."

Acestea şi multe altele zicând sfântul, i-au lăudat înţelepciunea lui cei ce veniseră, şi nu aveau ce să-i răspundă. Deci a zis Serghie: „Doar pentru aceasta toţi se întristează, o, părinte, căci spre tine mulţi căutând, se despart de împărtăşirea cu Biserica aceasta a Bizanţului".

Sfântul a zis: „Şi cine este unul ca acela care ar dovedi despre mine că aş fi poruncit cuiva să nu se împărtăşească cu Biserica Bizanţului?" Serghie a răspuns: „Însăşi aceea că tu nu te împărtăşeşti, pe foarte mulţi îi întoarce de la împărtăşire". Zis-a omul lui Dumnezeu: „Nimic mai greu şi mai de mâhnire nu este, decât când pe cineva îl mustră conştiinţa şi nimic nu este mai liber, decât când aceea nu-l defaimă pe cineva". Iar Troil zicând că în tot Apusul *Typosul* cel împărătesc este anatematizat, a grăit către sfântul: „Bine este că înţelegerea împăratului nostru dreptcredincios este necinstită?"

Sfântul a răspuns: „Să-i ierte Dumnezeu pe aceia care au sfătuit pe stăpânul împărat să alcătuiască acel *Typos* şi pe cei ce s-au învoit la *Typos*". Zis-a Troil: „Cine a sfătuit şi cine s-a învoit?" Răspuns-a cuviosul: „Cei ce sunt în Biserică înainte-şezători, aceia au îndemnat şi boierii s-au învoit. Şi astfel, răutăţile vătămătorilor asupra celui

nevinovat şi străin de toate eresurile sunt aflate. Însă să sfătuiţi pe împărat la aceasta, ca să urmeze moşului său, fericitul întru pomenire, împăratul Heraclie. Pentru că el, când a ştiut că mulţi părinţi nu primesc acea *Alcătuire* şi eresul care se afla într-însa îl vădesc şi-l leapădă, s-a curăţit de prihana aceea, trimiţând pretutindeni scrisorile sale, care adevereau că *Alcătuirea* nu este a lui, ci a lui Serghie, care a fost patriarh. Astfel să facă şi împăratul acesta şi va fi slobod de toată prihana". Iar ei tăceau, clătinând capetele, apoi au zis: „Nu sunt toate lesnicioase, nici nu pot să fie astfel precum zici, părinte". Şi după vorba cea multă, dându-şi pace, s-au dus.

După aceea, trecând o săptămână, în cealaltă sâmbătă, au dus pe sfânt în palatele împărăteşti, cu cei doi Anastasie, ucenicii săi. Mai întâi a fost dus Anastasie, ucenicul lui dintâi, iar celălalt Anastasie, care a fost apocrisiarh al Bisericii Romei, a rămas afară. Şi intrând Anastasie înăuntru, unde şedeau cu singlitul doi patriarhi – Toma al Constantinopolului, adică cel care într-acea vreme era patriarh, şi un altul –, îndată au intrat şi clevetitorii, care alcătuiseră multe minciuni asupra Cuviosului Maxim şi cereau ca Anastasie să mărturisească că adevărate sunt cuvintele lor.

Iar el cu multă îndrăzneală a vădit minciuna lor, grăind fără temere înaintea patriarhilor şi a singlitului. Iar când l-au întrebat: „Ai anatematizat *Typosul* cel împărătesc?", el a răspuns: „Nu numai l-am anatematizat, ci şi o cărticică am scris asupra lui". I-au zis boierii: „Nu mărturiseşti că rău ai făcut?" El a răspuns: „Să nu-mi ajute Dumnezeu a zice că rău am făcut, ceea ce după rânduiala bisericească am făcut bine". Şi de alte multe lucruri fiind întrebat, el răspunzând precum îi ajuta Dumnezeu, l-au scos afară şi l-au adus pe Maxim, cuviosul bătrân, înăuntru, căruia Troil patriciul i-a zis: „Vezi, părinte, să grăieşti adevărul, că Dumnezeu te va milui; căci când vom veni la întrebarea cea legiuită, de se va afla adevărată o pricină din cele aduse asupra ta, după lege vei fi chinuit".

Răspuns-a bătrânul: „Am grăit acum şi iarăşi grăiesc că pe atât este cu putinţă ca una dintr-acele pricini să fie dreaptă, pe cât lui satana se poate zice că este Dumnezeu. Dar de vreme ce satana nu este astfel şi nu poate să fie, fiind depărtat, pentru aceea şi pricinile acelea nu pot să fie drepte, când sunt mincinoase. Însă ceea ce voiţi să faceţi, faceţi; eu pe Dumnezeu cu dreaptă credinţă cinstindu-L, nu mă tem de strâmbătate". Troil i-a zis: „Au doară n-ai anatematizat *Typosul*?" Bătrânul a răspuns: „Nu o dată ţi-am spus că l-am

anatematizat". Troil a zis: „Dacă ai anatematizat *Typosul*, apoi şi pe împăratul l-ai anatematizat".

Cuviosul a răspuns: „Eu pe împărat nu l-am anatematizat, ci hârtia cea străină de credinţa cea dreaptă". Troil a zis: „Unde l-ai anatematizat?" Răspuns-a Sfântul Maxim: „La sinodul cel local ce a fost în Roma, în Biserica Mântuitorului şi a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu". Atunci i-a zis eparhul: „Te vei împărtăşi cu Biserica aceasta sau nu?" Sfântul a răspuns, zicând: „Nu mă voi împărtăşi". Eparhul a zis: „De ce?" Sfântul a răspuns: „Pentru că a lepădat sinoadele cele credincioase". Eparhul a întrebat: „Dacă Biserica noastră a lepădat sinoadele, apoi cum acelea se află în sinaxarul lunilor?" Sfântul a zis: „Ce folos de nume şi de pomenirile acelora, dacă dogmele lor sunt lepădate?" Eparhul a zis: „Vei putea să dovedeşti că Biserica de acum a lepădat dogmele sfintelor sinoade de mai înainte?" Bătrânul a răspuns: „De-mi veţi da voie şi îmi veţi porunci, apoi cu înlesnire voi dovedi".

Şi tăcând toţi, a zis către dânsul boierul: „De ce iubeşti pe romani, şi pe greci îi urăşti?" Sfântul a răspuns: „Poruncă de la Dumnezeu avem să nu urâm pe nimeni; iubesc pe romani ca pe cei de o credinţă cu mine şi iubesc pe greci căci sunt de aceeaşi limbă ca şi mine". Boierul a zis: „Câţi ani spui că ai tu?" El a răspuns: „Am 75 de ani". Acela i-a zis: „De câţi ani este cu tine ucenicul tău?" Sfântul a răspuns: „De 37 de ani". Atunci un cleric a strigat: „Răsplătească-ţi Dumnezeu de trei ori ce ai făcut fericitului Piros". Iar sfântul n-a răspuns nimic acelui cleric. Şi multe întrebări şi cercetări făcându-se, nici unul din patriarhii care şedeau acolo n-a grăit nimic. Şi când se întindea cuvântul pentru sinodul ce a fost în Roma, un oarecare Demostene a strigat: „Nu era drept sinodul acela, fiindcă l-a adunat Martin, papa cel lepădat". Maxim, omul lui Dumnezeu, a răspuns: „Nu este lepădat Martin, ci prigonire a pătimit".

După aceasta, trimiţând pe sfânt afară, se sfătuiau ce să facă cu dânsul; deci, s-au sfătuit cei fără de omenie chinuitori, ca şi cum fiind cu iubire de oameni, să-l dăruiască cu viaţă, dar chinuri să-i dea mai grele decât moartea; de aceea l-au dat în mâinile eparhului cetăţii. Iar acela luând pe Cuviosul Maxim cu ucenicii lui şi la curte ducându-l, mai întâi pe sfântul bătrân dezbrăcându-l şi întinzându-l la pământ, cu vine tari a poruncit să-l bată, necruţându-i bătrâneţile nelegiuitul chinuitor, nici ruşinându-se de cinstea lui, nici umilindu-se, văzând trupul lui cel chinuit de nevoinţele pustniceşti. Şi cu

atâta asprime l-a bătut, încât s-a roşit păgânul cu sângele lui, iar trupul lui s-a sfărâmat, încât nici un loc nu i-a rămas neatins de răni.

Apoi, fiara cea sălbatică, întorcându-se la ucenicii cuviosului cu mânie, de asemenea i-a bătut pe amândoi. Şi bătuţi fiind ei, crainicii strigau: „Cei ce nu se supun poruncii împărăteşti şi întru nesupunere petrec, vrednici sunt să pătimească unele ca acestea". Şi astfel abia suflând, i-au aruncat în temniţă.

A doua zi, pe sfântul şi cuviosul bărbat cu cel mai întâi ucenic Anastasie, iarăşi din temniţă l-au adus la curte abia viu, cu totul plin de răni, încât se înduioşa oricine văzând un bătrân cinstit, un sfânt pustnic, un învăţător şi mărturisitor de Dumnezeu cu totul însângerat şi de cumplite bătăi rănit, de la picioare până la cap, neavând loc nesfărâmat. Însă nu s-au umilit de dânsul acei împietriţi la inimă, ci mai cumplită chinuire i-au făcut, pentru că scoţându-i limba cea de Dumnezeu grăitoare, care izvora râuri de înţelepte învăţături şi îneca credinţele cele eretice, au tăiat-o fără milostivire, vrând astfel ca să pună tăcere gurii celei de Dumnezeu grăitoare.

Aceeaşi au făcut-o şi ucenicului său, Anastasie cel dintâi, şi iarăşi în temniţă i-au închis pe ei. Şi Cel ce a făcut oarecând limba pruncilor spre lauda numelui lui Hristos Domnul şi mutului i-a dat bună grăire, Acela şi acestor robi ai Săi, credincioşi adevăraţi, adică Cuviosului Maxim Mărturisitorul şi Mucenicul, la fel şi ucenicului său, Cuviosului Anastasie, le-a dat mai presus de nădejde a grăi şi fără limbă, mai bine şi mai limpede decât înainte de tăierea limbilor. Înştiinţându-se despre aceasta ticăloşii eretici, o, cât s-au ruşinat şi, spre mai mare zavistie pornindu-se, mâna lui cea dreaptă cu cuţitul i-au tăiat-o şi la pământ i-au aruncat-o; la fel au făcut şi Sfântului Anastasie, ucenicului său, şi i-au tăiat şi lui mâna. Iar pe ucenicul celălalt, Anastasie, apocrisiarhul Bisericii Romei, l-au cruţat, fiindcă a fost cândva scriitor la împăraţi.

După aceasta, pe Cuviosul Maxim cu ucenicul scoţându-i din curte, îi târau prin tot târgul cu batjocură, arătând la tot poporul mâinile şi limbile lor cele tăiate şi cu glasuri fără rânduială făcând strigare şi râs. Iar după acea chinuire fără omenie şi batjocură necinstită, i-au trimis separat la izgonire mai depărtată, pe fiecare din aceştia trei, fără purtare de grijă pentru dânşii, fără hrană şi fără haine, goi şi desculţi.

Şi multe nevoi şi necazuri a răbdat pe cale Cuviosul Maxim, încât de durerile cele mari, cu nici un chip nu putea să fie dus nici pe dobitoc, nici în căruţă; şi împletind ostaşii un coş în chip de pat şi,

punând într-însul pe bătrânul cel bolnav, astfel abia a putut fi dus cu multă osteneală în surghiun. Deci, trecându-l într-o ţară oarecare a sciţilor din Europa, care se numea Alania, l-au închis în temniţă în cetatea Shimara. Iar Cuviosul Anastasie, ucenicul lui, care a răbdat cu dânsul tăierea limbii şi a mâinii, acela pe cale a murit, de multe osteneli şi dureri; iar sfântul lui suflet a trecut la Dumnezeu, în viaţa cea fără de moarte. Apoi Cuviosul Maxim, după izgonirea aceea petrecând încă trei luni lângă cei vii, cu rea pătimire a fost încuiat în temniţă şi nu avea de la nimeni ajutor la bătrâneţile sale, nici miluire iubitoare de oameni de la cineva; ci când a voit Domnul să-i facă sfârşitul durerilor şi necazurilor şi la acea veşnică veselie a Cereştii Împărăţii să-l scoată din temniţă, l-a mângâiat mai întâi pe pământ, prin oarecare dumnezeiască arătare, spunându-i ziua şi ceasul cel mai de pe urmă al sfârşitului lui.

Iar fericitul răbdător de chinuri, de multă bucurie umplându-se, deşi totdeauna era gata spre ieşire, însă atunci mai mult s-a pregătit. Şi venindu-i vremea şi ceasul cel dorit, cu veselie şi-a dat sufletul său în mâinile lui Hristos Dumnezeu, pe Care din tinereţe L-a iubit şi pentru Care atâta a pătimit. Astfel mărturisitorul lui Hristos şi mucenicul a trecut din cele de aici şi a intrat întru bucuria Domnului său şi a fost îngropat în acea cetate.

Iar după îngroparea sfântului, s-au văzut la mormântul lui trei făclii, care cu minune luminau cu văpaia negrăitei străluciri şi locul acela îl luminau. Căci cela ce în viaţa sa era lumină lumii, acela şi după moarte nu înceta a lumina, şi acum luminează prin chipul vieţii sale celei îmbunătăţite şi mult chinuite şi al răbdării celei mari după Dumnezeu. Şi erau acele trei făclii ca un încredinţat semn, care atunci se vedea, cum că un plăcut ca acesta al Preasfintei Treimi este sălăşluit întru luminile cele neînserate, întru împărăţia lui Dumnezeu, unde cu drepţii străluceşte ca soarele, îndulcindu-se la vederea luminii Sfintei Treimi.

După sfârşitul Cuviosului Maxim, a rămas între cei vii, întru osebită surghiunie, celălalt ucenic Anastasie. Acela a scris cu de-amănuntul viaţa, nevoinţele şi pătimirile părintelui şi învăţătorului său, foarte pe larg. Din acestea s-a adunat aici pe scurt, cât este destul spre folosul nostru şi spre preamărirea lui Dumnezeu, Celui slăvit între sfinţi, a Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh, Căruia şi de la noi închinăciune, acum şi pururea şi în păcătoşii să-I fie cinste, slavă şi închinăciune, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC NEOFIT

În cetatea Niceea din Bitinia era un om, anume Teodor, care avea soție cu numele Florentia, amândoi creștini temători de Dumnezeu și păzitori cu dreaptă credință a poruncilor Lui. Aceia au născut fiu parte bărbătească și l-au numit Neofit, apoi, luminându-l cu Sfântul Botez, l-au crescut creștinește. Și crescând copilul cu anii și cu priceperea, și apropiindu-se de 10 ani, și începând a învăța carte, s-a sălășluit într-însul darul lui Dumnezeu, care *din gura pruncilor săvârșește laudă*, pentru că *Sfântul Duh, unde voiește, suflă*. Și s-a făcut copilul făcător de minuni, încât avea obiceiul, când plecau copiii din școală la casele lor, acest fericit copil Neofit lua cu sine pe copiii cei săraci, cu care învăța, și hrana pe care la prânz o lua de la părinți o împărțea celor de-o vârstă cu el, iar el rămânea flămând.

Și mergând la poarta dinspre răsărit, a însemnat acolo cu degetul său o cruce și se închina, rugându-se lui Hristos Dumnezeu, care a fost răstignit pe Cruce pentru noi. Iar copiii cei săraci, împreună ucenici ai lui, săturându-se din prânzul lui, veneau la dânsul, unde el se ruga la poarta dinspre răsărit. Și era acolo în zid o piatră, pe care Neofit fericitul lovind-o cu mâna, ieșea apă ca din izvor, și beau ucenicii lui. Aceasta o făcea sfântul prunc în toate zilele, hrănind cu prânzul pe cei de-o seamă cu el și adăpându-i cu apă scoasă din piatră, prin minune. Și-i îndemna să nu spună nimănui ceea ce se făcea, și ei nespunând, nimeni nu știa în anul acela de acea facere de minuni a lui, nici părinții lui, fără numai acei copii săraci.

Iar în anul al doilea, maicii lui, Florentia, care era foarte iubitoare de Dumnezeu, i s-a descoperit de la Dumnezeu în vis că fiul său scoate apă din piatră, după asemănarea lui Moise, și adapă pe copiii cei însetați. Iar ea sculându-se, se ruga lui Dumnezeu să-i arate mai cu încredințare despre fiul ei Neofit. Și iată, a zburat din înălțimea cerului un porumbel alb, strălucind cu lumină negrăită, care șezând pe patul lui Neofit, a vorbit către dânsul cu glas omenesc: „Sunt trimis de la Mântuitorul, că să-ți păzesc patul tău fără prihană".

Auzind aceasta maică-sa, de mare spaimă a căzut moartă. Deci, s-a aflat îndată prin toată cetatea Niceei cum că Florentia, femeia lui Teodor, a murit deodată. Și s-a adunat în casa aceea mulțime de lume, bărbați și femei, vecini și cunoscuți, și nu înțelegeau ce i s-a

întâmplat de a murit astfel. Iar Teodor, bărbatul ei, era într-acea vreme într-un sat și trimițând îndată după el, i-au spus despre moartea cea grabnică a soției lui. Iar el rupându-și hainele de supărare, a alergat acasă degrabă, tânguindu-se, dar în poartă întâmpinându-l Neofit, i-a zis: „De ce te întristezi, tată, că maica mea n-a murit, ci a adormit adânc?" Și mergând cu tatăl, a luat de mână pe mama sa, zicându-i: „Scoală-te, maica mea, că ai dormit dulce". Iar ea, sculându-se ca din somn, a cuprins pe fiul său și l-a sărutat cu dragoste. Văzând aceasta poporul, ce se adunase acolo, a preamărit pe Dumnezeu, iar Florentia a spus bărbatului său toate cele ce a văzut în vis și la arătare.

Și într-acea vreme s-a aflat și despre minunea aceea cum că Neofit scotea apă din piatră și erau toți în mare mirare, iar mulți dintre elinii cei ce erau acolo, auzind unele ca acestea, și mirându-se de darul lui Dumnezeu cel minunat care era în tânărul Neofit cel curat și neprihănit, au crezut în Domnul nostru Iisus Hristos. Iar porumbelul acela se arăta totdeauna șezând lângă patul sfântului și vorbind omenește.

Odată a zis către dânsul: „Ieși, Neofite, din casa tatălui tău și vino după mine"; și sculându-se acest dumnezeiesc tânăr, a sărutat pe părinții săi și s-a dus în urma porumbelului. Iar porumbelul, ducându-l până la Muntele Olimpului, a zburat printr-o crăpătură de piatră într-o peșteră ce se afla acolo, unde sfântul, intrând după dânsul, a găsit un leu mare și i-a zis: „Ieși de aici și caută-ți altă peșteră, căci Domnul mi-a poruncit să locuiesc aici". Leul, auzind acestea, a lins cu limba picioarele lui și s-a dus. Deci, locuia sfântul în peștera leului, fiind hrănit de înger.

Și după un an, prin porunca lui Dumnezeu, s-a dus iarăși la părinții săi, în cetatea Niceea, fiind ei aproape de sfârșit, și dându-le cea mai de pe urmă sărutare și trimițându-i înainte spre Dumnezeu, a împărțit averea ce rămăsese după dânșii la săraci, și s-a întors iarăși în Muntele Olimpului, la petrecerea sa. Și a stat acolo până ce a împlinit 15 ani de la nașterea sa, lăudând pe Dumnezeu totdeauna ca un înger, iar hrana primind-o din mâna cea îngerească.

Într-acea vreme împărățeau la Răsărit și la Apus tiranii Dioclețian (284–305) și Maximian (286–305), iar în țara Bitiniei erau ighemoni Deciu și Uar. Și Biserica lui Hristos era prigonită prin toată lumea de păgânii închinători la idoli. Și venind Deciu în cetatea Niceea, striga propovăduitorul ca toți cetățenii dimprejur să se adune ca să aducă jertfe zeilor. Deci a fost așezată ziua acelei necurate

prăznuiri. Şi erau în acele zile şi împăraţii în ţara Bitiniei şi veniseră până în Niceea.

Deci, când a sosit acel diavolesc praznic şi se aduceau jertfe idolilor de tot poporul, atunci îngerii lui Dumnezeu, luând pe Sfântul Neofit din Muntele Olimpului, l-au pus în mijlocul târgului Niceei, cu faţa preaslăvită ca a lui Moise altă dată, şi a strigat sfântul cu mare glas: „M-am aflat celor ce nu mă cunosc şi m-am arătat celor ce nu întrebau de mine, ca să se arate rătăcirea şi înşelarea necuratei credinţe". Iar poporul care prăznuia, fiind împreună şi ighemonul Deciu, văzând pe tânărul luminat stând în mijlocul lor şi strigând cu mare glas, s-a mirat şi-l întrebau cine şi de unde este. Dar el îndată a fost cunoscut de cetăţeni că este Neofit, fiul lui Teodor şi al Florentiei. Deci, ighemonul Deciu i-a poruncit să aducă jertfe împreună cu dânşii.

Iar sfântul, cu îndrăzneală deschizându-şi gura, a zis către dânsul: „Nelegiuitule şi băutorule de sânge, ce faci ducând la pierzare atâtea suflete de oameni? Oare nu ştii că pentru toate acestea, care le tragi la diavoleasca jertfă, vei fi schingiuit cu înfricoşată pedeapsă şi te vei munci în veci în focul gheenei?" Atunci ighemonul Deciu, pentru mustrarea aceea pornindu-se spre mânie, a poruncit ca, dezbrăcând pe sfântul tânăr, să-l spânzure de un lemn legat de mâini şi să-l bată tare cu vine de bou; apoi să-l pună în oţet amestecat cu sare. Iar sfântul răbdând cu bărbăţie, striga cu glas tare către poporul ce era de faţă, zicând: „Bărbaţilor cei orbiţi cu nedumnezeirea şi cuprinşi cu nevederea, pocăiţi-vă şi vă izbăviţi de întunericul acela şi veniţi la adevărata lumină a lui Hristos Dumnezeu şi vă luminaţi cu Sfântul Botez, ca să câştigaţi viaţa cea veşnică".

Ighemonul, auzind nişte cuvinte ca acestea ale sfântului tânăr, s-a umplut mai mult de mânie şi a poruncit ca să-l spânzure iarăşi pe lemn şi cu unghii de fier să-i strujească coastele lui. Iar Sfântul Neofit, fiind chinuit astfel, nu zicea nimic altceva decât: „Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă". Şi stând înaintea lui unul din sfetnicii ighemonului, i-a zis: „De ce te îndrăceşti, Neofite, împotrivindu-te poruncii împărăteşti? Făgăduieşte să aduci jertfe zeilor şi îndată vei scăpa de aceste chinuri cumplite". Sfântul a zis: „Eu Dumnezeului ceresc Îi aduc jertfe de laudă, iar idolilor celor fără de suflet şi celor ce locuiesc într-înşii, niciodată nu mă voi închina". Şi a poruncit slujitorilor ca mai cumplit să-l strujească peste tot trupul, schimbându-se chinuitorii. Şi îl chinuiau fără cruţare, încât i se vedeau oasele goale. Iar sfântul, întru acele chinuri de Dumnezeu

întărindu-se, cânta: *De voi merge prin mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, căci Tu cu mine eşti, Doamne.*

Şi văzând ighemonul că nimic nu sporeşte, a poruncit să înceteze a-l chinui şi să-l pogoare de pe lemn, apoi îl mângâia, zicând: „Văzându-ţi tinereţile tale şi cruţându-ţi sănătatea, mai mult nu te voi chinui, ci te îndemn ca să te închini zeilor noştri, că degrab se vor trimite de la împăratul doftori preaînţelepţi, care îndată vor putea să te tămăduiască de rănile acelea". Iar mucenicul a zis: „Eu am doctor pe Stăpânul meu, Domnul Iisus Hristos, pentru care rabd şi spre care nădăjduiesc". Şi a poruncit ighemonul ca să-l închidă în pivniţă legat.

A doua zi, ighemonul a mers în palatul împărătesc şi a spus împăraţilor despre Neofit: „Pe un tânăr al unui creştin, ieri legându-l, l-am chinuit, pentru că nu voieşte să se închine zeilor; iar el nu are grijă de chinuri, ci neîncetat cheamă pe Hristos al său". Iar împăraţii au poruncit să-l ardă de viu pe tânăr şi nu numai pe tânărul acela, ci şi pe toţi cei ce mărturisesc pe Hristos. Şi a ieşit Deciu ighemonul din palat, iar cu dânsul era şi Uar fruntaşul, şi mergând la locul ce se chema plimbarea lui Hercule, au pus acolo chipurile împăraţilor şi a poruncit Deciu să aducă înaintea sa din temniţă pe tânărul Neofit. Deci, adus fiind sfântul, a zis către dânsul ighemonul: „Neofite, apropie-te şi jertfeşte zeului Hercule şi vei fi de toţi zeii bine primit, iar împăraţilor şi nouă iubit". Iar sfântul a zis: „Eu mă rog Dumnezeului meu Iisus Hristos, ca să mă aflu Aceluia bine primit şi iubit".

Atunci, din porunca chinuitorului, au aprins cuptor pentru a arde pe Sfântul Neofit, şi aruncându-l într-însul, au astupat gura cuptorului trei zile şi trei nopţi, ca nici oasele ucenicului să nu rămână. Iar Sfântul Mucenic Neofit răcorindu-se în mijlocul focului prin roua cea dumnezeiască, ca la un loc de odihnă se veselea, cântând: *Domnul mă paşte, nimic nu-mi va lipsi. În locul păşunii, acolo m-a sălăşluit.* Şi petrecea nevătămându-se, precum altă dată şi cei trei tineri, care au fost aruncaţi în cuptorul Babilonului.

După acele trei zile, slujitorii chinuitorului au mers să destupe cuptorul şi să arunce cenuşa, căci li se părea că cuptorul este stins şi mucenicul cu totul ars; dar destupându-l, deodată a ieşit o văpaie mare din cuptor şi a ars mulţime de păgâni, care veniseră acolo. Iar sfântul cu glas mare a strigat: „Bine eşti cuvântat, Doamne, Dumnezeul meu, care m-ai păzit întreg şi nebiruit în chinuri, care m-ai izbăvit de meşteşugirile chinuitorilor şi focul în rouă mi-ai prefăcut, apoi ai ars cu văpaia pe cei vrednici de văpaia cea nestinsă în veci.

Deci mă rog Ţie, Stăpâne, să nu mă ruşinezi pe mine, robul Tău, până în sfârşit, până ce voi săvârşi nevoinţa mea cu ajutorul Tău".

Atunci a ieşit sfântul din cuptor întreg, neavând nici o vătămare de la foc. Şi l-au prins pe el păgânii slujitori, care scăpaseră de arderea focului, şi l-au dus la ighemon. Iar el şi cu toţi păgânii ce erau cu el, mirându-se de o minune ca aceea, o numeau vrăjitorie ticăloşii, singuri fiind plini de vrăjile diavoleşti, pentru că îi orbise răutatea lor şi nu puteau să cunoască puterea lui Hristos. După aceasta au osândit pe sfântul la mâncarea fiarelor, pregătind chiar şi priveliştea şi, legând pe sfântul gol de un par, au slobozit asupră-i un urs, iar acela răcnind, mergea la sfântul; dar apropiindu-se, a stat, şi căutând la dânsul, îndată s-a întors la locul său. Deci s-au mirat de aceasta ighemonul şi toţi cei ce veniseră la privelişte. Apoi slobozîră o ursoaică, care numai de două ori în an era adusă la privelişte, de vreme ce era foarte cumplită şi ucidea pe mulţi; aceea alergând, s-a închinat la picioarele sfântului, cinstind pe plăcutul lui Dumnezeu, şi s-a dus la locul ei.

Astfel săvârşindu-se priveliştea aceea, păstorii aduseseră la ighemon un leu foarte mare şi sălbatic, despre care ziceau: „L-am prins în pustie de cinci zile şi nu i-am dat hrană deloc". Iar ighemonul, bucurându-se, a poruncit să aducă pe leul acela înăuntrul priveliştii, unde sfântul mucenic sta legat gol. Şi toţi se mirau de acel leu, căci era foarte mare şi fioros.

Apoi alergând leul la sfântul, a stat şi l-a privit, şi plecându-şi capul, scotea lacrimi din ochi şi lingea picioarele sfântului, pentru că acela era leul pe care Sfântul Neofit aflându-l la Muntele Olimpului, în peştera cea de piatră, l-a trimis aiurea, iar el s-a sălăşluit în peştera lui. Deci, cunoscându-l sfântul, i-a poruncit să se ducă în peştera sa cea dintâi din Olimp, pe care o lăsase sfântul, poruncindu-i să nu vatăme neam de om niciodată. Iar leul închinându-se mucenicului, s-a dus răcnind înfricoşat şi a sfărâmat uşile priveliştii, apoi a trecut degrabă prin popor, încât toţi se repezeau la fugă, temându-se de groaza fiarei; dar leul, nevătămând pe nimeni, a fugit în pustie, la locul cel dintâi, după porunca sfântului.

Iar muncitorul, umplându-se de frică şi de spaimă şi neştiind ce să mai facă, a poruncit ostaşilor să străpungă cu ţepi de fier tot trupul mucenicului, până când îi va ieşi duhul. Şi văzând că după toată dureroasa acea străpungere sfântul nu a murit, ci sta cu vitejie şi fără frică, un barbar care sta acolo, fiind cu chip ca de fiară şi rău la obicei, acela având în mâini o suliţă, s-a repezit la sfântul, l-a lovit cu

suliţa în piept şi l-a străpuns. Astfel Sfântul Mucenic Neofit, ca un miel fiind înjunghiat, şi-a dat sufletul său în mâinile Domnului, în 21 de zile ale lunii ianuarie, vieţuind de la naşterea sa 15 ani şi patru luni; iar acum moştenind viaţa cea fără de sfârşit, slăveşte pe izvorul vieţii, Hristos Dumnezeu, Cel împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh slăvit, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFINŢII MUCENICI VALERIAN, CANDID, ACHILA ŞI EVGHENIE, CARE AU PĂTIMIT ÎN TRAPEZUNT

Aceşti sfinţi şi buni biruitori mucenici au pătimit în timpul împărăţiei lui Diocleţian şi Maximian, din partea lui Lisie. Mai întâi au fost prinşi cei trei: Valerian, Candid şi Achila, în Munţii Trapezuntului, căci prigonire cumplită stând asupră-le, şi-au lăsat casele şi averile lor, precum şi toată lumea cea deşartă, şi ieşind în munţi, rătăceau, voind mai bine să locuiască cu fiarele, decât cu cei de Dumnezeu urâţi şi închinători la idoli. Şi după ce au prins întâi pe aceştia trei, în ţara Laziei, într-o cetăţuie ce se numea Pina, păgânii i-au trimis în surghiun, într-o temniţă strâmtă, ce era acolo. Apoi, după o vreme, i-au adus la Trapezunt şi i-au pus înaintea lui Lisie. Acolo fiind întrebaţi despre credinţa lui Hristos, şi silindu-i la jertfă idolească, după ce sfinţii nu s-au supus, mai întâi dezbrăcându-i, i-au bătut cu vine; apoi i-au spânzurat şi cu unghii de fier i-au strujit, şi cu făclii aprinse i-au ars. Dar dumnezeiasca putere întărea pe sfinţii răbdători de chinuri, şi nevăzut le ajuta lor în chinuri şi pe chinuitori atât de mult i-a înfricoşat, încât au căzut cu feţele la pământ, ca morţii. Iar Lisie, văzând acestea, s-a spăimântat şi a poruncit să-i ducă în temniţă.

Şi nu după multe zile au prins şi pe Sfântul Evghenie, şi foarte tare l-au bătut pentru mărturisirea lui Iisus Hristos. Apoi, mergând Lisie în capiştea idolească, a fost dus şi Evghenie mucenicul, care intrând înăuntru şi rugându-se lui Dumnezeu, îndată au căzut idolii şi ca praful s-au sfărâmat. Apoi, după porunca tiranului, legându-l slujitorii cu frânghii de mâini şi de picioare pe Sfântul Evghenie şi întinzându-l la pământ, l-au bătut mult cu beţe groase. După aceea, spânzurându-l gol, cu unghii de fier i-au strujit trupul şi cu făclii l-au ars, apoi cu oţet tare, amestecat cu sare, i-au udat rănile lui. La

urmă, pe toţi aceşti patru sfinţi mucenici i-au aruncat într-un cuptor înfocat, din care ieşind fără vătămare, prin tăiere de sabie s-au sfârşit şi astfel şi-au săvârşit sfinţii mărturisirea lor.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTA MUCENIŢĂ AGNIA FECIOARA[1]

Sfânta Mucenită Agnia s-a născut în Roma cea veche, din părinţi creştini, şi a fost crescută de dânşii întru buna credinţă; iar în anul al treisprezecelea al vieţii sale, prin moartea cea vremelnică a scăpat de aici şi viaţa cea nesfârşită a aflat-o; căci pe singur Dătătorul de viaţă L-a iubit şi de Acela din tinereţe s-a lipit. Tânără era cu anii, dar bătrână cu înţelegerea cea desăvârşită; tânără cu trupul, dar în sufletul ei era înţelepciunea cărunteţilor; era frumoasă la faţă, dar mai frumoasă cu credinţa. Aceasta cu dragostea dulcelui Iisus, Celui ce S-a născut din curata Fecioară, rănindu-se, fecioria sa a logodit-o Lui şi afară de El pe nimeni altul n-a voit să-L aibă sieşi logodnic.

Şi fiind de bun neam şi prea frumoasă, a atras atât prin frumuseţea sa la sine ochii şi inima oarecărui tânăr, care era fiul lui Simfronie, eparhul cetăţii; încât când se întorcea ea de la şcoala fecioarelor, văzând-o acela, îndată s-a robit spre dragostea ei; şi degrabă întrebând şi aflând casa părinţilor ei, multe daruri a început a-i trimite ei şi multe îi făgăduia, voind să-i fie mireasă şi să se unească cu dânsul prin nuntă. Iar Sfânta Agnia toate darurile acelea le lepăda ca pe nişte gunoaie, întru nimic socotindu-le şi spunând că ea este logodită Mirelui Celui mai bun, de la Care având darurile cele mai înalte şi mai scumpe şi Aceluia mireasă fiind, nu poate să-l lase pe El şi să-şi schimbe dragostea şi credinţa ei către Dânsul.

Dar tânărul, din zi în zi cu mai mare dragoste se rănea către dânsa şi zicea despre el că este mai cinstit şi mai bogat decât alţi tineri de bun neam; dar socotind că fecioara mai mari daruri voieşte de la dânsul, i-a trimis mai multe şi mai scumpe decât cele dintâi, adică pietre şi mărgăritare, podoabe şi haine de mult preţ; şi el însuşi le-a adus la dânsa, rugând-o pe de o parte singur, iar pe de alta prin cunoscuţi, prieteni şi vecini, ca pe nimeni mai mult decât pe el să nu-l cinstească, ştiindu-i neamul cel bun al său, şi bogăţiile, casele şi moştenirile cărora ea poate să fie stăpână, de va voi să se logodească cu el.

[1] Scrisă de Sfântul Ambrozie al Mediolanului.

Atunci, pe faţă a început a-i grăi lui sfânta: „Du-te de la mine aprinzătorule al văpăii păcatului, pătimaşule iubitor al necurăţiei şi mâncarea cea pregătită morţii celei veşnice; depărtează-te de la mine, de vreme ce te-a întrecut pe tine alt iubitor al meu, Care fără de asemănare mai mari frumuseţi mi-a dăruit şi cu inelul credinţei Sale m-a logodit, cu Care tu nici cu neamul, nici cu dregătoria nu poţi să I te asemeni. Acela a pus pe mine podoaba cea scumpă a înfrumuseţării celei duhovniceşti, dreapta mea şi grumazul meu le-a înveselit cu pietre de mult preţ, a pus în urechile mele cercei de mărgăritare fără de preţ şi m-a încins cu mărgăritare de lumină strălucitoare. El a pus semn în faţa mea, ca astfel pe nici un iubitor să nu-l voiesc decât pe El. M-a îmbrăcat cu haină ţesută cu aur şi cu nenumărate podoabe m-a înfrumuseţat, şi arătându-mi şi o comoară fără de preţ, a făgăduit ca să mi-o dea mie, de voi păzi credinţa către El. Deci nu pot să caut spre altcineva, ca să nu necinstesc pe iubitul meu cel dintâi, nici nu pot să-L las pe Acela cu care, prin legătura dragostei, tare sunt legată, al Cărui bun neam este mai înalt, puterea mai mare, podoaba mai frumoasă, dragostea mai dulce, tot dorul covârşind, Cel care a pregătit mie acum cămara, al Cărui glas este dulce.

Acum a picurat mie din gura Lui lapte şi miere, acum cu braţele Sale cele curate strâns m-a cuprins pe mine, inima Lui cu inima mea acum S-a unit şi sângele Lui a înfrumuseţat faţa mea, Cel a Cărui Maică este o Fecioară nenuntită, iar tatăl Lui n-a cunoscut femeie; Căruia îngerii Îi slujesc, soarele şi luna de frumuseţea Lui se minunează, Care prin porunca Lui morţii înviază, prin atingerea Lui bolnavii se tămăduiesc, ale Cărui bogăţii niciodată nu se împuţinează şi vistieriile nu lipsesc. Aceluia Unuia îi păzesc credinţa şi Lui cu toată osârdia mă încredinţez; şi când Îl am pe Acela tovarăş, fecioară rămân; iubindu-L, sunt fără prihană, şi atingându-mă de El, curată rămân. Că nu se fac după nuntă fii, unde naşterea de fii este fără durere şi roadele în toate zilele se înmulţesc".

Auzind acestea nebunul acela tânăr, mai mult s-a cuprins cu nesăţioasa dragoste către dânsa şi bolind cu inima, din rănirea de dragoste a căzut în grea boală de jale şi de mâhnire; deci, pe pat zăcând şi din adâncul inimii cu greu suspinând, s-a arătat prin doctori rana inimii sale. Iar tatăl lui, când a auzit acestea, cercetând pricina bolii, îndată a trimis la fecioară şi la părinţii ei, dorind să o logodească ca mireasă fiului lor. Iar ea s-a lepădat ca şi întâia oară, zicând: „Nicidecum nu mă voi lepăda de Cel mai dinainte logodnic al meu".

Dar eparhul cu mânie întreba cu dinadinsul cine este cel ce voieşte să se asemene cu fiul său şi să-i defăimeze casa. Atunci cineva din cei ce stăteau de faţă i-a spus că Agnia este din tinereţe creştină şi de vrăjile creştineşti atâta este înşelată, încât pe Hristos, pe care creştinii Îl au ca Dumnezeu, Îl socoteşte că îi este ca şi logodnic. Acestea auzindu-le eparhul, s-a bucurat, de vreme ce putea, fiind judecător, ca pe cea nevinovată de pedeapsă să o judece pentru necinstirea zeilor săi şi nădăjduia ca, cu puterea sa, să o silească spre însoţirea cu fiul lui.

Drept aceea, îndată trimiţându-şi slugile, a adus-o înaintea judecăţii sale păgâneşti, unde mai întâi cu momiri, apoi cu îngroziri se ispitea şi se nevoia să o întoarcă pe ea de la Hristos şi de la fecioria cea făgăduită Lui. Însă fecioara lui Hristos nici de momire nu se înşela, nici de îngrozire nu se înfricoşa; ci, fiind îmbărbătată cu mintea, de cel ce o înfricoşa şi de cel ce o momea îşi bătea joc.

Văzând Simfronie eparhul o bărbăţie ca aceea a fecioarei, spre părinţii ei s-a întors şi cu ei a vorbit foarte mult pentru logodire. Dar de vreme ce erau de bun neam, necutezând ca să le facă lor silire, îi sfătuia ca cu adevărat să îndemne pe fiica lor spre nuntă; dar ei se lepădau, zicând: „Noi, o, eparhule, nu putem a o îndemna, căci precum din copilăria ei îi ştim voia ei, aceasta niciodată nu o va face, nici de la scopul său cândva nu se va întoarce". Atunci eparhul iarăşi punând înainte pe fecioara la judecată şi multe vorbindu-i despre dragostea trupească şi de însoţire, când i-a slăbit tot cuvântul cel amăgitor şi momitor, la sfârşit a zis: „Din două una să-ţi alegi ţie: sau să te uneşti cu nunta fiului meu, sau zeiţei Vesta, dacă doreşti să-ţi păstrezi fecioria, întru veşnică slujbă să te dai; căci nişte fecioare ca acestea îi trebuiesc ei".

La aceste cuvinte ale aceluia, fericita Agnia a răspuns: „Dacă pe fiul tău, deşi este răzvrătit de nebuna poftă, dar ca om viu l-am defăimat, om, zic, înţelegere având şi care poate vedea, umbla şi gusta bunătăţile lumii acesteia – eu însă nu pot, pentru Hristos al meu, nici măcar a căuta spre dânsul –, apoi cum aş putea să cinstesc pe idolul cel surd, mut, neînsufleţit şi nepriceput? Şi, ca să nu fac strâmbătate Atotputernicului Dumnezeu, capul meu nu-l voi pleca la piatra cea nesimţită, ştiind cu încredinţare că nu este alt Dumnezeu afară de Acela Care a făcut cerul şi pământul, prin Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos, Care pentru noi S-a întrupat şi a treia zi a înviat; Care acum la ceruri împărăţeşte cu împărăţie fără de sfârşit. Acestuia eu îi slujesc şi mă închin ca unui Dumnezeu adevărat şi viu. Iar pe zeiţa ta cea mincinoasă şi pe necuraţii voştri zei îi blestem".

Acestea auzindu-le eparhul Simfronie, i-a zis: „Îţi cruţ tinereţile tale şi hulele pe care le-ai zis împotriva zeilor noştri le iert ţie, că te văd că nu ai înţelegere desăvârşită; deci, cruţă-te şi tu singură pe tine şi nu mânia pe zei".

Iar Sfânta Agnia a zis: „Pentru ce tinereţile mele ca nedesăvârşite şi nepricepute le socoteşti? Şi ce ţi se pare că-mi trebuie vreo milă de la tine? Deci, să ştii că credinţa se păstrează nu în ani şi în vârsta trupului, ci întru înţelegere, căci Dumnezeu Atotputernicul laudă mai mult mintea decât anii şi binevoieşte în înţelegere mai mult decât în ani. Iar zeii tăi, întru a cărora urgisire nu doreşti a fi eu, lasă-i ca singuri să se mânie asupra mea, singuri să-mi grăiască şi să-mi poruncească, ca să-i cinstesc şi să mă închin lor". Zis-a eparhul: „Una din două să-ţi alegi: sau cu alte fecioare, spre lauda casei tale, să jertfeşti zeiţei Vesta, sau să mergi în casa de desfrânare spre veşnica ocară a numelui tău, la femeile cele fără de ruşine".

Atunci Sfânta Agnia cu îndrăzneală a răspuns: „De-ai fi ştiut cine este Dumnezeul meu, n-ai fi grăit unele ca acestea; iar eu văd puterea Dumnezeului meu Iisus Hristos şi întru nimic socotesc îngrozirile tale, nădăjduind cu neîndoire că nici zeilor tăi nu voi jertfi şi nici fecioria mea cea curată nu se va întina. Pentru că am păzitor al trupului meu pe îngerul lui Dumnezeu şi pe Domnul meu Iisus Hristos, Unul născut Fiul lui Dumnezeu, pe care tu nu-L ştii încă; Acela îmi este zid nesurpat, străjer neadormit şi apărător neîncetat; iar nu ca zeii tăi, care sunt de aramă, din care mai bine se fac căldări pentru trebuinţe omeneşti, sau de pietre, care se aştern pe drum; iar Dumnezeu nu în piatră locuieşte, ci scaunul Lui este cerul, nu în aramă sau în oricare altă materie scumpă, ci întru împărăţia cea de sus, unde de toată zidirea este lăudat şi închinat. Iar tu cu cei asemenea ţie, de nu te vei întoarce de la închinarea de idoli la adevăratul Dumnezeu, apoi împreună cu zeii tăi, care în foc se varsă şi în foc se toarnă, în focul cel veşnic te vei chinui".

Atunci eparhul, mâniindu-se foarte tare, a poruncit să o dezbrace pe sfânta şi s-o ducă goală în casa de desfrânare, crainicul strigând astfel: „Agnia, rău credincioasa fecioară, care a hulit pe zei, ca o desfrânată se dă în casa de desfrânare". Şi fiind dezgolită sfânta fecioară spre batjocură, Dumnezeu nelăsând pe aceea care nădăjduia spre El, nici lăsând să fie ruşinată şi batjocorită mireasa Sa, îndată a făcut să crească perii capului ei atât de mari, încât tot trupul ei cu totul l-a acoperit, ca o haină prea frumoasă, încât nimeni nu putea să-i vadă goliciunea ei.

Apoi, intrând în casa cea de păcat, a văzut pe îngerul lui Dumnezeu, pe păzitorul cel gata al fecioriei sale, care atât de mult a luminat-o pe ea cu negrăită lumină, încât pentru mărirea slavei aceleia nu puteau să caute la dânsa ochii celor fără de ruşine şi necuraţi. Pentru că strălucea cămara aceea ca soarele, când străluceşte întru puterea sa şi cu cât încerca cineva cu mai iscoditori ochi să caute la dânsa, cu atât se întunecau ochii lui de chipul cel nevăzut. Iar când a început a se ruga fecioara, a văzut înaintea sa o haină albă, ţesută nu de mâini omeneşti, ci de mâini îngereşti, cu care îmbrăcându-se şi văzând-o potrivită staturii sale, a zis: „Mulţumesc Ţie, Doamne al meu, Iisuse Hristoase, că rânduindu-mă în numărul roabelor Tale, această haină mi-ai dăruit mie".

Atunci casa păcatului era ca o casă de rugăciune şi locul petrecerilor diavoleşti se făcuse sălăşluire a slavei lui Dumnezeu; casa de desfrânare cea necurată s-a făcut cămară frumoasă, unde mireasa lui Hristos, cu îngerul ce i se arătase ei, lăuda şi cânta pe Dumnezeu. Şi veneau mulţi răzvrătiţi cu mintea şi aprinşi cu pofta; dar temându-se de slava aceea ce înconjura pe fecioară şi cunoscând dumnezeiasca putere ce apăra fecioria ei, se înţelepţeau şi închinându-se, ieşeau de acolo.

Apoi, însuşi tânărul acela, începătorul răului, a venit cu prietenii săi, plin de patima desfrânării, vrând să facă silă sfintei fecioare şi văzând că cei care intraseră şi ieşiseră mai înainte de dânsul nimic n-au sporit, îi batjocorea, numindu-i neputincioşi şi mişei. Deci, a intrat singur cu îndrăzneală, în cămara în care se ruga sfânta, şi văzând cereasca strălucire, n-a dat cinste slavei Domnului, ci fără de ruşine, s-a repezit la mireasa lui Hristos; şi mai înainte de a se atinge el cu mâna de dânsa, îndată a năvălit asupra lui diavolul, şi aruncându-l tare la pământ, l-a sugrumat şi l-a lăsat fără de suflet. Iar tinerii cei ce veniseră cu dânsul, văzând că el zăboveşte mult acolo, socoteau că el săvârşeşte lucrul păcatului. Apoi unul din cei mai iubiţi prieteni ai lui vrând să-l laude şi să-l fericească pentru împlinirea poftei lui, a intrat acolo, dar găsindu-l fără suflet, a început a striga cu mare glas: „Bărbaţi romani, ajutor! Iată, fermecătoarea aceasta cu vrăjile sale a omorât pe fiul eparhului".

Şi alergând îndată mulţime de popor şi văzând ceea ce se făcuse, unii o numeau fermecătoare, alţii nevinovată; însă tatăl celui mort, auzind de aceasta, a mers degrabă în popor şi văzând pe fiul său zăcând fără de suflet, cu tânguire a zis către dânsa: „O, fără de omenie şi mai rea decât toate femeile, pentru ce ai omorât pe fiul meu? Au n-ai putut cu altul oarecare să-ţi arăţi puterea meşteşugului vrăjilor tale? Vai, mie, ce-ai făcut? Spune-mi cum l-ai ucis pe el?"

Iar sfânta i-a răspuns cu blândeţe: „Acela a cărui voie poftea s-o împlinească fiul tău, adică cel din început vrăjmaş al neamului omenesc, care are putere asupra desfrânaţilor şi netemătorilor de Dumnezeu şi mai ales asupra batjocoririlor de fecioare, acela l-a ucis pe el. Pentru că toţi cei care mai înainte de el au intrat sunt vii şi sănătoşi, de vreme ce au dat cinste Dumnezeului tuturor, Cel ce a trimis pe îngerul Său să mă îmbrace în această haină a milostivirii şi să-mi păzească întreaga fecioria mea, cea din scutece făgăduită lui Hristos. Deci, văzând toţi luminarea cea îngerească, se închinau şi ieşeau fără vătămare, iar fiul tău fiind fără ruşine şi vrând să se atingă de mine, îndată l-a dat pe el îngerul cel dumnezeiesc satanei, spre această amară şi necinstită moarte, pe care o vezi. Şi iată, nu cu ale mele farmece, precum ţie ţi se pare, ci cu puterea şi cu porunca îngerului lui Dumnezeu este omorât".

Eparhul a zis către dânsa: „De aceasta se va şti că nu cu farmece ai făcut-o, dacă vei ruga pe îngerul tău ca să învieze pe fiul meu". Răspuns-a sfânta: „Deşi sunteţi nevrednici în necredinţa voastră de o minune ca aceasta, dar pentru că a venit ceasul ca puterea Domnului meu Iisus Hristos să fie arătată şi preamărită, ieşiţi toţi de aici ca să fac obişnuitele rugăciuni Dumnezeului meu".

Deci, când se ruga cu faţa la pământ, plângând, atunci îngerul Domnului arătându-se, a ridicat-o pe ea şi a înviat pe tânărul cel mort. Iar el ieşind afară, a început a striga cu glas mare: „Unul este Dumnezeu în cer şi pe pământ şi pe mare, Dumnezeul creştinesc, iar alţi zei nimic nu sunt, fără numai înşelăciune a rătăcirii, aducând şi lor şi altora pierzanie veşnică". Acestea auzindu-le şi văzându-le mulţi din popor, au crezut în acea zi 160 de oameni şi, mergând, s-au botezat. Dar acestora, puţin mai pe urmă, necredincioşii le-au tăiat capetele, împreună cu al tânărului celui înviat.

Pentru o minune ca aceasta s-au tulburat slujitorii idolilor şi vrăjitorii, apoi făcând gâlceavă şi tulburare mare în popor, strigau către judecător: „Scoate în mijlocul nostru pe vrăjitoare, ucide pe fermecătoarea aceasta, care nu numai trupul ucide, ci şi sufletele şi inimile le răzvrăteşte". Iar Simfronie, văzând o minune ca aceasta, era întru nepricepere şi voia să o elibereze pe sfânta, însă se temea de răscularea asupra lui a slujitorilor idolilor. Şi ca să nu fie izgonit din patrie, a lăsat pe omul său, cel cu numele Aspazie, pentru împăcarea tulburării poporului, iar el singur s-a dus mâhnit, căci n-a putut ca pe sfânta fecioară, după învierea fiului său, s-o libereze.

Iar Aspazie, luând puterea, a poruncit ca în mijlocul cetății să se aprindă un foc și să o arunce în el pe Sfânta Agnia spre ardere. Și fiind aruncată sfânta, îndată s-a despărțit văpaia în două părți, făcându-i în mijloc loc și răcoare, iar asupra celor ce stăteau împrejur, focul se întindea și-i ardea. Iar poporul văzând pe fecioară nearsă, socotea că aceea nu are putere dumnezeiască, ci vrajă. Și întărâtându-se gâlceava, cu glasuri de hulă strigau tare. Iar sfânta muceniță, ridicându-și mâinile în sus, se ruga în mijlocul focului: „Slavă Ție Atotputernice, de toți închinat și slăvite Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care m-ai izbăvit de mâinile oamenilor celor necurați și de spurcăciune ai păzit sufletul și trupul meu curat. Iată și acum cu cerească rouă a Sfântului Duh se răcorește mie focul acesta, văpăile se despart și toată puterea focului se duce asupra slujitorilor celor care se sârguiesc să mă ardă. Bine Te cuvântez, Dumnezeule, Cel Prealăudat, căci în mijlocul văpăii îmi dai cale spre Tine, fără temere. Aceasta care acum o cred, o și văd. De aceea, ce am nădăjduit, aceea acum am primit-o și dorirea mi-am câștigat. Acum pe Tine Te mărturisesc cu gura și cu inima, pe Tine cu toată dorirea Te-am dorit; iată, la Tine merg, Dumnezeul Cel viu și adevărat, Care cu Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Tău, și cu Sfântul Duh, locuiești și împărățești în toți vecii. Amin".

Săvârșindu-și rugăciunea și focul stingându-se, Aspazie, nesuferind tulburarea poporului, a poruncit să înfigă sabia în grumazii sfintei. Și astfel Mucenica lui Hristos Agnia, roșindu-se cu sângele său, s-a dus la nunta Mirelui Celui fără de moarte. Iar părinții ei, luând cu bucurie cinstitul trup al Sfintei Agnia, fiica lor, l-au dus la un sat al lor, nu departe de cetate, pe calea ce se numea Nomentana, unde mulți din credincioși se adunau la rugăciune, mai ales noaptea, de frica necredincioșilor, care și acolo și pe cale pândind, mare răutate făceau.

Odată năvălind fără de veste, pe mulți i-au rănit, aruncând cu pietre și pe toți i-au gonit și numai o fecioară a rămas, anume Emerentiana, care era de o vârstă cu Sfânta Agnia. Aceea umplându-se de îndrăzneală, ocăra pe tâlhari, zicându-le: „Pentru ce, împietriților, ucideți cu pietre pe oamenii cei nevinovați? Ce pricină ați aflat într-aceștia, care pe unul Dumnezeu laudă și vouă multe bunătăți vă mijlocesc cu rugăciunile lor?" Iar ei, mâniindu-se, au ucis-o cu pietre. Și astfel, rugându-se la mormântul Sfintei Agnia, și-a dat duhul său Domnului. Și îndată s-a făcut cutremur mare, fulgere și înfricoșate tunete și cea mai mare parte din ucigași au căzut morți,

uciși de sus. Și într-acea vreme cu îndrăzneală mai mult se făcea rău credincioșilor celor ce mergeau la mormântul muceniței lui Hristos.

Iar părinții Sfintei Agnia, mergând noaptea cu prezbiterii, au spălat cinstitul trup al Sfintei Emerentiana, fiind însângerat, și l-au îngropat aproape de Sfânta Agnia. Iar ei neîncetat erau la mormântul iubitei lor fiice, în toate nopțile priveghind și plângând. Iar într-o noapte au văzut o ceată de fecioare, mergând pe lângă dânșii, cu hainele țesute cu aur, luminos împodobite și cu slavă cerească luminate, iar în mijlocul lor au văzut pe sfânta lor fiică, Agnia, de asemenea strălucitoare, având de-a dreapta sa un mielușel mai alb decât zăpada. Aceea spunând către prietenele sale să stea și să aștepte puțin, a zis către părinți: „Nu mă plângeți pe mine ca pe o moartă, ci mai ales vă bucurați cu mine, căci cu fecioarele acestea am luat luminoase locașuri și pe Cel pe Care L-am iubit cu toată inima pe pământ, cu Acela m-am unit acum în ceruri". Acestea zicând, s-a făcut nevăzută.

Iar după mulți ani, sosind împăratul Constantin cel Mare, fiica acestuia, Constantia, bolea cu trupul foarte, cuprinsă fiind de bube puroioase de la cap până la picioare și nu era loc neatins pe trupul ei, încât nici doctorii nu puteau să-i ajute cu ceva. Și sfat bun luând, a mers noaptea la mormântul Sfintei Mucenițe Agnia și acolo cu neîndoită credință rugându-se cu lacrimi, a adormit și a văzut în vedenie pe Sfânta Agnia zicând către dânsa: „Îndrăznește, Constantio, și crede în Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul tău, prin care acum te tămăduiești de rănile tale".

Deșteptându-se din somn Constantia, s-a simțit atât de sănătoasă, ca și cum niciodată n-ar fi bolit. Și întorcându-se la palatul ei, a spus tatălui său și fraților, cum a tămăduit-o Sfânta Agnia, și s-a făcut bucurie mare în casa împărătească, încât toată cetatea se bucura, slăvind pe Dumnezeu de acea minune preaslăvită. Și mulți mergând la mormântul sfintei mucenițe, primeau multe tămăduiri.

După aceea, Constantia, fiica împăratului, a rugat pe tatăl ei să zidească o biserică în numele Sfintei Mucenițe Agnia la mormântul ei, unde rânduindu-și viața, a petrecut în feciorie cu multe alte fecioare slăvite și de neam bun, până la sfârșitul ei. Și astfel s-a făcut mănăstire de fecioare lângă biserica fecioarei și miresei lui Hristos, Sfânta Agnia, întru cinstea și lauda ei și întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, slăvit în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI DOUA

SFÂNTUL APOSTOL TIMOTEI, UNUL DIN CEI ŞAPTEZECI[1]

Pe Sfântul Apostol Timotei l-a odrăslit latura Licaoniei şi a învăţat carte în vestita cetate Listra, care nu s-a preamărit atât cu îndestularea roadelor pământeşti, pe cât cu această de Dumnezeu sădită mlădiţă tânără, deşi nu era din prea bună rădăcină; căci precum un trandafir bine mirositor iese din spini, tot astfel Timotei a odrăslit din tată necredincios elin, care era renumit în păgânească sa rea credinţă; şi atât de vestit în răutate, pe cât mai pe urmă fiul lui l-a întrecut cu bunătăţile şi cu obiceiurile cele bune.

Maica sfântului, ca şi bunica lui, erau evreice de neam, dar amândouă sfinte şi drepte, împodobite cu fapte bune, precum despre dânsele mărturiseşte Sfântul Apostol Pavel, zicând: *Doresc să te văd, aducându-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie, luând pomenire de credinţa cea nefăţarnică, care este întru tine şi care s-a sălăşluit mai înainte în bunica ta Loida şi în maica ta Eunichi; şi încredinţat sunt că şi întru tine* (2 Timotei 1, 4–5).

Dar fiind încă copil fericitul Timotei, şi nu atât cu bucatele, cât cu cuvântul Domnului hrănindu-se de maica sa, s-a abătut cu totul de la rătăcirea cea păgânească şi iudaicească şi a alergat la Sfântul Pavel, la trâmbiţa bisericească cea de Dumnezeu glăsuitoare, într-un chip ca acesta: când Sfântul Apostol Pavel a venit în Listra cu Barnaba, ucenicul şi apostolul lui Hristos, precum spune dumnezeiescul Luca în Faptele Apostolilor: *au fugit în cetăţile Licaoniei, în Listra şi în Derbe, şi în cele dimprejurul lor*. Iar prin venirea sa acolo, a făcut o mare minune; căci a tămăduit un şchiop din pântecele maicii sale,

[1] Culeasă din dumnezeiasca Scriptură şi după Metafrast.

numai cu cuvântul, lucru pe care văzându-l popoarele, s-au mirat foarte, zicând: *Dumnezeii asemănându-se oamenilor, s-au pogorât la noi*.

Şi înştiinţându-se că nu dumnezei, ci apostoli şi propovăduitori ai Dumnezeului Celui viu sunt ei, iar mincinoşilor zei le sunt potrivnici şi doar spre aceasta sunt trimişi, ca să întoarcă pe oameni de la înşelăciunea diavolească spre adevăratul Dumnezeu, care nu numai pe şchiopi, ci şi pe morţii din morminte poate să-i scoale, atunci mulţi s-au întors de la rătăcire către dreapta credinţă. Între dânşii era şi maica acestui fericit Timotei, care petrecea în văduvie după bărbatul său. Ea a primit cu bucurie în casa sa pe Sfântul Apostol Pavel, l-a găzduit cu toată îndestularea şi i-a dat pe Sfântul Timotei, fiul său, răsplătindu-i ca şi cu un dar pentru minunea făcută de dânsul în cetatea lor şi pentru luminarea dreptei credinţe. Şi atunci era Timotei copil, încă tânăr cu anii, dar foarte îndemânatic şi de bună credinţă, pentru primirea seminţei cuvântului lui Dumnezeu.

Pe acesta luându-l Sfântul Pavel şi văzându-l blând şi cu minte bună, apoi, văzând mai înainte darul lui Dumnezeu ce era într-însul, l-a iubit mai mult decât părinţii cei trupeşti. Dar, de vreme ce atunci era încă copil tânăr şi neputând să călătorească cu dânsul, l-a lăsat acasă, punându-l lângă dascăli iscusiţi, ca să înveţe de la dânşii dumnezeiasca Scriptură, de care lucru scriind Pavel către dânsul, îi aducea aminte: *Din tinereţe ştii Sfintele Scripturi*. Şi fiind bătut cu pietre de poporul îndemnat de iudei, a fost dat afară din cetate şi s-a dus în alte cetăţi.

Iar după câţiva ani, când Sfântul Pavel a ieşit din Antiohia să cerceteze pe fraţii din toate cetăţile în care propovăduise mai întâi cuvântul lui Dumnezeu, luând pe Sila, a venit în Listra, unde era Sfântul Timotei, şi văzându-l că venise în vârstă şi sporise în toată fapta bună, apoi că era bine mărturisit de toţi creştinii de acolo, l-a luat cu sine la apostolie şi l-a făcut împreună călător, nedezlipit la toate ostenelile şi călătoriile sale şi împreună slujitor întru Domnul. Iar când a voit să iasă din cetate, ca să nu smintească pe nişte iudei, dintre care erau mulţime mare prin locurile acelea, l-a tăiat împrejur, după legea lui Moise, nu pentru vreo trebuinţă de mântuire, deoarece avea darul cel nou, Sfântul Botez, în locul tăierii împrejur, ci ca iudeii să nu se sminteasca de dânsul, deoarece toţi îl ştiau că s-a născut din tată elin.

Deci, ieşind de acolo Sfântul Pavel, umbla prin cetăţi şi prin sate, învăţând şi binevestind împărăţia lui Dumnezeu şi luminându-i

pe toţi cu lumina dreptei credinţe, căruia ca o stea soarelui celui de la al treilea cer răsărit, îi urma dumnezeiescul Timotei, primind lumina cea neînserată, adică învăţătura bunei vestiri a lui Hristos, şi deprinzându-se la obiceiuri bune şi la viaţă îmbunătăţită, precum mărturiseşte despre dânsul însuşi Apostolul Pavel, zicând: *Iar tu ai urmat învăţăturii mele, vieţii, aşezământului, credinţei, îndelung răbdării, dragostei, îngăduinţei, izgonirilor şi pătimirilor* (2 Timotei 3, 10–11).

Astfel, Sfântul Timotei a scos toate bunătăţile din vasul alegerii, adică de la Pavel, şi a primit apostoleasca sărăcie pentru Hristos, ca să nu câştige pentru el nimic, nici aur, nici argint, nici altceva de pe pământ; ci a trece din loc în loc şi a propovădui Evanghelia împărăţiei. Şi s-a deprins a răsplăti bine pentru rău, căci fiind ocărât, el binecuvânta, prigonit fiind, el răbda, hulit fiind, mângâia, în toate făcându-se pe sine ca o slugă a lui Dumnezeu. Deci, s-a făcut următor adevărat învăţătorului său, Sfântului Pavel. Drept aceea, acela, văzând pe ucenicul său sporind într-atâtea fapte bune, l-a făcut mai întâi diacon, după aceea preot, apoi episcop, deşi era tânăr de ani.

Apoi, prin punerea mâinilor apostoleşti, fiind slujitor al tainelor lui Hristos, s-a făcut următor prea osârdnic al durerilor şi ostenelilor apostoleşti, pătimind împreună şi slujind celor mai mari apostoli, întru buna vestire a lui Hristos; pe care nici tinereţile, nici slăbiciunea trupului, n-au putut vreodată să-l împiedice de la nevoinţa care era de faţă. Ci în toate arăta răbdare, după cum mărturiseşte despre dânsul învăţătorul său Pavel, care scriind către Corinteni, în epistola întâi, zice: *De va veni Timotei, luaţi aminte, ca să fie la voi fără de frică, pentru că lucrează lucrul Domnului, ca şi mine; deci, nimeni să nu-l defăimeze*. Dar şi lăudându-l pe el, a scris: *Am trimis la voi pe Timotei, care îmi este fiu iubit şi credincios întru Domnul, care va aduce vouă aminte de căile mele*.

Apoi şi în alte scrisori ale sale îl numeşte frate al său, zicând: *Pavel, legatul lui Iisus Hristos, şi Timotei, fratele*. Şi iarăşi: *Pavel, apostolul lui Iisus Hristos, cu voia lui Dumnezeu, şi Timotei fratele*. Şi încă: *Trimis-am pe Timotei, fratele nostru, slujitorul lui Dumnezeu şi ajutătorul nostru în bună vestirea lui Hristos, ca să vă întărească pe voi şi să vă mângâie în credinţa voastră*.

Acestea şi multe altele se află ca mărturii în epistolele lui Pavel, spre lauda Sfântului Timotei, pentru care acela nu se înălţa, ci vieţuind în smerită cugetare şi pază, prin post şi prin ostenelile cele

de-a pururea, atât de mult se trudea, încât chiar şi învăţătorul lui, văzându-i nevoinţele şi postul, îi era milă de el foarte, pentru că, văzându-l trudit, îl îndemna să nu bea apă, ci să primească puţin vin pentru stomacul său şi pentru multele neputinţe, de care, deşi neîncetat trupul îi era cuprins, dar sufletul lui cel bun îi era sănătos şi petrecea liber de toată vătămarea.

Deci, Timotei umbla prin toate marginile lumii cu învăţătorul său, pentru că propovăduiau cuvântul lui Dumnezeu uneori în Efes, uneori în Corint, alteori în Macedonia şi Italia şi în Spania, încât este drept a zice despre dânşii: *În tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor*. Şi era Sfântul Timotei ascuţit la minte, grabnic la răspunsuri, retor ales în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, dascăl preadulce în alcătuirea Sfintelor Scripturi, păstor prea vrednic în ocârmuirea bisericească şi în apărare, dar mai ales a câştigat îndestulat dar, căci din îndoit izvor a scos învăţătura.

Dar nu numai pe Pavel îl avea învăţător, ci şi de la iubitul ucenic a lui Hristos învăţa, de la Ioan; care fiind trimis de Domiţian, împăratul Romei (81–96), în exil în insula Patmos, Timotei a fost în locul acestui Sfânt Ioan, episcop al cetăţii Efesului, unde nu după multă vreme a pătimit, pentru mărturisirea lui Iisus Hristos, astfel:

Era odată un praznic vestit în Efes, ce se numea Catagoghium, în care închinătorii de idoli, bărbaţi şi femei, luând pe ei asemănări de feţe neobişnuite, purtând în mâini ciomege şi idoli, înconjurau uliţele cetăţii fără de ruşine, şi cu cântece şi cu glasuri fără de rânduială strigând, şi la cei ce-i întâlneau pe ei ca tâlharii repezindu-se şi năvălind asupra lor, îi ucideau pe mulţi şi multe alte fărădelegi făceau; cu care ticăloşii socoteau că aduc slujbă necuraţilor zei ai lor.

Acestea văzându-le dumnezeiescul Timotei, şi cu focul râvnei celei dumnezeieşti aprinzându-se, a intrat într-acea priveliştе de Dumnezeu hulitoare, propovăduind cu îndrăzneală pe Unul adevăratul Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos şi arătând înşelăciunea şi rătăcirea zeilor lor şi altele, câte erau din destul spre încredinţare, spunând cu limbă slobodă. Iar ei, întru întunericul închinării de idoli umblând, n-au cunoscut, nici n-au înţeles cele grăite de apostol, ci repezindu-se într-un suflet asupra lui cu ciomegele ce le aveau în mâini, l-au bătut cumplit pe sfânt şi cu toată nemilostivirea şi neomenia, pe pământ târându-l şi călcându-l, l-au chinuit până la moarte.

Iar creştinii după aceea venind şi văzându-l încă puţin suflând, l-au dus afară din cetate şi după ce a murit, i-au îngropat cu cinste

trupul lui, la locul ce se numea Pion, adică „gras". Iar după multă vreme, cinstitele şi sfintele lui moaşte, după porunca împăratului Constanţiu (337–361), fiul marelui Constantin, s-au dus din Efes în Constantinopol de Sfântul Artemie mucenicul, şi au fost puse în biserica Sfinţilor Apostoli, cu dumnezeiescul Apostol Luca şi cu Andrei, cel întâi chemat; Dumnezeu binevoind astfel, ca celor ce în viaţa aceasta toate de obşte le-au fost – obiceiurile, învăţătura şi propovăduirea Evangheliei – de obşte la fel şi mormântul după moarte să le fie, de vreme ce şi odihna lor în ceruri este una, întru împărăţia Domnului nostru Iisus Hristos, care împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh împărăţeşte, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL MUCENIC ANASTASIE PERSUL[2]

Când Sfânta Cetate Ierusalim a fost luată de Hosroe, împăratul Persiei, iar acele sfinte locuri unde a petrecut Hristos Domnul nostru şi a suferit pătimirile cele de voie – răstignirea, moartea, îngroparea şi învierea –, au fost robite de păgânii barbari, atunci şi mântuitorul lemn al Crucii Domnului a fost prădat şi dus în Persia cu multe prăzi. Atunci a început a răsări în Persia slava lui Hristos ca soarele, prin minunile ce se făceau de către făcătorul de viaţă lemn al Crucii, care în robie fiind, sufletele omeneşti le robea lui Dumnezeu şi ca o undiţă vânându-le, le atrăgea spre Hristos, prin cunoştinţa adevărului umilindu-le şi prin dragostea cea dumnezeiască aprinzând inimile acelora. Atunci a venit la cunoştinţa lui Hristos şi Sfântul Mucenic Anastasie, despre care ne este acum vorba.

Acesta din naştere era pers, din satul Rasnun, care este între hotarele ce se numeau Razeh. Numele lui din păgânătatea persană era Magundat, şi era fiu al unui vrăjitor, anume Vava, care în părţile acelea era vestit învăţător al meşteşugului vrăjitoresc, la care şi pe fiul său l-a învăţat desăvârşit, încă din tinereţe. Apoi, venind Magundat în vârsta bărbătească, a fost rânduit în oaste cu mulţi alţi tineri şi petrecea în cetatea împărătească cea de scaun, slujind lui Hosroe, împăratul Persiei.

Şi auzind de slava şi puterea lemnului Crucii, care a minunat toate laturile Persiei şi le-a înfricoşat cu minuni înspăimântătoare,

[2] După Metafrast.

încât toţi ziceau că Dumnezeul creştinesc a venit în Persia, a început a cerceta cu dinadinsul, pentru că deodată i s-a aprins sufletul în taină cu focul acela pe care Hristos a venit să-l arunce pe pământ. Şi nu s-a odihnit acest frumos tânăr umblând şi pe mulţi întrebând, dorind să ştie cu încredinţare cum este acest lemn, care are atâta putere spre facerea de minuni. Iar când i s-a spus de credincioşi, că aceea este Crucea pe care Hristos Domnul, Fiul lui Dumnezeu – care se mărturiseşte şi se cinsteşte de creştini –, S-a răstignit pentru mântuirea neamului omenesc, atunci mai mult s-a aprins cu dorinţa cea dinăuntru, să cunoască desăvârşit pe Fiul lui Dumnezeu.

Şi a făcut multe întrebări, iar din răspunsuri lua pricină pentru mai multe cercetări, sârguindu-se să se încredinţeze: Cum S-a pogorât Dumnezeu din cer? Cum S-a făcut om? Pentru ce a fost osândit pe Cruce? De cine? Şi oare S-a întors iarăşi la cer, de unde S-a pogorât?

Şi auzind de la creştini despre dumnezeiasca Taină a întrupării lui Hristos, urechile lui au primit cu dragoste sămânţa dreptei credinţe; iar sufletul său încet creştea spicele credinţei şi spre urmarea lui Hristos se îndemna. Deci, avea Magundat un frate după trup, asemenea ca şi el, şi erau amândoi în ceata unui slăvit voievod, anume Sain, care fiind trimis cu oaste de împăratul Persiei la război, în stăpânirea grecească, apoi ajungând la Calcedon, slăvita cetate creştinească, şi Magundat slujind în ceata lui cu fratele său, au mers acolo.

Iar tăbărând asupra perşilor, dreptcredinciosul împărat grec Heraclie, Sain, voievodul persan, cu cetele sale, degrab s-a întors înapoi; iar Magundat despărţindu-se de ceată şi pe fratele său cel după trup lăsându-l, a vrut ca mai degrabă la creştini să slujească sărac şi neştiut, decât în moştenirea sa bogat şi cinstit, între cei ce nu ştiu pe Dumnezeu.

La început, venind în Hierapolis, a aflat acolo un om pers de neam, dar cu credinţa creştin, cu meşteşugul zlătar (aurar), şi lângă el sălăşluindu-se, a învăţat lucrul aceluia. Astfel îşi întindea mâinile la lucru, iar mintea o avea aţintită la Hristos Dumnezeu, arzând de dragostea Lui. Şi ruga pe învăţătorul său ca să-l ducă la Sfântul Botez, însă nu-şi câştiga cererea pentru că botezul lui era mutat pentru altă vreme, de frica ce sta asupra atunci de la perşi.

Dar intrând cu învăţătorul adeseori în sfânta biserică la rugăciune, vedea pe pereţii bisericii cu zugrăveli închipuite patimile şi chinurile sfinţilor mucenici şi întreba pe învăţător ce este aceea. Iar

el îi spunea nevoinţele şi faptele sfinţilor: cum au îndurat cu bărbăţie până la sânge pentru Hristos, iar sufletele pentru El cu osârdie şi-au pus, cum au răbdat de la chinuitori pentru Hristos şi de ce fel de răsplătiri s-au învrednicit în cer. El pe toate acelea ascultându-le cu luare aminte, se mira şi se spăimânta; dar mai mult se aprindea inima lui cu râvna cea dumnezeiască. Deci, petrecând în Hierapolis câtăva vreme, a gândit să se ducă la Ierusalim, ca să primească acolo Sfântul Botez.

Mergând în Sfânta Cetate a Ierusalimului, Magundat, care s-a numit mai pe urmă Anastasie, a petrecut la un oarecare iubitor de Hristos, cu meşteşugul aurar. Aceluia i-a descoperit toată durerea inimii sale, cum că voieşte să se unească cu Hristos prin Sfântul Botez. Iar el l-a dus pe dânsul la Sfântul Ilie, prezbiterul bisericii celei mari a Învierii lui Hristos. Fericitul Ilie, primindu-l cu dragoste, a spus despre dânsul preasfinţitului patriarh Modest, şi cu binecuvântarea aceluia a botezat pe Magundat persul, numindu-l întru Sfântul Botez Anastasie, şi l-a ţinut la sine opt zile. Deci îl întreba ce fel de viaţă voieşte să-şi aleagă, mirenească sau monahicească? Iar fericitul Anastasie nu numai cu cuvintele adeverea, ci şi cu obiceiul cel blând arăta cum că doreşte chipul şi viaţa monahicească.

După opt zile, dezbrăcând hainele cele albe luate la Botez, l-a dus prezbiterul într-una din mănăstirile Ierusalimului, în anul al zecelea al împărăţiei lui Heraclie (610–641). Şi a fost încredinţat unui înţelept şi îmbunătăţit bătrân, care după aceea degrabă a fost avvă mănăstirii aceleia, de la care a învăţat nu numai limba grecească, Psaltirea şi citirea celorlalte cărţi, ci şi la multe sfinte nevoinţe care se cuvin în viaţa monahicească s-a povăţuit degrabă; pentru aceea era şi iubit de toţi, mai ales de povăţuitorul său, care din începutul cel bun văzând săvârşirea cea încununată a vieţii monahiceşti a acestuia, l-a tuns în chipul monahicesc şi l-a făcut fiu duhovnicesc al său, îmbrăcându-l în chipul îngeresc.

Şi era fericitul Anastasie monah îmbunătăţit, smerit, cugetător, blând, iubitor de osteneală, făcând toată slujba mănăstirească, în bucătărie, în pitărie, în grădină şi în alte ascultări, cu nelenevire; dar nici soborul bisericesc şi pravila n-o lăsa cândva. Şi era întotdeauna cu mâinile îndeletnicindu-se la lucru, iar cu gura spre mărirea lui Dumnezeu.

Apoi, citea dumnezeieştile Scripturi, vieţile sfinţilor părinţi, iar mai ales pătimirile sfinţilor mucenici. Şi când le citea pe acelea, uda cu lacrimi cartea, arzând cu inima şi încredinţând pe a sa împreună

pătimire dinlăuntru cu răbdarea lor, ca şi cum pătimea cu dânşii, se arăta că este următor al râvnei lor, sfârşitul lor fericindu-l; şi minunându-se de bărbăţia lor, ruga cu osârdie pe stăpânul Hristos, ca să-l învrednicească să pătimească aceleaşi chinuri pentru El şi să meargă ca apoi să se numere în ceata mucenicească.

Iar vrăjmaşul sfinţilor, cel ce ura înmulţirea faptelor bune ale lui, a început a-i aduce în minte ceea ce avea mai înainte în Persia, adică bogăţiile, slava, meşteşugul vrăjitoriei cel părintesc, cinstea şi dregătoria ostăşească şi alte deşertăciuni; vrând ca prin acelea să-i surpe casa lui cea sufletească şi din mănăstire, şi de viaţa cea dimpreună a sfinţilor părinţi să-l despartă. Însă el cu ajutorul lui Dumnezeu, pe care îl avea turn de tărie în faţa vrăjmaşului, cu rugăciunile şi cu povăţuirea duhovnicescului său părinte – căruia totdeauna îşi mărturisea gândurile sale –, a petrecut nemişcat şi de ispitele vrăjmaşului nebiruit.

Deci petrecând Cuviosul Anastasie în mănăstirea aceea şapte ani şi adunând multă duhovnicească vistierie de fapte bune, a fost chemat de Domnul spre cununa mucenicească printr-o vedenie ca aceasta: Venind prealuminatul praznic al Învierii lui Hristos, în seara sâmbetei celei mari, s-a odihnit puţin după osteneala cea de peste zi, şi adormind i se părea că stă pe un munte înalt, de care se apropia un bărbat purtător de lumină, ţinând un pahar de aur împodobit cu pietre de mare preţ, plin cu vin, şi i l-a dat lui, zicându-i: „Primeşte şi bea". Şi luându-l, îndată l-a băut şi s-a umplut sufletul lui de negrăită dulceaţă; căci în somn încă a înţeles el că acela este semnul doritului sfârşit mucenicesc la care era chemat de Domnul.

Şi deşteptându-se din somn plin de veselie şi de bucurie, a alergat în biserică, la sobornicească cântare a Învierii lui Hristos. Apoi, luând de o parte pe duhovnicescul părinte şi povăţuitorul său, a căzut la picioarele lui, cu lacrimi udându-le, ca să se roage pentru dânsul către Stăpânul tuturor, că aproape este ziua ducerii lui din viaţa aceasta. Şi zicea: „Ştiu, sfinte părinte, câte osteneli ai suferit pentru mine şi cât de adeseori am mâniat milostivirea ta cea părintească; prin tine au văzut ochii mei lumina cea adevărată şi prin tine m-am liberat de întunericul cel rău. Deci, nu înceta a ruga pe preabunul Dumnezeu, pentru mine, robul tău".

Grăit-a lui părintele: „De unde te-ai încredinţat, fiul meu, că în aceste zile te vei despărţi de noi, pentru altă viaţă?" Iar Anastasie i-a spus vedenia cea din vis cu multă umilinţă. Şi întărea că, cu adevărat, în acele zile are să moară, ori cu moartea cea de obşte a tuturor, ori

cu alta oarecare. Însă se temea să spună dorirea sfârşitului său celui mucenicesc pentru Hristos, ca să nu-l oprească bătrânul şi să nu-i stingă văpaia râvnei cea după Hristos şi să se lipsească de cununa mucenicească. Iar părintele îl mângâia mult cu cuvinte de dragoste.

Deci, făcându-se ziuă şi săvârşindu-se dumnezeiasca Liturghie, Cuviosul Anastasie s-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine, şi a mâncat cu fraţii la masa cea de obşte; iar în noaptea următoare adormind puţin de cu seară şi deşteptându-se degrab – deoarece dorinţa cea negrăită dinlăuntru a muceniciei nu-l lăsa să se odihnească –, şi sculându-se în taină, a ieşit din mănăstire, neluând nimic cu sine, afară de hainele cele monahiceşti cu care era îmbrăcat.

După ieşirea din mănăstirea sa, Sfântul Anastasie a mers mai întâi la Diospolul Palestinei, de acolo s-a dus la muntele ce se numea Garizim, pentru rugăciuni; apoi trecând şi în alte cinstite locuri, a venit în Cezareea Palestinei şi a petrecut acolo în biserica Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu Fecioare.

După aceea, s-a dus pentru închinăciune la biserica Sfintei şi prealăudatei marii Muceniţe Eufimia, care este zidită în aceeaşi Cezaree. În acea vreme perşii stăpâneau Palestina şi locuiau într-însa. Deci, s-a întâmplat fericitului, pe când mergea pe lângă casa unui pers, ca să vadă făcându-se de perşi meşteşugul vrăjitoresc; şi umplându-se de râvnă dumnezeiască, a intrat la dânşii, zicându-le cu mânie: „Pentru ce singuri vă rătăciţi şi trageţi şi sufletele altora în rătăcire, înşelându-le?" Iar ei mirându-se de îndrăzneala lui, l-au întrebat, zicând: „Cine eşti tu, cel ce grăieşti acestea?" El le-a răspuns: „Am fost şi eu într-o rătăcire ca aceasta a voastră, că aveam acel prea urât meşteşug şi eram iscusit în farmece".

Spunând aceasta, sfântul mustra nedumnezeirea lor, arătându-le cu multe cuvinte cât este de urât lui Dumnezeu şi vătămător de suflet oamenilor meşteşugul şi înşelăciunea vrăjilor; apoi le spunea cunoştinţa sa adevărată şi întoarcerea spre Dumnezeu, îndemnându-i, ca şi ei având-l pe el pildă, să cunoască de asemenea adevărul şi lepădându-se de farmece, să se întoarcă cu pocăinţă la Hristos Dumnezeu.

Dar ei nu numai că nu voiau să asculte cuvintele sfântului, ci îl şi rugau foarte ca să nu ocărască acel meşteşug al perşilor şi să nu-l dea spre defăimare poporului. Iar el lăsându-i, s-a dus în calea sa, sârguindu-se către sfânta biserică a întru tot lăudatei muceniţe, apoi mergând puţin de la dânşii, l-au văzut ostaşii perşi care şedeau la porţile curţii pe lângă care trecea sfântul. Acei ostaşi vorbeau între dânşii persieneşte şi ziceau despre dânsul: „Acesta este iscoadă".

Iar sfântul pricepând bine vorba lor, fiind însuşi pers, căutând cu mânie la dânşii, le-a zis: „Ce grăiţi voi? Nu sunt iscoadă, ci sunt rob al Domnului meu Iisus Hristos, mai bun decât voi, fiindcă m-am învrednicit a sluji Aceluia, Care pentru păcătoşi a voit a Se coborî din cer; înţeleg vorba voastră, căci şi eu am fost odată în aceeaşi slujbă ostăşească, în care sunteţi voi acum". Iar ei sculându-se, l-au prins şi au spus despre dânsul mai marelui lor, care era în curte; iar el ieşind şi întrebându-l cine şi de unde este, a poruncit să păzească pe sfântul în temniţa cea mai mare, în care fiind închis trei zile, n-a gustat nici hrană, nici băutură; pentru că nimic nu voia să primească din mâinile păgânilor, ci se hrănea cu aşteptarea patimilor dorite pentru Hristos.

Într-acea vreme a venit în Cezareea Palestinei un boier persan, cu numele Marzavan, şi aflând de cuviosul cel închis, a poruncit să-l aducă legat înaintea sa la cercetare. Şi fiind adus sfântul, Marzavan se îndeletnicea cu alte lucruri, iar Cuviosul Anastasie sta legat de o parte. Şi era acolo şi un creştin; acela cunoscându-l pe sfânt, pentru că îl văzuse în biserica Preacuratei Născătoare de Dumnezeu Fecioare, s-a apropiat de dânsul şi l-a întrebat în taină pentru ce este prins, legat şi adus la judecată.

Iar sfântul i-a spus dorinţa inimii lui, că voieşte să pătimească şi să moară pentru Hristos, şi acela auzind, a fericit pe cuviosul pentru gândul lui cel bun, şi-l întărea cu cuvinte dumnezeieşti, îndemnându-l să nu se teamă de chinuri, nici să se înfricoşeze de moarte, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos; ci să răspundă cu tărie şi cu îndrăzneală la întrebările lui Marzavan, având în minte cuvintele zise de Domnul în Evanghelie: *Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui.*

Deci, Cuviosul Anastasie fiind pus înaintea boierului Marzavan, nu s-a închinat lui, nici i-a dat cuviincioasa cinste, căci era obicei la perşi să-şi plece genunchii înaintea boierilor lor, spre cinste; iar sfântul n-a făcut aceea, şi prin neînchinarea şi prin privirea cea fără de temere, a arătat bărbăţia şi mărimea sa de suflet cea dinăuntru. Iar Marzavan căutând mult la dânsul, l-a întrebat, zicând: „Cine şi de unde eşti tu şi cum te numeşti?"

Sfântul răspunse cu îndrăzneală: „Sunt creştin şi de voieşti să ştii şi naşterea mea, sunt pers, din părţile Razei, din satul Rasnun; am fost vrăjitor şi ostaş, dar am lăsat întunericul şi am venit la adevărata lumină; numele îmi era întâi Magundat, iar creştineşte mă numesc Anastasie". Marzavan îi zise: „Lasă rătăcirea aceea şi te întoarce la credinţa ta dintâi că-ţi voi da cai, bani şi multe alte bunătăţi". Iar

sfântul căutând spre cer, a zis: „Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Tine, Hristoase Împărate". Zis-a lui Marzavan: „Îţi este plăcută ţie îmbrăcămintea aceea pe care o porţi?"

Fericitul răspunse: „Această îmbrăcăminte îmi este iubită, fiindcă este îngerească, şi mai cinstită îmi este mie aceasta decât ţie boieria ta". Iar Marzavan, mâniindu-se, i-a zis: „Diavol ai, că nu grăieşti altceva, decât numai ce te învaţă el". Sfântul îi răspunse: „Când eram în rătăcirea şi păgânătatea perşilor, atunci aveam diavol; dar acum am locuitor în mine pe Hristos, Mântuitorul meu, Cel ce izgoneşte pe diavolii tăi". Marzavan îi zise: „Nu te temi de împăratul, care, când va auzi cele despre tine, va porunci să te răstignesc?" Sfântul răspunse: „De ce să mă tem de un om stricăcios ca tine, care dacă va ucide trupul, sufletul nu poate să-l prindă cu nici un fel de cursă".

Marzavan, nesuferind să audă nişte cuvinte ca acestea, a poruncit să pună pe dânsul lanţuri de fier, unul pe grumaji, iar altul la picioare, şi să-l ducă la tăietorii de piatră, ca împreună cu alţii să care neîncetat piatră. Acolo, fericitul pătimitor a răbdat multe şi nenumărate necazuri; pentru că mergând în Cezareea unii din părţile lui şi din acelaşi sat Rasnun fiind cunoscuţi, prieteni şi vecini ai lui, şi văzând cele ce i se făceau, se ruşinau şi socotind ca şi cum lor li se făcea necinstea aceea, ocărau pe sfântul, zicând: „De ce ai făcut aceasta? Pentru ce ai necinstit neamul cel bun de demult, făcându-te creştin şi atâta necinste ai adus cu noi? Cu lanţuri eşti legat şi la tâlhărească pedeapsă osândit, care lucru ochii noştri nu suferă să-l vadă; nimeni cândva din părţile noastre nu s-a făcut creştin şi acum tu ne-ai făcut batjocură".

Cu nişte cuvinte ca acestea ocărâtoare, păgânii îşi puneau mâinile cu nemilostivire pe cel nevinovat, bătându-l, trăgându-l de barbă şi haina de pe dânsul rupându-i şi nu numai nişte supărări ca acestea îi făceau lui, ci îi puneau pe spate pietre grele, care de patru inşi abia puteau a se purta. Şi aşa cu lanţuri la grumaji şi la picioare ferecat, apoi cu pietre greu însărcinat, se ostenea plăcutul lui Dumnezeu.

Şi această răutate în toate zilele i se făcea lui de la perşii cei cunoscuţi. Însă el toate acelea cu bucurie le răbda, pentru numele lui Iisus Hristos. După aceasta, boierul Marzavan iarăşi a poruncit ca să aducă înaintea sa pe sfântul şi i-a zis: „De ai fost cu adevărat fecior de vrăjitor şi ştii meşteşugul vrăjilor, spune-ne ceva din vrăji, ca şi noi să ştim despre a ta pricepere". Răspuns-a sfântul: „Să nu-mi facă

Dumnezeu parte ca să iasă din gura mea ceva de acest fel; nu voiesc să-mi spurc mintea cu pomenirea vrăjilor, nici gura cu vorbele".

Boierul i-a zis lui: „Pentru ce petreci în creştinătate, întoarce-te la credinţa ta cea dintâi, căci să ştii că voi spune despre tine împăratului Hosroe". Răspuns-a sfântul: „Fă ce voieşti; socotesc că ai scris la dânsul şi ai luat răspuns de la el". Zis-a boierul: „N-am scris încă, ci acum voi să scriu şi ce-mi va porunci despre tine, aceea voi face". Iar Sfântul Anastasie a răspuns: „Scrie toate răutăţile ce voieşti despre mine; eu sunt creştin, şi iarăşi îţi spun, sunt creştin".

Atunci Marzavan a poruncit ca pe sfânt să-l întindă la pământ şi să-l bată până ce va voi să facă ceea ce i se porunceşte lui. Şi când voiau slujitorii să lege pe mucenic de mâini şi de picioare, ca să-l întindă spre bătaie, el a zis către dânşii: „Lăsaţi-mă slobod; nu se cade să mă legaţi şi să mă ţineţi, căci nu fără de voie rabd pentru Hristos al meu, ci de bunăvoie, şi doresc să pătimesc pentru El atât de mult, cât cineva însetează de apă rece în vreme de arşiţă". Acestea zicându-le, şi-a făcut semnul Crucii şi s-a întins cu faţa la pământ spre bătaie; şi au început a-l bate cumplit cu beţe. Apoi sfântul a zis către cei ce-l băteau: „Încetaţi puţin şi dezbrăcaţi de pe mine îmbrăcămintea cea monahicească, ca să nu rabde necinste chipul cel sfânt, şi aşa gol trupul meu bateţi-l; însă să ştiţi că bătăile ce mi se dau de voi, ca nişte jucării le socotesc; pentru că eu chiar şi în bucăţi de aş fi sfărâmat, niciodată nu mă voi lepăda de Domnul nostru Iisus Hristos". Deci, bătut fiind pe trupul gol, răbda cu bărbăţie, stând la chinuri nemişcat, de nimeni ţinut, fără numai de singură voia sa pentru Dumnezeu, prin care şi firea sa îşi biruia.

Atunci se mira boierul şi toţi cei ce erau acolo de răbdarea lui, că mult bătându-se, nu s-a mişcat cu trupul, nici a strigat, nici a gemut; pentru că mintea lui cu totul era întru Dumnezeu, pentru care pătimea. Deci, poruncind boierul ca să înceteze bătaia, pe sfântul iarăşi îl înfricoşa cu împăratul, zicând: „Voi scrie la împăratul şi va porunci ca să te pedepsească cu moarte". Zis-a lui sfântul: „Scrie ce voieşti". Iar boierul a zis: „Au nu te temi de împăratul?" Răspuns-a sfântul: „De ce să mă tem de împăratul tău, au doară el nu este asemenea om muritor ca şi tine? Au doară nu va vedea stricăciunea aşa ca şi tine? Deci, pentru ce îmi porunceşti ca să mă tem de cel ce este tină, asemenea ca tine? Au nu este mai bine a mă teme de Dumnezeul meu Iisus Hristos, Cel ce a făcut cerul şi pământul, marea şi toate cele dintr-însele şi Care este nestricăcios în veci".

Mirându-se mândrul Marzavan de răspunsul mucenicului, a poruncit ca iarăşi să-l ducă în temniţă şi după puţine zile iarăşi scoţându-l, l-au adus înaintea lui şi i-a vorbit cu blândeţe, nădăjduind ca prin linguşitoare cuvinte să-l înmoaie. Şi a zis către sfântul: „Adu-ţi aminte de meşteşugul tău cel vrăjitoresc şi jertfeşte zeilor, ca să nu mori rău, lipsindu-te de această văzută lumină".

Cuviosul a răspuns: „La care zei îmi porunceşti să jertfesc? Soarelui, lunii, focului, mării, munţilor, dealurilor şi celorlalte stihii pământeşti? Să nu-mi facă parte Dumnezeul meu ca să mă închin cândva idolilor voştri, pentru că pe toate acelea Hristos, Fiul lui Dumnezeu, le-a zidit spre slujba şi trebuinţa noastră a oamenilor, a zidirii celei înţelegătoare; iar voi, rătăciţii, slujiţi diavolului şi fiinţelor celor cu patru picioare şi la altă făptură văzută, ca şi cum nu acelea pentru ale noastre trebuinţe, ci noi pentru ale lor am fi zidiţi. Şi nu se cade să-i numiţi pe ei dumnezei! Voi sunteţi zidiţi după chipul lui Dumnezeu şi nu ştiţi pe Dumnezeu, Ziditorul nostru, căci de aţi cunoaşte pe Hristos, Cel ce v-a creat pe voi, apoi v-aţi întoarce la lumina cea adevărată şi v-aţi izbăvi de stăpânirea diavolilor".

Acestea şi mai multe grăind sfântul, s-a mirat Marzavan şi toţi cei ce-l auzeau. Apoi văzând Marzavan că nici cu îmbunările, nici cu îngrozirile nu-l poate birui, l-a trimis iarăşi în temniţă, până ce-i va veni poruncă de la împărat ce să facă cu dânsul. Astfel, era ţinut noaptea în temniţă, iar ziua îl scoteau ferecat în lanţuri la lucru, ca să care piatră cu ceilalţi legaţi.

Deci, s-a dus ştirea despre Sfântul Anastasie şi în mănăstirea unde a fost tuns monah şi auzind toţi părinţii şi fraţii despre dânsul, cum că pentru Hristos pătimeşte, s-au umplut de negrăită bucurie; dar mai ales duhovnicescul lui părinte şi învăţător, care, ca şi cum împreună cu iubitul său ucenic legat fiind, într-al lui chip i se părea că pătimeşte. Dar de vreme ce aceea nu putea fi, ca adică să meargă la dânsul, egumen fiind, a trimis pe doi fraţi cu a sa mângâietoare scrisoare, ca în taină mergând la dânsul, să-l întărească spre a răbda cu bărbăţie. Iar el, împreună cu ceilalţi părinţi, ziua şi noaptea se rugau la Dumnezeu pentru dânsul, să-i dea tărie, ca să rabde până la sfârşit pentru numele Lui şi să fie biruitor şi purtător de cunună în ceata sfinţilor mucenici.

Iar Cuviosul Mucenic Anastasie în temniţă fiind, nu înceta ziua şi noaptea a preamări pe Atotputernicul Dumnezeu. Şi avea cu sine legat şi pe altul, pe un tânăr din slugile lui Marzavan, osândit pentru o faptă rea, cu care împreună era legat cu un lanţ de grumaz şi cu

altul de picioare. Deci, îi era foarte greu sfântului, de vreme ce, când se scula la rugăciune la miezul nopţii, era nevoie ca să deştepte, chiar nevrând, pe împreună legatul său, care lucru îl socotea ca păcat făcut împotriva aproapelui, căci pe cel ce era obosit cu aceeaşi greutate prin cărarea pietrelor şi acum cu dulceaţă adormit, îl deştepta.

Deci, de multe ori vrând să facă rugăciunile cele de miezul nopţii, nu îndrăznea să se scoale pe picioarele sale, ca să nu-şi deştepte prietenul şi să-i taie odihna lui. Şi astfel piciorul său, lângă piciorul aceluia ţinându-şi, grumajii săi spre grumajii lui aplecându-şi, îşi săvârşea obişnuitele rugăciuni către Dumnezeu. Şi acolo erau şi alţi legaţi şezând de o parte, între care era şi un evreu de neam cinstit şi bun la obicei; acela văzând pe Sfântul Anastasie, ziua ostenindu-se cu cărarea pietrelor, iar noaptea petrecând întru lauda lui Dumnezeu, se mira, zicând întru sine: „Cine este omul acesta şi cum are să-i fie sfârşitul?"

Deci într-o noapte, sfântul rugându-se la Dumnezeu, după obiceiul său, iudeul acela zăcând la pământ, nu dormea, şi deodată văzând o lumină în temniţă, şi-a întors ochii către sfântul. Şi a văzut nişte bărbaţi îmbrăcaţi în haine albe, luminoase şi strălucind ca soarele, care îl înconjurau pe sfântul mucenic, ce era îmbrăcat cu aceeaşi strălucire. Şi ieşea de la aceia o strălucire mare, ce lumina toată temniţa cu negrăită lumină, pe care nimeni altul din cei închişi nu putea s-o vadă, pentru că toţi dormeau, fără numai singur evreul acela, care nu dormea; ci privea aceea cu dinadinsul şi zicea întru sine cu multă mirare: „Dumnezeule sfinte, aceştia sunt îngeri". Apoi spre bărbaţii aceia mai cu dinadinsul privind, i-a văzut având omofoare şi ţinând în mâini cruci. Deci zicea întru sine: „Episcopi sunt aceştia?" Iar privind mai mult spre sfântul, a văzut pe un tânăr mai luminos, stând înaintea lui Anastasie cu o cădelniţă de aur, plină cu cărbuni de foc, în care punând tămâie, tămâia pe mucenicul.

Aceasta văzând-o legatul acela, care nu dormea, voia să deştepte cu mâna pe celălalt legat, care dormea aproape de sine, care era creştin şi fusese eparh al Schitopolei, vrând ca şi acela să vadă acea minune ce se arăta; dar nu putea să-şi mişte picioarele sau mâinile, că era mai cu totul amorţit de înspăimântarea minunii sau din voia dumnezeiască, ca să iconomisească ceva mai ascuns. Apoi abia deşteptându-l pe acela, a întrebat cel ce se deşteptase din somn ce este şi pentru ce l-a deşteptat pe el. Iar evreul arătându-i ceea ce se vedea, îi zicea: „Vezi, vezi?" Dar abia zicând acel cuvânt, îndată vedenia nu s-a mai văzut. Şi a spus evreul acela credinciosului toate cele văzute,

cu multă dulceaţă sufletească şi cu umilinţă a inimii. Deci preamăriră împreună pe Hristos Dumnezeu.

După aceasta boierul Marzavan, luând scrisoarea de răspuns de la împăratul său, Hosroe, a trimis la Cuviosul Mucenic Anastasie, zicându-i: „Iată îţi porunceşte ţie împăratul ca numai un cuvânt să zici: «Nu sunt creştin», şi îndată vei fi liber ca să mergi oriunde vei voi, sau la creştini şi la monahi, sau în patrie şi la cea dintâi rânduială ostăşească". Răspuns-a mucenicul lui Hristos, grăind: „Să nu-mi fie mie a mă lepăda de Hristos al meu, nici cu mintea, nici cu cuvântul".

Apoi, iarăşi boierul a trimis pe un casnic al său la sfânt, zicându-i: „Ştiu că te ruşinezi de mulţi, dar mai ales de cunoscuţii tăi, şi nu voieşti ca înaintea lor să te lepezi de Hristosul tău; însă de vreme ce porunca împărătească stă asupră-ţi şi nimeni nu se cade să n-o asculte pe ea, de aceea, dacă vrei, numai înaintea mea şi a altor doi sfetnici ai mei să zici: «Mă lepăd de Hristos», şi îndată te voi slobozi; pentru că ce pagubă va fi ţie, când numai cu gura îţi vei zice lepădarea, iar inima ta neunindu-se cu gura, vei crede în Dumnezeul tău?" Răspuns-a mucenicul: „Să nu-mi fie mie aceea nici înaintea ta, nici înaintea altora, ca să mă lepăd de Domnul meu, nici la arătare, nici în taină, nici în vis şi nici va putea cineva să mă silească la acestea, orice mi-ar face".

Apoi ducându-se acel om de casă la boier şi cele auzite de la mucenicul spunându-i, a poruncit boierul ca să-l aducă înaintea sa, şi i-a zis: „Iată, a poruncit împăratul ca în fiare legat să te trimit la dânsul în Persia". Sfântul Mucenic Anastasie a răspuns: „De vei voi să mă liberezi, apoi, eu singur, fără de fiare voi merge la împăratul vostru; pentru că ce trebuinţă este ca să mă pui în fiare pe mine, cel ce de voie rabd şi voiesc a răbda pentru iubitul meu, Stăpânul Hristos".

Deci văzând boierul că cu nici un chip, nici cu momiri, nici cu îngroziri nu poate să întoarcă pe mucenic de la creştinătate la păgânătatea sa cea persiană, l-a rânduit cu alţi doi legaţi, care erau aşijderea creştini şi osândiţi pentru o pricină nedreaptă, ca după cinci zile să-i trimită în Persia, la judecata împăratului. Şi a fost dus sfântul iarăşi în temniţă.

Într-acea vreme a sosit praznicul Înălţării cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a Domnului. Şi era în cetatea aceea un bărbat cinstit şi dregător, creştin cu credinţa şi cu faptele; acela apropiindu-se de boierul Marzavan, l-a rugat ca să libereze din temniţă pe Anastasie monahul, pentru praznic, ca împreună cu creştinii să săvârşească acea

prăznuire. Iar Marzavan, cinstind pe cetăţeanul cel de frunte, a poruncit să fie după cererea lui, şi eliberă pe Sfântul Anastasie din temniţă în ziua aceea, însă fiind tot în lanţurile cele de fier.

Deci, luându-l acel dreptcredincios bărbat, l-a dus la biserică, la dumnezeiasca Liturghie, şi a fost bucurie mare tuturor creştinilor şi prăznuire îndoită, văzând pe pătimitorul cel pus în fiare grele pentru Hristos Domnul, Cel ce pe Cruce a pătimit. Şi înconjurându-l, bărbaţii şi femeile vărsau lacrimi fierbinţi de bucurie şi-i sărutau lanţurile cu dragoste, fericindu-i pătimirea cea pentru Hristos. Iar după săvârşirea Sfintei Liturghii, bărbatul care îl poftise pe sfântul, l-a dus în casa sa, cu cei doi monahi, care erau trimişi de la mănăstire în taină, ca să mângâie pe mucenicul şi să-l îngrijească de hrană. Şi ospătându-i pe aceia şi venind vremea, l-a dus pe Sfântul Anastasie în temniţă.

Iar după cinci zile, sfântul cu cei doi legaţi pomeniţi mai înainte a fost dus ferecat în Persia, mulţi creştini petrecându-l cu lacrimi de durere. Şi-l petreceau şi acei doi monahi, dintre care unul s-a întors la mănăstire, iar altuia i se poruncise de egumen, ca să meargă cu fericitul Anastasie pentru slujire şi ca să-i vadă sfârşitul, şi întorcându-se, să spună nevoinţa pătimirii lui şi mucenicescul sfârşit.

Deci fiind dus în Persia, Sfântul Cuvios Anastasie a fost pus în temniţă, în cetatea ce se numea Vitsalia, între alţi mulţi legaţi, între care erau unii osândiţi pentru oarecare fapte rele, iar alţii robiţi şi cei mai mulţi între dânşii, creştini. Iar monahul care venise cu dânsul, găzduia la Cortact, fiul lui Iesdin; iar Iesdin era cel dintâi econom împărătesc, dar creştin tăinuit.

După câteva zile, împăratul Hosroe a trimis pe unul din judecători să cerceteze pe Sfântul Anastasie, şi venind judecătorul, îl întreba: „Cine şi de unde eşti? Şi pentru care pricină, lăsând credinţa persană, te-ai făcut creştin?" Iar mucenicul lui Hristos, Anastasie, îi răspundea prin tălmaci, pentru că nu voia să mai vorbească în persană, îngreţoşându-se de necurata lor credinţă şi de limbă. Şi le zicea: „Voi aţi rătăcit cinstind pe diavoli, în loc de Dumnezeu; am fost şi eu altădată în aceeaşi rătăcire a voastră, dar acum cred şi mă închin Atotputernicului Stăpân Iisus Hristos, Care a zidit cerul şi pământul, marea şi toate cele dintr-însele, şi ştiu cu adevărat că credinţa voastră este o înşelăciune diavolească, care vă duce la pierzare".

Judecătorul i-a zis lui: „Ticălosule, oare pe Hristos, pe Care voi Îl cinstiţi, nu L-au răstignit iudeii? Deci cum ai rătăcit, lăsând

credinţa ta, şi te-ai făcut creştin?" Sfântul a răspuns: „Adevărat grăieşti că de evrei a fost răstignit Hristos al meu; dar pentru ce nu grăieşti şi aceea, că, cu voia Sa dumnezeiască, pentru mântuirea noastră a voit a Se da spre răstignire; El fiind ziditor a toate, din cer S-a pogorât pe pământ şi S-a întrupat, prin împreună lucrarea Sfântului Duh, din Preacurata şi Preabinecuvântata Fecioara Maria, şi S-a răstignit de voie, că să mântuiască neamul omenesc din înşelăciunea diavolească, iar voi cinstiţi pe diavol şi vă închinaţi soarelui, lunii, focului şi altor zidiri, iar nu Ziditorului".

Zis-a lui judecătorul: „Pentru ce grăieşti vorbe multe şi deşarte? Iată, împăratul îndată îţi va da cinste, brâu de aur, cai buni şi averi multe, ca să fii între senatorii cei slăviţi ai lui; numai să te întorci la credinţa ta cea dintâi".

Sfântul Anastasie a răspuns: „Eu darurile împăratului vostru, bogăţia, cinstea, slava şi toate care sunt vouă iubite şi dorite, de mult le-am defăimat şi le-am urât. Deci, urâte îmi sunt ca nişte lepădături şi gunoaie, iar viaţa monahicească alegând-o şi iubind-o, mă hrănesc cu nădejdea veşnicelor bunătăţi pe care, cu darul lui Hristos Dumnezeul nostru, nădăjduiesc să le câştig, ale căror vestitoare îmi sunt mie această cinstită rânduială monahicească şi această mantie. Deci, cum să defaim acum şi să lepăd pe cele ce nădăjduiesc şi pentru care am toată osteneala şi sârguinţa, înşelându-mă darurile de la împăratul cel vremelnic care degrab va pieri?"

Acestea auzindu-le judecătorul, a spus împăratului. Iar împăratul umplându-se de mânie, a poruncit ca a doua zi să chinuiască pe sfântul. Şi făcându-se ziuă, a venit de la împăratul acelaşi judecător şi scoţându-l pe sfânt din temniţă, mai întâi l-a bătut cu toiege fără milă, apoi i-au sfărâmat fluierele picioarelor între doi butuci grei, sărind nişte bărbaţi pe amândouă capetele butucului, pus deasupra. Astfel chinuindu-l mult şi neplecat văzându-l, a poruncit iarăşi să-l arunce în temniţă, apoi singur s-a dus la împărat să-i spună cele ce se făcuseră.

Iar polcovnicul străjer al temniţei era creştin tăinuit şi slujea legaţilor care pătimeau pentru Hristos, ajutându-i pe cât putea; acela şi monahul care s-a zis mai sus, intrând în temniţă la sfânt, mângâiau pe pătimitorul şi-l întăreau. Încă au intrat şi alţi oameni credincioşi, între care erau şi fiii acelui mai înainte zis Iesdin, economul împărătesc, tăinuitul creştin. Aceia căzând la picioarele mucenicului, îi sărutau lanţurile şi-l îndemnau să se roage Domnului pentru dânşii.

Iar sfântul, fiind smerit, îi depărta de la sine, socotindu-se că este păcătos şi nevrednic, el având trebuinţă de rugăciunile şi ajutorul

altora. Iar aceia luând ceară, o lipeau de lanţurile lui, întipărindu-le într-însa şi aceea o aveau spre binecuvântarea lor şi spre tămăduirea a multe feluri de boli; apoi trimiteau ceara aceea unul de la altul, ca un dar de mare preţ. Iar după puţină vreme, trimiţându-se iarăşi acelaşi judecător de împărat, a mers în temniţă la mucenicul lui Hristos, şi cercetând, l-a aflat că nicidecum nu se supunea la voia împărătească, şi l-a bătut iarăşi cu toiege fără cruţare.

Dar şi a treia oară, după câteva zile, la fel s-a făcut, căci acelaşi judecător venind, a bătut pe sfântul. Şi a adăugat şi altă chinuire mai cumplită, adică i-a legat o piatră mare de picior şi l-a spânzurat de o mână; şi astfel a fost spânzurat sfântul răbdător de chinuri, două ceasuri. Apoi, l-a aruncat în temniţă şi deznădăjduindu-se de întoarcerea lui, s-a dus la împărat, spunându-i despre bărbăţia cea nebiruită a mucenicului şi sfătuindu-l ca degrabă să-l piardă cu moarte, ca nu cumva mai mult să se necinstească şi să se înfrunte împărăţia persană de un creştin. Şi după cincisprezece zile, a judecat împăratul pe Anastasie la moarte, cu mulţi alţii care erau legaţi în temniţă cu dânsul.

Mai înainte cu o zi de sfârşitul său, Sfântul Anastasie şezând în temniţă şi înainte văzându-şi sfârşitul cum că este aproape, a zis către cei doi legaţi, care au venit cu dânsul din Cezareea: „Eu, fraţilor, cu mulţi din cei ce sunt aici mă voi sfârşi dimineaţă şi voi trece din viaţa aceasta, iar voi între cei vii veţi rămâne şi nu după multe zile vă veţi libera, căci acest păgân împărat degrab va fi ucis". Şi, făcându-se ziuă, a venit judecătorul acela cu ostaşi şi au scos din temniţă pe cei legaţi, fiind cu Sfântul Anastasie ca la 70 de bărbaţi. Iar unii dintre legaţi au fost lăsaţi în temniţă, între care erau şi cei doi, cărora sfântul le proorocise grabnica liberare şi uciderea împăratului. Apoi pe cei scoşi la moarte i-au dus afară din cetate, la malul râului, şi acolo pe fiecare apucându-l cu funia de grumaji, cu amar i-au sugrumat.

Iar după sugrumarea fiecăruia, ziceau către Sfântul Anastasie: „Ce voieşti, să pieri îndată, ca şi aceştia? Nu este mai bine să te supui voii împărăteşti şi să fii viu, apoi să iei de la împărat daruri, cinste şi slavă?" Iar sfântul ridicându-şi ochii spre cer, mulţumea lui Dumnezeu şi zicea către dânşii: „Eu doream ca să fiu sfărâmat în bucăţi de voi, pentru Hristosul meu, iar această moarte îmi este uşoară; şi mulţumesc Domnului meu, că prin această puţină pătimire îmi va face parte ca să trec la acea mare şi negrăită slavă a sfinţilor mucenici". Şi astfel, Sfântul Cuvios Anastasie, după toţi legaţii, cu

bucurie a luat moarte prin sugrumare, sfârşindu-se în 22 de zile ale lunii ianuarie.

Şi ca să fie arătată împăratului moartea lui Anastasie, ostaşii i-au tăiat sfântul lui cap şi l-au dus la împărat; iar trupul l-au aruncat spre mâncarea câinilor, împreună cu trupurile celorlalţi sugrumaţi. Însă câinii mâncând cu nesaţ trupurile celorlalţi, de trupul sfântului nu numai că nu s-au atins, dar se vedea că-l şi străjuiau, ca să nu se atingă altcineva. Iar străjerul temniţei voind să ia cinstitul trup al sfântului mucenic, nu l-au lăsat ostaşii, care păzeau de departe, căci mulţi dintre dânşii erau evrei cu credinţă.

Dar sosind noaptea, monahul cel mai sus pomenit, trimis din mănăstire la Sfântul Anastasie să-i vadă sfârşitul, luând slugi de la fiii lui Iesdin, mulţime de aur şi giulgiuri subţiri curate, s-a dus la locul unde zăcea nevătămat trupul sfântului, între trupurile altora mâncate de câini; şi umplând de aur mâinile străjerilor, s-a apropiat de sfântul trup al mucenicului lui Hristos, asupra căruia se vedea şi o stea luminoasă, răsărită din cer. Şi luându-l, l-a dus într-o mănăstire mică, a Sfântului Mucenic Serghie, care nu era departe de acolo, şi a îngropat într-însa cu cinste mult pătimitorul trup al răbdătorului de chinuri al lui Hristos, adică pe Anastasie. Apoi a rămas în mănăstirea aceea până la uciderea împăratului Hosroe.

După moartea aceluia, au fost lăsaţi liberi cei doi legaţi, cărora Sfântul Anastasie le proorocise aceasta în temniţă, înaintea sfârşitului său; şi s-au împlinit proorociile sfântului amândouă: despre grabnica ucidere a împăratului Hosroe şi despre liberarea legaţilor acelora. Iar fratele despre care am spus de multe ori că a fost trimis de la mănăstire să slujească sfântului, după ce a îngropat pe sfânt în mănăstirea Sfântului Serghie, a aşteptat vreme potrivită ca să călătorească fără primejdie. Şi după zece zile de la îngroparea sfântului, a venit alt împărat, bun şi iubitor de oameni. Pentru aceea, văzând pe unii din ostaşi şi auzindu-i pe ei vorbind elineşte, s-a mirat.

Asemenea s-au înspăimântat şi aceia că au văzut monah în Persia şi întrebându-l de unde este şi cum a venit în părţile acelea, acela a povestit cu de-amănuntul toată pricina. Pentru aceea ostaşii au luat în mare evlavie pe monah, primindu-l în corturile lor câteva zile; apoi, voind să se ducă în Armenia, l-au luat cu dânşii, şi de acolo, aflând pe mulţi care se duceau la Ierusalim, s-a însoţit cu aceia. Şi după doi ani, a ajuns în mănăstirea sus pomenită, aducând cu sine coluvionul monahicesc, adică mantia Cuviosului Anastasie, şi a

povestit egumenului şi tuturor fraţilor câte le-am scris mai sus despre Sfântul Anastasie.

La sfârşit a spus şi această minune pe care a săvârşit-o mantia sfântului, zicând astfel: „În mănăstirea în care am îngropat sfintele moaşte, era un monah tânăr, care avea un diavol viclean şi rău; iar egumenul luând mantia Sfântului Anastasie, a îmbrăcat cu dânsa pe cel îndrăcit şi îndată a făcut grabnică tămăduire, căci precum fuge întunericul de lumină, aşa a fugit diavolul de la cel ce pătimea, nesuferind sfinţenia mantiei mucenicului".

Auzind acestea, toţi au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce a întărit pe robul Său la o nevoinţă mucenicească ca aceea. Atunci egumenul a trimis în Persia pe acel frate şi pe alţii împreună cu dânsul şi au adus de acolo cu cinste moaştele mucenicului lui Hristos şi ale iubitului ucenic al său, în mănăstirea sa. Şi acolo se săvârşeau de dânsul multe minuni şi tămăduiri de boli, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Cel împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh slăvit în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI TREIA

SFÂNTUL SFINŢIT MUCENIC CLEMENT, EPISCOPUL ANCIREI, SFÂNTUL MUCENIC AGATANGHEL ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNŞII[1]

După ce au trecut de la naşterea Domnului nostru Iisus Hristos 250 de ani – în vremea împărăţiei lui Valerian (253–259) –, cetatea de scaun a Ancirei, din părţile Galatiei, a odrăslit pe acest Sfânt Mucenic Clement, ca pe o ramură aleasă de vie, plină de mulţi struguri ai duhovniceştilor daruri, de prea bun neam. Părinţii lui nu erau de o credinţă. Tatăl său era elin, slujitor păgânătăţii idoleşti, iar maica sa era creştină, născută din părinţi creştini, crescută în dreapta credinţă creştinească şi în buna învăţătură. Numele ei era Sofia, şi fără de voie s-a însoţit cu bărbatul cel necredincios, căci părinţii ei aşteptau împlinirea cuvintelor apostoleşti, care zic: „Bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă".

Dar n-a fost aşa precum se aşteptau ei, căci el aflându-se în adâncul păgânătăţii şi cuprinzându-se de întunericul închinării idoleşti, nu voia nici să se uite spre lumina lui Hristos, ba se sârguia încă în tot chipul, să atragă la păgânătate şi pe soţia sa, Sofia. Ea, de asemenea, se îngrijea să-l povăţuiască pe calea adevărului, îndemnându-l ziua şi noaptea, arătându-i calea cea mântuitoare; dar nimic n-a sporit, împietrindu-se inima lui. Deci, Sofia se ruga lui Hristos, ca El să fie milostiv către dânşii şi să facă aşa, că dacă sunt uniţi cu trupurile, să fie uniţi şi cu duhul întru sfânta credinţă, iar dacă nu se va putea aşa, atunci să se despartă, de vreme ce nu au amândoi un duh.

[1] După Metafrast.

Iar Domnul nostru Iisus Hristos, ascultând rugăciunile roabei Sale, şi milostivindu-Se de dânsa, a liberat-o degrab de jugul necredinciosului bărbat; căci ca pe un netrebnic şi împietrit cu inima, lepădându-l cu totul, i-a poruncit lui să se ducă din acestea de aici. Deci, a murit acela, lăsând după dânsul soţiei pe întâiul născut, fiu mic în scutece, prunc de parte bărbătească, pe care fericita maică Sofia îl hrănea mai mult cu dreapta credinţă, decât cu laptele, şi l-a adus la Hristos, luminându-l cu Sfântul Botez şi i-a dat numele Clement, care în limba grecească, înseamnă „mlădiţă de vie". Deci, i-a dat lui numele acela cuviincios, ca o proorociţă, înainte văzându-l că este o stâlpare a viţei celei adevărate a lui Hristos, care avea să aducă mulţi struguri de suflete omeneşti. Apoi, i-a proorocit că va fi mărturisitor ales al preasfântului nume al lui Iisus Hristos şi îşi va vărsa sângele său şi îşi va pune sufletul său pentru El şi se va săvârşi ca un pătimitor şi mucenic al lui Hristos.

Deci, îl învăţa pe el sfintele cărţi şi obiceiurile cele bune şi la toată fapta bună îl povăţuia. Iar crescând copilul cu anii şi cu înţelepciunea, şi acum fiind aproape de 12 ani, Sfânta Sofia s-a apropiat de fericitul său sfârşit, pe care cunoscându-l mai înainte şi pe patul durerii zăcând şi dorind ca fiul ei să fie moştenitor, nu atât al bogăţiei celei materiale, pe cât al celei nemateriale şi duhovniceşti, a faptelor bune, îl învăţa ca o maică, cuprinzându-l, sărutându-l şi zicându-i:

„Fiul meu preaiubit, cel ce din scutece ai fost orfan de tatăl tău, dar n-ai sărăcit, pentru că tată îţi este ţie Hristos Dumnezeu, Cel ce te îmbogăţeşte cu darurile Sale. Eu, fiule, te-am născut cu trupul, iar Hristos Dumnezeu te-a născut cu duhul; deci, pe Acela să ştii că-ţi este tată, Aceluia să te ştii că eşti fiu şi te păzeşte ca nu în zadar să fii înfiat lui Dumnezeu. Slujeşte lui Hristos Domnul, în Hristos pune-ţi nădejdea ta, căci Acela cu adevărat este mântuirea noastră şi viaţa cea fără de moarte; Acela din cer S-a pogorât la noi, ca pe noi cu El să ne ridice; Acela ne-a făcut fii iubiţi ai Lui şi ne-a îndumnezeit. Acelui Stăpân cine-I slujeşte, scapă de toate cursele diavolului, calcă pe balaur şi pe scorpie şi biruieşte toată puterea cea potrivnică; că nu numai va ruşina pe necuraţii împăraţi, pe boierii şi pe tiranii cei ce se închină idolilor şi diavolilor, ci şi templele celor ce se cinstesc de dânşii le va sfărâma".

Apoi, în vorba aceea maica vărsând lacrimi din ochi şi umplându-se de dumnezeiescul dar, a început prooroceşte a-i spune înainte cele ce aveau să fie: „Rogu-mă ţie, zicea dânsa, fiule iubite,

rogu-mă ca un dar să-mi faci, pentru toate durerile şi ostenelile mele cele pentru tine, fiindcă sosește o vreme cumplită şi aproape este prigonirea cea cu mare mânie şi îngrozire; iată ai să fii dus, precum zice Domnul nostru, înaintea boierilor şi împăraților pentru El. Această cinste să-mi faci, o, fiule, ca să suferi pentru Hristos cu îndrăzneală şi cu bărbăție şi să păzeşti tare şi nemişcată mărturisirea Lui; iar eu nădăjduiesc spre Hristosul meu, o, inima mea, că degrab va înflori pe tine cununa mucenicească, spre a mea cinste şi spre mântuirea mai multor suflete.

Deci, gătește-ți inima ta spre nevoință mucenicească, ca nu nepregătit să te afle vremea nevoințelor. Să ştii că de folos este ca să fii lămurit prin primejdii, ca aurul în ulcea, şi să nu te temi; căci vremelnică este pătimirea, dar veşnică răsplătirea. Degrab trece necazul, dar bucuria în veci rămâne, puțină este aici necinstea, dar veşnică este la Dumnezeu slava. Îngrozirile tiranilor şi bătăile sunt într-o zi, mânia împăraților împărăteşti batjocorită se face, şi se vestejeşte slava lor; focul cel gătit de dânşii asupra mucenicilor lui Hristos se stinge, slava lor rugina o mănâncă şi puterea lor piere.

Deci nimic din acestea să nu te despartă de Hristos Dumnezeu, ci priveşte spre cer şi de acolo aşteaptă răsplătirea bogăției celei mari şi veşnice. Teme-te de mărirea Lui, spăimântează-te de judecata Aceluia, cutremură-te de ochiul Lui cel atotvăzător; căci celor ce se leapădă de El, focul cel nestins le este gătit şi viermele cel neadormit; iar cei ce cunosc slava dumnezeirii Lui, nicidecum nu cad; pe aceia veselia cea negrăită, bucuria şi mângâierea cu sfinții mărturisitori îi aşteaptă.

Aceasta, o, fiul meu preadulce, să-mi fie răsplătire de la tine pentru durerile mele, pe care le-am suferit prin naşterea ta, pentru ostenelile cele de la creştere, ca mărturisitor al Domnului să te săvârşeşti tu, cel ce ai ieşit din pântecele meu; atunci mă voi numi maică de mucenic şi mă voi preamări întru suferințele fiului care pentru Hristos va pătimi. Deci, sârguieşte-te a pătimi pentru Cel ce a pătimit pentru noi, ca de multe bunătăți să te învrednicești de la El, şi eu prin tine mă voi învrednici de aceleaşi cu sfinții. Iată, eu, o, fiul meu, sunt lângă uşile sfârşitului meu şi această lumină văzută nu-mi va răsări la dimineață, iar tu lumină îmi eşti întru Hristos şi viața mea întru Domnul.

Pentru aceea mă rog ție, o, fiul meu, ca să nu mă ruşinezi întru a mea nădejde, pe care o am în tine, ci ca, după cuvântul apostolului, să mă mântuiesc pentru naşterea de fii. Te-am născut, fiule, ca să

pătimesc întru tine, ca şi în singur trupul meu. Sângele cel luat din mine fără de cruțare să-l verşi, ca pentru acela şi eu să iau cinste. Dă-ți trupul la bătăi, ca printr-însele şi eu să mă veselesc înaintea Domnului nostru, ca şi cum singură aş fi pătimit pentru Dânsul. O femeie evreică oarecând şapte fii a adus lui Dumnezeu prin mucenicie şi într-acele şapte trupuri ale fiilor săi cu singur sufletul său pătimind, a rămas nebiruită.

Iar tu singur destul îmi vei fi spre slava Domnului meu, de te vei nevoi cu tărie întru credință. Iată mă duc de acum de la tine şi voi merge înaintea ta la Dumnezeu. Cu trupul mă duc, iar duhul meu nu se va despărți de tine, ca împreună cu tine să mă învrednicesc a cădea la scaunul lui Hristos, luându-mi înaintea Lui, prin pătimirile tale şi prin nevoințele tale, cunună. Căci şi rădăcina pomului cea ascunsă sub pământ se rourează prin aceeaşi rouă, prin care se rourează şi ramurile cele ce se văd pe pământ".

Astfel învățând fericita maică toată ziua înaintea sfântului său sfârşit, pe fiul său cel iubit, cuprinzându-l şi sărutându-i capul, ochii, fața, gura, pieptul şi mâinile, zicea: „O, fericită sunt eu acum că sărut chip mucenicesc". Şi după mai multe cuvinte ca acestea, plecându-se pe grumajii lui, şi-a dat sufletul său în mâinile Domnului şi a adormit cu pace.

Deci maica lui Clement murind cu moarte firească şi fiind îngropată cu cinste, el a rămas copil cu totul orfan, având numai pe Dumnezeu tată şi cuvintele mamei lui păzindu-le cu dinadinsul în inima sa. Iar Dumnezeu de obşte al tuturor fiind purtător de grijă, Cel ce se îngrijeşte de orfani şi de săraci, fericitului Clement ca unui mic copil i-a dat altă maică; pentru că era în aceeaşi cetate o femeie de bun neam, cinstită şi bogată, cu numele tot Sofia, ca şi mama lui, prietenă maicii lui Clement. Acea Sofie viețuia după Dumnezeu, silindu-se la rugăciuni ziua şi noaptea, şi fiind fără fii, a luat pe acest fericit copil ca pe un fiu, adică pe Sfântul Clement, şi ca pe un firesc al său copil îl iubea, având toată grija de el.

Într-acele vremi s-a făcut o foamete foarte mare în Galatia şi lepădau păgânii elini pe copiii lor pe drumuri, neavând cu ce să-i hrănească, căci şi ei singuri de foame se sfârşeau. Atunci Sfântul Clement aduna pe acei copii în casa Sofiei, maica sa de-a doua, şi din averile ei îi hrănea, îi îmbrăca, îi învăța şi la Sfântul Botez îi aducea. Deci a făcut hrănitoare de săraci şi şcoală în casa Sofiei, încât era maică a mulți copii întru Dumnezeu, mai bună decât cei ce i-au născut pe ei trupeşte; pentru că-i năştea pe ei duhovniceşte, crescându-i întru creştineasca credință.

Iar Sfântul Clement, în anii cei tineri ai vârstei sale, câştigând înţelepciune de bărbat desăvârşit, a început din tinereţe a-şi omorî trupul său cu postul şi cu înfrânarea, vieţuind monahiceşte; căci de mâncările ce se făceau din junghierea jivinelor se înfrâna şi se hrănea numai cu seminţe şi băutura îi era apă, întru care lucru se asemăna sfinţilor trei tineri, ale căror trupuri deprinzându-se cu postul, nevătămate au rămas de focul cel îndoit, adică cel dinăuntru, al poftei fireşti, şi cel din afară, al cuptorului celui arzător. Atunci, într-acele părţi nefiind mulţi creştini, fericitul Clement era între dânşii ca un dumnezeiesc luminător, care la mulţi răsărea lumina cunoştinţei de Dumnezeu. Însă acum venise vremea ca lumina cea luminoasă să fie pusă în sfeşnic; căci Sfântul Clement, prin faptele bune luminând, avea să se suie la treapta preoţiei, ca astfel pe mai mulţi luminându-i, să-i povăţuiască la calea mântuirii.

Deci, prin dumnezeiasca purtare de grijă şi voire şi prin alegerea cu un glas al tuturor creştinilor celor din Galatia, a fost pus mai întâi citeţ, apoi diacon şi prezbiter; iar după doi ani a fost ridicat la treapta episcopiei, deşi era tânăr, având numai 20 de ani. Şi s-a făcut ca al doilea Daniil, care, fiind tânăr, a întrecut cu înţelepciunea şi cu faptele cele bune pe cei bătrâni şi a arătat cum că bătrâneţile nu în numărul anilor se cinstesc, ci în viaţa cea îmbunătăţită şi întru înţelepciune.

Şi luând dregătoria episcopiei Sfântul Clement, nu numai pe copiii pe care îi adunase îi învăţa carte, ci era învăţător şi celor bătrâni, aducându-i pe elini la creştinătate şi botezându-i şi în toate zilele înmulţind Biserica lui Hristos. După aceasta a început a se împlini proorocia fericitei Sofia, maica lui, şi a i se împleti lui cununa mucenicească, lucru care s-a început astfel: Tiranul Diocleţian luând împărăţia Romei (284–305), în anul dintâi al stăpânirii sale a trimis scrisori în toate părţile stăpânirii Romei, pe la boierii şi la voievozii săi, la ighemoni şi la domni, şi pe la mai-marii cetăţilor, poruncindu-le ca să ucidă şi să piardă cu diferite chinuri pe toţi cei ce cheamă numele lui Hristos.

În acele scrisori ale sale îngrozea pe acei dintre boieri şi dintre voievozi, care n-ar împlini cu osârdie porunca lui privitoare la pierderea creştinilor. Şi însemna asupra unora felul chinului şi al morţii, iar celor sârguitori spre a chinui, le făgăduia bogăţii şi cinste. Deci toţi de prin ţări şi cetăţi, împărăteştii slujitori, pe de o parte temându-se de îngrozirea împărătească, iar pe de alta vrând ca fiecare să-i placă împăratului şi să ia de la dânsul cinste, arătau multă sârguinţă, ca să piardă de pe pământ numele creştinesc.

Într-acea vreme în părţile Galatiei a venit un antipat, Dometian, care căuta cu dinadinsul, după porunca împărătească, pe creştini spre ucidere. La acela a fost clevetit de cei necredincioşi Sfântul Clement, episcopul Ancirei, cum că opreşte închinarea la zeii cei mari şi că aduce la Hristos al său pe mulţi. Atunci Dometian a poruncit îndată ca, prinzându-l pe Clement, să-l aducă la sine; şi-l ispitea mai întâi cu momitoare şi amăgitoare cuvinte, ca să-l atragă pe sfânt la a sa păgânătate, zicându-i: „Clevetirile cele despre tine aduse la noi, socotesc că nicidecum nu sunt adevărate. Pentru că faţa ta şi chipul tău cinstit, precum şi obiceiul cel blând te arată că eşti om ales, de bun neam, înţelept şi cunoscător, iar cele zise despre tine de unii sunt nebunii copilăreşti. Deci singur spune-ne cele despre tine, pentru că de la tine singur mai cu înlesnire vom şti adevărul, de ne vei grăi nouă ceva din înţelepciunea ta". Sfântul episcop a grăit către dânsul: „A noastră înţelepciune şi cunoştinţă este însăşi Înţelepciunea, Hristos, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu Tatăl, Care a zidit toate şi de la Care noi, chiar grăirea şi înţelegerea o avem".

Zis-a tiranul: „Iată fără nădejde ne-ai mâhnit pe noi, începând a grăi acestea, ci te sfătuiesc ca, lepădând acele cuvinte nefolositoare, să aduci jertfe zeilor noştri, ştiind că pe toţi cei ce defaimă pe zei, îi aşteaptă chinuri, iar pe cei ce-i cinstesc şi se închină lor îi aşteaptă cinste. Pentru care pe noi înşine să ne ai spre pildă, căci prin cinstirea acelora ne-am suit la o dregătorie mare ca aceasta şi le mulţumim pentru facerea de bine a lor, cinstind pe cei ce-i cinstesc pe ei, şi chinuind pe cei ce nu vor să se închine lor".

La aceste cuvinte ale antipatului sfântul râzând, a zis: „Noi, o, antipate, din cuvintele tale înţelegem cele potrivnice, pentru că ale voastre daruri le socotim ca o deşertăciune, cinstea ca o necinste şi dregătoria cea mare ca o robie. Şi iarăşi, necinstea, îngrozirile, chinurile, ca o dulceaţă şi mângâiere le avem, căci prin ele ne unim cu Dumnezeu. Acestea tu ştiindu-le, să nu nădăjduieşti că ne vei întoarce de la dreapta credinţă, nici cu făgăduirea cinstei şi a darurilor şi nici cu îngrozirea chinurilor".

Nişte cuvinte ca acestea ale sfântului au pornit spre mânie pe Dometian, care căutând mai mânios asupra sfântului, i-a zis: „Eu, precum văd, te-am făcut mândru, vorbind cu blândeţe către tine. Şi nu este de mirare, căci am auzit despre tine că petrecând totdeauna cu copii, asemenea cu dânşii ai înţelegere copilărească. Iar acum de nu vei milostivi pe zei cu jertfe, să ştii că te voi pedepsi cu moarte, însă nu cu o moarte ca aceea de care nădăjduieşti, adică să mori repede;

ci, mai întâi vei suferi multe feluri de chinuri, apoi vei muri cumplit, cu cea mai grea pedeapsă, şi vei pieri în aşa fel ca să fii şi altora spre pildă; ca şi alţii să se înveţe prin înfricoşata ta pierzare!"

Sfântul Clement a răspuns: „Deoarece mi-ai adus aminte de copii, apoi să ştii că eu am avut sârguinţă ca să învăţ pe copii înţelepciunea aceea pe care n-o au nici bărbaţii care sunt mai bătrâni şi mai înţelepţi între voi; căci adevărata înţelepciune a lui Dumnezeu se tăinuieşte de cei înţelepţi şi cunoscători ai lumii acesteia şi se descoperă pruncilor. Drept aceea, mă laud şi îţi adeveresc că aduc jertfe înţelegătoare şi cuvântătoare Dumnezeului meu, iar nu ca ai voştri jertfitori, care aduc păraie de sânge şi fumuri prin care fără de minte cinstiţi pe zeii voştri. Iar eu, când îmi voi vărsa sângele pentru Dumnezeul meu, îl voi aduce ca jertfă Lui, însă prin aceasta, în parte voi răsplăti Domnului meu pentru vărsarea sângelui Său pentru mine; căci Hristos, Împăratul meu, m-a răscumpărat cu cinstitul Său sânge".

Acestea mucenicul cu multă îndrăzneală zicându-le, antipatul lepădându-şi blândeţea sa mincinoasă, şi-a arătat amărăciunea şi nebunia sa fireasc şi a poruncit ca să-l spânzure gol pe sfântul de un lemn şi să strujească trupul lui.

Deci, făcând aceasta, slujitorii strigau asupra mucenicului să nu defaime împărăteştile porunci; apoi făcând adânci brazde pe trupul sfântului, ca pe o holdă, şi căzând de pe dânsul mai multe părţi ale trupului, se vedeau toate cele dinăuntrul său, încât şi ochilor care vedeau le era nesuferită acea privelişte. Iar el nu s-a mişcat cu mintea, nici nu şi-a schimbat faţa, nici n-a scăpat vreun cuvânt nesuferit, nici glas de durere n-a grăit, nici n-a gemut, fiind chinuit atât de greu, ci era mai tare şi mai îmbărbătat decât cei ce priveau la nişte chinuri ca acelea ale lui, şi se vedea că-l durea mai puţin decât pe chinuitorii lui.

Apoi, cu mare vitejie mulţumea dătătorului de nevoinţă, lui Hristos Dumnezeu, şi privind spre ceruri cu faţa veselă zicea: „Slavă Ţie, Hristoase, lumina şi viaţa mea, suflarea şi bucuria mea! Mulţumesc Ţie, o, Dătătorule de viaţă, că m-ai învrednicit de o mântuire ca aceasta, acum se va veseli sufletul meu în calea mărturiilor Tale. Dulce îmi este toată osteneala pentru dragostea Ta, Ţie se cuvine slavă, că mă întăreşti cu răbdarea; că mâna ta cea atotputernică ai întins-o spre mine, păcătosul, izbăvindu-mă de mânia antipatului şi de mâinile chinuitorilor mei, că singur eşti scăparea tuturor celor întristaţi".

Astfel rugându-se sfântul, chinuitorii săi au slăbit şi au rămas în nelucrare; iar antipatul, văzând pe cei ce slăbiseră, a zis către mucenic: „Socoteşti că prin răbdarea ta m-ai biruit şi că după un ceas s-au ostenit slujitorii?" Sfântul răspunse: „Eu nu socotesc aşa, ci cred şi nădăjduiesc spre Hristos, care este în mine, că El a biruit, biruieşte şi va birui pe tot potrivnicul".

Atunci antipatul a poruncit la alţi slujitori să înconjure pe ucenic şi să-i zdrobească trupul mai rău decât cei dintâi; şi au chinuit astfel pe pătimitorul cel nebiruit multă vreme, până ce şi aceia au slăbit şi au ajuns ca morţii. Iar Antipatul privind la ei, şi pe de o parte mirându-se, iar pe de alta ruşinându-se pentru slăbiciunea slujitorilor săi, a poruncit să pogoare pe mucenic de pe lemn; iar sfântul era în aşa chip, încât a-l vedea era de spaimă şi nici a-l atinge cu mâinile nu se putea; pentru că era cu totul zdrobit, încât se vedeau numai oasele singure sângerate şi abia se cunoştea că este om.

Iar Antipatul văzând că nu sporeşte nimic cu chinurile, a început iarăşi a vorbi către mucenic cu cuvinte blânde, dar el precum se cădea ostaşului celui viteaz al lui Hristos, grăind către chinuitor multe împotrivă, l-a pornit iarăşi spre mânie. Şi a strigat Dometian, zicând: „Cu adevărat omul acesta este sfadnic, bateţi-l peste faţă şi peste gură; căci acele părţi ale trupului îi sunt încă întregi şi pentru aceea grăieşte cu îndrăzneală; deci, ca să fie asemenea cu restul trupului bateţi-l fără de cruţare. Şi l-au bătut slujitorii pe sfântul peste faţă şi peste gură cu palmele, încât a căzut la pământ de loviturile cele tari; dar şi zăcând la pământ, l-au bătut cu pietre peste gură, fără milă, sfărmându-i şi dinţii.

Iar mucenicul, bucurându-se, zicea: „O, antipate, îmi faci mai mult cinste, decât mă chinuieşti; căci şi pe Domnul meu Iisus Hristos L-au lovit peste gură şi L-au bătut peste obraz şi eu nevrednicul de aceleaşi m-am învrednicit acum. Ştefan, întâiul mucenic, fiind ucis cu pietre, şi eu cu acelea m-am împodobit. Mi se face răcorire în chinuri, căci mă văd pe mine că sunt următor patimilor Hristosului meu, şi îmi par uşoare toate durerile, că mă învrednicesc de mare cinste cu cei mai mari şi mai buni decât mine, făcându-mă părtaş pătimitorilor".

Iar tiranul, mirându-se de o mărime de suflet ca aceea a mucenicului, a poruncit să-l ducă în temniţă, apoi, părându-i-se că nu va putea să meargă singur, fiind atât de zdrobit, căci tot trupul îi era o rană, a poruncit slujitorilor să-l ducă de mâini şi de picioare, iar sfântul gonind pe cei ce voiau să-l ia şi să-l ducă, s-a sculat singur cu

puterea lui Hristos, cântând şi zicând: *Iar untdelemnul păcătosului să nu ungă capul meu.* Aceasta auzind antipatul, a zis către cei ce şedeau cu dânsul: „O, câtă răbdare şi putere este în omul acesta! Astfel s-ar cădea să fie ostaşii noştri împărăteşti, ca să fie mai presus de toate primejdiile. Nu mi se cade ca să-l mai judec din nou, ci îl voi trimite la împăratul Diocleţian, că numai singur acela va putea să-l biruiască, fiind iscusit în tiranii; căci totdeauna scorneşte astfel de chinuri şi ucideri, încât toată cetatea Romei se cutremură de judecăţile lui".

Şi nu după multe zile, sfântul în temniţă tămăduindu-se şi însănătoşindu-se, cu darul lui Hristos, antipatul l-a trimis la Roma, la împăratul Diocleţian, scriind toate cele despre dânsul. Iar sfântul fiind dus de ostaşi, când ieşea din cetate, se ruga la Dumnezeu, zicând: „O, Dumnezeule, Împărate al cerului şi al pământului, şi a toată lumea; Cel ce singur toate le împlineşti şi de nici un loc nu te depărtezi, în mâinile Tale dau cetatea aceasta, păzeşte-o pe ea, precum şi sufletele cele ce sunt într-însa şi cred întru Tine. Fereşte Biserica nevătămată, ca să nu risipească câinii şi lupii turma Ta cea mică, care este într-însa; să nu pierzi, nici să împuţinezi oile Tale cele cuvântătoare, ci mai ales înmulţeşte-le pentru slava numelui Tău celui sfânt, şi pe mine să nu mă desparţi cu totul de cetatea aceasta; ci în cale şi întru nevoinţe fiind cu mine, iarăşi să mă întorci aici; Cel ce ai întors pe Iacob la casa tatălui său şi l-ai izbăvit din mâinile lui Isav şi oasele lui Iosif din Egipt ai poruncit poporului Tău ca să le scoată şi să le aducă şi să le pună în mormântul părinţilor; astfel mă rog Împărăţiei Tale să iconomiseşti a mă întoarce iarăşi în patria mea, ca să se preamărească numele Tău în vecii vecilor".

Astfel rugându-se, îl duceau în cale. Şi ducând pe sfânt la Roma, l-au pus de faţă înaintea păgânului împărat şi se mira împăratul, văzând luminoasa faţă a mucenicului şi tăria lui cea trupească; apoi nu voia să creadă scrisoarea lui Domeţian, prin care îl înştiinţa, că nişte pătimiri ca acelea a răbdat creştinul acela, pentru că-l vedea cu trupul sănătos, vesel la faţă, ca şi cum niciodată n-ar fi răbdat vreo primejdie. Şi-l întreba: „Tu eşti vestitul Clement, care ai răbdat atâtea chinuri?"

Apoi a poruncit să pună în jurul sfântului de amândouă părţile, multe feluri de materii potrivnice loruşi: de o parte argint şi aur mult, scrisori împărăteşti, care dădeau mucenicului mari dregătorii, haine de mult preţ şi toată bogăţia şi podoaba; iar de altă parte unelte de chinuiri, mâini de fier şi unghii, paturi de fier, brice ascuţite, cărbuni

aprinşi, căldări, coifuri înfocate, ţepi, roate, lanţuri grele şi mulţime de unelte de chinuire fără de număr. Unele ca acestea împăratul punând înainte şi spre mucenicul căutând, i-a arătat cu mâna aurul şi darurile cele bogate, zicându-i: „Acestea, zeii noştri le dăruiesc ţie, dacă cunoscându-i pe ei, vei începe a-i cinsti cu închinăciuni şi cu jertfe".

Dar sfântul şi-a întors ochii de la acelea, ca de la nişte lucruri proaste, necurate, rele şi nevrednice de vedere, apoi a zis cu suspinare: „Să fie acelea cu zeii voştri spre pierzare". Iar împăratul cu groază căutând, a arătat cu mâna spre uneltele de chinuire, zicând către sfânt: „Acestea sunt pregătite celor ce nu cred în zeii noştri".

Iar viteazul mucenic al lui Hristos i-a răspuns: „Dacă tiraniile tale, precum ţi se pare, sunt înfricoşate, apoi ce socoteşti de chinurile acelea, pe care le-a gătit Dumnezeu în iad celor ce nu cred în El? Deşi se văd darurile voastre a fi luminoase, minunate şi cinstite, pentru cei ce cugetă cele pământeşti, cu mult mai mari însă sunt cele ce se dau în ceruri şi pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc, *pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit.*

Aurul şi argintul sunt lucruri neroditoare aflate de oameni spre împodobirea cea din afară, care prin foc şi prin fier se prefac, de rugină şi de frecare se mănâncă, de tâlhari se jefuiesc şi de hoţi se fură; hainele cele luminoase sunt lucrul viermilor, mâncarea moliilor, sau lână luată cu sila de pe dobitoacele cele necuvântătoare. Şi de cei ce le fac pe ele, de aceia se cuvine mai mult a ne mira, decât de voi care vă împodobiţi cu acelea; căci prin meşteşug făcând cineva un lucru din materie, îl preface din prost în mai bun, însă chiar lucrătorii, ca nişte proşti, se trec cu vederea, iar cei ce se împodobesc cu lucrul lor, aceia se mândresc şi se înalţă, de la dobitoacele cele proaste împrumutându-şi slava.

Iar bunătăţile bunului nostru Dumnezeu sunt neîmprumutate de la nimeni şi sunt ale Lui adevărate şi neschimbate şi cu a Lui voie, iar nu cu meşteşug omenesc; acelea au slavă nemăsurată şi luminare veşnică, încât nici de schimbarea vremii celei lungi nu se tem, nici moliile nu le mănâncă, nici rugina nu le strică şi nici în vecii cei fără de sfârşit nu pot să se învechească".

Diocleţian a zis: „Bine grăieşti şi rău înţelegi; drept aceea mă sârguiesc ca să te aduc pe tine spre cunoştinţa zeilor şi de aceea vorbesc cu tine cu blândeţe, îndemnându-te să nu nădăjduieşti spre omul cel muritor, căci Hristos, pe care voi îl cinstiţi, acela de la iudei

multe chinuri răbdând, mai pe urmă a fost ucis şi a murit; iar zeii noştri sunt nemuritori şi niciodată n-au pătimit ceva".

Sfântul a răspuns: „Adevărul grăieşti, împărate, că zeii voştri sunt nemuritori şi nepătimaşi, căci cum puteau să moară, nefiind vii niciodată? Şi cum puteau să pătimească ceva, fiind nesimţitori? Şi să ştii aceasta, că prin tăiere, prin batere, prin cioplire s-au făcut, de mâini omeneşti; pentru că zeii voştri cei de piatră, cu fierul şi cu ciocanul au fost bătuţi, cei de lemn, cu toporul şi cu cuţitul tăiaţi; cei de aur şi de argint, prin foc vărsaţi; cei de aramă şi de fier, făuriţi cu ciocanul; şi alte multe fără de cinste bătăi şi dosădiri au luat, însă au rămas nesimţitori. Deci fără de moarte sunt, ca cei nevieţuitori, şi se sfărâmă ca cei ce n-au fost niciodată, iar Domnul meu şi Dumnezeu Iisus Hristos, după firea omenească a voit să moară cu trupul, ca să mântuiască lumea şi însăşi moartea s-o calce cu puterea Sa dumnezeiască şi făcând-o aceasta, a înviat a treia zi, şi nouă viaţă ne-a dăruit".

Diocleţian, auzind vorba cea liberă şi îndrăzneaţă a sfântului, s-a mâniat foarte şi a poruncit ca, legându-l gol de o roată, să-l întoarcă şi să-l bată cu toiege de fier. Deci, întorcându-se roata, când sfântul era deasupra, îl băteau cu toiege, iar când era jos, unde într-adins locul era strâmt, acolo de roată se freca, încât şi oasele într-însul se sfărâmau şi carnea, care crescuse după cele dintâi chinuri, s-a rupt.

Astfel multe ceasuri fiind chinuit, mucenicul lui Hristos se ruga, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, ajută-mi mie şi uşurează-mă în chinuri, luându-mi cumplitele dureri, căci spre Tine nădăjduind, m-am dat la rănire. Ajută-mi, precum altădată ai ajutat pe Apostolul Tău, Sfântul Pavel, şi-mi vezi trupul meu rănit cu amar. Căci doresc să fiu întreg şi sănătos, spre slava şi mărturisirea Sfântului Tău nume şi spre primirea celor mai multe chinuri pentru Tine, spre ruşinarea şi neslăvirea păgânilor. Întăreşte-mă întru numele Tău, căci spre Tine nădăjduiesc, Dătătorule de viaţă al meu".

Astfel sfântul rugându-se, roata a stat nemişcată şi cei ce o întorceau au slăbit, iar sfântul, cu nevăzută mână dezlegându-se, stătea întreg cu tot trupul şi sănătos. Unele ca acestea văzându-le mulţi din poporul care se adunase acolo, strigau cu mirare: „Mare este Dumnezeul creştinilor!" Iar Sfântul Clement fiind cu adevărat viţă a viei lui Hristos, mai înainte însemnând cu duhul strugurii cei gândiţi, ce erau să iasă din nevoinţele lui cele mucenicеşti, cu mare glas înălţa laudă lui Dumnezeu, zicând:

„Mulţumesc Ţie, Dumnezeule, Tatăl Cel ceresc, că mi-ai dăruit să pătimesc în această cetate mare, pentru Unul născut Fiul Tău, Cel

ce a pătimit pentru noi şi Şi-a vărsat preascump Sângele Său pentru răscumpărarea noastră, pe Care Petru L-a propovăduit, Pavel L-a vestit, cel de un nume cu mine, Clement, L-a preamărit şi Onisim L-a mărturisit. Ei au murit, pătimind pentru Dânsul, iar acum se proslăvesc în ceruri şi se cinstesc de mulţi pe pământ şi încă după aceasta se vor cinsti de mai mulţi, mai mult decât împăraţii pământeşti, iar împăraţii cei credincioşi se vor închina lor".

Acestea le grăia sfântul, mai înainte spunând vremea cea viitoare, în care închinarea de idoli se va stinge, ca un întuneric, iar credinţa lui Hristos va răsări ca soarele şi va lumina toată lumea. Aceste cuvinte ale sfântului au ars ca o săgeată pe păgânul împărat Diocleţian, pornindu-l spre mai mare mânie, căci nu luase întru nimic aminte la minunea ce se făcuse cu puterea lui Dumnezeu, ci orbit fiind de răutate, se sârguia spre chinuirea cea tiranică, poruncind să-l bată cu fiare groase peste gură pe sfânt şi să-i sfărâme dinţii.

Dar sfântul, şi în bătaia aceea, nu înceta a grăi, întărâtând pe tiran, deşi slujitorii îl îngrozeau, poruncindu-i să tacă, dar ca arama, care cu cât se bate mai mult, cu atât dă mai mare sunet, aşa şi mucenicul lui Hristos, cu cât îl îngrozeau, sfărâmându-i cu fierul dinţii şi gura, cu atât striga cu mai mare glas, grăind cele ce erau spre slava lui Dumnezeu şi spre înfruntarea mândrului tiran. Apoi, ostenindu-se şi Diocleţian şi slăbind de mânie, a poruncit ca, legându-l pe mucenic peste tot trupul cu lanţuri de fier, să-l arunce în temniţa de rând a poporului.

Deci, şezând sfântul în temniţă, a venit la dânsul după ceasul de seară, mulţime de popor, bărbaţi şi bineînţelegătoare femei, care fuseseră cu fiii lor la privelişte şi văzuseră bărbăţia lui; aceia căzând cu un suflet la picioarele lui cele sfinte, cereau Sfântul Botez. Iar sfântul mulţumea lui Dumnezeu că întru atâta prigonire cumplită se înmulţea numărul mărturisitorilor Lui. Şi îndată învăţându-i despre sfânta credinţă în Hristos, i-a botezat pe toţi, de la mic până la mare, pentru că în temniţa aceea era apă destulă, şi cântau cu bucurie: *Fericiţi cărora s-au iertat fărădelegile şi cărora s-au acoperit păcatele.*

Iar la miezul nopţii, o lumină mare a strălucit din cer spre temniţa aceea şi toţi, căutând în sus, au văzut pe un tânăr frumos, strălucind cu haina ca fulgerul, zburând cu aripi întinse şi pogorându-se spre sfântul mucenic. Apoi, apropiindu-se de el, i-a dat în mâini o pâine curată şi un pahar de vin şi îndată s-a făcut nevăzut, încât toţi stăteau cu spaimă, mirându-se de ceea ce vedeau. Iar Sfântul Clement,

cunoscând că acela este Trupul şi Sângele lui Hristos, a făcut obişnuitele rugăciuni şi a împărţit la toţi cei botezaţi împărtăşirea Tainelor celor dumnezeieşti, tocmai când se lumina de ziuă.

Deci veneau la dânsul în toate zilele credincioşii, aducând cu ei pe alţii la Sfântul Botez. Aşa se înmulţea turma lui Hristos, iar temniţa se făcuse ca o biserică în care se înălţau laude lui Dumnezeu, lucru pe care văzându-l străjerii, au spus împăratului. Deci, într-acea noapte, venind ostaşii din porunca împăratului, au prins pe toată mulţimea credincioşilor care se adunaseră la sfântul, şi i-au scos afară din cetate, ca pe oi la junghiere. Apoi au întrebat pe fiecare mai înainte la tăiere: „Te vei lepăda de Hristos, ca să rămâi viu?" Nu era însă nici unul care să se înfricoşeze de moarte, căci toţi voiau să moară pentru Domnul. Şi au fost tăiaţi atunci pentru Hristos o mulţime de bărbaţi, femei şi copii, afară numai de un tânăr, care a scăpat din mâinile celor ce-i tăiau, nu temându-se de moarte, dar voind să pătimească mai mari chinuri pentru adevăratul Dumnezeu. Iar numele tânărului acestuia era Agatanghel, despre care se va spune îndată.

După aceasta iarăşi Diocleţian aducând înaintea judecăţii sale pe Sfântul Clement şi cercetându-l mult, l-a chinuit cumplit. Mai întâi l-a bătut tare cu vine de dobitoc, multă vreme, apoi spânzurându-l, îl strujea cu unghii de fier, până ce i s-au golit oasele, fiindu-i tot trupul strujit. Şi a zis sfântul către tiran: „Acest trup pe care îl struieşti nu este cel ce a ieşit din pântecele maicii mele, că acela de mult este strujit cu totul de către Dometian antipatul, iar într-acesta nou m-a îmbrăcat Ziditorul Hristos; dar de vreme ce vă sârguiţi a-l struji, apoi cred Hristosului meu, că mă va îmbrăca iarăşi în acest trup, pentru că El poate aceasta, căci nu lipseşte olarului tina, ci o găseşte din destul pentru trebuinţa lui".

Apoi tiranul a poruncit să-i ardă coastele cu făclii. Iar sfântul răbda toate cu bucurie, pentru Iisus cel preadulce. Şi mirându-se Diocleţian de răbdarea şi de tăria mucenicului, a zis către ai săi: „Pe mulţi am chinuit dintre ticăloşii creştini, dar pe nici unul n-am văzut aşa de nebiruit; deci, îl voi trimite în Nicomidia, la Maximian, ca pe un lucru nou şi niciodată văzut şi auzit, ca să se minuneze de trupul lui cel nebiruit de chinuri; căci mi se pare, că nici el n-a văzut niciodată un om aşa de puternic la minte şi tare cu trupul!"

Atunci a poruncit că să-l pună legat în corabie şi să-l ducă în Nicomidia, la judecata celuilalt împărat, Maximian, scriindu-i despre toate cele ce a răbdat Clement de la dânsul, în Roma, şi despre cele

suferite de la Dometian în Ancira. Deci, ieşind sfântul din Roma, îl plângeau creştinii cei credincioşi; unii îi sărutau mâinile şi picioarele, alţii se ungeau cu sângele lui şi nu puteau să se despartă de dânsul, încât cu sila de-abia l-au lăsat să intre în corabie, făcând rugăciune lui Dumnezeu pentru dânşii şi pentru el.

Intrând sfântul în corabie, cel de mai sus pomenit Agatanghel, care a scăpat noaptea din mâinile ostaşilor care au ucis cu săbiile afară din cetate pe turma lui Hristos, acela apucând mai înainte, a intrat pe ascuns în corabie şi aştepta pe Sfântul Clement. Şi când a fost adus, a căzut la picioarele lui cele sfinte, spunându-i că este botezat de dânsul. Apoi l-a înştiinţat despre pierderea credincioşilor şi despre fuga sa; că pentru aceea a venit la dânsul, ca împreună cu el să pătimească toate chinurile şi să moară pentru Hristos Domnul.

Deci Sfântul Clement s-a bucurat de fericitul Agatanghel şi de o osârdie ca aceea a lui, precum şi de dragostea către Hristos Dumnezeu, socotind venirea lui la sine ca venirea îngerului lui Dumnezeu. Apoi a dat mulţumită Stăpânului tuturor şi a cerut de la El întărire şi ajutor, ca să dea tânărului copil bărbăţie şi putere ca să rabde până la sfârşit şi să se învrednicească de cununa cea mucenicească.

Şi plecând sfinţii, petreceau în rugăciuni ziua şi noaptea, dar nu aveau hrană nicidecum, şi nici nu se îngrijea de aceasta Sfântul Clement, pentru că zicea: „Eu având în inima mea ca pâine pe Iisus Hristos, nu voi flămânzi, şi având ca apă vie darul lui Hristos, nu voi înseta în veci". Şi văzând ostaşii pe Clement cu Agatanghel nemâncând, nici bând multe zile, s-au milostivit şi le-au dat lor pâine şi apă, iar ei le-au mulţumit de acel lucru bun; dar hrană şi băutură de la dânşii n-au luat, spunându-le că ei sunt hrăniţi de Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, pentru că îngerul Domnului, noaptea le aducea hrană din cer şi îi întărea.

Apoi mergând multe zile, au sosit la insula ce se numeşte Rodos, şi ieşind mulţi din corabie în cetate, ca să-şi cumpere bucate, a rugat sfântul pe ostaşii cei rămaşi ca să-i lase pe ei să meargă în biserica creştină, ca să se împărtăşească cu dumnezeieştile Taine ale Făcătorului de viaţă, adică cu Trupul şi Sângele lui Hristos, pentru că era în ziua aceea duminică. Iar episcopul insulei aceleia, iubitorul de Dumnezeu, Fotin, auzind despre Sfântul Clement, a venit cu clerul său şi cu alţi creştini şi au rugat pe mai marele ostaşilor ca, dezlegând din lanţuri pe Clement, să-l libereze la dânşii, cu ucenicul Agatanghel, pentru un timp oarecare, făgăduindu-le ca fără zăbavă să-l aducă iarăşi în corabie.

Deci, au eliberat pe Sfântul Clement după rugămintea episcopului şi l-au dus pe sfânt într-o biserică mică, deoarece pe timpul acela erau puţini creştini pe insulă. Apoi poruncind episcopul ca să se facă citire din dumnezeieştile cuvinte ale Evangheliei, a deschis un cleric cartea şi a început a citi cuvintele acestea: *Să nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu pot să-l ucidă*. Acestea auzindu-le sfinţii, şi-au ridicat ochii în sus cu suspinuri, iar creştinii cei ce stau în biserică uitându-se la dânşii au plâns şi au umplut biserica de lacrimi şi plângere.

Apoi a rugat episcopul pe Sfântul Clement ca să săvârşească dumnezeiasca Liturghie şi când slujea el, unii din clerici, asemenea şi din popor, care erau vrednici, au văzut pe disc că era un cărbune mare foarte aprins, din care ieşea o negrăită lumină ce lumina pe sfântul şi pe cei ce stau înainte; iar prin altar au văzut pe sfinţii îngeri zburând în văzduh, încât cei ce au văzut o minune ca aceea, au căzut cu feţele la pământ şi nu îndrăzneau să se uite la sfânt. Iar după săvârşirea sfintei slujbe, Fotin, episcopul, a luat în casa sa pe sfinţi cu ceilalţi creştini şi le-a făcut ospăţ. Deci, pe mulţi bolnavi îi aduceau şi îi apropiau de Sfântul Clement, nu numai din credincioşi, ci şi din necredincioşi, pe care mucenicul lui Hristos, cu rugăciunea şi cu semnul Crucii, îi tămăduia pe toţi.

Pentru aceea, mulţimea de elini au început a mărturisi, la arătare, pe Hristos, că este adevăratul Dumnezeu şi au dorit Botezul. Iar ostaşii văzând că mult popor se adună la Sfântul Clement, s-au temut ca să nu ia de la dânşii pe cel legat, iar lor să le facă rău. Deci pentru aceea l-au dus în corabie şi iarăşi l-au pus în lanţuri. Şi l-au petrecut credincioşii cu multe lacrimi şi cu tânguiri, nevrând să se despartă de el. Apoi, dând sfinţilor sărutarea cea mai de pe urmă şi legăturile lui Clement sărutându-le, s-au întors, ostaşii silindu-se ca să plece mai iute de acolo. Şi suflând vântul spre ajutor, au trecut repede Marea Egee şi au sosit în Nicomidia.

Maximian, păgânul împărat din Nicomidia, primind scrisoarea de la Diocleţian şi pe mucenic văzându-l, s-a mirat de răbdarea cea mare a lui şi de bărbăţia sa cea nebiruită de munci. Apoi, temându-se să-l întrebe pe el singur, ca să nu fie ruşinat de dânsul, l-a dat lui Agripin ighemonul, spre cercetare, iar el singur se prefăcea a se îndeletnici cu alte lucruri împărăteşti. Deci Agripin punând înaintea judecăţii sale pe sfinţi, a zis lui Clement: „Tu eşti Clement?" Răspuns-a sfântul: „Eu sunt robul lui Hristos". Iar ighemonul a poruncit să-l bată cu palme peste gură, zicându-i: „Pentru ce nu te numeşti rob al împăratului, ci al lui Hristos?"

Sfântul, fiind bătut, a zis: „S-ar cădea şi împăraţilor voştri să fie robi ai lui Hristos şi le-ar fi în pace împărăţia lor şi Hristos al meu le-ar supune lor toate neamurile sub picioare". Iar ighemonul uitându-se la Sfântul Agatanghel, i-a zis: „Tu cine eşti, că nu este scris despre tine ceva în scrisoarea lui Diocleţian?" Iar Agatanghel, privind spre cer, a zis: „Şi eu sunt creştin, şi m-am învrednicit de numele creştinesc prin acest slujitor al lui Dumnezeu, Clement". Zis-a ighemonul: „Deci, acela este vinovat al rătăcirii tale şi morţii celei cumplite". Şi a poruncit ca pe Sfântul Clement spânzurându-l gol, să-i hăcuiască trupul lui cu bricele, iar pe Agatanghel asemenea, să-l bată tare cu vine. Dar Sfântul Clement în chinuri fiind, se ruga către Dumnezeu pentru Agatanghel, ca să-l întărească întru pătimiri.

După chinurile acelea, a poruncit tiranul ca pe amândoi să-i arunce în temniţă. Şi erau în temniţă o mulţime de alţi legaţi, pentru multe feluri de pricini. Aceia văzând rugăciunea sfinţilor cea cu dinadinsul către Dumnezeu, şi văzând că îngerii lui Dumnezeu au cercetat şi mângâiat pe robii lui Hristos, s-au umilit foarte mult; şi, căzând la picioarele lui Clement, se rugau ca să-i aducă la Dumnezeul lui; deci, s-a întâmplat acolo, după rânduiala lui Dumnezeu, că era apă destulă pentru Botez. Atunci, învăţându-i pe ei Sfântul Clement, i-a botezat pe toţi, şi deschizând temniţa cu rugăciunea, i-a eliberat pe ei, zicându-le: „Ieşiţi, fraţilor, şi vă mântuiţi din mâinile păgânilor; iar Domnul nostru Iisus Hristos să vă păzească pe voi".

A doua zi, înştiinţându-se Agripin ighemonul despre liberarea celor legaţi, s-a supărat pe sfinţi foarte rău, şi pregătind priveliştea, i-a dat spre mâncare fiarelor; însă acelea n-au vătămat pe sfinţi, ci se gudurau ca câinii cei de casă, pe lângă stăpânii lor. Atunci a poruncit ca să se înfierbânte nişte ţepi şi să se înfigă prin degetele lor până la coate; şi aceasta făcându-se, le-a dat amară durere mucenicilor. Iar poporul care privea la ei, nesuferind o chinuire ca aceea, striga asupra ighemonului cu mânie, ca să libereze pe cei nevinovaţi.

Iar ighemonul, mai mult mâniindu-se, a poruncit ca alte ţepi înfocate să înfigă în subţiorile lor, până la umere. Atunci poporul nesuferind, a luat pietre şi a aruncat asupra ighemonului, strigând cu mare glas: „Mare este Dumnezeul creştinilor". Iar ighemonul, temându-se de gâlceavă şi de tulburarea poporului, a fugit în casa sa. Apoi, sfinţii mucenici, neîndrăznind nimeni să-i oprească, s-au dus la muntele ce se numea Piramis, unde obişnuiau elinii să aducă jertfă zeilor lor; şi acolo, în templul idolesc şezând, au sfărâmat pe idoli cu rugăciunea şi au izgonit de acolo pe diavoli.

După câteva zile, înştiinţându-se despre dânşii ighemonul, cum că sunt acolo, s-a dus cu jertfitorii şi cu ostaşii săi, şi acolo bătând tare cu beţe groase pe sfinţii mucenici, iar oasele lor fărâmându-le, i-au băgat în saci, pe fiecare separat, punând pietre cu dânşii; apoi cosându-i i-au aruncat din munte în mare. Atunci, prăvălindu-se sfinţii spre prăpastia muntelui, au căzut în mare şi s-au înfundat în noianul cel adânc, încât toţi îi socoteau pe ei că au pierit.

Iar unii din credincioşi, înştiinţându-se despre înecarea sfinţilor, umblau pe mal, aşteptând ca marea, care, după obicei, aruncă pe morţi, să arunce şi trupurile sfinţilor mucenici. Şi iată văzură doi saci plutind pe mare; şi urcându-se într-o luntre, au mers acolo, apoi dezlegându-i, au aflat pe sfinţii răbdători de chinuri, vii şi sănătoşi, ca şi cum nimic nu pătimiseră, şi au preamărit pe Dumnezeu. Apoi, s-au odihnit pe mal în noaptea aceea şi îngerii lui Dumnezeu cercetând pe sfinţi, i-au întărit pe ei cu hrană. Şi făcându-se ziuă, au mers Sfântul Clement şi Sfântul Agatanghel în cetate, şi stând în mijlocul târgului, spuneau popoarelor măririle lui Dumnezeu. Apoi, ridicându-şi mâinile în sus, ziceau către Dumnezeu: „Mulţumim, Ţie, Doamne, Iisuse Hristoase că n-ai părăsit pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, ci ne-ai izbăvit de cumplitele chinuri; şi n-ai veselit pe vrăjmaşii noştri, ci ai preamărit întru noi numele Tău cel sfânt".

Deci, erau acolo doi orbi, unul având o mână uscată, iar altul slăbănog; pe aceia îndată i-au tămăduit prin punerea mâinilor lor. Aceasta văzând poporul, a început a aduce la dânşii pe bolnavii lor şi pe cei ţinuţi de duhuri viclene şi toţi se tămăduiau, cu rugăciunile şi prin atingerea mucenicilor; deci, se slăvea de popor cu mare glas numele lui Iisus Hristos.

Acestea văzând Agripin, ighemonul, s-a mirat foarte mult şi era întru nepricepere; apoi, ducându-se, a spus împăratului despre toate cele ce se făcuseră şi se mira şi împăratul foarte mult, căci cei ce se credeau pierduţi în mare, s-au aflat vii. Şi înştiinţându-se că Sfântul Clement este din Ancira de neam, a poruncit să-l trimită pe mucenic în patrie, zicând: „Cetatea care l-a născut şi l-a crescut, aceea să-l aibă şi să-l pedepsească, precum voieşte". Deci, a scris despre dânsul lui Curichie, ighemonul Ancirei, şi luându-i ostaşii pe amândoi legaţi, i-au dus în Ancira.

Şi intrând Sfântul Mucenic Clement cu bucurie în patria sa, zicea: „Slavă Ţie, Dumnezeule, că ai auzit smerenia mea. Slavă Ţie, Hristoase, că m-ai învrednicit a mai vedea cetatea în care m-am născut". Şi i-au pus pe dânşii înaintea lui Curichie ighemonul. Iar el

întrebându-i, i-a pus la chinuri pe dânşii. Mai întâi cu scânduri de fier înfocate au ars coastele lor, apoi pe Sfântul Clement l-au legat de un stâlp şi l-au bătut fără milă, încât şi carnea lui a căzut, iar pe Sfântul Agatanghel spânzurându-l, l-au strujit cu unghii de fier. Şi îi întrebau pe ei, batjocorindu-i: „Nu simţiţi dureri în trupurile voastre?"

Răspuns-a Sfântul Clement cu apostoleştile cuvinte, zicând: *De se şi strică omul cel dinafară, dar cel dinlăuntru se înnoieşte*. Şi a poruncit chinuitorul, ca luând un coif de fier foarte tare încins, să-l pună pe capul Sfântului Mucenic Clement. Şi făcându-se aceasta, ieşea fum grozav din nările, din urechile şi din gura sfântului. Iar el răbdând durerea cea negrăită a strigat către Domnul său, zicând: „Izvorule cel nedeşertat, apa cea vie, ploaia cea mântuitoare, tămăduieşte-mă cu roua darului Tău. Ne-ai scos pe noi din apă, izbăveşte şi de foc pe robii Tăi". Astfel sfântul rugându-se, îndată s-a răcit coiful acela de fier, lucru care văzându-l ighemonul Curichie, s-a înspăimântat şi nepricepându-se ce să le mai facă, i-a trimis în temniţă şi i-a scris împăratului Maximian, spunându-i despre ceea ce s-a făcut.

Iar fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, a venit în temniţă noaptea, cu multă bucurie şi cu lacrimi, veselindu-se de un fiu ca acela, care s-a arătat ales pătimitor al lui Hristos. Şi sărutând rănile şi legăturile amândurora, a spălat şi a şters sângele lor, apoi, le-a legat rănile cu pânze curate şi de toate cu de-amănuntul întreba pe Sfântul Clement, unde, cum a pătimit şi de la cine. Şi le-a adus lor şi hrană, apoi i-a întărit pe ei; şi în toate nopţile venind, slujea legaţilor lui Hristos.

După câtăva vreme, venind poruncă de la împărat, ighemonul Curichie a trimis pe sfinţii mucenici în altă cetate, ce se numea Amisia, la alt chinuitor mai cumplit, anume Dometie, care era slujitor împărătesc. Iar fericita Sofia a petrecut până departe pe sfinţii mucenici, cu copiii aceia, pe care prin Sfântul Clement i-a adunat şi i-a hrănit în vreme de foamete în casa ei şi apoi i-a ţinut la sine în loc de fii. Dintre aceştia unii, nevrând să se despartă de sfinţii răbdători de chinuri, au mers cu dânşii, legându-se cu dragostea cea către ei; iar pe drum i-au înjunghiat ostaşii, având poruncă de la împăratul, care se înştiinţase despre acei copii.

În Amisia sfinţii răbdători de chinuri au fost aruncaţi de către Dometie într-o groapă cu var nestins, fiind vineri în ceasul al doilea din zi; şi după ce a înnoptat, a venit o lumină din cer prea strălucită, care a luminat împrejur locul acela toată noaptea, iar sâmbătă, la al

treilea ceas, s-au aflat vii şi sănătoşi. Şi rod minunii acesteia a fost că văzând-o doi ostaşi, au crezut în Hristos şi pe faţă au mărturisit că sunt creştini; pentru care, în aceeaşi sâmbătă s-au răstignit de păgâni, în ziua de şapte septembrie, iar numele lor erau: Fangon şi Eucarp. Iar Sfinţilor Clement şi Agatanghel a poruncit chinuitorul ca să le jupoaie pieile de pe spate şi cu toiege să-i bată multă vreme, apoi, punându-i pe paturi de fier înroşite în foc, a poruncit să-i ardă cu pucioasă şi cu smoală. Iar sfinţii fără de vătămare, ca pe un pat moale împărătesc cu somn dulce au adormit, şi au văzut în vedenie pe Hristos Domnul, venind cu mulţime de sfinţi îngeri la dânşii, zicându-le: „Nu vă temeţi, Eu sunt cu voi". Şi deşteptându-se, au spus unul altuia vedenia cu bucurie. Astfel pe paturile acelea au fost din destul arşi. Iar când a văzut Dometie că nu se vatămă nici de foc, nepricepându-se ce să le mai facă, a poruncit ca să-i ducă iarăşi în temniţă.

Petrecând sfinţii multă vreme în temniţă, au fost iarăşi trimişi la împăratul Maximian, care atunci petrecea în Tars. Acolo mergând ei, au însetat pe drum şi mai ales ostaşii cei ce-i duceau pe ei slăbeau de sete, pentru că pământul acela era pustiu şi fără apă. Deci, cu rugăciunea au scos din pământ uscat izvor de ape vii, şi bând toţi, s-au răcorit, şi câtă apă le trebuia pe cale, au luat şi ostaşii.

Într-aceeaşi cale Sfântul Clement rugându-se lui Hristos Dumnezeu, ca adică în toată vremea vieţii sale să fie chinuit pentru numele Lui cel sfânt, a avut o descoperire de la Dumnezeu; că împreună cu anii cei trecuţi ai muceniciei sale, până la sfârşitul cel mai de pe urmă, are să petreacă 28 de ani neîncetate pătimiri, de care lucru s-a bucurat foarte mult sfântul; căci cu dragostea cea negrăită a lui Hristos, Dumnezeul său, fiind cuprins, dorea ca pentru El în chinuri cumplite să petreacă lungă vreme şi să moară de mii de ori.

Şi fiind duşi sfinţii înaintea lui Maximian împăratul, acesta se mira că erau vii până atunci şi de atâtea chinuri nebiruiţi. Deci întrebându-i pe ei şi aflându-i neînduplecaţi, a ars un cuptor înfocat ca altă dată Nabucodonosor în Babilon, şi a aruncat într-însul pe ostaşii lui Hristos. Dar petrecând sfinţii în acel cuptor o zi şi o noapte, s-au găsit vii şi întregi. Acea minune văzând-o, mulţi din popor au crezut întru Hristos. Apoi au aruncat în temniţă pe sfinţi şi au petrecut într-însa patru ani; pentru că nădăjduia păgânul împărat, că supărându-se prin nevoia cea mare a temniţei, mai cu înlesnire se vor pleca la păgânească lor credinţă.

Deci, împlinindu-se cei patru ani în temniţă şi împăratul judecând că sunt nevrednici de cercetarea sa împărătească, iar cu fapta ruşinându-se de vitejia sufletelor lor cea nebiruită, i-a încredinţat unui ighemon, anume Sacherdon, foarte cumplit, care pe mulţi creştini a pierdut cu înfricoşate chinuri, ca să silească pe legaţi la închinarea zeilor. Acesta luând pe Sfinţii Mucenici Clement şi Agatanghel şi nesporind cu cuvintele cele înşelătoare şi groaznice, a poruncit ca legaţi goi la nişte lemne să-i bată cu amar şi să le strujească trupul atât de cumplit, încât spatele şi pieptul lor până la oase a fost sfârtecat şi se vedeau numai oasele goale, căci carnea toată căzuse. Şi socotind tiranul că îndată vor muri, a poruncit să-i dezlege şi să-i ducă în temniţă.

Dar văzând pe sfinţi, că stau pe picioarele lor şi la temniţă mergeau singuri, s-a ruşinat foarte, slăbind cu trupul de mânie şi de ruşine, încât abia a fost dus pe mâinile slugilor sale de la divan acasă. Iar sfinţii mergând la temniţă, cădeau de pe trupurile lor bucăţi de carne cu sânge, pe care credincioşii adunându-le de pe cale cu ţărână, ca o mare vistierie cu cinste le păstrau la ei.

Şi înştiinţându-se împăratul despre slăbiciunea lui Sacherdon, a râs şi a zis: „Iată slăvitul Sacherdon, care a biruit pe mulţi creştini, acum este biruit de doi". Şi sta de faţă într-acea vreme înaintea împăratului un boier, anume Maxim. Acela l-a rugat pe împărat ca să-i dea pe mâini pe cei doi mucenici, pentru că se lăuda ca din două să facă una, sau să-i silească la jertfe, sau cu chinuri să-i omoare. Şi poruncindu-i împăratul, a luat pe sfinţi la sine, dar n-a început îndată a-i chinui, ci vorbind multe zile prieteneşte cu dânşii, îi îndemna să se închine zeilor lor. Iar odată, chemându-i la el, le-a zis: „Bucuraţi-vă, o, bărbaţilor pe care vă iubesc zeii cei fără de moarte ca pe nişte fii şi se îngrijesc de voi, pentru că de multe ori mi-au spus în vis despre voi şi pe faţă mi-au arătat, că vă veţi întoarce la dânşii, de aceea au oprit pe chinuitorii voştri ca să nu vă piardă, pentru că aşteaptă întoarcerea voastră, care acum este aproape; căci în noaptea trecută, marele între zei, Dionisos, arătându-se, mi-a zis: «Să aduci pe acei doi bărbaţi la mine». Deci, iată, o, bărbaţilor, templul lui Dionisos este deschis, altarul împodobit şi jertfele gata. Veniţi să-i aduceţi jertfe!"

Sfinţii au răspuns: „Minţi fără de ruşine, o, judecătorule; căci zeii tăi, precum sunt muţi la arătare, astfel nici în vis nu pot să grăiască ceva. Care Dionisos ţi-a grăit ţie? Căci aici la voi sunt doi idoli ai lui Dionisos: unul de piatră, iar altul de aramă, şi de ţi-a grăit

cel de piatră, apoi noi îi proorocim, că degrab va veni vremea în care, sfărâmându-se bucăţi, ori în zidul cel de piatră ce se zideşte, vor fi puse ale sale pietre, sau în foc aruncându-se, în var se vor preface; iar de ţi-a grăit Dionisos cel de aramă, acela va fi prefăcut în căldări şi în alte vase mai necinstite".

Nişte cuvinte ca acestea nesuferind Maxim să le audă, a început a-i chinui cumplit. Şi era chinuirea în acest fel: unelte ascuţite de fier, ţepuşe, cuţite, piroane, suliţe şi câte a putut să afle mai ascuţite, le-a înfipt în pământ foarte dese, cu ascuţişul în sus, şi care erau înalte ca de un pas de picior. Pe acelea punând pe Sfântul Clement gol, cu faţa în sus, a poruncit să-l bată deasupra cu beţe; iar Sfântului Agatanghel, topind plumb mult, i l-a turnat pe cap. Şi fiind bătut Sfântul Clement cu beţe, pe piept şi peste tot, de la cap până la picioare, tot trupul i-a fost străpuns cu uneltele acelea ascuţite şi l-au străbătut alte fiare prin inimă, altele prin piept, altele prin măruntaie, iar altele trecând printr-însul se vedeau vârfurile deasupra.

Şi după bătaia cea cumplită, poruncind tiranul să scoată din acel loc pe mucenic, mulţi abia au putut cu mare nevoie să-l smulgă de acolo. Deci, se uimea Maxim de o răbdare ca aceea şi că atâtea chinuri nu pot să întoarcă pe mucenici către zei, nici să-i omoare, pentru că Dumnezeul Cel Preaînalt păzea într-înşii suflarea lor în legătura trupească, spre mărirea numelui Său celui Sfânt şi spre înfruntarea păgânilor; de aceea aruncară pe sfinţi iarăşi în temniţă.

Înştiinţându-se despre aceea împăratul Maximian, a judecat pe sfinţi la veşnica închisoare, până ce singuri vor muri acolo. Încă şi un boier, anume Afrodisie, de neam pers, aflând de toate chinurile cele cumplite asupra creştinilor, a cerut voie la împăratul, ca să-i poruncească, să ia pe acei mucenici, ca să-i piardă, şi luându-i, i-a dus în casa sa, apoi, punându-le înainte masă îndestulată spre ospătare, îi silea să mănânce şi să bea cu dânsul şi să se veselească. Iar aceia i-au zis: „Noi ne hrănim cu cereasca hrană şi băutură de care cel ce mănâncă şi bea, nu flămânzeşte, nici nu însetează niciodată, ci petrece în veci, veselindu-se". Iar Afrodisie, socotind spre ocara lui aceea, i-a zis: „Mâine voi găti vouă altă cină de care doriţi, adică moartea cea mai cumplită".

Făcându-se ziuă, a poruncit Afrodisie ca să aducă două pietre de moară, să le spânzure de grumajii sfinţilor, şi să-i poarte prin toată cetatea, spre batjocură. Atunci mulţi din cei fără de minte luând pietre aruncau spre cei târâţi, iar cei mai mulţi, mirându-se de pătimirile lor, îi socoteau că sunt fără de moarte şi credeau în Hristos.

După aceasta, prin judecata împăratului, au fost închişi în temniţă veşnic, ca prin închisoarea cea lungă chinuindu-se, să piară. Şi au petrecut sfinţii în legăturile temniţei mulţi ani, până ce s-a apropiat săvârşirea cea de 28 de ani, a vremii pătimirii, despre care i s-a vestit Sfântului Clement, prin descoperire dumnezeiască, când a fost dus în Tars, la împăratul. Şi mulţi din sfinţii mărturisitori ai lui Hristos, începând nevoinţa mucenicească, şi-au sfârşit alergarea, iar aceşti doi pătimitori încă întru alergarea şi nevoinţa mucenicească petreceau.

După Maximian împăratul (286–305), a luat împărăţia Maximin Daia (305–313), şi vărsându-se mult sânge creştinesc fără cruţare, iar străjerii temniţei supărându-se pentru Clement şi pentru Agatanghel că atât de mult sunt ţinuţi în temniţă, au mers la împăratul Maximin, zicându-i: „Ce porunceşti asupra celor doi închişi, care de mulţi ani chinuindu-se de împăraţi şi voievozi cu toate chinurile cele mai cumplite, n-au murit, şi până acum sunt în legături? Căci, deşi fără căutare şi îngrijire omenească, totuşi sunt sănătoşi şi la feţe sunt bine, încât noi îi socotim că sunt fără de moarte".

Iar împăratul Maximin mai întâi a hulit pe zeii săi cu multe cuvinte necinstite, că n-au putut să scoată din vremelnica viaţă pe acei doi vrăjmaşi ai lor, care se luptau cu ei. Apoi, întrebând despre dânşii cine şi de unde sunt şi înştiinţându-se că sunt din părţile Galatiei, din cetatea Ancira, îndată a poruncit să-i trimită acolo lui Luciu, care într-acea vreme era ighemon în Ancira, cetatea Galatiei. Despre aceasta înştiinţându-se sfinţii, s-au bucurat foarte, căci mult dorea Sfântul Clement, ca în patria sa să-şi săvârşească alergarea nevoinţei, pentru care rugase pe Stăpânul Hristos şi şi-a câştigat cererea.

Deci fiind duşi sfinţii în cetatea Ancira, i-au pus înaintea lui Luciu ighemonul, spre cercetare, dar el nu îndată a început a-i întreba pe ei, ci mai întâi i-a pus într-o închisoare strâmtă, băgându-le picioarele în obezi şi lanţuri de fier punându-le pe grumaz, pe mâini şi pe tot trupul, apoi şi pietre grele legându-le, încât nu puteau nici a se mişca cu trupul, nici a-şi întinde picioarele.

Iar a doua zi, aducând numai pe Sfântul Mucenic Agatanghel la judecată, la început îl amăgea pe el cu momiri, atrăgându-l către a sa rea credinţă, dar văzându-l neînduplecat cu mintea, a început a-l chinui. Deci, a înfipt în urechile lui piroane de fier înfierbântate în foc şi străbătând creierii lui, i-a venit mare întunecare, şi fum a ieşit din gura şi din nasul lui şi cu făclii i-a ars coastele, apoi cu sabia i-a tăiat sfântul lui cap.

Iar cinstitul trup al mucenicului luându-l cea mai sus pomenită, fericita Sofia, a doua maică a lui Clement, şi învelindu-l cu pânză curată şi cu aromate, l-a pus în peştera în care creştinii aveau o biserică mică; căci pentru prigonirea cea cumplită de la păgâni nu puteau credincioşii să-şi aibă biserica lor la arătare; de aceea, în peşteră îşi făcuseră biserică şi acolo aduceau slujbele lor lui Dumnezeu. Sfântul Mucenic Agatanghel a pătimit de la diferiţi tirani, de la doi împăraţi, adică Diocleţian şi Maximian, iar de la ighemonii Agripin, Curichie, Dometie, Sacherdon, Maxim, Afrodisie şi Luciu, şi a sfârşit nevoinţa pătimirii sale în cinci zile ale lunii noiembrie.

Înştiinţându-se Sfântul Clement despre sfârşitul mucenicului şi împreună pătimitorului său, Sfântul Mucenic Agatanghel, s-a umplut de negrăită bucurie, că l-a trimis pe el la Dumnezeu înaintea sa. Şi zăcând cu faţa la pământ, fiind apăsat de greutatea legăturilor, multă mulţumire a dat Domnului pentru Sfântul Agatanghel, că l-a învrednicit a-şi sfârşi alergarea, credinţa a-şi păzi, toate chinurile cu bărbăţie a le răbda, şi în ceata sfinţilor mucenici, celor ce la cer dănţuiesc, a se număra. Şi se ruga şi pentru sine, ca să poată până la sfârşit a răbda şi a sfărâma capul vrăjmaşului celui viclean şi cu bucurie a trece la sfârşitul ceresc cel dorit.

Iar după uciderea Sfântului Agatanghel, Luciu, tiranul, a poruncit ca pe Sfântul Mucenic Clement în toate zilele să-l chinuiască în temniţă, iar chinuirea era astfel: cu toiege ascuţite băteau pe mucenic peste obraz şi peste cap, dându-i câte o sută şi cinci zeci de lovituri în toate zilele. Iar aceasta s-a făcut sfântului, de la cinci zile ale lunii noiembrie până la cinci ale lunii ianuarie. Deci, ziua era bătut tare, încât şi temniţa aceea toată se roşea cu sângele lui, iar noaptea cercetându-l darul lui Dumnezeu prin sfinţii îngeri, îl vindeca de toate rănile acelea. Şi erau păgânii întru mare nepricepere, căci în fiecare zi venind şi sănătos aflându-l, se mirau şi mai amar îl băteau, rănindu-i capul şi faţa cu multele lovituri, până la 150, câte erau rânduite.

Apropiindu-se praznicul dumnezeieştilor Arătări a Domnului, a venit de la împăratul în cetatea Ancira alt ighemon, anume Alexandru, în locul lui Luciu, căruia i se poruncise să meargă la împăratul. Şi sosind noaptea în care avea să fie privegherea praznicului dumnezeieştilor Arătări, fericita Sofia aducând la sine creştini, luând pe slugi, pe copilele şi pe copiii crescuţi, au mers în temniţă la Sfântul Clement. Iar Dumnezeu a ajutat scopul credincioşilor, căci a adormit tare pe străjeri şi numai unul nu dormea, dar acela era creştin

tăinuit, care a deschis temniţa celor ce veniseră; deci, intrând înăuntru credincioşii, cu Sofia cea cu mintea bărbătească, au dezlegat pe sfânt din legături şi luându-l, l-au dus în biserica cea din peşteră, şi cu bucurie au prăznuit, mulţumind lui Dumnezeu.

Şi făcându-se ziuă, Sfântul Clement a săvârşit dumnezeiasca Liturghie, şi toţi s-au împărtăşit cu dumnezeieştile Taine din sfintele mâini ale păstorului lor. Şi a făcut arhiereul lui Dumnezeu multă învăţătură poporului, în care a proorocit despre moartea sa, că degrab va fi ucis, apoi le-a zis: „Să nu vă temeţi, fraţilor, că nimeni din voi nu va pieri, nici va pătimi ceva. Nu vor răpi lupii pe nici unul, fără numai pe mine împreună cu doi clerici, căci îmi voi pune sufletul pentru Arhiereul cel mare Hristos, care şi-a pus pentru noi sufletul Său".

Încă a proorocit şi aceasta, că degrab va înceta prigonirea, apoi că închinarea de idoli se va stinge şi va înflori sfânta credinţă, pentru că cerescul Împărat va ridica pe pământ un împărat, care, luminându-se cu Sfântul Botez, va lumina toate părţile stăpânirii Romei şi o nouă Romă va ridica şi va răsări pretutindeni dreapta credinţă. Aceasta proorocind sfinţitul mucenic turmei sale celei cuvântătoare şi înveselind sufletele lor, a mers la casa maicii sale, Sofia, care pe tot poporul de la biserică l-a luat la sine şi le-a făcut ospăţ mare. Şi a fost Sfântul Clement în casa ei până la 23 de zile ale lunii ianuarie.

Într-acea vreme, ighemonul Alexandru cercetând lucrurile şi ocârmuirile poporului, i s-a spus despre Clement, episcopul creştin, cum că noaptea a ieşit din închisoare, şi a făcut cercare pentru dânsul. Apoi, sosind ziua duminicii, a mers arhiereul lui Dumnezeu, Sfântul Clement, în biserica cea din peşteră, să săvârşească dumnezeiasca Liturghie şi s-au înştiinţat despre dânsul păgânii, care au spus ighemonului. Iar el îndată sculându-se, a mers cu ostaşii, care, intrând înăuntru, au aflat pe Sfântul Clement stând înaintea dumnezeiescului Păstor şi aducând jertfa cea fără de sânge. Şi a poruncit ighemonul unuia din ostaşi ca scoţând sabia să lovească pe arhiereu peste grumaji.

Deci, lovindu-l ostaşul, a căzut capul Sfântului sfinţit Mucenic Clement pe dumnezeiescul prestol şi peste darurile cele puse înainte, apoi s-a roşit cu sângele lui jertfa cea fără de sânge şi tot Sfântul Altar. Iar poporul credincios era într-o mare frică şi spaimă, însă nu pentru dânşii, ci pentru păstorirea lor aveau jale şi, ridicându-şi glasurile, se tânguiau. Iar ighemonul a ieşit îndată afară, nefăcând poporului nici un rău, numai pe doi clerici i-a tăiat în altar cu Sfântul

Clement, iar numele lor sunt: Hristofor şi Hariton, diaconii. Atunci fericita Sofia luând cinstitul trup al iubitului său fiu cu numele, iar cu fapta părinte duhovnicesc şi păstor, l-a îngrijit cu lacrimi şi cu bucurie. Deci plângea că s-a lipsit de el pe pământ şi se bucura că, săvârşindu-şi pătimirea, a trecut la Hristos Domnul.

Apoi, Sofia cu tot poporul creştin care era acolo l-a îngropat cu cinste, împreună cu amândoi diaconii, aproape de mormântul Sfântului Mucenic Agatanghel, în biserica din peşteră, în 23 de zile ale lunii ianuarie. Astfel Sfântul sfinţit Mucenic Clement a sfârşit nevoinţa cea lungă a pătimirii sale, răbdând 28 de ani în nenumărate şi negrăite chinuri pentru Hristos.

Despre dânsul zice Nichifor Callist, istoricul grec, astfel: „De la zidirea lumii, pe toţi cei ce pentru Dumnezeu au pătimit chinuri, ori în ce fel de chip, prin foc, prin fier, prin pietre, prin lemne şi cei ce cu fiarele s-au luptat şi prin închisori mult timp s-au chinuit şi prin diferite feluri de morţi, în pământ, în apă şi în văzduh s-au sfârşit, şi cei ce au fost pierduţi de ger şi de arşiţă mare, şi ori cu ce alte chinuri şi pedepsiri s-au lipsit de viaţă, pe toţi aceia i-au întrecut Sfântul Clement împreună cu Sfântul Agatanghel, prin pătimirile lor cele multe. De la unsprezece tirani, în diferite cetăţi au pătimit. În Ancira, de la Dometian, antipatul Galatiei; în Roma de la împăratul Diocleţian; în Nicomidia de la ighemonul Agripin, iarăşi în Ancira, de la voievodul Curichie; în Amisia de la Dometie, slujitorul împărătesc; în Tars de la împăratul Maximian; apoi, iarăşi acolo de la Sacherdon ighemonul şi de la boierul Maxim, după aceasta de la Afrodisie senatorul; şi iarăşi în Ancira, de la boierul Luciu, şi în sfârşit de la ighemonul Alexandru.

Pentru că toţi cei ce erau atunci chinuitori, îl trimiteau pe dânsul de la unul la altul, ca pe o minune nemaiauzită şi văzută; căci, atât de mulţi ani şi prin atât de multe şi diferite feluri de chinuri cumplite, a fost nebiruit şi nemişcat, cu Agatanghel ucenicul său, întărindu-l Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru slava numelui Său celui sfânt, căruia dimpreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, de la toată zidirea se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL PAULIN MILOSTIVUL, EPISCOPUL NOLEI[2]

Plăcutul lui Dumnezeu Paulin era de neam din părţile Acvitaniei; în viaţa mireneasă a fost unul din sfetnicii senatori ai Romei, dreptcredincios şi temător de Dumnezeu, având ca soţie pe Tarasia, asemenea lui în credinţă şi în faptele bune. Neavând copii fireşti, luau copii orfani săraci şi pe aceia în loc de fii având-i, îngrijeau de dânşii hrănindu-i şi frica lui Dumnezeu învăţându-i. Şi au sporit din zi în zi în toate faptele bune, făcând multe milostenii la săraci, pe urmă şi singuri au voit să fie săraci pentru Dumnezeu.

Şi vânzând averile lor cele mari, şi pe toate împărţindu-le la cei cărora le trebuiau, vieţuiau în sărăcia cea de bună voie, ca unii din săraci, spre dumnezeiasca purtare de grijă punându-şi nădejdea. Deci, sărăcind ei acum cu totul, a venit un sărac cerând milostenie, şi nu aveau la dânşii mai mult decât o pâine. Atunci a poruncit fericitul Paulin soţiei sale ca şi pe cea mai de pe urmă pâine s-o dea săracului. „Se va îngriji – zicea dânsul – Dumnezeu de noi; iar noi să nu cruţăm a da celui ce ne cere pentru Dumnezeu".

Însă Tarasia nu a dat-o, ci a ţinut-o pentru a sa trebuinţă, fiindcă nu avea ce să pună înainte la masa lor într-acea zi. Şi iată a intrat la fericitul Paulin un trimis de la oarecare prieten al său bogat, spunându-i că i se trimit de la dânsul, pe mare, o mulţime de bucate, dar o corabie ce era mai pe urmă cu bucate s-a scufundat şi a pierit în adâncul mării. Aceasta auzind-o Paulin, a zis către soţia sa: „Vezi, că de ai fi dat săracului pâinea cea mai de pe urmă, nu s-ar fi scufundat în mare cea mai de pe urmă corabie cu bucate; căci pentru zgârcenie, averile multora le pierde Dumnezeu".

Apoi, împreună cu averile lăsând şi slava lumească şi toată deşertăciunea lumii acesteia, au ieşit din Roma în părţile Campaniei, fiindcă acolo îşi lăsaseră puţină avere pentru hrana lor. Deci în cetatea ce se numea Nola vieţuiau lângă mormântul Sfântului Mucenic Felix, slujind Domnului, şi de lume tăinuindu-se; dar nu putea să se ascundă mult timp fapta cea bună a lui Paulin, şi pentru aceea a fost luat cu sila la scaunul Bisericii Nolei şi, fără de voie, a primit vrednicia episcopiei. Şi povăţuia turma sa cu sfinţenie şi cu

[2] Din Patericul Sfântului Grigore Dialogul.

dreptate, ca un credincios ocârmuitor înţelept, pe care l-a pus Domnul peste slugile Sale; pentru că-i hrănea pe ei nu numai cu hrană sufletească, învăţându-i pe fiecare, povăţuindu-i la calea adevărului, ci şi de hrana trupească şi de toate trebuinţele oilor sale cuvântătoare se îngrijea; pe săraci şi pe scăpătaţi, pe orfani şi pe văduve hrănindu-i şi îmbrăcându-i, şi pe cei robiţi răscumpărându-i şi dându-le libertate.

În anii aceia s-a făcut, prin voinţa lui Dumnezeu, năvălirea vandalilor asupra pământului Italiei, pe care prădându-l de tot, au venit şi în părţile Campaniei, unde este cetatea Nola, şi acolo multe cetăţi şi sate pustiind, au venit şi în eparhia lui Paulin, unde au prădat mulţime de popor şi l-au dus pe mare în ţara lor, în Africa. Într-acea vreme fericitul Paulin, episcopul, pe toate cele ce le-a avut în episcopie le-a împărţit spre răscumpărarea celor robiţi, şi spre hrana celor ce sărăciseră de năvălirea barbarilor şi acum nu-i rămăsese lui nimic. Şi ostaşii vandalilor fiind cumpliţi şi fără de omenie, chinuiau pe creştini ca să spună comorile cele ascunse în pământ. Iar Sfântul Paulin pătimea cu inima împreună cu ei, strigând către Dumnezeu: „Doamne, fă ca pe mine pentru aur şi argint să mă chinuiască, că Tu ştii unde am ascuns bogăţia mea, adică în mâna robilor Tăi, săracilor şi scăpătaţilor".

Iar odată a venit la dânsul o văduvă săracă, cu plângere strigând: „Fiul meu este robit de vandali şi aud despre dânsul că se află în Africa, la ginerele lui Riga, împăratul vandalilor; deci, mă rog sfinţiei tale, pentru el, singură nădejdea hranei mele şi toiagul bătrâneţilor". Iar omul lui Dumnezeu, cu toată sârguinţa căutând de va afla ceva ca să dea celei ce cerea şi neaflând nimic, a zis către văduva cea săracă: „Femeie, nu am nicidecum ce să-ţi dau, fără numai pe mine singur să mă iei, că iată întru a ta stăpânire mă dau ca un rob, deci, să mă vinzi pe mine şi să-ţi răscumperi fiul sau pe mine în robie să mă dai pentru fiul tău".

Ea auzind acestea din gura unui astfel de bărbat, mai mult batjocură, decât milă socotea că este. Dar sfântul a încredinţat-o pe femeie, că nu batjocură, ci adevăr grăieşte; şi a sfătuit-o ca, crezând cele grăite, să nu se înfricoşeze a vinde pe episcop în robie pentru libertatea fiului ei.

Deci, au mers amândoi în Africa şi mergând la vandali, sta la poarta boierului, ginerele împăratului, la care era fiul acelei văduve şi, ieşind boierul din casă, văduva a căzut înaintea lui, rugându-l cu plângere, ca să elibereze pe fiul ei. Iar bărbatul acela fiind mândru nu

numai că n-a voit să-l elibereze pe fiul ei, dar nici să-i asculte cererea. Atunci văduva, arătând pe slujitorul lui Dumnezeu, Paulin, a zis: „Iată pe omul acesta îl dau în locul fiului, numai să faci milă să-l eliberezi pe fiul meu, căci unul născut îmi este".

Iar el, cu faţa blândă căutând spre om, l-a întrebat, zicând: „Ce meşteşug ştii?" Răspuns-a lui Sfântul Paulin: „Nu ştiu nici un fel de meşteşug, fără numai a lucra la grădină, aceasta ştiu bine". Acestea auzindu-le boierul s-a bucurat, căci un om ca acela îi trebuia, şi a dat pe fiul văduvei, pe care ea luându-l, s-a întors la locul său, iar Sfântul Paulin, rămânând în robie, a luat sub îngrijire grădina şi lucra ostenindu-se. Iar stăpânul lui a început a veni adeseori în grădină şi pentru oarecare lucruri se întreba cu grădinarul său. Şi văzându-l înţelept şi cunoscător, vorbea cu el despre toate, apoi de multe ori lăsându-şi pe casnicii şi prietenii săi, se îndulcea de cuvintele aceluia foarte mult. Iar fericitul Paulin în toate zilele îi aducea lui din grădină la masă felurite verdeţuri spre mâncare şi luând din mâinile lui pâine, se întorcea la lucrul său.

Iar într-o zi, stăpânul lui vorbind cu el, Sfântul Paulin a zis către dânsul în taină: „Păzeşte-te acolo unde voieşti să mergi, căci se cade ţie să te îngrijeşti pentru luarea împărăţiei vandalilor, căci împăratul acesta, socrul tău, va muri deodată de moarte grabnică, iar tu de te vei duce, apoi altul fără de tine va lua împărăţia". Acestea auzindu-le boierul de la grădinarul său, nicidecum n-a tăcut, ci mergând, a spus despre aceea împăratului; căci sfântul îi era foarte credincios lui, de vreme ce mai mult decât pe toţi îl iubea. Iar împăratul îndoindu-se, a zis: „Voi să văd pe bărbatul acela de care spui". Iar ginerele împăratului a zis: „Acum îi voi porunci, ca să-ţi aducă la prânz verdeţuri din grădină şi-l vei vedea pe el".

Deci, şezând împăratul să prânzească, a intrat la dânsul Paulin aducând verdeţuri la masa împărătească, după porunca stăpânului său, iar împăratul văzându-l, îndată s-a cutremurat şi chemând pe stăpânul lui, adică pe al său ginere, taina pe care voia s-o ascundă i-a arătat-o lui, zicând: „Sunt adevărate cele ce ai auzit de la omul acela pentru că noaptea aceasta am văzut în vis nişte boieri şezând pe scaune şi făcând judecată asupra mea. Şi şedea şi acesta în mijlocul lor şi cu judecata acelora mi s-a luat toiagul şi puterea pe care dintâi o luasem". Deci l-a întrebat pe el cine este: „Pentru că eu pe acest bărbat nu-l socotesc să fie vreun om din cei proşti, de vreme ce în mare vrednicie l-am văzut pe el".

Atunci ginerele împăratului luând pe fericitul Paulin deoparte, l-a întrebat pe el cine este. Şi a răspuns către dânsul omul lui Dumnezeu, zicând: „Robul tău sunt, pe care pentru fiul văduvei m-ai luat". Iar el cu dinadinsul întreba ca să-i spună, nu ce este acum, ci ce a fost în ţara sa. Şi-l jura cu multe jurăminte ca să nu ascundă înaintea lui taina sa, ci să-i arate adevărul. Iar omul lui Dumnezeu supărându-se şi neputând să calce jurămintele, i-a spus despre sine că este episcop; iar stăpânul lui auzind de aceasta, foarte mult s-a temut şi cu smerenie i-a zis: „Cere de la mine ce voieşti, astfel încât cu mari daruri să te întorci la pământul tău". Şi a zis către dânsul plăcutul lui Dumnezeu Paulin: „O facere de bine de la tine doresc, pe care poţi s-o faci, adică: ca pe toţi robiţii din ţara mea aduşi aici, să-i laşi liberi la locul lor".

Şi îndată, prin sârguinţa boierului aceluia, prin toată Africa au fost cercetaţi creştinii cei robiţi din pământul Campaniei, şi i-au adus la Sfântul Paulin. Şi a fost eliberat cu cinste sfântul păstor cu toate oile păstoriei sale cele cuvântătoare şi cu multe alte daruri şi cu hrană îndestulătoare; apoi au mers cu corăbiile în ţara lor, cu veselie şi cu bucurie. Iar nu după multă vreme, a murit Riga, împăratul vandalilor, după cum proorocise sfântul; iar în locul lui a luat împărăţia ginerele său. Astfel Sfântul Paulin vânzându-se pe sine singur în robie, multe popoare a scos din robie la libertate, urmând lui Hristos Domnul, Cel ce a luat chip de rob şi a izbăvit neamul omenesc din robia diavolului.

Şi vieţuind Sfântul Paulin, după ieşirea din robia vandalilor, ani îndelungaţi, iar turma cea încredinţată lui ca un păstor bun bine păscând-o şi punându-şi sufletul său pentru oi, apoi dând multe milostenii la fraţii cei săraci şi necruţându-se pe sine singur, a trecut către începătorul păstorilor, Hristos, Domnul său, de la care acum însutit primeşte, şi viaţă veşnică moşteneşte, slăvindu-L pe El, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI PATRA

CUVIOASA EUSEBIA, CARE S-A NUMIT ŞI XENIA[1]

Vieţile şi laudele sfinţilor se aseamănă cu lumina stelelor; căci precum stelele sunt întărite cu aşezarea pe cer şi toată partea cea de sub ceruri o luminează, încât acelea care se văd de indieni, nu se ascund nici de sciţi, apoi pământul şi marea le luminează şi îndreptează corăbiile ce plutesc, ale cărora nume deşi nu le ştim, pentru mulţimea lor, totuşi de luminoasa lor podoabă ne minunăm; astfel este şi cu luminarea sfinţilor.

Şi deşi sunt închise moaştele lor în morminte, însă puterile lor, în partea cea de sub cer, nu sunt împrejur mărginite cu hotarele pământeşti şi ne minunăm de viaţa acelora şi de slava cu care preamăreşte Dumnezeu pe plăcuţii Lui, precum a preamărit şi pe această plăcută a Sa, Cuvioasa Xenia, a cărei viaţă minunată, spre luminarea şi chipul celor ce voiesc să slujească cu dragoste lui Dumnezeu, prin scrisoare s-a dat neamului celui mai de pe urmă de către cei vechi, într-acest chip.

A fost în Roma cea veche un bărbat slăvit şi vestit, unul din cei mai mari senatori, care era creştin dreptcredincios şi avea numai o fiică, pe care o păzea ca pe lumina ochilor, anume Eusebia. Acesteia sosindu-i vârsta de nuntă, un boier având de asemenea cinstea de senator, a poftit pe părinţii Eusebiei ca să-i dea pe fiica lor spre însoţire fiului său. Şi sfătuindu-se părinţii, au logodit pe Eusebia cu acel tânăr de bun neam, care era asemenea cu cinstea şi cu bogăţia, şi au hotărât ziua în care avea să se săvârşească legiuita nuntă. Iar fecioara, fiind plină de dumnezeiasca dragoste, dorea ca Mirelui

[1] După Metafrast

Celui nestricăcios, Care este mai frumos cu podoabă decât fiii omeneşti, lui Hristos Domnul, să se facă mireasă, prin veşnica sa feciorie. Acea dorire a sa o tăinuia înaintea părinţilor, pentru că ştia, că de i-ar fi cunoscut gândul ei, apoi nici c-ar fi voit aceasta să audă, ci cu totul ar fi oprit-o, cu dragostea amăgind-o, şi cu porunca silind-o spre însoţire; de vreme ce având-o pe ea singură fiică moştenitoare a tuturor bogăţiilor lor, doreau să se mângâie de a ei însoţire şi de fii. Şi avea fericita Eusebia două roabe credincioase ale ei, care din copilărie crescuseră cu dânsa şi care slujeau ei cu toată osârdia şi dragostea. Deci, luându-le pe ele deosebi, le-a zis: „Voiesc să vă spun un lucru tăinuit, dar mai întâi vă jur pe Domnul Dumnezeu, să nu spuneţi nimănui cele ce veţi auzi de la mine, pentru că scopul şi dorirea inimii mele voiesc să v-o descopăr; deci, păziţi ca nimeni din cei dimprejur să nu ştie taina mea, şi voi mai bine să vă învoiţi cu mine, ca şi voi să vă mântuiţi sufletele voastre şi să ajutaţi ticăloşiei mele".

Iar roabele i-au zis: „Toate câte vei porunci nouă, stăpâna noastră, le vom face, mai ales că şi sufletelor noastre are să le fie de folos din înţelegerea ta; deci, gata suntem, ca mai bine să murim pentru tine, decât să spunem cuiva ceva despre acelea ce ai să ne grăieşti". Iar fecioara le-a zis: „Ştiţi că părinţii mei vor să mă mărite, iar mie nici prin minte nu mi-a venit cândva să cuget aceea, adică să mă gândesc la nuntă, şi foarte greu îmi este lucrul acesta pe care părinţii mei s-au sfătuit să-l facă; pentru că ce este viaţa aceasta decât numai umbră, fum şi vis. Deci să mă ascultaţi pe mine, să luăm de obşte viaţă curată, şi de va fi voia Domnului cu scopul meu, şi voi de vă veţi uni cu sfatul meu şi veţi păzi cele ce vă spun, apoi ce se va cădea nouă să facem, vom chibzui; dar să mă credeţi că de ar şti despre aceasta părinţii mei şi ar voi ca cu sila să mă îndemne la nuntă, apoi chiar de m-ar da focului, săbiei sau fiarelor, nicidecum nu vor putea să mă întoarcă de la scopul meu, ajutându-mi Dumnezeu".

Auzind acestea, amândouă roabele au zis: „Voia Domnului să fie, căci şi noi ne învoim cu scopul tău; şi mai bine dorim ca şi tine, stăpâna noastră, să murim cu tine, decât să împărăţim fără tine". Unele ca acestea auzind fericita Eusebia de la slujnicele sale, a preamărit pe Dumnezeu; şi având cele trei fecioare dragoste întocmai către Hristos, gândeau în toate zilele cum ar face, ca dorirea lor să poată ajunge întru săvârşire; deci se rugau lui Dumnezeu să le dea sfat bun.

Iar din ziua aceea în care s-a dat pe sine întru dragostea Domnului, sfătuindu-se la viaţă curată pe ascuns de părinţi, prin

mijlocirea celor două roabe ale sale, Eusebia împărţea la cei ce aveau trebuinţă, aurul, argintul şi toate lucrurile cele de mult preţ pe care le avea. Încă au mai împărţit acele roabe şi simbriile lor pe care le aveau, pregătindu-se pentru sărăcie, pentru dragostea lui Hristos. Şi apropiindu-se ziua nunţii, fericita Eusebia sfătuindu-se cu roabele sale, şi-a schimbat noaptea îmbrăcămintea din chipul cel femeiesc în cel bărbătesc şi luând nişte aur pentru trebuinţă, a ieşit din casă, neştiind nimeni, întâmplându-se uşile deschise.

Şi însemnându-se cu semnul Crucii, a zis către Hristos Dumnezeu: „Tu fii cu noi, Fiul lui Dumnezeu, şi arată-ne calea în care vom merge, căci pentru dragostea Ta lăsăm casa şi pe toate din ea, şi voim mai bine să ne înstrăinăm şi în necazuri să vieţuim, pe Tine dorindu-Te şi pe Tine căutându-Te". Astfel ieşind din casă, s-a rugat cu lacrimi, şi au mers lăcrimând şi bucurându-se. Şi zicea Sfânta Eusebia pe cale către roabele sale: „Voi de acum să-mi fiţi surori şi eu mai vârtos voi sluji vouă în toate zilele vieţii mele, dar, o, stăpânele mele, să defăimăm toate pentru Dumnezeu, şi să nu căutăm nimic pe pământ, decât numai să mântuim sufletele noastre. Să fugim de grijile cele deşarte ale vieţii şi vătămătoare de suflet, şi să credem Domnului, care a zis: *Toţi cei ce-şi vor lăsa pentru numele Meu, tată, mamă, casă, sau ţarini, vor lua însutit şi vor moşteni viaţa cea veşnică*. Astfel, surorile mele, să ne mântuim sufletele noastre".

Despre acestea grăind sfânta către dânsele, s-au dus la mare şi găsind o corabie care avea să plece spre hotarele Alexandriei, au dat chiria şi s-au aşezat într-însa, apoi, fiind şi vântul prielnic, în puţine zile au ajuns la Alexandria. De acolo iarăşi plecând, s-au dus într-o insulă ce se numea Cos, departe la cincisprezece mii de paşi de la Halicarnas, cetatea Cariei, căci alergau pretutindeni, voind să afle un loc necunoscut, ca nu cândva să fie găsite de părinţi. Deci, petrecând în aceea insulă mai fără frică, şi-au schimbat chipul cel bărbătesc în femeiesc şi găsind o casă mică într-un loc deosebit, vieţuiau acolo, mulţumind lui Dumnezeu, Căruia se rugau de-a pururea să le trimită un om duhovnicesc, care ar putea să le îmbrace în rânduiala monahicească şi să aibă grijă de sufletele lor.

Şi sfătuia Sfânta Eusebia pe prietenele sale, zicându-le: „Mă rog vouă, surorile mele, pentru Domnul să păzim taina noastră, adică să nu spunem nimănui patria noastră şi scopul pentru care am plecat din casa părintească, şi care îmi este numele meu, ca nu cumva, după nume şi după patria mea, de unde am plecat, cercetând părinţii mei, să mă afle. Deci, vă jur pe Dumnezeu, ca toate acelea să le păziţi

până la sfârşitul vieţii mele şi să nu spuneţi nimănui nimic despre cele ce s-au făcut şi se fac de noi. Şi de va întreba cineva de numele meu, să spuneţi că mă numesc Xenia, care se tâlcuieşte «străină»; că acum, precum mă vedeţi, mă înstrăinez, lăsându-mi casa şi părinţii, pentru Dumnezeu; şi de acum înainte, nici voi să nu mă mai numiţi Eusebia, ci Xenia, deoarece nu am aici cetate stătătoare, ci înstrăinându-mă cu voi împreună, în viaţa aceasta, caut pe cea viitoare".

Sfânta zicând acestea către roabele sale, ele au făgăduit să păzească toate cele poruncite lor, şi de atunci sfânta, mireasa lui Hristos, era numită Xenia, în loc de Eusebia. Iar odată plecându-şi genunchii săi împreună cu surorile, a început a plânge şi a grăi: „Dumnezeule, fă cu noi, străinele şi săracele, mila Ta cea mare, precum ai făcut cu toţi sfinţii Tăi, şi ne trimite, Stăpâne, un om plăcut Ţie, prin care am putea să ne mântuim şi noi, smeritele".

Aşa rugându-se Sfânta Xenia cu surorile, au ieşit din casa în care locuiau, şi iată văzură un bătrân cinstit, cărunt la păr, venind de la ţărm, îmbrăcat monahiceşte, a cărui faţă era ca un înger, şi alergând la dânsul sfânta fecioară a căzut la picioarele lui, plângând şi zicând: „Omule al lui Dumnezeu, să nu treci cu vederea pe cele înstrăinate în ţară îndepărtată, să nu te întorci de către nevoiaşele cele sărace, nici să te îngreţoşezi de rugămintea păcătoaselor; ci te aseamănă Sfântului Apostol Pavel şi ne fii nouă povăţuitor şi învăţător, precum acela a fost Sfintei Tecla. Adu-ţi aminte de răsplătirea dreptilor, gătită de la Dumnezeu, şi mă mântuieşte împreună cu aceste două surori".

Auzind acestea slujitorul lui Dumnezeu, s-a pornit pe lacrimi şi a zis către dânsa: „Ce voieşti să vă fac?" Ea a răspuns: „Să ne fii părinte şi învăţător după Dumnezeu şi să ne duci unde am putea să ne mântuim; pentru că suntem străine şi nu ştim unde să ne ducem, că ne ruşinăm a ne arăta la oameni". Iar el a zis către dânsele: „De unde sunteţi şi care este pricina, de sunteţi aşa singure?" Sfânta răspunse: „Suntem din ţară îndepărtată, robule al lui Hristos, şi ne-am sfătuit ca să plecăm împreună din patria noastră şi să venim în aceste locuri; apoi ne-am rugat lui Dumnezeu, ziua şi noaptea, să ne trimită un om, prin care am putea să ne mântuim, şi acum Dumnezeu ne-a arătat pe cuviosia ta, care poţi să primeşti neputinţele noastre".

Sfântul bătrân a grăit: „Credeţi-mă, surorilor, că şi eu sunt străin aici, precum mă vedeţi, şi vin de la Sfintele Locuri, unde m-am închinat, şi mă întorc în patria mea". Roaba lui Hristos i-a zis: „Din ce parte eşti, cuviosia ta, stăpânul meu?" El a răspuns: „Eu sunt din

părţile Cariei, din cetatea Milasa". Mireasa lui Hristos i-a zis iarăşi: „Rogu-mă sfinţiei tale, să ne spui vrednicia ta, că mi se pare că eşti episcop?" Bătrânul zise către dânsa: „Iartă-mă, soră, sunt un om păcătos şi nevrednic de chipul monahicesc, dar cu mila lui Dumnezeu sunt prezbiter şi egumen al unei mici adunări de fraţi, în mănăstirea Sfântului şi preaslăvitului Apostol Andrei, iar numele meu este Pavel".

Auzind acestea roaba lui Hristos, a lăudat pe Dumnezeu, zicând: „Slavă Ţie, Dumnezeule, că m-ai ascultat pe mine săraca şi mi-ai trimis om, să mă mântuiască, împreună cu aceste două surori, precum ai trimis Sfintei Tecla pe Sfântul Pavel". Apoi a zis către bătrân: „Rogu-mă ţie, robule al lui Dumnezeu, să nu ne treci cu vederea pe noi, străinele, ci fii părintele nostru după Dumnezeu". Grăit-a lor fericitul Pavel: „V-am spus că şi eu sunt străin şi nu ştiu ce bine să vă fac aici, dar de veţi voi să mergeţi în cetatea mea, apoi nădăjduiesc că Domnul va face milă cu voi şi mă voi îngriji de voi după puterea mea". Iar fecioarele cu lacrimi rugând pe bătrân, au zis: „Aşa, robul lui Dumnezeu, ia-ne cu tine şi vom merge oriunde ne vei porunci, numai să faci milă cu noi străinele şi să ne fii povăţuitor spre viaţa cea veşnică".

Şi luând cu sine robul lui Dumnezeu pe acele sfinte fecioare, au venit în cetatea Milasa, şi le-a găsit acolo nişte case la loc liniştit şi aproape de biserică, pe care Sfânta fecioară Xenia cumpărându-le cu aurul ce luase de acasă, a zidit o biserică nu mare, în numele Sfântului şi marelui Mucenic Ştefan, şi în scurtă vreme a aşezat şi o mănăstire mică de maici, adunând câteva fecioare şi făcându-le mirese ale lui Hristos.

Acolo se îngrijea de dânsele Sfântul Pavel egumenul, de ale cărui mâini a fost tunsă Xenia, împreună cu amândouă roabele sale, în rânduiala monahicească. Şi nimeni n-a cunoscut, până la sfârşitul ei, de unde era acea fecioară, nici pentru care pricină a plecat din patria sa, şi care este adevăratul ei nume, pentru că se numea Xenia, adică străină. Iar Cuviosul Pavel spunea celor ce-l întrebau despre acele fecioare: „Le-am luat din insula Cos şi le-am adus aici". Deci, toţi le socoteau că sunt de acolo, de aceea şi mănăstirea se numea „Cos", după numele insulei aceleia.

Dar nu după multă vreme Chiril, episcopul acelei cetăţi, a adormit întru Domnul şi a fost ales la scaun în locul lui Cuviosul Pavel, egumenul mănăstirii Sfântul Andrei. Acela primind vrednicia de episcop şi mergând în mănăstirea de fecioare, chiar şi nevrând Xenia, a sfinţit-o diaconiţă, ca pe una ce era cu adevărat vrednică de

aceasta. Căci în trup fiind, avea viaţă îngerească, şi cu toate că era crescută întru multe dulceţi şi desfătări, fiind fiică de senator, însă la atât de aspră viaţă s-a deprins, încât pe o cale nouă, neobişnuită şi nelesnicioasă, se vedea că se suie spre pustnicească desăvârşire.

De înfrânarea ei se temeau diavolii şi de postul şi nevoinţa ei biruindu-se, fugeau şi nu îndrăzneau nici a se apropia de dânsa: pentru că mânca uneori a doua zi, alteori a treia zi, iar de multe ori şi toată săptămâna petrecea fără hrană. Şi când era să primească hrană, nici verdeţuri nu mânca, nici linte, nici vin, nici untdelemn, nici poame de grădină, nici orice alte mâncări de cele bune, afară numai de puţină pâine, udată cu lacrimile sale. Şi luând din cădelniţă cenuşă, îşi presăra pâinea sa; şi o făcea aceasta în tot timpul vieţii sale, împlinind cuvântul prorocesc: *Cenuşă cu pâine am mâncat şi băutura mea cu plângere am amestecat*. Şi se sârguia în tot timpul ca să-şi tăinuiască înfrânarea aceasta chiar şi de surorile sale; numai acele două roabe ale ei şi împreună vieţuitoare o priveau în taină ce face, şi singure urmau vieţii ei celei îmbunătăţite.

Şi atâta trezvire era într-însa, încât de cu seară, până în timpul cântării Utreniei, sta toată noaptea, ridicându-şi mâinile în sus şi rugându-se, şi aşa în toate serile era văzută de surori în taină. Iar uneori plecându-şi genunchii de cu seară, până la timpul cântării Utreniei, şi până dimineaţa se ruga, cu multe lacrimi, şi astfel întotdeauna slujea Domnului, iar aceasta o făcea cu smerenie, încât mai jos decât toţi se socotea pe dânsa. Dar cine va putea spune celelalte fapte bune ale ei? Ce fel de cuvinte vor fi de ajuns, să spună toate isprăvile ei? Ce vom zice de blândeţea ei? Pentru că nu a fost văzută mâniindu-se cândva, nici a întinat viaţa ei vreo deşartă slavă şi îngâmfare. Faţa ei era smerită, cu mintea înţeleaptă, căutătura neîmpodobită, trupul chinuit cu pustniceştile osteneli şi inima ei paşnică, nici o tulburare având.

Apoi ce bunătăţi nu erau într-însa? Priveghere de-a pururea, înfrânare mare, smerenie nespusă şi dragoste nemăsurată; pe cei din nevoi ajuta, cu cei ce pătimeau, împreună pătimea, spre păcătoşi se milostivea, iar pe cei rătăciţi îi povăţuia la calea pocăinţei. Despre hainele ei nici nu se poate grăi, pentru că purta nişte zdrenţe şi chiar de acelea se socotea pe dânsa că este nevrednică. Şi toată viaţa ei era întru umilinţă şi întru vărsarea lacrimilor celor neîncetate; şi mai degrab puteai să vezi izvoarele apelor în vreme de arşiţă secând, decât încetând de lacrimi ochii ei, care, de-a pururea, spre iubitul mirele său Hristos privind, izvorau pâraie de lacrimi; dorind ca să-L

vadă pe El faţă către faţă şi ca David grăind: „*Când voi veni şi mă voi arăta feţei lui Dumnezeu*, feţei preadulcelui Mirelui meu; *făcutu-s-au lacrimile mele pâine ziua şi noaptea*".

Iar când fecioarei acesteia pururea pomenite, nevinovatei miresei lui Hristos, i s-a apropiat vremea ducerii ei din vremelnica această viaţă, a sosit pomenirea Sfântului Efrem, care a fost oarecând în cetatea aceea episcop. Şi a mers fericitul episcop Pavel cu tot clerul său în satul care se numeşte Levchin, pentru că acolo era biserica Sfântului episcop Efrem, şi într-însa erau cinstitele lui moaşte.

În acest timp Cuvioasa Xenia, chemând pe toate surorile sale în biserica mănăstirii, a început a grăi către dânsele: „Stăpânele mele şi surori, ştiu câtă dragoste mi-aţi arătat, cum aţi suferit neputinţa mea şi mi-aţi ajutat mie, străinei. Şi acum mă rog vouă, să arătaţi dragostea voastră până în sfârşit spre mine, roaba voastră, şi să mă pomeniţi pe mine săraca, păcătoasa şi străina, întru rugăciunile voastre, milostiv făcând mie pe Dumnezeu, ca să nu mă împiedice păcatele mele, ci cu rugăciunile voastre să trec la Hristosul meu, că iată acum sfârşitul meu s-a apropiat şi în durere îmi este sufletul şi în necaz foarte; căci nepregătită am să ies din trupul meu. Iar părintelui nostru, episcopul Pavel, nefiind aici, voiesc să-i spuneţi în locul meu când va veni, că aşa a zis săraca Xenia: „Pentru Dumnezeu, cinstite părinte, pomeneşte străinătatea mea; că tu m-ai povăţuit şi m-ai adus în viaţa aceasta; deci roagă-te pentru mine, ca să nu mă ruşineze Domnul întru a mea nădejde".

Acestea auzindu-le toate surorile, au început a plânge şi a zice: „Stăpâna noastră şi povăţuitoarea sufletelor noastre, cum ne laşi pe noi în sărăcie şi în nevoi? Cine ne va mai povăţui de acum pe calea vieţii? Cine ne va învăţa sau cine se va mai ruga pentru lenevirea noastră? Nu, stăpână, într-o vreme ca aceasta să nu ne laşi pe noi; adu-ţi aminte că tu singură ne-ai adunat pe noi în această ogradă a ta, îngrijeşte-te de sufletele noastre, stăpână, şi te roagă lui Dumnezeu, ca să-ţi prelungească viaţa încă o bucată de vreme pentru noi săracele, ca să ne povăţuieşti la mântuire".

Apoi au început şi cele două roabe a cădea la picioarele ei şi cu amar a zice: „Ne laşi acum pe noi, stăpâna noastră, fără noi te duci de aici? Dar, ce vom face noi? Ce vom lucra într-o ţară străină noi, nemernicele? O, vai de noi săracele, nevoiaşele şi străinele, că n-am avut grijă de noi şi pentru aceasta vrei să ne laşi pe noi singure, doamna noastră! Adu-ţi aminte de necazurile pe care le-am îndurat cu tine, adu-ţi aminte de străinătatea noastră şi a ta, întru care părtaşe

ţi-am fost ţie; adu-ţi aminte că întru toate cu osârdie ţi-am slujit, adu-ţi aminte şi te roagă lui Dumnezeu pentru noi, ca să ne ia şi pe noi cu tine, stăpâna noastră".

Deci, făcându-se multă tânguire, a început şi însăşi Cuvioasa Xenia a zice plângând: „Ştiţi, surorile mele, că mai înainte decât vremea strigă Apostolul Petru, zicând: *Nu va zăbovi Domnul făgăduinţa, precum unii o socotesc zăbovire; ci îndelung rabdă spre noi, nevrând ca să piară cineva, ci toţi să vină întru pocăinţă. Şi va veni ziua Domnului ca un fur!* Deci acestea ştiindu-le, surorile mele, să nu ne lenevim într-această puţină vreme, ci să ne trezim, să aprindem candelele noastre, să luăm untdelemn în vasele noastre, să ne pregătim a ieşi întru întâmpinarea Mirelui, de vreme ce nu ştim în ce ceas ne va chema pe noi Domnul, că iată secerişul a sosit şi lucrătorii sunt gata şi numai porunca Stăpânului o aşteaptă".

Aceasta grăindu-le sfânta, şi toate plângând şi căzând la picioarele ei, cuvioasa ridicându-şi mâinile ei spre cer, cu multe lacrimi s-a rugat, zicând aşa: „Dumnezeule, cel ce ai acoperit până astăzi străinătatea mea, ascultă-mă pe mine săraca şi păcătoasa roaba Ta, fii milostiv roabelor Tale acestea, surorile mele, fereşte-le şi păzeşte-le de toate meşteşugirile diavoleşti, spre slava şi lauda sfântului Tău nume. Rogu-mă Ţie, Dumnezeul meu, adu-Ţi aminte de aceste două surori ale mele, care împreună cu mine s-au înstrăinat pentru dragostea Ta şi precum în această viaţă vremelnică nu s-au despărţit de mine, aşa şi întru Împărăţia Ta, nu ne despărţi pe noi, ci împreună ne învredniceşte în cămara Ta".

Astfel rugându-se, a poftit pe toate surorile să iasă o vreme, şi s-o lase pe ea singură să se liniştească puţin. Deci ieşind toate din biserică, s-a închis singură ea, iar cele două roabe ale ei stând înaintea uşii, priveau înăuntru pe ascuns şi o vedeau cum plecându-şi la pământ genunchii săi, se ruga; apoi în chipul Crucii, cu faţa la pământ, a făcut rugăciune, şi stând ea astfel multă vreme, îndată a strălucit o lumină în biserică, ca un fulger la vedere, şi bună mireasmă a început a ieşi din biserică. Iar ele intrând degrabă înăuntru şi voind să o ridice de la pământ, au aflat-o adormită întru Domnul, în 24 zile ale lunii ianuarie, într-o zi de sâmbătă, şi în ceasul al şaselea din zi.

Şi ieşind cele două surori plângând, au chemat pe altele, zicând: „Maicile şi surorile noastre, veniţi să ne tânguim pentru sărăcia cea de obşte; veniţi să plângem de căderea cea prin moarte a stâlpului nostru. Ne-am lipsit de cinstita maica noastră, s-a dus de la noi

povăţuitoarea noastră şi am rămas singure; Sfânta Xenia, maica noastră, a murit".

Şi intrând toate în biserică, au văzut-o pe ea că se mutase din cele de aici, şi făcură plângere şi tânguire foarte mare. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, vrând să arate tuturor ce fel de comoară ascunsă era pe pământ, a arătat un semn mare şi prealuminat pe cer, pentru că în ceasul acela în care Cuvioasa Xenia şi-a dat cuviosul său suflet în mâinile Domnului, pe la amiază, văzduhul fiind înseninat şi curat, s-a arătat pe cer, deasupra mănăstirii celei de fecioare, o cunună de stele foarte luminoasă având în mijlocul său o cruce, strălucind mai mult decât soarele; şi a fost văzut semnul acela de toţi. Iar cetăţenii cei din Milasa, împreună cu episcopul lor Pavel, fiind încă în satul Levchin, şi văzând semnul acela de pe cer, se mirau şi întru nepricepere se întrebau ce este aceasta. Iar fericitul episcop Pavel înţelegând cu duhul, a zis către toată mulţimea poporului: „Maica Xenia a adormit şi pentru dânsa este semnul cununii". Şi îndată sfârşind Liturghia, s-a întors în cetate cu tot poporul care fusese la praznic şi aflară cetăţenii, precum le-a spus lor episcopul, pe Sfânta Xenia moartă.

Deci s-a adunat la mănăstirea de fecioare mare mulţime de bărbaţi şi de femei cu copii, atraşi de semnul cel văzut pe cer, şi strigau, zicând: „Slavă Ţie, Hristoase Dumnezeule, că mulţime de sfinţi ai, care Ţi-au plăcut Ţie în taină! Slavă Ţie, Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce Te-ai întrupat şi de bunăvoie Te-ai răstignit pentru noi păcătoşii, că ai arătat tuturor comoara Ta cea mare, care până acum aici era tăinuită! Slavă Ţie, Stăpâne, că pe a Ta cetate, Milasa, ai învrednicit-o ca să fie cămară şi vistierie a comorii Tale acesteia, care a ţinut întru sine până acum pe acest mărgăritar prea scump şi de mult preţ, pe sfânta Ta mireasă, pe care ai luat-o în cămara Ta cea cerească, iar curatul şi sfântul ei trup l-ai lăsat cetăţii Tale spre pază!"

Astfel, toţi plângând şi privind spre cununa şi crucea care se vedeau pe cer, tot poporul cel iubitor de Hristos, dar mai ales partea femeiască, cuprinzându-se de râvnă, cu mare glas striga către Sfântul episcop Pavel: „Să nu ascunzi slava cetăţii noastre, cuvioase episcop, nici să taci laudele noastre, să nu ascunzi pe mărgăritarul cel arătat nouă de Dumnezeu. Arată făclia cea luminoasă, care până acum a fost sub obroc, şi în taină a luminat. Arat-o la toţi, ca să vadă toţi potrivnicii noştri, şi să cunoască la ce fel de stăpân slujim. Să vadă elinii şi să se ruşineze. Să vadă iudeii taina Crucii şi să cunoască că

Acela, pe Care ei L-au răstignit, este Dumnezeu. Să vadă toţi cei ce vrăjmăşesc asupra Crucii lui Hristos şi să se tânguiască. Să vadă cum şi după moarte preamăreşte pe robii Săi Stăpânul îngerilor. Să vadă toţi cu ce slavă se încununează de la Dumnezeu Xenia, mireasa Lui, care de oameni se socotea că este străină, neştiută şi roabă. Să vadă toţi de ce fel de dar şi cinste s-a învrednicit cetatea noastră cea săracă".

Aşa poporul cu dinadinsul către episcop strigând, s-au apropiat episcopul şi cu prezbiterii de cinstitul trup al Sfintei Xenia şi punându-l pe patul cel de sus, precum se cade, au aprins multe lumânări şi tămâie, apoi au luat patul pe umerii lor şi cântând, l-au dus în mijlocul cetăţii. Şi se mirau toţi de minunea cea preaslăvită, ce se făcea, căci, când mergeau cu patul pe care era dus trupul sfintei, mergea deasupra patului şi cununa cea cu crucea arătată pe cer; iar când au pus patul în mijlocul cetăţii, a stat şi cununa deasupra patului. Şi s-a adunat şi din satele de prin împrejurimi mulţime de popor fără de număr, văzând acel semn prea luminat pe cer, şi s-a umplut cetatea de adunarea poporului, încât era într-însa mare strâmtoare. Iar fericitul episcop Pavel, cu poporul, toată noaptea aceea spre duminică, a petrecut-o lângă sfânta, priveghind şi cântând până la ziuă. Şi multe tămăduiri se făceau de la moaştele ei, pentru că toţi, de orice boală erau cuprinşi, numai cât se atingeau de patul sfintei, îndată dobândeau tămăduire.

Iar sosind ziua Sfintei Duminici, au acoperit cu pânze curate cinstitul trup al Cuvioasei Xenia şi cântând deasupra gropii, au dus-o până la locul ce se cheamă Sichinie, care este la intrarea cetăţii dinspre miazăzi; căci mai înainte de mutarea sa, sfânta a poftit ca acolo să-i pună trupul ei. Şi vedea iarăşi tot poporul că trupul ei ducându-se cu patul, mergea şi cununa cea de stele cu crucea cea văzută pe cer, urmând patului; şi iarăşi când se oprea patul, sta deasupra şi cununa aceea. Apoi, făcându-se îngroparea, au împărţit oamenii între ei în mici bucăţi, pânzele cele subţiri, ce au fost pe cinstitele moaşte şi le păstrau la dânşii cu credinţă, spre tămăduirea a diferite boli.

Deci, ungând episcopul cu mir sfântul trup al Cuvioasei Xenia, după obicei, l-a pus în mormânt nou, şi săvârşindu-se cinstita îngropare, îndată cununa de stele care strălucea pe cer s-a făcut nevăzută. Şi multe tămăduiri se dădeau de la mormântul sfintei, tuturor celor ce cu credinţă se apropiau. Iar nu după multă vreme, a murit şi una din roabele Cuvioasei Xenia, apoi după dânsa şi cealaltă

degrab s-a dus la veşnica viaţă, şi le-au îngropat pe amândouă la picioarele sfintei lor stăpâne.

Iar când era să moară cea de-a doua, au venit la dânsa toate monahiile, şi jurând-o, o rugau să le spună toate faptele Cuvioasei Xenia. Iar ea văzându-se pe sine că este acum la sfârşit, le-a spus cu de-amănuntul toate cele despre sfânta: din care părinţi şi de unde a fost şi pentru care pricină a fugit din casa şi din patria sa, cu amândouă roabele sale; apoi, cum şi-a tăinuit numele ei, pentru că numele ei din naştere era Eusebia, şi l-a schimbat în Xenia, de vreme ce se înstrăina pentru dragostea lui Dumnezeu. Şi toţi s-au înştiinţat despre viaţa cea neştiută a miresei lui Hristos, Xenia.

Astfel, această cuvioasă a plăcut lui Dumnezeu, căci de lume era străină, iar cerului era locuitoare. Văzută era în trup, dar s-a asemănat cu îngerii cei fără de trup. S-a dezbrăcat de trup, ca de o haină şi a călcat pe diavolul, ca pe un balaur. A socotit lumea aceasta precum gunoaiele şi şi-a păzit ca pe o nepreţuită comoară fecioria sa neprihănită. S-a logodit cu dragostea lui Hristos, s-a încununat cu credinţa, şi ceea ce a nădăjduit, aceea a câştigat; iar acum se bucură în cămara Mirelui său Celui fără de moarte. Şi cu rugăciunile sale mult ajută credincioşilor, pentru că moartea n-a omorât puterile ei, nici facerile de bine ale ei nu le-a hotărnicit într-un loc. Pentru că multe fapte bune a făcut pentru Hristos; de aceea şi Hristos ne arată multă milostivire nouă, ascultând sfintele rugăciuni ale iubitei Sale mirese.

După moartea ei, trecând câtăva vreme, a murit şi Cuviosul Pavel episcopul, duhovnicescul părinte al Sfintei Xenia, plăcând şi acela lui Dumnezeu desăvârşit; căci cu rugăciunile lui se goneau diavolii, şi toate bolile se tămăduiau. Şi a fost îngropat în biserica Sfântului Apostol Andrei, unde a fost mai înainte egumen, iar sufletul său cel sfânt a stat înaintea lui Dumnezeu, întru slava sfinţilor. Cu a cărui caldă solire pentru noi către Dumnezeu şi cu rugăciunile Cuvioasei Eusebia, care s-a numit Xenia, şi cu mijlocirile amândurora sfintelor roabelor ei, Domnul să ne învrednicească şi pe noi milei Sale, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI CINCEA

SFÂNTUL IERARH GRIGORIE, CUVÂNTĂTORUL DE DUMNEZEU, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI[1]

Patria Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu sau Teologul, era a doua parte a Capadociei, cetatea Nazianz, de unde şi el se numeşte „de Nazianz". Părinţii lui erau de bun neam şi cinstiţi, tatăl său avea acelaşi nume de Grigorie, iar maica lui se numea Nona. Însă tatăl său era mai înainte în necredinţă, fiind născut de părinţi necredincioşi, din tată elin şi din maică evreică, şi amândurora le urma în parte, atât cu rătăcirea elinească, cât şi cu necredinţa iudeilor, precum este credinţa cea rea a ipsistarilor.

Iar maica Sfântului Grigorie, fericita Nona, era creştină drept-credincioasă, născută din părinţi creştini, crescută din scutece întru dreapta credinţă şi în frica de Dumnezeu, care este începutul înţelepciunii. Ea era bine învăţată, iar prin judecăţile lui Dumnezeu a fost însoţită cu bărbat necredincios, ca să-l aducă şi pe acela la sfânta credinţă şi să se sfinţească bărbatul necredincios, după cuvântul apostolului, prin femeia credincioasă, care lucru s-a şi făcut, şi pentru că fericita Nona, sfătuind totdeauna pe bărbatul său cu cuvinte de Dumnezeu înţelepţite şi cu dinadinsul rugându-se lui Dumnezeu pentru dânsul, l-a adus la creştinătate cu ajutorul lui Dumnezeu. Căci i s-a făcut bărbatului ei o vedenie în vis ca aceasta: i se părea că zice cântând cuvinte din psalmul lui David, pe care niciodată nu le avea în gura sa, decât numai le auzea cândva de la soţia sa, care adeseori se ruga; iar el singur nici nu se ruga niciodată, nici nu ştia cum să se roage şi nici nu voia aceasta. Iar cuvintele care se cântau de dânsul în

[1] Adunată pe scurt după Grigorie prezbiterul, ucenicul său, şi după Rufin.

vis, erau acestea: *Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis: În casa Domnului vom merge.* Şi cu cântarea aceea a simţit în inimă o mare dulceaţă; apoi, deşteptându-se, s-a veselit şi a spus şi soţiei sale. Iar ea înţelegând că singur Dumnezeu cheamă pe bărbatul ei la Sfânta Biserică, a început mai cu dinadinsul a-l învăţa credinţa creştină şi a-l povăţui la calea mântuirii.

Într-acea vreme, s-a întâmplat că Sfântul Leontie, episcopul Cezareei Capadociei, care mergea la sfântul sobor a toată lumea, cel din Niceea, să vină în cetatea Nazianz; la acela a dus Sfânta Nona pe bărbatul ei. Deci, a fost botezat Grigorie chiar de mâinile arhiereului. Iar după primirea Sfântului Botez, a început viaţa dreaptă şi plăcută lui Dumnezeu, precum se cade creştinului celui adevărat şi desăvârşit.

Şi atât de mult a sporit în dreapta credinţă şi în fapte bune, încât mai pe urmă a fost ales şi episcop al scaunului din cetatea Nazianzului, de care lucru se va spune mai pe urmă. Cu un bărbat ca acesta vieţuind fericita Nona în cinstită însoţire şi dorind ca să aibă copii de parte bărbătească, înălţa rugăciuni cu dinadinsul Dătătorului tuturor bunătăţilor, ca să-i dăruiască ei măcar un fiu; pe care l-a făgăduit mai înainte de zămislire, ca altă dată Ana pe Samuil, ca să-l dea spre slujba lui Dumnezeu, Care i l-a dăruit. Iar Domnul, care face voia celor ce se tem de El şi ascultă rugăciunile lor, a împlinit cererea dreptcredincioasei femei şi în vis, prin descoperire dumnezeiască, înainte i-a arătat pe pruncul ce avea să se nască dintr-însa. Şi a văzut Nona înainte de naşterea fiului ce fel va fi el cu asemănarea feţei, şi chiar şi numele lui l-a ştiut.

Deci, după o vreme, a născut un copil parte bărbătească, şi l-a numit după numele tatălui său, Grigorie, precum în vis se înştiinţase ea mai înainte. Şi a dat mare mulţumire lui Dumnezeu şi purtării Lui de grijă a încredinţat pe pruncul cel născut, Lui îndată dăruindu-l pe acela ce de la Dânsul l-a luat prin rugăciune. Însă nu l-a botezat îndată, pentru că era în acele vremuri un obicei, ca cei mai mulţi creştini să amâne Botezul până la vârsta la care Hristos Domnul nostru a fost botezat în Iordan de Ioan, adică până la 30 de ani. Mai pe urmă însă acel obicei, pentru pricini bine socotite, a fost înlăturat de acest Sfânt Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, şi de Vasile cel Mare, şi de Grigorie de Nyssa şi de alţi mari părinţi. Deci, pruncul cel născut, adică Sfântul Grigorie, nu a fost botezat îndată; ci după obiceiul cel vechi, ce era între creştini, s-a amânat botezul lui până la vârsta anilor Domnului nostru Hristos.

Iar crescând pruncul în casa părinţilor, când a venit la vârsta de copil, îndată a învăţat carte şi crescând cu anii, creştea şi cu

înţelepciunea, pentru că era, după numele său: isteţ la minte, deştept şi sârguitor în învăţături, încât întrecea pe cei mai vârstnici decât el; căci nu îi erau împiedicare anii cei copilăreşti la înţelegerea lucrurilor pe care le învăţau cei în vârstă. Iar obiceiul lui cel bun în copilărie se arăta bătrânesc; pentru că jucăriile şi glumele copilăreşti şi tot felul de privelişti, le-a urât cu totul, îndeletnicindu-se la cele mai bune, şi mai vârtos la învăţătură cheltuindu-şi vremea, iar nu în deşertăciune. Şi după ce a venit mai în vârstă, dreptcredincioasa sa maică îl învăţa dreapta credinţă cu multe învăţături, spunându-i că el este rod al rugăciunii; căci cu rugăciuni osârdnice l-a cerut de la Dumnezeu şi că, chiar mai înainte de zămislire, l-a făgăduit la slujba Domnului.

Deci bunul tânăr punea cuvintele cele de maică în inima sa şi i se lumina sufletul în credinţă, în nădejde şi în dragoste către Hristos, adevăratul Dumnezeu. Iar întreaga înţelepciune sufletească şi curăţia trupească a iubit-o foarte mult şi şi-a pus în gând, ca să-şi păzească cu dinadinsul fecioria sa până la sfârşitul său. La aceasta a fost povăţuit, pe de o parte de învăţăturile cele multe ale maicii sale iubite, iar pe de alta de o vedenie din vis ce i s-a arătat lui în anii tinereţii, despre care singur mai pe urmă a povestit.

Pentru că, dormind odată, i se părea că vede stând aproape de sine două fecioare, îmbrăcate în haine albe, amândouă frumoase la vedere, şi amândouă de vârstă şi de ani potrivite, însă amândouă neînfrumuseţate cu podoabele cele din afară; pentru că nu cu aur, nici cu argint, nici cu mărgăritare, nici cu pietre de mare preţ şi mărgele scumpe, nici cu haine noi de mătase, nici cu brâie de aur nu se împodobeau, nici se mândreau cu frumuseţile feţei, nici cu potrivirea sprâncenelor, nici cu răsfirarea părului, nici cu altele de acestea, cu care fecioarele cele lumeşti se sârguiesc a vâna ochii tinerilor, spre a fi plăcute acelora; ci cu haine albe curate fiind îmbrăcate şi încinse cu cinste, având acoperite nu numai capetele, ci şi feţele lor, cu broboade subţiri, privind cu ochii în jos şi roşindu-se cu obrajii de ruşine feciorească. Şi erau pline de curăţenie, iar buzele le aveau ca floarea trandafirului roşu, şi cu multă tăcere îşi arătau cinstea. Iar el văzându-le, a simţit mare bucurie în inima sa şi socotea că nu sunt dintre pământeni, ci din cei ce covârşesc firea omenească.

Iar acelea văzându-l că se bucură foarte mult de vederea lor, l-au iubit pe el şi ca pe fiul lor l-au cuprins cu dragoste. Apoi, întrebându-le el: „Cine sunteţi şi de unde aţi venit?", cea dintâi i-a spus că este curăţia, iar a doua s-a numit înfrânarea şi spuneau că stau înaintea scaunului Împăratului slavei Hristos şi de frumuseţile

cereştilor fecioare se îndulcesc. Şi-i ziseră: „Fii de un gând cu noi, uneşte mintea ta cu mintea noastră, ca pe tine strălucit să te înălţăm la cer, în lumina cea aleasă, şi aproape de lumina cea fără de moarte a Treimii să te punem". Acestea zicându-i, s-au înălţat la cer, precum cu nişte aripi zburând în sus. Iar tânărul Grigorie le petrecea cu ochiul plin de dragoste, până ce au intrat în cele cereşti, apoi deşteptându-se, şi-a simţit inima sa plină de negrăită plăcere şi veselie. Şi dintr-acea vreme s-a aprins cu duhul spre paza cea cu osârdie a fecioriei sale, pe care cu multă înfrânare se sârguia a o păzi, fugind de toată hrana dulce, de beţii, şi de îmbuibări.

După naşterea Sfântului Grigorie, fericita Nona a mai născut şi alt fiu, anume Chesarie, şi o fiică, Gorgonia, pe care i-a crescut tot în dreapta credinţă şi învăţătura cărţii. Iar fericitul Grigorie vrând să se deprindă desăvârşit cu frumoasa vorbire retoricească, cu filosofia scolasticească, şi cu toată înţelepciunea elinească cea din afară, s-a dus mai întâi în Cezareea Capadociei, şi acolo petrecând cu cei mai aleşi şi mai învăţaţi dascăli, s-a deprins în puţină vreme din destul la învăţături; mai întâi că era foarte isteţ la minte, şi al doilea, pentru că avea multă sârguinţă şi s-a ostenit peste măsură. Iar după ce a stat destulă vreme în Cezareea Capadociei, a plecat în Palestina, unde erau într-acea vreme vestite învăţături şi avea acolo dascăl pe Fespesie retorul. Apoi s-a dus în Alexandria, adunând de la mulţi bărbaţi comoara înţelepciunii şi cu înţelepciunea îmbogăţindu-se.

După aceasta, vrând să meargă în Atena, s-a suit într-o corabie cu oameni necredincioşi. Şi plutind el pe noianul mării partenicești, s-a ridicat o mare furtună, încât toţi plângeau deznădăjduindu-se de viaţa lor şi de moartea cea trupească. Atunci şi Grigorie plângea, temându-se de moartea cea sufletească, de vreme ce nu era încă botezat, ci era numai catehumen; şi îşi aducea aminte de minunile lui Dumnezeu ce s-au făcut demult cu trecerea lui Israel prin Marea Roşie, apoi de mântuirea proorocului Iona din pântecele chitului; şi se ruga lui Dumnezeu cu tânguire, ca să-i izbăvească pe ei de înecare. Această primejdie provenită din învăluirile mării, s-a descoperit părinţilor lui în vis, care îndată stând la rugăciune, vărsau lacrimi fierbinţi către Dumnezeu, cerând ajutor pentru fiul lor ce călătorea pe mare.

Iar Dumnezeu, păzind pe robul său Grigorie spre folosul altora şi pregătindu-l spre întărirea Bisericii, a îmblânzit acea sălbatică învăluire, a certat furtuna şi valurile şi s-a făcut linişte pe mare. Şi toţi cei din corabie, văzându-se mai presus de nădejde mântuiţi de

înecare şi scăpaţi ca din ghearele morţii, au preamărit pe Hristos Dumnezeu; pentru că ştiau, că prin chemarea numelui Celui Atotputernic şi cu rugăciunea lui Grigorie s-a alinat marea. Încă şi un tânăr din cei ce împreună călătoreau, care era cunoscut şi iubit de sfânt, a văzut noaptea, în vremea furtunii, pe maica lui Grigorie, fericita Nona, umblând pe mare, apucând corabia, când se afunda, şi târând-o la uscat. Şi a spus la toţi acea vedenie, după ce s-a făcut alinare şi toţi au mărturisit că este mare ajutător Dumnezeul lui Grigorie; şi au mulţumit şi au crezut în El.

Iar tatăl lui Grigorie, rugându-se în Nazianz cu lacrimi pentru fiul său Grigorie, iar după rugăciune adormind, i s-a arătat iarăşi altă vedenie, şi anume: a văzut un diavol pregătind pierzarea lui Grigorie în mare, iar Grigorie l-a apucat cu mâinile şi l-a biruit pe diavol. Dintr-această vedenie a cunoscut tatăl mântuirea lui Grigorie de înecare şi a dat lui Dumnezeu mulţumire, împreună cu soţia sa.

Iar Grigorie, după aceea călătorind fără primejdie, a ajuns la Atena, şi acolo petrecând în învăţătura cea din afară, a fost la toţi de mirare, pentru ascuţimea minţii sale şi pentru viaţa cea cu întreagă înţelepciune. Apoi, nu după mult, a mers la Atena şi Sfântul Vasile, pentru învăţătura înţelepciunii. Şi erau ei amândoi, Grigorie şi Vasile, adevăraţi prieteni şi împreună vieţuitori. Una le era lor casa şi hrana, unul le era duhul şi aceleaşi obiceiurile, ca ale unor fraţi de o mamă. Deci, erau amândoi cinstiţi şi slăviţi în Atena, căci în puţină vreme au întrecut pe dascălii lor şi ucenicii s-au făcut dascăli dascălilor lor.

În acel timp Constanţiu, fiul marelui Constantin, împărăţea peste Roma şi peste greci (337–361), iar Iulian care mai pe urmă a fost împărat (361–363) şi depărtat de la Dumnezeu, învăţa cu ei filosofia, la Atena. De aceea, adeseori zicea Grigorie: „O, cât de mare răutate hrăneşte pământul Romei şi al grecilor!", pentru că vedea mai înainte ceea ce avea să se întâmple.

Deci, petrecând Grigorie şi Vasile ani destui în Atena, şi trecând toată învăţătura desăvârşit, chiar şi mai înalţi decât toată înţelepciunea atenienilor făcându-se, Vasile s-a dus în Egipt, la părinţii cei de Dumnezeu insuflaţi, ca să înveţe înţelepciunea cea duhovnicească, precum scrie în viaţa lui. Iar Grigorie a fost ţinut de atenieni prin rugăminte ca şi dascăl, şi puţin după Vasile stând acolo, a auzit că tatăl lui a fost ales episcop în Nazianz.

Deci, nezăbovind, s-a întors de acolo în patria tatălui său, după treizeci de ani de la naşterea sa şi a primit Sfântul Botez chiar din

mâinile tatălui său. Şi voia ca îndată să se lepede de lume, şi să se ducă în pustie; însă oprit fiind de tatăl său, petrecea lângă dânsul, acasă. Şi şi-a pus rânduială ca niciodată să nu se jure, nici să cheme numele lui Dumnezeu în deşert, şi a păzit aceasta până la sfârşitul vieţii sale. Şi neîncetat stătea la citirea dumnezeieştilor cărţi, apoi, în gândirea de Dumnezeu petrecând ziua şi noaptea, de multe ori vedea pe Hristos în vedenie.

După aceea, tatăl său cu sila l-a sfinţit ca preot şi încă voia ca să-l facă şi episcop, dar Sfântul Grigorie neprimind o vrednicie şi o cinste ca aceea, şi liniştea monahicească dorind-o, a fugit în taină şi a mers la prietenul său, Sfântul Vasile; care şi el era acum preot şi făcuse în Pont o mănăstire cu o mulţime de monahi şi scrisese către Grigorie, chemându-l la sine cu dragoste. Deci, iarăşi amândoi, ca mai înainte în Atena, au început a vieţui împreună, unul pe altul având ca model de fapte bune şi unul altuia urmând. Deci, au scris împreună pustnicescul aşezământ al monahilor, petrecând acolo Sfântul Grigorie cu Sfântul Vasile, vreme destulă.

Apoi murind Chesarie, fratele lui Grigorie, au plâns părinţii foarte mult după dânsul. Atunci a scris tatăl către Grigorie cu lacrimi, îndemnându-l să se întoarcă la dânsul, să-i ajute la bătrâneţe; iar fericitul Grigorie, pe de o parte voind a asculta pe tatăl său, iar pe de alta, văzând nevoia Bisericii, căci atunci Biserica era foarte tulburată de eresul lui Arie, de care şi tatăl lui Grigorie, fiindcă era simplu, se vătămase în parte, a mers iarăşi din Pont în Nazianz şi ajuta pe bătrânul său tată în lucrurile bisericeşti şi în rânduielile casei, spunându-i despre rătăcirea lui Arie şi întărindu-l în dreapta credinţă.

După moartea împăratului Constanţiu, fiul lui Constantin, luând împărăţia Iulian, s-a împlinit despre dânsul proorocia lui Grigorie; căci mare răutate a făcut nelegiuitul acela, lepădându-se de Hristos şi ridicând prigonire asupra Bisericii Lui. Aceluia se împotrivea Sfântul Grigorie cu multe şi înţelepte scrisori ale sale, văzându-i rătăcirea şi pierzătoarea înşelăciune idolească, precum şi basmele elineşti cele mincinoase. Şi nu mult după aceea, murind acel rău călcător de lege, după dânsul a luat împărăţia dreptcredinciosul creştin Iovian (363–364), şi iarăşi a înflorit credinţa lui Hristos.

Iar după Iovian, urmând la împărăţie Valens arianul (364–378) şi pe mulţi vătămându-i cu credinţa cea rea, a tulburat Biserica lui Hristos; pentru că acum şi arhiepiscopul Eusebiu, fiind neiscusit în Scriptura cea dumnezeiască, a început a se clătina cu mintea, îndoindu-se de dreapta credinţă. De aceasta înştiinţându-se Sfântul

Grigorie, a scris către dânsul, sfătuindu-l să roage pe Sfântul Vasile, ca să se întoarcă din Pont în Cezareea, spre a fi ajutor împotriva celor răucredincioşi. De asemenea, a scris şi Sfântului Vasile, sfătuindu-l prieteneşte şi rugându-l ca, nepomenind mânia cea mai dinainte a lui Eusebiu asupra lui, să meargă în Cezareea, şi să ajute celor fără de ajutor, iar Biserica cea clătinată de arieni, iarăşi să o întărească. Astfel, Sfântul Grigorie, făcând pace, prin scrisorile sale, între Eusebiu arhiepiscopul şi Sfântul Vasile, a ajutat Sfântului Vasile la întoarcerea în Cezareea Capadociei. Deci îndată, prin venirea aceluia, arienii au fost ruşinaţi, încât unii au tăcut, iar alţii au fugit. Iar arhiepiscopul Eusebiu se bucura de Sfântul Vasile şi, în dragoste cu dânsul vieţuind, s-a sfârşit; iar în locul lui a fost ridicat la scaun de cei dreptcredincioşi, marele Vasile, chiar nevrând. Iar cei răucredincioşi neîngăduind aceasta şi cu zavistie pornindu-se, au făcut ca cetatea Tiana să se despartă de Cezareea, pentru că în Tiana era episcop Antim, care se făţărnicea că este dreptcredincios, dar cu fapta era eretic.

Acela cu alţi episcopi de un gând cu sine, deosebindu-se de Vasile, s-a făcut mitropolit al Tianei; şi a făcut ca partea aceea a Capadociei să se despartă în două; şi s-au făcut apoi multe certuri acolo pentru despărţirea eparhiei. Şi văzând Sfântul Vasile luate din eparhia sa câteva cetăţi şi sate, a socotit un lucru ca acesta: era între Cezareea şi între Tiana o cetate mică, Sasim; în aceea Sfântul Vasile voia să aşeze un nou scaun de episcopie şi să pună acolo un bărbat dreptcredincios; pentru că nădăjduia ca astfel să potolească şi certurile, şi sufletele multora întru dreaptă credinţă să le păzească. Însă neavând bărbat iscusit, a trimis la Sfântul Grigorie, prietenul său, rugându-l să primească sfinţirea episcopiei la scaunul cel din Sasim; pentru că nimeni nu era mai bun acolo, să întărească dreapta credinţă, precum era el.

Iar Sfântul Grigorie i-a scris lepădându-se cu totul. Şi scriind Vasile de multe ori către dânsul şi necâştigându-şi dorirea, s-a sculat şi a mers singur în cetatea Nazianz, unde, sfătuindu-se cu bătrânul Grigorie, episcopul Nazianzului, adică cu tatăl lui Grigorie, amândoi, Vasile şi bătrânul Grigorie, au silit pe Grigorie fiul, să primească sfinţirea arhierească; deci, a fost pus cu sila episcop al cetăţii Sasimului. De care lucru înştiinţându-se Antim, mitropolitul Tianei, care trăgea Sasimul spre hotarul său, a dus acolo putere de oaste, ca să nu lase pe Grigorie la scaun şi străjuia drumurile venirii lui. Iar Sfântul Grigorie venind acolo şi înştiinţându-se despre răutatea lui

Antim şi despre puterea ostaşilor, s-a dus într-o mănăstire, unde slujea bolnavilor; apoi s-a sălăşluit în pustie, la dorita lui linişte.

După câtăva vreme însă, iarăşi prin părinteasca rugăciune s-a întors în Nazianz, pentru că părinţii lui îmbătrâniseră şi le trebuia la bătrâneţe ajutor de la dânsul, fiindcă ei nu mai aveau alţi fii, afară de acesta singur, pentru că Chesarie, celălalt fiu al lor, murise, precum despre aceea mai înainte s-a pomenit, asemenea şi fiica Gorgonia acum trecuse din cele de aici. Iar îngroparea lor a cinstit-o Sfântul Grigorie cu cuvinte alese. Deci rămăsese singur la părinţi, ca o lumină a ochilor, şi nu era cu putinţă ca să nu asculte pe părinţii lui, ci era dator să le slujească la bătrâneţile lor, şi apoi, sfârşindu-se ei, să-i dea obişnuitei îngropări.

Întorcându-se iarăşi Sfântul Grigorie din pustie în Nazianz, Grigorie, tatăl lui, slăbind acum cu bătrâneţea, a voit ca, în viaţă fiind, să aşeze pe fiul său Grigorie ca episcop al Nazianzului; pentru care nu numai cu îndemnări şi cu rugăminte, ci şi cu jurăminte silea pe fiul său; iar el de grija pentru bisericeştile rânduieli nu se lepăda, supunându-se la porunca tatălui său, dar scaunul episcopiei nu voia nicidecum să-l primească, zicând: „Nu este cu putinţă mie, o, părinte, neplecat fiind tu din viaţa aceasta, ci fiind viu, ca să primesc scaunul tău". Iar tatăl nemaisupărându-l pentru luarea scaunului, ci numai grija pentru Biserică punând asupra lui, i-a zis: „Viu fiind eu, o, fiul meu, să fii toiag bătrâneţilor mele, iar după ducerea mea, vei face precum îţi va fi plăcerea!"

Nu mult după aceasta s-a sfârşit Grigorie, episcopul Nazianzului, tatăl Sfântului Grigorie, având pe scaunul episcopiei 45 de ani. Deci a vieţuit 100 de ani de la naşterea sa şi a fost îngropat cu cinste, venind şi Sfântul Vasile cel Mare la îngroparea lui. Şi a rămas între cei vii numai Nona, maica Sfântului Grigorie, prietenul lui Vasile; dar nu după multă vreme şi aceea s-a odihnit întru Domnul, asemenea fiind de o sută de ani.

Şi îngropând Sfântul Grigorie pe ai săi sfinţi părinţi, s-a uşurat de grija pentru dânşii; apoi, vrând să scape şi de tulburare, de vreme ce îl silea poporul ca, după tatăl său, el să primească scaunul episcopiei, s-a dus în taină în Seleucia şi petrecea lângă biserica Sfintei celei dintâi Mucenițe Tecla. De acolo, fiind chemat cu rugămintea prietenească a marelui Vasile, a primit grija pentru casele de străini şi de bolniţe; pentru că Sfântul Vasile zidind case spre odihna celor ce nu aveau unde să-şi plece capul şi adunând acolo săraci şi bolnavi, văduve, sărmani şi străini, şi de hrana cea rânduită

lor îngrijindu-se, a încredinţat iubitului său prieten grija pentru dânşii. Şi era Sfântul Grigorie hrănitorul săracilor, sprijinitorul bolnavilor şi odihnitorul străinilor.

Într-acea vreme fiind tulburată încă de mulţi ani Biserica lui Dumnezeu de eresul arienilor, acum se mai ivise şi eresul lui Macedonie, hulitorul împotriva Sfântului Duh, care, ca o hidră cu nouă capete, vătăma pe mulţi. Pentru că arienii mărturiseau pe Tatăl că este Dumnezeu necreat mai înainte de veci, iar pe Fiul creat, nu de fire, nici de o fiinţă cu Tatăl; iar macedonienii mărturiseau pe Fiul întocmai cu Tatăl şi huleau pe Sfântul Duh, unii dintr-înşii numindu-L a fi făptură, nu Dumnezeu, iar alţii nici făptură. Deci îi numea Sfântul Grigorie semiarieni, ca cei ce cinsteau pe Fiul, iar pe Sfântul Duh nu-L cinsteau. Şi se înmulţea acel eres mai mult în Constantinopol.

Apoi, cu sfatul de obşte al Sfântului marelui Vasile şi al altor mulţi credincioşi şi episcopi, Sfântul Grigorie, ca un bărbat înţelept şi puternic la cuvânt, a fost îndemnat să meargă la Bizanţ, pentru biruirea învăţăturii celei eretice şi pentru apărarea dogmelor celor drepte ale sfintei credinţe. Dar mai înainte de a merge la Bizanţ, Sfântul Vasile cel Mare îmbolnăvindu-se, s-a sfârşit; şi aşa s-a stins luminătorul a toată lumea. Pentru care Sfântul Grigorie, plângând mult şi cu cuvânt frumos cinstindu-l, a luat calea ce era înaintea lui şi ajungând la Bizanţ, cetatea cea împărătească, l-au primit drept-credincioşii cu bucurie. Acolo a aflat Biserica lui Hristos împuţinată şi numărul credincioşilor lesne de numărat; de vreme ce, cea mai mare parte a cetăţii se dusese pe urma eresului şi toate bisericile lui Dumnezeu cele mari şi frumoase le ţineau ereticii; numai una mică şi veche, a Sfintei Anastasia, nebăgată în seamă de dânşii, era lăsată dreptcredincioşilor.

Drept aceea, Sfântul Grigorie îndată înarmându-se împotriva ereticilor cu praştia cuvântului lui Dumnezeu – precum odinioară David împotriva Filistenilor –, biruia întrebările şi dogmele lor, pe care le rupea ca pe nişte pânze de păianjen. Şi în toate zilele întorcând pe mulţi de la credinţa cea rea către dreapta credinţă, cu cuvintele cele înţelepte şi insuflate de Dumnezeu, în puţină vreme a înmulţit atât de mult Biserica lui Hristos, încât nu era cu putinţă a se număra. Iar numărul ereticilor se împuţina din zi în zi şi se împlinea ceea ce se scrisese în Sfânta Scriptură despre casa lui David şi a lui Saul: casa lui David se înălţa şi se întărea, iar casa lui Saul slăbea.

Dar încă neîncetând răutatea arienilor şi a macedonenilor, s-a ridicat un eretic nou din Siria, cu numele Apolinarie, care înţelegea

rău întruparea Domnului, propovăduind-o a fi neadevărată, ca şi cum Hristos n-ar fi luat suflet, ci că în loc de suflet, avea dumnezeirea. Şi fiind bun vorbitor ereticul acela şi iscusit în înţelepciunea elinească, pe mulţi a înşelat cu eresul său; iar ucenicii lui străbăteau pământul, vânând pe cei neînvăţaţi şi atrăgându-i la pierzare, ca cu o undiţă. Iar bunul nevoitor, Sfântul Grigorie, avea iarăşi mare nevoinţă, luptându-se cu ereticii aceia şi cu cei căzuţi din dreapta credinţă, învăţându-i, rugându-i, şi pe unii păzindu-i în credinţă, iar pe alţii ridicându-i din cădere. Iar ucenicii lui Apolinarie, înconjurând poporul, cleveteau pe Sfântul Grigorie, ca şi cum pe Hristos L-ar fi despărţit în doi fii; şi totdeauna semănând o clevetire ca aceea, au pornit pe popor spre mânie şi răutate împotriva Sfântului Grigorie, pentru că şi picăturile de apă adeseori picând, găuresc piatra.

Deci, de cei ce nu puteau să priceapă meşteşugul cuvintelor eretice şi să înţeleagă adâncul tainei întrupării lui Hristos, lupii şi ereticii erau crezuţi şi cinstiţi, în locul păstorilor şi bunilor învăţători; iar păstorul cel ce învăţa adevărul, se socotea ca un lup şi eretic. Şi făcând gâlceavă, aruncau pietre asupra sfântului, ca şi altădată iudeii asupra Sfântului întâiului Mucenic Ştefan, însă nu l-au ucis pe el, căci Dumnezeu a acoperit pe plăcutul său. Iar neîndestulându-se cu răutatea lor, l-au prins ca fiarele şi l-au dus înaintea judecăţii eparhului cetăţii, ca pe un tulburător şi pricinuitor de gâlceavă şi de zavistie.

Dar sfântul, nefiind vinovat de nici o răutate, ci fiind blând şi smerit cu inima, într-atâta primejdie şi năvălire de popor, zicea către Dumnezeu: În numele Tău, Hristoase, *de voi merge chiar prin mijlocul umbrei morţii, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti.* Iar eparhul ştiindu-i nevinovăţia şi văzând răutatea omenească cea nedreaptă, l-a lăsat liber; şi a ieşit mucenic fără răni şi fără bătaie, ca un purtător de cunună, fără lovituri, dar având voinţă să pătimească pentru Hristos.

Cu nişte nevoinţe ca acestea şi cu lupta cea mare cu ereticii, strălucind Sfântul Grigorie, s-a făcut cunoscut tuturor şi înţelepciunea lui era slăvită pretutindeni, şi a fost chemat de toată Sfânta Biserică cu un nume nou „Teologul", adică „Cuvântătorul de Dumnezeu", asemenea celui mai vechi cuvântător, adică Sfântului şi iubitului Ioan, ucenicul lui Hristos. Această numire de „Cuvântător de Dumnezeu", măcar că este de obşte tuturor celor mai mari învăţători şi arhierei, pentru că toţi au teologhisit cu dreaptă credinţă Sfânta Treime; însă Sfântului Grigorie i s-a dat într-un chip mai ales, adică să se

numească „Cuvântător de Dumnezeu", spre semn de veselie şi biruinţă asupra acelor atât de mari şi de mulţi eretici; şi de atunci au început toţi a-l chema „Cuvântător de Dumnezeu".

Deci, era foarte iubit de cei dreptcredincioşi şi toată mulţimea voia să-l aibă patriarh. Chiar şi Petru, patriarhul Alexandriei, care a luat scaunul după marele Atanasie, a scris acestui mare Sfânt Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, încredinţându-i scaunul cetăţii lui Constantin (379–381) ca unui păstor vrednic şi ca celui ce multe osteneli a suferit pentru Biserica lui Hristos. Dar îndată i s-a făcut aceluia împiedicare de oamenii cei răi într-acest chip:

Era în Constantinopol unul din filosofii elini, anume Maxim, de neam egiptean, meşter în răutate, viclean şi înşelător. Acela venind la fericitul păstor Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, a lepădat nedumnezeirea elinească şi fiind botezat, s-a unit cu Sfânta Biserică şi vieţuia cu vicleşug, acoperindu-se făţărniceşte cu cucernicia, ca şi cu o haină de oaie, iar înăuntru era lup; care lucru a fost descoperit mai pe urmă. Iar arhiereul lui Dumnezeu Grigorie, neştiindu-i vicleşugul lui şi întoarcerea de la păgânătate spre creştinătate socotind-o dreaptă, l-a făcut locuitor sub un acoperământ cu el şi la masă prieten şi părtaş al Bisericii. El însă, urmând lui Iuda, a gândit să se depărteze de părintele şi învăţătorul său şi să ridice război asupra lui şi luând ajutător al scornirii sale pe un prezbiter oarecare, netemător de Dumnezeu şi iscusit a ţese vicleşuguri, cu acela a început cu vicleşug a se îngriji în taină cum ar putea să răpească scaunul patriarhiei Constantinopolului. Dar de vreme ce la un lucru ca acesta era trebuinţă nu de puţin aur, adică cu plată şi cu daruri să înduplece pe mulţi la împlinirea gândului său, de aceea pentru aur se îngrijea mai întâi, şi cu sporirea satanei şi-a câştigat dorinţa în acest chip:

A venit în Bizanţ un prezbiter din insula Tasos, aducând aur mult, vrând să cumpere pentru o zidire oarecare lespezi de marmură, care se aduceau de la Procones; pe acela înşelându-l cu mari făgăduinţe, au luat aur destul, ca să le ajungă pentru săvârşirea vicleşugului scornit, şi au trimis în taină la Alexandria multe şi mari daruri lui Petru patriarhul, episcopilor şi clericilor de lângă dânsul, rugându-l foarte mult să-i trimită la Bizanţ pe episcopii săi şi prin ei să ridice pe Maxim la scaunul patriarhiei. Deci Petru amăgindu-se cu darurile, ca şi cum ar fi uitat de scrisoarea sa mai înainte către Sfântul Grigorie, s-a învoit îndată la rugămintea lor şi nezăbovind episcopii cei trimişi de dânsul, au venit din Egipt în Constantinopol, şi nespunând nimănui scopul lor, nici păstorului, nici clerului, nici la

vreunul din boieri; în vremea cântării Utreniei au intrat în biserică cu Maxim (Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu fiind cuprins de boală trupească în acea vreme) şi s-au apucat de hirotonisire, vrând să-l sfinţească pe Maxim ca arhiepiscop.

De aceasta îndată înştiinţându-se toţi, degrabă s-au adunat prezbiterii şi clericii şi popor mult, nu numai credincioşi, ci şi eretici, pentru că toţi, mirându-se de acea răutate tăinuită şi de hirotonia cea fără de rânduială, s-au aprins de mânie, şi strigau contra episcopilor ce veniseră, oprindu-i cu totul de la acel lucru nedrept cu adevărat. Iar ei cu ruşine ieşind din biserică, au intrat în casa unui om, şi acolo făcând sfinţirea cea fără de lege, au propovăduit pe Maxim ca patriarh al Constantinopolului, având ajutor pe unii din clerici şi mireni, din care unii pentru greşeli erau despărţiţi de Biserică, alţii cu plată erau năimiţi, iar alţii prin făgăduinţă de daruri şi de cinstire erau înşelaţi şi se ţineau lângă Maxim, întărindu-l în ascuns. Iar cei mai mulţi şi mai cinstiţi cetăţeni aprinzându-se, defăimau cu negrăite ocări şi dosădiri pe Maxim; încă şi pe Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu îl prihăneau că a primit pe un om ca acela să vieţuiască în casă cu dânsul şi că de prieteşugul său l-a învrednicit.

Iar sfântul răspundea către dânşii, zicând: „Nu vă mâniaţi asupra mea, o, bărbaţilor, că bine i-am făcut aceluia, nevăzându-i mai înainte răutatea lui; pentru că nu suntem vinovaţi de aceasta, când nu cunoaştem mai înainte răutatea cuiva. Pentru că lucrul lui Dumnezeu este ca să ştie tainele omeneşti cele dinăuntru. Iar pe lângă aceasta, au nu prin lege ni se porunceşte ca să deschidem părinteşte şi cu dragoste milă noastră, la cel ce vine? Căci zice Domnul: *Pe cel ce vine la Mine, nu-l voi scoate afară*. Mare lucru a fost pentru mine, că de la elineasca închinare de idoli, Maxim a fost adus la Botez şi în loc de slujitor al lui Heracles, s-a făcut slujitor al Sfintei Treimi, şi se arăta îmbunătăţit, deşi cu făţărnicie, precum acum s-a văzut făţărnicia şi răutatea lui. Şi nu este al nostru lucru ca să cercetăm unele ca acestea; pentru că nu intrăm în omeneştile gânduri, nici ştim ce va să fie, fără numai când Dumnezeu ni le va descoperi, pentru că noi numai la faţă căutăm, iar Dumnezeu în inimă".

Cu nişte cuvinte ca acestea potolindu-se poporul, cu mai multă dragoste s-a lipit de Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu. Iar Maxim luându-şi soborul episcopilor celor din Egipt, care-l puseseră arhiereu, s-a dus la dreptcredinciosul împărat Teodosie cel Mare (379–395), fiind el atunci cu oastea în Tesalonic, de care apropiindu-se, cerea scaunul Constantinopolului, căci de vreme ce ticălosul

nu avea putere de la bisericeştile rânduieli, s-a gândit să aibă prin poruncă împărătească stăpânirea ocârmuirii bisericeşti, vrând mai ales să domnească decât să păstorească.

De aceea, dreptcredinciosul împărat, cu mare mânie şi îngrozire a izgonit de la dânsul pe Maxim şi pe episcopii care veniseră cu dânsul. Şi au plecat toţi în Alexandria, unde Maxim a început a face răutate; căci cu mult aur umplând mâinile clericilor Bisericii din Alexandria, cu îndrăzneală şi fără ruşine zicea către patriarhul Petru: „Sau să-mi mijloceşti mie scaunul Constantinopolului sau, de nu, de la al tău nu mă voi depărta". Şi săpa groapa patriarhului prin viclene meşteşugiri şi ar fi săvârşit răutatea sa, de nu s-ar fi înştiinţat despre aceea eparhul Alexandriei. Acela temându-se ca să nu se ridice vreo tulburare în popor, a izgonit cu necinste pe Maxim din cetatea Alexandria.

Iar Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, fiind cuprins în Bizanţ de o boală trupească, s-a lepădat de grija pentru ocârmuirea Bisericii Bizanţului, voind să se ducă la casa sa părintească din Nazianz. Şi a făcut către popor cuvântul cel de pe urmă, învăţându-i pe ei să păzească credinţa fără de prihănire şi să facă lucruri bune. Iar poporul înţelegând că vrea să se ducă, şi-a ridicat glasul şi toţi plângeau, zicând cu o gură: „O, părinte, plecând de la noi, duci cu tine şi pe Sfânta Treime; căci, fără de tine nu va fi întru această cetate mărturisirea cea dreaptă a Sfintei Treimi".

Un glas ca acesta şi plângerea poporului auzind Sfântul Grigorie, a părăsit scopul său şi a făgăduit să petreacă cu ei până ce va fi venirea episcopilor. Pentru că era aşteptare ca, adunându-se episcopii, să aleagă la patriarhie un bărbat vrednic. Deci pe acela îl aştepta sfântul, ca dacă ar fi văzut pe scaun un păstor dreptcredincios, să se ducă întru ale sale.

În vremea aceea, dreptcredinciosul împărat Teodosie avea război cu barbarii, pe care biruindu-i, a venit în Constantinopol cu bucurie. Atunci ţineau Biserica Patriarhiei cea sobornicească arienii, având patriarh al lor pe Demofil (370–379), iar dreptcredincioşii, precum mai înainte s-a zis, aveau o biserică mică şi veche, a Sfintei Anastasia. Deci, chemând împăratul pe Demofil, îl îndemna, ca să primească mărturisirea cea dreaptă, iar de nu, apoi să se depărteze de la locul său. Iar Demofil împietrit fiind cu inima, a preferat să se lipsească de scaun, decât să se depărteze de la credinţa lui cea rea.

Atunci împăratul a dat Sfântului Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu şi adunării celei dreptcredincioase sobornicească biserică,

pe care arienii de patruzeci de ani o ţineau, precum şi celelalte biserici. Şi când arhiereul lui Dumnezeu a vrut să intre în biserică cu clerul şi poporul, mulţimea arienilor înarmându-se ca la război, stăteau lângă biserică, oprind intrarea credincioşilor; iar pe sfânt îl îngrozeau cu moartea, şi au năimit un tânăr îndrăzneţ şi voinic, ca, apropiindu-se în taină de Grigorie, să-i înfigă sabia în pântece.

Atunci s-a făcut tulburare şi gâlceavă de arieni; şi cu adevărat ar fi făcut acela vreun rău, dacă n-ar fi venit împăratul şi n-ar fi dus singur în biserică pe sfântul arhiereu. Deci, poporul celor dreptcredincioşi, cu mare bucurie şi veselie, a înălţat glasuri de laudă lui Dumnezeu, vărsând lacrimi de bucurie, ridicând şi mâinile în sus, căci după atâţia ani, iarăşi şi-au dobândit a lor sfinţenie. Iar către împărat strigau cu o gură, cerând ca să pună pe scaunul patriarhiei pe Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu. Iar sfântul neputând singur să strige cu mare glas împotriva strigării poporului, căci nu avea tărie trupească din pricina bolilor celor de-a pururea, a strigat printr-un oarecare cleric: „O, fiilor, acum este vremea de mulţumire şi de laudă lui Dumnezeu, Unul în Treime, pentru că ne-a ajutat, ca iarăşi să primim a noastră biserică; pentru aceasta acum să preamărim bunătatea Lui cea multă; iar pentru scaunul patriarhiei, vom rândui mai pe urmă în altă vreme". Un răspuns ca acesta al arhiereului auzindu-l poporul, a încetat de a mai striga; şi după săvârşirea Sfintei Liturghii, s-au dus lăudându-L pe Dumnezeu, iar arienii au tăcut ruşinaţi.

Binecredinciosul împărat Teodosie foarte mult cinstea pe Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, ca pe un tată al său; dar el se ducea nu adeseori la împăratul, aducându-şi aminte de cuvintele lui Solomon, care zic: *Rar adu-ţi piciorul înăuntru la prietenul tău, ca nu cumva săturându-se de tine, să te urască.* Iar sârguinţa sfântului era ca de-a pururea să înveţe pe popor, să cerceteze pe cei bolnavi şi să-i tămăduiască, să ajute năpăstuiţilor, să sprijinească pe cei neputincioşi şi să-şi cureţe turma sa de vătămările eretice. Ieşea uneori la sat, iubind liniştea şi tămăduind puţin prin odihnă bolile sale cele dese, ca trupul lui să nu slăbească de celelalte osteneli. Apoi, stăpânind mari averi bisericeşti, nici un ban nu şi-a oprit sieşi şi nici nu cerceta pe iconomii bisericeşti, cât au adunat şi cât au cheltuit; pentru că lucrul acela nu-l socotea că este al episcopului, ci al boierilor. Pe toţi îi îndemna să-şi păzească conştiinţa curată pentru Dumnezeu.

Apoi, slăbind de ostenelile cele de-a pururea şi de bătrâneţe, s-a îmbolnăvit odată şi zăcea la pat; de care lucru înştiinţându-se poporul, au venit să-l cerceteze, iar el şezând în pat, întreba: „Ce voiţi, fiilor? Care este pricina venirii voastre la mine?" Iar aceia, închinându-se, îi aduceau mulţumire pentru ostenelile lui cele multe; căci a curăţat cetatea de eresuri şi a întors iarăşi la dreapta credinţă sfintele biserici, pe care de mulţi ani le ţineau arienii; că atât de mult bine a făcut tuturor, prin învăţătură şi prin păstorească grijă cea pentru toţi; iar după aceea îi ziceau: „Acum, o, părinte, de te vei duce la Dumnezeu, să te rogi pentru turma ta, pentru binecredinciosul împărat şi pentru toată Biserica". Dar sfântul spunându-le că boala sa nu este spre moarte şi învăţându-i după obicei, i-a slobozit.

Şi ieşind aceia, a rămas un tânăr, care stând la picioarele sfântului, cu lacrimi şi cu tânguire îl ruga, să-i ierte greşeala. Iar sfântul întrebându-l care este greşeala lui, tânărul nu răspundea nimic, ci numai se tânguia şi cerea iertăciune. Iar unul din cei ce sta înaintea lui a zis: „Acesta este ucigaşul tău, o, părinte, care prin îndemnarea ereticească a vrut să înfigă sabia în pântecele tău, dar Hristos te-a apărat; deci, acum iată se căieşte şi cere iertăciune".

Sfântul a zis tânărului: „Domnul nostru Iisus Hristos să-ţi fie milostiv, o, iubite, şi să-ţi ierte greşeala, dar de acum să fii al nostru. Lasă-ţi eresul şi apropie-te de Hristos Dumnezeu şi slujeşte Aceluia cu credinţă". Şi astfel a liberat cu iertăciune pe tânărul acela; de care lucru înştiinţându-se toată cetatea şi minunându-se de bunătatea lui, cu mai multă dragoste s-au aprins către dânsul.

După aceasta, au început a se aduna episcopii în Bizanţ, pe de o parte pentru alegerea patriarhului cetăţii împărăteşti, iar pe de alta ca eresurile, prin al doilea sinod din toată lumea, să le dea anatemei. Şi adunându-se episcopi credincioşi 150, între care era începător Sfântul Meletie antiohianul; atunci, Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, chiar şi nevrând, fiind bolnav şi plângând, a fost pus pe scaunul patriarhiei, rugându-l împăratul şi tot poporul. Apoi nu multe zile trecând, preasfinţitul Meletie, patriarhul Antiohiei (360–381) îmbolnăvindu-se, s-a dus către Domnul.

Atunci au venit îndată episcopii din Egipt şi din Macedonia şi nu îngăduiau aşezarea lui Grigorie, de vreme ce fără de dânşii este ales, şi ziceau că nu după lege este punerea lui, că nu de patriarhul Alexandriei, ci de al Antiohiei este pus; pentru că scaunul Alexandriei, după al Romei era întâi, şi de acela trebuia să se aşeze patriarhul Constantinopolului. Deci se făcuse multă neînţelegere şi gâlceavă

între episcopi, unii zicând că după dreptate este punerea lui Grigorie, iar alţii împotrivindu-se; şi aşa episcopii se gâlceveau unul cu altul.

Iar Sfântul Grigorie, văzând cearta care era între episcopi pentru el, le-a ţinut în sobor o cuvântare, zicând: „Eu, păstori sfinţiţi şi cinstiţi, n-am poftit să am începătoria acestei Biserici a Constantinopolului; cu toate că această Biserică a crescut şi s-a întărit cu ale mele sudori şi osteneli, era destul să dăruiesc acelea lui Dumnezeu, şi de la El să aştept răsplată; totuşi dragostea turmei celei cuvântătoare şi judecata arhiereilor cea de obşte m-au silit să primesc scaunul; acum însă aud pe mulţi că nu mă voiesc pe mine. Deci să ştiţi că nu caut nici bogăţii, nici scaun înalt şi cinste, şi nici nu doresc a mă numi patriarh al Constantinopolului; şi fără de mâhnire voi ieşi din episcopie; iar voi sfătuiţi-vă şi faceţi cele plăcute vouă. Mie de mult îmi este plăcută pustia, pentru că nu ne lipsesc de Dumnezeu cei ce ne lipsesc de scaun".

Zicând acestea, a ieşit, şi lăsând casa patriarhală, s-a sălăşluit într-una mică, care era departe de biserică, fugind de gâlceavă şi de întrebările celor ce veneau la dânsul. Şi mulţi din popor alergând la dânsul, îl rugau să se milostivească spre turma sa, să n-o lase, căci a crescut-o şi a înmulţit-o cu atâtea osteneli şi sudori; şi-i ziceau: „Dă, o, părinte, darul tău iubiţilor tăi fii, pentru care multă vreme te-ai ostenit, dăruieşte nouă şi rămăşiţa zilelor tale, ca după moartea ta, să avem trupul tău, noi, cei ce suntem luminaţi prin învăţăturile tale". Iar sfântul, ca un părinte iubitor de fii, se înduioşa cu inima şi nu ştia ce să facă; numai se ruga lui Dumnezeu, ca să rânduiască cum e mai bine pentru dânsul.

Şi adunându-se mai mulţi episcopi, şi mai mare neunire şi gâlceavă făcând, fericitul Grigorie, stând în mijlocul soborului, a zis: „Bărbaţi şi împreună păstori ai sfintei turme a lui Hristos! Urât şi cu totul trist ar fi dacă învăţând pe alţii pace, înşivă să ridicaţi război unii către alţii; căci pe alţii învăţaţi a se uni într-un cuget, iar voi înşivă sunteţi neuniţi; deci, vă rog pentru însăşi Preasfânta şi cea deofiinţă Treime, să vă uniţi unii cu alţii în bine şi cu pace! Iar de sunt eu pricinuitor de dezbinare, nu sunt mai cinstit decât proorocul Iona, deci, aruncaţi-mă în mare şi va înceta dintre voi furtuna tulburărilor; căci voiesc a pătimi orice aţi voi, deşi sunt nevinovat, pentru unirea voastră într-un cuget. Din scaun scoateţi-mă, din cetate goniţi-mă, numai adevărul şi pacea, precum zice Zaharia, iubiţi-le. Fiţi sănătoşi, sfinţi păstori, şi a pomeni ostenelile mele să nu încetaţi".

Acestea zicându-le, ei s-au ruşinat, umilindu-se de cele zise. Iar sfântul, ieşind din sinod şi gândind să se întoarcă în patria sa, s-a dus la împăratul, să ceară voie a se duce întru ale sale, apoi i-a zis: „Pentru ale tale faceri de bine, pe care le-ai făcut Bisericii, o, împărate, să-ţi răsplătească Hristos, în ziua răsplătirii; iar darul pe care acum îl poftesc de la tine, preaputernicule stăpâne, să nu te lepezi a mi-l dărui. Nu poftesc averi, nici mă rog pentru rudeniile mele, nici voiesc acoperământuri de mult preţ; ci doresc încetarea ostenelilor mele, ca să înceteze şi zavistia multora şi să aibă pace episcopii, prin sârguinţa ta. Alinează războiul arhiereilor, cel ce ai potolit îndrăznirea barbarilor. Pe stăpânirea ta cea purtătoare de biruinţă s-o împodobeşti prin aceasta, ca adică episcopii să aibă pace şi unire între ei; şi o vor avea aceasta, de voi fi eu liberat la patria mea. Această dăruire o poftesc; acest dar desăvârşit să-l arăţi mie".

Deci, s-a minunat împăratul de cele grăite de sfântul şi a lăcrimat; la fel şi boierii cei ce erau cu împăratul, pentru că toţi erau cuprinşi de mare dragoste către dânsul şi nu voiau să-l libereze. Iar el pe de o parte punând înainte bătrâneţile şi bolile cele de-a pururi, iar pe de alta dezbinările cele ce se făceau pentru dânsul între episcopi, şi mult rugând pe împărat, l-a înduplecat ca să nu-l oprească, ci să-l libereze unde voieşte, ca celelalte zile ale vieţii sale să le săvârşească în pace, odihnindu-se puţin de ostenelile cele multe. Deci, fiind eliberat, i-a sărutat pe toţi şi, pace dând oilor sale, ieşea din cetate, tot poporul petrecându-l şi cu mare tânguire plângând. Apoi, episcopii care iubeau pe Sfântul Grigorie şi plângeau după dânsul au ieşit din cetate, lăsând soborul, şi s-au întors fiecare la locul său, între care era Grigorie de Nyssa, fratele marelui Vasile, Amfilohie al Iconiului, Evloghie al Edesei, Eladie al Cezareei, Otreie al Melitinei şi mulţi alţii. Iar soborul cel ce a rămas în Constantinopol a pus pe scaunul acela pe Nectarie.

Iar Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, mergând în ţara Capadociei, s-a sălăşluit în satul părintesc, care se numea Arianz, şi se odihnea acolo, fiind foarte slab. Însă nu înceta ostenelile cele pentru Dumnezeu, pentru că aflându-şi patria sa, Nazianzul, vătămată de eresul lui Apolinarie, a curăţit-o prin multe sfătuiri şi scrisori. Şi fiind rugat de cetăţeni ca să primească scaunul cel părintesc, n-a voit, ci pe un preot oarecare, anume Eulalie, bărbat dreptcredincios şi îmbunătăţit, l-a pus episcop. Iar el se liniştea în satul Arianz, unde vieţuind câtăva vreme, şi multe scrieri folositoare lăsând întru adânci bătrâneţi, a trecut la viaţa cea neîmbătrânită, în 25

de zile ale lunii ianuarie, şi a fost îngropat cu cinste în cetatea Nazianz.

Iar după mulţi ani, cinstitele lui moaşte le-a mutat dreptcredinciosul împărat Constantin VII Porfirogenetul (913–959) din Nazianz în Constantinopol şi le-a pus în biserica Sfinţilor Apostoli, spre ajutorul şi apărarea cetăţii şi spre mărirea lui Hristos Dumnezeu, Celui împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh slăvit, în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL IERARH BETRANION, EPISCOP AL TOMISULUI - DOBROGEA

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadocian. El a ocupat scaunul Episcopiei Tomisului, Constanţa de azi, prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos şi aprig apărător al credinţei ortodoxe niceene. Ducea o viaţă ascetică de sfinţenie şi se împotrivea cu dârzenie să nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între Dunăre şi Marea Neagră.

Despre acest episcop sfânt au scris doi vestiţi scriitori bisericeşti – Sozomen şi Teodorit al Cirului. Astfel Sozomen vorbeşte de vizita împăratului arian Valens (364–378) la Tomis, în anul 369, pe când se întorcea dintr-o expediţie împotriva goţilor. Autorul spune în a sa „Istorie bisericească" că împăratul a intrat în biserica episcopală şi a cerut episcopului Betranion să intre în comuniune cu arienii pe care îi apăra şi să slujească împreună cu ei. Însă marele episcop a apărat dreapta credinţă şi „a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărârile celor 318 Sfinţi Părinţi de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca".

Apoi, bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioşii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsând pe împărat singur. Iar împăratul mâniindu-se, a încercat să-l surghiunească, dar îndată s-a răzgândit de teamă să nu se răscoale „sciţii" din Dacia Pontică. Aceiaşi înfruntare avea s-o pătimească Valens după câţiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfântului Vasile cel Mare († 379), care era bun prieten şi probabil părinte duhovnicesc al Sfântului Betranion.

Sozomen îşi încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: „Iată în ce chip a înfruntat Betranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic şi renumit prin viaţa sa virtuoasă, precum şi însuşi

sciţii mărturisesc". Teodorit, episcopul Cirului, spune şi el: „Iar Betranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuţi şi încredinţându-i-se sarcina de arhiereu peste cetăţile din Sciţia (Dacia Pontică), şi-a înflăcărat cugetarea cu râvnă şi a înfruntat stricarea învăţăturilor dreptei credinţe şi fărădelegile comise de Valens împotriva dreptcredincioşilor...".

Fericitul episcop Betranion a încurajat mult viaţa ascetică şi nevoinţa sihaştrilor de prin peşteri mici şi bisericuţe rupestre, după obiceiul sihaştrilor din Capadocia. El va fi călăuzit în copilărie, spre nevoinţa monahală, pe tânărul Ioan Casian şi pe prietenul său Gherman şi tot el, probabil, a înălţat o bazilică pe cripta cu moaştele celor patru martiri de la Niculiţel, ale cărei ruine împreună cu „martirionul" au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului câteva aşezări monahale renumite, cu călugări cărturari şi teologi.

Sfântul Betranion este considerat de unii teologi autorul „Scrisorii Bisericii Goţiei (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia...", care a însoţit moaştele Sfântului Sava Gotul, martirizat de goţi la 12 aprilie 372, cerute de Sfântul Vasile cel Mare în patria de origine. El a contribuit împreună cu guvernatorul Daciei Pontice, Iunius Soranus, la transportarea moaştelor Sfântului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei.

Cu puţin înainte de anul 381, Sfântul Episcop Betranion şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu şi este cinstit de Biserica Ortodoxă ca sfânt, la 25 ianuarie.

LUNA IANUARIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI ŞASEA

SFINŢII XENOFONT, MARIA, SOŢIA SA, IOAN ŞI ARCADIE, FIII LOR[1]

Sfântul Xenofont era unul din cei mai de frunte boieri ai Constantinopolului, bogat cu averile cele din afară, dar mai bogat cu cele dinăuntru, adică cu credinţa, binecuvântarea şi cu paza cea osârdnică a tuturor poruncilor lui Dumnezeu, slăvit pentru dregătoria şi neamul său bun, dar mai slăvit pentru obiceiurile şi pentru lucrurile cele bune; pentru că, pe cât era de înalt cu slava, pe atât era de smerit cu mintea, neînălţându-se cu inima, nemândrindu-se pentru vremelnica slavă a lumii acesteia, ci îşi ascundea lui comoară în cer, trimiţând acolo înainte bogăţiile sale, prin mâinile săracilor.

Şi avea el ca soţie pe Maria, următoare a tuturor faptelor lui celor bune, şi în toate de un obicei cu dânsul, cu care vieţuind Xenofont cu cinste, plăcea lui Dumnezeu, umblând în toate poruncile şi îndreptările Domnului, fără de prihană. Cu ea a născut doi fii, pe Ioan şi pe Arcadie. Şi i-au crescut în învăţături bune, nu numai în înţelegerea cărţii, ci şi în frica lui Dumnezeu, care este începutul înţelepciunii, învăţându-i la toată fapta bună; pentru că doreau, ca nu numai averilor lor să-i aibă moştenitori, ci mai ales să fie următori vieţii lor celei plăcute lui Dumnezeu. Apoi, i-au trimis în Berit (Beirut), cetatea Feniciei, ca să înveţe elinească înţelepciune, căci în aceea vreme era acolo o vestită învăţătură.

Deci acolo petrecând la învăţătură câtăva vreme, s-a întâmplat că s-a îmbolnăvit Xenofont foarte rău, şi aştepta să moară. Iar Maria nenădăjduind ca el să fie mai mult între cei vii, a trimis în Berit la fiii săi, scriindu-le despre boala cea grea a tatălui lor şi poruncindu-le ca

[1] După Metafrast

degrabă să vină acasă până ce tatăl lor nu se duce din cele de aici, şi astfel să se învrednicească de părinteasca binecuvântare cea de pe urmă şi să fie şi ei la îngropare. Iar ei, silindu-se, au venit degrabă, şi văzându-i tatăl lor, s-a veselit şi i s-a uşurat boala de bucurie. Apoi, poruncindu-le ca să şadă lângă patul său, a început a-i învăţa, zicându-le:

„Eu, fiii mei, precum mi se pare, mă apropii de sfârşitul vieţii mele, iar voi, dacă mă iubiţi pe mine, tatăl vostru, să faceţi cele ce vă învăţ: întâi să vă temeţi de Dumnezeu şi viaţa voastră s-o îndreptaţi după ale Sale sfinte porunci. Căci cele ce vă grăiesc vouă acum, nu din deşartă slavă vă grăiesc, ci ca să vă îndemn la fapta bună; pentru că de veţi avea viaţa mea ca pildă, socotesc că nu vă va fi de trebuinţă alt învăţător; căci învăţătura cea din casă prin cuvinte şi prin fapte închipuită, mai folositoare este decât învăţătura cea din afară.

Deci, ştiţi cum am vieţuit până acum, în toată cucernicia şi dreptatea inimii mele, cum de toţi am fost cinstit şi iubit, nu pentru dregătoria cea mare, ci pentru blândeţile şi bunele obiceiuri; pentru că pe nimeni n-am năpăstuit cu ceva, nici am ocărât pe cineva, nici am clevetit, nici am urât, nici m-am mâniat în zadar, nici am vrăjmăşit pe cineva, ci pe toţi i-am iubit, cu toţi am vieţuit în pace. Nu am părăsit bisericile lui Dumnezeu seara şi dimineaţa, n-am defăimat pe sărac, nici pe străin, nici pe mâhnit, ci pe fiecare cu cuvântul şi cu lucrul l-am mângâiat, pe cei ce sunt în temniţă i-am cercetat totdeauna; şi pe mulţi robiţi am răscumpărat şi liberi i-am lăsat, şi precum am pus pază gurii mele ca să nu grăiesc ceva rău şi viclean, aşa şi ochilor mei le-am pus aşezământ ca să nu caute la frumuseţe străină, nici să o poftească pe dânsa.

Şi păzindu-mă pe mine Dumnezeu, n-am cunoscut altă femeie, afară de maica voastră; dar şi cu dânsa numai atâta am fost împreună până ce v-am născut pe voi, iar după naştere, ne-am sfătuit neamestecaţi să petrecem şi ne-am păzit până acum în curăţia trupească pentru Domnul.

Deci, urmaţi, o, fiilor, vieţii părinţilor, urmaţi credinţei, răbdării şi blândeţilor noastre şi aşa vieţuiţi, ca să plăceţi lui Dumnezeu, căci vă va învrednici pe voi Dumnezeu să trăiţi mulţi ani. La săraci să dăruiţi milostenie, pe văduve şi pe sărmani să-i ajutaţi, pe bolnavi şi pe cei din temniţă să-i cercetaţi şi pe cei năpăstuiţi şi cu nedreptate osândiţi să-i izbăviţi; şi să aveţi pace cu toţi. Prietenilor voştri să fiţi credincioşi, iar vrăjmaşilor bine să le faceţi, nerăsplătindu-le rău pentru rău.

Către toţi să fiţi buni, blânzi, iubitori şi smeriţi; curăţia voastră cea sufletească şi trupească s-o feriţi neprihănită. Bisericilor lui Dumnezeu şi mănăstirilor bine să le faceţi, pe preoţi şi pe monahi să-i cinstiţi, că pentru aceia Dumnezeu arată milostivire la toată lumea. Iar mai ales să nu uitaţi pe cei ce rătăcesc pentru Dumnezeu în pustietăţi, prin munţi, în peşteri şi în prăpăstiile pământului, ci să le daţi cele de trebuinţă. Pe cei săraci să-i hrăniţi din destul, că nu vă veţi lipsi. Căci ştiţi aceasta: casa mea niciodată nu s-a lipsit de cele trebuincioase, deşi multe se puneau înaintea săracilor.

Rugaţi-vă adeseori şi la învăţăturile sfinţilor luaţi aminte. Maicii voastre să-i daţi cuvenita cinste, şi s-o ascultaţi, totdeauna voia făcându-i, şi niciodată porunca Domnului să n-o lepădaţi. Cu slugile să fiţi milostivi, iubindu-i ca pe fii. Pe cei bătrâni în libertate să-i lăsaţi, dându-le hrană şi cele trebuincioase lor până la sfârşit. Precum m-aţi văzut pe mine făcând, aşa şi voi să faceţi, căci vă veţi învrednici cinstei şi slavei sfinţilor. Şi să vă aduceţi aminte şi de acestea totdeauna, că degrab va trece lumea aceasta şi slava ei întru nimic va fi. Fiilor, poruncile Domnului şi ale mele să le păziţi, iar Dumnezeul păcii să fie cu voi".

Acestea auzindu-le Ioan şi Arcadie, au plâns şi ziceau: „Să nu ne laşi pe noi, tată, ci te roagă lui Dumnezeu ca să-ţi facă parte să mai petreci puţin cu noi; căci ştim că de-L vei ruga, ca un milostiv te ascultă Dumnezeu. Şi de foarte multă trebuinţă este nouă celor tineri a ta viaţă aici, ca desăvârşit să ne povăţuieşti pe noi la lucruri bune şi singur să rânduieşti pentru viaţa noastră, precum se cade". Iar tatăl suspinând şi lăcrimând, a zis: „De când m-a cercetat Dumnezeu cu această boală şi m-am culcat pe pat, mult m-am rugat de aceasta şi mă rog lui Dumnezeu, ca pentru tinereţile voastre să-mi dea mie ca puţin să mai petrec aici, până ce vă voi vedea în toate desăvârşiţi".

În noaptea următoare i s-a făcut lui Xenofont încredinţare, prin vis, cum că Dumnezeu îi porunceşte ca încă să mai fie în viaţa aceasta. Şi a spus despre aceasta soţiei sale şi fiilor, şi toţi s-au bucurat, slăvind pe Dumnezeu. Apoi, a început bolnavul cu încetul a veni la sănătate, şi a zis fiilor săi: „Fiilor, mergeţi ca să vă sfârşiţi învăţătura voastră, şi sfârşind-o, degrabă să vă întoarceţi ca să vă însoţesc pe voi cu nunta cea legiuită". Şi punându-i pe ei în corabie, cu toate cele de trebuinţă, i-au pornit iarăşi la Berit.

Şi plecând ei, la început calea era bună, vântul suflând uşor, apoi deodată s-a ridicat un vânt puternic, şi s-a făcut o furtună fără de veste, iar corăbierii dând drumul la pânze, se purta corabia de furtună

şi se afunda cu valurile, încât toţi cei din corabie se deznădăjduiau de viaţă şi în primejdie şi în frica morţii plângeau tânguindu-se. Şi plângeau şi amândoi fraţii, Ioan şi Arcadie, rugându-se lui Dumnezeu şi zicând: „Stăpâne, Preabunule, a toată făptura Ziditorule, să nu treci cu vederea făptura Ta! Adu-ţi aminte de lucrurile bune ale părinţilor noştri şi pentru aceea nu ne lăsa şi nu face ca mai înainte de vreme să murim în anii cei tineri ai înfloritelor noastre tinereţi! Să nu ne înece pe noi viforul apelor, nici să ne înghită adâncul mării! Adu-ţi aminte de mila Ta şi de îndurările Tale, caută din înălţimea slavei Tale sfinte şi vezi primejdia noastră, ascultă suspinul şi strigarea noastră! Cu inimă înfrântă şi cu duh smerit ne rugăm, întinde nouă dreapta Ta cea atotputernică şi ne răpeşte pe noi din porţile morţii! Nu ne da la moarte pentru numele Tău, ci fă cu noi după mila Ta şi după mulţimea milostivirii Tale! Izbăveşte-ne de înecare, spre slava Ta, *pentru că nu morţii te vor lăuda, nici toţi cei ce se pogoară în iad,* ci noi cei vii preamărim numele Tău cel înfricoşat!"

Deci, văzând corăbierii că nu încetează învăluirea cea mare, ci mai mult se ridică şi nu puteau să se izbăvească de înecare, ca şi cum ar fi vrut să ajute cu ceva corabiei ce se primejduia, au intrat într-o corăbioară mică, care era pregătită şi deasupra acoperită; şi de afundare netemându-se, au plutit încotro îi purtau valurile, aşteptând ca undeva la mal să fie duşi. Iar tinerii cei ce rămăseseră în corabie, Ioan şi Arcadie cu slugile lor, văzând fuga corăbierilor şi pierderea corabiei, pentru că acum se spărgea şi se umplea de apă, se deznădăjduiau cu totul de viaţă; deci, s-au dezbrăcat de hainele de pe ei, pentru a înota mai cu înlesnire, ca nu cumva afundându-se, în noian să piară. Şi aşteptând desăvârşită despărţire şi moarte, cu umilite glasuri strigau cu tânguire către părinţii lor cei ce erau departe, acasă, ca şi cum ar fi fost acolo, zicând: „Fii sănătos preaiubite tată, fii şi tu preaiubită maică; nu ne veţi mai vedea pe noi, nici noi pe voi, nu ne vom mai îndulci de pământeştile bunătăţi în casă împreună cu voi".

Apoi, ziceau unul către altul: „Vai, iubite frate, vai lumina ochilor mei, cât de cu amar ne despărţim! Unde sunt acum rugăciunile părinţilor, unde este facerea lor de bine către săraci, unde sunt îndurările şi milosteniile lor cele făcute pentru monahi? Au doară nici una din rugăciunile acelora nu s-a suit pentru noi la Dumnezeu? Sau suindu-se, nimic n-a putut, biruind-o mulţimea păcatelor noastre, pentru care nu suntem vrednici a trăi. Vai nouă celor ce nu de mult am plâns pentru tatăl nostru, care era să moară, iar acum avem să fim

pricinuitori părinţilor noştri de plânsul cel nemângâiat şi de tânguirea cea nesfârşită! O, tată, cel ce te-ai îngrijit cu dinadinsul de creşterea şi de cârmuirea vieţii noastre, iată de acum nici morţi nu ne vei mai vedea pe noi. O, maică, nădăjduiai ca să vezi nunta fiilor tăi, pregătind cămară frumoasă înainte de vreme, acum nici mormântul fiilor tăi nu vei vedea. Durere este cu adevărat părinţilor, ca să-şi vadă pe fiii lor murind şi să-i îngroape. O, dulci părinţi ai noştri, mare este durerea voastră, lipsindu-vă de fiii voştri şi nevăzând nici moartea lor şi nici având înştiinţare de sfârşitul lor. Voi nădăjduiaţi ca în bătrâneţe fericite de noi să fiţi îngropaţi, iar acum nici noi nu ne învrednicim îngropării de către voi".

Apoi, unul pe altul cuprinzându-se şi dându-şi cea mai de pe urmă sărutare unul altuia, ziceau: „Mântuieşte-te, frate, şi mă iartă". Iar către Dumnezeu strigând iarăşi, ziceau: „O, Împărate şi Stăpâne a toate, ce fel de moarte ne-ai dat nouă – din care de nu se va putea cu negrăitele judecăţile Tale să ne izbăvim, apoi măcar murind noi să nu ne desparţi, ci un val să ne acopere pe noi amândoi, şi un pântece al fiarei mării să ne fie amândurora mormânt". Apoi, ziceau şi către slugile lor: „Mântuiţi-vă, bunilor fraţi şi prieteni, mântuiţi-vă şi ne iertaţi şi pe noi".

Deci spărgându-se corabia cu totul, s-a apucat fiecare dintr-înşii de câte o scândură ce s-a întâmplat şi aşa i-au dus apele osebiţi unul de altul. Iar cu darul lui Dumnezeu toţi au scăpat de înecare şi de moarte, dar în diferite ţări au fost duşi; slugile de valuri s-au aruncat la uscat în Tir, Ioan la un loc ce se numea Melfitan, iar Arcadie în Tetrapirghia; şi fiecare dintr-înşii, neştiind despre izbăvirea de înecare a fratelui său, nu atâta se bucura de a sa viaţă, pe cât se întrista de moartea fratelui său.

După ieşirea din mare, Ioan gândea întru sine: „Unde mă voi duce acum? Mă ruşinez, fiind gol, să mă arăt înaintea oamenilor; mă voi duce într-o mănăstire, unde locuiesc monahi cucernici, şi acolo lui Dumnezeu Celui ce m-a mântuit de moarte, voi sluji în sărăcie şi în smerenie, mai bine decât în bogăţia lumii acesteia, căci socotesc că pentru aceea nu ne-a ascultat Dumnezeu în corabie, când ne-am rugat către Dânsul, de vreme ce părinţii noştri voiau să ne unească în căsătorie şi să ne lase nouă bogăţii; şi atunci am fi pierit întru deşertăciunea lumii acesteia, decât în mare. Deci, cele mai bune rânduindu-ne Atotvăzătorul, a trimis un vifor ca acesta asupra noastră şi precum El a voit, aşa a şi făcut; pentru că El fiind bun, ştie toate cele spre folosul nostru, iar noi nimic din cele ce au să fie nu ştim, pe

când El toate le ştie şi face precum voieşte, pregătind fiecărui suflet mântuire".

Apoi, ridicându-şi mâinile spre Dumnezeu, se ruga, zicând: „Dumnezeul meu, Cel ce m-ai mântuit din valurile mării şi din primejdia morţii, mântuieşte şi pe robul tău Arcadie, fratele meu, izbăveşte-l de moartea cea amară, precum m-ai izbăvit şi pe mine cu mila Ta; şi de l-ai păzit viu şi la uscat l-ai scos, apoi deschide-i lui mintea ca să gândească şi să voiască viaţa monahicească şi-l învredniceşte ca să-Ţi placă Ţie. Mântuieşte şi pe tinerii care au fost cu noi, ca nici unul dintr-înşii să piară în mare, ci pentru mântuirea tuturor să preamărească sfântul Tău nume". Şi iarăşi, mergând, se ruga: „Doamne, Iisuse Hristoase, Unule născut, Cuvinte al Tatălui, caută spre rugăciunea robului Tău şi îndreptează paşii mei spre lucrarea poruncilor Tale, povăţuieşte-mă spre a Ta sfântă voie; căci ştii, Stăpâne, că alt ajutor afară de Tine nu am în ceasul acesta".

Deci, mergând destulă cale, a aflat o mănăstire şi a bătut la poartă, iar portarul deschizând, l-a văzut pe el gol, şi dezbrăcându-se de haină, i-a dat să se îmbrace; apoi ducându-l în chilia sa, a pus pe masă pâine şi linte şi, după scularea de la masă, i-a zis lui monahul, care era portar: „De unde eşti, frate?" Iar el a răspuns: „Sunt străin şi sărac, mântuit de înecare, pentru că pe mare, spărgându-se corabia şi pierind, m-am apucat de o scândură şi eram purtat pe valuri; dar Dumnezeu cu rugăciunile voastre m-a păzit viu şi am fost scos în părţile acestea".

Monahul portar auzind aceasta, s-a umilit de dânsul şi a proslăvit pe Dumnezeu, care a mântuit pe cei ce nădăjduiesc spre El. Şi a grăit către Ioan: „Unde voieşti să mergi, frate?" Zis-a Ioan lui: „Unde va voi Dumnezeu; aş voi să fiu monah, de ar trece cu vederea păcatele mele milostivul Stăpân şi de m-ar învrednici să iau jugul Lui cel bun". Grăit-a lui monahul: „Cu adevărat, fiule, bun lucru doreşti şi fericit vei fi, de vei sluji Lui Dumnezeu cu toată osârdia". Zis-a Ioan lui: „Deci, mă rog ţie, părinte, să-mi spui, oare aş putea ca să petrec aici cu voi?" Răspuns-a monahul: „Îngăduieşte puţin, până ce voi spune despre tine părintelui nostru, adică egumenului, doar cumva i se va descoperi lui de la Dumnezeu despre tine, şi ceea ce îţi va porunci, aceea vei face, şi te vei mântui".

Deci, mergând portarul la egumen, i-a spus cu de-amănuntul toate cele despre tânăr, iar egumenul a poruncit ca să-l aducă la sine; şi văzând pe tânărul, a cunoscut într-însul dumnezeiasca chemare şi viaţa lui cea bună, apoi i-a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeul tatălui

şi al maicii tale, Cel ce te-a mântuit din mare şi te-a adus aici". Şi învăţându-l pe el mult despre mântuitoarea viaţă monahicească, l-a însemnat cu semnul Crucii, şi a poruncit ca să rămână în mănăstire; apoi în scurtă vreme l-a tuns în chipul monahicesc cel îngeresc. Şi se nevoia fericitul Ioan cu rugăciunea, cu postul şi cu toate ostenelile mănăstireşti întru ascultări. Dar se măhnea neîncetat pentru fratele său Arcadie, căci îl socotea mort şi afundat în mare.

Iar Arcadie, asemenea, prin rânduiala lui Dumnezeu, păzindu-se viu, a ieşit la pământ în Tetrapirghia şi, căzând cu faţa la pământ, se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac, Dumnezeul lui Iacov, Dumnezeul tatălui nostru, mulţumesc Ţie că m-ai izbăvit de învăluire şi de vifor şi m-ai scos din moarte la viaţa cea neaşteptată şi pe uscat ai pus picioarele mele. Ci precum pe mine m-ai mântuit de înecare, Preamilostivule, astfel mântuieşte şi pe robul tău, fratele meu Ioan, rogu-mă Ţie, păzeşte-l cu milostivirea Ta, să nu-l înece pe el valurile şi viforul şi să nu-l înghită adâncul. Auzi-mă Doamne, căci bună este mila Ta, şi mă învredniceşte a vedea faţa fratelui meu. Adu-ţi aminte de faptele tatălui nostru şi să nu pogori pe Ioan în cele mai dedesubt adâncuri ale mării, nici să dai pe tânărul copil la moartea cea mai înainte de vreme şi neaşteptată; dă-mi parte ca să-l văd şi să mor".

Astfel grăind, a plâns mult, încât a şi slăbit de plângere. După aceasta, sculându-se, a mers în satul ce se afla în apropiere, unde, luând de la un iubitor de Hristos, care l-a întâmpinat pe el, o haină veche, s-a acoperit, apoi cerând puţină pâine, a mâncat şi şi-a întărit trupul cel slăbit. Apoi a mers la biserica ce era acolo, iarăşi rugându-se pentru fratele său cu lacrimi, după aceea, s-a culcat pe un scaun ce era lângă biserică şi a adormit; atunci, îndată a văzut în vis pe fratele său Ioan, zicând către dânsul: „Frate Arcadie, de ce plângi astfel cu amar pentru mine şi-ţi zdrobeşti inima ta? Iată, eu cu darul lui Hristos sunt viu; deci, nu fi mâhnit pentru mine!"

Iar Arcadie, deşteptându-se, şi, crezând că vedenia cea din vis este adevărată, s-a umplut de bucurie şi mulţumea lui Dumnezeu, apoi gândea în sine ce va face, zicând: „Să mă duc la părinţi? Dar, nefiind fratele meu cu mine, le voi face mâhnire prin venirea mea, sau iarăşi la şcoală să mă întorc, şi sfârşind învăţătura filosofiei să mă duc la părinţi? Însă nu-i voi înveseli, căci văzându-mă numai pe mine singur, cu amar se vor tângui. Deci, ce voi face, nu ştiu; îmi aduc aminte că tatăl meu totdeauna fericea foarte mult viaţa monahicească, care este liniştită şi apropiată de Dumnezeu; mă voi duce într-o mănăstire şi mă voi face monah".

Astfel gândind Arcadie în sine şi făcând rugăciune, s-a dus la Ierusalim şi închinându-se la Sfintele Locuri, unde a lucrat Domnul mântuirea lumii, , a ieşit de acolo, vrând să intre în orice mănăstire i s-ar întâmpla în cale. Şi mergând, a întâmpinat un monah cinstit, împodobit cu căruntețile, cu viaţa sfântă şi înainte-văzător, şi la acela alergând, i-a căzut la picioare şi, sărutându-le, i-a zis: „Roagă-te pentru mine, sfinte părinte, căci de multă mâhnire şi necaz sunt plin". Iar bătrânul i-a zis: „Fiule, să nu te mâhneşti, căci fratele tău, pentru care te întristezi, este viu ca şi tine; şi toţi cei ce au fost cu voi în corabie, păziţi fiind de Dumnezeu, s-au mântuit de înecare şi în mănăstire au intrat la călugărie. Iar Ioan, fratele tău, acum a primit începătura monahicească şi va veni vremea când cu ochii tăi îţi vei vedea fratele, pentru că rugăciunea ta este auzită".

Acestea auzind Arcadie de la marele bătrân, sta uimit, mirându-se de proorocia sfântului. Apoi, iarăşi căzând la picioarele lui, zicea: „Precum nu ţi-a ascuns Dumnezeu nimic din cele pentru mine, astfel şi tu nu mă lepăda pe mine de la faţa ta, rogu-mă ţie, ci, precum ştii, mântuieşte săracul meu suflet şi mă du la rânduiala monahicească". Bătrânul i-a zis: „Bine este cuvântat Dumnezeu; urmează după mine, fiule". Şi l-a dus în lavra Sfântului Hariton, care în limba siriană se numea Suchia. Şi l-a tuns acolo şi i-a dat o chilie, în care mai înainte s-a nevoit 50 de ani unul din părinţii cei mari.

Şi a petrecut Arcadie cu bătrânul acela, mai înainte-văzător, un an, povăţuit fiind în viaţa monahicească şi deprinzându-se la război împotriva nevăzuţilor vrăjmaşi. Iar după anul acela, bătrânul s-a dus în pustie, lăsând în chilie pe Arcadie singur, şi făgăduindu-se că după trei ani se va vedea cu dânsul. Iar Arcadie luând porunca de la bătrânul, fără de lenevire o săvârşea, ziua şi noaptea slujind lui Dumnezeu.

Trecând doi ani după înecarea corabiei, şi Xenofont neştiind ce s-a întâmplat pe mare fiilor lui, a trimis pe una din slugile sale la Berit, să vadă pe Ioan şi pe Arcadie şi să afle toate cele despre dânşii cu încredinţare, dacă sunt sănătoşi şi dacă vor săvârşi curând învăţătura lor; pentru că se mirau tatăl şi mama că fiii lor de atâta vreme niciodată nu i-au înştiinţat despre ei, nici au cercetat prin scrisoare pe părinţii lor. Iar sluga mergând în Berit şi înştiinţându-se că n-au venit în cetatea aceea fiii lui Xenofont, stăpânul său, gândea în sine, zicând: „Nu cumva sfătuindu-se s-au dus la Atena?" Şi a mers la Atena spre căutarea lor, dar, neaflându-i nici acolo şi nici auzind de dânşii undeva, s-a întors tulburat iarăşi la Bizanţ.

Iar odihnindu-se la o gazdă în cale, a stat acolo şi un monah să se odihnească, şi întrebându-l pe el, spunea că merge la Ierusalim, ca să se închine la Sfintele Locuri. Iar sluga lui Xenofont privind cu dinadinsul spre monah, a început a-l cunoaşte că era unul din cei ce au mers cu fiii stăpânului în Berit, şi i-a zis: „Nu cumva eşti tu cutare, sluga stăpânului Xenofont, care ai mers cu Ioan şi Arcadie la Berit?" Iar monahul a răspuns: „Eu sunt cu adevărat şi tu îmi eşti prieten, de vreme ce suntem slugi ai aceluiaşi stăpân". Sluga i-a zis: „Ce ţi s-a întâmplat de te-ai îmbrăcat în chipul monahicesc şi unde sunt stăpânii noştri, Ioan şi Arcadie, spune-mi, te rog? Pentru că multă ostenală am suferit căutându-i şi nu i-am aflat".

Iar monahul suspinând greu, şi ochii de lacrimi umplându-şi, a început a-i spune: „Să ştii cu adevărat, o, prietene, că stăpânii noştri s-au înecat în mare, ca şi toţi cei ce erau cu dânşii; iar eu, precum mi se pare, numai singur m-am mântuit de înecare şi am voit mai bine să mă tăinuiesc în viaţa monahicească, decât să mă întorc acasă şi să aduc veste rea stăpânului nostru, stăpânei şi tuturor casnicilor. Şi astfel sunt monah şi mă duc la Ierusalim, să mă închin". Iar sluga auzind acestea, şi-a ridicat glasul şi a început a plânge cu amar şi cu jale a striga, bătându-se în piept şi zicând:

„O, amar mie, stăpânii mei, ce s-a întâmplat vouă! Ce aud de voi! Cum aţi pătimit, cât de cumplit sfârşit v-a ajuns, cine va spune tatălui şi maicii voastre acestea, ce fel de ochi vor suferi să privească lacrimile părinteşti, suspinarea maicii şi plângerea, tânguirea şi strigarea cea mare să o audă! Vai mie, stăpânii mei cei buni! A pierit nădejdea noastră; pentru că noi nădăjduiam că, mergând pe urma părinţilor, veţi veseli pe fraţii noştri, veţi îndestula cu facerile voastre de bine pe cei ce au trebuinţă, veţi odihni străinii, veţi milui săracii, veţi împodobi bisericile lui Dumnezeu şi veţi da mănăstirilor cele trebuincioase. Dar acum, o, vai mie, toate nădejdile acelea sunt nimic şi nu ştiu ce voi face: De mă voi întoarce la stăpânul meu, nu voi îndrăzni să-i spun o veste atât de tristă, căci când voi spune tatălui şi maicii că fiii lor s-au înecat în mare, oare auzind acestea, nu vor cădea îndată morţi, slăbind de durerea inimii? Deci, nu mă voi mai întoarce, ca nu prin o veste rea ca aceasta, adusă de mine, să moară mai înainte de vreme şi să fiu stăpânului şi stăpânei pricinuitor de moarte".

Aşa plângând sluga aceea şi nevrând să se întoarcă la Xenofont, oamenii care se întâmplaseră acolo, străini şi locuitori, l-au rugat să înceteze din plâns; apoi l-au sfătuit să se întoarcă la stăpân şi

să-i spună: „Ca nu cumva să te blesteme dacă nu vei spune, şi vei pieri fără veste, şi atunci nu va fi ţie mântuire". Ascultând sluga sfatul lor, s-a întors în Bizanţ, şi intrând în casa stăpânului său, şedea uitându-se în jos, întristat la faţă; şi fiind tulburat, tăcea.

Şi auzind doamna Maria, că s-a întors sluga lor care fusese trimisă la fii, degrab l-a chemat la dânsa şi l-a întrebat: „Cum se află fiii noştri?" Sluga răspunse: „Sunt sănătoşi". Grăit-a stăpâna: „Unde sunt scrisorile de la dânşii?" Sluga răspunse: „Le-am pierdut pe drum". Atunci inima ei a început a se tulbura şi a zis către slugă: „Te jur pe frica lui Dumnezeu, să-mi spui adevărul, pentru că mi s-a tulburat foarte mult sufletul şi a slăbit tăria mea". Iar el ridicându-şi glasul, plângea cu amar şi a început a spune adevărul: „Vai mie, stăpâna mea, amândoi luminătorii noştri au pierit în mare; pentru că s-a spart corabia şi toţi s-au înecat". Stăpâna, auzind acestea, s-a arătat mai presus de fire, nădăjduind spre Dumnezeu cu tărie; pentru că în loc să cadă îndată la pământ de jale şi să se tânguiască cumplit, tăcând puţin, a zis cu mirare: *Bine este cuvântat Dumnezeu, Cel ce a rânduit ca acestea să fie aşa; precum I-a plăcut, aşa a şi făcut; fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până-n veac.* Iar către sluga ce venise a zis: „Să taci, să nu spui nimănui de aceasta, pentru că Domnul a dat, Domnul a şi luat, El ştie cele ce ne sunt de folos".

Apoi, trecând trei ceasuri şi fiind acum spre seară, a venit Xenofont de la palatele împărăteşti, cu slavă mare, mergând şi urmând mulţi înaintea lui, apoi intrând în casă şi eliberând pe oamenii care veniseră cu dânsul, a stat să mănânce pâine, căci mânca numai o dată pe zi şi aceea spre seară.

Şi pe când stătea el la masă, Maria, soţia lui, a zis către dânsul: „Stăpâne, ştii că a venit sluga de la Berit?" Xenofont a răspuns: „Bine este cuvântat Dumnezeu". Apoi a zis: „Unde este sluga care a venit?" Grăit-a soţia: „Este bolnav şi se odihneşte". Xenofont zise: „Mi-a adus scrisoare de la copii?" Ea a răspuns: „Lasă acum, stăpâne, să mâncăm bucate, iar dimineaţa vei vedea scrisoarea; căci are să ne spună şi din gură multe de la dânşii". Iar Xenofont a zis către dânsa: „Să mi se aducă îndată scrisoarea ca s-o citesc, să aflu dacă fiii noştri sunt sănătoşi, iar cele ce are sluga să grăiască din gură, să le spună dimineaţă".

Dar doamna Maria, neputând să-şi ţie jalea inimii, s-a umplut cu totul de lacrimi, şi nu putea de plâns să răspundă nimic. Iar Xenofont văzând-o plângând aşa, s-a mirat şi a întrebat-o: „Ce este aceasta, Marie, doamna mea, de ce plângi aşa? Au doară bolesc fiii

noştri?" Iar ea abia a răspuns, zicând: „Mai bine ar fi fost dacă ar fi bolit, dar iubiţii noştri fii au pierit în mare". Xenofont suspinând şi lăcrimând, a zis: „Fie binecuvântat numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, în veci. Amin. Nu te mâhni soţia mea, căci cred că nu va lăsa să piară cu totul fiii noştri, şi nădăjduiesc că milostiva Lui purtare de grijă nu va voi să-mi mâhnească cărunteţile; că nici eu n-am îndrăznit vreodată să mâhnesc bunătatea Lui. Să ne rugăm toată noaptea aceasta de milostivirea Lui şi să nădăjduim că Dumnezeu ne va descoperi pe fiii noştri de sunt vii sau nu".

Şi sculându-se îndată, s-au închis în casa lor de rugăciune şi toată noaptea aceea au petrecut-o cu multe lacrimi şi cu credinţă neîndoită, rugându-se lui Dumnezeu. Iar începând a se lumina de ziuă, s-au culcat să se odihnească, fiecare deosebit pe aşternuturi aspre de păr; şi li s-a arătat la amândoi o vedenie în vis: li se părea că văd pe amândoi fiii lor stând înaintea Domnului nostru Iisus Hristos, în mare slavă: Ioan avea un scaun pregătit, sceptru şi cunună împărătească cu mărgăritare de mare preţ şi împodobită cu pietre scumpe; iar cununa lui Arcadie era de stele, având o cruce în dreapta şi un pat luminat aşternut spre odihnă.

Şi deşteptându-se ei din somn, au spus unul altuia vedenia, şi înţelegând că fiii lor sunt între cei vii şi acoperiţi de mila lui Dumnezeu, s-au mângâiat foarte; şi a zis Xenofont către soţia sa: „Doamnă Marie, socotesc că la Ierusalim sunt fiii noştri, deci, să mergem acolo şi să ne închinăm la Sfintele Locuri, poate cumva vom afla şi pe fiii noştri".

Aşa sfătuindu-se între dânşii, Domnul Xenofont şi Doamna Maria s-au gătit de drum. Şi poruncind rânduitorilor casei toate cele pentru casă şi pentru averi şi făcând multe milostenii, au luat cu dânşii aur destul, pe cât le era de trebuinţă şi pe cât putea să le fie destul, pentru împărţirea milosteniilor şi spre facerea de bine la Sfintele Locuri; şi au pornit spre Ierusalim. Şi ajungând ei acolo, au înconjurat Sfintele Locuri, rugându-se şi făcând milostenii, apoi au început a înconjura toate mănăstirile dimprejurul Ierusalimului, căutându-şi fiii, dar nu i-au aflat nicăieri.

Deci, s-a întâmplat lor undeva în cale, de au întâlnit pe una din slugile lor, care fusese în corabie cu fiii lor, fiind acum monah; şi cuprinzându-l, l-au sărutat şi căzând, i s-au închinat. Iar monahul acela, căzând de asemenea înaintea lor, li s-a închinat şi zicea: „Mă rog pentru Domnul nu vă plecaţi mie, că nu se cuvine, fiindu-mi mie stăpâni, ca să vă plecaţi slugii voastre". Şi Xenofont i-a zis: „Cinstim

şi ne închinăm chipului celui sfânt monahicesc, iar tu de aceasta să nu te mâhneşti; ci te rugăm să ne spui unde sunt fiii noştri, spune-ne pentru Domnul, spune". Iar monahul lăcrimând, a zis: „Spărgându-se pe mare corabia, fiecare din noi apucând câte o scândură am înotat cum puteam prin vifor, purtându-ne în multe părţi; şi nu ştiu după aceea de a scăpat cineva de la înecare sau nu, ci numai eu am fost scos la uscat în părţile Tirului".

Acestea auzindu-le Xenofont şi Maria, au eliberat pe monah în drumul său, dându-i milostenie, ca să se roage pentru dânşii şi pentru fiii lor. Apoi s-au dus în părţile Iordanului, vrând să se roage acolo şi să împartă aurul ce rămăsese. Deci, mergând pe drumul care era înaintea lor, după rânduiala lui Dumnezeu, au întâlnit pe sfântul bătrân mai înainte-văzător, care l-a îmbrăcat pe Arcadie, fiul lor, în chipul monahicesc; şi căzând la picioarele sfântului părinte, cereau rugăciuni la Dumnezeu pentru ei de la dânsul. Şi i se descoperise de la Dumnezeu acelui sfânt bătrân toate cele despre dânşii; şi făcând rugăciune, a zis către dânşii: „Cine a adus la Ierusalim pe Domnul Xenofont şi pe Doamna Maria? Nimeni, numai dragostea cea către fii, dar nu vă mâhniţi, pentru că sunt vii fiii voştri; şi Dumnezeu v-a descoperit vouă în vis slava cea pregătită lor în cer. Deci mergeţi lucrătorii viei Domnului unde vă duceţi acum, şi sfârşind acolo rugăciunea voastră, când vă veţi întoarce în Sfânta Cetate, veţi vedea pe fiii voştri". Acestea zicând, s-au despărţit; Xenofont cu Maria s-au dus la Iordan, iar mai înainte-văzătorul bătrân a mers la Sfânta Cetate şi în biserica Învierii lui Hristos a stat aproape de Golgota pe pământ şi se odihnea.

Iar şezând acolo sfântul bătrân, iată că tânărul monah Ioan, fiul lui Xenofont, de la Mănăstirea Melfitanului, a venit la Ierusalim pentru închinăciune şi, văzând pe sfântul bătrân, i s-a închinat până la pământ. Iar bătrânul cu dragoste primindu-l şi binecuvântându-l, i-a zis: „Unde ai fost până acum, fiule Ioan, că iată tatăl tău şi maica ta te caută şi tu ai venit căutând pe fratele tău". Iar Ioan se mira, că toate le ştia acel bătrân şi, cunoscându-l că este mai înainte-văzător, a căzut la picioarele lui şi i-a zis: „Rogu-mă ţie, părinte, spune-mi pentru Domnul, unde este fratele meu, că foarte mult slăbeşte sufletul meu, dorind ca să-l văd şi foarte mult m-am nevoit, rugându-mă lui Dumnezeu, ca să-mi spună despre dânsul, de este viu sau nu, şi n-a binevoit Domnul să-mi descopere până acum, fără numai prin tine, o, sfinte părinte".

Răspuns-a lui bătrânul: „Şezi lângă mine şi vei vedea degrabă pe fratele tău". Şezând ei puţin, iată celălalt monah tânăr Arcadie a

venit, obosit cu trupul, uscat la faţă şi ochii lui abia se puteau vedea, de postul cel nemăsurat şi de înfrânare. Apoi, închinându-se la Sfintele Locuri, a văzut pe bătrânul său şezând şi degrabă alergând, a căzut la picioarele lui, zicând: „O, părinte, ai părăsit holda ta, iată acum al treilea an de când n-ai cercetat-o şi mulţi spini şi pălămidă au crescut fără tine, şi ai să te ostenești nu puţin, până ce o vei curăţi pe ea".

Bătrânul i-a zis: „Să ştii, fiule, că am cercetat-o din zi în zi, şi cred în Domnul, că nici spini nu are, nici pălămidă, ci grâu copt, vrednic de masa Împăratului împăraţilor; dar şezi lângă mine". Deci, a şezut Arcadie; iar bătrânul tăcând puţin, a zis către Ioan: „Din ce loc eşti, frate?" Iar Ioan a zis: „Eu, părinte, sunt om sărac şi străin, numai cu dorirea inimii mele, cerând mila Domnului şi a sfintelor tale rugăciuni". Iar bătrânul i-a zis lui: „Adevărat, aşa este; dar să-mi spui neamul tău, cetatea moştenirii tale şi viaţa ta, ca să se preamărească numele Domnului". Şi a început Ioan să spună toate pe rând: că este de neam din Constantinopol, fiu al unui boier, şi a avut un frate, Arcadie, cu care era trimis la învăţătură; şi pe mare făcându-se furtună, s-a spart corabia şi toţi s-au înecat, afară de el.

Iar Arcadie, ascultând până aici povestirea lui, şi cu dinadinsul căutând la el, a cunoscut pe fratele său; şi din fireasca dragoste, neputând suferi mai mult povestirea aceea, care se spunea, a strigat zicând: „Cu adevărat, părinte, acesta este Ioan, fratele meu". Grăit-a bătrânul: „Ştiu şi eu, dar am tăcut, ca singuri să vă cunoaşteţi". Atunci au căzut unul la altul pe grumaji, apoi, cuprinzându-se cu bucurie şi cu lacrimi, s-au sărutat. Şi sculându-se, au preamărit pe Dumnezeu, cel ce i-a învrednicit a se vedea vii unul pe altul, fiind în sfântul chip monahicesc şi într-o viaţă bună ca aceea, după Dumnezeu.

Iar după două zile, au venit Xenofont şi Maria de la Iordan, şi rugându-se la Golgota şi închinându-se purtătorului de viaţă Mormânt al Domnului nostru, mult aur au dăruit la acel sfânt loc, pentru slava lui Dumnezeu. Apoi văzând acolo şi pe sfântul acela bătrân mai înainte-văzător, l-au cunoscut pe dânsul, şi la picioarele lui căzând, au cerut binecuvântare, iar după rugăciune au zis către bătrân: „Pentru Domnul, părinte, împlineşte-ţi făgăduinţa ta şi ne arată pe fiii noştri".

Şi stăteau lângă bătrân amândoi fiii lor, Ioan şi Arcadie, dar le poruncise bătrânul să nu grăiască nimic mai înainte, nici la faţă să nu caute, ci în jos, ca să nu fie cunoscuţi. Deci fiii cunoşteau pe părinţii lor, bucurându-se cu inima, dar părinţii pe fii nu puteau să-i

cunoască, pe de o parte pentru că erau în rânduială monahicească, iar pe de alta, că se veştejise frumuseţea feţei lor, de înfrânarea cea mare. Şi a grăit sfântul bătrân către Sfinţii Xenofont şi Maria: „Mergând la gazda voastră, să ne puneţi nouă masă, ca venind cu ucenicii mei, să primim hrană împreună cu voi şi după aceea vă voi spune despre fiii voştri unde sunt".

Şi bucurându-se foarte mult părinţii, căci le-a făgăduit sfântul părinte că le va arăta pe fiii lor, au mers degrab şi au gătit masă bună. Deci, a zis bătrânul către ucenici: „Să mergem unde găzduiesc părinţii voştri şi să vă ţineţi să nu grăiţi nimic, până ce nu voi porunci eu". Deci, i-au zis lui amândoi fraţii: „Precum porunceşti, părinte, aşa să fie". Iar bătrânul le-a zis iarăşi: „Să ne împărtăşim de ospăţ şi la vorbă să stăm cu dânşii, că nu va fi spre vătămarea mântuirii voastre, ci spre folos. Credeţi-mă pe mine că orice fel de osteneală aţi suferi pentru fapta bună, la măsura tatălui vostru şi a maicii voastre nu veţi ajunge".

Şi mergând la casa lui Xenofont, au şezut şi din masa cea pusă înainte mâncau împreună, vorbind cuvinte folositoare. Deci, ziceau fericitul Xenofont şi Maria către bătrânul: „Sfinte părinte, cum vieţuiesc copiii noştri?" Iar bătrânul a răspuns: „Bine se ostenesc pentru mântuirea lor". Iar părinţii au răspuns: „Dumnezeu, cel ce rânduieşte mântuirea tuturor, să le dea şi lor ca să fie adevăraţi lucrători ai viei lui Hristos". Şi iarăşi Xenofont a zis către acel bătrân: „O, părinte, cât de buni sunt aceşti ucenici ai tăi! O, de ar fi şi copiii noştri ca aceştia; căci foarte mult au iubit sufletele noastre pe aceşti monahi tineri, că de când i-am văzut, s-a veselit inima noastră, ca şi cum am vedea pe fiii noştri".

Deci, a grăit bătrânul către Arcadie: „Fiule, să ne spui unde te-ai născut, cum ai trăit, şi de unde ai venit în locurile acestea?" Iar Arcadie a început a spune, zicând: „Eu, părinte, şi acest frate al meu suntem de neam din Bizanţ, fii ai unui boier din cei mai de frunte din palatul împărătesc; suntem crescuţi în dreapta credinţă şi ne-au trimis părinţii la Berit, ca să învăţăm elineasca înţelepciune, dar plutind noi, s-a spart corabia de învăluire şi de vifor, şi fiecare dintre noi, apucând câte o scândură din corabia ce s-a sfărâmat, am plutit unde ne ducea repeziciunea valurilor; dar cu dumnezeiasca milostivire, ne-am păzit vii şi la uscat ne-a aruncat marea". Şi încă grăind el aceasta, cunoscură părinţii că aceştia sunt fiii lor şi îndată strigară: „Aceştia sunt fiii noştri, aceştia sunt rodul pântecelui nostru, aceştia sunt luminătorii ochilor noştri". Şi căzând pe grumajii lor, îi sărutau cu

dragoste şi plângeau de bucurie. Şi a lăcrimat şi bătrânul şi toţi sculându-se, au dat slavă şi mulţumire lui Dumnezeu, şi s-au veselit, mărind purtarea de grijă cea minunată a lui Dumnezeu pentru dânşii.

Apoi, Domnul Xenofont cu soţia sa au rugat pe sfântul bătrân ca să-i tundă în rânduiala monahicească. Deci, părintele cel mai înainte-văzător a tuns pe Xenofont şi pe Maria cu mâna sa şi i-a învăţat rânduiala monahicească. Apoi le-a poruncit bătrânul, ca nu împreună, ci fiecare deosebit să petreacă; şi după puţină vreme, s-au despărţit toţi, doamna Maria a fost dată într-o mănăstire de fecioare, Ioan şi Arcadie, sărutând pe părinţii lor, s-au dus cu bătrânul în pustie, iar Xenofont, trimiţând oameni în Bizanţ, a vândut casa sa şi toate averile şi le-a împărţit la cei ce aveau trebuinţă, iar pe robi i-a eliberat. Apoi în pustie aflându-şi o chilie, se liniştea.

Şi toţi au plăcut lui Dumnezeu desăvârşit şi de mari daruri s-au învrednicit de la El. Ioan şi Arcadie au strălucit între vieţuitorii pustiei ca nişte luminători şi vieţuind ani destui, mai înainte şi-au văzut sfârşitul lor şi către Domnul au trecut. Cuvioasa Maria a făcut multe minuni: orbi a luminat, diavoli a izgonit şi prin fericit sfârşit a trecut de la cele pământeşti la cele cereşti; iar Cuviosul Xenofont, aşijderea a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al mai înainte-vederii, şi proorocind înainte spunea cele ce vor să fie, şi de mari taine era văzător; iar după aceea, a trecut să vadă cele ce ochiul nu le-a văzut şi să se satureu cu vederea de faţa lui Dumnezeu.

Astfel Cuviosul Xenofont, fericita Maria şi sfinţii lor fii, Ioan şi Arcadie, cei ce cu osârdie au iubit pe Dumnezeu, bine au slujit Domnului prin viaţă dreaptă şi de Dumnezeu plăcută, şi în ceata sfinţilor sunt număraţi de preasfântul Stăpân Hristos, Mântuitorul nostru, căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh se cuvine slavă, cinste şi închinăciune, în veci. Amin.

Notă. Pe Sfântul Ioan, fiul lui Xenofont şi al Mariei, fratele lui Arcadie, unii îl socotesc că este Ioan Scărarul, precum în cartea aceluia la început se vede, pentru că cel ce tâlcuieşte viaţa Sfântului Ioan Scărarul, scrisă de Daniil monahul din Rait, zice despre dânsul aşa: „Aici naşterea şi cetatea sfântului o acoperă scriitorul". Iar unii zic că el este fiul lui Xenofont şi că fratele lui este Gheorghe Arselaitul, care s-a numit din naştere Arcadie; însă acesta nu şi-a schimbat numele, pentru că se numea Ioan, Xenofont era în Constantinopol şi celelalte.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI ŞAPTEA

ADUCEREA MOAŞTELOR SFÂNTULUI IERARH IOAN GURĂ DE AUR, PATRIARHUL CONSTANTINOPOLULUI[1]

Iarăşi praznic strălucit şi pricinuitor de bucurie, iarăşi sărbătoare mult luminoasă a cuprins Biserica noastră, care pierde iarna mâhnirii şi gerul păcatului; iarăşi prăznuim pomenirea dascălului şi a părintelui celui cu gura de aur, a cărui vestire, ca şi a fericiţilor apostoli, a străbătut cu adevărat toate marginile lumii şi a umplut toate cetăţile; ba chiar toate ţările s-au bucurat de graiurile lui cele preastrălucite şi aurite. Iată a sosit privighetoarea cea mult glăsuitoare, prevestind taina cea mare a Învierii celei de obşte, ca pe o dumnezeiască primăvară; iar prin tăcerea lui de puţină vreme arată înnoirea cea nemărginită a vârstei celei după Hristos şi a tinereţilor celor duhovniceşti.

A venit iarăşi gura de aur, care, după puţină tăcere, grăieşte acum cu adevărat cuvinte mai dulci decât fagurele de miere, mai scumpe decât pietrele cele nepreţuite şi cu adevărat mai trebuincioase decât aurul. Limba care grăia cândva măririle darului, fiind lovită de duh ca de un arcuş, şi trestia scriitorului ce scrie degrab urmând-o, pe Dumnezeu cel întrupat îl vesteşte nouă. Iată marele stâlp al Bisericii, turnul bunei credinţe cel neclătinat şi luminătorul cel nestins al didascaliei, care a fost prigonit mulţi ani pentru Hristos şi ascuns pentru pizma vrăjmaşilor, s-a arătat acum după 30 de ani şi a strălucit mai mult decât soarele cel simţit.

Acum iarăşi a venit după îndelungate şi amare izgoniri, sau mai bine să le zic dulci; căci pentru Hristos le-a pătimit. A venit iarăşi la

[1] Tradusă din greceşte.

turma sa, după strălucita izgonire şi fericita moarte, şi a intrat cu cinste şi cu dreptate în cetatea de la care cu nedreptate a fost izgonit mai înainte.

Dar să povestim de la început, după rânduială, istoria întoarcerii, ca mai mult să vă bucuraţi şi să vă veseliţi. Şi să arătăm cine au fost pricinuitorii prin care s-a făcut aducerea sfintelor moaşte ale Hrisostomului, cum şi când s-a făcut. Căci despre petrecerea lui cea minunată, precum şi despre ispitele ce a pătimit în acea nedreaptă izgonire, am scris deplin în ziua a treisprezecea a lunii noiembrie, şi ajung acelea să înţeleagă fiecare cum era minunatul Hrisostom în fapta cea bună.

După fericita lui moarte, dumnezeiescul lui suflet s-a dus în ceruri, bucurându-se, iar mult pătimitorul şi mucenicescul lui trup a fost îngropat în Comane, de cei împreună călători cu dânsul, adică de ucenicii şi prietenii lui; care împreună au călătorit cu dânsul în izgonire, care ca nişte recunoscători şi mulţumitori către dascălul lor, nu s-au lenevit, ci s-au dus la Roma, unde era episcop într-acea vreme Sfântul Inocenţiu (401–417), iar împărat Onoriu (395–423), fratele lui Arcadie (395–408), cărora le-au povestit de la început toate muncile şi nedreptăţile ce le-a pătimit Sfântul Ioan de la împărăteasa Eudoxia şi de la episcopii cei nesfinţiţi, care au dat mulţime de aur la doi bărbaţi netrebnici ca să ucidă pe cel numit „gură de aur" şi decât aurul mai cinstit. Dar Dumnezeu, ca un drept judecător, n-a lăsat a se săvârşi o ucidere ca aceasta nedreaptă. Asemenea le-au povestit şi câte semne s-au întâmplat în împărăteasca cetate după izgonirea cea nedreaptă a sfântului, adică cutremurul cel mare, care a surpat palatul cel împărătesc şi mai toată cetatea; înfricoşata grindină ce a căzut acolo şi a făcut atâta pagubă şi pierzare cetăţii; apoi au spus despre statuia de argint a nelegiuitei Eudoxia, care s-a sfărâmat, precum şi despre dumnezeiescul foc, care a ieşit din scaunul sfântului şi a vătămat biserica; şi cum de acolo focul s-a întors prin minune asupra palatului împărătesc şi până la trei ceasuri din zi a ars de tot casa aceea mare şi prea frumoasă a singlitului. Atunci tot poporul s-a mâniat şi a strigat, zicând: „Cu dreptate este a se prăpădi toată cetatea, de vreme ce a fost izgonit acela, care o ocârmuia şi o păzea".

Pe lângă acestea au povestit încă şi reaua pătimire, luările în batjocură, chinurile cu care l-au muncit acei ucigaşi şi fără de omenie ostaşi care l-au dus în surghiun, pentru care l-a primit tot Răsăritul, ca pe un înger al lui Dumnezeu. Apoi au povestit cum i s-au arătat lui

cu minune slăviţii Apostoli Petru şi Ioan, precum şi toate celelalte care au urmat în surghiun, până la fericita lui adormire.

Acestea auzindu-le romanii s-au întristat, dar apoi s-au bucurat. S-au întristat zic, că acei ostaşi răi şi fără de omenie au pricinuit sfântului atâtea chinuri, răutăţi, ocări şi batjocuri, de care toată lumea s-a îngrozit, dar s-au şi bucurat că sfântul, în toate acele chinuri grele şi cumplite, a rămas neplecat şi neclintit; şi a ieşit biruitor strălucit şi neînfrânt. Iar mai vârtos papa şi împăratul cu totul s-au aprins de dumnezeiasca râvnă şi au scris amândoi scrisori, cu multă asprime, mustrând nelegiuirea lui Arcadie.

Deci papa i-a trimis o înfricoşată afurisenie, zicând astfel: „Glasul sângelui dreptului Ioan strigă către Dumnezeu asupra ta, împărate Arcadie, precum de demult sângele lui Abel a strigat asupra lui Cain, ucigătorul de frate; căci în vreme de pace ai ridicat prigoană asupra Bisericii, izgonind pe păstorul şi arhiereul ei cel adevărat, cu care împreună chiar pe Hristos Dumnezeu, vai, l-ai izgonit şi ai vândut turma lui năimiţilor arhierei, şi nu adevăraţilor păstori!

Dar eu nu mă întristez pentru Sfântul Ioan, căci fericitul şi de trei ori fericitul Ioan, pentru isprăvile lui cele mari şi pentru nenumăratele chinuri, pe care cu nedreptate le-a răbdat, a luat moştenire în împărăţia lui Dumnezeu, cu apostolii şi cu mucenicii; ci mă mâhnesc pentru pierzarea ta, căci, pentru ca să faci voia unei femei rele şi nebune, ai lipsit lumea de învăţăturile cele cu miere curgătoare şi de viaţă făcătoare ale lui Ioan de trei ori fericitul.

Pentru aceasta şi eu preaumilitul, căruia mi s-a încredinţat scaunul verhovnicului, te canonisesc pe tine şi pe dânsa şi vă îndepărtez de la Sfânta Împărtăşire a dumnezeieştilor Taine ale lui Hristos. Şi care va îndrăzni a vă împărtăşi pe voi, să fie caterisit şi neiertat; iar dacă voi veţi sili pe cineva ca să vă împărtăşească, defăimând această apostolească poruncă şi aşezământ, să fiţi ca vameşii şi ca păgânii pentru adunarea dreptcredincioşilor. Şi să stea păcatul vostru înaintea voastră, iar în ziua dreptei judecăţi, când nici una din cele ce sunt ale voastre nu vor putea să vă ajute – nici averile voastre, nici slava, nici stăpânirea şi nici însăşi vrednicia împărătească –, să vă luaţi pedeapsa cea cuviincioasă.

Iar pe Arsachie, pe care l-aţi pus pe scaunul Sfântului Ioan Hrisostom, pe acesta îl caterisim şi după moarte împreună cu toţi aceia care s-au împărtăşit cu dânsul. Căci în chip prea nelegiuit a luat vrednicia arhieriei, el nevrednicul. Iar pe Teofil, nu numai îl caterisim, ci îl şi afurisim, să fie anatematizat şi străin de Hristos.

Acestea, precum le legăm noi pe pământ, să fie legate şi în ceruri, precum se zice în Sfânta Evanghelie".

Acestea a scris sfinţitul Inocenţiu. Iar împăratul Onorie a scris şi el altă scrisoare, zicând astfel: „Frate Arcadie, nu ştiu ce lucrare potrivnică şi drăcească te-a plecat să te încredinţezi unei femei rele şi răzvrătite, care te-a îndemnat să faci nişte lucruri ca acestea, pe care nici un alt împărat creştin dreptcredincios nu le-a făcut niciodată; şi pentru care te osândesc şi te prihănesc toţi preacuvioşii episcopi cei de aici, că ai scos pe marele arhiereu al lui Dumnezeu, fără judecată, fără socoteală şi fără rânduială, din scaunul lui, şi l-ai omorât cu chinurile pe care i le-au dat robii tăi cei răi, în nedreptul surghiun, unde l-ai trimis.

Apoi pe arhiereii şi slujitorii pe care ţi i-a trimis de aici Biserica romanilor, pentru cinstea ta, spre întărirea şi adeverirea dreptei judecăţi, atâta i-ai defăimat, încât i-ai şi închis în temniţă, le-ai luat banii ce aveau de cheltuială, încât ei se primejduiau să moară şi de foame. N-ai băgat în seamă cât de puţin poruncile apostoleşti, ci pe cei cuvioşi şi sfinţi, cu necinste i-ai scos din scaunele lor, şi cu nedreptate i-ai osândit, în depărtate surghiuniri şi în grele munci, iar pe cei nevrednici i-ai hirotonisit. Deci, sârguieşte-te frate, nu cu cuvintele, ci cu lucrurile a cinsti pe Dumnezeu şi pe oameni prin îndreptarea greşelilor tale; ştiind că rugăciunile preoţilor întăresc şi îndreptează împărăţia noastră".

Deci Arcadie, primind scrisorile şi înţelegând puterea cuvintelor lor, s-a rănit foarte mult de săgeţile certării şi ale canonisirii; iar somnul cel adânc al trândăviei, care era asupra lui, scuturându-l, căci se deşteaptă sufletele cele trândave de certările cele mai aspre, întâi a pedepsit pe acei care au făcut rău arhiereilor romani, pe unii i-a bătut, iar pe alţii i-a omorât şi a spânzurat şi pe lemne trupurile lor. Iar pe toate rudeniile Eudoxiei, care au ajutat la scoaterea sfântului din scaun, le-a scos din dregătorii şi le-a luat toate averile.

Încă nici de a sa femeie nu s-a milostivit nicidecum, ci cu mâinile sale a bătut-o fără milă şi a închis-o într-o casă cu defăimare şi cu necinste, poruncind ca nimeni să nu meargă la dânsa să o cerceteze şi să-i facă vreo mângâiere, astfel că dânsa, din nemăsurată mâhnire şi ruşine, a căzut în boală grea. Apoi, prinzând pe Mina, Teotechi şi pe Ishirion, nepoţii lui Teofil, pe Severian al Gabalilor şi pe Acachie al Beriei – care se întâmplaseră a fi într-acea vreme acolo în cetate –, i-a legat şi i-a trimis cu mare defăimare la papa Inocenţiu, scriindu-i şi o scrisoare cu multă smerenie pentru dezvinovăţirea lui, zicând unele ca acestea:

„Eu, o, arhiereule al lui Dumnezeu, nimic n-am ştiut din cele câte s-au lucrat contra arhiereilor trimişi de la voi. Şi după ce m-am înştiinţat, am omorât pe aceia care i-au nedreptăţit pe ei. Nici de scoaterea marelui Ioan n-am fost vinovat, ci ticăloşii episcopi, care arătând nişte canoane ca şi cum ar fi bisericeşti, au primit păcatul asupra necuratelor lor suflete şi, crezând lor, am dat acea nedreaptă hotărâre, pentru care aceia mai mult decât noi sunt vinovaţi. Deci, trimit cuvioşiei tale pe răul Acachie, pe Severian şi pe rudeniile răului Teofil şi îi voi scrie şi lui ca şi acela să vină cu sila acolo cât mai degrabă, şi îi vei pedepsi după măsura celor îndrăznite şi lucrate de dânşii. Iar pe noi ne iartă, prin părinteasca ta iubire de oameni ce ai asupra noastră şi să nu ne lipseşti de sfinţita împărtăşire a Preacuratelor şi de viaţă făcătoarelor Taine. Căci şi pe fiica ta Eudoxia cu necinste am pedepsit-o şi greu am bătut-o, din care cauză a căzut în grele boli şi zace la pat. Deci, nu ne pedepsi mai mult, preacinstite părinte, că nici Stăpânul nu osândeşte de două ori pentru un păcat; mai ales când ne pocăim din toată inima noastră; se cuvine dar, după nemărginita milostivire a preabunului Dumnezeu, să ne ierţi şi cuvioşia ta".

Apoi a scris şi fratelui său Onorie, deosebit, ca să mijlocească pe lângă papa şi să-i trimită iertare.

Deci, primind papa scrisorile lui Arcadie, s-a veselit foarte mult pentru smerenia împăratului şi a scris către preacinstitul Proclu, ucenicul Sfântului Ioan Gură de Aur, care era atunci episcop al Cizicului, să meargă la Constantinopol, ca să dezlege pe împăraţi de afurisenie şi să-i împărtăşească cu dumnezeieştile Taine; apoi, să ţină loc de patriarh, ca un epitrop, până ce va cerceta despre Atic cu de-amănuntul. A scris deosebit iarăşi şi către Arcadie, înştiinţându-l că a primit pocăinţa lui şi că îi va mijloci iertăciune; apoi să poruncească să scrie numele Sfântului Ioan în sfinţitele table, şi să trimită pe Teofil la Tesalonic, unde avea de gând să meargă şi papa, pentru oarecare pricină.

Nişte porunci ca acestea cu dragoste primindu-le împăratul şi având dorinţă ca să împlinească fără lipsă toate câte a scris papa, îndată a scris o înfricoşată scrisoare lui Teofil, zicând aşa: „Toate marginile lumii le-ai tulburat, cel ce eşti decât toţi oamenii mai cumplit şi cu covârşire preavicleanule, şi ai luat de la sine satanicește stăpânirea de loc şi n-ai băgat în seamă nici legile bisericeşti, nici stăpânirea împărătească, de care nu vei scăpa tu, necuvioase. Deci, scoală-te îndată, fără de nici o pricinuire de boală trupească şi purcede la Tesalonic, ca să te judece arhiepiscopul Romei".

Deci Teofil, primind scrisoarea împărătească şi văzând poruncile cele înfricoşate ale stăpânitorului, s-a cutremurat foarte. Dar n-a putut să meargă acolo unde i-a scris, căci Dumnezeu a trimis celui cumplit o boală foarte cumplită, şi chinuindu-se de împietrirea udului, mărturisea la arătare fapta cea rea pe care a făcut-o sfinţitului pătimitor Ioan Hrisostom, pentru care cu dreptate se pedepsea cel nedrept, până când rău şi-a lepădat sufletul cel rău şi nelegiuit. Şi nu numai atât, ci şi alţii care s-au unit la surghiunirea Sfântului Ioan, chinuindu-se în multe feluri de boli trimise de la Dumnezeu şi cumplit muncindu-se, rău au murit. Iar mai vârtos ticăloasa Eudoxia a căzut în boala sângelui, şi atât a putrezit tot trupul ei, încât a făcut viermi şi de vie s-a împuţit ticăloasa, încât a cunoscut că pătimea pentru cele lucrate de dânsa asupra Sfântului Ioan. Pentru aceea, chemându-l pe dânsul cu glasuri jalnice, a dat înapoi via văduvei şi celelalte, pe care cu nedreptate le luase, şi astfel a murit cu multă durere.

Dar nici după moarte n-a rămas fără pedeapsă, căci îi sălta mormântul şi se clătina, făcând spaimă neasemănată celor ce priveau. Care clătinare şi cutremur a ţinut 33 de ani, până când s-au adus din surghiun sfintele moaşte ale sfântului. Şi a lăsat Eudoxia patru fete şi anume: Pulcheria, Fulchia, Arcadia şi Maria, precum şi un fiu, cu numele Teodosie. Deci Arcadie trăind la împărăţie 14 ani, s-a săvârşit când era de opt ani Teodosie cel Mic. Iar surorile lui nu s-au măritat, ci Pulcheria ocârmuia împărăţia, fiind cu vârsta de 19 ani, până când a venit tânărul în vârsta cea legiuită.

Deci făcându-se împărat Teodosie cel Tânăr (408–450), în Constantinopol era arhiepiscop Sfântul Proclu (434–446), ucenicul Sfântului Hrisostom, care a îndemnat pe împărat şi i-a dat multe sfătuiri duhovniceşti, ca să trimită oameni cucernici în Comane şi să aducă sfintele moaşte ale Sfântului Ioan Gură de Aur, părintele său cel duhovnicesc, spre mângâierea cetăţii, şi pentru ca să înceteze şi cutremurarea mormântului, căci până atunci mormântul Eudoxiei încă tremura.

Ascultând împăratul Teodosie sfătuirea cea folositoare a patriarhului, a trimis oameni îndemânatici şi cucernici, pentru acest lucru, care nu în puţine zile ajungând în Comane şi sosind la biserica Sfântului Mucenic Vasilisc, au întrebat pe locuitorii cei de acolo ca să le arate mormântul sfântului şi să ia moaştele. Iar ei auzind că se lipsesc de o vistierie nepreţuită ca aceasta, peste măsură s-au întristat şi s-au amărât; însă n-au îndrăznit a se împotrivi poruncii împărăteşti, ci i-au dus la mormântul fericitului.

Şi ridicând piatra ca să scoată afară toate sfintele moaşte, acestea s-au făcut nemişcate, o, minune, şi n-au putut atâţia oameni să le mişte din loc. De aceea s-au întors trimişii la împărat, propovăduind în toată cetatea această minune. După aceea, împăratul şi toţi cei mai cucernici ai cetăţii au făcut mai întâi rugăciuni de obşte către Domnul ca să-i învrednicească, ca un milostiv, să dobândească pe cel dorit.

După aceea iarăşi a trimis împăratul cu multă evlavie pe aceiaşi soli, ca să aducă pe sfântul; către care a scris şi o rugăciune în chip de epistolă într-acest fel: „Către dascălul cel a toată lumea şi patriarhul Ioan Hrisostom, scrie împăratul Teodosie. Eu socotind, nu din necredinţă, ci din neştiinţa şi neluarea-aminte a mea că cinstitele moaşte se află ca şi trupurile celorlalţi oameni, neîmpărtăşite de dumnezeiescul dar, am trimis să le aducă cum s-ar întâmpla, fără cuviinciosa evlavie; pentru aceasta, cu dreptate n-am dobândit aceea, pentru care m-am sârguit. Deci, acum iarăşi scriu către sfinţenia ta, ca şi cum ai fi viu, această rugăciune, cerând să ne ierţi pentru necunoştinţa cea mai dinainte şi să binevoieşti a veni cu pace într-ale tale, ca să te primească cu multă dorire şi osârdie fiii tăi, căci dorim foarte mult să dobândim iertare păcatelor prin rugăciunile tale cele bine primite".

Deci, luând trimişii cartea cea de rugăciune, au plecat la drum. Şi ajungând la locul unde erau moaştele sfântului, au făcut precum le-a poruncit împăratul şi prăvălind piatra de pe mormânt, au văzut iarăşi o altă minune: adică a ieşit din mormânt o lumină negrăită cu multă strălucire şi o bună mireasmă neasemănată, în care sfântul nu se arăta ca un mort, ci strălucit la faţă, plin de veselie. Apoi, îndată s-a dat de bunăvoie şi fără de împiedicare l-au ridicat. Atunci s-au făcut multe minuni către cei ce l-au sărutat cu credinţă. Iar mai ales era acolo un om şchiop, în mijlocul mulţimii celei adunate, care cu multă osteneală făcând loc, a apropiat de picioarele lui haina sfântului şi îndată s-a tămăduit.

Deci punând sfintele moaşte în sicriul poleit cu aur, pe care îl aduseseră, au pornit la drum cu sârguinţă, petrecându-le cu cântare de psalmi, cu făclii şi cu tămâieri. Iar când era să se apropie de o cetate sau de vreun sat, ieşea spre întâmpinare tot poporul şi astfel îl petrecea fiecare cetate, spre cealaltă, până ce au ajuns la Calcedon. Şi auzindu-se în cetatea împărătească de venirea sfintelor moaşte, toţi au alergat, tineri şi bătrâni, cu multă dorire, ca să-l întâmpine precum se cădea. Şi s-a umplut toată marea de corăbii, încât se părea ca un

pământ uscat. Deci a mers şi patriarhul Proclu cu împăratul, având osebită corabie, împodobită şi plină de aromate binemirositoare, pentru mult pătimitoarele şi mult cinstitele moaşte.

Atunci s-a făcut furtună mare şi toate caicele şi luntrele s-au risipit, unele la un loc, altele în alt loc, precum le mâna vântul; numai corabia aceea pe care o aveau pregătită pentru sfintele moaşte, n-a putut vântul s-o zbuciume, nici s-o abată într-altă parte, ci alerga împotriva valurilor, ca şi cum ar fi fost însufleţită şi cu simţire; şi o, minune, că alergând spre pământ, s-a dus la via văduvei şi a stat acolo aşteptând sfintele moaşte. Zic despre văduva aceea, pentru care părintele văduvelor şi părtinitorul sărmanilor cel prea cald, a băut paharul umilinţei, care pe aceia care îl beau, îi face părtaşi ai fericirii celei cereşti.

Vezi, o, omule, cum pietrele şi lemnele sprijină şi ajută păstorului celui cuvântător? Vezi cum chiar cele nesimţitoare şi necuvântătoare prihănesc fapta cea necuvântătoare şi nedreaptă a celor cuvântători, care au făcut-o asupra celui drept? Dar acestea s-au întâmplat astfel cu dumnezeiască şi negrăită iconomie. Şi atunci iarăşi s-a făcut linişte adâncă în mare şi iarăşi s-a umplut marea de corăbii şi de caice, ca şi mai înainte. Iar când aceia care aduceau cinstitele moaşte au ajuns la locul unde era via văduvei, corabia cea împodobită şi pregătită pentru sfântul s-a plecat de la sine înspre aceia, în chip minunat, şi chema în chip negrăit sfintele moaşte. *Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale!*

Apoi, punând cinstitele moaşte în corabia cea pregătită, împăratul avea dorire a merge la palatul împărătesc, dar precum se vede, n-a voit Sfântul Hrisostom, şi fiindcă Helespontul cel repede curgea împotriva lor, de aceea s-au dus la biserica Sfântului Apostol Toma, care se numeşte Amantiu, precum a iconomisit dumnezeiasca pronie. Deci, intrând în biserică sfintele moaşte, împăratul şi-a luat de pe cap coroana cea împărătească, pentru smerenie, şi, închinându-se, a sărutat frumoasele şi evangheliceştile picioare ale marelui Ioan şi le-a udat, ca şi păcătoasa pe ale lui Hristos, cu prea fierbinţi lacrimi, cu plângeri din inimă şi cu tânguiri, cerând milă şi iertare pentru maica sa şi zicând astfel:

„Iartă, o, sfinte al lui Dumnezeu, fărădelegea aceleia care te-a nedreptăţit, milosteveşte-te spre dânsa, o, preamilostivule; şi precum când trăiai tu, ai împrăştiat şi ai izgonit departe de fiii tăi patima pomenirii de rău, cu toată puterea, astfel şi acum, urmând adâncul nepomenirii de rău, iartă fărădelegea maicii mele; şi ca semn că te-ai

milostivit spre dânsa şi ai iertat-o, fă să înceteze tremurarea mormântului".

Astfel s-a rugat binecredinciosul şi preacucernicul împărat Teodosie. Iar cuviosul i-a ascultat rugăciunea lui, şi ca o vistierie şi dascăl al milostivirii s-a milostivit spre cea nemilostivă şi a oprit cutremurul mormântului ei. Deci, au făcut priveghere de toată noaptea în biserica aceea, preamărind pe Domnul şi pe sfântul Lui.

Apoi l-au dus în biserica cea mare pe sfântul şi, punându-l în dumnezeiescul scaun, au făcut şi acolo asemenea doxologie, ca şi mai înainte; apoi au pus în careta împărătească cinstitele şi sfintele moaşte şi s-a suit în caretă şi patriarhul Proclu. Iar împăratul, clericii, tot sfinţitul sobor şi tot singlitul mergeau înainte cu lumânări şi cu tămâieri. Iar toată cheltuiala a făcut-o împăratul cu neasemănată dărnicie, dând la toată mulţimea făclii cu îndestulare. Şi era adunată toată cetatea, încât umplea toate drumurile, uliţele, casele, fiind ca albinele mulţime nenumărată. Iar aerul, de mulţimea aromatelor, tămâierilor şi a mirurilor ce se vărsau, era atât de bine mirositor, încât se arăta ca un rai. Şi atâta cinste i-au făcut, încât, precum spun alţii, altă dată nu s-a făcut altui om, nici vreunui împărat, nici vreunui patriarh sau altuia dintre sfinţi.

Deci, cu astfel de cinste l-au dus la sfânta biserică a Sfinţilor Apostoli, ca pe un alt apostol al lui Hristos, împăratul mergând înainte, preoţii lăudându-l şi boierii binecuvântându-l, iar popoare nenumărate închinându-se şi dănţuind dănţuire prăznuitoare şi a toată lumea. Şi nu numai oamenii, ci şi rândurile sfinţilor şi cetele îngerilor socotesc că s-au adunat şi împreună au petrecut cinstitele moaşte ale aceluia care era de o râvnă şi de un cuget cu dânşii. Iar când au aşezat pe sfântul în scaunul cel arhieresc, toţi au strigat cu mare glas către bunul păstor, zicând: „Ia-ţi scaunul tău, sfinte".

Atunci şi nepomenitorul de rău Ioan, deschizându-şi gura cea de aur izvorâtoare şi mişcându-se buzele cele de miere curgătoare, o, minunile Tale, Hristoase Împărate, a strigat: „Pace tuturor, dragoste şi milă să fie la tot poporul şi Eudoxiei iertare!" Cine a văzut, sau cine a auzit din veac o minune înfricoşată ca aceasta? Trup mort după 33 de ani, care avea dezlegate organele, să sloboadă glas desluşit şi bine grăitor! Cu adevărat dreptii în veci sunt vii, deşi cei fără de minte socotesc ieşirea lor pedepsire.

Acest mântuitor glas, care ca din cer a ieşit din gura cea de foc purtătoare şi cu totul aurită, a unit Biserica, care era dezbinată mai înainte; pe cei rău credincioşi i-a povăţuit la credinţa cea dreaptă, pe

cei binecredincioşi, mai întemeiaţi i-a făcut, iar pe cei ce vrăjmăşeau şi urau pe sfântul, în dragoste negrăită i-a prefăcut. Şi ca să zic pe scurt, pe toţi i-a adunat şi într-o glăsuire şi unire i-a adus. Apoi, au pogorât sfintele lui moaşte şi le-au pus în mijlocul bisericii, ca să le sărute tot poporul, spre sfinţirea sufletelor lor. Şi atâta se înghesuiau şi se călcau unii pe alţii, şi, o, minune, că nimeni nu s-a vătămat din acea înghesuire; căci cum ar fi fost cu dreptate să se vatăme cei ce se înghesuiau pentru credinţa către sfântul, care şi pe cei acum vătămaţi, de tot felul de vătămare i-a izbăvit?

Deci după ce au săvârşit cântarea de laudă şi acolo, împăratul şi patriarhul au ridicat pe sfântul, l-au dus în Sfânta Sfintelor şi l-au pus în părţile de-a dreapta, în 27 ale lunii ianuarie. După aşezarea cinstitului trup, au adus nişte oameni cucernici pe un bolnav, care avea mâinile şi picioarele veştejite, care nicidecum nu se mişcau, că atât de subţiri şi de neputincioase erau, încât se vedeau ca nişte trestii, fiind numai pielea şi oasele. Şi îndată ce s-a apropiat de mormânt, mai înainte de a ruga pe sfântul, s-a tămăduit minunat şi umbla fără împiedicare şi cu mâinile lucra.

Această veste a străbătut în toată cetatea, numai într-o zi, şi se adunau toţi bolnavii şi îşi luau sănătatea cea dorită, slăvind pe Dumnezeu; apoi, mulţumind sfântului, se întorceau bucurându-se. Şi nu numai atunci, ci şi până astăzi, toţi care se apropie de mormântul lui cu credinţă, orice boală ar avea, cu sufletul sau cu trupul, îndată capătă dorita vindecare.

Astfel preamăreşte Dumnezeu pe robii Săi şi aici în lumea aceasta şi în cea ce va să fie îi face moştenitori ai Împărăţiei Sale. Pe care, facă-se ca noi toţi s-o dobândim întru Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A DOUĂZECI ŞI OPTA

CUVIOSUL EFREM SIRUL[1]

Minunatul Efrem a răsărit din pământul sirienilor. Şi fapta bună din pruncie alegând-o, se păzea pe sine de-a pururea şi se sârguia a fugi de vorbirile cele vătămătoare ale celor de o vârstă cu el. Şi citea neîncetat mai ales sfintele cărţi ale scripturilor, iar sârguinţa, îndeletnicirea şi cugetarea întru acestea îi erau lui Efrem mai plăcute decât toată dulceaţa. Încât şi el împreună cu proorocul zicea: *Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea.*

De atunci a avut tovarăşă şi prietenă fapta bună şi sârguinţa în osteneli. Căci care faptă nu s-a săvârşit cu dinadinsul de dânsul? Nu postul? Nu privegherea? Nu culcarea pe jos? Nu blândeţea? Nu necâştigarea? Nu, peste atâta bogăţie de bunătăţi, şi smerita cugetare? Încă şi de darul cel dăscălesc a fost împărtăşit. Apoi şi până acum prin cuvintele sale, vorbeşte cu noi, îndemnându-ne, mângâindu-ne şi sfătuindu-ne, din care putem a dogmatisi nu numai cuvântul credinţei cel drept, ci ne şi deşteptăm spre câştigarea faptei bune. Iar de nădejdea cea către Dumnezeu şi de dragostea cea către aproapele, atâta grijă a avut Efrem, încât el însuşi când a vrut să se ducă din viaţă, zicea astfel: „Nicidecum în toată viaţa mea n-am ocărât pe Domnul şi cuvânt nebun din buzele mele n-a ieşit. În toată viaţa mea n-am blestemat pe nimeni. Şi nicidecum nu m-am sfădit cu vreunul din cei dreptcredincioşi".

Avea încă şi lacrimi neîncetat în ochii lui, încât mai cu înlesnire puteau izvoarele cele de-a pururea curgătoare să-şi înceteze curgerea, decât Sfântul Efrem lacrimile. Şi împreună cu lacrimile ieşeau şi

[1] După Metafrast.

suspinurile, arătând focul cel dinlăuntru aprins al umilinţei, pe care mai luminat îl va pricepe cineva citind scrierile aceluia. Căci îl va afla pe el filozofând pretutindeni despre judecată şi a doua venire a lui Hristos, înfricoşatul divan avându-l înaintea ochilor şi ziua aceea în minte întipărind-o; apoi pe sine osândit socotindu-se şi foarte cu jale tânguindu-se. În astfel de cugetări ale minţii îndeletnicindu-se Efrem de-a pururea, se îndepărta, după cuvântul Psalmistului, fugind de gâlceava cea lumească şi în pustie sălăşluindu-se. Apoi, din loc în loc se muta pentru a sufletelor zidire şi folos, fiindcă era mişcat de duhul dumnezeiesc.

Odată şi-a lăsat patria şi el, fiindu-i poruncit ca dumnezeiescului Avraam, şi a ajuns la cetatea Edesa, pe de o parte, pentru închinare la sfintele moaşte, care erau într-însa, iar pe de alta, pentru întâlnirea cu un oarecare bărbat dintre cei cuvântători, ca să ia rod de cunoştinţă de acolo. Acest lucru îl cerea şi de la Dumnezeu, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Stăpâne al tuturor, învredniceşte-mă ca, intrând în cetatea Edesa, să mă întâlnesc cu acest fel de bărbat, care va fi puternic a-mi grăi cele spre folosul şi zidirea sufletului". Astfel rugându-se, când a ajuns la porţile cetăţii, era adunat la minte şi luător de seamă şi îngrijat: cum adică se va apropia de acel bătrân, ce va întreba de la dânsul şi ce folos va dobândi?

Deci, călătorind astfel întru adunarea minţii, o femeie îndată îl întâmpină şi aceasta era desfrânată. Negreşit al lui Dumnezeu lucru era acesta; căci pentru cele bune, de multe ori le rânduieşte tainic pe cele potrivnice. Deci, sfinţitul Efrem, astfel întâlnind pe desfrânata, stătea uimit oarecum, căutând către dânsa, mâhnindu-se şi pătimind întru sine cu sufletul, că nu i s-a împlinit cererea după rugăciune, ci cu totul potrivnic. Iar ea văzându-l, iarăşi privea la dânsul cu ochi necuvioşi. Şi fiindcă astfel multă vreme se priveau unul pe altul, vrând el s-o ruşineze şi întru sfiala ce se cuvine femeilor a o aduce, i-a zis: „Pentru ce nu te ruşinezi, o, femeie, să priveşti la mine cu ochii aţintiţi?" Şi aceea zise: „Dar mie aşa mi se cade a privi la tine, că din tine şi din a ta coastă sunt luată. Iar ţie ţi se cade a te uita nu către noi, ci în pământ, din care ai şi fost luat".

Acestea auzindu-le Efrem a mulţumit şi femeii, pentru folosul ce a avut din vorbele ei, şi lui Dumnezeu cu fierbinţeală îi înălţa mulţumire; Care chiar din cele fără de nădejde de multe ori poate face lucruri mai presus de nădejde.

Deci, după ce au trecut zile destule şi dumnezeiescul Efrem era în cetatea Edesei, o desfrânată oarecare locuind aproape de dânsul, s-a

făcut organ de răutate al vicleanului. Şi printr-însa, ca prin şarpele cel dintâi, năvălea asupra dreptului. Deci, de vreme ce s-a întâmplat, că dumnezeiescul Efrem fierbea nişte bucate, acea femeie deschizând fereastra care era în perete, se plecă cu ruşinare, apoi cu obrăznicie căutând la cuviosul, îi zise: „Binecuvintează, părinte". Iar el cu blândeţe şi cu graiul cel cuviincios lui îi zice: „Domnul să te binecuvinteze". Şi aceasta iarăşi cu râs necuvios a zis: „Dar ce lipseşte bucatelor tale?" Iar acela a zis: „Trei pietre şi puţin noroi, ca fereastra aceasta să se astupe". Aceea cu obrăznicie a zis: „Pentru că te-am cinstit, aceasta a făcut întru tine mândrie? Eu voiesc a dormi împreună cu tine, iar tu de prima dată mă deznădăjduieşti?"

Însă precum aceea avea graiuri sataniceşti, astfel şi el cu mult mai vârtos n-a fost lipsit de cuvinte duhovniceşti, căci a zis: „De voieşti împreună cu mine a dormi, trebuie s-o faci unde-ţi voi zice eu". Iar aceea, dacă a auzit cuvântul, a şi întrebat de locul unde voieşte a dormi. „Nu într-alt loc, a zis el, decât chiar în mijlocul cetăţii voi dormi cu tine". Iar ea a zis: „Dar nu ai sfială şi ruşine de bărbaţii ce ne vor vedea dormind în mijlocul cetăţii?" Căci femeia aceea ce dorea să vâneze sufletul cel nepătimaş, nu putea cunoaşte nici ceea ce zice Solomon: *Că ochii Domnului Celui Preaînalt de milioane de ori mai luminaţi sunt decât soarele; căci caută peste toate căile oamenilor.*

Atunci sfântul a răspuns îndată: „Dacă ochii oamenilor i-ai judecat că sunt puternici a ruşina sufletul şi a-l opri de la fapta cea rea, dar oare de ochii lui Dumnezeu, care văd toate câte se lucrează în ascuns şi întru arătare, nu ne vom teme şi nu ne vom spăimânta cu mult mai vârtos şi oare nu ne vom depărta de lucrul cel rău, care ridică asupra noastră de-a pururea conştiinţa ca şi pârâş împreună locuitor, şi ne aduce munci veşnice?" Acestea destule au fost nu numai ca să înduplece pe desfrânata a se depărta de vicleana poftă către dânsul, ci şi ca să se căiască de cele dintâi fapte rele ale ei. Căci îndată apropiindu-se şi căzând la pământ, cerea iertăciune de dobitocească şi neînfrânata ei pornire.

Apoi, făcând adevărată pocăinţă, a luat povăţuitor şi dascăl pe Sfântul Efrem în calea cea către mântuire. Iar el fiind gata a sluji unei cereri ca aceasta, o sfătui cele cuviincioase, spre a nu merge iarăşi, după cum zice dumnezeiescul Ieremia, în urma gândurilor inimii ei celei rele; apoi s-a îngrijit a o aduce într-o mănăstire femeiască, spre a face fapte bune. Şi în scurt, pe aceea care a voit a-l împiedica din calea cea dreaptă, el mai vârtos întorcând-o de la calea cea rea, a avut ca rod al dreptăţii întoarcerea ei spre calea mântuirii.

Astfel, dumnezeiescul Efrem întâlnindu-se cu două femei desfrânate, pe una a folosit-o, iar de la cealaltă însuşi a primit folos sau, mai adevărat să zic, de la amândouă, fiindcă ajutorul dumnezeiesc a folosit tuturor. De acolo fiind povăţuit către Cezareea Capadociei, de darul care îl purta de sus, a văzut pe marele Vasile, glasul Bisericii şi izvorul dogmelor. Pe care Efrem văzându-l, cu multe cuvinte a început a-l lăuda. Căci cu ochiul cel ascuţit văzător al sufletului a văzut o porumbiţă cu capul asemenea cu razele soarelui, şezând pe umărul cel drept al acestuia, fiind strălucită şi vorbind la ureche lui Vasile, şi pe acela iarăşi povestind poporului cele de dânsa poruncite. Apoi, învăţându-se în taină prin acea cinstită porumbiţă cele pentru Efrem, l-a cunoscut cine este şi pentru ce a venit; de aceea s-au şi împărtăşit unul cu altul de vorbire şi s-au îndulcit de bunătăţile care erau întru dânşii.

Dar să ne întoarcem iarăşi către dumnezeiescul Efrem şi doar pe ale acestuia să le povestim. Căci nici un gând care să nu-i folosească în lucrarea faptei bune nu avea şi cum că îndestulător i s-a dat de la Dumnezeu talentul dăscăliei, pe care sfântul cu covârşire l-a împărtăşit în adâncul sufletelor de-a' pururea. Şi aceasta chiar el o însemnează, zicând că încă fiind tânăr, ar fi văzut ca o viţă îngreuiată de mulţi struguri, din limba lui crescută, la mare înălţime ridicată şi pe spatele a tot pământul întinsă; şi toată pasărea se odihnea într-însa, zbura împrejur şi din struguri mânca. Iar viţa cu cât strugurii i se culegeau şi pe păsări cu îndestulare le ospăta, cu atât mai mult cu rodul se înmulţea. Şi aceasta însuşi o zicea despre sine.

Încă şi alţii din cei ce s-au învrednicit a vedea unele ca acestea, o mărturisesc despre Efrem. Odată, a spus unul dintre ei că a văzut o mulţime de îngeri pogorându-se de sus şi având în mâini o carte, scrisă şi înăuntru şi afară, şi făceau cercetare cine oare ar fi putut lua cartea? Şi unii dintr-înşii puneau înainte pe Efrem, iar alţii pe altul dintre aceia câţi cu adevărat săvârşeau viaţa cucernică şi înţeleaptă în acea vreme. Iar la urmă toţi s-au învoit şi lui Efrem i s-a încredinţat cartea.

Deci, deşteptându-se cel ce a avut vedenia, a ajuns la biserică şi a aflat într-însa pe Efrem cu învăţături prea bune şi decât mierea mai dulci, ospătând pe cei ce erau de faţă. Deci acela a potrivit aceasta cu visul şi după vrednicie a mulţumit lui Dumnezeu. Iar dintr-acea vreme, atât de covârşitoare i-au fost lui Efrem curgerile cuvântului şi necurmarea gândurilor, încât nici limba nu putea sluji din destul grăbniciei noimelor; încât chiar el a zis odată către Dumnezeu:

„Stăvileşte, o, Stăpâne, valurile darului Tău". Căci făcându-i-se lui adâncul dăscăliei ca un noian, nu-l lăsa a nu învăţa. Iar cuvintele cu nimic altceva nu le întrerupea decât numai cu rugăciunea, şi pe aceasta cu lacrimile.

Nopţile apucându-l priveghind, lumina iarăşi îl găsea treaz, fiindcă se temea de stăpânitorul întunericului, ca nu cumva să-l prindă pe el împiedicat cu somnul; şi de aceea priveghea pentru năvălirea aceluia. Căci îi era destul cât de puţin somn, gustându-l numai, nu spre saţiu, ci numai de nevoie, ca să-i ţie trupul, care la multe sudori şi osteneli se întindea. Că multe nevoinţe făceau să fugă din ochii lui somnul, dar mai ales culcarea pe jos, aspra petrecere şi topirea de tot felul a trupului şi necăjirea care îi erau lui iubite.

Apoi, a adunat atâta bogăţie, încât martori pentru dânsul chiar gura sa o iau şi graiurile lui cele mai de pe urmă, decât care nimic nu este mai vrednic de credinţă sau mai adevărat. Acestea sunt în acest chip: „Efrem n-a avut niciodată pungă, nici toiag, nici traistă, nici argint, nici aur. Nici vreo avere pe pământ n-am câştigat, zice el, fiindcă am ascultat pe Bunul Împărat, care în Evanghelii porunceşte ucenicilor Săi: *Nimic pe pământ să nu câştigaţi*. De aceea nu am avut cu patimă nici un lucru de acest fel".

Astfel a supus toate Dascălului şi râvnitor cu adevărat şi următor al ucenicilor Lui celor dintâi s-a arătat. Iar în smerita cugetare, zdrobirea inimii şi smerenie, cine era atât de mare, fierbinte şi tare? Căci cenuşa, ca pâinea o mânca şi băutura cu plângere o amesteca şi de laude se ferea foarte mult. Pe cei ce-l lăudau, nu numai că nu-i primea, ci şi arătat se îngreuia asupra lor, precum altul este asupra celor care-l iau în râs şi-l defaimă. Şi se ruşina şi privea la pământ, culoarea feţii o schimba uneori, şi cu sudori asuda şi cu totul fără de glas petrecea, ca şi cum ruşinea i-ar fi oprit glasul.

Acesta încă era deosebirea smeritei lui cugetări, că atunci când era să moară, unele ca acestea cu groaznică certare poruncea: „Să nu cântaţi la moarte pe Efrem, să nu-i faceţi cuvânt de laudă, să nu-l îngropaţi cu haine de mare preţ, să nu puneţi deosebi trupului meu mormânt, căci am făgăduit lui Dumnezeu a mă sălăşlui împreună cu cei străini, căci străin sunt eu şi nemernic ca toţi părinţii mei".

Iar despre iubirea de oameni, despre hrănirea săracilor şi despre milostivirea către cei săraci atâta grijă avea şi atât dorea folosirea acelora el, care de la sine nu avea ce să le dea, încât cu înţelepciunea limbii şi priceperea deschizând inima şi mâna multora din bogaţi,

precum şi vistieriile, dădea printr-înşii cu îndestulare celor ce aveau trebuinţă. Căci nu era numai cuvântul lui astfel ca să moaie sufletele şi să le pornească spre milă, ci şi însăşi vederea şi blândeţea lui mişcau sufletele altora spre umilinţă. Şi acestea astfel le-au spus, ca măsură pentru toată fapta bună ce strălucea într-însul. Iar ale râvnei celei după Dumnezeu şi ale sudorilor pentru dreapta credinţă altele sunt faptele. Iar ceea ce acum cuvântul pune înainte, se cade să spun, căci este înveselitoare.

Apolinarie, cel ce a grăit şi a cugetat multă nedreptate şi era învăţat toate a le face şi a le zice spre răsturnarea drept credincioaselor dogme, născocind multe din voia sa, pentru adevărata credinţă, ca cei ce scornesc din pântece şi cei ce *strigă din pământ* – precum bine socoteşte pentru aceştia marele Isaia –, şi alcătuindu-le pe acestea în două cărţi, le-a încredinţat unei femei oarecare, care se spunea că-i slujea voii aceluia şi dezmierdărilor lui. Deci, înştiinţându-se Efrem de aceasta, şi socotind că el ar putea prin bun meşteşug să împiedice răspândirea păgânătăţii lui, cu înţelepciunea sa a găsit un lucru ca acesta: s-a apropiat către păzitoarea cărţilor, sub chipul unuia din cei ce cugetau asemenea lui Apolinarie, pe de-o parte ca şi cum i-ar aduce binecuvântare din pustie, şi pe de alta împrietenindu-se cu acea femeie şi făcându-se obişnuit ei, când lipsea Apolinarie. Şi de vreme ce femeia se încredinţase acum cu totul cum că Efrem este ucenic al lui Apolinarie şi din ceata păgânătăţii lui, el s-a rugat ei ca să-i dea scrierile dascălului, „ca să pot, zicea el, să mă lupt cu ereticii" (aşa numindu-ne pe noi, cei dreptcredincioşi). Iar ea amăgindu-se prin acest înţelept meşteşug, i-a dat în mână cărţile, rugându-l a le înapoia grabnic.

Deci, marele Iacov acesta (Sfântul Efrem), prin aceasta pe spurcatul Isav amăgindu-l, şi pe întâile naşteri ale acestuia luându-le în mână, cu vitejie a atacat pe pierzătorul. Şi iată plănuirea înţeleptului, cum o atât de mare nebunie şi nesimţire a sufletului o biruieşte; căci greu îi era lui a se apropia de cuvintele şi ereziile lui Apolinarie şi limbă a slobozi asupra lor, care să poată să le dezlege şi să le răstoarne pe toate, şi avea trebuinţă de multă vreme şi de osteneală. Şi fiindcă atunci vremea nu-i îngăduia aceasta, că femeia îl cicălea foarte, cerându-i cărţile, s-a pornit către altă măiestrie, care era şi grabnică şi cu mult folos. Că deschizând cărţile şi pe fiecare din file despărţindu-le, şi cu clei de peşte ungându-le pe toate, şi una cu alta împreună lipindu-le, şi ţinându-le mult timp cu mâna şi strângându-le, încât toate una să le facă, cu lipirea uneia de alta, aşa

că nici una de alta să nu poată să se dezlipească sau să se rupă, le-a dat înapoi femeii.

Iar ea luându-le şi necercetându-le, nici deschizându-le, şi văzând că erau bine pe din afară, s-a mulţumit cu aceasta. Deci a ţinut câtva timp cărţile la dânsa. Apoi dreptcredincioşii l-au chemat pe Apolinarie ca să vorbească cu viteazul apărător al cuvântului, cu dumnezeiescul Efrem, la sfatul acestuia, căci el ştia ce lucrase asupra necuvioaselor şi păngăritelor cărţi ale aceluia.

Însă Apolinarie s-a lepădat de vorbă, fiind obosit şi de bătrâneţe şi de răutăţile cele multe, şi îndată a căutat către ale sale cărţi şi pe acestea a poruncit să i le aducă, „că acestea, zicea el, şi cuvântul gurii îmi vor sluji". Pentru aceasta, luând una din cărţi, încerca a o deschide cu multă mândrie la începutul scrierii. Iar după ce nu ascultă aceea nicidecum, nici din file nici una nu se dezlipea, ci mai mult se ţinea pe sine, ca un trup fiind făcută, a trecut la cele mai dinlăuntru ale aceleia. Iar de vreme ce nici aici nu şi-a dobândit nădejdile, această carte lăsându-o a luat-o pe cealaltă. Iar dacă şi aceasta se afla asemenea şi era cu totul lipită, a căzut în multă nedumerire. Şi umplându-i-se sufletul de întunecare şi de mâhnire, a plecat din sobor, neputincios fiind a se mai ţinea acolo. Iar mai pe urmă rău a pierit, câştigând moartea ca rod al ostenelilor şi al cărţilor sale.

Astfel era Efrem cu râvnă pentru Hristos, şi aşa în sufletul lui se sădise toată fapta cea bună, încât ar fi fost cu cuviinţă a-l numi cineva un izvor ce curge cu multe feluri de ape, sau livadă împodobită cu multe feluri de flori şi de trandafiri, sau alt cer pe pământ, sau rai care înflorea ca şi Edenul şi strălucea de-a pururea şi niciodată nu se veştejea; însă de şarpele cel veşnic clevetitor al mântuirii noastre, cu totul era neatins şi necălcat.

Însă acum, către sfârşit se apropie şi povestirea cea despre Efrem. Pentru aceea este de nevoie a povesti şi ceva din cele despre sfârşitul aceluia, şi mai ales aceea care spune despre îndestularea darului celui unit cu dânsul. Căci, atunci când avea să se ducă cu cea de pe urmă ducere, a poruncit celor ce erau de faţă ca să nu-l îngroape cu haină de mult preţ şi a zis: „Iar dacă cineva, iubitor de părinte fiind, ne-a gătit nouă vreo haină ca aceasta dinainte, s-o dea pe aceasta celor ce au trebuinţă". Unele ca acestea poruncind către cei ce stăteau împrejur, un oarecare dintre dânşii – şi acesta era din cei mai străluciţi şi mai fierbinţi –, gătind o haină de mult preţ şi scumpă, socotea a înfăşura trupul sfântului după moarte.

Şi auzind acesta porunca sfântului, bolea foarte, căci i s-a stricat voia şi osârdia. Şi pentru aceasta se îndoia a da săracilor haina, judecând că mai bine este a le da aur acelora de preţul ei, neştiind că mult mai vârtos aşa s-ar fi socotit că lui Efrem îi dă, dacă ar fi dat săracilor, decât să urmeze voii şi judecăţii sale. Dar ceea ce nu ştia a cunoscut pătimind, căci a căzut îndată sub munca neascultării, rănit fiind de diavol viclean şi primind chin chiar şi numai pentru gând, nu şi pentru faptă. De aceea lângă patul sfântului a fost trântit şi acolo, în mijlocul tuturor celor ce-l priveau, sucindu-şi mâinile şi întorcându-şi ochii, şi curgându-i spume din gură, făcea şi alte lucruri ce sunt ale îndrăcirii. Deci prin socoteala dumnezeieştii iconomii a fost pedepsit, căci a defăimat părinteasca poruncă.

Deci, cel ce mai înainte vedea cele ascunse şi grăia cu duhul cel dumnezeiesc, a înţeles că boala era rodul păcatului şi a zis: „Ce nu se lucrează după cuviinţă de tine, o, omule, că pe tine întru atât de mare primejdie te-a împins?" Şi acela ce suferea îndrăcirea a mărturisit fărădelegea, a descoperit neascultarea şi şi-a vădit neputinţa gândurilor. Atunci dumnezeiescului Efrem făcându-i-se milă şi primind mărturisirea, doar cu rugăciunea şi cu punerea mâinilor l-a izbăvit de diavol, poruncindu-i a-i împlini făgăduinţa, după poruncă.

Deci, într-acest chip sfinţitul Efrem, la sfârşitul vieţii, cu atât de mare minune dojenind pe cei ce erau de faţă şi sfătuindu-i din destul la lucrarea faptei bune, către locaşurile cele de acolo trece şi către strălucirea care pe unii ca aceştia îi aşteaptă întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia se cade slavă, cinste şi stăpânire, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL IERARH EFREM, EPISCOPUL PERIASLAVULUI[2]

După fericitul Varlaam, care era fiu de boier, acest fericit Efrem famenul, fiind slăvit şi de bun neam, iar domnului Iziaslav fiind foarte iubit, şi ţinând toţi la dânsul, a plecat din casa domnească la Cuviosul părintele nostru Antonie, în peşteră; rugându-se ca să-l numere, în locul slujbei de voievod, cu slugile Împăratului ceresc, punând pe dânsul sfinţitul chip îngeresc al monahiceştii rânduieli. Iar

[2] Culeasă din Patericul de la Pecersca.

Cuviosul Antonie învăţându-l pentru mântuirea sufletului, l-a dat fericitului Nicon, ca să-l tundă monah. Iar el făcându-i porunca, a tuns pe fericitul Efrem, şi l-a îmbrăcat în haină monahicească.

Dar despre necazul ce a ridicat diavolul, vrăjmaşul şi urâtorul binelui, pentru tunderea fericitului Efrem, precum şi pentru a fericitului Varlaam, s-a scris în viaţa Cuviosului Antonie şi a lui Nicon. Pentru că văzându-se pe sine domnul întunericului biruit de acea sfântă turmă, care se aduna în peştera cea întunecoasă, şi înţelegând că de atunci avea să se preamărească acel loc, plângea de a lui pierzare.

Deci a început cu meşteşugirile sale cele rele a aţâţa inima voievodului Iziaslav asupra cuvioşilor, ca măcar aşa să risipească acea sfântă turmă. Dar nicidecum nu a putut, ci a fost gonit el însuşi cu rugăciunile cuvioşilor şi a căzut în groapa care şi-a făcut-o el. Căci şi cel ce a tuns pe acest fericit, adică Cuviosul Nicon, a fost dus la voievod şi de acela a fost ocărât. Şi chiar întâiul egumen, adică Cuviosul Antonie, cu fraţii din peşteră, au fost izgoniţi prin mânia voievodului, însă degrab, prin mijlocirea doamnei către voievodul Iziaslav, dar mai ales prin rugăciunea cereştii împărătese, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, către Împăratul slavei Hristos Dumnezeu, monahii s-au întors în peştera lor ca nişte viteji de la război, biruind pe luptătorul lor, diavolul; şi erau întotdeauna în peşteră, lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu.

Apoi, Cuviosul părintele nostru Efrem, văzând că pentru tunderea lui a pornit vrăjmaşul o tulburare ca aceea asupra sfintei turme, s-a înarmat foarte asupra lui, prin viaţa cea plăcută lui Dumnezeu în peşteră, prin rugăciune şi post şi prin priveghere de toată noaptea. Deci, supunându-se întru toate la învăţătura părintelui şi povăţuitorului său, Cuviosului Antonie, mare râvnă avea să urmeze toate faptele lui. Pentru aceea, precum Antonie a călătorit din Rusia la Sfântul Munte, asemenea şi Cuviosul părintele nostru Efrem ardea cu duhul pentru Sfintele Locuri, ca şi acolo fiind văzător al vieţii Sfinţilor Părinţi celei întocmai cu îngerii, să se îndemne pe sine prin dragoste spre îmbunătăţitele lor osteneli.

Deci, se ruga Cuviosului Antonie să-i dea binecuvântare, ca să meargă în ţara grecească. Iar el nevrând ca să-l lipsească de plata străinătăţii, l-a liberat cu binecuvântare şi cu rugăciune, după cum altă dată Noe a trimis porumbiţa din corabie, ca să aducă ramura de măslin.

Atunci Cuviosul părintele nostru Efrem, luând ca două aripi de porumbel binecuvântarea părintească şi rugăciunea, a pornit pe calea ce îi era înainte şi, sosind la Constantinopol, a privit pretutindeni, cercetând locaşurile oamenilor cereşti şi ale îngerilor celor pământeşti; şi, săturându-se cu îndestulată duhovnicească hrană, prin cuvinte de suflet folositoare şi prin învăţătura acelor sfinţi părinţi, a zăbovit acolo câtăva vreme. Şi atrăgându-l dragostea părintească înapoi iarăşi, ca să nu se întoarcă în corabia sa cea gândită fără vreo ramură de măslin, a scris tipicul Sfintei Mănăstiri a Studiţilor, şi în Mănăstirea Pecersca l-a adus; pentru care a trimis la dânsul fericitul Teodosie, fiind egumen al Cuviosului Antonie. Iar după întoarcerea de la Sfintele Locuri, a vieţuit în Mănăstirea Pecersca timp puţin, dar a fost pildă de multe fapte bune, spre folosul sufletesc, încât toţi mulţumeau lui Dumnezeu pentru dânsul. Într-acea vreme a murit fericitul Petru, episcopul Periaslavului; deci, prin dumnezeiasca bunăvoire, şi cu sfatul tuturor, după dorirea marelui domn Vsevolod Iaroslavici, cuviosul părintele nostru a fost pus episcop al Periaslavului, prin preasfinţitul mitropolit Ioan al Kievului.

Astfel, luând vrednicia arhieriei, a început în episcopia sa a avea mare sârguinţă pentru zidirea bisericească, socotind acest lucru mai cinstit şi mai iubit decât toate, ca adică să înmulţească lauda preasfântului nume al lui Dumnezeu; iar Dumnezeu i-a ajutat lui în chipul acesta: căci, în puţini ani a întemeiat o biserică de piatră, mare şi prea frumoasă, în cinstea Sfântului Arhanghel Mihail, pe care a făcut-o scaun al episcopiei Periaslavului. Asemenea, a zidit şi o altă biserică Sfântului Teodor, pe poartă, precum şi Sfântului Apostol Andrei, întâiul chemat, lângă poartă; şi a împodobit cetatea Periaslavului cu diferite feluri de zidiri bisericeşti, toate de piatră, cum nu mai fuseseră pe acolo. Dar toate acestea după multă vreme întru nefiinţă au venit; căci voind Dumnezeu, a dat tot pământul Rusiei pentru păcatele noastre, întru pedepsirea păgânului împărat al sciţilor, Batie, şi astfel a căzut soarta pe preaslăvita cetate a Periaslavului.

În vremea episcopiei sale a fost acest cuvios şi la mutarea cinstitelor moaşte ale cuviosului părintelui nostru Teodosie al Pecerscăi. Apoi vieţuind bine şi cu dumnezeiască plăcere, a luat sfârşit vremelnicei vieţi, şi trupul i-a fost pus cu cinste în biserica zidită de dânsul, în care a aşezat scaunul episcopiei Periaslavului, iar cu sufletul s-a suit la scaunul Stăpânului, cel nefăcut de mână, unde să ne fie şi nouă ca oile a fi adunaţi de glasurile rugăciunilor păstoreşti ale Cuviosului părintelui nostru Efrem; ca împreună cu

dânsul să preamărim pe Începătorul păstorilor, Iisus, şi pe Dumnezeu Tatăl şi pe Sfântul Duh, întru nesfârşiţii veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL EFREM, FĂCĂTORUL DE MINUNI

În zilele binecredincioşilor şi marilor domni, a sfinţilor răbdători de chinuri ai Rusiei, Boris şi Gleb, erau în Rusia trei fraţi de la o mamă: Efrem, acesta a cărui pomenire se face, Gheorghe şi Moise, de neam din pământul unguresc; şi toţi slujeau la marii domni Boris şi Gleb, în rânduiala boierească. Iar Sfântul Boris fiind ucis la râul Altii, boierul Efrem nu s-a întâmplat a fi acolo şi a scăpat de ucidere, iar Gheorghe, fratele lui, împreună cu Sfântul Boris, fu ucis, de vreme ce căzuse peste stăpânul său şi-i tăiară capul pentru grivna cea de aur pe care o pusese la dânsul Sfântul Boris. Iar al treilea frate, Moise, fiind la uciderea aceea, cu fuga sa fu mântuit de moarte; apoi, mai pe urmă, a pătimit mai mult decât oarecând Iosif de la Pentefri, soţia lui Putifar, pentru curăţia lui, şi a fost monah sfânt la Kiev, în Sfânta Mănăstire Pecersca, precum se scrie în viaţa lui.

Iar acest fericit Efrem, după uciderea binecredinciosului domn Boris, a mers tânguindu-se în locul acela unde se făcuse acea nedreaptă ucidere; şi căutând trupul fratelui său, nu l-a aflat, fără numai capul, pe care, luându-l, l-a păstrat până la sfârşitul său.

Apoi, lăsându-şi dregătoria şi casa, s-a dus la cetatea Torjka, şi aflând un loc foarte frumos aproape de cetatea aceea, pe malul râului Tverului, a întemeiat acolo o biserică în numele stăpânilor săi, a marilor domni, a sfinţilor răbdători de chinuri Boris şi Gleb. Şi adunând mulţime de monahi, a zidit mănăstire, şi s-a făcut arhimandrit; apoi, ostenindu-se în post şi în rugăciune, a plăcut lui Dumnezeu şi s-a mutat către El în anul 6523 (1015 d.Hr.). Iar după moartea sa s-au săvârşit multe minuni la mormântul lui şi s-au făcut tămăduiri bolnavilor; precum se fac şi acum celor ce merg cu credinţă la mormântul său, întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Celui slăvit împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE
ZIUA A DOUĂZECI ŞI NOUA

ADUCEREA CINSTITELOR MOAŞTE ALE SFÂNTULUI SFINŢIT MUCENIC IGNATIE, PURTĂTORUL DE DUMNEZEU

Sfântul Ignatie de Dumnezeu purtătorul sau Teoforul, fiind dus în Roma, din porunca împăratului Traian (98–117), precum se scrie în viaţa lui, şi de fiare fiind mâncat pentru Hristos, au rămas oarecare oase ale lui, pe care adunându-le credincioşii ce erau atunci acolo, mai întâi le-au pus cu cinste în Roma, la un loc însemnat; apoi, în vremea împărăţiei aceluiaşi Traian, le-au adus în Antiohia, spre apărarea cetăţii, spre tămăduirea bolnavilor, spre veselia a toată turma lui, şi spre slava lui Hristos Dumnezeu, pentru Care a pătimit cu osârdie. Despre care, cel ce va voi ca să ştie toate, să caute în viaţa lui, în 20 de zile ale lunii decembrie.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL LAVRENTIE ÎNCHISUL, DIN PECERSCA

După ispitirea cuvioşilor închişi din Pecersca, Isac şi Nichita, s-a aflat nevoindu-se în aceeaşi sfântă mănăstire, fericitul Lavrentie, care asemenea a îndrăznit, ca un bun ostaş al lui Hristos, a se lupta cu vrăjmaşul cel de suflet pierzător, ce se ostăşea. Şi dorea foarte mult ca în zăvorâre să se roage lui Dumnezeu, gândind de-a pururea că pentru acea viaţă grăieşte Dumnezeu: *Iar tu, când te rogi, intră în cămara ta, şi închizându-ţi uşa ta, roagă-te Tatălui tău în ascuns şi Tatăl tău Cel ce vede în ascuns, îţi va da ţie la arătare.*

Însă cuvioşii părinţi îl opreau cu totul de a face aceasta în Sfânta Mănăstire Pecersca, care mai mult decât altele suferea război de la înşelătorul vrăjmaş; căci îi aduceau aminte, cum acolo a biruit vrăjmaşul pe Isac şi pe Nichita, care s-au luptat cu dânsul în singurătate, şi pe care abia prin multe rugăciuni ajutătoare i-au ridicat.

Atunci Lavrentie, cerându-şi iertăciune, s-a dus în mănăstirea Sfântului marelui Mucenic Dimitrie, care se zidise de Domnul Iziaslav, şi acolo se nevoia monahiceşte în zăvorâre. Deci, a început a vieţui cu nevoinţă şi de mântuirea sa avea multă sârguinţă, tinzând în toate zilele spre mai mari osteneli, omorându-şi toate patimile cu foamea înfrânării şi tăindu-le cu sabia cea duhovnicească, adică cu graiul rugăciunii, şi pe toate săgeţile vicleanului cele aprinse stingându-le cu apa lacrimilor. Şi aşa cu darul lui Dumnezeu, nu numai că era străin de rănirea diavolească, ci a luat dar de la Domnul de a tămădui cu minuni felurite răni şi neputinţe între oameni, precum şi a izgoni diavolii.

Deci, la acest fericit între alţii, a fost adus din Kiev spre tămăduire, un om cuprins de un diavol foarte cumplit, ca un lemn fiind purtat cu greu de zece oameni. Iar fericitul dorind ca să fie proslăvită patria sa cea duhovnicească, adică Sfânta Mănăstire Pecersca, a poruncit ca să ducă pe un om ca acela acolo. Atunci îndrăcitul a început a striga: „La cine mă trimiţi? Căci eu nici nu îndrăznesc a mă apropia de peşteră, pentru sfinţii ce sunt într-însa; iar în mănăstire sunt 30 de monahi locuitori, de care mă tem, şi cu ceilalţi am război".

Acestea mărturisindu-le cel îndrăcit pentru darul sfintei Mănăstiri Pecersca, a poruncit iarăşi fericitul, ca să-l ducă acolo cu sila, ca de cele grăite dânşii mai mult să se încredinţeze. Deci, cei ce-l duceau, ştiind că niciodată îndrăcitul nu fusese în Mănăstirea Pecersca şi pe nimeni nu ştia într-însa, îl întrebară: „Care sunt aceia de care te temi tu?" – pentru că atunci erau 118 toţi fraţii din Mănăstirea Pecersca –, iar îndrăcitul a numărat pe nume 30 şi a zis: „Aceştia toţi cu un cuvânt pot să mă izgonească". Şi iarăşi îi ziseră cei ce-l aduceau: „Noi voim ca în peşteră să te închidem".

Iar el le-a răspuns: „Ce folos îmi este ca să mă lupt cu morţii? Pentru că aceia acum mai multă îndrăzneală au către Dumnezeu a se ruga pentru ai lor monahi şi pentru cei ce merg la dânşii! Dar de voiţi să vedeţi războiul meu, duceţi-mă în mănăstire; căci afară de acei 30, precum v-am spus, cu toţi ceilalţi mă pot lupta". Şi a început a-şi arăta puterea sa, grăind evreieşte şi după aceea latineşte, apoi greceşte şi, cu un cuvânt, în toate limbile, pe care niciodată nu le

auzise omul acela, încât se temeau foarte mult cei ce-l duceau, mirându-se de schimbarea limbii lui şi de felul vorbirii.

Dar, mai înainte de a intra ei în mănăstire, a fugit din om acel necurat duh şi a început cel tămăduit a înţelege bine. Iar cei ce erau cu el s-au bucurat şi au intrat cu acela în sfânta biserică cea făcătoare de minuni a Pecerscăi, pentru ca să dea laudă lui Dumnezeu. De care lucru înştiinţându-se egumenul, a mers cu toţi fraţii acolo în biserică, iar cel tămăduit nu ştia nici pe egumen, nici pe vreunul din cei 30, pe care îi numise, îndrăcit fiind. Atunci l-au întrebat: „Cine te-a tămăduit?" Iar el căutând spre icoana cea făcătoare de minuni a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a zis: „Cu aceea m-au întâmpinat sfinţii părinţi, cei 30 la număr, şi astfel m-am tămăduit". Deci, numele tuturor acelora le pomenea, deşi în faţă nu cunoştea pe nici unul. Atunci toţi împreună au dat slavă lui Dumnezeu şi Preacuratei Maicii Lui, cum şi fericiţilor plăcuţilor Lui.

Astfel s-a preamărit acest sfânt loc, prin iconomia lui Dumnezeu cea vestită prin fericitul Lavrentie cel închis; care despărţindu-se o vreme de fraţii Pecerscăi, ca Barnaba de Pavel, mai mult rod a făcut. Şi multe feluri de fapte bune, asemenea cu îngerii, lăsând în Mănăstirea Iziaslavului, s-a întors iarăşi în sfânta Mănăstire Pecersca. Iar după sfârşitul său cel plăcut lui Dumnezeu, ca unul ce nu a fost mai prejos decât închişii de mai înaintea sa – care au intrat prin poarta cea strâmtă în viaţa cea veşnică –, a fost pus cu cinste în peştera în care până acum sunt nestricate moaştele lui cele făcătoare de minuni, întru cinstea Celui ce vede în taină şi răsplăteşte la arătare, adică a lui Dumnezeu Celui lăudat în Treime, Căruia se cuvine slava, în veci. Amin.

LUNA IANUARIE

ZIUA A TREIZECEA

SOBORUL SFINŢILOR PĂRINŢILOR NOŞTRI ŞI MARILOR DASCĂLI ŞI IERARHI VASILE CEL MARE, GRIGORIE TEOLOGUL ŞI IOAN GURĂ DE AUR[1]

Pricina praznicului acestuia s-a făcut în acest chip: în zilele împărăţiei lui Alexios I Comnenul (1081–1118), care a luat împărăţia după Nichifor Botaniates (1078–1081), s-a făcut împărţire şi prigonire între bărbaţii cei pricopsiţi în învăţături şi îmbunătăţiţi. Căci unii cinsteau mai mult pe marele Vasile, zicând despre dânsul că este înalt la cuvinte, ca unul ce a încercat şi a ispitit firea lucrurilor prin sine, şi cum că era atât de mult îmbunătăţit, încât puţin lipsea de a putea fiecare de a-l asemăna pe el cu îngerii. Căci nu făcea pogorământ legii, nici ierta cu lesnire, ci era greu la obicei şi aspru, neavând la sine nici un lucru pământesc. Iar pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur îl micşorau, ca şi cum ar fi fost în oarecare chip potrivnic marelui Vasile, fiindcă era lesnicios şi îndemnător către pocăinţă.

Erau însă alţii care înălţau pe dumnezeiescul Hrisostom, ca şi cum ar fi fost în învăţături mai cu pogorământ omenesc şi cum că mai cu lesnirea vorbirii povăţuia pe toţi, şi îi chema către pocăinţă. Deci îl cinsteau mai mult decât pe marele Vasile şi decât pe Grigorie atât pentru mulţimea cuvintelor celor de miere curgătoare, cât şi pentru iscusinţa noimelor.

Alţii iarăşi cinsteau mai mult pe dumnezeiescul Grigorie, ca cel ce a întrecut în înţelepciune şi în învăţătură elinească pe toţi dascălii cei vestiţi şi din creştini şi din elini, cu frumuseţea cuvintelor şi

[1] Alcătuită de Ioan, episcopul Evhaitei.

înflorirea lor. Deci, ziceau, cum că înţeleptul Grigorie biruia pe toţi şi cum că acestuia i se cădea întâietatea. Atunci, printr-o pricire ca aceasta a celor învăţaţi s-a întâmplat de s-a despărţit mulţimea poporului. Şi unii se ziceau Ioaniteni, alţii Vasiliteni, iar alţii Grigoriteni. Deci astfel sfădindu-se cei înţelepţi şi zicând între dânşii multe feluri de cuvinte, de trei ori fericiţii aceştia dascăli au voit să-i împace, ca să nu se mai sfădească în deşert.

Pentru aceea, după câţiva ani, s-au arătat sfinţii aceştia ierarhi, mai întâi câte unul deosebit, apoi şi câte trei împreună, nu în vis, ci aievea la arătare, lui Ioan, mitropolitul cetăţii Evhaitenilor, care era om îmbunătăţit şi preaînţelept, după cum şi scrierile lui îl arată. Şi toţi trei au zis către dânsul cu un glas:

„Noi, precum vezi, una suntem la Dumnezeu şi nu este între noi nici o sfadă sau împotrivire, ci fiecare în vremea sa pornindu-se de dumnezeiescul Duh, am scris învăţăturile spre mântuirea cea de obşte şi folosul oamenilor; şi acelea pe care le-am învăţat noi înşine, le-am dat şi altora spre înmulţirea talantului nostru şi nu este între noi vreunul întâi sau al doilea, ci dacă veţi vorbi de unul, cei doi urmează. Deci, sculându-te, porunceşte acelora care se sfădesc luptându-se pentru noi, să nu se despartă, căci pentru aceasta şi noi ne-am sârguit cât am fost vii, şi după mutarea noastră, ca să împăcăm lumea şi să o aducem într-o unire. Deci, pomeneşte-ne pe noi împreună într-o zi, când ţi se va părea ţie că este de cuviinţă, şi ne fă nouă praznic cuviincios. Apoi, spune şi celorlalţi care vor fi mai pe urmă, cum că noi suntem una la Dumnezeu şi noi negreşit vom mijloci înaintea lui Dumnezeu cele pentru mântuire, pentru cei ce ne vor săvârşi praznicul pomenirii noastre". Acestea zicând, i se părea că sfinţii se înălţau la cer, strălucind cu lumină nemărginită şi chemându-se unul pe altul pe nume.

Deci, sculându-se acel minunat om, adică arhiereul evhaitenilor, a făcut precum i-au poruncit lui sfinţii, potolind mulţimea şi pe toţi aceia care se sfădeau mai înainte. Aceştia au crezut cele spuse de el, că era om vestit, şi pentru învăţătura lui cea mare, şi pentru fapta cea bună, şi aşa a lăsat predanie Bisericii spre a se face praznicul acesta.

Astfel, Sfântul episcop Ioan, găsind în luna ianuarie prăznuindu-se toţi cei trei sfinţi ierarhi, adică la întâia zi pe Vasile, la 25 pe dumnezeiescul Grigorie şi la 27 pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, i-a unit la 30 pe toţi, împodobindu-le pomenirea lor cu canoane, cu

tropare şi laude, precum li se cădea lor, şi făcând aceasta cu voia sfinţilor, nu au nici o lipsire în laude. Căci nici mai înainte, nici mai pe urmă n-a alcătuit renumitul acesta Ioan mai bune tropare, decât acestea.

Şi erau sfinţii aceştia cu chipul trupului lor astfel: dumnezeiescul Ioan „Gură de Aur" (Hrisostom) era de statură scund, cu capul mare, cu trupul drept şi subţire, cu nasul plecat, alb la faţă şi cam galben, având orbitele ochilor adâncate şi luminile lor mari, de unde îi strălucea multă veselie în faţă. Şi era cu fruntea lată şi mare şi cu multe picături împistrită, cu urechile mari, cu barba mică şi rară, cu părul galben, amestecat cu cărunt, iar fălcile lui erau adâncite înăuntru, de multă postire şi nevoinţă.

Şi atât este de nevoie a zice despre dânsul, că a întrecut pe toţi înţelepţii elinilor cu cuvintele şi mai ales cu iscusinţa noimelor, înlesnirea şi frumuseţea vorbirii; şi atât de bine a tâlcuit dumnezeiasca Scriptură şi a săvârşit evanghelicească propovăduire, încât dacă n-ar fi fost sfântul acesta, îndrăznesc a zice că ar fi fost de trebuinţă să mai vină încă o dată pe pământ Stăpânul Hristos. Iar spre fapte bune şi întru lucrare şi întru vedere atât de mult s-a suit, încât pe toţi i-a întrecut, fiind izvor al milosteniei şi al dragostei, râvnitor de obşte cu iubirea de fraţi şi cu învăţătura lui; şi a trăit 63 de ani, păscând Biserica lui Hristos şase ani. Apoi s-a săvârşit în Comane, surghiunit de Eudoxia împărăteasa, şi de episcopii cei pizmătăreţi.

Iar Sfântul Vasile cel Mare era la statura corpului foarte înalt, uscăţiv la trup şi slăbănog, la faţă negricios şi palid, cu sprâncenele lungi, încovoiate şi ridicate în sus, asemănându-se omului îngrijorat, având nasul plecat, cu puţine străluciri faţa zbârcindu-se, adâncit la pleoapele ochilor, păros la trup, barba cărunţă pe jumătate şi destul de lungă. Acesta a întrecut mult în cuvinte, nu numai pe cei din vremea lui, ci şi pe cei vechi; pentru că s-a ostenit la învăţătură foarte mult, şi deprinzând toate învăţăturile ştiinţei, din fiecare a câştigat biruinţă. Asemenea încă s-a iscusit şi în filosofia cea practică şi prin aceasta a sporit spre privirea celor ce sunt. S-a suit la scaunul arhiepiscopal al mitropoliei Cezareei Capadociei, când era de 37 de ani şi ocârmuind Biserica alţi opt ani, s-a dus către Domnul, fiind în scaunul arhiepiscopatului său.

Iar Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu sau Teologul, era la statura corpului său potrivit, puţin cam galben, nasul lat, sprâncenele potrivite, căutătura veselă şi blândă, la ochiul cel drept

avea un semn de la o lovitură oarecare la coada ochiului, barba nu-i era lungă, dar deasă şi potrivită şi pe margini se arăta cam afumată. Pleşuv de ajuns, cu părul alb. Şi aceasta este de cuviinţă a o zice cineva pentru sfântul acesta, că dacă ar fi aflat vreodată vreo icoană şi vreun chip între oameni să fie împodobit cu toate faptele bune, acesta ar fi fost Marele Grigorie, care întrecând cu strălucirea vieţii pe cei ce au sporit în fapte, la atâta înălţime a cuvântării de Dumnezeu s-a suit, încât toţi se biruiau de înţelepciunea lui, atât în cuvinte cât şi în dogme; pentru aceasta a câştigat şi numirea de „Cuvântătorul de Dumnezeu". El a ocârmuit Biserica Constantinopolului 12 ani şi a trăit 80. Când s-a făcut patriarh, a aflat în cetate numai o biserică a dreptcredincioşilor şi când a lăsat scaunul, a lăsat numai una eretică. Şi mergând la Arianz, moşia sa, şi liniştindu-se, şi prin vorbirea cu Dumnezeu mai mult curăţindu-se şi făcându-se cu totul strălucită oglindă a Lui, s-a sfârşit acolo cu pace.

Dar de vreme ce de trei ori fericiţii aceştia, atât de mult s-au ostenit pentru mântuirea noastră, se cuvine şi noi să prăznuim pomenirea lor şi să le mulţumim pe cât putem. Căci ei de nimic altceva n-au purtat grijă, nici altceva au cugetat, decât numai un scop au avut, ca să întărească buna credinţă; apoi o nevoinţă au avut spre a lucra fapta bună, îngrijind şi sârguindu-se fără pregetare, cu lucrul şi cu gândul, pentru mântuirea sufletelor. Pentru care atât de rău au pătimit propovăduind credinţa cea adevărată în toată lumea, iar nouă tuturor de obşte ne-au făcut bine. De aceea şi noi suntem datori să cinstim pe făcătorii noştri de bine, şi să le mulţumim după putere, fiindcă după datorie nu putem.

Deci, să cinstim cu cuvinte pe cei trei cuvântători, deşi mă tem şi mă sfiesc, neaflând cuvinte cuviincioase şi potrivite sfinţilor; pentru că pricina este mare şi nu pot, nu numai pe câte trei, dar nici măcar pe unul să-l laud după cum se cuvine dintre cei de care toată lumea nu era vrednică. Deci, cum va ajunge buna grăire cea lumească să laude pe cei mai presus de lume, care au împodobit toată lumea şi au izbăvit-o ca alţi trei după cei 12 văzători ai Cuvântului şi de Dumnezeu propovăduitori? Care dacă nu s-ar fi ostenit atât de mult cu sfintele lor scrieri, nu s-ar fi scăpat întreaga lume de slujirea la idoli, cea de mai înainte înrădăcinată, nici mai apoi de eresurile cele în multe chipuri; căci sfânta, nedespărţita, cea mai presus de fiinţă şi preaînţeleapta Treime a iconomisit ca ei să vieţuiască într-acele vremuri ale eresurilor.

Aceşti cereşti oameni şi pământeşti îngeri, trâmbiţele adevărului, preaînţelepţii ritori, tunetele dumnezeirii celei nezidite, s-au sârguit să smulgă şi să risipească pe ocărâtorii dreptei credinţe şi cu praştia cuvintelor lor au gonit departe pe lupi de la Biserica dreptcredincioşilor. Aceştia cu înţelepciunea lor au surpat zidurile cele rele ale vrăjmaşilor şi au smerit toată înţelepciunea care se ridica împotriva cunoştinţei de Dumnezeu, schimbând şi prefăcând totul spre bine, netezind şi îndreptând pe cele strâmbe, precum şi toată asprimea şi nedreptatea.

Treimea aceasta pământească ne-a învăţat a ne închina Treimii cereşti, precum se cade, şi neamestecată a o mărturisi pe Dânsa în acest chip, precum li s-a descoperit lor adeverirea credinţei, zicând: născut este Fiul, şi Dumnezeu purces este Duhul Sfânt. Sunt trei Persoane, dar un singur Dumnezeu, cu preaslăvire. Nu sunt trei dumnezei, doar un Dumnezeu, căci una şi aceeaşi este Dumnezeirea. Şi tuturor, afară de aceşti trei adevăraţi slujitori ai Treimii celei mai presus de fiinţă este nearătată şi necunoscută. Trei caractere, nu trei Dumnezei, ci un Dumnezeu, că una este dumnezeirea şi aceeaşi. Nici pe ipostasuri unindu-le cu unitatea ei, nici iarăşi prin acelea, adică prin ipostasuri înmulţindu-se pentru mulţime, ci ca pe nişte raze înainte punându-le şi arătându-le şi care dintru-un soare ies şi păzesc unul pe soare. Nici o deosebire având ele, afară decât numai fiecare faţă pe osebirea sa, nimic prisosind sau lipsind, ci şi cu firea şi cu slava şi cu puterea şi cu bunătatea foarte cu de-amănuntul păzind potrivirea şi întocmirea, iar mai vârtos aceeşimea. Şi cu de-a pururea vecuire împreunate fiind unele cu altele şi împreună vor fi în vecii cei nemărginiţi.

Astfel, ne-au învăţat să credem şi să mărturisim despre Sfânta Treime, cei trei preasfinţiţi arhiepiscopi; şi au întărit dogmele cele drepte cu învăţături preaînţelepte, în prigoane, primejdii şi războaie, până la moarte fiind prigoniţi, ba încă şi după moarte. Deci, adunaţi-vă toţi câţi v-aţi folosit de la dânşii, veniţi toată vârsta şi firea, bărbaţi şi femei, preoţi şi monahi, tineri şi bătrâni, să mulţumim făcătorilor noştri de bine, să lăudăm pe dascălii şi propovăduitorii bunei credinţe, să binecuvântăm cei săraci pe cei îmbogăţitori, cei din primejdii pe izbăvitori, cei cuvântători pe cuvântătorii de Dumnezeu, cei necăjiţi pe mângâietori, sărmanii pe părinţi, bolnavii pe doctori, străinii şi lipsiţii pe iubitorii de străini.

Pe scurt, să zic, toţi deodată adunaţi-vă să mulţumim celor ce s-au făcut tuturor toate, ca pe cei mai mulţi să-i dobândească. Dar să

lăsăm altora să le povestească înţelepciunea lor, ştiinţele, posturile, privegherile şi celelalte fapte bune şi numai aceasta să o zic, care mă face şi mai mult să mă minunez, adică sârguinţa cea covârşitoare şi grija care o aveau ca să mântuiască sufletele oamenilor, robii lui Dumnezeu cei iubitori de oameni şi următorii Lui cu toată virtutea. Căci de aceasta se îngrijeau mai mult, cunoscând că prin fapta aceasta păzeşte omul asemănarea cu Dumnezeu.

Căci nu este atât de mare şi de minunată ispravă a se păzi cineva într-această amăgitoare lume pe sine fără de prihană, pe cât este vrednic de laude acela care se sârguieşte a mântui şi pe aproapele. Căci cu acest milostiv chip se face următor Stăpânului care S-a dat pe Sine la moarte, ca să libereze pe om din robia vrăjmaşului. Iar în ce fel au mântuit pe mulţi oameni aceşti dascăli preaînţelepţi, ascultaţi:

Dumnezeu a făcut lumea aceasta pentru om, şi aceştia au luminat şi au tâlcuit firea celor ce sunt, adică a tuturor zidirilor pe care le-a făcut Atotputernicul Dumnezeu şi prin cunoştinţa zidirilor s-au făcut înţelepţi şi au cunoscut oamenii pe Ziditorul. Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu prin frumuseţea şi mărimea lor, iar dascălii tâlcuiesc luminat cerurile şi pământul, lumea cea văzută şi cea nevăzută, cum este aşezarea şi rânduiala ei şi care este pricina de le-a făcut pe ele Dumnezeu şi altele asemenea.

Astfel, se potriveşte să zicem şi pentru dânşii graiul psalmistului: *În tot pământul a ieşit vestirea lor;* căci la toate marginile lumii au ajuns scripturile lor cele mântuitoare. Ne-a dat preabunul Dumnezeu Testamentul cel Vechi şi cel Nou spre mântuirea noastră şi aceştia au primit cu mulţumire poruncile Lui, pe care cu iubire de osteneală le-au păzit ziua şi noaptea, cugetând întru dânsele, şi pe sineşi făcându-se vase curate încăpătoare ale Duhului Sfânt; ne povăţuiesc şi pe noi să petrecem întru dânsele, precum Dumnezeu ne-a poruncit şi ne îndreptează, împodobindu-ne obiceiurile cu bună rânduială, şi ducându-ne pe noi de mână spre cele mai înalte. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi, şi sfinţii aceştia ne tâlcuiesc şi ne fac cunoscută taina iconomiei Lui, şi ne fac să înţelegem prin oarecare chip preaînţeleapta taină a negrăitei unirii acesteia.

A trimis pe Sfinţii Apostoli să propovăduiască în lume cunoştinţa de Dumnezeu, să gonească întunericul închinăciunii de idoli, să lumineze pe neamuri şi către Dumnezeu să le întoarcă; s-au trimis şi sfinţii aceştia să propovăduiască lumii adevărata credinţă, să

izgonească dintr-însa întunericul relei credinţe, să se lupte cu ereticii şi să-i biruiască, să izbăvească pe oameni de învăţăturile cele de suflet pierzătoare, să le vestească dogmele cele drepte şi Sfintele Scripturi să ni le tâlcuiască, şi către mântuire şi pocăinţă să ne povăţuiască; care lucru îndoit l-au făcut, precum cel ce a luat cei cinci talanţi şi a neguţătorit cu dânşii alţi cinci talanţi.

A preamărit pe apostoli cu minuni, de care şi aceşti sfinţi n-au fost neîmpărtăşiţi, precum poate fiecare să se înştiinţeze din istoria vieţii lor. Domnul a învăţat toate neamurile prin apostolii Săi; dar cine a rămas neîmpărtăşit de cuvintele acestor sfinţi? Pe cine n-au învăţat şi nu învaţă până acum preaînţelepţii aceştia? Nu atâta cu filozofeşti şi geometriceşti ştiinţe, pe cât cu fireşti şi bune sfătuiri povăţuiesc minunaţii aceştia. Căci de vreme ce lumea nu a cunoscut cu înţelepciunea ei pe Dumnezeu, Domnul a voit să mântuiască cu nebunia propovăduirii pe cei ce credeau întru El.

Dar pe urmă, fiindcă lumea n-a cunoscut pe Dumnezeu nici prin nebunia propovăduirii, precum i se cădea, bine a voit să mântuiască prin înţelepciunea acestora pe cei ce vor crede învăţăturilor lor. Astfel cu adevărat şi mulţi s-au mântuit prin dogmele lor şi prin cugetările lor cele preaînţelepte, şi au adus la pocăinţă pe mulţi cu frumuseţea cea firească a faptei bune şi cu dulceaţa cuvintelor lor.

Pe aceştia îi avem noi oamenii, după Dumnezeu, făcători de bine şi păzitori. Aceştia sunt stâlpii cei neclintiţi ai credinţei noastre, peste care înţelepciunea lui Dumnezeu şi-a întărit casa ei, pe care porţile iadului, adică ereticii cei rău credincioşi şi fără de minte, n-au putut nicidecum s-o clintească. Aceştia sunt, după Sfinţii Apostoli, dascăli ai lumii. Pe aceştia îi serbăm şi noi astăzi, săvârşind pomenirea lor cu bucurie şi cu credinţă. Nu precum o prăznuiesc robii pântecelui, cu băuturi şi beţii, nu cu multe feluri de bucate şi cu benchetuiri; ci precum poftesc aceia, şi precum scripturile lor poruncesc, adică să ne îngrijim de mântuirea sufletelor noastre, păzind câte ne-au poruncit de-a pururea pomenirii în scris, adică să urmăm vieţii lor, faptelor bune şi nevoinţelor lor. Şi făcând cele după puterea noastră, să păzim mântuitoarele porunci ale Domnului, precum le-au păzit ei; căci atunci când îi prăznuim cum se cuvine pe sfinţi. Atunci şi pe Dumnezeu Îl slăvim şi pe sfinţi îi cinstim, atunci şi ei se bucură de noi, slăvindu-se şi cinstindu-se.

O, luminători preastrăluciţi a toată lumea şi decât tăria aceasta mai cinstiţi, căci precum aceasta străluceşte vederile trupeşti, aşa şi

voi cele duhovniceşti. O, fericită treime, închipuirea, asemănarea şi strălucirea Preasfintei Treimi, care v-aţi preamărit de Ea, ca cei ce pe Aceasta aţi propovăduit-o. Căci pentru dragostea lui Hristos, toate dumnezeieştile Lui porunci le-aţi păzit ca pe una, trupurile voastre cu înfrânarea le-aţi omorât, pe voi înşivă de toate patimile v-aţi curăţit, vase cinstite ale Sfântului Duh v-aţi făcut, oglinzi prea strălucite ale lui Dumnezeu v-aţi lucrat, cu Dumnezeu prin gândirea de Dumnezeu v-aţi unit, la săvârşirea faptei bune v-aţi suit şi ca bărbaţi desăvârşiţi, la măsura vârstei lui Hristos aţi ajuns.

Oile cele cuvântătoare ale lui Hristos bine le-aţi păscut, sufletele voastre pentru ele le-aţi pus şi de vreascurile eretice le-aţi curăţit, pe eretici departe de la ele i-aţi alungat, primejdii şi izgoniri pentru adevăr aţi suferit, pe diavolul şi pe slugile lui i-aţi biruit, şi la fugă i-aţi luat. Şi în scurt, cu nevoinţa cea bună v-aţi nevoit, alergarea aţi săvârşit, credinţa cea dreaptă până în sfârşit aţi păzit-o şi acuma cununa dreptăţii din mâna lui Hristos puitorul de nevoinţe aţi luat-o. Ne aducem aminte de primejdiile voastre, pe care le-aţi pătimit pentru buna credinţă, cinstim izgonirile voastre cele nedrepte, care pentru dreptate le-aţi suferit, slăvim mucenicia cea grea a pătimirii voastre celei fără de sânge; binecuvântăm celelalte osteneli şi dureri, care aţi luat asupră-vă, cu Răsăritul şi cu Apusul luptându-vă, ca să împăcaţi pe toţi.

Încă avem şi scripturile voastre cele sfinte, tablele cele de Dumnezeu scrise, ca un al treilea testament, pe care Dumnezeu, prin inimile voastre l-a glăsuit; avem pe luminarea minţii, pe hrana sufletelor, desfătarea ochilor, dulceaţa cea de obşte şi îndulcirea tuturor sfinţilor, moştenirea cea bine norocită şi bogăţia cea fericită, care am luat-o de la voi şi o păzim ca pe o vistierie de mare preţ, ca să treacă cu diadohisire (moştenire) şi să rămână din neam în neam pomenirea voastră veşnică şi slava voastră să se păzească în lume nemuritoare.

Ne rugăm şi cerem de la voi, sfinţilor, să vă aduceţi aminte de noi, netrebnicii robii voştri, ca prin bine primite rugăciunile noastre, să păziţi Biserica în pace, precum aţi lăsat-o, şi să ne învredniciţi a dobândi şi noi acea negrăită veselie şi prea dorita bucurie a întru tot lăudatei şi mai presus de fiinţă Treimi; ca împreună cu voi să slăvim pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul cel Sfânt, pe unul Dumnezeu, Căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii cei nesfârşiţi. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, SFÂNTUL SFINŢIT MUCENIC IPOLIT ŞI CEI ÎMPREUNĂ CU DÂNSUL

Aceştia au fost în vremea împărăţiei lui Claudiu (41–54), fiind ighemon unul cu numele Vicarie şi Ulpiu romanul. Şi Chensorin era întâi sfetnic, cu dregătoria magistru; şi fiind clevetit şi întrebat, a mărturisit pe Hristos; de aceea l-au aruncat în temniţă. Şi multe minuni făcea dânsul cu puterea lui Hristos, încât şi un mort a înviat; care lucru văzând toţi ostaşii, care se întâmplaseră acolo, au crezut în Hristos; drept aceea şi capetele lor le-au tăiat, fiind 20 la număr.

Apoi au adus şi pe fericita Hrisia fecioara la întrebare, ca pe una ce era creştină; pe care spânzurând-o, cu vine de bou au bătut-o şi cu foc i-au ars coastele ei, şi au aruncat-o în temniţă; iar după câteva zile scoţând-o, cu pietre i-au fărâmat fălcile ei şi cu ciocan de plumb au bătut-o pe spate. Apoi, legând o piatră de grumajii ei, au aruncat-o în adâncul mării; şi astfel sfânta fecioară şi-a sfârşit patima sa cea pentru Hristos. Iar fericitul Savin a fost bătut pe trup cu ciocan greu, spânzurat pe un lemn şi ars cu făclii, şi răbdând nişte chinuri ca acestea, şi mulţumind lui Dumnezeu, şi-a dat duhul.

De acestea înştiinţându-se marele Ipolit arhiereul, a mers în Roma, la ighemon, şi a mustrat sălbăticia şi neomenia aceluia, numindu-l băutor de sânge. Iar pe Hristos Dumnezeu şi Făcătorul a toate L-a mărturisit cu îndrăzneală. Deci a fost bătut de slujitorii ighemonului peste ochi, şi alte chinuri i-au dat păgânii, apoi mai pe urmă, legându-i mâinile şi picioarele, l-au aruncat în mare; şi astfel împlinindu-şi mucenicia, s-a făcut moştenitor Împărăţiei lui Dumnezeu.

LUNA IANUARIE
ZIUA A TREIZECI ŞI UNA

SFINŢII DOCTORI FĂRĂ DE ARGINŢI, CHIR ŞI IOAN ŞI SFÂNTA MUCENIŢĂ ATANASIA, CU CELE TREI FIICE ALE EI

Sfântul Chir, plăcutul lui Dumnezeu, a avut naşterea şi creşterea sa în părţile Egiptului, în cetatea Alexandriei, cea zidită de Alexandru Macedon; el era slăvit cu meşteşugul de doctor şi se tămăduiau de către el bolile trupeşti, neluând plată, iar cu cuvintele sale cele de Dumnezeu insuflate şi cu chipul vieţii sale celei îmbunătăţite tămăduia sufleteştile neputinţe ale oamenilor.

Pentru că, intrând la cei bolnavi, le spunea, nu de la Galin şi de la Hipocrate, ci din aşezămintele sfinţilor prooroci şi apostoli, să se ferească de vătămările păcatelor, care se fac pricinuitoare bolilor trupeşti; căci boala sufletului este mai grea decât toate bolile trupului, şi când acela boleşte cu păcatele, de multe ori se întâmplă că şi trupul cade în boală mai grea, slobozindu-l Dumnezeu pentru păcate în pedeapsă.

Astfel sfântul învăţând pe bolnavi, încă şi cuvântul lui Dumnezeu propovăduindu-l, pe mulţi elini i-a adus la cunoştinţa adevăratului Dumnezeu şi i-a făcut creştini, îngrijind sufletele şi trupurile acelora, cu doctorie preaaleasă.

Într-acea vreme împărăţind Diocleţian (284–305), păgânul împărat, a ridicat prigonire asupra creştinilor. Deci, a fost clevetit Sfântul Chir, slăvitul doctor alexandrin, la ighemonul Alexandriei, că este creştin şi învaţă pe mulţi credinţa creştinească; iar ighemonul a poruncit ca îndată să-l prindă. Dar Sfântul Chir, înştiinţându-se de aceasta, a fugit din cetate şi din părţile Egiptului şi a mers în Arabia.

Aceasta a făcut-o, nu temându-se de chinuri şi de moartea cea pentru Hristos, ci pe de-o parte ascultând cuvintele lui Hristos: *Când vă vor izgoni pe voi din cetatea aceasta, fugiţi în cealaltă;* apoi, pe de altă parte vrând ca să ajute celor de aproape şi încă dorind ca mai bine să se pregătească spre pătimirea pentru Domnul său, întru rânduiala monahicească. Deci, mergând în Arabia, îndată a luat asupră-şi îngerescul chip al monahilor. Dar mai ales după rânduiala lui Dumnezeu a fost mergerea lui în Arabia, ca şi acolo pe mulţi să-i aducă la Hristos, şi izbăvindu-i de pierzarea idolească, la calea mântuirii să-i povăţuiască.

Şi a lăsat şi meşteşugul său cel doctoricesc, pentru că a luat de la Dumnezeu darul facerii de minuni, şi acum nu cu doftorii şi cu ierburi, ci cu rugăciuni şi cu cuvântul tămăduia toate bolile; iar pentru nişte faceri de minuni ca acestea, se preamărea numele lui Iisus Hristos; şi mulţime mare de închinători de idoli lăsându-şi rătăcirea lor, se întorceau la Hristos, adevăratul Dumnezeu.

Iar Sfântul Ioan era de neam din Edessa, creştin binecredincios şi cinstit în rânduiala ostăşească. Şi ridicând Diocleţian prigonire asupra creştinilor, şi-a lăsat rânduiala cea ostăşească şi slava acestei lumi, patria, casa, neamul şi bogăţia, pe care, socotindu-le a fi toate gunoaie, s-a dus la Ierusalim, unde, petrecând câtăva vreme, a auzit despre Sfântul Chir şi despre minunile ce le făcea; căci străbătuse vestea despre dânsul pretutindeni şi dorea foarte mult să-l vadă şi să vieţuiască împreună cu acel om plăcut lui Dumnezeu.

De aceea a mers mai întâi în Alexandria, căutând pe cel dorit, dar neaflându-l acolo, cu dinadinsul întreba despre dânsul unde este. Şi înştiinţându-se că este în Arabia, a mers acolo cu sârguinţă şi, găsindu-l, s-a lipit de dânsul cu tot sufletul; apoi, s-a făcut el însuşi văzător al minunilor aceluia, şi următor al vieţii lui celei îmbunătăţite.

Într-acea vreme a fost prinsă, spre chinuire pentru Hristos, o femeie iubitoare de Dumnezeu, anume Atanasia, cu cele trei fiice ale ei, ale căror nume sunt: Teoctista, Teodosia şi Eudoxia, şi le-au dus în cetatea Canop, în care era un ighemon cu numele Sirian. De care lucru auzind Sfântul Chir şi cu Ioan, se temeau ca să nu cadă de la credinţa în Hristos acele fecioare tinere, care puteau să se înşele nu numai de îngrozirea chinurilor, ci şi lesnicios, cu momirile, puteau a fi ademenite, în tânăra lor vârstă; căci Teoctista, cea mai mare dintre ele, era abia de 15 ani, iar cealaltă, Teodosia, de 13 ani, iar cea mai de pe urmă, Eudoxia, era numai de 11 ani.

Dar Sfântul Chir se îndoia şi despre maica lor Atanasia, ca nu şi ea pentru fiice să se plece la păgânătate, nevoind să vadă pe fiicele sale cumplit chinuindu-se şi vărsându-se sângele lor fără cruţare; pentru că este ştiut lucru, că pe mame le doare inima pentru copiii lor.

Deci, sculându-se s-a dus în cetate ca să întărească în mărturisirea în Hristos pe fecioare şi pe maica lor şi să le facă temătoare de Dumnezeu şi îmbărbătate în chinuri. Apoi Sfântul Ioan a urmat Sfântului Chir, ducându-se amândoi la cetatea Canop, la Atanasia, cea ţinută în legături cu fiicele, pe care le întăreau cu felurite cuvinte de Dumnezeu insuflate, pentru dragostea lui Iisus Hristos, încât cu osârdie să-şi pună sufletele pentru El.

Dar îndată a aflat de aceasta ighemonul Sirian, pentru că ducându-se unul din păgâni la dânsul, i-a spus acestea: „Doi oameni oarecare neştiuţi s-au arătat în cetatea noastră, unul în îmbrăcămintea monahicească şi altul în cea ostăşească. Şi sfătuiesc pe fecioarele cele prinse să nu se închine la zeii noştri, ci să petreacă în credinţa lor necurată, şi să nu se supună poruncilor împărăteşti; apoi, le învaţă să cinstească pe un oarecare Iisus şi Aceluia să-I dea dumnezeiască cinste, nebăgând seamă de moarte".

Auzind aceasta Sirian, s-a umplut de mânie şi a poruncit să-i prindă pe amândoi şi să-i aducă înaintea sa. Deci au prins pe Sfinţii Chir şi Ioan şi i-au pus la cercetare înaintea păgânului judecător Sirian. Iar el, văzându-i, le-a zis:

„Voi, ticăloşilor vrăjmaşi ai zeilor noştri, vă sârguiţi să amăgiţi pe fecioare şi să înmulţiţi creştineasca credinţă, cu toate meşteşugirile, spre defăimarea împăratului. Dacă aţi fost până acum nebuni, apoi, măcar acum lepădând deşarta voastră credinţă cea plină de toate vrăjile, cu rugăciuni şi cu jertfe să milostiviţi pe zei spre voi, ca nu numai să scăpaţi de chinurile cele pregătite vouă, ci să vă învredniciţi şi de cinste de la noi; iar de nu, aveţi să cunoaşteţi nu numai mânia lui Sirian şi a lui Diocleţian, dar chiar a zeilor pe care îi huliţi şi care, măcar că sunt milostivi, acum vor fi răzbunători cumpliţi ai necinstirii lor".

La acestea Sfinţii Chir şi Ioan au răspuns, zicând: „Nouă ne este obiceiul, ca puţine să grăim; deci, să ştii cu adevărat, că noi nu poftim vreodată nici cinstea voastră cea deşartă, nici de Hristos nu ne vom lepăda, oricât am pătimi pentru El".

Atunci Sirian, aprinzându-se de mai multă mânie, a scrâşnit din dinţi şi a zis către dânşii: „Se cădea vouă, necuraţilor, ca să fiţi

mulţumiţi cu iubirea de oameni a judecătorului, dacă mai este la voi înţelegere, şi lepădându-vă de rătăcirea voastră, să scăpaţi de groaznica certare; dar de vreme ce nu văd la voi decât mândrie, nesupunere şi deşartă înălţare de minte, de aceea nu este nevoie de multe cuvinte, ci se cuvine să ne apucăm de lucru; pentru că aşa veţi lua şi plata cea dorită vouă şi chiar nevrând, vă veţi supune poruncii împărăteşti".

Zicând aceasta, a poruncit să aducă pe acele fecioare cu maica lor şi a început a chinui în multe feluri pe Sfinţii Mucenici Chir şi Ioan, bătându-i cu bicele, sfărâmându-i cu toiegele, arzându-i cu făclii şi mădularele cele arse udându-le cu oţet şi cu sare. Apoi, frecându-le cu pânze aspre de păr, le udau picioarele cu smoală fiartă; şi au pus asupra lor toate scornirile chinurilor, nelăsând nici o tiranie; pe de o parte ca să le izbândească îndrăznirea lor şi să le zdrobească bărbăţia, iar pe de alta ca să înfricoşeze pe fecioarele cele tinere şi pe maica lor, care priveau la acea cumplită chinuire. Dar nimic n-a sporit chinuitorul urâtor de Dumnezeu, pentru că nici bărbăţia sfinţilor răbdători de chinuri n-a putut s-o clintească, nici pe fecioare şi pe maica lor să le înfricoşeze.

Deci, poruncind să dezlege pe sfinţi, a început la fel a chinui pe Sfânta Atanasia şi pe fiicele ei, şi rău chinuindu-le, s-a umplut de mare ruşine, deoarece partea femeiască cea neputincioasă în pătimire cu nimic nu se deosebea de bărbaţii cei tari şi nebiruiţi, adică de Sfinţii Chir şi Ioan. Pentru că aceeaşi dragoste şi credinţă pe care o aveau aceia spre Hristos, aceleaşi chinuri le pătimeau pentru El şi aceeaşi bărbăţie o aveau şi ele, întărindu-le Dumnezeu. Şi pătimeau ca în trupuri străine, nebăgând în seamă chinurile; pentru că priveau spre iubitul Mirele lor Hristos Dumnezeu, Care căuta din înălţimea slavei Lui spre pătimirea mireselor Sale şi le da ajutor.

Deci, dezlegând chinuitorul pe sfintele mucenițe, le-a osândit la tăiere de sabie. Iar ele mergând la moarte, se veseleau ca de nuntă, şi s-au tăiat sfintele lor capete, adică al fericitei Atanasia şi ale celor trei fiice ale ei, al Teoctistei, al Teodosiei şi al Eudoxiei.

După uciderea Sfintelor Mucenițe, Sfinţii Chir şi Ioan au fost aduşi iarăşi la cercetare, iar tiranul a întins vorbă lungă, ca şi cum se îngrijea de sănătatea lor, arătându-le daruri şi punând de faţă chinurile şi îngrozindu-i cu cea de pe urmă pedeapsă. Dar, după ce a văzut că în zadar se osteneşte, a dat asupra lor un răspuns ca acesta mai de pe urmă: „Lui Chir, învăţătorul galilenesc, şi lui Ioan cel de o credinţă cu dânsul, care au defăimat porunca împărătească şi n-au

voit să aducă jertfe marilor zei, poruncim ca după legea împărătească, să li se taie capetele".

Şi luându-i ostaşii, le-au tăiat capetele în acelaşi loc unde şi-au pus sufletele pentru Domnul sfintele fecioare cu maica lor, în 31 de zile ale lunii ianuarie; iar creştinii cei tăinuiţi luând sfintele lor trupuri, în ascuns le-au îngropat cu cinste, în biserica Sfântului Apostol şi Evanghelist Marcu, în osebite morminte, adică într-unul pe Sfinţii Mucenici Chir şi Ioan, iar în altul pe Sfânta Atanasia cu fiicele ei. Iar după mulţi ani, în vremea împărăţiei dreptcredinciosului împărat Teodosie cel Tânăr (408–450), Sfântul Chiril, patriarhul Alexandriei (412–444), prin dumnezeiască poruncă, a dus moaştele Sfinţilor Mucenici Chir şi Ioan, în satul ce se numea Manutin, spre izgonirea de acolo a diavolilor celor mulţi şi întru slava lui Hristos Dumnezeul nostru, Cel împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh slăvit în veci. Amin.

TOT ÎN ACEASTĂ ZI, CUVIOSUL NICHITA ZĂVORÂTUL (ÎNCHISUL) DIN PECERSCA, EPISCOPUL MARELUI NOVGOROD

Mai înainte de alţii cinstiţi sunt unii ostaşi viteji ca aceia care nu în ceată s-au obişnuit a face război, ci câte unul se reped asupra vrăjmaşului lor; pe care, deşi de multe ori i-ar lăsa Domnul să cadă, ca să nu se înalţe, însă văzând lupta şi bărbăţia lor mai dinainte, nu-i lasă până în sfârşit, ci îi ridică şi nebiruiţi îi pune în faţă. Din unii ca aceia viteji ostaşi ai lui Hristos s-a aflat în Sfânta Mănăstire Pecersca, precum Cuviosul Isachie închisul, aşa şi fericitul acesta Nichita, despre care vrednicul de laudă Policarp, înştiinţându-se de la Sfântul Simeon, mărturiseşte astfel:

În zilele Cuviosului egumen Nicon, a fost un frate în sfânta Mănăstire Pecersca, anume Nichita; acesta a început a se ruga egumenului să-l binecuvânteze, ca să se nevoiască în singurătate. Iar egumenul îl oprea, zicându-i: „O, fiule, nu-ţi este de folos, tânăr fiind, să şezi degeaba; mai de folos îţi este să şezi cu fraţii, slujindu-le lor şi nu-ţi vei pierde plata ta. Tu însuţi ai văzut pe fratele nostru Isachie, cum se înşelă de draci când era zăvorât, de nu l-ar fi mântuit marele dar al lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Cuvioşilor părinţilor noştri Antonie şi Teodosie".

Nichita a răspuns: „Nicidecum, părinte, nu mă voi înşela de un lucru ca acesta; ci cu tărie doresc a sta împotriva meşteşugirilor diavoleşti, iar iubitorului de oameni Dumnezeu, mă voi ruga ca şi mie să mi se dea darul facerii de minuni, precum a dat lui Isachie cel închis, care şi până acum face multe minuni". Zis-a lui iarăşi egumenul: „Mai presus de putere este dorinţa ta, fiule. Ca nu să cazi jos, înălţându-te, eu îţi poruncesc ca mai ales să slujeşti la fraţi, că pentru ascultarea ta te vei încununa de la Dumnezeu".

Iar Nichita nicidecum nu voia să ia aminte la cele grăite de egumen, neputând înăbuşi râvna cea mare către viaţa zăvorâtă; şi ceea ce a voit, a şi făcut, căci închizându-se, a astupat uşa şi petrecea, rugându-se, fără să iasă. Însă nu după mult timp n-a scăpat de cursele diavolului, căci, în vremea cântării sale, auzea glas rugându-se împreună cu el, şi-i venea bună mireasmă negrăită; şi, de aceasta amăgindu-se, zicea în sine: „De n-ar fi acesta înger, nu s-ar ruga cu mine, nici mirosirea Sfântului Duh n-ar fi aici".

Deci, a început cu dinadinsul a se ruga, zicând: „Doamne, arată-Te singur mie aievea, ca să Te văd". Atunci s-a făcut glas către dânsul: „Nu mă voi arăta ţie, căci eşti tânăr, ca nu înălţându-te, să cazi". Iar dânsul cu lacrimi a zis: „Nicidecum Doamne, nu mă voi înşela, că m-a învăţat egumenul ca să nu iau aminte la înşelăciunea diavolească, iar prin Tine, toate cele poruncite mie, le voi face". Atunci balaurul cel pierzător de suflete luând putere asupra lui, i-a zis: „Cu neputinţă este omului ca, în trup fiind, să mă vadă; dar iată, îţi voi trimite pe îngerul meu, ca să petreacă cu tine, iar tu să-i faci voia lui".

Şi îndată a stat înaintea lui diavolul în chip de înger, iar Nichita căzând, i s-a închinat lui ca unui înger, şi i-a zis diavolul: „De acum tu să nu te mai rogi, ci citeşte cărţi, şi aşa te vei afla cu Dumnezeu vorbind, şi vei da cuvânt folositor celor ce vor veni la tine, iar eu de-a pururea mă voi ruga Făcătorului tuturor pentru mântuirea ta". Şi crezând închisul cele grăite, şi înşelându-se şi mai mult cu mintea, nu se mai ruga, ci se sârguia la citirea cărţilor, iar pe diavol îl vedea neîncetat rugându-se pentru dânsul. Apoi cu cel ce venea la el vorbea mult din Scriptură, pentru folosul sufletului, şi încă după aceea a început a prooroci. Şi se făcuse slăvit, încât toţi se mirau de împlinirea cuvintelor lui.

Odată a trimis la voievodul Iziaslav, zicând: „Astăzi au ucis pe voievodul Gleb Sviatoslavici în Zavolocia; degrab să trimiţi pe fiul tău Sviatopolc, la scaunul Novgorodului". Şi precum a zis, aşa a şi

fost; căci, după câteva zile, a venit înştiinţare despre uciderea voievodului Gleb. Şi după aceasta mai mult a străbătut vestea că cel închis este prooroc şi foarte mult îl ascultau domnii şi boierii. Că deşi nu ştie diavolul ceea ce are să fie, însă ceea ce singur a făcut şi a învăţat pe oamenii cei răi, adică să ucidă, sau să fure, acestea le spune. Deci, aşa şi când veneau la cel închis cei ce voiau să audă cuvânt de mângâiere de la el, atunci diavolul, cel ce i se părea înger, îi spunea lui toate cele ce li se întâmplau lor, şi el aceleaşi le proorocea şi se făcea aşa.

Deci, nu putea nimeni să se întrebe cu Nichita din cărţile Legii vechi, căci ştia pe de rost: Facerea, Ieşirea, Leviticul, Numerii, Judecătorii, Cărţile împăraţilor şi toate proorociile după rânduială, şi toate cărţile evreieşti le ştia bine. Iar sfintele cărţi evanghelicesti şi apostoleşti, care s-au dat nouă în dar spre îndreptarea şi întărirea noastră, nu numai nu voia să le vadă sau să le audă, nu numai să nu să le citească, dar nici pe altul să vorbească către el din Noul Aşezământ; pentru aceea s-a cunoscut de toţi că este înşelat de vrăjmaşul.

Deci, aceasta nesuferind-o, au mers la cel înşelat cuvioşii părinţi: Nicon egumenul, Ioan, care a fost egumen după dânsul, Pimen pustnicul, Isaia, care a fost episcopul Rostovului, Matei, mai înainte văzătorul, Isachie, închisul Pecerscăi, Agapit, doctorul, Grigore, făcătorul de minuni, Nicolae, care a fost episcop al Tmutorokanskiei, Nestor, scriitorul de ani, Grigore, făcătorul de canoane, Teoctist, care a fost episcop Cernigovului, Onisifor, mai înainte văzătorul. Toţi aceştia, străluciţi cu faptele bune, mergând acolo, au făcut rugăciuni către Dumnezeu pentru Nichita, gonind pe diavol dintr-însul. Apoi, scoţând pe Nichita afară, îl întrebau ca să le spună ceva din Vechiul Aşezământ, iar el se jura că niciodată n-a citit acele cărţi, pe care mai înainte le ştia pe de rost. Ba încă nici un cuvânt nu ştia, încât abia l-au învăţat pe el slovele.

Atunci, cu rugăciunile cuvioşilor părinţi, venindu-şi în sine, şi-a mărturisit greşeala sa, şi a plâns de aceea cu amar, dându-se pe sine întru mare înfrânare şi ascultare; şi a avut o curată şi smerită viaţă, încât a covârşit pe toţi cu fapta bună. Iar iubitorul de oameni Dumnezeu, văzând atâta nevoinţă a fericitului şi netrecându-i cu vederea cele de mai înainte fapte bune ale lui, în care din tinereţe se deprinsese, a primit adevărata lui pocăinţă. Şi precum a primit pocăinţa Sfântului Petru, cel ce se lepădase de trei ori, zicându-i:

Paşte mieluşeii Mei, păstoreşte oile Mele, acelaşi semn de pocăinţă bine primită i-a dat fericitului Nichita.

Căci, pentru multa sa dragoste spre paza poruncilor, l-a făcut păstor al cuvântătoarei Sale turme, suindu-l la scaunul episcopiei Novgorodului, unde, spre încredinţarea şi întărirea cea mai adevărată a iertării sfântului de alunecarea ce mai înainte se făcuse lui, i-a preamărit îmbunătăţita lui viaţă cu darul facerii de minuni; căci, odată, fiind secetă, s-a rugat lui Dumnezeu şi a căzut ploaie din cer. Asemenea şi aprinderea cetăţii, cu rugăciunile sale a stins-o; şi multe alte minuni făcea.

Astfel bine păscând turma sa cea cuvântătoare, s-a mutat către Domnul, la veşnica viaţă, în anul 6606 (1098, d.Hr.), în 31 de zile ale lunii ianuarie. El a fost pe scaunul marelui Novgorod 13 ani şi l-au îngropat cu cinste în preajma bisericii celei mari, a sfinţilor dumnezeieştilor părinţi Ioachim şi Ana. După aceasta, au trecut 453 de ani, de când trupul fericitului Nichita era ascuns în mormânt, iar la anul 7059 (1551 d.Hr.), în vremea stăpânirii dreptcredinciosului împărat Ioan, singurul stăpânitor a toată Rusia, fiul marelui domn Vasile, în zilele mitropolitului Macarie şi ale arhiepiscopului marelui Novgorod, Teodosie, s-au aflat moaştele arhiereului Nichita, întregi şi nerisipite, care şi până astăzi izvorăsc multe tămăduiri celor ce merg cu credinţă acolo.

Dumnezeului nostru fie slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă.

CUPRINS

Introducere, Arhimandrit Ioanichie Bălan 5

Ziua întâi
Cuvânt la Tăierea împrejur a Domnului nostru Iisus Hristos 9
Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei 14

Ziua a doua
Sfântul Ierarh Silvestru, Episcopul Romei 45
Sfântul Preacuviosul Serafim de Sarov 61

Ziua a treia
Sfântul Prooroc Maleahi 68
Sfântul Mucenic Gordie 68

Ziua a patra
Soborul Sfinţilor şaptezeci de Apostoli 74

Ziua a cincea
Sfinţii Mucenici Teopempt şi Teona 88
Sfânta Cuvioasa Sinclitichia 92
Cuvioasa Apolinaria, fecioara 126

Ziua a şasea
Cuvânt la Botezul Domnului 135

Ziua a şaptea
Soborul Sfântului Ioan Botezătorul 138
Cuvânt despre cinstita mână
a Sfântului Ioan Botezătorul 139

Ziua a opta
Cuvioasa Maică Domnica 144
Sfinţii Mucenici Iulian şi Vasilisa
şi cei împreună cu dânşii 144
Cuviosul Părinte Gheorghe Hozevitul 158
Cuviosul Grigorie de la Pecersca 160

Ziua a noua
Sfântul Mucenic Polieuct 165
Cuviosul Părinte Eustratie 170

Ziua a zecea
Sfântul Ierarh Grigorie, Episcop de Nyssa 172
Cuviosul Părinte Marchian, prezviterul 173
Sfântul Ierarh Dometian, Episcopul Melitinei 177
Cuviosul Antipa de la Calapodeşti 177

Ziua a unsprezecea
Cuviosul Teodosie cel Mare,
începătorul vieţii de obşte 193

Ziua a douăsprezecea
Sfânta Muceniţă Tatiana, fecioara
şi cei împreună cu dânsa 211
Sfântul Mucenic Petru 214

Ziua a treisprezecea
Sfinţii Mucenici Ermil şi Stratonic 217
Cuviosul Iacob din Nisibe 222
Cuviosul Maxim Cavsocalivitul 227

Ziua a paisprezecea
Uciderea Cuvioşilor Părinţi
din Sinai şi Rait 247
Pomenirea celei de a doua ucideri
a Cuvioşilor Părinţi din Sinai şi Rait 260
Cuvioşii Părinţi Simeon şi Sava,
ctitorii Mănăstirii Hilandarul 266

Ziua a cincisprezecea
Cuviosul Părinte Pavel Tebeul 275
Cuviosul Părinte Ioan Colibaşul 281

Ziua a şaisprezecea
Închinarea cinstitelor lanţului
ale Sfântului Apostol Petru 293
Sfinţii Mucenici şi fraţi Pevsip, Elasip, Mesip,
Neonila şi cei împreună cu dânşii 294

Ziua a şaptesprezecea
Cuviosul Părintele nostru Antonie cel Mare 303

Ziua a optsprezecea
Sfântul Sfinţit Atanasie Mărturisitorul,
Arhiepiscopul Alexandriei 354

Ziua a nouăsprezecea
Cuviosul Macarie Egipteanul 376
Cuviosul Macarie Alexandrinul 400
Sfânta Muceniţă Eufrasia fecioara 412

Ziua a douăzecea
Cuviosul Părinte Eftimie cel Mare 413

Ziua a douăzeci şi una
Cuviosul Maxim Mărturisitorul şi Mucenicul 452

Sfântul Mucenic Neofit 478
Sfinţii Mucenici Valerian, Candid,
Achila şi Evghenie din Trapezunta..... 483
Sfânta Muceniţă Agnia fecioara 484

Ziua a douăzeci şi doua
Sfântul Apostol Timotei din cei şaptezeci 492
Sfântul Mucenic Anastasie Persul 496

Ziua a douăzeci şi treia
Sfinţii Mucenici Clement, Episcopul Ancirei,
Agatanghel şi cei împreună cu dânşii..... 512
Sfântul Paulin cel Milostiv, Episcopul Nolei 537

Ziua a douăzeci şi patra
Cuvioasa Eusebia (Xenia) 541

Ziua a douăzeci şi cincea
Sfântul Ierarh Grigorie Teologul,
Patriarhul Constantinopolului 552
Sfântul Ierarh Betranion, Episcopul Tomisului 569

Ziua a douăzeci şi şasea
Sfinţii Xenofont şi Maria
cu fiii lor, Ioan şi Arcadie 571

Ziua a douăzeci şi şaptea
Aducerea moaştelor Sfântului
Ioan Gură de Aur în Constantinopol..... 586

Ziua a douăzeci şi opta
Cuviosul Efrem Sirul 596
Sfântul Efrem, Episcopul Periaslavului..... 603
Cuviosul Efrem, făcătorul de minuni 606

Ziua a douăzeci şi noua
Aducerea moaştelor Sfântului Mucenic
Ignatie Teoforul 607
Cuviosul Lavrentie din Pecersca..... 607

Ziua a treizecea
Sfinţii Trei Ierarhi, Vasile cel Mare,
Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur..... 610
Sfântul Sfinţit Mucenic Ipolit
şi cei împreună cu dânsul..... 618

Ziua a treizeci şi una
Sfinţii Mucenici, Doctori fără de arginţi, Chir şi Ioan
şi Atanasia cu fiicele ei..... 619
Cuviosul Nichita Zăvorâtul, din Pecersca,
Episcopul Novgorodului..... 623

Tehnoredactare computerizată
la Sfânta Mănăstire Sihăstria
Format 16/70 x 100 1/1
Coli de tipar 38,75

Com. 206

Firma editorial-poligrafică "Tipografia Centrală",
Posesorul Premiului Internaţional Arc al Europei
pentru Tehnologie şi Calitate, Frankfurt 2001
MD-2068, Chişinău, str. Florilor, 1
tel. 49-55-32, 49-31-46, 49-50-48
Departamentul Activităţi Editoriale, Poligrafie şi Aprovizionare cu Cărţi

ISBN 973-0-00568-0